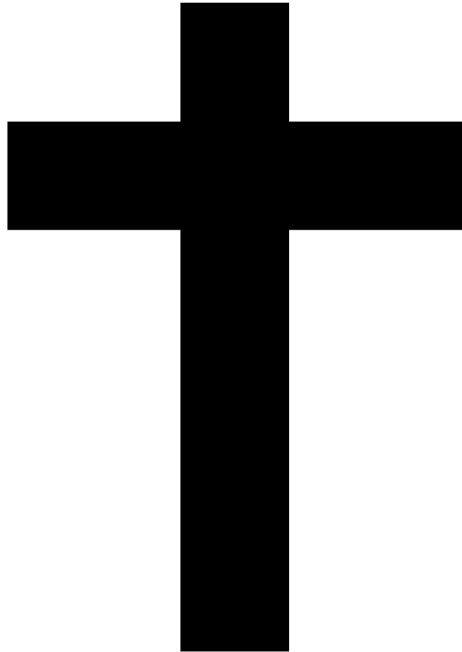

Ekáti Nku Nkə

New Testament in Kenyang (CM:ken:Kenyang)

Ekáti Nku Nkɔ
New Testament in Kenyang (CM:ken:Kenyang)

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kenyang

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Kenyang

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-27

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 23 Aug 2023 from source files dated 29 Jan 2022

0a400be4-2dfe-565d-bdea-5f3d59d48520

Contents

Mátio	1
Mák	45
Lúkas	70
Jǫn	112
Betík	141
Rom	180
1 Kǫrint	199
2 Kǫrint	218
Galéshia	230
Efesǫs	236
Filipi	243
Kólase	248
1 Tesalónika	253
2 Tesalónika	257
1 Timǫti	259
2 Timǫti	265
Táytǫs	269
Filēmǫn	272
Hibru	273
Jems	287
1 Píta	293
2 Píta	298
1 Jǫn	301
2 Jǫn	306
3 Jǫn	307
Jud	308
Kenó Jǫn	310

Mbok Ndíndí mbonyu Mátio ásíní

Bachĩmbi Yesu Kristo (Lk 3.23-38)

¹ Né chi manyén bachĩmbi Yesu Kristo, ebhárémō Mfō Debhít ne Abraham.

² Abraham achí nyaka chi Aisek, Aisek abhak chi Jekóp, Jekóp abhak chi Júda ne bōmayi. ³ Júda achí nyaka chi Péres ne mómayi Será. Máyap aka nnyén be Táma. Péres abhak chi Hésrōn, Hésrōn abhak chi Rám. ⁴ Rám achí nyaka chi Amínadap, Amínadap abhak chi Náshōn, Náshōn abhak chi Sálmon. ⁵ Sálmon achí nyaka chi Bóas. Nnō Bóas aka nnyén be Ráhab. Bóas abhak chi Obēd. Nnō Obēd aka nnyén be Rúť. Obēd abhak chi Jése, ⁶ Jése abhak chi Mfō Debhít.

Debhít achí nyaka chi Sólomon. Nnō Sólomon ayambi abháý Uria, ke ābhay Debhít. ⁷ Sólomon achí nyaka chi Rehóboam, Rehóboam abhak chi Abija, Abija abhak chi Asa. ⁸ Asa achí nyaka chi Jehósafat, Jehósafat abhak chi Jóram, Jóram abhak chi Usia. ⁹ Usia achí nyaka chi Jótam, Jótam abhak chi Ahas, Ahas abhak chi Hesékia. ¹⁰ Hesékia achí nyaka chi Manáse, Manáse abhak chi Emōs, Emōs abhak chi Josáya. ¹¹ Josáya achí nyaka chi Jekonáya ne bōmayi. Mpok yō kě bápókó bo Israel be mandok manchokō etok Bábilon.

¹² Mpok ane bo Israel bāró Bábilon bápètnsem etok eyap, Jekonáya achí nyaka chi Siltiel, Siltiel abhak chi Serúbabel. ¹³ Serúbabel achí nyaka chi Abiud, Abiud abhak chi Eliákim, Eliákim abhak chi Asō. ¹⁴ Asō achí nyaka chi Sádok, Sádok abhak chi Akim, Akim abhak chi Eliud. ¹⁵ Eliud achí nyaka chi Eliása, Eliása abhak chi Mátan, Mátan abhak chi Jekóp. ¹⁶ Jekóp achí nyaka chi Joséf nném María, María ane ábhé Yesu mmu achi Mpeme Mandem afyé nyaka bariēp be ātō.

¹⁷ Bébhó amūēt Abraham beghaka amūet Debhít, mkpák bachĩmbi Kristo échí ye nyaka byo ne enwi. Bébhó amūet Debhít

beghaka mpok bápókó bo Israel be mándók mánychókó etok Bábilon, ébhák byo ne enwi. Bébhó mpok bo Israel bāró Bábilon bápètnsem etok eyap, béchūōp mpok Kristo, Mpeme Mandem afyé nyaka bariēp be ātō, mkpák bachĩmbi Yesu ebhak byo ne enwi.

Nebhe Yesu (Lk 2.1-7)

¹⁸ Enyu éfákári nyaka ke bábhé Yesu Kristo: María achí nyaka nnō Yesu. Mpok yō Joséf ati bébhay yi. Ke bápéere riñi bati, éfákari be María achi ne menie. Apokō menie bhō chí ndū betan Efónó Bedyere. ¹⁹ Joséf abhak chak besí Mandem. Ekú yí keyáñ bechye María ntíánwóp. Akū ye nti beway nebhay ne María ansem ansem. ²⁰ Ke ené Joséf ákàysi ndak ane, Mandem ató ángel ywi amōt ntá Joséf ndū kenó. Angel wu aghati yi be, “Joséf, ebhárémō Debhít, kéchay besōt María ndū nebhay, apókó menie chi ndū betan Efónó Bedyere. ²¹ Ne chōñ ambé mómbankanem. Nnyén eni némbak be Yesu, mbonyune chōñ yí ampeme bōbhi ndū ntemsi bebá bhap.” ²² Menyīñ ebhen menkem béfákári be enyīñ ene Mandem ághátí ndemekerĩnti andem, emfu tetep. ²³ Arem nyaka be, “Chōñ Ngōsōñ ane ábhíkí re riñi mbakanem ampokō menie ambé mómbankanem, nnyén eni nembak be Emánuel”, nó chí be, “Mandem achi ne bhesē.” ²⁴ Joséf ánémé nókó ndū kenó, akū nkúbhé mbō enyū ángel Mandem aghati yi. Asōt María ndū nebhay. ²⁵ Yē nó, bó kerīñi bati kpáte María abhe Móywi. Abhé nókó, Joséf arem be nnyén mmó chi Yesu.

2

Bō abhen bārōñó begho Yesu

¹ Bábhé Yesu etok Bétlehem atú Judéya. Mpok yō, Hérōd abhak Mfō atú wu. Nebhé bábhé Yesu, bo abhen báriñi ēti mambe báfú atú mmok áfù batwō Yerúsalem, mámbebhe nōkō be, ² “Mmō ane bábhé bé ámbák Mfō bo Israel achí fá? Sébhèp mbonyune séghò nembe enén nérèm ēti nebhe eni awu atú mmok áfù, ne sétwō bechye yi kenókó.” ³ Mfō Hérōd ághókó nókó enyīñ ene bōbhō bārémé, ntí átaka yi amem. Ebhák enyumót ne bō mankem amem etok Yerúsalem. ⁴ Hérōd abhiñi

bōbatí bachiäkap Mandem ne batōη ebhē Mandem ndū nebhuēt amōt. Abhēp bhō be, “Bábhōη bebhe Mpepe Mandem afyé nyaka bariēp be ätō fá?”

⁵ Bágháti yi be, “Bábhōη bebhe yi etōk Bétlehem, fá atú Judéya, mbōnyune echi amem ekáti ndemekepinti be,

⁶ Mandem arem be, ‘Wō Bétlehem ndū mmik Júda,

puyē wō ke óchí ansem ndū betōk Júda menkem,

mbōnyune ntá ye kē Mfō áfù.

Mfō ane ákēm bōbha, bo Israel, mbō erítí mbabheri bághōηmén ákēm bághōηmén yi.’ ”

⁷ Hérōd ághókó nókó nó, abhīηi manko bhō, abhōη kepi ne bhō ansem ansem, abhēp bhō bé mángátí yi mpok ane bō baghō nembe enō atú etōk yap. ⁸ Aghati ye bhō be, “Dók ká Bétlehem, mámbep sayri nebhuēt ane mówu achi. Mánāη māngó yi, pet ká nsem māngati me, bé me nkwo ndók nchye yi kenókó.”

⁹ Mankō bhō bághókó nókó enyīη ene Mfō Hérōd árémé, báfá bare rōη. Ndū bárōη, bághó nkúbhé nembe enén báyāmbi baghō atú etōk eyap ne nó nérōη nókó ambi, bó mánkoηo nōkō ansem. Báchwóbhé nókó Bétlehem, nembe enō néte amfay nebu, tébhé tébhé ne eket ené mówu áchí aré. ¹⁰ Neghó bághó nembe enō, mañák amap aya acha. ¹¹ Bághó eket ene nó nété are tebhe tebhe, barōk bachwe amem, baghō mmó ne máyi María. Bátēp mánén amik bare chye yi kenókó. Mánéne bebha bhap bafere menyīη ebhen béyá nkáp báchyé mbō awap akap ntá yi. Emōt ebhak pú, échák ébhák enyū serwó esen bádūre sēnchye nōkō erítí eriep. * Enéfú ébhák enyīη ené básōt beghoko ngú be áké chōηti. †

¹² Mankō bhō bápéré gure, Mandem asemti bhō ndū kenó bé báké petnsem ntá Mfō Hérōd. Báfūét chí ndū mbi achak ke bágure etōk eyap.

Joséf ne María bápōkō Yesu bábūé bárōk etōk Ijip ne yi

¹³ Bō bhō nó batwō beghō Yesu bagure nōkō, ángel Mandem abhesi ntá Joséf ndū

kenó ekén yi aghō aghati yi be, “Joséf, Hérōd äyāη mbi beway móne. Faté yé, sōt mmó ne máyi, bué dók etōk Ijip. Dók, ómbák aré kpáte ngati wō ómpétnsem.” ¹⁴ Joséf aneme, asōt mmó ne máyi, afa, arōk etōk Ijip ne bhō nkúbhé beti ebhō mbō enyū ángel Mandem aghati yi. ¹⁵ Agháká nókó aré, abhak are kpáte Mfō Hérōd agú. Menyīη báfakári nyaka enyu eyō bé enyīη ene Mandem ághátí ndemekepinti andem, emfu tetēp be, “Mbīηí mówa be ámfá etōk Ijip”.

Hérōd arem be mángwáy bōbabhakanem abhen

¹⁶ Hérōd ághó nókó be mankō bhō bárwō yi ndū yi ánóηó bhō keghó, ntí nēnen yi amem. Achye eyōη be mángwáy bōbabhakanem mankem abhen bábhíkí cha mamié apay ndū etōk Bétlehem ne ndū betōk ebhen bechi kekwo. Hérōd atik bé énāη échí mamié apay bébhō mpok mankō bhō báyāmbi baghō nembe mpok bábhé Yesu. ¹⁷ Eká enyīη ene ndemekepinti Jeremáya árémé bé chōη émfakari, emfu tetēp. ¹⁸ Arem nyaka be, “Eyōηó kebho éfù etōk Ráma. Kebho keyá ne bása. Ráshel ädi bōbhi. Mánik yi mmuēt be ambōt kebho ke apú ka mbōnyune bágu barō yi.”

Joséf ne María bápētnsem ndū mmik Israel ne Yesu

¹⁹ Hérōd agú nókó, ángel Mandem abhesi ntá Joséf ndū kenó amem etōk Ijip, ²⁰ aghati yi be, “Joséf, faté sōt mmó ne máyi petnsem ndū mmik Israel. Bo abhen báyāη nyaka beway mmó manāη bagu.” ²¹ Joséf aneme, asōt nno ne mmó apētnsem etōk Israel. ²² Ke Joséf ághókó nókó bé Akelos asōt epok etayi mbō Mfō atú etōk Judéya, acháy berōη aré. Ndū kenó kéchák, ángel Mandem ayep Joséf batú be yi ándók chí atú Gálili. ²³ Joséf arōk, achōkō amem etōk Gálili ené bábhīηi be Násáret, mbōnyune échí amem ekáti ndemekepinti be Mandem arem eti Kristo be, “Chōη bo mámbīηi yi be ‘Mmu Násáret’ ”.

* **2:11** Bábhīηi enyū serwó esō be “Frankinsens” ndū eyōηōndik. † **2:11** Bábhīηi enyīη eyō be “Myrrh” ndū eyōηōndik.

3

*Enyih ene Jñn Njwiti aghati bho ãti Yesu
(Mk 1.1-8; Lk 3.1-18; Jn 1.19-28)*

¹ Mpok yɔ, Jñn Njwiti abho bégháti bho amem baso atú Judéya be, ² “Yěntiki mmu yweka abhɔn betiknsem ndũ bebú bhi mbonyune mpok Mandem ábhák ne bo mbɔ Mfɔ wap arɔp chi kekwoɔt.” ³ Jñn Njwiti kě Aisáya ndemekerpinti Mandem árème nyaka ãti yi be, “Mmu achi amem baso ábik ne eyɔn amfay andeme nɔkɔ be, “Tonɔtí ká mbi ane Acha áfuèt are. Ká ka mbi ywi ambak chak.” ⁴ Nkú Jñn abhak chi enyih ene baghoko ne babyɔk mpɔnɔ baso. Mgbat ane yi ágwɔt ebho abhak nkwɔbhénya, ne nenyíe eni nébhak ngémtáy ne baweré betu ámén yi ághò amem baso. ⁵ Beyá bho báfú, bárók ntá Jñn ndu beghok enyih ene yi árèm. Báfú etɔk Yerúsalem, ne atú Judéya ankem, ne betɔk menkem ebhen bechi kekwoɔt ne Nnyén Jódan. ⁶ Béré su bebú bhap, Jñn anjwiti nɔkɔ bhɔ amem Nnyén Jódan.

⁷ Ke Jñn ághó nókó ndũ beyá bɔnkwo Fárisi ne bɔnkwo Sádusi bátwɔ be yi anjwiti bhɔ, abho béréntá ntá yap be, “Bé befé! Agha áyébhé be batú be mánjan mbi bebue ntemsi Mandem ane átwɔ? ⁸ Bábhɔn beku menyih ebhen bétɔn be mánán bătiknsem ndũ bebú ebheka tetep. ⁹ Báké chɔkɔ mánkáysi be báchí bebhárébhɔ Abraham ne yěnyih epu kway beku bhe. Diní ká be Mandem ákwáy besɔt batay ane anku yó ámbak bebhárébhɔ Abraham. ¹⁰ Yě chí néne, seti séchí bhueré, ne bákway bekpɔt yěntiki enɔk ene epu nyu berítí kepem te ndũ bakan, manguer angó.”

¹¹ “Mějwiti bhe ne manyiep betɔn bé bătiknsem ndũ bebú ebheka. Ke mmu ane átwɔ me ansem achá me enyune mbíkí kway mmu ane nchí kanari nkwɔbhányá bekak ebhi. Antwó, chɔn anjwiti bhe ne Efónó Bedyere ne ngó. ¹² Atwɔ ne nchán myákátí awɔ béchák nkway ndũ báfáp ene érí ne bekpáfú. Anán ánká nó, ástɔt mbwɔt anten ndũ nkpané, anyɔ mmik, ansɔt bekwɔp ebhi amfyé ndũ ngo ane apu neme.”

*Jñn ajwiti Yesu
(Mk 1.9-11; Lk 3.21-22)*

¹³ Ebhíki tat, Yesu afú atú Gálili arɔk ndũ Nnyén Jódan be Jñn anjwiti yi. ¹⁴ Ke Jñn keyan bejwiti Yesu. Are yán beku Yesu anjibhiri nkaysi yi. Arem be, “Ōtwɔ be njwítí wɔ, ené me ke mbónó bétwɔ ntá ye be ónjwítí mé?” ¹⁵ Yě nó, Yesu akeme yi chi be, “Dɔ émbák mbɔ enyũ ngátí wɔ, mbonyune eri be senku yěntiki enyih ene Mandem áyàn.” Jñn aka ye, ajwiti Yesu. ¹⁶ Nejjwiti Jñn ájwítí yi, Yesu afú anyén. Nebu nénéne, aghɔ ndũ Efónó Mandem afú amfay, asɔt mkpá ebhónó are sep kpát ate yi amuet. ¹⁷ Eyɔn éfú ye amfay éré rem be, “Né chí Mówá. Nkɔn yi tontó. Achyè me beyá manjá.”

4

*Satan are mɔ Yesu
(Mk 1.12-13; Lk 4.1-13)*

¹ Efueré nókó nó, Efónó Bedyere aku Yesu arɔk amem baso be Satan amɔ yi. ² Aré amem baso, Yesu abhak ndũ netarénsay beti ne ngósí ndũ manywɔp besa bepay. Nsay akém yi. ³ Satan arɔk ntá yi, arem be, “Mbák óchí Mmɔ Mandem tetep, chye eyɔn be batay ane anjibhiri andɔp bekpókó bret.” ⁴ Ke Yesu akeme yi be, “Echí amem Ekátí Mandem be, ‘Puyé nenyíe nónó ke nékèm nepém. Yěntiki enyih ene Mandem árèm kě ébhón betan bekem nepém mmu.’”

⁵ Satan asɔt yi barɔk Yerúsalem, etɔk Mandem, bákó ndũ nebhuet ane áchí te amfay ndũ ekerákap Mandem. ⁶ Aré, arem ntá Yesu be, “Mbák óchí Mmɔ Mandem, dók, tɛndu echi amem Ekátí Mandem be, ‘Chɔn Mandem anchye eyɔn bɔángel bhi mántwɔ manchye wɔ nekwa. Ekátí Mandem épét érèm be, chɔn mánkpuer wɔ ne amó yap bé óké tem ekak ndũ ntay.’”

⁷ Yesu akeme yi be, “Ekátí Mandem épét érèm be, ‘Kémɔ Mandem Acha ywe.’”

⁸ Béfú afɔ, Satan asɔt Yesu ndũ njie ane áré sáp amfay, atón yi betókó mmik menkem ne kefo eken kéchí aré. ⁹ Arem ye ntá Yesu be, “Chɔn nchyé wɔ menyih ebhen menkem mbák óntép mánén besí bha, onchye me kenókó.”

¹⁰ Ke Yesu aghati yi be, “Fá me besí, wɔ Satan! Ekátí Mandem érèm be ‘Mmu

abhəŋ bechye kenókó chi ntá Mandem Acha, antók chí yi aywinti.’ ”

¹¹ Satan arə ye Yesu arək, bəángel Mandem barək bachye Yesu nekwa.

*Yesu abho betik ebhi
(Mk 1.14-15; Lk 4.14-15)*

¹² Mpok Yesu aghoko be bákém Jōn Njwiti báfyε ekerékenəŋ, afa atú Judéya apetnsem atú Gálili. ¹³ Ke yí kerón Násáret. Arək achəkə Kapěnaum. Etək Kapěnaum ébhák nepak manyu Gálili, atú Sébulon ne Náftali. ¹⁴ Éfákári nyaka enyu yə be enyiŋ ene Mandem ághátí ndemekerənti Aisáya andem émfú tetep. Aisáya arem nyaka be:

¹⁵ “Mmik Sébulon ne Náftali,
mmik ane bo báfwèt are berəŋ ndü
əntiŋnyen ene bábhiŋi be Manyu
Gálili,
mmik ane áchi ebhənyen negho Jódan,
atú Gálili ane beyä bo abhen bápú bo
Israel bachi are.

¹⁶ Bə abhen báci amem ejuri,
bághə beyä bediéré.

Bə abhen báci ndü mmik ndíkándi newu,
mban əghə etək eyap néne.”

¹⁷ Nebho mpok yə, Yesu abho béghátí bho be, “Yəntiki mmu abhəŋ bétiknsem ndü bebú bhi mbənyune mpok ane Mandem ábhák ne bho mbə Mfə wap arəp chi kekwo.”

*Yesu abhiŋi bo bati anwi be mámbák
bakoŋo bhi*

(Mk 1.16-20; Lk 5.1-11)

¹⁸ Ewak émət, ene Yesu ákə nepak manyu Gálili, aghó bo bati apay, bə nnə amət chi amət. Amət aka nnyén be Símun. Nnyén eni néchák nébhák be Píta. Manó ywi aka nnyén be Andru. Bə bati apay bare gwep beyä nkáp anyén ndu beway nsi mbənyune bachi nyaka bawansi. ¹⁹ Yesu arem ntá yap be, “Twó ká bhák bakoŋo bha, ne chəŋ ntəŋ be enyü bákə bé bo bachak mámbák bakoŋo bha.” ²⁰ Témte wu, Símun ne manó barə beyä nkáp yap, bakoŋo Yesu.

²¹ Yesu átén nókó mmuet ambi mandú, aghó bə nnə amət chi amət bachak bati apay, nə chí, Jems ne Jōn, bə Sebēdi. Bábhak amem áchwí chəkə ne etayap Sebēdi, mángoko nəkə beyä nkáp yap. Yesu abhiŋi

bhə nkwo be mámbák bakoŋo bhi. ²² Témte wu, bərwé áchwí wap ne etayap, bakoŋo yi.

*Betik Yesu atú Gálili
(Lk 6.17-19)*

²³ Yesu abho beko atú Gálili ankem antəŋ nəkə bho Eyəŋ Mandem amem bekeré nenikimuet bo Israel, angati nəkə bho nkwo Mbok Ndíndí ane árəm enyü Mandem ábhák ne bho mbə Mfə wap. Ne ambu nəkə yəntiki enyü neme enen bo babhəŋ.

²⁴ Eká nnyén Yesu nétáka kpát négháka atú Síria ankem. Bo béré pəkó bə abhen bábhiŋə mame menyu ne menyu mándək nəkə ntá Yesu be ámbú bho. Mbək yap bábhak bo abhen befónə bebəbebə bésəŋəri bho, báchák bábhak bə abhen bákwen ntímen, abhénéfú babhak bə abhen bachi bhəré. Yesu abú bho mankem. ²⁵ Beyä bhó bare fú mban ne mban mánkəŋo nəkə Yesu yəntiki ebhak ene yi árəŋ. Mbək eyap báfú atú Gálili, báchák báfú Díkapolis, nə chí atú betək byo, báchák báfú Yerúsalem, báchák báfú atú Judéya, ne abhénéfú báfú ebhənyén negho enen babhiŋi be Jódan.

5

Yesu achəkə ambi njie are təŋ bo menyiŋ

¹ Ewak émət, bo béré twə ntá Yesu ndü bakwó. Aghó nókó bhó, arək achəkə ambi njie. Bakoŋo bhi bákó bátéméri yi, bachəkə ne yi. ² Abho betəŋ bho menyi.

*Manák amen tetep
(Lk 6.20-23)*

³ Are təŋ andem nəkə be, “Eri echa ntá yəntiki mmu ane ághó be besí Mandem, yi apu yənyiŋ,
mbənyune Mandem achi Mfə ywi!

⁴ Eri echa ntá bə abhen báci ndü nedí kebho néne;
mbənyune chəŋ mánychye bhó nepəptí nti!

⁵ Eri echa ntá bə abhen bábhiŋə nesepimuet ne bápú təŋ betəŋ,
mbənyune chəŋ yí anchye bho áfók ankem ane yi afyé bariəp bechye bhó!

⁶ Eri echa ntá bə abhen bábhiŋə nsay ne ekwak beka menyiŋ ebhen bechi chak besí Mandem,
mbənyune chəŋ yi anchye bho menyiŋ ebhen bábhiŋə ekwak bebhəŋ!

7 *Ερι εχα ντά yěntiki mmu ane ághò bho ntínso, mbənyune chəη Mandem angó yi ntínso!*

8 *Ερι εχα ντά bə abhen bati yap áchi amem pépép, mbənyune chəη Mandem ankə bó mángó yi!*

9 *Ερι εχα ντά bə abhen mánù be bo mámbák eyəη émət ne bati; mbənyune chəη Mandem ankə bó mámbak bəbhi!*

10 *Ερι εχα ντά yěntiki mmu ane bo báchyè esəηəri ndü ákə menyīη ebhen bechi chak besí Mandem.*

Ayət yi mbənyune áchi Mfə ywi!

11 *“Ερι εχα ντά yeka mpok bo básəkəti bhe ne mpok ane báchyè bhe esəηəri, mámbare nəkə bhe barak aməet ndéndem έti ya. 12 Nák ká ne mámbónη manák mbənyune Mandem abháré bhe erem akap awu amfay. Ne báké ghəkəntik be báchyè nyaka baremé kepinti abhen tesáy esəηəri nkwo.”*

Yesu yi bakoηo bhi báchi mbə ngánη ne erónjə

(Mk 9.50; Lk 14.34-35)

13 *“Báchi mbə ngánη ntá bə mmik mankem. Ke mbák ngánη ábhíki pere bhónη manyīηti mi, ná bákway bekə wu ampet ambak eríti ngánη? Bápú pere kway bekə yěnyīη ne wu. Arəp chi enyīη beto nefi ebhak ene bo báfuət mánjati nəkə wu.*

14 *“Báchi erónjə ntá bə mmik. Etək ene échi amfäy njie épú bhese. 15 Ne bápú dure erónjə mánsət enyīη mánkuti. Bádure erónjə mánte chi ebhak ene bábhónjə bete yə bé mbanη ángə ntá yěntiki mmu ane achi anywóp. 16 Də yé ka epīη eyeka éngó mbə erónjə. Epīη eyeka ébhəη bebhak mbə erónjə bé bo mángó, mámbiti Etayeka mmu achi amfay.”*

Enyīη Yesu ághátí bho έti bebhé Moses

17 *“Báké kaysi bé ntwə bэфere bebhé Moses. Báké kaysi bé ntwə chí beфere basījī baremé kepinti. Mbíki twó bэфere mó, ntwə chí bekə be yěntiki enyīη ene bə básījī émфу tetep. 18 Tetep, nchí ghati bhe be te mfäy ámfəet, mmik amfəet, bápú kwáy beфere yě mandú enyīη ndü basīη amen wáwák.*

Basīη amen ábhák kpáte yěntiki enyīη ene básījī émфу tetep. 19 Yé agha ane ápú bhəere yé chí móbhé amət, antəη nəkə bo bachak be mánkə enyumət mbə yi, chəη ambak ansem ndü nkwo bhó mankem abhen Mandem achi Mfə wap. Ke mmu ane ábhəere bebhé Mandem menkem, antəη nəkə bo be mankə nkwo mbə yi, ábhák múngo ndü nkwo bho abhen Mandem achi Mfə wap. 20 Nchí ghati ye be be, mbák menyīη ebhen bákə bebhi ki cha ebhén batəη ebhé Mandem ne ebhen bənkwo Fárisi, bápú bhák bo abhen Mandem achi Mfə wap.”

Enyīη ene Yesu dtónjə έti bebənti

(Lk 12.57-59)

21 *“Bāriηi ndü ebhé Moses éghāti nyaka bachīmbi bheka be mmu áké wáy nti, ne yé agha ane áway mmu, bákə manyé ne yi.*

22 *Ke enyīη ene nchí ghati bhe chi be, yé agha ane ábenti ne mómayi Mandem átaη yi. Yé agha ane ásəkəti mómayi mbə berem be, ‘Wə ochí agha?’ Bəsət yi besi acha manyé. Ne yé agha ane árəm ntá mómayi be, ‘Wə echīηtímu’ chí mmu ane bábhónjə memese amem nepingo. 23 Mbák řrəη ye bechye akap ntá Mandem ke óntik be nti manó ábè nti έti enyīη ene óká yi, 24 də akap aywe ndü nebhet ane bo báchyè akap, dók kpík kə mámbák eyəη émət ne yi ke ómpetnsem ənchye akabhe ywe ntá Mandem.*

25 *“Mbák mmu abhəη ndak ne wə, antí wə, dók temerí yi ayak mäsokori ndak wu, mámbak eyəη émət. Mbák óbhíki kə nə, mpok ámfəét, yi andək ntá ntaηá manyé ne wə, afyé wə amə yi, ne yi anchye wə ntá bo mbīη nkú, ne bó mámfye wə ekerékenəη. 26 Diηi be mbák ém fakári enyu eyə, əpú fu wawak kpáte ənchye ákwó ywe ankem, yěnyīη kerəp.”*

Yesu dtónjə έti berwəp

27 *“Bāriηi ndü ebhé Moses érəm be, ‘Mmu abhíki bhəη bekwen berwəp.’ 28 Ke nchí ghati bhe be, yé agha ane afyé amík aməet ngoré, ambónη nkaysi bebhetere ne yi, anánη akwen berwəp ne ngoré wu ndü nti eni. 29 Mbák nyésé ene nemət nətò wə ndü bebé, feré nə gəep. Eri be óném epókóməet eye émət εcha wə berəη ambi bekə bebé, mánsət*

mmæet eyε nkem mámesε amem nepingo.
³⁰ Ne mbák awónem ywe átò wò ndũ bebú,
 kpót wú guép. Eri be óném epókómæet eyε
 émot echa wò berəŋ ambi beku bebú, mánsot
 mmæet eyε nkem mámesε amem nepingo.”

Enyiŋ ene Yesu atəŋə ɛti awáy nɛbhay
(Mk 10.11-12; Lk 16.18)

³¹ “Ebhé Moses epet érəm be, ‘Yɛ agha ane
 áro ngərə ywi ndũ nɛbhay, abhəŋ bechye
 yi ekáti ndu betəŋ be awáy nɛbhay.’ ³² Ke
 enyiŋ ene nchí ghati bhe chi be, yɛntiki
 mmu ane áro ngərə ywi ndũ nɛbhay ene
 ngərə ábhíkí kwen berwəp, akwə ngərə akwen
 berwəp, ne yɛntiki mbakanem ane ábháy
 ngərə ane ápét apu ekerénɛbhay, akwen
 nkwo berwəp.”

Yesu átəŋ ɛti nɛyiki

³³ “Báriní ndũ ebhé Moses épét éghati
 nyaka bachĩmbi bheka be, ‘Ké fyé bariɛp
 beku enyiŋ ene óbhíkí bhəŋ ntí beku yə.
 Mmu abhəŋ beku enyiŋ ene yi áyíkí beku
 ndũ nnyén Mandem.’ ³⁴ Ke nchí ghati
 bhe be mmu abhíkí bhəŋ beyiki wáwák.
 Mmu abhíkí bhəŋ beyiki ambini mfay,
 mbənyune mfay chi bechókó Kefó Mandem.
³⁵ Mmu abhíkí bhəŋ beyiki ambini mmik
 mbənyune mmiki ne achi mbə enək ene
 Mandem ásiki bekak are. Ne mmu abhíkí
 bhəŋ beyiki ambini Yerúsalem, mbənyune
 chi etək eremé Mfó ywεε. ³⁶ Ké yiki əmbini
 ntí ywe mbənyune əbhíkí bhəŋ betəŋ beku
 ekaká emene émbák pépép, ne əbhíkí bhəŋ
 betəŋ beku yə embak pyə. ³⁷ Mbák ónká
 beku enyiŋ, dem be, ‘Eε’. Mbák əbhíkí ka
 beku enyiŋ, dem be, ‘Aε’. Yɛntiki enyiŋ ene
 echa eyə, éfú chi ntá mbámbə.”

Yesu yi be ebhiki ri beke me bebú amfay bebú
(Lk 6.29-30)

³⁸ “Báriní be ebhé Moses érəm be, ‘Mbák
 mmu achónťi nyésé ntí mánychónťi eni nkwo.
 Ne mbák mmu áféré nényén ntí, bábhəŋ
 beferε eni nkwo.’ ³⁹ Ke nchí ghati bhe be,
 mbák mmu akwə wə bebú, óké kemε yi. Mbák
 mmu adep wə atá ndũ ebhe awónem, tón yi
 ebhe échák nkwo. ⁴⁰ Mbák mmu áyən beku
 manyé ne wə be ánsót nkú ye, kpik chyɛ yi
 nde ye nkwo. ⁴¹ Ne mbák ntemé nenu anyéré

wó be əmpəkə ntu ywi əndək ne yi nekó ntay
 * nemot, dók ne yi nekó batay apay. ⁴² Mbák
 mmu aniní wə enyiŋ ene óbhónó, chyɛ yi
 yə. Ne mbák mmu atwə ntá ye be ómpúə yi
 enyiŋ óké nisi beku nə.”

Yesu yi be mmu abhəŋ bekəŋ bo abhen
bápábhé yi
(Lk 6.27-28, 32-36)

⁴³ “Báriní ndũ ebhé Moses érəm be,
 ‘Óbhón békəŋ mmú etək eyε, ómpap mmu
 ane ápábhé wə.’ ⁴⁴ Ke nchí ghati bhe be,
 kəŋ ka bəmpap abheka, mánik nəkə mmæet
 be Mandem ankwak bə abhen báchyè bhe
 εsəŋəri. ⁴⁵ Mbák bákə nə, bo bágħə be
 báchí bə etayeka mmu achi amfay. Báké
 ghəkəntik be yi áto mmok ntá yɛntiki mmú
 bebú ne yɛntiki mmú ndíndí. Mandem
 áto manyiɛp ntá yɛntiki mmu ane ákə
 enyiŋ ene yi áyən ne mmu ane ápú kə
 enyiŋ ene yi áyən mmu wu ankə. ⁴⁶ Mbák
 bákəŋ chi bə abhen bákónó bhe, ntiki nsáy
 bəbhəŋ? Yɛ chí bakə bebú mbə babhebhé
 nkábhénti bakəŋ bə abhen bákónó bhə.
⁴⁷ Ne mbák bákaka chi bə abhen mánýiε
 ne bhə, nó bákə yi? Yɛ chí bə abhen bápú
 bo Israel bákə nə. ⁴⁸ Bəbhəŋ ye bebhak
 chak ndũ babhi ankem nkúbhé mbə enyú
 Etayeka Mandem mfay achi chak ndũ babhi
 ankem!”

6

Yesu atəŋ enyú mmu abhónó bekwak mmu
ane eyi epu

¹ Yesu arək ambi berem be, “Sot ká
 mpok be yɛ mmu yweka áké kə berí ebhen
 Mandem áyən yi ankə besi bho ndu betəŋ
 mmæet. Mbák mmu ankə nə, apú bhəŋ
 nsáy ane Etayeka Mandem mfay áchyè.

² “Yɛntiki mpok ane óchyè enyiŋ ntá mmu
 ane eyi épú, ké dep akánkán mbə bə abhen
 bákə mēnyin chi be mángó bhə. Bákə nə
 amem bekeré nenikímæet ne ndu mántitək
 be bo mámbiti bhə. Diní ká be nēbiti ane
 bo bābiti bhə chi awap akap ankem ané bə
 mánán bābhónó. ³ Mbák óchyè mmu enyiŋ
 mbənyune eyi épú, kə nó enyune yɛ mmu
 apu riní enyiŋ ene ókə. ⁴ Eri be ónká berí
 bhésé bhésé ne chəŋ Etayε Mandem mmu

* 5:41 Ntay nemot: Ntay chi “Mile” ndũ eyəŋndik.

ághò yěntiki enyij ene mmu ákà bhésé bhésé ankap wə.”

Yesu atón enyū bo bábhónó menikmuet

⁵ “Yěntiki mpok ane mǎnikmuet, bǎké kə mbə bǒ abhen bákù menyij chi be mángó bhó. Bákəŋ be te amem bekeré nenikímuet ne ndū manyé mbi ke manikmuet bé mángó bhə. Dijní ká be, neghó ane bo bághò be bə mǎnikmuet, chi awap akap ane mǎnánj bábhónó. ⁶ Mpok ane mmū ywəka áyàn menikmuet, ánychwé anywóp, ebhak ene yi ábhak aywinti, antíep mbínywəp anikmuet ntá Mandem Eta yeka mmū bápú ghə ne amík. Mbák mmu akə nə, chəŋ Etayeka mmu ághò yěntiki enyij ene mmu ákà bhésé bhésé ankap yi.

⁷ “Mpok mmu ywəka ánìkmuet, áké rem beyǎ menyij ebhen bébhíkí bhəŋ ntí ne nnet, mbə bǒ abhen bápú bo Israel bákù. Bákù nə mbənyune bákaysi be beyǎ kəpi ke kékù Mandem angok nenikímuet enap. ⁸ Bǎké bhak mbə bhó. Bǎpere nikmuet, Mandem Etayeka anəŋ arinj enyij ene báyan. ⁹ Enyu ene kě bábhónó menikmuet: ‘Etayese, wə mmu óchí amfay:

Kə bo mánychyé nnyén ena kenókó;

¹⁰ kə bé mandə wə əmbak Mfə wap; ne be mánkú nókó chí menyij ebhen óyan bo mankə fá amík, mbə enyū echí awu amfay.

¹¹ Chié bhese nenyíé enen echəŋ;

¹² Ōmfəŋori bebú bhese,

mbə enyu séfónórí bo abhen bákú bhese bebú.

¹³ Ne óké ka sénchwe ndū nemə enen nékə sénkwén ndū bebú,

ke feré bhese ndu amə mbámə.”

¹⁴ “Mbák ómfónórí bo abhen bákù wə bebú, chəŋ Etaye Mandem mmu áchí amfay nkəwə amfəŋori wə. ¹⁵ Ke mbák əpú fəŋori bo abhen bákù wə bebú, Etaye Mandem Mmu achi amfay apú fəŋori wə.”

Yesu atón ɛti netarənsay

¹⁶ “Yěntiki mpok ane bǎtət nsay ndu menikmuet ntá Mandem, besí ebheka béké bhak mbə bǒ abhen enyij ésəŋori bhə. Bǎké bhak mbə bǒ betábhá. Bágwət besí bhap chí be bo mángó be bə bachi ndū netarənsay. Dijní ká be, neghó ane bo bághò

be bə bǎtət nsay, chí awap akap ane mǎnánj bábhónó. ¹⁷ Ke mpok óbhak ndū netarənsay, sǒ besí bhe watí, ómpák ntí. ¹⁸ Mbák ónkú nə, bo bápú rinji be óchí ndū netarənsay, ke Etaye mmu bápú ghó ne amík arinj. Ne chəŋ Etaye mmu ághò yěntiki enyij ene mmu ákà bhésé bhésé ankap wə.”

Yesu atón ɛti kefə mmik

(Lk 12.33-34)

¹⁹ “Bǎké sət kefə nkáp ne kefə menyij bechak mǎmbəre fá amík. Fá amík, kengək ne mfárékánj bǎchəŋti, ne baghép bǎwəy eket mámpəkə yěntiki enyij. ²⁰ Enyij ene yěntiki mmu ywəka ábhónó bekə chí be, ansət kefə nkáp eki ne kefə menyij bechak ambəre amfay ntá Mandem. Aré, kengək ne mfárékánj bápú kway bechəŋti bhə ne baghép bápú kway bedak eket mángép wú. ²¹ Ebhak ené nkáp aywe áchí, aré kě ntí ene nkəwə nébhak.”

Yesu atón be amík áchí mbə erónó ene ékú mmu ángó mbanj

(Lk 11.34-36)

²² “Amík áchí erónó ene ékú mmu ángó mbanj. Mbák mmu abhəŋ amík ariari, ághə andinj yěntiki enyij ene yi ákə. ²³ Ke mbák apú ariari, mmuet ye nkem ábhák chí amem ejuri. Ke mbák erónó eye égirigiri, nó ejuri ene óchí are eya echa.”

Enyij Yesu atónó ɛti Mandem ne menyij mmik

(Lk 16.13, 12.22-31)

²⁴ “Yě mmu apu kwáy betok bachi bati apay ndəŋ amət. Mbák ámbónj bachi bapay, ákəŋ amət ancha anefú, mbák épú nó, áchye kenókó ntá amət, ambyák anefu. Mmu apu kwáy betok Mandem antok nəkə menyij mmik.

²⁵ “Nó kě nchí ghati bhe be, mmu áké bhəŋ basémé ɛti nepém eni andem bé, ‘Chəŋ nyíe yi? Chəŋ nyú yi? Chəŋ mfyé yi? Nepém nkəwə nébhíkí cha nenyíé? Nepém nkəwə nébhíkí cha ndené? ²⁶ Yijní ká kenen. Képú kwanj nenyíé ne kápú fere mbwət ebhi kembay ndū betem. Yě nə, Etayeka mmu achi amfay áchye kə nenyíé. Bǎbhíkí rinji be bǎchá kenen-ɛ? ²⁷ Ne ntiki mmu ywəka basémé ákway bekə nepém eni nénsap yě

chi mandú n̄n̄in̄in̄i, n̄encha enyu n̄ebh̄ōj̄o bebhak?

²⁸ “N̄e ndaká yí b̄abh̄ōj̄o basémé ěti nden ene béfyé am̄ūet? Ȳin̄í ká enyũ b̄ochuchu abhen bachi ebhi bágò. Bápú k̄u betik̄ ne bapu ghoko nden. ²⁹ K̄e nchí ghati bhe be, ȳe chí Mf̄o Sólomon mmu ábh̄ōj̄o nyaka beyã keném, abh̄íkí bh̄ōj̄o nyaka nden ene eri mb̄o ȳe chuchu am̄ot. ³⁰ Mandem k̄e ághókó táko ne ber̄i ebhi, táko ane ákway bebhak ech̄ōj̄o, mbúr̄é angw̄osi, mámfyé angó. Bákáysí bé be k̄e Mandem apu kwáy békway mámb̄ōj̄o nden béfyé am̄ūet k̄e? N̄eka eneká ne Mandem n̄égúpsi necha!

³¹ “Báké bh̄ōj̄o ye basémé, m̄andeme n̄oko be, ‘Ch̄ōj̄o s̄enyie yi? Ch̄ōj̄o s̄enyú yi? Ch̄ōj̄o s̄emfyé yi?’ ³² Menȳin̄ ebhen menkem k̄e b̄o abhen bápú bo Israel básíkí n̄ti are. Ke Etayeka mmu áchí amfay ar̄in̄í be b̄abh̄ōj̄o bébh̄ōj̄o menȳin̄ ebhen menkem. ³³ Yã ȳe ka mbi befye n̄ti ber̄o Mandem ámbák Mf̄o yweka, mámfyé n̄ti beku chi ȳentiki enȳin̄ ene yi áyàn bo manku, ne ch̄ōj̄o yi anchye bhe menȳin̄ ebhen menkem nkw̄o. ³⁴ Báké bh̄ōj̄o ye basémé ěti nyw̄ōp enen mbúr̄é. Ch̄ōj̄o mbúr̄é antw̄o ne ayi barak ane mmu afyé n̄ti are. Báké s̄ot bes̄ōj̄ori bechak mámaká ndũ ebhen ech̄ōj̄o.”

7

*Yesu at̄ōj̄o bé bo b̄abh̄íkí bh̄ōj̄o b̄et̄an̄ bati
(Lk 6.37-38, 42-43)*

¹ “Báké tán̄ bati k̄éká mántán̄ be nkw̄o. ² Mmu áké tán̄ n̄ti mb̄onyune, enyu ené ót̄an̄ n̄ti enyu ȳo ke Mandem át̄an̄ w̄o. Enyũ óȳenti ónchye n̄ti, nkúbh̄é enyu ȳo ke báȳenti mánychye w̄o. ³ Ndaká yí óȳin̄i m̄ó̄nȳin̄i ane achi anyese n̄ti, ené ópú fȳe n̄ti ndũ nk̄ókónok ane achi w̄o anyese? ⁴ Ná ógh̄ati n̄ti be, ‘Manó, d̄o me mf̄éré m̄ó̄nȳin̄i ane achi w̄o anyésé,’ ené nk̄ókónok achi w̄omb̄ōj̄o anyese? ⁵ W̄o mmũ betábhá, feré kpík nk̄ókónok ane achi w̄omb̄ōj̄o anyese, ke ónḡo mban̄ sayri befer̄e m̄ó̄nȳin̄i ane achi amem nyésé manóywe.

⁶ “Báké s̄ot menȳin̄ Mandem mánychye ntá b̄o abhen b̄abh̄íkí bh̄ōj̄o mpok ne yi. Báchí mb̄o mmú. Mmu áké s̄ot menȳin̄ Mandem anchye ntá bo abhen bábyak bh̄o. Báchí

mb̄o bakók. Mbák mánychye bakók enȳin̄i nkáp, bás̄ot mánȳōp chi ndũ nt̄ōp. Ne mbák mánychye mmú menȳin̄ Mandem, ayibhiri mm̄ūet antoko bhe an̄et.”

*B̄ep, ch̄ōj̄o mánychye w̄o
(Lk 11.9-13)*

⁷ “N̄ik mm̄ūet ěti enȳin̄ ene óyàn, ch̄ōj̄o Mandem anchye w̄o. Yán, ch̄ōj̄o ónḡo. Dep nek̄ok, ch̄ōj̄o mánene ntá ye. ⁸ K̄u n̄o mb̄onyune ȳentiki mmu ane ánikm̄ūet ěti enȳin̄ ene yi áyàn, Mandem áchye yi. Ȳentiki mmu ane áyàn enȳin̄, ágh̄ō ȳo. Ȳentiki mmu ane ádébh̄é nek̄ok, mánene ntá yi. ⁹ B̄e bach̄ibh̄o, mmu yweka ane mbák móywi ámb̄ep yi b̄ret, ans̄ot chi ntay anchye yi, chí agha? ¹⁰ Mbák ámb̄ep w̄o tansi, óchye yi nnyó k̄e? ¹¹ Mbák be b̄o bebh̄u, b̄abh̄ōj̄o n̄ti bechye ber̄ití menȳin̄ ntá b̄obheka, bákáysí be Etayeka mmu achi amfay k̄e an̄ok bebh̄ōj̄o beyã ek̄ōj̄o ndu bechye ber̄ití menȳin̄ ntá b̄o abhen m̄an̄ikm̄ūet k̄e? ¹² Ȳentiki mmu yweka ánká ye ne bati mb̄o enyũ yi ákway beyan̄ be bo manku ntá yi. Mbák mánká n̄o, ét̄ōj̄o be bák̄u menȳin̄ ebhen Moses ne baremé kep̄inti bágh̄ati bhese amem basin̄i amap.

¹³ “Nyũbhá ané mmu áfūet aré bechwe ndũ Kef̄o Mandem áchí mábh̄er̄i. Nyũbhá ané mmu áfūet are and̄ok anchwe ndũ mb̄i n̄ewú án̄ené mm̄ūet ne mbi wu áchik, ne échí wik̄irik bef̄ūet are. Ek̄u bo abhen báfūet are baya. Fūet ȳe ka chi ndũ nyũbhá ane achi mábh̄er̄i. ¹⁴ Fūet ȳe ka ndũ nyũbhá ane achi mábh̄er̄i mb̄onyune wú k̄e mmu áfūet aré anchwe ndũ mb̄i nep̄em. Mbi wu áb̄e mm̄ūet bef̄ūet aré, ne b̄o abhen báfūet are b̄abh̄iki ya.”

*Ȳentiki en̄ok ne eyi bakan̄
(Lk 6.43-44)*

¹⁵ “S̄ot ka mpok ne b̄o-nsé abhen bár̄em be báchí baremé kep̄inti Mandem. Bák̄ot n̄gepti be báchí bágh̄ōj̄om̄en, ke sayri sayri, báchí chí nkw̄o ene nsay ánu ȳo. ¹⁶ Ch̄ōj̄o m̄and̄in̄i enyũ b̄o báchí ndũ ber̄in̄ ebhap, nkúbh̄é mb̄o enyũ mmu ar̄in̄i en̄ok ndũ kep̄em eki. Bápú r̄ōj̄o ndũ támf̄án̄ mánkók nepi. Ne bápú r̄ōj̄o ndũ n̄net ar̄ōj̄ori mánkók bakwa. ¹⁷ Enyu ȳo ke échí ne er̄ití en̄ok. Enyu chi ber̄ití kep̄em, epu kway

menyu bebépti kepem. ¹⁸ Ne ebépti enok ényu chi bebépti kepem, épú kwáy ményú berítí kepem. ¹⁹ Bákot yéntiki enok ene épú nyu berítí kepem, mámkróti, mansəŋ ango. ²⁰ Baremé kepinti nsé bachi mbə menək ebhen bepu nyu berítí kepem. Bărini bho chi ndü bepiŋ ebhap.”

*Bakoŋo Yesu abhen tetep
(Lk 13.25-27)*

²¹ “Puyě yéntiki mmu ane ábhini me be, ‘Acha, Acha’ ké áchwè ndü Kefó mfáy. Mũne ákə enyiŋ Etaya mmu achi amfay áyan ke áchwé are. ²² Ndü nywəbhé manyé, chəŋ beyá bho mándem ntá ya be, ‘Acha, Acha, pú séghati nyaka bho Eyəŋ eye ndü nnyén ena? Pú sébək nyaka befónó bebúbəbə ndü nnyén ena? Ne sékə nyaka menyiŋi maknkay ndü nnyén ena!’ ²³ Ke ndü nywəp enə chəŋ ngati bho bhe, ‘Mbíkí riŋi be wáwák. Fə ká me besí, be bakə bebú.’”

*Menyü batě beket bati apay
(Lk 6.47-49)*

²⁴ Yéntiki mmu ane ághok menyiŋ ebhen mërəm, ankə mbə enyü ndémé, achí mbə ndiŋindak ane até eket ndü setárebhé. ²⁵ Eti yə, yəndu manyiep ákwéné tontó, ne manyén ájwí, agboko, babhəép atanatan anu, eket eyə éke kwen. Eke kwen mbənyune mbəŋóket até yó ndü setárebhé. ²⁶ Ke mmu ane ághok menyiŋ ebhen mërəm, yi ke kə mbə enyü ndémé, achí mbə echiŋtímu ane até eket ndü šisiép. ²⁷ Eso étwó nókó, manyiep akwen tontó, ajwi, ataka ebhi, babhəép atanatan ánú, eket eyə ébáy mməet amik juu!

Yesu atəŋ mbə mmu ane árəm émbak chi enyu yə

²⁸ Yesu ánáná nókó berem menyiŋ ebhen yi átəŋ, bə mankem abhen báchi are bábhak maknkay tontó eti eyi enyü ene yi átəŋ. ²⁹ Atəŋ nyaka mbə mmu ane árəm emay, puyě mbə batəŋ ebhé Moses.

8

*Yesu abú mmu ebhanákwa
(Mk 1.40-45; Lk 5.12-16)*

¹ Yesu ánáná nókó menyiŋ ebhen yi átəŋ, arə njiə asep amik. Beyá bo bábhó bekoŋo

yi. ² Bápéere yini, mmu ebhanákwa amət atwə akwen yi bekak abho berem be, “Acha, mbák əkəŋ, škway beku me ntaŋ.” ³ Yesu anyabhe awə atək yi arem be, “Nkəŋ beku wə óntəŋ, neme ene némáy.” Témté wu, ataŋ. ⁴ Yesu arem ntá yi be, “Ké ghati yě mmu enyiŋ ene éfákári, ke dók ntá nchiakap Mandem be yi angə be ebhanákwa ye émay. Anán ámbýó wə, óndək, ənchye ye akap ntá Mandem békəŋo ebhé Moses. Chəŋ eyə émbak enyiŋ ene étəŋ bo be ebhanákwa ye emay.”

*Yesu abú mməbetok münti batemé nenu Rom
(Lk 7.1-10)*

⁵ Yesu afa are rəŋ Kapənaum. Agháká nókó aré, mmu amət ane achí münti eká batemé nenu Rom besa betay arək ntá Yesu, abho menikməet ntá yi, ⁶ andeme nəkə be, “Acha, mməbetok awa achí anywóp biŋiri ne beyá bebe.” ⁷ Yesu akeme yi be, “Chəŋ ntwə nkə yi antaŋ.” ⁸ Ke münti batemé nenu wu arem be, “Acha, mbíkí kway mmu ane ótwó eket eyi. Chié chí eyəŋ, chəŋ mməbetok wa antaŋ. ⁹ Nchi rem nə mbənyune menkwó mbəŋ bə abhen, mbák mángátí me nkə enyiŋ, mbəŋ beghok bho. Ne mbəŋ nkwó batemé nenu antene ya abhen mbák ngati bho enyiŋ, bábhəŋ beghok mé. Yéntiki mmu wap ane ndémé be, ‘Dók’, árəŋ, ne yě agha ane ndémé be, ‘Twó’, átwə. Ne mbák ngátí mməbetok awa be, ‘Kə enyiŋ ene’, abhəŋ beku yə.” ¹⁰ Yesu ághókó nəkə nə, abhak maknkay tontó. Ayibhiri mməet, arem ntá bə abhen bákəŋo yi be, “Diŋi ká be mbíkí re ghə yě mmu Israel amət ane ábhəŋó neka ne me enyu ené. ¹¹ Diŋi ká be beyá bo báfú chəŋ bebhə menkem mántwə manchəkə ne Abraham ne Aisek ne Jekóp ndü menyie epə ndü nebhəere kefə mfay. ¹² Ke chəŋ mánten bo abhen bábhəŋó nyaka bebhak ndü nebhəere Kefə Mandem nefi ndü ejuri. Aré, mámbak ndü kebho ne nenyie ámén.” ¹³ Yesu ayibhiri ye mməet arem ntá münti batemé nenu be, “Petnsem anywóp, yéntiki enyiŋ echi mbə enyu ónókó.” Nkúbhé mpok ane Yesu árəm nə, mməbetok wu ataŋ.

Yesu abú beyä bömame
(Mk 1.29-34; Lk 4.38-41)

¹⁴ Yesu arək achwe eket Píta, aghó nno ngoré ywi bháré ne mbúép amuet. ¹⁵ Arək yi nékúmuet atək yi ndü awo. Mbúép wu ámay. Afate akw nenyié abho mene Yesu. ¹⁶ Egháká nókó beku, bo béré sət beyä bo abhen befónó bebúbebu bésòñori bhò mándək nókó ntá Yesu ne bhò. Yesu are sət chí eyòñnyu eyi amboko nókó befónó bebúbebu be méndó bho, ne ambu nókó bömame. ¹⁷ Yesu akw menyin ebhen ntá bho be enyin ene ndemekerinti Aisáya áréme nyaka éti yi émfú tetep. Aisáya arem nyaka be, “Asət mame ayese ne apəkò besòñori ebhesé.”

Enyü nepém nkoño Yesu nébhónó bebhak
(Lk 9.57-62)

¹⁸ Yesu ághó nókó beyä bo ndü bátwó bákábhé yi, aghati baghək abhi be, “Sémpé ebhè manyu éne awu.” ¹⁹ Ntəñ ebhè Mandem amət arək ye ntá Yesu arem be, “Ntəñ, chəñ nkoño wə yəntiki ebhak ene órəñ.” ²⁰ Yesu akeme yi ne nekay be, “Besəp bebhəñ babhok, kenən kébhón manyay, ke Me Mmu mfú ntá Mandem mbíkí bhəñ ebhak besəñ ntí.” ²¹ Nkoño Yesu achak arək ntá yi arem be, “Acha, dš kpík ndók mbémé Etaya.” ²² Ke Yesu akeme yi be, “Koñó me. Dš bawú mámbémé ngú wap.”

Yesu akw mbúép atanatan akwen chák
(Mk 4.35-41; Lk 8.22-25)

²³ Yesu arək achwe amem áchwí ne bakoño bhi ndu bépe berəñ ebhè manyu echak. ²⁴ Ndü bárəñ, bápére ghó mbúép atanatan ábhó menu, mpérényen ebho bedep áchwí, manyiep anchwe nókó amem. Yesu abhak ndü kenó. ²⁵ Bakoño bhi bárók mañeme yi barem be, “Acha, pemé bhese, sétwò gu anyén!” ²⁶ Yesu arem be, “Bácháy yi? Neka eneka négapsi necha!” Afate ye asáy mbúép ne mpérényen, nnyén nekwen tii. ²⁷ Bábhák maknkay tontó, babho berem be, “Ntiki enyü mmu né? Yě chí mbúép ághòk yi, mpérényen éngok yí!”

Yesu akw befónó bebúbebu béró böbati apay
(Mk 5.1-20; Lk 8.26-39)

²⁸ Yesu arək aghaka atú mmik bö Gerása ebhè manyu echak. Bö bati apay abhen

befónó bebúbebu bésòñori bhò, báfú ndü nebhúéré manem ané bó báchòkò are, bátémeri yi. Bághò nyaka bo, mántoko bhò anet. Eká bo keperere fuét atú wu. ²⁹ Nəghó ane bágghó Yesu, babho bebik mándeme nókó be, “Mmə Mandem, óbhəñ ntiki ndak ne bhese? Itwó bechye bhese ntemsi ene mpok abhiki re kway?” ³⁰ Ereme nkwo bakók anyie nyaka kekwoť ne nebhúét wu. ³¹ Befónó bebúbebu ebhen bésòñori bhò bébhó menik Yesu mmuet be, “Mbák óbòk bhese, tó bhese chi ndü nkwo bakók wu.” ³² Yesu aghati befónó bebúbebu bhò be, “Dók ká.” Béfú böbhò amuet, berək, bechwe ndü nkwo bakók. Bakók ankem bárókóri básiep ndü nkoko-njie dúgúdúgúdúgú bágúre anyén. ³³ Bö abhen bábhəbheri bakók, bágghó nókó nò, bábúé, bárək ndü etək ene echí kekwoť, baghati bho yəntiki enyin ne enyü éfákári ne bö abhen befónó bebúbebu bésòñori nyaka bhò. ³⁴ Etək enkem émóko témenté erək étémeri Yesu. Mánik yi mmuet be ándó atú etək eyap.

9

Yesu abú mbéntí
(Mk 2.1-12; Lk 5.17-26)

¹ Yesu áfá nókó atú Gerása, arək, asət áchwí apé nnyén, apetnsem Kapənaum, etək ene yi áchòkò. ² Bófú bátwó ne mbéntí amət ane bápókó ndü bekpaka ntá yi. Yesu ághó nókó enyü neka enén bábhónó ne yi be abhəñ betəñ bebú mmu wu, arem ntá yi be, “Mówa, óké chay, mfónórí bebú ebhe.” ³ Ekw mbək batəñ ebhè Mandem abhen bachi are bábhò berem ne mmúét eyap be, “Arem kpát mbə bhé achi Mandem! Mandem aywinti ké ákway bífónórí bebú mmu!” ⁴ Yesu ariní nkaysi yap, abhép bhò be, “Ndaká yí bákaysi bebéptí menyin?” ⁵ Enyin ene échí wikirik chí ene? Berem be, ‘Mfónórí bebú bhe,’ ke chí berem be, ‘Faté kó?’ ⁶ Ke chəñ nkə mándiní be, Me Mmu mfú ntá Mandem mbəñ betəñ fá amik befoñori bebú bho.” Arem ntá mbéntí wu be, “Faté, pəkó bekpaka bhe gure!” ⁷ Mbéntí wu afate kperep, agure. ⁸ Bo bágghó nókó enyin ene efakari, bábhak maknkay tontó, babho bebiti Mandem mmú áchyé nkwa enyü betəñ ebhò.

*Yesu abhiñi Mátio be ámbák nkoño ywi
(Mk 2.13-17; Lk 5.27-32)*

⁹ Ené Yesu áró ebhak ene yi ábú mbénti ákò, áròn, aghó mbebhé nkabhénti amot chòkò amem ekerébetik eyi. Aka nnyén be Mátio. Abhiñi yí, arem be, “Twó, bhák nkoño wa.” Mátio afate, abho bekoño Yesu.

¹⁰ Etaré nókó, Mátio abhiñi Yesu eket eyi. Anak mamæere bhi ne babhebhé nkabhénti bachak, ne bakú bebú bachak. Yesu, achòkò anyie nòkò nenýié ne bhò, ne bakoño bhi nkwo. ¹¹ Bónkwò Fárisi bághó nókó ndü Yesu ányie nenýié ne bhó, bábhó bebhep bakoño Yesu be, “Ndaká yí ntəñ ywəka ányie nenýié ne menyü böbhen?” ¹² Yesu ághók enyih ene bārəm, akeme bhò ne nekay be, “Bö abhen bápú me, bápú yan ngañ. Bö mame ke báyan ngañ.” ¹³ Arémé nókó nó, arək ambi berem be, “Dók ká, mānu berihñi enyih ene Mandem árémé. Arem be básihñ be, ‘Enyih ene mēyāñ chi be bo mángó ntínso ne bati, puyě chi akabhénnya.’ Mbíkí twò bebhñi bö abhen bakaysi be bachi chak besí Mandem be mámbák bakoño bha, ntwò bébhñi chi bo babúbabú.”

*Bábhép Yesu ěti netarénsay ndü
menikmæet ntá Mandem
(Mk 2.18-22; Lk 5.33-39)*

¹⁴ Mbək bakoño Jñ Njwiti bārók ntá Yesu bábhép yi be, “Ndaká yí besé ne bönkwo Fárisi sétare nòkò nsay ndu menikmæet ntá Mandem, ke bakoño bhe bápú kə nò?” ¹⁵ Yesu akeme bhó be, “Bákáysí bé bo bákway bechòkò nsónso ndü epá nebhay ené mbäyngoré abhæet ne bhò? Nsé! Ke mpok ätwò ane báferə chəñ mbäyngoré ntá yap. Ne chəñ mántare nsay mpok yə.” ¹⁶ Yesu arək ambi berem be, “Yě mmu apú kway besət ebhókónden nkə anchók mbok ndü esí nden? Mbák mmu ankə nò, ebhókónden nkə ěñàti, enkə mbokó nden ánichik ancha esí mbok. ¹⁷ Ne ntá bo abhen báfyə mmém ndü bebhá nkwo bhanya, bápú fyə mmém bakə amem ebhá nkwo bhanya ene esi. Mbák mánké nò, ebha ésen, enchəñ, ne mmem andək amik. Báfyə mmem bakə chi ndü ebhá nkwo bhanya ene ekə. Mbák mánkə nò, mmem apú rəñ amik ne ebha epu sen enchəñ.”

*Yesu añeme mmə münti
(Mk 5.21-43; Lk 8.40-56)*

¹⁸ Ené Yesu abhæet beghati bhò menyih ebhen, bápere ghò münti bo Israel amot arək akwén yi bekak, abho berem be, “Eta, mówa agu néne. Chí móngoré. Nnikmæet, twó nyaná amə yi amæet, ne chəñ ampətnsem ndü nepém.” ¹⁹ Yesu afate ne bakoño bhi bábhò berəñ ne münti wu. ²⁰ Ené bārəñ, ngoré amot afú Yesu ansem, arək petii, atək nkokəñ nkú yi. Ngoré wu äfere nyaka manəñ ndü mamié byo ne apay. ²¹ Akə nó mbənyune arem nyaka ne mmæet yi be, “Mbák ntək yě chi nkokəñ nden Yesu, chəñ ntəñ.” ²² Yesu ayibhiri mmæet aghó yi, aghati yi be, “Mówa, kéchay. Neka ene ne me nékə otəñ.” Témte wu ngoré wu atəñ. ²³ Yesu afæet yə are rəñ ndü eket ene münti bo Israel wu. Agháká nókó aré, achwe anywóp, aghó bafé babhanəñ ne ngémtay bhò ndü bádí kebho ne beyä ewat. ²⁴ Aghati bó mankem be, “Fú ká kpík, mone abhíkí gú. Abhære chí kenó.” Bó mankem bārə way Yesu way. ²⁵ Bö nneréket bátén nókó bhò nefi, Yesu arək kekwoət ne ngú wu, ákém yi ndü awó, mówu apətnsem ndü nepém, afate. ²⁶ Mbok ěti ndak ane ataka atú etək wu ankem.

*Yesu akə manémámik bati apay babho
beghə mban*

²⁷ Ené Yesu áró nebhet wu árəñ ambi, manémámik bati apay babho bekoño yi mámbik nòkò be, “Mmó Mfə Debhit, ghó bhese ntínso!” ²⁸ Mpok Yesu achwe anywóp, manémé amik bhò bákóño yi aré. Abhép bhò bé “Mánókó be mēkwáy beku mángó mban?” Bákéme be, “Acha, sənoko.” ²⁹ Yesu atək yə amik ayap arem be, “Embák ne bhe mbə enyü mánókó.” ³⁰ Amik ánene bhò témte, bapet babho beghə mban. Yesu asemte bhò be, “Báké ghati yě mmu enyih ene efakari.” ³¹ Yě nó, bārəñ nókó, mángati nòkò bhò ndü atú etək wu ankem enyih ene Yesu áké ntá yap.

Yesu akə mbók abho berem kəpi

³² Bö-bhò bati apay bāró nókó Yesu, böfu basət mbók bārók ntá Yesu ne yi. Efóñó ebúbə ke ékú nyaka yi ákwéné kebho. ³³ Yesu abók efóñó ebúbə yə. Eró mmu wu,

abho berem kepi témté. Beyä bo abhen bachi aré, babhak maknkay, bábhó berem be, “Sébhíki re ghó ene enyu fá amem etak Israel.” ³⁴ Ke bōnkwo Fárisi b́aré rem chi be, “Chí mfo befónó bebúbebu ké áchyé Yesu betan bébok befónó bebúbebu.” *

Yesu ágho bho ntinso

³⁵ Yesu ákò nyaka amem betak begho ne ndü bōbetak, antan nako bho amem bekeré nenikimuet bo Israel. Ne angati nako bho Mbok Ndíndí eti Kefo Mandem. Abù nyaka bo abhen b́arōn ntá yi ne mame menyu ne menyu. ³⁶ Yesu ághó nókó ndü ngémtay bho bátwò ntá yi, aghó bho ntinso mbonyune báchi ndü esōjari, kebhoñ nkwak, mbó bághōñomén ane ábhíki bhōñ mbabheri. ³⁷ Yesu arem ntá bakoño bhi be, “Mbuot béfére ebhi aya, ke bakú betik bábhiki ya. ³⁸ Ník ye ka mmuet ntá Mandem mmu achi mbōñonki bé ántó bakú betik mamfere mbwot ebhi.”

10

Yesu ayap bōbati byo ne apay be mámbák bōnto bhi

(Mk 3.13-19; Lk 6.12-16)

¹ Ewak émat, Yesu abhinji bakoño bhi bati byo ne apay, achye bho betan bébók befónó bebúbebu ne ndü bébú mame menyu ne menyu. ² Manyén bōnto Yesu bhō bati byo ne apay achi be: Ane mbi abhak Símun. Nnyén eni néchák nébhak be Píta. Achák abhak Andru, manó Píta. Ne Jems ne mómáyi Jōn, bō Sebedi. ³ Báchák bábhák Fílip ne Batolómyo, ne Tómás, ne Mátio mbebhé nkabhénti, ne Jems mmō Alfeyos, ne Tadios. ⁴ Ne Símun, mfyě-betan ndü barakátak, ne Júdas Iskariot mmu áti nyaka Yesu.

Yesu ató bōnto bhi bati byo ne apay nefi ndü betik

(Mk 6.7-13; Lk 9.1-6)

⁵ Yesu abhinji bōbhō bati byo ne apay aghati bhō be, “Mětò bhe nefi ndü betik. Ke báké rōñ ntá bo abhen b́apú bo Israel, ne báké chwe ndü yě etak Samária émat. ⁶ Dók ká chi ntá bo Israel abhen bachi mbó ághōñomén ané ánémé ebhi. ⁷ Dók ká

māngati nako bhō be, ‘Mpok arōp kekwať ane Mandem abhak ne bho mbō Mfo wap.’ ⁸ Bú ká bōmame, nemé ká bawú, māmbu bō ebhanákwa nkwo. Bók ká befónó bebúbebu be méndó bho. Nchyé bhe betan ndu beku menyin ebhen nke sot nkáp. Dók yé ka ku bhō ntá bho kebhep bhō nkáp. ⁹ Mmu áké pókó yěntiki enyü nkáp amuet. ¹⁰ Mmu áké pókó ebhá nekó, ne yě chí nkú áchák, ne yě chí nkwo bhánaya échák, ne yě chí ntém. Bo bábhōñ béchíe nkubetik enyin ene yi ábhōñó bébhōñ. ¹¹ Yěntiki etak ené b́achuóbbhé aré, yán ká esáyri mmu ane ábhōñó ekōñ besyepi bhe eket eyi, mānchako ne yi kpáte mpok ane b́arō etak eyo. ¹² Nchwe ane b́achwe anywóp, kaká ka bō abhen bachi are māndem be, ‘Áfók Mandem ámbák ne bhe.’ ¹³ Ne mbák básot bhe ne ekōñ, ník ka mmuet be áfók Mandem ámbák ne bhō. Ke mbák bábhíki sot bhe ne ekōñ, ník ka mmuet be Mandem ánkém áfók ywi, kechye bhō. ¹⁴ Ne mbák bábhiki syepi bhe ndü yě eket ne yě chí etak, kwet ka mfok ane áchí bhe be kak, māmfá are. ¹⁵ Nchí ghati bhe be, ewak ene Mandem átāñ bō mmik, chōñ angó ntinso ne bō etak Sódóm ne abhen Gomóra encha bō etak ené bábhíki sot bhe ne ekōñ.” *

Yesu aghati bōnto bhi esōjari ené bábhōñó bébhōñ

(Mk 13.9-13; Lk 21.12-17)

¹⁶ “Ghók ká, Nchí to bhe ntá bō mmik mbó bághōñomén nenti nkwo. Bák yé ka bō kénwán mbó nnyó, māmbōñ bati pépép mbó bebhōñó. ¹⁷ Sot ka mpok mbonyune bo bákem chōñ bhe mámfye amō bō bati etak, mándep manet ayeka amem bekeré nenikimuet ebhap. ¹⁸ Chōñ bo mánja bhe gbaka gbaka gbaka ntá bōgóbhanō ne bafō eti ya. Ne chōñ eyo énychye bhe mbi beghati bhō ne bō abhen b́apú bo Israel Mbok Ndíndí eti ya. ¹⁹ Mpok básóré bhe ambi ndu bétāñ be, báké seme be, ‘Chōñ séndem be yi ne yě chí be chōñ séndem ná?’ Báké sōjari mmuet mbonyune mpok ánkway, Mandem ághati bhe enyin ene bábhōñó berem. ²⁰ Nchí ghati bhe enyin ene mbonyune mpok yo, menyin ebhen b́arēm b́epú fu be anti. Éfónó mmu Mandem

* **9:34** Ndōñ ane apu ndü mbak basin amen tesáy. **10:15** Sódóm ne Gomóra: Chi betak ebhen Mandem átó nyaka ngo áson bhō eti beyä bebú bōbhap.

εταγεκα átò kě ághàti bhe ενyιη ενε bàbhónó berem. ²¹ Chòη manó anchye nti manó ntá bōbati be mángwáy. Chòη mbòk bachi mánkε ενyυmòt ne bōbhap. Chòη mbòk bhò mánte nenу ne bachi ne manò, mánkε be mángwáy bhò. ²² Chòη menyū bho menkem mámpap be eti ya. Ke Mandem ápeme yěntiki mmu ane áté kpiri te ndū ngwenti. ²³ Etòk ene bo báchyè be esòηori, fá ká aré áyák mándòk etòk échák. Dìηí ká be bàpú kway bekò ndū betòk Israel menkem bekε betik ebha ενé Με Mmu mfú ntá Mandem mbíkí re petnsem.

²⁴ “Mmòkátì apu kway berìηì ενyιη ancha ntòη ywi. Ne mübetok apú cha chi-betok ywi. ²⁵ Echì ενyιηí maηák be mánkε ne mmò ekátì mbò enyu bákú ne ntòη aywi. Ne échì ενyιηí maηák be mōbetok ámbák mbò chi-betok ywi. Mbák bo bákway béchik nti kpát mámbìηì me münti nneréket be Belsebul, ná ne be bōneréket? Chòη mánychye bhe manyén ané ábébhé áchá ενò!”

*Mmu abhòη bécháy chi Mandem
(Lk 12.2-7)*

²⁶ “Báké chay yě mmu ane ápabhe. Yěntiki ενyιη ενε bákútí, chòη mánene. Ne ενé echì bhésé bhésé, chòη mánkε be bo mándìηì yò. † ²⁷ Yěntiki ενyιη ενε ngátì bhe ansem ansem, ghatí ká bho kpónòrón. Ενέ bàghókò ansem ansem, kó ka amfáy beket mándem be mmik nkem ángók. ‡ ²⁸ Báké cháy bō mmik. Bákway beway chi mmuet nkwa. Bábhíkí bhòη betan bekε yěnyìη ndu Efónó mmu. Mandem ké bàbhónó bécháy. Yí ke ábhónó betan bechye mmuet mmu ne efónó mmu esòηori amem nepingo. § ²⁹ Pú mmu ákwáy beku bōkenen bapay ne nkáp ane apu yěnyìη? Yě nó, yě mósenen amòt apú kway bekwen amik ενé Etayeka mmu achi amfay abhíkì rìηì. ³⁰ Enyu yò ke échì ne bhe. Mandem arìηì yě chí mpáy bekaká emene ebhen béchì yěntiki mmu yweka anti. ³¹ Báké chay ye yěnyìη ενé bo bakway bekε bhe. Besí Mandem, yěntiki mmu yweka abhòη menwòp tontó achá ngémtáy kenen.”

† **10:26** Belsebul: Mfò befónó bebúbεbε akòη bebhese tetep ane Mandem áyàn bo mándìηì. ‡ **10:27** Yesu yi be bakòη bhi babhòη beghati bo kpónòrón menyìη ebhen yi ághátì bhò ansem ansem. § **10:28** Efónó nkwa épú gu. Mmuere eyi ke ágù.

*Bō abhen bachi bō-Yesu
(Lk 10.8)*

³² “Yěntiki mmu ane árèm kponoròη besí bō mmik be yi achi mmu wa, chòη menkwó ndem besí Etaya mmu achi amfay ndū nywòp manyé, be mmu wu achi awa. ³³ Ke mmu ane átáná besí bho be yi apu mmu wa, chòη menkwó ntaηa besí Etaya mmu achi amfay be yi apu mmu wa.”

*Mbok Yesu átwò ne ákóré
(Lk 12.51-53, 14.26-27)*

³⁴ “Báké kaysi be ntwò fá amik chi bekε bo mámbák ndu kpák ne bati. Ae. Ntwò chi be bo mánú ne bati. ³⁵ Ntwò bekε bō abhen babhakanem mánú ne bachi bhap, abhén baghòré mánú ne manò ne baghòré mánú ne manò maném abhap. ³⁶ Bòmpap báfù chi eket mbòη mmu. ³⁷ Mbák òkòη etaye, ne yě chí máye òchá me, nó òbhíkí kway bebhak nkoηo wa. Ne mbák òkòη móywe òcha me, nó òbhíkí kway bebhak nkoηo wa. ³⁸ Mmu ane ábhíkí ka bepòkò ekotákátì eyi ankoηo ndū bayarékak aya, abhíkí kway bebhak nkoηo wa. ³⁹ Mmu ane areme be abhíkí rìηì me ndū áyàn be ámpémé mmuet yi, apú bhòη nepém enen tetep. Ke mmu ane áká bégu eti ya, ábhòη nepém enen tetep.”

*Mandem ákap yěntiki mmu ane ásòt bakù
betik abhi sayri
(Mk 9.41)*

⁴⁰ “Yě agha ane ásòt bhe sayri, ásòt chi me. Ne yě agha ane ásòt me sayri, ásòt chi Eta mmu átó me. ⁴¹ Mbák òsòt mmu sayri mbònyune òrìηì be yi achi ndemekerpinti wa, chòη Mandem anchye wò nkúbhé ákap ane yi áchye ntá ndemekerpinti ywi. Ne mbák òsòt mmu sayri mbònyune òrìηì be ákù chi ενyιη ενε Mandem áyàn bo mankε, chòη Mandem anchye wò ákap mbò mmu ane ákù ενyιη ενε Mandem áyàn bo mankε. ⁴² Dìηì ká be yě agha ane áchyé yě chí manyìep bakwen ntá yě mmu amòt ndū nkwa bōbha bhèn mbònyune achì nkoηo wa, dìηì be Mandem abhòη bechye yi akap.”

11

Jǒn ató mbək bakoŋo bhi be mámbép Yesu mmũ yi achi
(Lk 7.18-35)

¹ Yesu ánáná nókó beghati baghək abhi bati byo ne apay enyiŋ ene bə bábhónó bekə, afa nebhuet yi achi ne bhə arək ndũ betək Israel béchák ndu beghati bo Mbok Ndíndí.

² Mpok yə, Jǒn Njwiti abhak ekerékenəŋ. Aghókó nókó menyiŋ ebhen Mpepe Mandem afyé nyaka bariet be átò ákə, ató mbək bakoŋo bhi be mándók mámbép Yesu be, ³ “Wə ke óchí Mpepe ane Jǒn árémé be átwə, ke chi be sébhəŋ menəŋ mmu achak?” ⁴ Yesu akeme bhə be, “Pet ka nsem ghatí Jǒn menyiŋ ebhen bəghókó bo bārəm, ne ebhen be babhəŋ bəghə. ⁵ Bəghok ne bəghə be manémámik bəghə mban nénéne, ne bakem báfáté bákə. Bə ebhanákwa bátán ne bachókó batú bəghək mban. Bawú bápətnsem ndũ nepém ne bo bəghāti bachébhəbho Mbok Ndíndí. ⁶ Eri echa ntá mmũ ane ápú kwén ndũ bebú éti menyiŋ ebhen məkə.”

⁷ Ené bakoŋo Jǒn bāró bārəŋ, Yesu abho berem ntá beyə bo abhen bátwə nebhuet ane yi achi éti Jǒn be, “Mpok bārəŋ nyaka awu amem baso, bārók beghə ntiki enyũ mmu? Bārək beghə mmu ane achi mbə énsómanyier ene babhuép áfók énkwen ene ebhe, ámfok enkwen ebhe échák ke? ⁸ Bārəŋ nyaka amem baso beghə yi? Mmu ane afyé berítí nden amuet ke? Bə abhen báfyé menyũ nden ebhə bəchókó chi amem bekírí-bafó! ⁹ Ghatí ká me. Bārəŋ nyaka amem baso bəghə ntiki enyũ mmu? Ndemeképinti? Echi tetep. Ke diŋi ka be mmu ane bəghó achá ndemeképinti. Bə bārók ye beghə kpik yi? Bārini be bārəŋ nyaka chi beghə ndemeképinti? Ke diŋi ka be, Jǒn acha baremé kepinti bəchák. ¹⁰ Jǒn kə achi mmu ane Ekáti Mandem érəm éti yi be, ‘Mandem arem nyaka be, Yiŋi, chəŋ ntó mpəkəntó wa wə ambi, be ángókó mbi ywe ke óntwə.’”

¹¹ Yesu arək ambi berem be, “Nchí ghati bhe be Jǒn Njwiti acha yəntiki mmu achak, ndũ bo abhen bágú ne abhen bachi nepém. Yə nó, yə chí mmu ane apu yənyiŋ ndũ

mpáy bo abhen mányiè Kefó mfáy acha yi. ¹² Bəbhó ndũ mpok ane Jǒn Njwiti ághāti nyaka bho Eyəŋ Mandem beghaka echəŋ, Kefó mfáy kégò ne betəŋ ne mbək bho mánú bəchwe are ne betəŋ. ¹³ Jǒn ápére tó bə betik bhi, basiŋ amen Moses ne amen baremé kepinti árem nyaka éti Mpepe Mandem afyé bariet be áto. ¹⁴ Mbák bəbhəŋ nti menoko enyiŋ ene mərəm, diŋi ká be sayri sayri mpok ane baremé kepinti bārémé be Eláija átwə, bārəm nyaka chi éti Jǒn. ¹⁵ Yə agha ane áyən beghok enyiŋ ene mérəm, ántá batú ángók sayri.

¹⁶ “Chəŋ njenti mkpáká bho abhen echəŋ ne yi? Báchí mbə bə abhen bəchókó nefisie bákə ntok. Eka émot barem ntá abhen eka echak be,

¹⁷ ‘Sékwáy bakwáy nebhay be mamben nebhen ke bəbhiki bhen. Sékwáy bakwáy newú, kebə bə kedi!’

¹⁸ Jǒn Njwiti atwə nyaka antare nəkə nsay ndu menikmuet ne mmem yi ke nyu. Yəntiki mmu are rem be, ‘Éfónó ebúbə echi ne yi!’

¹⁹ Mpok Me Mmu mfú ntá Mandem ntwó, nde nyie, nnyú nəkə ne bhe. Yəntiki mmu arem be, ‘Yiŋi nyiə menyiŋinyié ne nyũmém wu. Maməre bhi chi babhebhé nkábhənti ne bakə bebú bachak!’ Ke diŋi ká be menyiŋ ebhen mmu ane ákəŋo mbi Mandem ákə ke bətəŋ be neriniŋdak enen néfú ntá Mandem nechí tetep.”

Bə abhen bəbhónó bétəmsi
(Lk 10.13-15)

²⁰ Bə abhen bəchí nyaka amem betək ebhen Yesu ákə beyə menyiŋi maknkay, bəbhíki tik nyaka nsem ndũ bebú bhap. Ekə Yesu abho beji bhə andeme nəkə be, ²¹ “Bə bo Korasin, chəŋ émbép ntá yeke encha! Bə bo Betsáida, chəŋ émbép ntá yeke nkwo encha! Mbə chí amem betək Táya ne Sídon ke nkú menyiŋi maknkay ebhen-ne nkə ntá yeke, mbú báfyé nden pyə, mánto batwóp anti tesáy, betəŋ be bətiknsem ndũ bebú bhap! ²² Nchí ghati bhe be, ewak ene Mandem átəŋ bə mmik, chəŋ angó ntínso ne bə Táya ne Sídon encha bhe! ²³ Ne bə bho Kapənaum, bəkaysi be bəkway beyəŋ mmuet, mánkó kpát mántək nebu? Nsé! Chəŋ Mandem amese bhe

amem etákó bawú! Mbó amem eták Sídōn ke nká menyinjí maknkay ebhen-ne nká ntá yeka, mbá yó ebhæet téé tẽ echōj! ²⁴ Dijní yé ka be, ewak ene Mandem átàn bō mmik, chōj angó ntínso ne bō eták Sódōm ancha bhe.”

Yesu yi bo mántwó ntá yi mambōj neywēmæet

(Lk 10.21-22)

²⁵ Ndū mpok yó, Yesu ánikmæet be, “Eta, wó mmu óbhónó mfay ne mmik! Nchí chye wó bakak ndū óró menyinj ebhen mémbák bhésé bhésé ntá barijindak ne ntá bo abhen bárijí beyá menyinj. Jnéé bhó otōj kponorōj ntá bo abhen bábhíkí rijí yěnyinj mbó māmbo. ²⁶ Eta, enyu yó kě wōmbōj óyáná be embak.” ²⁷ Yesu apēt abho beghati bho be, “Etaya achyé me menyinj menkem. Yě mmu abhíkí rijí mmu ane Mmó áchí ébhíkí fæet chí Etayi. Ne yě mmu abhiki rijí mmu Eta áchí ébhíkí fæet chí Móywi ne bō abhen yi áyábhé ndu beka bō mándinjí Etayi. ²⁸ Twó ká ntá ya, bē mankem abhen bāpókó menwóptí batū besōjōri ne bāpōp, chōj nsebhe yó amik, nchyé bhe neywēmæet. ²⁹ Sot ka betik ebhen nchyé bhe, mǎngók menyinj ebhen mētōj bhe mbōnyune nchí kpák ndū epinj eya ne neyōjómæet nēpú me anti. Kū ka nó chōj māmboj neywēmæet. ³⁰ Twó ká ntá ya mbōnyune ntu áne mēchye bhe achi fuyak.”

12

Enyinj bábhébhé Yesu eti nywōbhé neywēmæet

(Mk 2.23-28; Lk 6.1-5)

¹ Ébhíkí tat, Yesu ne baghōk abhi bārē kō mámfæet nōkō amem nkí nchwifú ndū nywōbhé neywēmæet bo Israel. Nsay are nu baghōk abhi. Ékū bábho békæep enyū nchwí yó, mányie nōkō. ² Mbók bōnkwo Fárisi bǎghó nókó nō, bārém ntá Yesu be, “Yinjí, baghōkó bhe bákū enyinj ene épú chak bekojō ebhé yese. Bákūep nchwí ndū nywōbhé neywēmæet!” ³ Ke Yesu akeme be, “Bábhíkí re pay amem Ekáti Mandem enyinj ene Mfō Debhit ákú nyaka ne bō abhen báchí ne yi mpok nsay ákémé

bhó? ⁴ Achwe nyaka amem ekeré Mandem, yi ne bōbhi, mányie nenyie enen báchyē ntá Mandem. Békōjō ebhé, epú nyaka chak be yi ne bōbhi mányie nenyie enō. Ndiere bachiákap Mandem ke bábhónó nyaka ngāngāj menyie nō. ⁵ Ne bérōj ambi, bábhíkí re pay amem ekáti Moses be bachiákap bákū betik amem ekerákap Mandem ndū nywōbhé neywēmæet ke? Eyo ékū be bō mánkwen ebhé ene érēm be mmu áké kē betik ndū nywōbhé neywēmæet ke? Bábhíkí rem be bō bákū bebá. ⁶ Nchí ghati bhe be, mmu achí fá ane áchá ekerákap Mandem. ⁷ Mandem ághàti bhese mbó enyu échí amem ekáti yi be, yi ārēm be, ‘Enyinj ene mēyán chi be bo mángó ntínso ne batí, puyě chí akabhénya. Mbó bē bārijí ntí beyōj ebhen, mbá bábhíkí ji bō abhen békwené bēpú ne bhó.’ ⁸ Dijní yé ka be Me Mmu mfú ntá Mandem kě mbónó berem enyū mmu ábhónó beka ne ebhé ene éyinjí nywōbhé neywēmæet.”

Yesu abú mmu awó ágú ndū nywōbhé neywēmæet

(Mk 3.1-6; Lk 6.6-11)

⁹ Yesu arók eták échák achwe amem ekeré nenikímæetí eyap. ¹⁰ Mmu amōt abhak amem ekeré nenikímæetí eyō ane awó ywi ágú. Mbók bo bábhák aré abhen báyanj mbi bérém be bekwéné béchí ne Yesu. Bábhép Yesu be, “Ébhé yese érēm be épú chak bebu mmu ndū nywōbhé neywēmæet ke?” ¹¹ Yesu akeme bhó be, “Ntiki mmu yweká ane, mbák abhōj ághōjōmen amōt, ákwén nókó amem nepi ndū nywōbhé neywēmæet, andō, keferē wu? ¹² Ná ne nkwanjwanj mmu áchá ághōjōmen tontó? Eyo étōj be ebhé eyese épú kánj mmu bekwak ntí ndū nywōbhé neywēmæet.” ¹³ Yesu arem ntá mmu ane awó ágú be, “Nyabhé awó ywe.” Anyabhe, awó wu apēt atāj, abhak mbó áchá. ¹⁴ Bōnkwo Fárisi abhen bachi aré baghō nōkō nō, báfú, bārók. Báte eyu, batí beway Yesu.

Epinj ene nkūbetik ane Mandem áyábhé

¹⁵ Yesu arinj be báte eyu ndu beway yi. Afa, arók ebhak échák. Beyá bho bákōjō yi, abú bo mankem abhen māmē. ¹⁶ Yesu asemti bhó be báké ghati bo bachak enyinj

èti yi. ¹⁷ Èfákárí enyu yò be enyìḡ ene ndemekepinti Aisáya áréme nyaka émfú tetep. Mandem agháti nyaka Aisáya andem èti yi be, ¹⁸ “Ghó ka mǎbetok wa ane njábhé. Chi Mǎnti wa ne mbǎḡ maḡák ne yi tontó. Chǎḡ nkḡ Èfónó ya émbák ne yi. Ne chǎḡ yí ankḡ máḡgati manéréket bǎ mmik ankem be chǎḡ yí ampeme bho. ¹⁹ Apú bhak mbǎ mmu ane ánu be bo máḡgók yi. Apú bhak mbǎ mmu ane bághok eyǎḡ eyi nefi. ²⁰ Yí apú syep nkóré-tákó ane abho bewǎsi, arǎp chi bégu. Ne apú neme erónó ene bawet amay amem, éróp chi mandú ménéme. Enyu yò ké yi arǎḡ ambi beghǎ bho ntínso, kpáte yi ankḡ nkaysi ane achi tetep ansǎt awónem. ²¹ Ne chǎḡ bǎ betakó mmik menkem mámbaka nti chi ne yi be ampeme bho.”

Bo bárém be betan Yesu béfú chi ntá Belsebul

(Mk 3.20-30; Lk 11.14-23)

²² Ètáré nókó, bǎfú básǎt mbók bárók ntá Yesu ne yi. Èfónó ebábḡ ke ékú nyaka amík anémé yi ne akwén kebhook. Yesu abú yí, abho berem keri, ne abho beghǎ mban. ²³ Bǎ mankem abhen bachi are babhak maknkay tontó, bábho bebhep bati, mándeme nǎkó be, “Èbháremǎ Debhit né ke?” ²⁴ Ke bǎnkwǎ Fárisi bághókó nókó nó, babho berem be, “Chí Belsebul, mfǎ befónó bebábḡbeḡ ke áchyé Yesu betan bébók befónó bebábḡbeḡ be mémfú, méndó, bho.” Mmú achák apú! ²⁵ Yesu arinḡ nkaysi yap. Arem ntá yap be, “Yéntiki etǎk ene ákóré áchí are ne bǎbati mánu nǎkó ne bati, ébhón chi ménémé. Nneréket ane ákóré achi are ákwene kwen. ²⁶ Enyu yò ke echi ne kefǎ Satan. Mbák Satan ábók Satan, ná kefǎ eki kétee? ²⁷ Ne mbák nchí bók befónó bebábḡbeḡ chi ndú betan Belsebul, bǎ bhaka básǎt betan ághá bébók bho méndó bhó? Èti yò chǎḡ bǎ mántan be. ²⁸ Ke mbák, sayri sayri, mébók befónó bebábḡbeḡ chi ndú betan Èfónó Mandem, nó Mandem anan achi nenti eneka mbǎ Mfǎ. ²⁹ Yé mmu apu kway bechwe amem eket ene mmú ntantan angép enyìḡ, ampǎkǎ, andǎk ne yó, mbák abhíkí yambi ankem yi angwǎt. ³⁰ Yé agha ane apú ne me, achí chí mǎmpap awa. Ne ye agha ane apú kwak me menyokoti

bho, àtǎkátak. ³¹ Dinḡ yé ka be, Mandem áfonori bebá ebhen bo bákḡ ne bebépti menyìḡ ebhen bǎ bárém. Ke apú fonori mmu ane árém bebépti menyìḡ èti Èfónó Bedyere. ³² Mandem áfonori yé agha ane árém ebépti enyìḡ èti nnyén ena, Me Mmu mfú ntá Mandem, ke apú fonori mmu ane árém ebábḡ èti Èfónó Bedyere. Mandem apú fonori yi, yé ndú mmiki ne, ne yé ndú mmik nkǎ.”

Ḑrinḡ enǎk chi ndú kepem (Lk 6.43-45)

³³ Yesu arǎk ambi berem be, “Mbák enǎk éri, kepem eki nkwǎ kéri. Mbák enǎk ebhǎḡ neme, kepem eki nkwǎ kébhón neme. Mmu árinḡ enǎk chí ndú kepem eki. ³⁴ Bǎ befé, nó ke échí ne bhe. Ná berítí keri kekway ye béfú be anyu ené bǎchí bǎ bebá? Enyìḡ ené éjwí mmu anti, yó ke éfú yi anyu. ³⁵ Nkúbhé mbǎ enyú menyìḡ nkáp béjwi amem mókere nkáp, nó ké nkaysi ndíndí ájwí anti mmu ndíndí, ne beri ke béfu are. ³⁶ Dinḡ ká be, ewak ene Mandem átǎḡ bǎ mankem, yéntiki mmu ághati yí enyìḡ ene ékú ke yéntiki epǎ eyǎḡ éfú yi anyu. ³⁷ Keri eken kǎfú wǎ anyu ké yi ásǎt antǎḡ wǎ ewak émǎt. Mbák berítí keri ke kǎfú wǎ anyu, ewak eyǎ, yi árem be òbhíkí bhǎḡ manyé. Ke mbák bebépti keri ke kǎfú wǎ anyu, ewak eyǎ, Mandem árem be ókwén manyé.”

Bárém be Yesu ántón erinḡ maknkay (Mk 8.11-12; Lk 11.29-32)

³⁸ Mbǎk batǎḡ ebhé Mandem ne bǎnkwǎ Fárisi bárém ntá Yesu be, “Ntǎḡ, tǎḡ erinḡ maknkay ene ékway betǎḡ be betan ebhe béfú ntá Mandem.” ³⁹ Yesu akeme bho be, “Bebá ná ne mkpáká bho ane echǎḡ! Bápú kḡ mbǎ enyú Mandem áyǎḡ. Báyǎḡ beghǎ chi erinḡ maknkay! Ke yé émǎt mpú tǎḡ be, ébhíkí fǎet chi ene Jóna, ndemekepinti Mandem. ⁴⁰ Nkúbhé mbǎ enyú Jóna achi nyaka amem menié nsí-ngo ndú manywǎp arat, nó ke bábheme chǎḡ Me Mmu mfú ntá Mandem, mbak amem nnem ndú manywǎp arat. ⁴¹ Ewak ene Mandem átǎḡ bǎ mmik, bǎ etǎk Ninive báfate máḡgati bhe be bǎkḡ bebá. Ewak eyǎ, bǎ bárém nó ntá yeke mbǎnyune bǎ bátik nyaka nsem

ndü bebú bhap mpok Jóna ághátí bhə Ǝyən Mandem. Néne, mmu achi fá néntí eneka ane áchá Jóna; yě nə, bāpu ka betiknsem ndü bebú ebheka. ⁴² Ǝwak Mandem átəñ bə mmik, mfə ngoré ane áchí nyaka etək Shéba áfate andem be bākə bebú. Arem be bākə bebú mbənyune yi afu nyaka nekə nesie arək beghok menyinj ebhen Mfə Sólomon átəñ bho ne beyă nerinjikepi. Ne nchí ghati bhe be mmu achi fá néntí eneka ane acha Sólomon, Yě nó, bāpú ka beghok yi.”

Ǝfónó ebúbə ékway bepetnsem ntá mmu (Lk 11.24-26)

⁴³ Bérón ambi Yesu arem be, “Mbák mámbók Ǝfónó ebúbə éndó mmu, érap chí bónbónbón amem baso, énjəñ nəkə ebhak ene yə échwe. Mbák ébhíkí ghó ebhak bechəkə, ⁴⁴ érem be, ‘Chəñ mpetnsem ebhak ene mfú.’ Ne énáñ émpétnsem, éngó be yě mmu apu amem esí eket eyi, ne be, mányə yə, bágókó sayri, ⁴⁵ Ǝfónó ebúbə eyə érəñ ye, énsət befónó bebúbəbə béchák tándramət ebhen bébébhé becha yə. Bó menkem mendək, menchwe mmu wu aməet, mémbak ne yi, nté yi ambép ancha ane mbi. Nə, ké ébhónó bífákari ne be bo bebú abhen mkpák ane echəñ.”

Nnə Yesu ne bəmayi (Mk 3.31-35; Lk 8.19-21)

⁴⁶ Ené Yesu árəñ ambi berem menyinj ebhen yi ághátí bho, máyi ne bəmayi bátwó bátee nefi, mánjəñ nəkə berem kepi ne yi. ⁴⁷ Mmü amət aghati Yesu be, “Máye ne bəmaye báchí nefi téé, báyan berem kepi ne wə.” * ⁴⁸ Ke Yesu akeme mmu wu be, “Sayri sayri, máya chí agha? Ne ntiki bho bachi bəmaya?” ⁴⁹ Yesu asá awə ntá bakoño bhi, arem be, “Máya chí bəbhen, ne bəmaya chí bəbhen. ⁵⁰ Bə abhen bákə enyinj ene Ǝtaya mmu achi amfay áyan bə mankə, ke báchí maya, ne bəmaya.”

13

Yesu atém nekay ntyəmbwət (Mk 4.1-9; Lk 8.4-8)

¹ Nkúbhé nywəp enə, Yesu afú amem eket ene yi achi are, arək achəkə neku manyu. ² Beyă bo bákónə yi aré. Yesu arə bho tété,

arək achwe, achəkə amem áchwí ené beyă bəbhə báté angəkənyén. ³ Abho beghati bho beyă menyinj ndü bakay be, “Ǝwak émət, nkwananki amət arək betak enyü nch-wifú amem nki ywi. ⁴ Ené yi átək árəñ, mbək akwenti ndü mómbi ane áchí amem nki. Kenen kétwó kébwópti nchwi yə nkem. ⁵ Achák akwenti ndü mmik setárebhé ane ntəp abhiki ya are. Awakari achak. ⁶ Ke mpok mmok áfú, ásəñ yə ndü bakan ayi ábhíkí kway bechwe amik sayri. Aninjti, awəsi. ⁷ Anefú akwenti ndü mmik ane tákə nsense ágò are. Achak are gó, ke tákə nsense agó áchet yə kpát agú. ⁸ Nchwi áchák akwenti ndü mmik ndíndí, achak, agó, achye beyă nchwi. Nchwi ayá acha ane bápí ndəñ besa betay, achák ndəñ besa berat, anefu ndəñ esa nsem byo.” ⁹ Ndü ngwenti, Yesu arem be, “Mmu ane áyan beghok, ántá batú ángók sayri.”

Yesu aghati baghək abhi ntí ane yi átəm bakay

(Mk 4.10-12; Lk 8.9-10)

¹⁰ Yesu ánáná nókó betem nekäy nkwananki, baghək abhi bárók ntá yi bábhep yi be, “Ndaká yí óghátí bho menyinj ndü bakay?”

¹¹ Yesu akeme bho be, “Mandem akə mándinjti tetep ane áchí bhésé bhésé, ne eyə ékwak bərinji enyü yi ábhák ne bho mbə Mfə wap. Ke abhíkí kə nə ne bo bachak. ¹² Mmu ane afyé ntí beghok menyinj ebhen métəñ ájwimem. Měkə yi andinjti beyă menyinj bechak. Ke mmü ane apu fye ntí, yě chí mandú enyinj ane yi arinjti básət ntá yi. ¹³ Ntí ane nchí ghati bho menyinj ndü bakay achi be, báyinji ke bápú ghə, ne bághek menyinj mbə be bápú ghok, ne bápú jwimem. ¹⁴ Bəbhen, bákə enyinj ene ndeməkəpinti Aisáya árémé nyaka émfú tetep. Mandem akə nyaka Aisáya andem be, ‘Chəñ mǎngoko ghok beyəñ ebha ke bápú jwimem wáwák;

chəñ mǎnjinjti yinj ke bápú ghə,

¹⁵ Echí enyu yə mbənyune batí bəbhen akə bárəp bechijti bho, báchí mbə bə abhen batú ábé bho ne bapu pəre yán beghok yənyinj,

* **12:47** Ndəñ ane ápú amem basinj amen tesáy.

báchí mbə bo abhen bákúti amík
 be báké ghó mban,
 ne bé batú yap áké ghók yěnyin,
 ne be báké jwimem,
 mantwə ntá ya, mbú bhə.’ ”

¹⁶ Yesu arək ambi berem be, “Ke mbák chí bhe, éri ntá yeka echa, mbənyune amík ayeka ághò mban, ne batú yeká ághòk mban. ¹⁷ Nchí ghati bhe be, beyă baremé kepinti ne bə abhen báchí chak besí Mandem bábhón nyaka ekwak begho menyin ebhen bəghò ke bə keghə bhə. Bábhón ekwak beghok menyin ebhen bəghòk, ke bábhíkí ghok bhə.”

Yesu aghati baghək abhi nti nekăy ntyəmbwət

¹⁸ Yesu arək ambi berem be, “Ghók yé ka enyin ene nekăy mmu ane ataka mbwət nétə. ¹⁹ Mbuət ane ákwéntí ndü mómbi ane achi amem nki, até ndü mmu ane ághókó Mbok Ndíndí éti enyu Mandem ábhak Mfə ywi, ke yi ke jwimem, Satan atwó ye afəṅə mbok ane Mandem ápi amem nti eni. ²⁰ Mbuət ane ákwéntí ndü mmik setárébhé até ndü mmu ane ághòk Eyəṅ Mandem, anoko témté ne beyă manák. ²¹ Ke yi kebhón bakan amik. Ante kákáti ndu mómbinji mpok. Ke mpok esəṅəri étwó ne bo mámbə menyok yi éti Eyəṅ Mandem ene yi anoko, amfere amə témté. ²² Ne mbwət ane ákwéntí ndü mmik tákə nsense, até ndü mmu ane ághòk Eyəṅ Mandem, ke básémé éti menyin mmik atwó nókó yi anti, ne ngonó nkáp, angəkəntik Eyəṅ Mandem ene echi are, Eyəṅ Mandem yə kekwak yi ndü nepém eni. ²³ Mbák chí mmu ane ághòk Eyəṅ Mandem anjwimem, émbak yi anti, achí mbə mbwət ane ákwéntí ndü mmik ndíndí, achak, ágó sayri, achye beyă mbwət nkə. Ne nsáy Eyəṅ Mandem ndü nepém mmu achi mbə mbwət nkə ane áyá áchá ane bápí, ndəṅ esa nsem byo, achák ndəṅ besa berat, ne anefu ndəṅ besa betay.”

Yesu atém nekay tákə ane mümpap ápi

²⁴ Yesu atém nekay nécháak be, “Mbák Mandem ambak ne mmu mbə enyü Mfə ábhák ne bəbhi, nepém eni nébhák mbə nki ané mmüfu ápi nchwi. ²⁵ Ke mümpap arək ne beti ené bo bábhəre kenó, aták nchan,

arək ebhak eyi. ²⁶ Mpok nchwi ágó, abho menyu kepem, ke bəghó nchan aré. ²⁷ Bakă-betik báfá bárovk ntá mbəṅónki barem be, ‘Éta, pú nchwi ke sépi amem nki? Nchan éfu aré fá?’ ²⁸ Akeme bhə be, ‘Mümpap ké ápi nə nchan eyə.’ Bábhép yi be, ‘Séndók sémféré yó éndəp chí nchwi yəyə ke?’ ²⁹ Mbəṅónki akeme bhə be, ‘Də ká. Mbák mändók beferé nchan eyə, bəkway bəfére mbək nchwi nkə. ³⁰ Də ká yə ambak, mpok ánán ánkwáy, chəṅ ndem bə abhen bəfére nchwi ebhi mánjambi mamfere nchan eyə mányokoti ndü nebhet amət, mánsón. Ke mämferé nchwi mämberé anywóp.’ ”

Nekăy sepep mónək ane bábhinji be móstat (Mk 4.30-32; Lk 13.18-19)

³¹ Yesu atém nekay nécháak be, “Kefə Mandem fá amik kechi mbə sepep mónək ane bábhinji be móstat, ane bápí amem nki. ³² Sepepep mónək móstat séchí niníniní tontó, ke mbák séncháak, sengo, sébhak nnet mónək ane áchik. Kenen kéntwə kente manyay ndü batabhe yi.”

Yesu atém nekay yis (Lk 13.20-21)

³³ Yesu atém bhə nekay nécháak be, “Kefə Mandem fá amik kechi mbə yis ane ngərə ásóré achemti ne nchán fláwa érat. Mandu yis wu akə fláwa nkem amwət, kpát ajwi ndü enyin ene yi achi are.”

Nti ane Yesu atémé bakay (Mk 4.33-34)

³⁴ Yesu aghati bho menyin ebhen menkem chí ndü bakay. Yi ke ghati bhó yěnyin ene yi abhiki tém nekay. ³⁵ Atém bakay betəṅ be enyin ene ndemekepinti Aisáya arémé nyaka be chəṅ emfakari, éfákári. Aisáya arem nyaka be,

“Chəṅ ngati bhə menyin chí ndü bakay,
 chəṅ ntəṅ bə menyin ebhen Mandem
 ákú mémbak bhésé bhésé, te ndü
 nebhomik.”

Nti ane Yesu ateme nekay tákə mbámbe ne bakəndik

³⁶ Yesu arə ye beyă bə abhen bachi nefi, arək achwe anywóp ne baghókó bhi. Aré, baghókó bhi barem ntá yi be, “Éta, ghati bhese nti nekăy nchan.”

³⁷ Yesu akeme bho be, “Me Mmu mfú ntá Mandem ké nchí mmu ane ápi nchwi amem nki. ³⁸ Nki chí mmik nkem, ne nchwi chi bo abhen Mandem áchí Mfó wap. Nchan chí bõ Satan. ³⁹ Mũmpap ane ápi nchan chi Satan. Mpok ane báfère mbwot ebhi chi nemäy mmik, ne bakä betik abhen báfère mbwot ebhi chi boángel Mandem. ⁴⁰ Nkúbhé mbõ enyü báféré nchan, mányokoti nebhuet amot básón, enyu yõ ke ébhónó béfákari mpok mmik ámay. ⁴¹ Mpok yõ, Me Mmu mfú ntá Mandem, nchí to boángel bha mámfere yëntiki enyü ené étwò ne bebá, ne yëntiki nkä bebá ndü nkwo bo abhen me nchí Mfó wap. ⁴² Boangel bha báfère bho mámeşe amem nepingo. Aré, bábhak ndü nedí kebho ne nenyié ámén. ⁴³ Mpok yõ, bo abhen bachi chak besí Mandem bághò mbõ mmok ndü nebhuet ane Etayap achi Mfó. Yëntiki mmu ane áyàn beghok enyü ene mërèm, ántá batú ángók sayri!”

Yesu atém nekäy enyü beyä nkáp ene echi bhésé bhésé

⁴⁴ Yesu atém nekay nécháak be, “Kefó Mandem kechi mbõ enyü beyä nkáp ene echi bhésé bhésé amem nki. Mmu amot ághó nókó yõ, apet abhesse yõ sayri, arõ, arak ne beyä manák, ati yëntiki enyü eyi, asot nkáp, aku nki wu.”

Nekäy ntay enen beyä nkáp

⁴⁵ Yesu atém nekay nécháak be, “Kefó Mandem kéchí mbõ nkosié ane áyàn beku batay beyä nkáp. ⁴⁶ Aghó nókó némót enen neyá nkáp tontó, arak atí yëntiki enyü eyi, aku ntäy beyä nkáp enõ.”

Yesu atém nekay asi

⁴⁷ Yesu apet atém nekay nécháak be, “Kefó Mandem kechi mbõ beyä nkáp ane báguébhé anyén ne ákém nsi menyu ne menyu. ⁴⁸ Asi ájwí nókó ne nsi, báya bákó ebhi, bachakó amik bayap nsi ene eri, báfyé ndü menyü. Bato ené ébhíki ri. ⁴⁹ Enyu eyõ ke ébhak chõn mpok mmik ámay. Boangel bátwò, mámfere bakä bebá ndü nkwo bõ abhen bachi chak besí Mandem, ⁵⁰ mámfyé amem nepingo. Aré, bábhak ndü nedí kebho ne nenyié ámén.”

Barak akõ ne ané asi

⁵¹ Yesu abhép baghókó bhi mbák bajwimem ndü menyü ebhen yi ághátí bho menkem.

Bákeme yi be bajwimem.

Nku Nsí ne Nku Nkõ

⁵² Yesu arem be, “Yëntiki ntõn ebhé Mandem ane ághókó, áriñi enyü Mandem ábhák ne bho mbõ Mfó wap, achí mbõ mbõjõket ane áfère menyü bekõ ne ebhen besi amem móket ane yi ábháré menyü.”

Bábyak Yesu etak Násáret

(Mk 6.1-6; Lk 4.16-30)

⁵³ Yesu anaña nõkõ betem bakay yõ ndu betõn bo menyü, afa atú etak wu.

⁵⁴ Apetnsem etak eyi Násáret. Ené yi átõn Eyõn Mandem amem eket ene nenikímuet eyap, bo bábhak maknkay tontó. Bábhó bebhep bati be, “Aré bhõn enen enyü neriníndak fá? Aré bhõn betan fá ndu beku berem menyü maknkay enyu ene? ⁵⁵ Pú mmõ nchwé menak né? Pú María ké achi máyi? Pú Jems, ne Joséf, ne Símun, ne Júdas, chi bõmayi abhen babhakanem? ⁵⁶ Pú bõmayi abhen baghóré báchí fá mankem nebhuet amot ne bhese? Aré bhõn enyü neriníkeri enen, ne enyü betan ebhen fá?”

⁵⁷ Eku bare byak yi byak.

Yesu aghati ye bho be, “Bo báchyè ndemekerinti Mandem kenókó yëntiki ebhak. Ndiere etak eyi, ne ndü nneréket ywi, ke bápú chyè yi kenókó.” ⁵⁸ Tëndu bõ bábhíki bhõn neka ne Yesu, yi kekä beyä menyü maknkay amem etak eyi Násáret.

14

Enyu báwáy Jõn Njwiti

(Mk 6.14-29; Lk 9.7-9)

¹ Mpok yõ, Hérõd abhak mmu ane ákém atú Gálili. Aghókó nókó eti menyü ebhen Yesu ákù, ² arem ntá bakä betik abhi atú Gálili eti Yesu be, “Jõn Njwiti ke aperensem ndü nepém. Eti yõ ké yí ábhónó betan beku menyü maknkay.” ³ Hérõd akaysi be Yesu chi Jõn Njwiti eti enyü ene yi ákú nyaka ntá Jõn. Achyé nyaka eyõn, bákém Jõn, bagwot, ne báfyé yi ekerékenõn bekonõ enyü ene ngoré ywi Heródias áyàn. Heródias ayámbi achi nyaka chi ngoré Filip, manõ Hérõd, ke Hérõd asot yi ndü nebhay. ⁴ Hérõd ásóré

nókó Heródias ndü nebhay, Jñn aré ghati yi be, “Ebhé eyese bo Israel ebhiki ka be ómbay Heródias ngóre mómáye.”⁵ Hérød áyàn nyaka berem mángwáy Jñn, ke are chá y bō abhen yi achi münti wap. Bo Israel mánoko nyaka be Jñn achi ndemekerinti Mandem.⁶ Ke ewak Hérød ánáká epã nebbe eyi, mmō Heródias ane móngóre abhén nebhén sayri besí bo abhen bachi ndü epã yō. Nebhén eni nekū Hérød abhōy beyã manák, ⁷ kpát Hérød ayiki be, “Chōy nchýé wō yěntiki enyiyi ene óyàn nchýé wō.”⁸ Békōyo enyiyi ene máyi aghati yi, arək arem ntá Hérød be, “Chíé me ntí Jñn Njwiti amem nchán myákátí-ne néne!”⁹ Mfō Hérød apōp! Eti neyiki ane yí áyiki nyaka besí mankō abhi échá yi beyibhiri eyōy eyi. Achye ye eyōy bé batemé nenu mankū mbō enyū mmō Heródias áyàn.¹⁰ Akū ye bárók ekerékenōy, bafere ntí Jñn Njwiti, ¹¹ báfyé amem nchán myákátí, bárək bachye ntá mmō Heródias. Asot, arək achye ntá máyi.¹² Bakōyo Jñn bárók, basot erené Jñn barək, babhemē. Bárók ye baghati Yesu enyiyi ené éfákári ne Jñn.

Yesu adík ngemntay bho
(Mk 6.30-44; Lk 9.10-17; Jn 6.1-14)

¹³ Yesu ághókó nókó mbok newú Jñn, afa, bárək bachwe amem áchwí, babho berōy ndü nebhuet ane yě mmu achak apu. Ayàn nyaka be mámbák bōbhō. Ke mpok bo bāghókó be yi asot áchwí ārōy, báfá betək ebhap, babho bekoño yi ne bekak.¹⁴ Yesu áfú amem áchwí, akó ebhi. Aghó beyã bho, ntínso nékém yi ne bhó. Abú abhen máme.¹⁵ Egháká nókó beku, baghókó bhi bárók ntá yi barem be, “Nywōp nénaney nerōy, ne nebhuet ane chi ebhi. Ghati bōbhen be mándók ndü bōbetək abhen bāchí fá kekwoť manku enyiyi ményie.”¹⁶ Yesu aghati baghókó bhi be, “Ntí apu beghati bhō be mándók mánjāy nenyíé. Bé babhōy, chyě ká bhō nenyíé mányíé.”¹⁷ Bákéme yi be, “Sébhōy chí bōbekpókó bret batay ne nsi epay. Enyiyi echak épú”.¹⁸ Yesu aghati bhō be, “Twó ká ne bhō.”¹⁹ Aghati ye beyã bōbhō be manchōkō amik ndü tákō. Asot ye bekpókó bret bhō bétáy ne nsi epay. Ayōy amik mfay. Achye bakak ntá Mandem, abho bébókóti bret wu anchye nōkō ntá

baghókó bhi be mánkóré ne nsi ntá beyã bōbhō.²⁰ Yěntiki mmu wap anyié kpát ajwi. Baghók Yesu mányókóti nenyíé enen nerōbhe. Néjwí bekay byo ne bepáy.²¹ Mpāy babhakanem abhen manyíé bret wu ne nsi eyō ábhák mbō nka etay, kefyé baghōré ne bhō.

Yesu are kō amfānyén
(Mk 6.45-52; Jn 6.15-21)

²² Ebhíkí tat, Yesu aghati baghókó bhi be mándók mánchwe amem áchwí, mámpē nnyén manjambi ndü ebhē manyu echak. Arōp ansem beku beyã bo bhō abhen bachi are mangure.²³ Anánjá nókó beku nō, akó amfāy njie aywintí ndu menikmuet. Beti begá bétēmeri yi are.²⁴ Mpok yō, áchwí ane ápókó baghókó bhi anay arōy nyaka nekō nesie befu angōkōnyén. Mbúép atanataney ere fú bhō ambi. Ekū mpérényen eya écha, bhō mánu nōkō ne yō.²⁵ Befuet nkárénká érat beghaka nkárénká étandat betí Yesu abho beko amfānyén berōy betēmeri bhō.²⁶ Ke bāghó nókó ndü yi ákō amfānyén átwō, bécháy békém bhō tontó. Bábho bebi, mándeme nōkō be, “Chí efōjó-ngu! Chí efōjó-ngu!”²⁷ Témté wu, Yesu afyé bhō ntí arem be, “Chí me, báké chay!”

²⁸ Píta akeme yi be, “Acha, mbák chí wō, chyě eyōy be nsép anyén, nkō, ntemeri wō.”²⁹ Yesu akeme Píta be, “Sep twó.” Píta afú amem áchwí asep anyén abho beko andōkō nōkō betēmeri Yesu.³⁰ Ke ághó nókó ndü mbúép akū mpérényen ékō te amfay ke énsēp, abho becháy ne abho begure anyén témté. Abik ye arem ntá Yesu be, “Acha, pemé me!”³¹ Yesu asá awō témté akem yi arem be, “Píta, neka ene négupsí necha! Ndaká yí ómákátí be mēkwáy beku wō ónkō amfānyen?”³² Yesu ne Píta bákó nókó ndu áchwí, mbúép wu ákwēn.³³ Baghók Yesu babho ye békwen yi bekak, ndu bechye yi kenókó, mándeme nōkō be, “Tetep, chí Mmō Mandem!”

Yesu abú bōmame
(Mk 6.53-56)

³⁴ Yesu ne baghókó bhi mánánjá nókó bepe manyu, bákó ebhi, atú Genésaret.³⁵ Bo abhen bachi atú etōk eyō bárinjí bé Yesu achi are. Bátó eyōy mbānkem beku bo mántwō

ntá yi ne bõmame. ³⁶ Bo abhen bārõjõ ntá Yesu ne bõmame bhap, mánikmæt bé yi andõ bõmame mántõk yě chi nkokõj nden ayi. Ne yěntiki mmu ane ánú átókõ nkokõj nden Yesu, atan.

15

Bepijì bho ne bebhé Mandem (Mk 7.1-13)

¹ Etaré nókõ, mbõk bõnkwo Fárisi ne batõj ebhé Mandem báfú Yerúsalem bārõk ntá Yesu bábhep yi be, ² “Ndaká yí baghõkõ bhe bápú kono bepìj ebhen bachĩmbi bhese? Bápú so amõ ke manyíe nenyie.”

³ Yesu akeme bhõ be, “Ne ndaká yí bārõ bebhé Mandem, mánkono nõkõ chi menyij ebhen bachĩmbi bheka batõjõ? ⁴ Mandem arem be, ‘Chié étaye ne máye kenókõ’ ne be ‘Yě agha ane árèm ebépti eyõj ntá etayi, yě máyi, bábhej beway yi.’ ⁵ Ke bāghāti bho be, ‘Mbák mmu ándém ntá etayi, yě máyi be, “Nsõt enyij ené mbõjõ mbá bekwak wõ ne yõ, nchýé ntá Mandem”, ne bé yi abhiki bhõj bechýe máyi, yě etayi kenókõ,’ ⁶ nõ bābyak bebhé Mandem, ne bābhàre chi bepìjõtõk.

⁷ Bě bõ betábhá! Ndemekerpinti Aisáya arem nyaka ndak aywi tetep ãti yeka! Aghátì nyaka bho be Mandem arem be,

⁸ ‘Bõbhen báchyè me kenókõ chi ne beyõjõnyu bhap,

bati yap asap nekõ ne me.

⁹ Kenókõ eken báchyè me kechi chi ndéndem,

mbõnyune bebhé ebhen bakwãjwanj báfýé, ke bõ bátõj bho mbõ be bechi Eyõj eya.’ ”

Enyij ene ényõp mmu (Mk 7.14-23)

¹⁰ Yesu árémé nókõ nõ, abhijì beyã bo abhen bachi aré arem be, “Tá ká batú mǎngok enyij ene mbõjõ bérém, mǎnjwimem! ¹¹ Puyě enyij ene échwè anyu kě ékà mmu áké bhák pépép besí Mandem. Enyij ene éfú mmu anyu ke ékà mmu áké bhák pépép besí Mandem.”

¹² Yesu árémé nókõ nõ, bakojo bhi bákókõsi mmæt ne yi, barem be, “Eta, ãrijì nõ be ndak ane órémé ákũ bati ábè bõnkwo Fárisi?” ¹³ Yesu akeme bhõ be, “Chõj mǎngwõp yěntiki enyij ene Etaya mmu achi

amfay ábhíkí pi, mámfere. ¹⁴ Dõ ká bhõ awu! Báchí chí manémámik abhen báyanj beya bho mbi. Ne mbák nnémámik ánjá nti nnémámik mbi, bõ mankem bákwen amem nepi.”

¹⁵ Pita arem ntá Yesu be, “Eta, ghatí bhese ntí nekay enen.”

¹⁶ Eká Yesu abhép bhõ be, “Bě nkwo bābhíkire jwimem ndũ menyij ebhen méréme? ¹⁷ Bābhíkí rinjì be yěntiki enyij ene mmu afýé anyu, énsép yí menié, ãjì yõ amfere? ¹⁸ Ke yěntiki enyij ene éfú mmu anyu, éfú yi chí anti, ne yõ kě ékwày bekw yi áké bhák pépép besí Mandem. ¹⁹ Nõ chí be amem nti mmu kě nkaysi mbámbũ áfú, antõ mmu ndũ bebépti menyij mbõ beway mmu, bekwen berwõp, kebharé eken bõ abhen bābhíkí bhay bati, ne aghép, ne bété ntísie ákwáré, ne bérém bebépti menyij ãti mmu ndũ bechõjti nnyén eni. ²⁰ Menyij ebhen ke békũ mmu áké bhák pépép besí Mandem. Ményie nenyíe keso amõ, apú kũ be mmu áké bhák pépép besí Mandem.”

Yesu abú ngõré ane apu mmu Israel (Mk 7.24-30)

²¹ Yesu afa ye atú Gálili ne bakojo bhi, bārõk ndũ atú etõk ane achi kekwoT Táya ne Sídon. ²² Ngõré amõt abhak atú etõk wu ane apu mmu Israel, ke abhak mmu Kánãn. Arõk ntá Yesu, ambik nõkõ be, “Acha, mmõ Mfõ Debhít, ghó mé ntínso! Éfõjõ ebábũ ésonõri mówa tontõ.”

²³ Yesu ke keme yí yě eyõj. Ne bakojo Yesu baghati Yesu be, “Bók yi andók. Achýè bhese esõjõri.”

²⁴ Yesu akeme be, “Mandem ato mé be ntwõ nkwaq chí bo Israel, bāghõjõmém yi ane ánémé ebhi.”

²⁵ Ke ngõré wu arõk akwén bekwak Yesu are nik yi mmæt andeme nõkõ be, “Acha, kwak me.”

²⁶ Yesu akeme yi be, “Èpú chak besõt nenyíe bhõ mánchýé ntá mmú.”

²⁷ Ngõré wu arem be, “Acha, échí tetep, ke mpok mmu ányie nenyíe, apú kãj mmú be éké nyie bechõkõtí ebhen bákwenñti amik.”

²⁸ Yesu akeme ye yi be, “Ochí ngõré ane óbhõjõ neka ne me tetep, ne chõj Mandem ankũ ntá yěntiki enyij ene óyanj.” Témté wu, móywi atan.

Yesu abú beyá bho bachak

²⁹ Yesu afa ye atú Táya ne Sídon apetnsem angakó manyu Gálili. Akó, afuét aré, akó achakó ambi njié. ³⁰ Beyá bho babho berəñ ntá yi ne bömame, ne bakem, ne bo abhen bachi bhure, ne manémámik, ne babhók ne bömame báchák, mámbure nəkó bhó besí bhi. Abú bhó mankem. ³¹ Manyu áchók bö abhen bachi are ndü bágghó bé babhók bábho berem keri, ne be bö abhen bachi bhure báfate kperer, ne bakem bábho bekó, ne manémámik babho begho mban. Bábhó bebíti Mandem, Mmu bo Israel báchyè kenókó.

Yesu adík nka bo enwi

³² Yesu abhiñi ye bakoño bhi arem be, “Ntínso nékəm me ne böbhen. Báchí fá ne me ndü manywəp arət, ne bábhíkí bhón yənyin menyie. Mbíkí yán berə bö mandak kenyie nenyíé mbənyune bákway begu nsay ambi.”

³³ Bakoño bhi bábhép yi be, “Etək épú fá, chəñ sémbón nenyíé enen nékway beyá böbhen fá?”

³⁴ Yesu abhép bhó be, “Bəbhəñ bekpəkó bret afə méní?”

Bákéme yi be, “Sébhəñ bekpək tándramət, ne bəru nsi.”

³⁵ Yesu achye ye eyəñ be bó mankem mánehókó amik. ³⁶ Asət ye bekpəkó bret ebhə tándramət ne nsi. Achyé nókó bakak ntá Mandem, abho bébókóti bhə anchye nəkó ntá bakoño bhi, bé mánkóré ntá böbhə.

³⁷ Yəntíkí mmu anyíé ane ákwáy yi. Bakəño bhi bábwəpti nenyíé enen néróbhé. Néjwí bekay tándramət. ³⁸ Mpáy babhakanem abhen mányíé nenyíé enə abhak mbə nká enwi kefyé mambə ne baghoré.

³⁹ Yesu aghati ye bhó bé mángúré. Bo mankem bárov nókó, aser anyén ne bakoño bhi, asət áchwí arək atú Magádan.

16

Bábhép Yesu eriñi maknkay (Mk 8.11-13; Lk 12.54-56)

¹ Ewak émót, böñkwə Fárisi ne böñkwə Sádusi bárov ntá Yesu bərə yan mbi memə yi. Bábhép yi ankə enyini maknkay ené

* **16:4** Sádusi: Bo Sádusi babhiki noko nyaka be chəñ bawú mámpetnsem ndü nepém. † **16:6** yis chi enyini ene ékə flawa ane bret anko.

ébhak mbə eriñ ené étəñ be betəñ ebhi béfú chi ntá Mandem. ² Yesu akeme bhə be, “Mbák mmok aném beku, nebu némbak chuuu, be bərəm be, Chəñ nywəp nendi mbore. ³ Ne mbák nywəp nənji nebu nəngiri, bərəm be, ‘Chəñ nywəp némbép tontó.’ Bəriñi béyini nebu mändem mbák manyier ákwen chəñ, ne mbák apu kwen. Ke bəghə menyin ebhen béfakari echəñ, be kerini ntí ane bö béfakari. ⁴ Bebú ná ne mkpáká bho ane echəñ! Bápú kə mbə enyü Mandem áyan. Báyəñ beghə chi eriñi maknkay! Ke yé émət mpú təñ be, ébhíkí fuət chi ené Jóna, ndemekerinti Mandem.” Yesu arémé nókó nó, arə bhə, arək. *

Yis nkwo Fárisi ne Sádusi (Mk 8.14-21)

⁵ Bakoño Yesu bapé barək ebhə manyu echak, baghə be baghəkəntik bepəkó bret.

⁶ Yesu aghati bhə be, “Sət ka mpok ne yis ane böñkwə Fárisi, † mánsət mpok ne yis ane böñkwə Sádusi.” ⁷ Bábhó berem ne bati be, “Arəm nə chi ndü sébhíkí twə ne bret.”

⁸ Yesu arini enyini ené bó bərəm, abhép bhə be, “Ndaká yí bərəm éti bret ane bábhíkí bhón? Neka eneka négapsi necha! ⁹ Kpátə echəñ bábhíkire jwimem-er? Bəghókəntik

ndu ndíkí nka bho etay ne bekpəkó bret betay? Bəghókəntik bekay bret ane aróbhé? ¹⁰ Ná ne ane bekpok tándramət ane nká bho enwi mányíé? Bəghókəntik bret ane aróbhé mányókóti báfyə ndü bekay? ¹¹ Ndaká yí bápú kway beghə be mpú rem mbə chi éti bret? Sət ka mpok ne yis ane böñkwə Fárisi, ne ane böñkwə Sádusi.” ¹² Afə kə bakoño Yesu bájwimem be Yesu abhiki semti bhə chi éti yis ane báfyè ndü flawa, ke éti menyin ebhen böñkwə Fárisi ne ebhen böñkwə Sádusi bátəñ.

Pita arem be Yesu chi Mperem (Mk 8.27-30; Lk 9.18-21)

¹³ Yesu arək atú Seséria Filipi ne baghəkó bhi. Aré, abhep bhə be, “Bo bərəm bé Me Mmu mfú ntá Mandem nchi agha?”

¹⁴ Bákéme Yesu be, “Mbək bho bərəm be əhí Jón Njwiti. Bachak be Eláija, abhénéfú bé ndemekerinti Jeremáya, ne be, mbák

puyě yi, nɔ chi ndemεκεp̄inti achak.” 15 Yesu abhép bhɔ be, “Ke bĕ babhɔŋ bārēm be menchi agha?” 16 Símun Píta akeme yi be, “Wɔ ke óchí Mpeme Mandem afyé nyaka bariεp be átò, wɔ ke óchí Mmɔ Mandem ane áchí nepém.” 17 Yesu akeme Píta be, “Símun mmɔ Jóna, éri ntá ye εcha! Etaya mmu áchí amfay ke ákú óriní ndak ane, puyě nkwa. 18 Wɔ, óchí setárébhé, † ne ndũ setárébhé esén ke nchí te eket eya. § Ne yĕ chí betanǎ newú bépú kway betan mencha nkwa bo Mandem. 19 Ne chɔŋ nchyé wɔ betan amem Kefɔ Mandem. Ne enyih ene ógwóré fá amik, chɔŋ Mandem angwɔt yɔ awu amfay. Ené ókánǎrí, Mandem ákanari awu amfay.” 20 Yesu árémé nókó nó, asemti ye bakoŋo bhi bati byo ne apay be báké kɔ yĕ mmu andihí be yi chí Mpeme ane Mandem afyé nyaka bariεp be átò.

Yesu arem be chɔŋ manchyε yi beyǎ esɔŋɔri ne mangway yi
(Mk 8.31-9.1; Lk 9.22-27)

21 Bébhó mpok yɔ, Yesu abho béghátí bakoŋo bhi menyih ebhen bebhɔŋo befakari ne yi. Arem be yi abhɔŋ berɔŋ Yerúsalem, ne aré, bóbati etɔk, ne bóbati bachiákap Mandem ne batɔŋ ebhé Moses mánchyε yi beyǎ esɔŋɔri, kpát mángwáy yi, ke éghaka nɔkɔ manywɔp arat, ampεtnsem ndũ nepém. 22 Ke Píta asɔt yi nepak, abho beji yi be, “Acha, Mandem áké ka! Awũ ndak ábhíkí bhɔŋ befakari ne wɔ!” 23 Ke Yesu ayibhiri mmuεt ayihí Píta, arem be, “Satan, fá mé besí! Óchí erem ntá, ntá ya. Nkaysi ye chí nkaysi nkwanɔŋ, abhíkí fu ntá Mandem!”

Enyih ene mmu ábhóŋó bekɔ ke ambak nkoŋo Yesu
(Mk 8.34-9.1; Lk 9.23-27)

24 Yesu aghati ye baghɔkó bhi be, “Mbák mmu áyàn bebhak nkoŋo wa, ángókóntik mmuεt yi, ampɔkɔ ekotákátí yi, ankoŋo me. 25 Yĕ agha ane áyàn bepeme mmuεt yi ánem nepém eni. Ke yĕ agha ane áká menem nepém eni ěti ya, ábhɔŋ nɔ. 26 Ntiki nsáy mmu ábhɔŋ mbák abhɔŋ yĕntiki enyih fá amik, ke aném nepém eni? Ne mbák

mmu aném nepém eni, ntiki enyih yí ákwáy besɔt anchyε bé yi ampεt ambɔŋ nepém eni? 27 Nchí ghati bhe menyih ebhen mbɔnyune chɔŋ Me Mmu mfú ntá Mandem mpεtnsem fá amik ne betan Etaya. Mbɔŋ bétwɔ ne bɔángel Mandem, nchyé yĕntiki mmu aywi akap, békóŋo betik ebhen yi ákú. 28 Nchí ghati bhe be, mbɔk yeke báchí fá te abhen bápú gu kpáte mángó Me Mmu mfú ntá Mandem ndu nchí twɔ fá amik mbɔ Mfɔ bɔ mankem.”

17

Besí Yesu béyibhiri
(Mk 9.2-13; Lk 9.28-36)

1 Efúéré nókó manywɔp atandat, Yesu asɔt Píta, asɔt Jems nkwo ne manɔ ywi Jɔn, akó amfay njie ngo ne bhɔ, bábhak aré bóbhó. 2 Bápére yihí, besí Yesu béyibhiri berɔbhe ghɔ ghó mbɔ mmok. Nden éyi nkwo éyibhiri erɔp pépépép, énkɔt nɔkɔ ŋwanɔŋwanɔŋ. 3 Témchok, Moses ne Eláija, baremé kep̄inti Mandem abhen tesáy bábhesi, mándeme nɔkɔ kep̄i ne Yesu. 4 Píta abho berem ntá Yesu be, “Acha, éri tontó be sechi fá. Mbák ɔkɔŋ, chɔŋ nte betem barat. Emɔt ntá ye, εchak ntá Moses, ne enéfú ntá Eláija.” 5 Ené Píta ábhíkire nanɔ enyih ene yí árēm ntá Yesu, ekpɔkɔ nebhan enen néghò pépépép ékúti bhɔ mankem. Eyɔŋ éfú ndũ nebhan enɔ éré rem be, “Né chí Mówa. Nkɔŋ yí tontó. Ghók ka yi!” 6 Píta ne mamuere bhi bághókó nókó eyɔŋ eyɔ, becháy bekem bhɔ tontó, ne yĕntiki mmu wap ákwén, atep besí amik. 7 Ke Yesu arɔk, atɔk bhɔ arem be, “Faté ká, báké cháy.” 8 Báyon nókó amik amfay, bó kepere ghɔ yĕ mmu. Erɔp chi Yesu ayw̄inti.

9 Ne ndũ Yesu ne bɔPíta básεp njie, Yesu aghati bhɔ be, “Báké ghati yĕ mmú enyih ene Mandem ákú bághó fá, kpáte yi ankɔ Mmu ane áfú ntá yi ampεtnsem ndũ nepém.”

10 Píta ne mamuere bhi bábhép Yesu be, “Ndaká yí batɔŋ ebhé Moses bārēm be Eláija abhɔŋ bepεtnsem fá amik ke Mpeme Mandem afyé bariεp be átò antwó?” 11 Yesu akeme bhɔ be, “Échí tetep bé Eláija abhɔŋ béyámbi antwó, angoko yĕntiki enyih fá

† 16:18 Setárébhé: Píta, chí “Setárébhé” ndũ eyɔŋó Grik chí Píta. § 16:18 Eket eya: Chí nkwo bo Mandem.

amik, ke Mpe me antwə. ¹² Ke nchi ghati bhe be, Elaija anan atwə ke bo bábhíkí riñi yi. Báká ne yi mbə enyũ bákónj. Nó kě Mmu ane áfú ntá Mandem nkwo ábhəñ chəñ esəñəri amə yap.” ¹³ Mpok yə kě bakoño Yesu báriñi sayri sayri be Yesu ārəm chi eti Jön Njwiti.

Yesu abú mó ane efónó ebúbə échyé yi ntímen

(Mk 9.14-29; Lk 9.37-43a)

¹⁴ Yesu ne bakoño bhi básébhé nókó anten njie, bátémeri beyă bo abhen báchémé aré mánòñ bhə. Mmu amət afú ndũ eka yə, arək, atep mánén besí Yesu, ¹⁵ arem be, “Acha, ghó ntínso ne mówa. Akwen ntímen, ne esəñəri éné yí ábhəñ eya echa. Beyă mpok, ákwen angó, ndəñ echak, ákwen anyén. ¹⁶ Nsət yí ntwó ntá bakoño bhe, ke bábhíkí kway bebú yi.” ¹⁷ Yesu arem ntá bakoño bhi be, “Bě mkpáká bho ané ábhiki bhəñ neka ne me, bě bhó báyibhiri tetep ndũ enyñ echak, chəñ mpet ntat ne bhe ná? Chəñ nképnti ne bhe ngaka fá? Twó ká ne mówu ntá ya.” ¹⁸ Bárónj nókó ntá yi ne mówu, Yesu ásáy efónó ebúbə yə, bé éndó yi. Efónó ebúbə éró yi, atan témenté. ¹⁹ Mpok Yesu áróbhé chí ne bakoño bhi, bábhép yi be, “Ndaká yí sébhíkí kway bebok efónó ebúbə yə?” ²⁰ Yesu akeme bhə be, “Chí eti bábhíkí bhəñ neka ne Mandem. Nchi ghati bhe be, mbə bábhəñ neka ne Mandem enén néchí yě chi níñíníñí mbə mósepeménək ene bábhinji be *móstá, * bákway beghati njie bé ámfá fá andək nebhet áchá, émfakari enyu yə, ne yěnyñ kekwey becha bhe. ²¹ [Bo bákway bébók enyũ efónó ebúbə yə chí mbák báchí ndũ netarénsay ne nenikiməet]” †

Yesu apət aghati bakoño bhi bé chəñ mángwáy yi

(Mk 9.30-32; Lk 9.43b-45)

²² Ewak émót, bakoño Yesu mankem bati byo ne apay bápét nókó nsem atú Gálili, Yesu aghati bhó be, “Bákém chəñ Mmu ane áfú ntá Mandem mámfye yi amə bə mmik. ²³ Bə-bhə mángwáy yi, ke égháká

nókó manywəp arət, Mandem anku yi ampətnsem ndũ nepém.” Beyəñ ebhen beku bakoño bábhəñ beyă basémé.

Yesu arem eti nkábhénti amem ekerákap Mandem

²⁴ Yesu ne bakoño bhi bárók baghaka Kapənaum. Ené bó báchí are, babhebhé nkábhénti abhen ekerákap Mandem bárók ntá Píta bábhép yi be, “Ntəñ ywəka áchyé nkábhénti ane ekerákap Mandem-e?” ‡ ²⁵ Píta akeme be, “Ee.” Píta apətnsem anywəp berem kepí ne Yesu. Ke ápéere rem enyñ, Yesu ayambi abhep yi be, “Píta, əkáysi bé yí? Ntíkí bhó báchyè nkábhénti ntá bafə mmik? Chí bəmik ke chi mankə?” ²⁶ Píta akeme be, “Bafə básət nkábhénti ntá mankə.” Yesu arem ye be, “Eyo étəñ bé babhəñ bəmik bábhíkí bhəñ bechye nkábhénti. ²⁷ Ke təndu sépú yán beku bəbhen mambe ntí, sep, dók manyu, gəép áwám anyén. Nsi mbi ane ókémé nené nnyu ywi. Chəñ óngó nkáp are ane akway bechye awa nkábhénti ane ekerákap Mandem ne aywe. Sət wu chye bhə.”

18

Nkoño Yesu ane acha bachak

(Mk 9.33-37; Lk 9.46-48)

¹ Ebhíkí tat, bakoño Yesu bárók ntá yi babhep yi be, “Ndũ nkwo bhó abhen Mandem achi Mfə wap, ághá áchíkí áchá báchák?” ² Yesu abhinji mandú mə, aku yi ate besí bhap. ³ Arem be, “Nchi ghati bhe be mbák bábhíkí yibhiri mändəp mbə mambə, bápú kway bebhak ndũ mpəy bho abhen Mandem achi Mfə wap wáwák. ⁴ Yě agha ane ásəpti mməet mbə mambə, yí wu ke ákway bechwe ndũ kefə mfay.”

Mmu aké ku ntí ankwen ndũ bebú

(Mk 9.42-48; Lk 17.1-2)

⁵ “Yě agha ane ásəpti mandú mə mbə ané, eti ya, əsəpti chí me. ⁶ Chəñ embep encha ntá mmu ane áku mówa amət ane abhónj neka ne me ánkwen ndũ bebú. Echi sayri ntá mmu wu, be mánsət ntay negho mánsət emi eyi, mamese yi amem manyu.

* **17:20** Sepeme móstat: Móstat chi mónək ane kepem eki kechi mbə kepemé mkpon. Ago, ambónj beyă batap ne ngep ndũ mmik Pálestain. † **17:21** Mbək bekáti ebhen mbok ane achi are, bébhíkí bhəñ beyəñ ebhen. ‡ **17:24** Nkábhénti ane ekerákap Mandem: Nkábhénti wu achí mandú nkáp ane bo báchyè nyaka be mangoko nəkə ekerákap ene Yerúsalem.

7 “Έβερ ντά βδ mmik εcha, mbonyune bó bátwò ne mamò ane ákù bo mankwèn ndù bebú! Mamò ápú nòk βétwò, ke chòη έμβέπ ντά mmu ane átwò ne mamò encha! 8 Έρι ye be mbák awò ywe amòt, ne yě chi ekak eye kě ékù onkwèn ndù bebú, kpót awò wu, ne yě chí ekak gμep! Έchí sayri bé ómbák ne Mandem ndù nepém enen nebhihi bhòη ngwentì, yě chí ne awò amòt, yě chí ne ekak émòt, échá bémése wò amem ngó ane apu neme, ne amò apay, bekak bepay. 9 Ne mbák nyésé ene nékù bé ónkwén ndù bebú, ponórí nó fere, óngμep. Έchí sayri bé ónchwe ndù nepém enen nebhihi bhòη ngwentì ne nyésé némòt εcha mémése wò amem nepingo ne amík ayε ankem apay.”

*Nekay ághòηmen ane ánémé
(Lk 15.3-7)*

10 Yesu arem ντά bakoηo bhi be, “Sòt ka mpok bé báké byak yě amòt ndù nkwo bàru bóbha abhen. Yéntiki mmu wap abhòη ángel amfay ane ákway beghati Mandem enyìη ene éyìηì yi yéntiki mpok. 11 [Me Mmu mfú ντά Mandem, ntwó chí bepepe yéntiki mmu ane ánémé ebhi] * 12 Bákaysi be yi? Mbák mmu abhòη bághòηmén besa betay, amòt anem ebhi, yí ákù yi? Pú áro bághòηmén ane achi ndù nkwo besa menwi nsem neku ne anwi ambì-njie, andak beyan awu amòt ane ánémé? 13 Nchí ghati bhe be, mbák ayan wú aghò, manák áyá yi anti éti ághòηmen wu amòt encha manák amen yi ábhòη be ané besa menwi nsem neku ne anwi abhíki taka ebhi. 14 Έchí enyumòt ne Eta yeκα mmu achi amfay be ápú yan yě mandú móywi amòt áném ebhi.” †

Enyìη ene mmu ábhòηó beku ne nti mano ane ákù yi bebú

15 Beròη ambì Yesu arem be, “Mbák nti múnkwò ánkù wò bebú, dók temeri yi, mambák ndiere be bati apay. Mbák oku yi ángó bekwéné bhi mäsokori ndakaré, nò owéné nti múnkwò. 16 Ke mbák abhíki ka beghok enyìη ene órèm, pet dók ghó yi ne manò achak amòt, yě bati apay, yě arat, bé bó mámbák batísie ndù yéntiki enyìη

ene bárèm. ‡ 17 Mbák abhíki ka beghok bhò nkwo, ku nkwo Mandem mándìηì. Ne mbák bo Mandem bárem ke yí áchòk chi batú, dš yi ambak yě mbò mmù ane ápú chye Mandem kenókó, ne mbò mbebhé nk-abhénti. 18 Dìηì ká be, yéntiki enyìη ene bágwóre fá amík, Mandem ágwòt awu amfay. Ne ené bákánári fá amík, Mandem ákanari yò awu amfay. 19 Enyìη échák ene mëyan mándìηì chi be mbák bo bati apay mánká eyòη émòt fá amík ndù enyìη ene bó báyan ne mánikmæet, Etaya mmu achi amfay, ághók nenikímæet enap. 20 Yéntiki ebhak ené bakoηo bha bati apay, bati arat, báchémé éti ya, nchí aré ne bhò.”

Yesu atém nekay ndu betòη enyu sébhòηó befonori bati

21 Píta aròk ye ντά Yesu abhep yi be, “Acha, mbák mmu ántòηórí beku me bebú, mbòη béfòηóρι yi ndòη éní? Ndòη tándramòt ke?” 22 Yesu akeme yi be, “Wáwák! Mbák mmu ántòηóρι beku wò bebú, obhòη béfòηóρι yi manòk besa berat nsem byo, ndòη tándramòt.” §

23 “Dš ka ngati bhe éti Kefò Mandem. Kéchí mbò Mfò ane ábhìηì bð betik abhi bé yéntiki mmù wap ánkémé nkáp ane yi ákèm yi. 24 Abhó nókó bebhep barem ami, bátwò ντά yi ne mmu amòt ane ákèm yi nkáp ane aya acha. 25 Nku betik wu kekway bekeme beyá nkáp wu. Chi-betik ywi achye eyòη be mánti yi ne ngóre ywi ne bóbhi, ne yéntiki enyìη échák ene yi ábhòηó, bé nkáp ywi ámfú. 26 Mmù betik wu ághókó nókó nó, akwén bekak mfò wu abho ménikmæet be, ‘Acha, chyě mé mpok, chòη nkeme yéntiki enyìη ene mëkem wó.’ 27 Chi-betik aghó nkubetik wu ntínso, afonori yi, aferε nti ndù yéntiki enyìη ene yi ákèm yi, arò yí ándók. 28 Ke nkúbhé mmu ane mfò wu áfòηóρι áfú nókó, aròk atemeri nti nkubetik ane ákèm yi manyù nkáp ane ápú yényìη. Akém yi angòηo arem be, ‘Kwò barem amen ókèm me néne.’ 29 Nti nkubetik wu akwén yi bekak abho ménikmæet be, ‘Chié mé mpok, chòη nchyé enyìη ene mëkèm wò.’ 30 Ke abhíki

* 18:11 Mbòk besi bekáti ebhen tentep bébhíki bhòη ndòη ane. † 18:14 Mbòk bhò abhen básìη ekáti ene, básìη chí bé etayá. ‡ 18:16 Ghó Ekáti Deteronòmi 19.15 nkwo. § 18:22 Ekway nkwo bebhak ndòη “Besá berat nsem neku ne épáy”.

ghok wáwák. Aká bákém mmæere ywi wu, bárók, bafye ekerékenon, be mbák abhíki kwó barem ami ánáná, apú fú aré. ³¹ Batí bō betik bágħó enyīn ene yi áká, bati ábé bhó tontó. Bárók bágħáti mfó wu yēntiki enyīn, ene efakari. ³² Mfó achye eyon bé mándók mántwó ne yi. Bátwó nókó ne yí, arem ntá yi be, ‘Wó ebéptí nkubetik ne! Jníkmuet ndó wó arōn ne beyā nkáp ane ókémé me. ³³ Wó nkwó apú kwáy begho mbu nti mūbetik ntínso mbó enyū ngó wó ntínso?’ ³⁴ Mfó wu achye eyon ne beyā bebēntí, be mánsot yi māmése ekerékenon bé mbák abhíki keme yēntiki enyīn ene yi ákémé, apu fú aré.” ³⁵ Yesu ánáná nókó betem nekay enen, aghati bakoño bhi be, “Nó kē Etaya mmu achi amfay áká ne yēntiki mmū ywēka ane ánisi begho nti ntínso, kéka befonori yi ne nti nenkem.”

19

Yesu átōñ ēti awáy nebhay (Mk 10.1-12)

¹ Mpok Yesu ánáná barem menyīn ebhen atú Gálili, afa, apé Nyén Jódan, asepe, arók atú Judéya. ² Beyā bhó bákōño yi are, abú abhen mámè.

³ Agháká nókó aré, mbók bōnkwo Fárisi bárók memō yi, bábhep yi be, “Yē yí, yē yi, ebhé eyese eka be mmu ándó ngoré ywi ndū nebhay ke ebhíki ka?” ⁴ Yesu akeme bhó be, “Bábhíkire pay enyīn ene echi amem ekáti Mandem-e? Egháti bhese be, te nebhōmik, Mandem aghókó nyaka menyū bo bapay, ngoré ne mbakanem, ⁵ arem be, ‘Eti yó, mbakanem abhōn bérō etayi ne máyi, ambat mmæet ne ngoré ywi, ⁶ bó bati apay mándap chi mmū amot.’ Bó keperere bhak ye bati apay, ke mmū amot. Mmu áke fye ye ákóré nénti bo abhen Mandem áchémé.” ⁷ Bōnkwo Fárisi bábhep Yesu be, “Mbák enyu yó ke échí, ndaká yí Moses árémé bé mmu ákway berō ngoré ywi mbák achye yi ekáti awáy nebhay?” ⁸ Yesu akeme bhó be, “Chí ēti netanánti eneka kē Moses áká nyaka be bákway berō bagħoré bhēka ndū nebhay. Epú nyaka enyu yó ndū nebhōnet. ⁹ Dirí ká be, yē agha ane árō ngoré ywi ndū

nebhay, kebħák bé ngoré akwen berwōp, ambáy ngoré achak, akwen berwōp.”

¹⁰ Yesu árém nókó nó, bakoño bhi bárem be, “Mbák échí nó, ntí apú yé ane mmu abhay ngoré.” ¹¹ Ke Yesu akeme bhó be, “Puyē yēntiki mmu ke ákway beka beyōn ebhen. Ndiere bo abhen Mandem achyé bhó nti béchókó nō, kē bákway beka bhó. ¹² Mbók bo bachi bagú-bhó te amem menie. Abhénéfú báchí bagú-bhó mbōnyune bo bachak ke bákú bō mámbák nō. Ke báchák bábhíki ka nebhay ndu báchyé mmæet beka betik Kefō mfáy. Yēntiki mmu ane ákway bekoño enyīn ene ndémé, ánkōñó yó.”

Yesu ayét māmbo

(Mk 10.13-16; Lk 18.15-17)

¹³ Bofú básót bōbhap bárók ntá Yesu ne bhó be yi anyānā bhó amō anti, anikmuet be Mandem anjet bhó. Bakoño bhi bágħó nókó nó, bábho besayti bhó be báké sōñori Yesu. ¹⁴ Ke Yesu arem be, “Dō ká māmbo mantwō ntá ya, báké chyēt bhó mbi mbōnyune bō abhen bachi mbó bhó kē Mandem ábhak Mfó awap.” ¹⁵ Yesu árém nókó nó, asot bōbhó anyānā bhó amō anti, ayēt bhó. Áká nókó nó, arō nebhæet wu arók ebhak échak.

Mfó nkáp

(Mk 10.17-31; Lk 18.18-30)

¹⁶ Efákari be mmu amot arók ntá Yesu, abhép yi be, “Ntōn, ntiki erítí enyīn mēkwáy beka ke Mandem anchye me nepém enen nébhíki bhōn ngwenti?” ¹⁷ Yesu akeme yi be, “Ndaká yí óbhèp me ēti erítí enyīn? Mmū amot aywíntí ke arí. Mbák ðyán yi anchye wō nepém enen nébhíki bhōn ngwenti, óbhōn bébháré bebhé Mandem.” ¹⁸ Mmū wu abhep Yesu be, “Ebhén?” Yesu akeme yi be, “Oríní bebhé Mandem. Bérēm be, ‘Ké kwen berwōp. Ké wáy mmu, Ké ghep aghép. Ké te ntisie akware, ¹⁹ chyē máye ne etaye kenókó. Ne óbhōn bekoñ nti nkwa mbó enyu ókōñó mmæet eye.’” ²⁰ Esakámu yó arem be, “Nnán nchí bhæere bebhé ebhen menkem. Enyīn échák ébhæét ké?” ²¹ Yesu aghati yi be, “Mbák ðyán ombak chak ndū babhi ankem, dók tí menyīn ebhe menkem, chyē nkáp ntá bachébhébhō. Mbák ónkú nō, chōn ómbōn kefō menyīn amfay. Jntwó ye onkoño me.” ²² Esakámu yó ághókó nókó nó,

arəbhe rəŋerəŋ nsónso mbənyune abhōŋ nyaka beyǎ menyīŋ.

²³ Yesu ayibhiri mməet arem ntá bakoŋo bhi be, “Nchí ghati bhe be ébè mməet tontó be mǔnkáp anka Mandem ambak Mfə ywi. ²⁴ Echí wikirik be mpəŋə baso ámfuét ndü mbok mbíábhan écha mǔnkáp béka Mandem ambak Mfə ywi.” ²⁵ Bakoŋo Yesu bághókó nókó nó, bápóp! Babho bebhep yi be, “Mbák enyu yə ké echí, ághá yé ákway bebhak mmu ane Mandem ápemé?” ²⁶ Yesu ayīŋi bhə díí, arem be, “Ntá nkwanwan, mbi ápú, ke yěnyīŋ épú cha Mandem.” ²⁷ Píta asá eyəŋ arem be, “Ná ne bhésé? Séró yěntiki enyīŋ sékòŋo wə! Nsáy ane sébhòŋ chí yí?” ²⁸ Yesu aghati bhə be, “Nchí ghati bhe be ndü mmik nkə, mpok Mmu ane áfú ntá Mandem áchòkə ndü enəkó kefə yi ne keném kenkem, be bakoŋo bha bächòk nkwó ndü menəkó kefə, bekem manéréket Israel byo ne apay. ²⁹ Ne yě agha ane áró yě chí beket, yě chí bəmayi, yě chí étayi, yě chí máyi, ye chí bəbhi, yě chí baki yi éti yí ákòŋo me, chəŋ ampət ambóŋ menyīŋ ebhen menkem ndəŋ besa betay, ambóŋ nkwó nepém enen nebhiki bhəŋ ngwenti. ³⁰ Ke chəŋ beyǎ bo abhen bachi ambi néne, mándəp ansem, ne abhen bachi ansem, mándəp bayǎmbi.”

20

Mandem ákap bakǎ betik abhi

¹ Yesu arək ambi berem be, “Mbák Mandem achi ne bho mbə Mfə wap, menyīŋ bébhak mbə enyu échí ndü nekay enen. Nekǎy enen nechí be, mbəŋónkífú achi nyaka. Éwak émət, afa beti beti arək beyəŋ bə abhen bákə betik amem nki ywi. ² Aka ne bakǎ betik abhen yi ayambi ásóré be chəŋ yi anchye bhə nkáp ané ákwáy ndü betik ebhen nywəp nemət. Ató yé bhə be mándók mánkú betik amem nki ywi.” ³ Egháká nókó nkárénká nénenamət beti bhə, afa arək nefisie, aghó bəfu tété abhen babhiki bhəŋ yěnyīŋ beku. ⁴ Aghati bhə be, “Dók ká nkwo ndü nki wa manká betik aré. Mánán məmfáté beku, chəŋ nchyé bhe nkáp ane ákwáy.” Báfúét bárók. ⁵ Egháká nókó mbə nkárénká byo ne epay, ne nkarénka érat ene ngósí, mbəŋónki wu

aku enyumət. Nó chí, asət bə betik bachak ató ebhi. ⁶ Bérəŋ nkárénká etay beku, apət afú, arək etək, aghó bo báchák tété, enyīŋ ene bákə ti. Abhép bhə be, “Ndaká yí bächí fá tété, nywəp nenkem, enyīŋ ene bákə ti?” ⁷ Bákéme yi be, “Séchí fá tété mbənyune sebhiki bhəŋ mmu ane ásət bhese ndü betik.” Mbəŋónki wu aghati bhə be, “Dók ká nkwo mánkú betik amem nki wa.” ⁸ Egháká nókó bəku, mpok bakǎ betik bápətnsem anywəp, mbəŋónki abhiŋi mmu ane áyīŋi bakǎ betik aghati yi be, “Bīŋí bakǎ betik chye bhə bakáp ayap, bəbhó ne abhen bárəŋó ebhi ndəbhensem, bəwenti ne abhen báyambi.” ⁹ Abho ne abhen básóré bhə ndü betik nkárénká etay beku, achye yěntiki mmú wap nkáp nywəp nemət ankem. ¹⁰ Agháká nókó ntá bə abhen báyambi bábhó betik beti beti, bákáysi be chəŋ anchye awap nkáp anja ancha ane bə abhen babho betik chi beku. Ke achye yěntiki ntí mmu chi enyumət, nə chí nkáp betik ebhen nywəp nemət. ¹¹ Básóré nókó bakap ayap, babho menywinti éti mbəŋónki, ¹² mándeme nəkə be, “Bə abhen bákú betik chi ndü neŋəkó nywəp nemət, əchyé bhə nkáp enyumət ne bhésé bhó sékú betik ndü nywəp nenkem amem esəŋtí mmok.” ¹³ Ke mbəŋónki akeme mmu wap amət be, “Nkwǎne, mbíkí nyié be yěnyīŋ. Séká eyəŋ émət ne bhe be məchye yěntiki mmu ywəka nkáp betik ebhen nywəp nemət. Pú nó? ¹⁴ Sət nkáp aywe dók. Məmbəŋ ké mbəŋó ntí bechye mmu ane abho betik ndəbhensem nkáp betik ebhen nywəp nemət mbə enyü nchyé wə. ¹⁵ Nkáp chí awa. Mbíkí bhəŋ betəŋ beku enyü nkəŋó ne wú? Mpabhamík aku əbenti ndü ntəŋó bəbhen berinti?” ¹⁶ Yesu ánáná nókó bétém nekay enen, arem ye be, “Enyu eyə ke echí be chəŋ beyǎ bayǎmbi mándəp ansem, ne beyǎ barəbhensem mándəp ambi.”

Yesu arem ndəŋ ene éjwi érat be chəŋ mángwáy yi

(Mk 10.32-34; Lk 18.31-34)

¹⁷ Ené Yesu ákə berəŋ Yerúsalem ne bakoŋo bhi bati byo ne apay, asət bhə nepak, abho beghati bhə enyīŋ ene ébhəŋó bəfákari ne yi. ¹⁸ Arem be, “Ghók ká, sérəŋ

nɔ chi Yerúsalem, ne mpok ségháká aré, chɔn mánfyɛ Mmu anɛ áfú ntá Mandɛm amó bɔbati bachiákap Mandɛm ne ntá batɔn ebhé Moses, bó mándɛm bɛ mángwáy yi. ¹⁹ Ne bɔbati mánsɔt yi mamfyɛ amó bo abhɛn bápú bo Israel, bé mánjókó yi, ne bɛ mándɛn yí ne ekpa, ne bɛ mángó yi ndú ekotákátí. Kɛ égháká nókó manywɔp arat, ampɛtnsɛm ndú nɛpém.”

Yesu yi bɛ münti abhɔn bebhak mübetok (Mk 10.35-45)

²⁰ Ebhíkí tat, ngɔré Sebɛdi asɔt bɔbhi bati apay, arɔk ntá Yesu ne bhɔ. Atɛp mánɛn bɛsí bhi arɛ bhép yi bɛ ankwak yi. ²¹ Yesu abhép yi bɛ, “Óyán mɛnkɛ wɔ yi?” Akɛmɛ bɛ, “Eta, kɛ bé mpok óbhák Mfɔ, bɔbha abhɛn bati apay, manchákɔ ne wɔ, amɔt ebhe awónɛm, achák ebhe awóghɔ.” ²² Kɛ Yesu akɛmɛ yi bɛ, “Óbhíkí rɛnɛ enyɛn ɛnɛ óyàn nkɛ ntá yɛ. Bákwayɛ bɛka mɛnyu ɛsɔnɔri anɛ mbónó mɛnyú?” Bákɛmɛ yi bɛ, “Sékwáy bɛkɛ nɔ.” ²³ Yesu aghati bhɔ bɛ, “Tɛtɛp, chɔn mányú nkɔp ɛsɔnɔri anɛ mbónó mɛnyu, kɛ mbíkí bhɔn bɛtanɛ bɛyap bo abhɛn babhɔnɔ bɛchákɔ ebhe awónɛm ɛya ne abhɛn babhɔnɔ bɛchákɔ ebhe awóghɔ. Bebhak ebhɔ bɛchi ntá bɔ abhɛn ɛtaya aghoko bhó ábhárɛ ntá yap.” ²⁴ Bakonɔ Yesu báchák bati byo bághókó nókó enyɛn ɛnɛ bɔ Sebɛdi baremɛ, bábhó bebɛnti ne mamɛrɛ bhap nɔ bachi nnɔ amɔt. ²⁵ Ekú Yesu abhɛnɛ bhɔ mankɛm arɛm bɛ, “Bárɛnɛ bɛ ntá bɔ mmík, bafɔ bábhɔnɛ bɛyá bɛtanɛ amfay bɔbhap, ne bɔbati básɔt bɛyá bɛtanɛ bɛkɛ bɔbhap mángókɔ bhɔ. ²⁶ Kɛ ébhíkí bhɔn bebhak enyu yɔ ndú nkɔwɔ ywɛka. Mmu anɛ áyàn bebhak müngo ywɛka, abhɔn bebhak mübetok ywɛka, ²⁷ ne yɛntíkí mmu ywɛka anɛ áyàn bebhak mmü mbi abhɔn bebhak nɛm aywɛka, ²⁸ nkúbhé mbɔ enyú Mɛ Mmu mfú ntá Mandɛm mbíkí twɔ bɛ bo mántók mɛ. Ntwɔ chi bebhak mübetok, ne bɛchɛ nɛpém ɛna ndu bɛku bɛyá bhó, mféré bhɔ ndú kɛsɛmé bebá.”

Yesu abú manémámik bati apay amɛm ɛtɔk Jeriko (Mk 10.46-52; Lk 18.35-43)

²⁹ Yesu áfú nyaka ɛtɔk Jeriko ne bakonɔ bhi. Ngɛmtay bhɔ bárɛ konɔ bhɔ. ³⁰ Manémámik bati apay babhak nɛpaká mbi chákɔ. Bághókó nókó bé Yesu kɛ áfɛt, bábhɔ bebik mandɛmɛ nɔkɔ bɛ, “Eta, Mmɔ Mfɔ Debhít! Ghó bhɛsé ntínso!” ³¹ Bo abhɛn bachi arɛ bábhó bɛsayti manémámik bhɔ bɛ, “Kusí ká!” Kɛ bákɔpik bare bik ne ɛyɔn amfay bɛ, “Acha, Mmɔ Mfɔ Debhít! Ghó bhɛsɛ ntínso!” ³² Yesu ate, abhɛnɛ bhɔ, abhép bhɔ bɛ, “Báyàn bé nkɛ bhe yí?” ³³ Bákɛmɛ yi bɛ, “Eta, séyàn ónká amík yɛsɛ ánɛné.” ³⁴ Yesu aghó bhɔ ntínso. Atɔk amík ayap. Tɛmté wu, babhɔ bɛghɔ mbanɛ ne babhɔ bɛkonɔ Yesu.

21

Yesu achwe Yerúsalem mbɔ mmu anɛ anu ansɔt awónɛm (Mk 11.1-11; Lk 19.28-40; Jn 12.12-19)

¹ Yesu ne baghókó bhi bákó baghaka ndú bɔbɛtɔk Bɛtfáɛ ne Bétani, ndú Njɛ Mɛnok Olif, kekɔwɔt ne Yerúsalem. Aré, ató baghókó bhi bati apay ambi. ² Apɛrɛ tó bhɔ, aghati bhɔ bɛ, “Dók ká ndú mótɔk anɛ achi afɔ ambi. Nɛchwe bächwɛ ɛtɔk, chɔn mángó mpɔnɔ batu sɛsét, ne móywi. Kanári ká, mántwɔ fá ne yɔ. ³ Mbák yé mmu abhɛp bɛ ntí anɛ bákànari yɔ, ghatí ká yi bɛ, ‘Acha, áyàn yɔ.’ Tɛmté wu, chɔn yi andɔ mánsɔt yɔ.” ⁴ ɛfákari nkúbhé enyu ɛyɔ bé enyɛn ndɛmɛkɛpɛnti árémé nyaka émfú tɛtɛp. Ndɛmɛkɛpɛnti arɛm nyaka bɛ,

⁵ “Ghatí bo Sión * bé mfɔ wap átwɔ. Abhɔn nɛsɛptímɛt, átwɔ chákɔ amfáy mpɔnɔ batu, amfay mómpɔnɔ batu.”

⁶ Bakonɔ Yesu bhɔ bárók bakɛ mbɔ enyú yi aghati bhɔ. ⁷ Básɔt mpɔnɔ batu yɔ ne móywi, bárók ntá Yesu ne yɔ. Básɔt ndɛn mfámɛt yap basɔbheri yɔ, Yesu akó achákɔ amfay. ⁸ Bɛyá bo abhɛn bachi arɛ, báfɛrɛ ndɛn mfámɛt yap baghay ambi. Báchák bárɛ kpɔt bɛwókéndé mángay nɔkɔ ndú mbi anɛ yí áfɛt aré. † ⁹ Bɛyá bhɔ bárɛ rɔnɛn ambi, bachak mankonɔ nɔkɔ anɛm. Yesu abhak nɛntí ɛnap. Bó mankɛm bárɛ

* 21:5 Sión chi Yerúsalem. † 21:8 Enyu ɛyɔ kɛ bo Ju báká nyaka mpok müngo átwɔ.

bik mándeme nəkō be, “Sémbítí Nyië nēwu Mfō Debhít! Mandem ánjet mmu ane átwò ndũ nnyén Acha! Sémbítí Mandem mfay!”¹⁰ Nēchwe yí áchwé Yerúsalem, etək enkem ényíkísi tikítik. Bo bábhō bebher bati be, “Ane mmu átwò chi agha?”¹¹ Bo abhen bákò ne yi béré keme mandeme nəkō be, “Chí Yesu, Ndemekēpinti Mandem ane áfú Násáret, atú Gálili.”

Yesu abók bakōsie
(Mk 11.15-19; Lk 19.45-48; Jn 2.13-22)

¹² Yesu áchwé nókō etək, arək amem ekerákap Mandem. Abók bakōsie ne bo abhen bákū menyī. Atakati bēfémé bo abhen bákò esie bakap bewupsi. Atakati nkwó menək bo abhen bátí bebhōjō.¹³ Ndũ Yesu ákà nō, aghati bhō be, Mandem arem be, “Eket eya ébhōj bebhak chi ekeré nenikímuet, ke bāyibhiri yō érap nebhuet ane baghép bábhēse are.” Nó kē básījī amem Ekátí Mandem.

¹⁴ Ené Yesu ábhuet amem ekerákap Mandem, beyā manémámik ne bakem bárók ntá yi, abú bhō mankem.¹⁵ Bōbati bachiákap Mandem ne batōj ebhé Moses bágħó menyījī maknkay ebhen Yesu ákà. Bágħó nkwō ndũ māmbo bábhik amem ekerákap mándeme nəkō be, “Bakak ne kenókō ámbák ne Nyié-nēwu Mfō Debhít!” Bagħō nókō nō, bati ábé bhō amem tontó.¹⁶ Bábhép Yesu be, “Ōpú ghók nō enyīj ene bōbhen bārēm-ε?” Yesu arem be, “Nchí ghók. Nó tē bāchí, bábhíkí re ghók wáwák enyīj ene basījī amem Ekátí Mandem?” Básīj be, “Ōkū māmbo ne abhén babhuet amō mándījī bechye wō bakak ne kenókō?”¹⁷ Yesu árō nókō bhō, afa Yerúsalem arək Bétani, abhure are.

Yesu akū enək ékūri
(Mk 11.12-14, 20-24)

¹⁸ Néyí nókō, Yesu afa abho bepetnsem Yerúsalem. Nsay akém yi.¹⁹ Ndũ árōj, aghó enək fig nékú mbi. Arək aré, ke yē mósepeménok ake ghó amfay. Ebhíkí fuét chí beyé bōbhō. Yesu arem ntá enək eyō be, “Tē mmik ámáy, opú pere kway menyū kēpem.” Enək fig eyō egu tēmté.²⁰ Bagħok Yesu bágħó nókō enyīj ene éfákárí, bábhák maknkay tontó. Bábhō berem ne bati be, “Yi

ékà enək fig ene egu tēmté enyūne?”²¹ Yesu aghati bhō be, “Nchí ghati bhe be, mbák māmboj neka ne Mandem tetep, kemakati betāj ebhen yí ábhōjō, bākway bekū enyīj ene nkū enək fig ene. Ne bākway béghátí yē chí njie ne be ‘Fā fá kwén awu amem manyu,’ émfakari enyu yō.²² Ne yēntiki enyīj ené mánikmuet be Mandem anchye bhe, apú rō bechye bhe, mbák mánókō.”

Ebhak ené betāj Yesu bēfú
(Mk 11.27-33; Lk 20.1-8)

²³ Yesu achwe amem ekerákap, abho betōj bho Eyōj Mandem. Ndũ yí ákà nō, bōbati bachiákap ne bōbati etək báchák bárók ntá yi bábhép yi be, “Ntiki betāj óbhōjō bekū menyīj ebhen ne ókà? Agha áchyé wō betāj ebhō?”²⁴ Yesu akeme bhō be, “Menkwō mbōj enyīj émot bebher be. Mbák mánkémé me yō, chōj menkwō ngati be mmu ane áchyé me betāj bekū menyīj ebhen mēkà.”²⁵ Enyīj ene mbōjō bebher be chí be, “Agha áchyé nyaka Jōn Njwiti betāj bejwiti bho? Mandem, ke chí bō mmik?” Bāre kem epáítí ne bati be, “Chōj séndem be yi? Mbák séndem be betāj ebhen Jōn bēfú nyaka ntá Mandem, ábhép bhese be, ‘Ke ndaká yi bábhíkí noko eyōj eyi?’²⁶ Ne mbák séndém be, ‘Bēfú nyaka ntá nkwā’, nó séyāñ esōjōri ne bō bhese mbōnyune bó mankem mánoko sayri be Jōn achi nyaka ndemekēpinti Mandem.”²⁷ Bákéme Yesu chí be, “Sébhíkí rījī.” Yesu aghati bhō be, “Menkwō mpú ghati ye bhe mmu ane áchyé mé betāj bekū menyīj ebhen né mēkà.”

Nekay chi ne bōbhi

²⁸ Yesu arem be, “Bārem bé yi ěti ndak ane? Mmu amōt achi nyaka ne bōbhi bati apay. Bábhák bō babhakanem. Éwak émot abhījī ane mbi aghati yi be, ‘Mówa, dók kú betik amem nki echōj.’”²⁹ Mówu akeme be, “Mpú rōj.” Ke ansem mpok, awupsi ntī arək.³⁰ Chí afuét arək ntá mmō ane mónkwēn, aghati yi nkwō be, “Mówa, dók amem nki kú betik echōj. Mówu akeme yi be ‘Eta, chōj ndək.’ Ke akērōj.³¹ Ghatí ká me. Ndũ bōbhō bati apay, ane ághókó étayi, akū enyīj ene yi áyāñ chí ané?” Bō mankem bakeme be, “Ane nsénsí.” Yesu aghati bōbati bo Israel bhō be, “Dījī ká

tetep be bõ bebá mbõ babhebhé nkábhénti ne baghøré-nekõ báyámbi bébhõñ mbi bebhak bõ abhen Mandem achi ne bhõ mbõ Mfõ wap, ené bãrõp nsem. ³² Nchí rem nõ mbõnyune Jõn Njwiti atwó nyaka ntá yeka bo Israel mankem, betõñ bé enyũ mmu ákwáy bebhuere nepém eni chak besí Mandem, ke bãbhíkí noko enyĩñ ene yi árèm. Babhebhé nkabhenti ne baghøré-nekõ kě mánókó enyĩñ ene yi árèm. Yëndu bãghó bé babhebhé nkábhénti ne baghøré-nekõ mánókó Jõn, bãke tíknsem be mánókó enyĩñ ene yi árèm.”

Bakã betik ne mbõñõnki
(Mk 12.1-12; Lk 20.9-19)

³³ Ghok ka nekay néchák, “Mmũfú abhõñ nyaka nki. Api menøk vain are. Aterp ebhá ene eghabheri nki ankem. Atém mbok aghoko nebhuet ane báyàt kepem vain, be nnok ywi amfu, mánsõt, máná mmém. Ate mókerémfay amem nki wu, bé ámbák nebhuet ane mmu áchõkõ ndu bébhábhéri nki. Afyé ye bo aré be mánkũ betik mánkõre nsáy ne yi. Arõ, arøk nekõ etøk echak. † ³⁴ Mpok bekøk kepeménøk ákwáy nókó, mbõñõnki ató bakã betik bhi bachak be mándók mánsõt aywi ákóré mbwõt. ³⁵ Ke báchwóbbhé nókó amem nki, bakã betik ndũ nki bákém bhõ. Bádén amõt, báwáy áchák, bátémtí anefú ne batay. ³⁶ Ebhíkí tat, mbõñõnki wu aferé bakã betik abhi báchák ató. Báyá báchá abhen mbi. Ke bakã betik abhen báchí amem nki bákém bhõ, báká enyumõt ne bhó, mbõ enyũ báká ne abhen mbi. ³⁷ Ndũ ngwentí, mbõñõnki arem ne mmuet yi be, ‘Chõñ ntó mbõñ mówa. Yě yí, bãbhõñ béchye yi kenókó.’ Aferé ye móywi ató. ³⁸ Ke neghó ane bakã betik bãghó yi, bãbhó berem ne bati be, ‘Yĩñi mbõñ móywi né, ne yí kě ábhõñó ményíé newú etayi. Twó ká sénkem yi séngwáy bé etayi ánánj ángú, menyĩñ ebhi méndõp chi ebhesé.’ ³⁹ Bákém yé yi, baya, báfú amem nki ne yi, barøk baway.” ⁴⁰ Yesu ánánjá nókó bétém nekay enen, abhép ye bõbati etøk Israel be, “Bé bãkáysi bé mpok mbõñõnki wu áperénsem nekõ enen yí árõñó, ákũ yi ne bakã betik bhõ?”

⁴¹ Bõbati bhõ bakemé Yesu be, “Mpok ane mbõñõnki wu áperénsem, ákũ bebéptí bakã betik bhõ mángú ebéptí newú, ansõt nki wu anchye ntá bakã betik abhen bápú nók bechye yi aywi ákóré mbwõt témté, yéntiki mpok ane enyĩñ éfú ebhi.”

⁴² Yesu abhép bhõ be, “Bãbhíkí re pay enyĩñ ene echi amem Ekáti Mandem? Básiñ be, ‘Nkúbhé ntay enen batëket bãgũebhé bé nébhíkí ri, nó ke néróbbhé ntay enen nékémé eket nechá batay áchák ankem.

Mandem ke ákú bé émbák enyu yõ, ne echi ndaká maknkay tontó ntá yese!’

⁴³ “Měghàti ye be be, chõñ Mandem amferé áfók ane bãbhõñó ndũ yí áchí ne bhe mbõ Mfõ yweka, anchye ntá bo báchák abhen bákũ menyĩñ ebhen yi áyàn bo mankũ.” ⁴⁴ [Yéntiki mmu ane akwene ndũ ntay enen, ášlepti ndũ mbiñ, ne mmu ane ntay enen nékwéné yi amuet, néchõkõti yi.]

⁴⁵ Bõbati bachiákap Mandem ne bõnkwo Fárisi bãghókó nókó bakay yõ nó Yesu átémé, báriñi be árèm nõ chí ãti yap. ⁴⁶ Báre yan bekem yi, ke báchây nyaka beyã bo abhen báchi are, mbõnyune báriñi nyaka be bõbhõ básõt Yesu mbõ ndemekerpinti Mandem.

22

Yesu atém nekãý epã nebhay
(Lk 14.15-24)

¹ Yesu apet abho beghati bhõ menyĩñ ndũ bakay. ² Yí be, “Mbák Mandem achi ne bho mbõ Mfõ wap, menyĩñ bébhak mbõ enyu echi ndũ nekay enen. Mfõ amõt anak nyaka epã nebhay ntá móywi. ³ Mpok epa ákwáy nókó, ató bõ-betok abhi bé mándók mángátí bõ abhen yi ánáká be mpok akway. Ke yě amõt ke twõ. ⁴ Apet abhiñi bõ-betok abhi báchák aghati bhõ be, ‘Dók ká ghati bo abhen nnáká bé ngwáy bhõ besené mpõñ ne mánánj mana nenyíé, yéntiki enyĩñ éñánj échí téé. Dók ká ghati bhõ mántwó.’ ⁵ Ke ndũ bo abhen yi ánáká mankem, yě mmu amõt abhíkí fye ntí. Mánkũ nõkõ chi ebhap menyĩñ. Amõt arøk ebhi eyi, achák

† 21:33 Vain áko ndũ menøk ne básõt kepem eki mána mmém.

arək chí ekerésie eyi, ⁶ abhénéfú bákém̄ti bō-betok abhen mfō wu átó, bádēn mbō nnya baway. ⁷ Mfō wu abhōñ beyā bebēnti. Ató batemé nenu bhi bārók báwáy bōbhō, básōñ etok eyap. ⁸ Abhīñi ye bō-betok abhi arem be, ‘Mpok epa akway. Ke bō abhen nnáká bátōñ be babhiki kway bō abhen bátwò ndū epā eya. ⁹ Dók yé ká ndū yēntiki mbay, mánák yēntiki mmu ane bāghó, bé ántwò ndū epā nebhay.’ ¹⁰ Bōbetok bhō bārók bakū mbō enyū yi ághátí bhō. Bábhīñi yēntiki mmu. Mmū mbūmbū māmbīñi bhīñi, mmū ndíndí māmbīñi bhīñi. Eká eket epā nebhay éjwí ne bo.

¹¹ “Ke mpok mfō áchwé anywóp beghō bō abhen yi ánáká, aghó bé mmu amot abhiki bhōñ nkú-nebhay am̄et. ¹² Abhép mmu wu be, ‘Nkwāne, okú ná ke ōchwe fá, nkú-nebhay wō am̄et tí?’ Echa mmu wu enyīñ berem. ¹³ Mfō achye eyōñ be mánkém yi mángwót amō ne bekak, mámesē neñi ndū ejuri. Aré, bo bábhak ndū nedī kebho ne nenyíé amén.” ¹⁴ Yesu ánánjá nókó betem nekay enen, arem be, “Mandem anak beyā bhō, ke āyap chí bārú.”

Bábhép Yesu ěti nkábhēnti ndu báyanñ yi ánkwen anyu

(Mk 12.13-17; Lk 20.20-26)

¹⁵ Ebhíki tat, mbak bōnkwo Fárisi bārók báté eyu, babho beyañ enyū bákway bekū Yesu ánkwen anyu, be bō mámbōñ mbi bekem yi. ¹⁶ Báká eyōñ émōt, bátó mbak bakoño bhap ne mbak bo Israel abhen báté ansem Hérōd ntá Yesu be mámbép yi be, “Ntōñ, séríñi bé wō ochi mmu tetep, ne bé ōtōñ bho mbi Mandem tetep. Séríñi bé opú yīñi mmu ndū besí óncháy yi. ¹⁷ Ghati ye bhesē, ebhé yesē eka be sēnchíe nkábhēnti ntá Mfō Rom ke ébhíki ka?” ¹⁸ Yesu arīñi nkaysi mbūmbū yap. Arem be, “Bē bhō betábhá, ndaká yí māmō me?” ¹⁹ Aghati bhō be, “Tōñ ká me nkáp kpokorok ane básōt bechye ndū nkábhēnti.” Bátwó yi ne ebhōko nkáp. * ²⁰ Yesu asōt akém awō, abhép bhó be, “Ntí ághá né are? Ne nnyén chí enen ághá?” ²¹ Bákémē yí be, “Chí ntí Sísa, Mfō Rom. Ne nnyén, chí eni.” Yesu aghati ye

bhō be, “Chíe yé ka mfō Rom yēntiki enyīñ ene echí eyi, mánchye Mandem yēntiki enyīñ ene echí ene Mandem.” ²² Bāghókó nókó enyīñ ene Yesu areme, bápóp! Bāró yi, barək ebhak eyap.

Enyīñ babhébhé Yesu ěti nepénsēm ndū nepém

(Mk 12.18-27; Lk 20.27-40)

²³ Nkúbhé nywōp enō, mbak bōnkwo Sádusi bārók ntá Yesu bebhep yi enyīñ ndu bekū yi ánkwen anyu. Bōnkwo Sádusi babhiki noko nyaka be ewak émōt bawú bápētnsem ndū nepém. ²⁴ Bábhép Yesu be, “Ntōñ, Moses asīñ ndū ebhé eyese be, mbák mmu ángú ándó ngoré ke bó kebhoñ yē mmó, mómayi abhoñ besōt ngoré wu bé ámbé bō ne yi ndū nnyén manō ane ágú. ²⁵ Bō chí amōt bati tándrámōt báchí nyaka fá. Ane mbi abháy ngoré, agú ené yi abhiki bhōñ yē mmó. Ane ákōño yi, asōt kénkwésé wu ndū nebhay. ²⁶ Yí nkwo agú, kebhoñ mmó ne kénkwésé wu. Efékari enyumōt ne ane ájwí bati arat, ne bōmayi bachak nkwo. ²⁷ Ndū ngwenti, ngoré wu nkwo agú. ²⁸ Ndu echí nō, mpok Mandem ákū bawú mámpētnsem ndū nepém, ngoré wu ábhák ane agha? Ndu bó mankem, bati tándrámōt, yēntiki mmu wap abhay nyaka yi.”

²⁹ Yesu akeme bhō be, “Bekwéné béchí ne bhe tontó! Nti achi be bābhíki rīñi yē chí menyīñ ebhen bechi amem Ekáti Mandem ne yē chí betañ Mandem. ³⁰ Mpok Mandem ákú bawú mámpētnsem ndū nepém, bo bábhak mbō bōángel awu amfay. Bápú pere bhay nebhay. ³¹ Ke mbák māmákati be bawú bapu kway bepētnsem ndū nepém, nō bārem be bābhíki re pay ndū Ekáti Mandem enyīñ ene yi ághátí bhe? Echí amem ekáti bé Mandem arem be, ³² ‘Me nchí Mandem Abraham, Mandem Áisek, ne Mandem Jekóp!’ Mandem achí Mandem bo abhen bachi nepém. Apú Mandem bawú.” ³³ Beyā bo abhen báchí nyaka are bāghókó nókó enyīñ ene Yesu árémé, manyu áchók bhō, béyīñi enyū netōñ enen Yesu átōñ.

Ebhé Mandem ene echa bechak menkem
(Mk 12.28-34; Lk 10.25-28)

* **22:19** Yesu arīñi be báyanñ yi ankwen ndū ntá yap.

³⁴ Bōnkwō Fárisi bághók be enyīn ene Yesu ághátí bōnkwō Sádusi éká manyu áchók bhō. Báté eyu, báyan enyīn écháκ ene bábhēp Yesu. ³⁵ Mmũ wap amət ane áchí esáyrí ntōn ebhé Moses arək memō Yesu. Abhép yi be, ³⁶ “Ntōn, ebhé ene échá bebhé Moses bécháκ chi éné?” ³⁷ Yesu akeme yi be, chí ebhé ene érēm be, “ ‘Kōn Mandem Acha ywe ne nti ene nenkem, ne efónó ye enkem, ne nkaysi ye nkem’. ³⁸ Ené ke echi ebhé mbi, ne yó ke échá bechak menkem. ³⁹ Ené éjwí bepay échi mbō ené, ne érēm be, ‘Kōn nti nkwa mbō enyu ókónó mmuet eye.’ ⁴⁰ Bebhé ebhen bepay békúti yéntiki enyīn ene Mandem áyan bo mándiní, mbō enyū echi ndū menyīn menkem ebhen Moses ásiní, ne ebhen baremé kepinti Mandem básiní.”

Mpeme Mandem afyé nyaka bariēp bé ätō (Mk 12.35-37; Lk 20.41-44)

⁴¹ Ené bōnkwō Fárisi babhuet ebhak émōt ne Yesu, yi abhép bhō be, ⁴² “Ndū nkaysi yeka, Mpeme Mandem afyé nyaka bariēp be ätō abhōn bebhak mmō agha?” Bákéme Yesu be, “Abhōn bebhak ebhárēmō Debhít.”

⁴³ Yesu arem be, “Ná echi ye be Efónó Mandem áku nyaka Mfō Debhít ambini yi be ‘Acha?’ Mfō Debhít arem nyaka be,

⁴⁴ ‘Mandem Acha arem nyaka ntá Acha wa be, chōkō fá ebhé awónem eya ndū enōkō-kenókó, † kpatē nkū bōmpap abhe mándōp mbō enōk ene ónyāna chōn bekak are.’

⁴⁵ Yesu abhép ye bhō be, mbák Mfō Debhít ābhini nyaka Mpemé ré be Acha. Ná Achā-re áyibhiri ambak ebhárēmō ywi?”

⁴⁶ Yē mmu kekway bekeme Yesu enyīn ene yi ábhébhé bōnkwō Fárisi. Ne bébhó mpok eyō, yē mmu keperē mō bebhep yi yēnyīn.

23

Sōt kā mpok ne batōn ebhé Mandem ne bōnkwō Fárisi (Mk 12.38-39; Lk 11.43, 46, 20.45-46)

¹ Ebhíkí tat, Yesu abho beghati bakōnō bhi ne beyā bo abhen bachi ebhak émōt ne

yi be, ² “Batōn-ebhé Mandem ne bōnkwō Fárisi ke bábhónó betan beghati bho mbōn menyīn ebhen béchí amem bekáti ebhen Moses asiní. ³ Bābhōn ye bekonō chi menyīn ebhen bō bárēm, báké ku menyīn ebhen bō bákū. Nchí rem nō mbōnyune bō babhōn bápú ku menyīn ebhen bō bághāti bho wáwák. ⁴ Bábāy bho menwóptí batu anti be mámpókó, ndū beyā bebhé ebhen bō báfyè, ke bō babhōn bápú kwak bo mámbáré bebhé bhō yē mandú. ⁵ Bákū yéntiki enyīn eyap chí ndu betōn mmuet. Enyīn émōt echi be, yéntiki mmu wap äsōt Eyōn Mandem ansiní amfyē amem bōmenyīn mbō nchōn ambat nefó puréé, angwót écháκ ndū erebhāwō, kēmbýáká bejenjémé nden eyap nkwo bésāpti méncha enyu bébhónó bebhak. ⁶ Bákōn nkwo béchōkō ndū bebhaká kenókó amem bekeré nenikimuet ne ndū bepa. ⁷ Bákōn nkwo be bo mánkaka nókó bhō nefisie ne kenókó. Ne bákōn be bo mambini nōkō bhō be, ‘Ntōn’. * ⁸ Yē mmu yweka áké ka mámbiní yi be, ‘Ntōn! Bābhōn chí ntōn amōt, ne be mankem bāchi chí bati bōnkwō.’ ⁹ Ne báké bhini nti mūnkwō be, ‘Eta mbōnyune bābhōn chí chí amōt, yí mmú áchí amfay.’ ¹⁰ Ne mmu yweka áké ka bati mámbiní yi be, ‘Ntōn’ † mbōnyune bābhōn chí amōt, Mpeme Mandem afyé nyaka bariēp be ätō. ¹¹ Mmu ane áchá bācháκ abhōn bebhak mübetok yweka. ¹² Yē agha ane áyōn mmuet, Mandem äsepti yi amik, ne yē agha ane äsepti mmuet amik, Mandem ákosí yi amfay.”

Betábhá batōn ebhé Moses ne ebhen bōnkwō Fárisi (Mk 12.40; Lk 11.39-42, 44, 52, 20.47)

¹³ Yesu abho ye berem ntá batōn ebhé Moses ne bōnkwō Fárisi be, “Bē batōn ebhé Moses, ne be bōnkwō Fárisi, bo betábhá! Chōn émbep ntá yeka encha mbōnyune bāchyēt bo mbīnywōp be báké rō Mandem ambak Mfō wap. Bē babhōn bápú ka Mandem ambak Mfō yweká, ne bāchyēt mbi ntá abhen bákway beyan bechwe are! ¹⁴ [Bē batōn ebhé Moses, ne be bōnkwō Fárisi, bō betábhá! Chōn émbep

† **22:44** Ebhe awónem Mandem: Nō chí nebhuét kenókó. “Ntōn” ndū ndón ane até ndū “Kristo”, Mpeme ane ábhónó nyaka bétwō.

* **23:7** Bo bāchyē nyaka batōn beyā kenókó. † **23:10**

ntá yeka encha. Bäsət beket mánkwésé, mánkə nəkə beróri nenikimæet, berwə bho be bächí besayri bo Mandem. Eti yə, chəŋ ntémsi yeka ancha ane bo bachak.] ¹⁵ Bě batəŋ ebhé Moses, ne be bönkwə Fárisi, bō betábhá! Chəŋ émbép ntá yeka encha. Bäckway bekə mánkəŋi bəmanyu mändək mban ne mban ménú beyaŋ yě chí mmu amət be ámbák münkwə ywəka. Ke mpok yi ayibhiri arəbhe mbə bhe, nkúbhé bé ké bákə yi ámbép ancha be babhəŋ ndəŋ epay, ambak mmü ane árəŋ ndü nepingo.

¹⁶ “Bě manémámik abhen báyà bho mbi, chəŋ émbép ntá yeka encha! Bě bərəm be, ‘Mbák mmu ámfyé bariəp ne Mandem bekwə enyiŋ, anjiki ndü nnyén ekerákap Mandem betəŋ be yi abhəŋ bekwə enyiŋ eyə, ke yi kekə yə, yě esəŋəri epu bhak.’ Ne be, ‘Mbák mmu ánjiki ambini beríti menyiŋ ebhen bechi amem ekerákap Mandem, abhəŋ bébhəre bariəp ami.’ ¹⁷ Bě bechiŋtí manémámik! Ekerákap Mandem ké échá menyiŋ gol, ke menyiŋ gol ke becha ekerákap ene ekə menyiŋ gol mémbak nyáná? ¹⁸ Ne bərəm be mbák mmu ámfyé bariəp ne Mandem bekwə enyiŋ, anjiki ambini nnyén éfémé akap Mandem betəŋ be abhəŋ bekwə enyiŋ eyə ke yi kekə yə, yě esəŋəri épú bhak. Bərəm nkwo be Mbák mmu ánjiki ndü nnyén menyiŋ ebhen bábhré ndü éfémé bechye akap ntá Mandem, abhəŋ bébhəre bariəp ami. ¹⁹ Bě manémámik! Besí Mandem, éfémé akap Mandem ké echa menyiŋ ebhen bábhrə aré ndu bechye akap, ke menyiŋ ebhə ke becha éfémé akap Mandem? Pú éfémé yə ké ekə enyiŋ ene bábhré are embak nyáná? ²⁰ Ndu échí nó, mmu ane árəm ndak, anjiki ambini nnyén éfémé akap Mandem, abhəŋ berini be, ayíki nə nkwo ndü nnyén yéntiki akap ane achi ndü éfémé yə. ²¹ Ne mmu ane árəm enyiŋ, anjiki ambini nnyén ekerákap Mandem, abhəŋ berini be, ayíki nó nkwo chi ndü nnyén Mandem mmu achi amem ekerákap, ²² ne mmu ane árəm enyiŋ anjiki, ambini mfay, abhəŋ berini be ayíki nə chi enəkó kefə Mandem ne Mandem mmu áchəkə are.”

²³ Yesu arək ambi berem be, “Bě batəŋ ebhé Moses, ne bē bönkwə Fárisi, bō betábhá, chəŋ émbép ntá yeka encha! Bäsət

ndu bəri amət ndü baru byo mánchye ntá Mandem, mánkə enyumət ne mbwót achak, ke bápú fyé ntí bebhak chak ne bo mankem, bápú fyé ntí beghə bho ntínso, ne bápú fyé ntí bebhak tetep ne bo mankem. Eri bekwə menyiŋ ebhen echa bekəre menyiŋ baru byo, mánchye ndu amət ntá Mandem. Eri nyaka be mánkəŋó ebhé ene bekəre menyiŋ ndü baru byo mánchye ndu amət ntá Mandem, ke bábhiki bhəŋ nyaka beghəkəntik bebhé béchák. ²⁴ Bě manémámik abhen báyà bho mbi, bäsət mpok bэфere yéntiki mónya ane áchí amem enyiŋ ene mányú, ke mpəŋə baso māmənemén ham.

²⁵ “Bě batəŋ ebhé Moses, ne be bönkwə Fárisi, bō betábhá, chəŋ émbép ntá yeka encha! Chəŋ émbép ntá yeka encha mbənyune bäsət mpok bétyet nsem-ámok ne nsemé nchán, ke bati yeka ájwí ne bepō nkaysi ndü bäsət menyiŋ bho ne betəŋ, ne ndü bächí bo bati rakáraka. ²⁶ Bě Nkwə Fárisi, manémámik! Ya ká mbi sō mmem ámók ne mmem nchán. Mbák mánkə nə, chəŋ nsem-ámok ne nsemé nchán éndyere pépép nkwo.

²⁷ “Bě batəŋ ebhé Moses, ne be bönkwə Fárisi, bō betábhá! Chəŋ émbép ntá yeka encha mbənyune, bächí mbə manem ane bəghókó sayri, bawati ne mbi pépép, enyu ene mmu ághə, ankəŋ, yəndu berené bawú ebhen ménán béchəŋó ne beghəp ke bechi amem. ²⁸ Enyu yə ké bächí. Mmu ághə be ankaysi be bächí chak ne bho, ke bati yeka ájwí amem ne bapu ne bebá.”

*Chəŋ mántémsi batəŋ ebhé Moses ne bönkwə Fárisi
(Lk 11.47-51)*

²⁹ Yesu arək ambi berem be, “Bě batəŋ ebhé Moses, ne be bönkwə Fárisi, bō betábhá, chəŋ émbép ntá yeka encha! Bachimbi bhəka baway nyaka baremé kepinti ne bo abhen bachi chak besí Mandem. Bätə manem ayap néne, mǎngwati nəkə mbi aré bekwə yə ándí amík. ³⁰ Bäckə menyiŋ ebhen mändeme nəkə be, ‘Mbə bhese sechi nyaka mpok bachimbi bhese, mbú sébhíki ka ne bhə be mǎngwáy baremé kepinti Mandem Acha.’ ³¹ Nerem ane bərəm nə átəŋ be bē bábhrəŋ

bárèm ne manyu yeka be bächí enyumət mbə bachĩmbi bheka abhen báwáy nyaka baremé kepĩnti Mandem. ³² Dók yé ka ambi mǎnánǎ betik ebhen bachĩmbi bheka bábhó. ³³ Bě nnyó ene! Bě bho bábebhē bǎchá mbǒñ befé! Bǎkǎysí bé bǎkway bebhəñ mbi bebhe be Mandem ake temsi bhe amem nepĩngo? ³⁴ Ghók yé ka, nchí to be baghatĩ Eyəñ Mandem ne yěntiki mmu ane áchí ndiñindak ndu ákòño Eyəñ Mandem. Chəñ ntó be bátəñ-Eyəñ Mandem nkwó. Chəñ mǎngwáy mbək eyap, mǎngo bǎcháak ndü bekotakati, ne mǎnden abhénéfú ne bekpa amem bekeré nenikimuet ebheka, mǎnkoño nəkó bó betək ne betək ndu bekem bhə beway. ³⁵ Chəñ eyə enkə be manəñ yěntiki mmu ane achi chak ane bo báwáy, ámbák be anti, bėbhə ne manəñ Abel mmu achi nyaka chak besí Mandem, beghaka ndü manəñ Sakaría mmǎ Barákia, mmu báwáy nyaka nenti ekerákap Mandem ne nebhet ane báchyé akap aré. ³⁶ Nchí ghati bhe be, chəñ Mandem antemsi be bho mkpák ane echəñ mankem eti bebépti menyin ebhen bē ne bachĩmbi bheka bǎká.”

*Yesu adi kebho eti bo Yerusalem
(Lk 13.34-35)*

³⁷ Yesu akók arem be, “Eé Yerusalem, bǒ Yerusalem! Bě bo báwáy baremé kepĩnti Mandem, mǎntemti nəkó ne batay ndu beway bo Mandem átó be mǎngátí bhe Eyəñ eyi. Ndü beyǎ mpok, njǎñ besət bhe mfyé amuet bé mǎmbak ne me mbə bǎnkək abhen nnə nkək ákúti nebhet amət ne bebhap ebhi, ke bǎpú ka be nkə nǎ! ³⁸ Ne néne, chəñ Mandem andə eket eyeka, éndəp enyu yə. ³⁹ Ne diñí ká be, bǎpú pere ghó chəñ me wáwák kpatə mpok ane bǎrəm be, ‘Sémbítí mmu ane átwə ndü nnyén Mandem Acha.’”

24

*Yesu arem bé chəñ mǎnchəñti ekerákap
(Mk 13.1-2)*

¹ Mpok Yesu áró ekerákap Mandem árəñ, baghəkó bhi bábhíñi yi, mǎndeme nəkó be yi ángó ndü eket eyə eri echa! ² Ke akeme bhə be, “Pú bǎghǎ menyin menkem ebhen básóré báté beket ebhen bechi ndü ekerákap

ke ébhak enyune? Nchí ghati bhe be, mpok átwə ane eket ene érəñ amik enkem, yěnyin kerəp téé.”

*Chəñ mǎnchye nəkó bhe beyǎ esəñori
(Mk 13.3-13; Lk 21.7-19)*

³ Ené Yesu achi chókó ambi Njie Menək Olif. Bakoño bhi bárók ntá yi. Yě mmu achak kebhak ne bhə. Bárém be, “Eta, ghati bhese, chəñ émfakari nǎ ntiki mpok, ne ntiki erin ébhóñó bekə bo mǎndiñi be mpok ane ótwə arəp kékwót, ne bé mandú mpok mmik əmay?” ⁴ Yesu akeme bhə be, “Sət ka mpok bé yě mmu áké rwó bhe! ⁵ Beyǎ bo bátwə chəñ mǎnsət nnyén ena mǎnten ambi, yěntiki mmu wap andem nəkó be ‘Yi ke achi Mpreme ane Mandem afyé nyaka bariəp be átó!’ Ne mǎndwə beyǎ bhó be mǎnjibhiri bati yap. ⁶ Chəñ mǎngók nsóñó nenu, mǎngok mbok eti manu ane achi nekə nesie ne ane átwə ansem. Ke bǎké chay. Menyü menyin ebhə bėbhəñ befakari, ke eyə epu təñ be ngwenti mmik aghaka. ⁷ Chəñ betək ménu ne betək bėcháak, bafǎ etək mánu ne batí bafǎ etək. Chəñ nsay ankwén mban ne mban, mmik anyikisi ndü betək ne betək. ⁸ Ke menyin ebhen menkem bechi chi mbə nebhənet enen bebe ntá ngoré ane ánəñsi.

⁹ “Mpok menyin ebhen bėfakari, chəñ mǎnkem be mǎmfye amó bǒbati etək be mǎnyok bhe sayri, mǎngwáy bhe. Ne chəñ bǒ betəkó mmik mankem mǎmpap bhe eti bǎchí bakoño bha. ¹⁰ Ne mpok yə, chəñ beyǎ bakoño bha mǎnkeme mmuet ansem, mánti nəkó bati ntá bǒbati etək, ne mǎmpabhe nəkó bati. ¹¹ Mpok yə, beyǎ bo báfú, mǎndeme nəkó be bǎchí baghatĩ Eyəñ Mandem, ené bǎrúə bho rwó be mankoño bhə. ¹² Chəñ bebépti menyin ebhen bo bákə ménja kpát bo kepere kəñ bati. ¹³ Ke mmü ane átə kákátí tē ndü ngwenti, Mandem əpeme yi. ¹⁴ Ne bo bábhəñ beghati Mbok Ndíndí ne eti Kefə Mandem ndü betəkó mmik menkem, bé amem yěntiki etək bo mǎmbóñ mbi beghok yə, ke Mandem anku ngwenti mmik antwó.”

*Erəm esəñori ene ebhəñó bétwə Yerusalem
(Mk 13.14-23; Lk 21.20-24)*

¹⁵ “Chəñ mǎngó ‘Erəm enyin ene Mandem ápábhé’ téé amem Ekeré Mandem ndu

ényòp yò mbò enyũ Daniel ndemekerĩnti Mandem árémé tesáy be chòŋ émfakari.” [Yěntiki mmu ane ápay ekáti ené ámfye anti, anjwimem.] ¹⁶ “Mpok yò, bõ abhen bachi atú Judéya mámbáé, mámbésé amfáy njié. ¹⁷ Mpok yò, mbák éfákárí bé mmu ákũ betik amfáy eket eyi, áké sòŋori mmuet besep kpik be andok amferé menyin anywòp ke ambue. ¹⁸ Ne mmu ane achi ebhi ákũ betik, áké rón kpik bebuòp nde yi. ¹⁹ Ne chòŋ émbép encha ntá baghoré abhen báchi ne menié ne abhen báchi ne bò amò mpok yò! ²⁰ Ník nókó ka mmuet be mpok bebue áké kwen yě chi mpok mban ákwen chaee, ne yě chi ndũ nywòbhé neywemmet. ²¹ Báké rò menikmet, mbonyune esòŋori ené bo bábhòŋ mpok yò chi enyũ esòŋori ene bábhíki re ghò wáwák te nebhòmik. Ne mpok yò ánán amfuet, enyũ esòŋori yò epu pere bhák wáwák. ²² Ne mbò Mandem abhíki kpòt manywòp yò be ake ya, mbu ye nkwánwan amòt apu ròp nepém. Ke Mandem akpòt mpok esòŋori yò mbin žti bo abhen yi áyábhé be mambak abhi. ²³ Mpok yò, mbák mmu ángátí bhe be, ‘Ghó ká Mpepe ane Mandem átó fá’, yě chi be, ‘Ghó yi awu!’ Báké noko be echi tetep. ²⁴ Báké noko bé échí tetep mbonyune chòŋ bõ betábhá mantwò, yěntiki mmu wap andem nòkò be yi ke achi Mpepe Mandem afyé nyaka bariép be áto. Chòŋ baremé kerĩnti nsé nkwò mantwò. Ne yěntiki mmu wap átwò, ankũ nòkò bereme menyiní maknkay ndu berwò bho. Ne mándwó yě chí bõ abhen Mandem áyábhé be mámbák abhi, mbák bábhòŋ mbi bekũ nò. ²⁵ Sòt ye ka mpok! Nnán ngati nò bhe menyin ebhen ambi ambi. ²⁶ Ndũ echi nò, mbák yě mmu angati bhe be, ‘Yiní ka Kristo awu amem baso’, báké noko mǎmfá beròŋ are. Yě mmu andem chi be, ‘Yiní ká Kristo fá amem móket’ báké noko enyin ene yi árèm. ²⁷ Báké rò mmu ándwó bhe mbonyune, mbò enyũ miámian ákòt, angò, befu ebhókò nebu émòt beghaka echak, nó ké ébhónó bebhak mpok Me Mmu mfú ntá Mandem nchí twò. ²⁸ Nebhuet ane egú-nnya echi, aré ké kenén ekén kényiè begú nnya kéchemti.

Menyìn ebhen bébhónó béfákari ke Yesu

antú

(Mk 13.24-27; Lk 21.25-28)

²⁹ “Mbák manywòp ane beyá esòŋori yò ámay, mmok ánem témté, ntaŋ kerepe ghò, mambe ámfu amfay ánkwentí, ne betan mfáy menyikisi. ³⁰ Mpok yò ké eriŋ ené étòŋ be Me Mmũ mfú ntá Mandem nchí twò ébhesi ye amfay, ne bõ yěntiki nneréket fá amik mámbò mémiak ne amò mámbiki nòkò ndũ kebho áyóme. Ne mángò nòkò ndũ Me Mmu mfú ntá Mandem nchí sep nchí twò amem nebhán enen mfay ne betan, mban énkem éngò nòkò ne bediéré Mandem. ³¹ Ne erem eyòŋó mmba énkwen. Chòŋ ntó bòáŋgel abha ndũ mmik nkem, mánsòt bo abhen Mandem áyábhé, bebho ndũ ebhókómik émòt beghaka ndu echak, mánhem nebhuet amòt.

Enyìn ene nekáy enòkò Fig nètòŋ bhese
(Mk 13.28-31; Lk 21.29-33)

³² “Ghók ká enyin ene enòkàrem ene bábhini bé ‘Fig’ étòŋ bhese. Enán émbó betem betó, bǎriŋi bé eso érop chi kekwo. ³³ Echí enyumòt ne netwò wa, Me Mmu mfú ntá Mandem. Mǎnán mángò ndũ menyin ebhen menkem ne ngátí bhe béfákari, diŋi ka be mpok netwò wa aròp kekwo. ³⁴ Nchí ghati be tetep be menyin ebhen menkem bébhòŋ befakari, ke mkpáká bho abhen echòŋ amfuet. ³⁵ Chòŋ mfay amfuet, mmik amfuet, ke Eyòŋ eya épú fuet wáwák.

Yě mmu abhíki riŋi mpok Yesu átwò
(Mk 13.32-37; Lk 17.26-30, 34-36)

³⁶ “Ke yě mmu abhiki riŋi mbòŋ mpok ane menyin ebhen bébhónó béfákari. Bòangel Mandem bábhíki riŋi, Yě chí Mmò Mandem abhíki riŋi. Eta aywintí ké ariŋi. ³⁷ Mpok ane Me Mmu mfú ntá Mandem nchí twò, menyin bébhak mbò enyũ béchí nyaka mpok Nóa. ³⁸ Eghorí manyiep épere twò ndũ mpok Nóa, bo mányìè nyaka mányu nòkò, ne mámbay nòkò babhay, ne mántoko nòkò bò, kpáte mpok ane Nóa áchwe amem eremé áchwí ane Mandem ághátí nyaka Nóa ángókó. ³⁹ Bo bábhíki riŋi nyaka enyin ene ébhónó béfákari, kpáte mpok eghorí manyiep étwò. Ne mpok étwò épókò bò mankem. Enyu yò ké netwò wa, Me Mmu mfú ntá Mandem ábhák chòŋ. ⁴⁰ Mpok

yə, mbák bō bati apay bachi ebhi bákà betik, bákway besot amot mándə achak. ⁴¹ Ne mbák baghəré bati apay bachi nebhuət amot bákək nchwi, bákway besot amot mándə achák. ⁴² Bák yé ka pē, mbənyune bābhíki riŋi nywəp enen Acha yeka átwə. ⁴³ Bābhəŋ beriŋi be mbák mbəŋóket aríŋi mpok ane ngép átwə eket eyi, apú bhəere kenó. Abhak pē, be ngép ake twə andak eket. ⁴⁴ Bē nkwo bābhəŋ ye bebhak pē mpoknkem, mbənyune, Me Mmu mfú ntá Mandem, nchí twó chí mpok ane yē mmu apu kway bekaysi be mētəwə.”

*Mmə betok ane achi tetep
(Lk 12.41-48)*

⁴⁵ Ebhíki tat Yesu arem be, “Agha yé áchí mməbetok tetep ane ábhónó kebon ne mbəŋóket ásíkinti ne yí? Chí mməbetok ane mbəŋóket ákway berə eket ntá yi, angati yí be ányché nókó nenyíe ntá bati bō-betok ndū mpok. ⁴⁶ Chəŋ éndi ntá mməbetok wu encha mpok chi-betik ywi afu nekə, apetnsem, aghó bé yi ákà betik ebhi sayri. ⁴⁷ Diŋí ká be chi-betik apú nók berə yēntiki enyiŋ eyi awó mməbetok wu. ⁴⁸ Ke mbák mməbetok achi ebépti mmu, andem ne mməet yi be, ‘Mbíki kaysi be chəŋ chi-betik awa ampətnsem ndu nekə enen yi áróŋó áyák’, ⁴⁹ ambo beden bati bō-betok, anchem ekakáneko ne manyū mmém, ambo menyié, anyu nəkə ne bhə, ⁵⁰ chi-betik ywi ákway bétwə ndū nywəp enen yi abhíki kaysi be yi ákway bepətnsem. ⁵¹ Ne mbák émfákári enyu yə, chi-betik átemsi yi sayri, antén yi ándók ámbák ne bō betábhá, ndū nebhuéré kebho ne nenyíe ámén.”

25

Nekāy baghəŋ bati byo

¹ Yesu atém nekay enen be, “Nywəp Mandem átwə bebhak Mfə bōbhi, menyiŋ bébhak mbə enyu echi ndū nekāy baghəŋ bati byo abhen básóré nyaka berónó ebhap, barək betemeri mbəyngərə amot. ² Bati atay bābhón kəŋwán, báchák bati atay bābhák echiŋti. ³ Abhen echiŋti bápókə berónó bhap, ke bó kepəkə bawet mánkém aməet. ⁴ Ke abhen kəŋwán bápókə nókə ebhap berónó, bápókə menyiŋ bawet nkwo bákém aməet.

⁵ Éfákari be mbəyngərə ane bə mankem mánon abhíki twó áyák. Eká bābhó memək kenó, kpát bákwen kenó. ⁶ Egháká nókó néntibheti, mmū amot abho bebik andem nəkə be, ‘Ghók ká, mbəyngərə wu atewú átwə! Twó ká sensyepti yi!’ ⁷ Baghəŋ bhə mankem bácháyti, maŋeme, yēntiki mmu wap abho békósi nnik-erónó ywi. ⁸ Abhen echiŋti bati atay babho berem ntá abhen kəŋwán be, ‘Kwak ka bhese ne mbə bawet erónó. Ebhesé berónó bétwə nemé.’ ⁹ Ke abhen kəŋwán bákéme be, ‘Ngufú bawet amen sébhónó apu kway chəŋ bhese ne bhe. Dók ká ntá bati bawet máŋku ameka bawet.’ ¹⁰ Ke bārón nókó beku amap bawet, mbəyngərə achwəp, asot abhen bati atay, abhen ebhap berónó bédū, achwe amem epə nebhay ne bhó. Bakə-betik báya nekək bati ep. ¹¹ Ebhíki tat, baghəŋ abhen báfú beku bawet bápətnsem, báte nefi, babho bedep nekək, mándeme nəkə be, ‘Eta, Eta, dem mánéné bhese mbinywəp’. ¹² Ke mbəyngərə akeme bhə chi be, ‘Diŋí ká be mbíki riŋi bhe!’ ” ¹³ Yesu ánáná nókó bétém nekay enen, arem be, “Bák ye ka pē, mbənyune bābhíki riŋi mpok ane Me Mmu mfú ntá Mandem nchí twə.”

*Nekāy bōbetik bati arat
(Lk 19.11-27)*

¹⁴ Yesu atém nekay enénéfú be, “Mpok Me Mmu mfú ntá Mandem nchí twə, menyiŋ bébhak mbə enyu éfákári nyaka ne mmu amot ne bakə betik abhi. Nywəp némót, achye nkáp be mándəp mánkə nəkə esié ne wu. ¹⁵ Arə bhə nkáp bekoŋo enyū yēntiki mmu wap ákwáy beku ne aywi nkáp. Achye amot bebhá nkáp betay. Achye achák bebhá nkáp bepəy. Achye anefu ebhá nkáp émot. Afa ye arək nekə. ¹⁶ Bāróbhé nókó, mübetik ane yí áchyé bebhá nkáp betay abho beko esié ne wu témté. Ebhíki tat, abhón nsáy bebhá nkáp béchák betay. ¹⁷ Ane bebhá nkáp bépáy akə enyumot, abhón nsáy bebhə bepəy. ¹⁸ Ke nkəbetik ane ebhá nkáp émot, ásóré nókó aywi nkáp, arək atém chí mbok amik abhesé ebhá nkáp eyə are. ¹⁹ Chi-betik, átát nókó ndū nekə enen yi áróŋó, apətnsem, abhiŋi bakə betik be mántwə, yēntiki mmu wap andem enyū

yi ak_u ne aywī nkáp. ²⁰ Ane bebħă nkáp betay atwó ne bebħa byó, arem be, ‘Eta, ochyé nyaka me bebħă nkáp betay be nko esie ne wu. Nnu kpát bebħa béchák betay béko amfay.’ ²¹ Chi-betik akaka yi tontó arem be, ‘Ok_u sayri! Ochí erítí mübetik ne ochí mmu tetep. Otōñ ndū mandú nkáp be ochí mmu tetep. Néne, chōñ nchyé wō betañ amfay beyă menyīñ. Twó sénkú mañák!’ ²² Ane bebħă nkáp bepāy atwó ne menwi arem be, ‘Eta, ochyé nyaka me bebħă nkáp bepāy. Nnu kpát bechak bepāy beko amfay.’ ²³ Chi-betik akaka yí tontó arem be, ‘Ok_u sayri! Ochí erítí mübetik ne ochí mmu tetep. Otōñ ndū mandú nkáp bé ochí mmu tetep. Néne, chōñ nchyé wō betañ amfay beyă menyīñ. Twó sénkú mañák!’ ²⁴ Ane ebħă nkáp atwó nkwo arem be, ‘Eta, ndíní bé ochí mmu mbeápak. Okōñ beghem nebhuet ane óbhíki pi, ðnyokoti nebhuet ane óbhíki tak mbwot are.’ ²⁵ Mbōñ yě becháy békó esie ne nkáp aywe kéka áném mbōñ esōñori ne wō. Eká ndak ntém mbok amik mbeme wú aré. Yīñí ebħă nkáp eye. ²⁶ Ke chi-betik akeme yi be, ‘Wō ebéptí nkubetik! Wō mbót! Oríní sayri bé nkōñ beghem nebhuet ane mbíki pi, nnyokoti nebhuet ane mbíki tak mbwot are, pú nō? ²⁷ Ke ndaká yí óbhíki fyē nkáp awa amem ekerénkap be nnán ntwó, mbōñ nsáy are?’ ²⁸ Chi-betik achye ye eyōñ be mánsot ebħă nkáp mübetik wu manchye ntá ane ábhōñó bebħă nkáp byo. ²⁹ ‘Yěntiki mmu ane ábhōñó enyīñ, mámakā yi béchák, ambōñ ménja mencha. Ke yěntiki mmu ane ábhíki bhōñ enyīñ, yě chí mandú ane yi ábhōñó, básot ntá yi.’ ³⁰ Ke mbák chí nkweñdōñ mübetik ne, bwóp ká yi māmese nefi ndū ejuri, bé ámbák awu ndū nebhuet nedí kebħō ne nenyíé ámén.”

Manyé ané ngwenti mmik

³¹ Yesu arək ambi berem be, “Mpok Mmu ane áfú ntá Mandem átwò mbō Mfō ne keném eki, bōángel Mandem bátwò ne yi, ambak chókó ndū enókó kefō yi ne betañ ebhi menkem. ³² Anán ántwó, bák_u mkpaká bhō betókó mmik menkem mánhem besí bhi, áfap bhó ndū bakwó apay, nkúbhé mbō enyū mbabheri bághōñómén áfap

mméné mbōñ ne bághōñómén, ³³ antén bághōñómén ebħē awónem eyi, anten mmén ebħē awōghō. ³⁴ Mfō andem ye ntá bo abhen báchi ebhe awónem ywi be, ‘Twó ká fá, be bhó Etaya áyéré! Twó ká mām bak nebhuet ane Mandem achí ne bo abhen yi achi Mfō wap. Yí ághókó nebhuet wu chi ntá yeke te nebhōmik. ³⁵ Twó ka! Mpök nsay ánù me, bächyé me nenyíé; mpök manyier ákwak me, bächyé me manyier nnyú; ne mpok ntwó mbō kenkō, básót me mbō mōmáyeke. ³⁶ Mpok mbíki bhōñ nden, bächyé me nden; mpok mēme, bákókóri me; mpok nchí ekerékenōñ, bäre twō beghō me.’ ³⁷ Mpok yō, chōñ bo abhen báchi chák besí Mandem mankeme yi be ‘Acha, ntiki mpok séghó bé nsay ánu wō, séchíe wō nenyíé? Ntiki mpök manyier ákwak wō ke séchíe wō manyier ónyú? ³⁸ Ntiki mpok ótwó mbō kenkō, ke sésót wō chí mbō mōmayese? Ntiki mpok óchébhé nden, ke séchíe wō nden? ³⁹ Ntiki mpok ómè, mbák épú nō, obhak ekerékenōñ, ke sére twó beghō wō?’ ⁴⁰ Mfō akeme bhō be, ‘Dīñí ká be yěntiki mpok ane bák_u nyaka berí ntá bo abhen báchi mbō bōmaya, yě chí ntá mmu wap amōt ane ápú yěnyīñ, échí enyumōt mbō be bák_u nyaka berí ebħō chí ntá ya.’ ⁴¹ Mpok yō äyibhiri mmuet andem ye ntá bo abhen bachi ebhe awōghō ywi be, ‘Fă ká me besí, bé bho ntemsi Mandem achi ne bhe! Fă ká, dók amem ngo ane apu neme yě ewak, ngó ané Mandem aghókó ábhúré ntá Satan ne bōángel abhi. * ⁴² Fă ká me besí. Mpök nsay ánù me, bābhíki chye me nenyíé; mpök manyier ákwak me, bābhíki chye me manyier menyú. ⁴³ Mpök nchí kenkō nenti eneka, bābhíki sōt me mbō nti manó; mpok mbíki bhōñ nden, bābhíki chye me nden; mpok mēme, bābhíki kokori me, ne mpok nchí ekerékenōñ, bābhíki twō beghō me.’ ⁴⁴ Mpok yō, bō abhen bachi ebhe awōghō yi bákéme be, ‘Acha, ntiki mpok séghó ndū nsay ánù wō, ke séke chye wō nenyíé? Ntiki mpok ane manyier ákwak wō ke séke chye wō manyier? Ntiki mpok ótwó mbō kenkō ntá yese ke séke sōt wō mbō nti manō? Ntiki mpok nden échébhé wō, ke

* **25:41** “Bōangel” Satan chi befóñó bebúbebu.

séke chyε wə nden? Ntiki mpok ómè ke séke kokori wə? Ne ntiki mpok óchí ekerékenəη ke séke kwak wə?”⁴⁵ Mfə akeme ye bhə be ‘Dinjí ká be, yěntiki mpok ane mǎnisi nyaka bekə berí ntá yě chí mmu amət ane ápú yěnyin, échí enyumət mbə be me kě mǎnisi nyaka bekwak.’⁴⁶ Mpok yə, bó bárəη ye ndü nebhəet ntəmsi ane ábhíki bhəη ngwentí, ke bə abhen bachi chak besí bhi, mǎnchwe ndü nepém enen nebhiki bhəη ngwentí.”

26

Böbati etək bǎté eyu be mángwáy Yesu (Mk 14.1-2; Lk 22.1-2; Jn 11.45-53)

¹ Yesu ánánǎ nókó betəη menyin ebhen menkem, arem ntá baghəkó bhi be, ² “Bǎriní bé ndü manywəp apay echəη, Epǎ Nekiní ebho. Chəη mánti Me Mmu mfú ntá Mandem ntá bömpap abha, mǎnkém me mango ndü ekotákáti.” ³ Mpok yə, böbati bachiäkap Mandem ne böbati etək bǎchem amem senta Müngo bachiäkap Mandem. Müngo wu aka nnyén be Káyfas. ⁴ Bǎché m aré baka eyəη émət be mǎnkém Yesu bhésé bhésé mángwáy. ⁵ Ke bǎghó bé ebhiki ri be mǎnkém yi mpok epa. Bǎriní nyaka bé mbák mǎnkém yi mpok epa, bo báguép esəηəri amem etək.

Ngərə amət atemti bawerérip anti Yesu amem etək Bétani (Mk 14.3-9; Jn 12.1-8)

⁶ Mpok Yesu áchí etək Bétani, abhak amem eket Símun. Símun wu anáj ame nyaka ebhanákwa. ⁷ Ené Yesu ányie nenyie aré, ngərə amət arək ntá yi ne bawerérip amen aré ya nkáp amem mǎényinífú. Bǎghókó nyaka mókpémé wu ne enyü ntay enen bǎbhini be alabásta. Ngərə wu atwó ne baweré mǎ, atemti anti Yesu. * ⁸ Ke baghək Yesu bǎghó nókó nó, bati ábé bhə amem, bǎbho berem ne bati be, “Ndaká yí ngərə ne aré chənti bawerérip amen enyuné?” ⁹ Bákway mbə beti mǎ ndü beyǎ nkáp, mǎnsət nkáp wu mǎnchye ntá bachébhébhə”. ¹⁰ Yesu ariní enyin ene bə bárəm. Ekú arem be, “Ndaká yí bǎsəηəri ngərə ne? Akə erítí enyin ntá ya.

¹¹ Bachébhébhə bǎchí ne bhe mpoknkem, ke mpú bhak chəη ne bhe mpoknkem. ¹² Atémí mé bawerérip amen aməet be báképerε fyé me bawet aməet ke mámbeme me. ¹³ Dinjí ká be, yěntiki ebhak ene bo bǎghāti Mbok Ndíndí fá amik, chəη mángati enyin ene ngərə ne ákú nkəwə, ne eyə énkə bé báké ghəkəntik yi.”

Júdas aka beti Yesu (Mk 14.10-11; Lk 22.3-6)

¹⁴ Etaré nókó, ngək Yesu amət ane áká nnyén be Júdas Iskariət afuét arək ntá böbati bachiäkap Mandem ¹⁵ abhép bhə be, “Chəη mǎnchye me yi mbák nkúák be mǎnkém yi?” Bápáy nkáp silbha bebhók esǎ nsem byo bachye yi. ¹⁶ Bébhó mpok yə, Júdas abho béyán mbi bekwak bə mǎnkém Yesu.

Yesu anyie nenyie Epǎ Nekiní ne baghəkó bhi (Mk 14.12-21; Lk 22.7-13, 21-23; Jn 13.21-30)

¹⁷ Nywəp Epǎ Bret ane kebəη yis yə, baghək Yesu bárók ntá yi bǎbhép yi be, “Eta, séndók séntóηti ebhak ene ónyie Epǎ Nekiní fá?” ¹⁸ Yesu arem be, “Dók ká afə etək egbo, chəη mángó mmü fú. Neghó bǎghó yí, ghati ká yi be Ntəη arem be mpok akway, ne yi abəη menyie nenyie Epǎ Nekiní amem eket eyε ne baghəkó bhi”. ¹⁹ Baghək Yesu bárók bakə ntoni mbə enyü yi aghati bhə. ²⁰ Egháká nókó beku, Yesu arək achəkə menyie nenyie ne baghəkó bhi bati byo ne apay. ²¹ Ené mánylε nenyie, Yesu arem be, “Dinjí ká be, chəη mmu yweka amət anti me”. ²² Etók baghək Yesu tontó, babho bebhep yi amət amət be, “Acha, chi me ke?” ²³ Yesu akeme be, “Mmü yweka amət ane ásebhe awə ywi amem ekpərə nenyie ne me äti chəη me. ²⁴ Me Mmu mfú ntá Mandem, nchí rőηrəη mbə enyü básiní eti ya, ke chəη émbép ntá mmu ane äti me écha! Mbə bǎbhíki bhe yi, mbə éri ntá yi echa!” ²⁵ Júdas mmu abəηə beti Yesu arem be, “Eta, chi me ke?” Yesu akeme be, “Échí mbə enyü órémé.”

* **26:7** Alabásta: Ntáy alabásta néfú nyaka etək Ijip.

Yesu anyié nenyié ngwenti eni ne baghókó bhi
(Mk 14.22-26; Lk 22.14-20; 1 Kør 11.23-25)

²⁶ Ené mányìè nenyíé, Yesu asòt ekpókó brèt, achyè bakak ntá Mandem. Abho bébókóti anchyè nókò ntá baghókó bhi, andeme nókò be, “Sòt ka, nyíé. Né chi mmuét eya.” ²⁷ Asòt ye amokó mmem, áchyè nókó bakak ntá Mandem, abho bechyè ntá yap, andem nókò be, “Sòt ka nyu, bë mankem. ²⁸ Né chi manon ma. Aku nku ane Mandem ányú ne böbhi ántéé. Báku manon ma aron amik bé Mandem ámfónórí bebú beyä bho. ²⁹ Nchí ghati bhe be mpú pere nyu mmém amen, kpáte ewak ene mënyú mmëm bako ne bhe ndü nebhuet bechókò Etaya”. ³⁰ Ndü ngwenti, Yesu ne baghókó bhi bákway nekway báchyé Mandem bakak. Báfú ye bákó amfay Njie Menok Olif.

Yesu arem be chon Pita andem be abhíki rinjiyi

(Mk 14.27-31; Lk 22.31-34; Jn 13.36-38)

³¹ Bágháká nókó ndü Njie Menok Olif, Yesu aghati bhò be, “Nkúbhé beti ebhen echon, chon bë mankem mämferè ntí ne me mbonyune Ekáti Mandem érem be, ‘Mandem ádep chon mbabhèri bághónómén anguer amik, nkwo bághónómén ántaka ebhi. ³² Ke Mandem ánánj ánkú mpétnsem ndü nepém, chon njambi atú Gálili, mäntemeri me aré.’” ³³ Píta arem be, “Yë bö mankem mámbué wò, me, mpú bué!” ³⁴ Yesu aghati Píta be, “Nchí ghati wò be, nkak aperé kok nkúbhé beti ebhen, chon óndem ndon érat be obhiki rinji me.” ³⁵ Yë nó, Píta arem be, “Yë chí newú, chon ngu ne wò. Mpú buè wò.” Baghok Yesu báchák mankem bárém chí enyumot.

Yesu are nikmuet amem Getsémani
(Mk 14.32-42; Lk 22.39-46)

³⁶ Yesu arak ye nebhuet ane bábhini be Getsémani ne baghókó bhi. Aré, aghati bhò be, “Chókó ká fá, mëten mmuèt ambi ndu menikmuèt.” ³⁷ Arém nókó nó, asòt Píta ne bö Sebèdi bati apay, arak ne bhò. Aron nsónso ne beyä basémé anti. ³⁸ Aghati bopíta be, “Basémé ajwi me anti mbò be áway me way. Chókó ká fá, mámbak pè ne me.” ³⁹ Arò bhò atén mmuèt ambi mandú. Akwen ne besí

amik, abho menikmuèt be, “Etaya! Ku nkóp esonori ene ámfuét me ansem ntí, mbák mbi achi beku nó. Ke éké bhák mbò enyü mëyán, émbák chi mbò enyü óyàn.” ⁴⁰ Afate ye, apétnsem ntá baghókó bhi abhen bati arat. Aghò bhò ndu bábhure kenó. Abhép Píta be, “Bápú kwáy béchókò pè ne me ndü nejonkó nywop némót-ε? ⁴¹ Bák ká pè, mänik nókò mmuèt, bé nemò néké dep be amik. Bábhonj nti, ke mmuèt apu bhe.” ⁴² Yesu apét arak are nikmuèt be, “Etaya! Mbák nkóp esonori ane apú kway befuet me ansem ntí, nká bé émfákárári mbò enyu óyàn.” ⁴³ Yesu apétnsem ndon ene ejwi epay, aghò baghókó bhi ndü bábhure kenó. Bápú kwáy nyaka béchókò pè ndü kenó kéjwí bò amik. ⁴⁴ Arò bhò arak ndon ane ajwi érat are nikmuèt enyumot mbò ndon ené mbi epay. ⁴⁵ Yesu apét ye nsem ntá baghókó bhi bhò bati arat, aghò ndu bábhure kenó. Abhép bhò be, “Bábhuet bebhure kenó? Bábhuet béywemure? Mpok akway ane bátí Me Mmu mfú ntá Mandem ntá bö bebú. ⁴⁶ Faté ká séndók, ghó ká, mmü ane áti me ndü átwò.”

Bákém Yesu

(Mk 14.43-50; Lk 22.47-53; Jn 18.3-12)

⁴⁷ Ené Yesu abhuét berem nó ne baghókó bhi, ngök aywi amot ndü abhen bati byo ne apay ane aka nnyén be Júdas, achwop ne beyä bho. Bö bhò bábhák ne bò akparenja ne nkík amò. Böbati bachiákap ne böbati etok ké bátó nyaka bhò. ⁴⁸ Júdas anánj ayámbi achyé nyaka bhò erin ene ékwák bó mándinj Yesu. Aku nó, ndü ághátí bhò be, “Mmu ane mëbhene chon, chí yi. Kém ká yi!” ⁴⁹ Júdas áchwóbhé nókó, afuét téé, abhene Yesu arem be, “Ntonj!” Abhene yi. ⁵⁰ Yesu arem be, “Mmuere wa, dók ambi, enyinj ene ótwó beku, ku yó.” Témté wu, bö abhen Júdas átwó ne bhò bárók téé bákém Yesu bábayti. ⁵¹ Bákém nókó Yesu, mmu amot ane áchí ne yi, agwop akparenja ywi akpót atú nsem Müngo bachiákap Mandem chwát aguer amik. ⁵² Yesu aghati mmu ywi wu be, “Kémé akparenja ywe amem kénkwóp. Mmu ane ánù nenu ne akparenja, águ newú akparenja. ⁵³ Obhíki rinji bé mëkwáy menikmuèt nta Etaya antó me témté bóángel mánja mántcha nka byo ne epay, mántwó mánu ntá ya? ⁵⁴ Ke mbák nku

nə, ná enyij ene echi amem Ekáti Mandem éfú tetep?”⁵⁵ Yesu abhép ye beyä böbhə be, “Bätwə bekem me ne boakparenja ne nkík mbə be nchí ngébhé ntantaŋ? Yéntiki ewak, nchí chəkə ekerákap Mandem, ntəŋ nəkə bho menyij éti Mandem, bəro nyaka kekém me?”⁵⁶ Ke diŋí ká be menyij ebhen menkem bífakari chi be menyij ebhen baremé kepinti Mandem básinjí mémfú tetep.” Afó kě baghəkó bhi báro yi bábue.

Básót Yesu barək ndü echeme batanjá manyé

⁵⁷ Bo abhen bákémé Yesu, básót yi barək ndü eket Káyfas, Múngo bachiákap Mandem. Batəŋ-ebhé Mandem ne böbati etək báchémé nyaka are.⁵⁸ Ndu bərəŋ are, Píta are koŋo bhə te ansem, kpát aghaka ndü senta Múngo bachiákap Mandem. Achwe aré, arək achəkə ne bo abhen bábhabheri senta wu, anəŋ nəkə beghə enyij ene bákə chəŋ ntá Yesu.⁵⁹ Böbati bachiákap Mandem ne bö echémé batanjá manyé bachak mankem béré yaŋ bö abhen bákway bebhat Yesu barak amuet enyu ené bó bábhəŋ mbi beway yi.⁶⁰ Ke báke bhəŋ yé mbi. Beyä bho báfú béré sence amuet Yesu, ke yé mmú kerem enyij ene ékway beku be mángwáy yi. Étáre nókó, bo bati apay báfú báté besí batanjá manyé,⁶¹ bərəm be, “Yí wu arem be ákwáy memokoti ekerákap Mandem ampət ante yó ndü manywəp arət.”⁶² Múngo bachiákap afate arem ntá Yesu be, “Obhíkí bhəŋ yənyij bekeme ndü menyij ebhen böbhen bərəm be oku?”⁶³ Yé nó, Yesu achəkə kpák, ake rem yənyij. Múngo bachiákap Mandem arem be, “Ndü nnyén Mandem ane achi nepém mpoknkem, ghatí bhesé tetep mbák wə ke óchí Mpereme Mandem afyé nyaka bariep be átò, Mmə Mandem.”⁶⁴ Yesu akeme be, “Échí mbə enyü órémé. Ke diŋí ká bé mpok átwə ane bəghə chəŋ Me Mmu mfú ntá Mandem, chəkə ndü enəkó kefə, ebhe awónem Mandem betəŋ menkem. Chəŋ mǎngə ndü Mmu ane áfú amfay átwə amem nebhanj.”⁶⁵ Múngo bachiákap Mandem ághókó nókó enyij ene Yesu árémé, akém nkú yi adak ndu betəŋ bebenti bhi. Akók bé, “Aku te anánj! Ayenti mmuet

ne Mandem! Sépét séyən batisié mántwə mándém enyij ene yi ákú ndaká yí? Bə mankem bəghok ndü yí áyènti mmuet ne Mandem!⁶⁶ Bərəm be yi?” Bákéme be, “Abhəŋ bégu!”⁶⁷ Bábhó bépa yi batié besí, mándepti nəkə. Báchák mánychə nəkə yi nsáp.⁶⁸ Bákú nókó nó, mándem nəkə be, “Ndemé kepinti Mandem, Mpereme Mandem afyé nyaka bariep be átò, ghatí bhesé enyij ene Mandem aku wə órinj. Ghatí bhesé! Agha ádébhé nó wə?”

Píta arem be abhíkí rinj Yesu

(Mk 14.66-72; Lk 22.56-62; Jn 18.15-18, 25-27)

⁶⁹ Mpok yə, Píta abhak nefi, amem senta chókó. Ngərə ane achi mmə-betik Múngo bachiákap Mandem arək ntá yi arem be, “Wə nkwo óchí nyaka ne Yesu mmu Gálili wu.”⁷⁰ Ke Píta atəŋa besí bö abhen bachi are mankem be, “Mbíkí rinj mbəŋ enyij ene órəm nə.”⁷¹ Étáre nókó, áfú arək anyübhá ené senta. Aré, mmə-betik Múngo bachiákap Mandem achák, ághó nókó yi arem ntá bo abhen bachi aré téé be, “Tánkwəne achí nyaka nkwo ne Yesu mmü Násáret wu.” Mmə betik anefú wu nkwo abhak chi ngərə.⁷² Píta apət atəŋa, kpát, ayiki be, “Mandem arinj, mbíkí rinj mónkwə wu.”⁷³ Ebhíkí tat, bo abhen bachi are téé bákókósi mmuet ne Píta barem be, “Nsé apu are, wə nkwo óchí mmü amət ndü nkwo bho Yesu mmü atú Gálili wu. Eyəŋnyu ye éti wə.”⁷⁴ Ndəŋ ane, Píta arem be, “Mandem ántémsí me mbák məsə chi nsé! Mbíkí rinj mbəŋ mmu wu!” Témté wu, nném nkək akók.⁷⁵ Píta atik enyij ene Yesu ághátí nyaka yi be, “Nkək aperé kók, chəŋ óndem ndəŋ érát be obhíkí rinj me.” Afú nefi, adi kebho, ne beyä basémé anti.

27

Bárók ntá Páilet ne Yesu

(Mk 15.1; Lk 23.1-2; Jn 18.28-32)

¹ Néyí nókó, böbati bachiákap Mandem ne böbati etək báchókə betí betí báká eyəŋ émət enyü bábhəŋj beku be mángwáy Yesu.
² Báchyé eyəŋ be mángwót yi. Bafyé yi ngem amə, básót bárók ntá Páilet, mmu Rom ane achí nyaka góbhanə atú Judéya mpok yə.

Júdas asuri
(Bk 1.18-19)

³ Júdas mmu átí Yesu ághók nókó bé bábhəŋ beɥay Yesu nədí kebho néjwí yi anti ěti epōndak ene yi ákú. Asot nkáp silbha bebhók esa nsem byo ane báchyé yí anti Yesu arək békéme ntá bōbati bachiákap Mandem ne bōbati etək. ⁴ Agháká nókó besí ebhap arem be, “Nkə-bebá ndu ntí mmu ane ábhíkí kə yənyin, kpatε bátwò way yi.” Bákéme yí be, “Eyo éyíní bhesé ná? Esonəri eyε ke échí.” ⁵ Júdas aták nkáp wu amík amem ekerákap Mandem, afú arək asuri. ⁶ Bōbati bachiákap Mandem bárók bábwópti nkáp wu, bārém be, “Nkáp ane chí nkáp manon ne ebhé eyεε ébhíkí ka be mánychém nkáp manon ne ané ekerákap Mandem.” ⁷ Báká nókó eyon émót, básot nkáp wu bárók bákú nebhuérémik ntá ngoko bete ndu bébhéme nəkò mankò. ⁸ ěti eyo kě bó bábhəŋtí bébhíní nebhuérémik wu bé Mmíkí Manon kpatě echon. ⁹ ěfákárí nókó enyu eyo, enyin ene ndemekεpinti Mandem Jeremáya áréme nyaka éfú tεtεp. Jeremáya arem nyaka be, “Básot bebhókó nkáp esa nsem byo, manyū nkáp ane mbək bo Israel bághó be ákway béchyé ntá mmu ane ati yi. ¹⁰ Bákú mmík ntá ngoko-bete ne nkáp ére, nkúbhé mbə enyu Mandem ághátí nyaka me nkə.”

Páilet are bhép Yesu bebhep
(Mk 15.2-5; Lk 23.3-5; Jn 18.33-38)

¹¹ Bárón nókó ntá Páilet ne Yesu, ate besí bhi. Páilet abhép yi be, “Wò ke óchí né Mfə bo Israel?” Yesu akeme yi be, “Ěchí mbə enyu óréme.” ¹² Bōbati bachiákap Mandem ne bōbati etək bábhó bébhát yí barak aməet, ke abhíkí keme yě eyon. ¹³ ěkú Páilet arem ntá yi be, “Opu ghók nó beyə menyin ebhén bārém bé əkə?” ¹⁴ Ke Yesu akεrem yənyin. ěkú gəbhánə abhak maknkay tontó.

Páilet akpót manyé be mángwáy Yesu
(Mk 15.6-15; Lk 23.13-25; Jn 18.39-19.16)

¹⁵ Góbhanə abhəŋ nyaka epin be yěntiki mmíé, ndū mpok Epə Nεkiní, áfere mūkenəŋ

amət ane bo báyan yí ámféré. ¹⁶ Mpok yo, mūkenəŋ amət ane bo bārε riní ěti barak ane yí árε kə, abhak ekerékenəŋ. Aka nnyén bé Barábas. * ¹⁷ Beyə bhó báchéme nókó eket Páilet betí ebho, abhép bó be, “Agha báyan mendó ándók, Barábas ke chí Yesu, ane bábhíní bé Mpeme Mandem afyé nyaka bariεp be átò?” ¹⁸ Páilet aríní nyaka sayri bé bōbati bo Israel bákem Yesu bārəŋ ntá yi ne yi chí ěti mpabhamík. ¹⁹ ěfákárí nkwó be, ene Páilet áchókó bétəŋ Yesu, ngərə ywi ató mmu ntá yi ne eyon be, “Də mmu wu ándók. Achi chak. Ngə kenó ekén kére sonəri me ěti yi ndū beti ebhén béfúéré.” ²⁰ Mpok yo nə, bōbati bachiákap ne bōbati etək bārε ghati beyə bhó abhen báchí aré bé báké rə bebhep Páilet ándó chí Barábas ándók, anchye betəŋ be mángwáy Yesu. ²¹ ěkú Páilet apεt abhép bó be, “Ndū bōbhen bati apay, ane báyan ndó ándók chí agha?” Bábík be, “Barábas!” ²² “Nkú yi ne Yesu mmu bábhíní bé Mpeme Mandem afyé nyaka bariεp be átò?” Bó mankem bábhó bébík be, “Dem mángó yi ndū ekotákátí!” ²³ Ke Páilet abhép bó be, “Ntiki ebéptí ndak yi ákú?” Bó mankem bápét bábhó bébík be, “Dem mángó yi ndū ekotákátí!”

²⁴ Páilet ághó nókó bé yí áchəŋti chí mpok ne bé ebyək ébho békwén, arem mántwó yí ne manyiεp ndū enyin. Asot manyiεp amə aso amə amem besí beyə bōbhə andem nəkò be, “Me mbíkí bhón amə ndū nεwú mmu ne. Nεwú eni néyíní chí bhé!” ²⁵ Bó mankem bákéme be, “Də manon ami ámbák bhesé anti, ne bō bhesé!” ²⁶ Páilet afere ye Barábas mmū bo Israel ne bōbati bhap báyan yí amfere. Achye eyon bé batemé nenu mánden Yesu ne ékpá, mánsot yí, mándək, mángó ndū ekotákátí. †

Batemé nenu bārε yəkə Yesu
(Mk 15.16-20; Jn 19.2-3)

²⁷ Batemé nenu Páilet básot Yesu bárók amem áchá ywi ne yí, batemé nenu báchák mankem ndū eká batemé nenu eyap bátwó nkwo bákáp Yesu. ²⁸ Báyók nkú yi aməet, básot nkú chu báfyé yí aməet. ‡ ²⁹ Básot

* 27:16 Ndū mbək bekátí, básin chí Yesu Barábas. † 27:26 Ekpa: Ekpa yo ebhəŋ nyaka senəŋ anti. ‡ 27:28 Báfyε yi nkú chu aməet ndu beyəkə yi be achi Mfə.

bōbatábhénok nsënsé mání mbō ntá kefo báfyé yí anti, básót enokofú báfyé awónem aywi. Bábhó bétép mánén besí ebhi máηoko noko yí be, “Acha mfō bo Israel, kenókó kéchí eke eta!”³⁰ Bákú nókó nó, bápáti yí batié amuet, báfōη enok eyō yi awō bákébhē bedepti yi anti ne yō.³¹ Bápōbhē noko beyōkō yi, báféere nkú chu yi amuet, básót ayi yímbōη bákéme yi amuet. Básót ye yi bárók bego ndū ekotákátí.

Bágó Yesu ndū ekotákátí

(Mk 15.21-32; Lk 23.26-43; Jn 19.17-27)

³² Ené báfú eket Páilet bárōη, bátēmeri mmu etok Sírene fú ambi ane áká nnyén bé Símun. Bájire yí ápókó ekotákátí Yesu.³³ Bárók ebhak ené bábhīηi bé Golgóta, nó chi “Nebhuet Enkónti.” § ³⁴ Aré, batemé nenu básót enyīη ene énen mbō mbānya, * báfyé ndū mmem báchyé yí ányú. Aghókótí nókó mó, ake ka ményú yē ndu báyāη nyaka be yi anyu mō.³⁵ Básót Yesu bágó ndū ekotákátí. Batemé nenu abhen bágó yi ndū ekotákátí, bágūép ebhāηá bérīηi enyū bábhōη békóre nden eyi be yēntiki mmu wap ambōη amōt.³⁶ Báchókō ye amik mámbabheri noko yí.³⁷ Básīη enyīη ene Yesu áká ke bágō yí ndū ekotákátí, ndū ebhók enok. Bágó ebhók enok eyō ndū eko amfay ntí aywi. Enyīη básīη aré ébhák be, “Né chí Yesu, Mfō bo Israel.”³⁸ Bágó ngébhé ntantaη amōt ndū eyi ekotákátí ebhe awónem Yesu. Bákú enyu émót ne achák ebhe awōghō yi.³⁹ Bo abhen báfūere fuet, bāghaka nyaka are mánte, mámok ne bati, mánsokōti yi ne mándeme noko be,⁴⁰ “Wō mmu ókway memokoti ekerákap Mandem, ne ónte yó ndū manywōp arat! Pemé mmuet eye mbák ochí Mmō Mandem! Fú ndū ekotákátí sep amik séngó!”⁴¹ Bōbati bachiákap Mandem ne batōη ebhé Mandem ne bōbati etok béré way nkwo yi, mándeme noko be,⁴² “Apème nyaka bo báchák, ke apú kway bepeme mmuet yi! Pú yí achi Mfō bo Israel? Amfá ndū ekotákátí ansep amik, chōη sēnoko yi.⁴³ Asíkí ntí ne Mandem. Mandem ampeme yi néne mbák āyāη bepeme yi, mbōnyune arem be achi

Mmu ane áfú ntá Mandem.”⁴⁴ Baghép abhen bágó ndū ebhap beko mbō yí, béré so yi nkwo ne nsok enyu émót.

Yesu agú ndū ekotákátí

(Mk 15.33-41; Lk 23.44-49; Jn 19.28-30)

⁴⁵ Egháká nókó nkárénká byo ne epay ne ngósí, ejuri ékwén etok enkem. Ebhák kpáte nkárénká érat ne ngósí.⁴⁶ Egháká nókó mbō nkárénká eyō érat ne ngósí, Yesu abik arem be, “Eli, Eli, lama sabatani?” Nó chi, “Mandem wa, Mandem wa, ndaká yí óféré ntí ne me?”⁴⁷ Mbok bo abhen báté kékwót báyiηi, bāghók nókó ndū Yesu ábikí enyu eyō, béré rem ne bati be, “Abhīηi Eláija!”⁴⁸ Ntemé nenu amōt ajet témté arōk asōt ekuchá fofok asebhē ndū echyé mmém, asōt akpaη anti mónok, asá amfay ntá Yesu, bechye yi anyu.⁴⁹ Ke abhénéfú béré rem be, “Dō yi séngó mbák Eláija átwō bepeme yi!”⁵⁰ Yesu abik ndōη achak, arō efōηó yi awō Mandem.

⁵¹ Nkúbhé mpok yō, ekát ene echi amem ekerákap Mandem éghāre bebhok bepāy befu amfay beghaka amik. Mmīk anyíkisi, ketárábhé kérákátí.⁵² Manem ánēne, Mandem akū beyā bo Mandem abhen mānāη bágú nyaka bapetsem ndū nepém.⁵³ Báfú amem manem ayap, ne Yesu ápéré nókó nsem ndū nepém, bo Mandem bhō bárók Yerúsalem. Beyā bhō bāghó bhō.⁵⁴ Mūngo batemé nenu ne batemé nenu abhen bachi ne yi bábhābheri Yesu bāghó nókó ndū mmīk ányíkisi, bāghó menyīη béchák ebhen béfákári. Bechay békém bhō tontó. Bábhó berem be, “Achí mbū Mmō Mandem tetep!”

⁵⁵ Beyā baghōré bábhák are nkwo. Abhen bákōηo nyaka Yesu befu te atú Gálili mánkwak noko yi, babhak téé, nekō nesie, mámkpōkō noko.⁵⁶ Mbok baghōré bhō bábhák María mmō etok Mágdala, ne María nno Jems ne Joséf, ne María ngōré Sebēdi, nno Jems ne Jōn.

Bábhéme Yesu

(Mk 15.42-47; Lk 23.50-56; Jn 19.38-42)

⁵⁷ Mmū nkáp amōt afū nyaka etok Arimátia. Aka nnyén be Joséf. Abhak

§ 27:33 Nebhuet wu achi nyaka chi njie ane achi amik mbō enkónti. * 27:34 Enyīη ene énen mbō mbānya echi nyaka mbō babhé amen bó báyāη be ánka yi ake ghok beyā bebe.

nkoŋo Yesu amat. Egháká nókó beku, ⁵⁸ arək ntá Páilet be anchye betan amfere erene Yesu ndü ekotákátí. Páilet achye eyon bé mámféré Yesu ndü ekotákátí manchye yi. ⁵⁹ Joséf asot ye Yesu anép ne ésienden nkə. ⁶⁰ Joséf abhōŋ nyaka nnem nekə enén yi átémé ndü setárébhé. Arək abheme Yesu ndü nnem eni nə. Abiŋiri ye erem ntay áchók nnyü nnem, agure. ⁶¹ María, mmō etək Mágdala ne María achák, bábhák kékwót chókó mánjini nəkə nnem.

Páilet ató bo be mámbábhéri nəkə nnem Yesu

⁶² Néyí nókó, ndü nywəbhé neywəməet bo Israel, bōbati bachiákap Mandem ne bōnkwo Fárisi bárók bátēmeri Páilet. ⁶³ Bárem be, “Eta, sébhíkí re ghəkəntik be mmü nsé wu arem nyaka be ndü manywəp arət yi apətnsem ndü nepém. ⁶⁴ Eri ye be ónchyé eyon bo mandək mambabheri nəkə nnem eni kpáte manywəp arət amfəet. Bakonjo bhi bákway beron mángep yi mámpəkə, mándək, mámbə ye beghati bho be yi apətnsem ndü nepém. Ne mbák émfákárí nó, nsé yap yə áchənti menyin ancha nsé ane mbi.” ⁶⁵ Páilet arem be, “Yini batemé nenu nə. Sot ka bhó mándók mámbábhéri nókó nnem mbə enyü báyan.” ⁶⁶ Báró ye barək báfyé erin ndü ntay, ne báró bə are be mambabheri nəkə nnem.

28

Yesu apətnsem ndü nepém

(Mk 16.1-10; Lk 24.1-12; Jn 20.1-10)

¹ Nywəbhé neywəməet bo Israel néfúéré nókó, María mmō etək Mágdala ne María achák, báfú ntinywəp, ené mban abhíkí re kanari ndu beron beyini nnem Yesu. ² Éfákárí bé ángel Mandem áfú amfay ásəp amik, abiŋiri ntay aferé anyünnem, achəkə aré. ³ Besí ángel Mandem wu béré ghə mbə miámian, nden eyi éndiere nəkə pépépép mbə etəkəfiŋ. ⁴ Babhabheri nnem béré wet ne becháy ne bárəp mbə bawú. ⁵ Ke ángel arem nta baghərə be, “Báké chay. Ndiŋi bé báyan Yesu mmu bágó ndü ekotákátí. ⁶ Apú fá. Mandem akə yi apətnsem ndü nepém nkúbhé mbənyu yi areme be ebhəŋ befakari. Twó ká ghə nebhet ane bábháré yi. ⁷ Dók yé ka áyák mángátí bakonjo bhi be

apətnsem ndü nepém ne achi be ambi ārəŋ atú Gálili. Chon mángó yi are! Nnán ngati nə bhe.” ⁸ Baghərə bhə báró nebhet ane nnem nechi ntiét ntiet. Becháy békém bə, ke maŋák nkwo ajwi bhə anti. Bájet barək béyan bakonjo Yesu be mángátí bhə enyini ene ángel Mandem ághátí bhə. ⁹ Ndu bárəŋ, bápére ghə, Yesu atemeri bhə, arem be, “Mandem ámbák ne bhe!” Bárók bákwen amik besí bhi bábhó bekem bekak ebhi máchye nəkə yi kenókó. ¹⁰ Yesu aghati bhə be, “Báké chay. Dók ká ghati bakonjo bha. Ghati ká bhə be, mándók atú Gálili. Chon mángó me aré.”

Babhabheri nnem bárók bághátí enyini ene efakari

¹¹ Ené baghərə bhə bárəŋ, éfakari be mbək bo abhen bábhəbheri nnem bárók Yerusalem bághátí bōbati bachiákap Mandem yəntiki enyini ene efakari mpok ángel Mandem ásébhé átwó ndü nnem. ¹² Bōbati bachiákap Mandem báchókə ne bōbati etək, báká eyon émət, báchyé bhə beyə nkáp ndü beson. ¹³ Bághátí bhə be, “Ghati nókó ká bho chi be bakonjo bhi bətwó ne beti, mpok sékwéné kenó, bághəp yi, bápókə bárək. ¹⁴ Mbák gōbhəno ángók ndak ane, chon séndini ndü séchək nnyu ywi be nti nendi yi amem, enyu ené bápu chwe ndü esonəri.” ¹⁵ Babhabheri nnem básót ye nkáp beson wu, bárək bákə mbə enyü bōbati bághátí bhə. Ne mbok yə bé bakonjo Yesu bághəp yi ghəp ké bo Israel bábhəet beghati bo kpaté echon.

Yesu aton mməet ntá bakonjo bhi

(Mk 16.1-10; Lk 24.1-12; Jn 20.1-10)

¹⁶ Bakonjo Yesu abhen bati byo ne amat báró ye bárók atú Gálili ndü njie ane Yesu ághátí nyaka bó mándók aré. ¹⁷ Mpok bághó yi, bákwen amik babho bechye yi kenókó. Ke mbək ayap bare makati mbák, sayri sayri, Yesu ke bə bəghə nə. ¹⁸ Yesu akokosi mməet ne bhó, aghati bhə besí ne besí be, “Etaya achyé me betan menkem amfay yəntiki enyini ne yəntiki mmu awu amfay ne fá amik. ¹⁹ Dók yé ka, mánkú be bō betək menkem mámbak bakonjo bha, mánjwiti bhə ndü nnyén Eta, ne nnyén Mmə, ne nnyén Éfónó Bedyere, ²⁰ mántəŋ nókó bhə be mánkú yəntiki enyini ené ngátí

be mǎnká nǎkǎ. Ne nchí bhák ne bhe
mpoknkem, te ndũ ngwenti mmik.”

Mbok Ndíndí mbonyu Mák ásíní

*Mbok Jón Njwiti ɛti Yesu
(Mt 3.1-12; Lk 3.1-18; Jn 1.19-28)*

¹ Fá chí Mbok Ndíndí ɛti Yesu Kristo Mmɔ Mandem. ² Abho nyaka mbɔ enyũ ndemekerɛnti Aisáya ásíní amem ekáti yi be, Mandem arem nyaka be,

Yíní, chɔn ntɔ mpɔkɔntɔ wa wɔ ambi, be ángókó mbi ywe ke ɔntwɔ. ✧

³ “Mmũ achi amem baso ábìk andeme nɔkɔ bé,

‘Tonjí ká mbi ane Acha áfɛt aré. Ká ka mbi ywi ambak chak.’ ”

⁴ Jón Njwiti abhésí nyaka amem baso angati nɔkɔ bho Eyoŋ Mandem be bó mántíknsen ndũ bebú bhap mánjwítí bhɔ be Mandem amfonɔri bebú bhap. ⁵ Beyá bho báfú atú Judéya ankem, ne bɔ Yerúsalem mankem mándak nɔkɔ ntá Jón ndu beghok enyín ene yi árèm. Báré su bebú bhap, Jón anjwiti nɔkɔ bhɔ amem Nnyén Jódan. ⁶ Nkú Jón abhak enyín ene baghoko ne babyɔk mpɔŋo baso. Mgbat ane yi ágwɔt ebho abhak nkwo bhénya ne nenyíé eni nébhak ngémtáy ne bawéré betu amen yi ághò amem baso. ⁷ Jón árèm nyaka nkwo be, “Mmũ átwɔ me ansem ane áchá me. Mbíkí kwáy yé béchóti yi bekak bé nkánjári nkubhanya bekak ebhi. ⁸ Méjwiti bhe ne manyier, ke chɔn yí anjwiti bhe chí ne Efónó Bedyere.”

*Jón ajwiti Yesu, Satan amɔ yi
(Mt 3.13-4.11; Lk 3.21-22, 4.1-13)*

⁹ Ndũ mpok yɔ, Yesu afú Násáret atú Gálili arɔk Jón ajwiti yi ndũ Nnyén Jódan. ¹⁰ Nefú Yesu afú anyén, aghó ndũ nebu nénéne, ne Efónó Mandem asɔt mkpá ebhónó asɛp yi amuet. ¹¹ Eyoŋ éfú amfay éré rem be, “Wɔ ɔchí Mówá. Nkɔn wɔ tontó. Ɔchyè me beyá manják.” ¹² Témté wu, Efónó Mandem akɔ yi arɔk amem baso. ¹³ Abhak aré ndũ manywɔp besa bepay Satan amɔ nɔkɔ yí. Nnya ebébé ébhák aré nkwo, ke bɔángel Mandem báchye Yesu nekwa.

✧ 1:2 Mal 3.1

*Yesu abhiní baghɔk abhen mbi bati anwi
(Mt 4.12-22; Lk 4.14-15, 5.1-11)*

¹⁴ Ené mánánj bákémé Jón báfýé ekerékenɔn, Yesu arɔk atú Gálili abho beghati bho Mbok Ndíndí Mandem, ¹⁵ andeme nɔkɔ be, “Mpok ane Mandem ábhak ne bho mbɔ Mfɔ wap arɔp chí kekwa. Tík ká nsem ndũ bebú ebheka, mánókó Mbok Ndíndí!” ¹⁶ Ené Yesu ákò nepaká Manyu Gálili, aghó Símun ne mómayi Andru ndũ báguɛp beyá nkáp ndu beway nsi mbonyune báchí nyaka bawánsi. ¹⁷ Yesu arem ntá yap be, “Tɔw ká mambák bakoŋo bha ne chɔn ntɔn bé enyũ báku bé bo báchá k mambak bakoŋo bha.” ¹⁸ Témté wu, bárɔ beyá nkáp yap bakoŋo Yesu. ¹⁹ Atén nókó mmuet ambi mandú, aghó Jems ne mómayi Jón, bɔ Sebédí. Báchí nyaka amem áchwí mángoko nɔkɔ beyá nkáp yap. ²⁰ Négó Yesu aghɔ bhɔ, abhiní bhɔ be mankoŋo yi. Báró etayap Sebédí amem áchwí ne bɔ betik, bákɔŋo yi.

*Mmu ane efónó ebábu échyè esɔŋori
(Lk 4.31-37)*

²¹ Yesu ne baghókó bhi bárók etɔk Kapěnaum. Néyí nókó ndũ nywɔbhé neywémuet bo Israel, Yesu arɔk téé ekeré neníkímetí eyap abho betɔn Eyoŋ Mandem. ²² Bo abhen bachi are bábhá k maknkay tontó ɛti enyu ene yi átɔn. Atɔn nyaka mbɔ mmu ane árèm émay, puyé mbɔ batɔn ebhé Moses. ²³ Bápére ghɔ, mmu ane efónó ebábu éɔŋori atwɔ achwe amem ekeré neníkímetí are bik bé, ²⁴ “Yesu, Mmu Násáret, ɔbhɔn yí beku ne bhese! Ɔtwɔ fá beway bhese? Ndíní mmũ wɔ ɔchí. Ɔchí Mmu Nyánjá ane Mandem átó!” ²⁵ Yesu asáy Efónó yɔ be, “Kusí! Fú yi amuet!” ²⁶ Efónó ebábu ényíkisi yi gbogbɔgbok, ébik ne betan, éró yi. ²⁷ Bɔ mankem bábhá k maknkay, ne bábho bebhep bati be, “Ené enyu echí ná? Chi enyũ netɔn enen nekɔ ke? Mmũ-ne abhɔn betan ebhen ásay befónó bebúbebu ne méngok yi!” ²⁸ Mbok Yesu atin ataka atú Gálili ankem.

*Yesu abú beyá bɔmame
(Mt 8.14-17; Lk 4.38-41)*

²⁹ Yesu áró nókó ekere nenikímuetí bo Israel ne baghokó bhi, bápók téé ndü eket Símun ne Andru. Jems ne Jón bábhak ne bhó. ³⁰ Nechwe Yesu áchwé anywóp, bághati yí be nnó ngoré Símun achí bháre ne mbúep amuet. ³¹ Yesu arək nepakámuet eni akém yí ndu awó akwak yí afate achokó chókó. Mbúep wu ámay. Abho mene bhó. ³² Egháká nókó beku, ené mmok ánémé, bo bápók sot bómame mankem ne abhen befónó bebúbebu bésòñori mándok nókó ntá Yesu ne bhó. ³³ Etok enkem érok échém ambinywóp. ³⁴ Yesu abú beyá bo abhen bábhónó mame menyu ne menyu. Abók beyá befónó bebúbebu béró bho. Yí keka be bó méndem yényin mbonyune bériní nyaka mmü yí achi.

*Yesu are ghati Mbok Ndíndí atú Gálili
(Lk 4.42-44)*

³⁵ Neyí nókó, Yesu afate kpanwák, arək nebhuet ane bo bápú are, are nikmuet. ³⁶ Ebhíkí tat, Símun ne mamuere bhi báfú bápók yan yí. ³⁷ Bágók nókó yí, bárem ntá yí be, “Yéntiki mmu áyàn wó.” ³⁸ Yesu akeme bhó be, “Sébhon beron ambi ndü betok bechak ebhen bechi fá kekwo. Mbón béghati Eyon Mandem áré nkwo mbonyune éti yó ke ntwó.” ³⁹ Yesu abho ye beko atú Gálili ankem angati nókó bho Mbok Ndíndí amem bekeré nenikímuet bo Israel, anka nókó befónó bebúbebu ebhen bésòñori bho mémfu bó amuet.

*Yesu abú mmu ebhanákwa
(Mt 8.1-4; Lk 5.12-16)*

⁴⁰ Ewak émot, mmu ebhanákwa amot arək akwén yí bekek abho berem be, “Eta, mbák okon, okway beku me ntán.” ⁴¹ Yesu aghó yí ntínso. Anyabhe awó, atok yí, arem be, “Nkon, ebhanákwa ye émay!” ⁴² Témte wu, ebhanákwa yí émay, atan. ⁴³ Yesu aya yí batú ansemti nókó ⁴⁴ be, “Ké ghati yé mmu enyin ene éfakári, ke dók ntá nchiakap Mandem be yí ángó be ebhanákwa ye émay. Anán ámbýó wó, óndok, onchye ye akap ntá Mandem bekon ebhé Moses. Chon eyo émbak enyin ene étón bho be ebhanákwa ye émay.” ⁴⁵ Yé nó, ndu árón, are ghati bho mbänkem enyin ene efakari. Aka Yesu kperere kwáy bechwe etok kponoron. Arap chi bhesé bhesé ndü mban ene bo bápú aré.

Yé nó, bo bápók fú mbón ne mban mándok nókó ntá yí.

2

*Yesu abú mbéntí
(Mt 9.1-8; Lk 5.17-26)*

¹ Ansem mpáy manywóp, apetnsem Kapënaum ne mbok ataka mbänkem bé Yesu achí etok. ² Beyá bo bápók eket ené yí achi aré, enyu ené epok épú nyaka beson ekak, yé chí nefi. Yesu are ghati bhó Eyon Mandem. ³ Ndu árém nó, bó bati anwi bátwó ne mbéntí amot ane bápókó ndü bekpaka. ⁴ Ke bó kebón mbi ane báfuat manchwe anywóp éti beyá bho. Báko amfay eket mánene mbok aré, bápók yí bhure ndü bekpaka bhi nenti bho, besí Yesu. ⁵ Yesu ághó nókó enyü neka enén bábhónó ne yí, aghati mbéntí wu be, “Mówa, mfónórí bebú bhe.” ⁶ Mbok baton ebhé Moses abhen bápók nyaka aré chókó bápók bhep mmuet eyap be, ⁷ “Agha né? Enyin ene yí árém chi nsok ntá Mandem! Mandem aywinti ke akway befónori bebú mmu!” ⁸ Témte wu, Yesu ariní nkaysi yap, abhep bhó be, “Ndaká yí bákaysi menyü menyin ebho?” ⁹ Enyin ene echi wikirik berem ntá mbéntí-ne chí ené? Berem be ‘Mfónórí bebú bhe’, ke chí, ‘Faté pókó bekpaka ebhe kó?’ ¹⁰ Ke chon nka mándiní be, Me Mmu mfú ntá Mandem mbón betan fá amik ndu befónori bebú bho.” Arem ntá mbéntí wu be, ¹¹ “Nchí ghati wó, faté pókó bekpaka bhe gure!” ¹² Bápéere ghó, mbéntí wu afaté kperere, apókó bekpaka bhi, afa amik. Bó mankem bábhak maknkay tontó bábhó bebiti Mandem mándeme nókó be, “Sébhíkí re ghó ené enyu!”

*Yesu abhiní Lévi be ámbák nkonjo ywi
(Mt 9.9-13; Lk 5.27-32)*

¹³ Yesu apet arək nepaká Manyu Gálili. Ngémtay bo bápók rón ntá yí, anton nókó bhó. ¹⁴ Ndu ákò árón, aghó mbebhé nkabhénti amot chókó amem ekerebetik eyi. Aka nnyén be Lévi. Abhak mmó Alfeos. Abhiní yí, arem be, “Twó bhák nkonjo wa.” Lévi afaté, abho bekonjo Yesu. ¹⁵ Etaré nókó Yesu ne bakonjo bhi bápók nyie nenyié amem eket Lévi. Beyá babhebhé nkabhénti ne bakú bebú bápók bápókó Yesu, mányie nókó

nenyíé ne yi. ¹⁶ Mbək batəŋ ebhé Mandem abhen báchí nyaka bōnkwo Fárisi bágħó nókó ndu Yesu ányie nenyíé ne bō bebú ne babhebhé nkábhénti, bábhép bakoŋo bhi be, “Ndaká yí yi ányie nenyíé ne menyü bōbhen?” ¹⁷ Yesu ághók enyih ene bārəm, akeme bhə be, “Bo abhen bapu me, bápú yan ngan. Bō mame ke báyaŋ ngan. Mbíkí twə bebhiŋi bō abhen bákáysí be bachi chak besí Mandem be mámbák bakoŋo bha, ntwə bebhiŋi chi bō bebú.”

*Enyih ene bábhébhé Yesu ěti netarənsay
(Mt 9.14-17; Lk 5.33-39)*

¹⁸ Bakoŋó Jōn Njwiti ne abhen nkwo Fárisi báchí nyaka ndü netarənsay mpokófu. Mbək bho bārók ntá Yesu bábhép yi be, “Ndaká yí bakoŋó Jōn Njwiti ne abhen nkwo Fárisi bátare nəkə nsay, ke babhək abhe bápú kə nə?” ¹⁹ Yesu akeme bhə be, “Bákaysi be mankō abhen epā nebhay bákway bebhak ndü netarənsay? Nsé! Tēndu mbāyngoré abhəét ne bhó, bápú kway betat nsay. ²⁰ Ke mpok átwə ane báfere mbāyngoré ntá yap. Chəŋ mántare nəkə nsay mpok yə.” ²¹ Yesu atém bó nekay enen be, “Yě mmu apú kway besot ebhókónden nkə bechok mbok ndü esí nden, mbənyune mbák ánkə nə ebhókónden ane nkə éŋati, ane nsí andaka, mbok ámpet anchik ancha. ²² Ne ntá bo abhen báfyə mmém ndü bebhá nkwobhénya, mmü apú kway befyə mmém bakə amem esí ebhá nkwobhénya, mbənyune, mbák ánkə enyu yə, mmém bakə ákə esí ebha énsen, enchəŋə, mmém andək amik. Báfyə mmém bakə chi amem ebhá nkwobhénya ene ekə.”

*Enyih ene bábhébhé Yesu ěti nywəbhé
neywəmmet bo Israel
(Mt 12.1-8; Lk 6.1-5)*

²³ Éfákári be, Yesu ne bagħókó bhi bákò mámfuere nəkə amem nkĭ nchwi ndü nywəbhé neywəmmet bo Israel. Ené báfúét, bagħókó bhi bábhə bekuer enyü nchwi yə. ²⁴ Mbək bō nkwo Fárisi bágħó nókó nə, bārem ntá Yesu be, “Yihí, bagħókó bhe bákə enyih ene épú chak beku ndü nywəbhé neywəmmet!” ²⁵ Ke Yesu akeme bhə be, “Bábhíkí re pay amem Ekáti Mandem enyih ene Mfə Debhít ákú mpok yi áyaŋ

enyih menyie ndü nsay ákémé yi ne bōbhi? ²⁶ Achwe nyáká amem ekeré Mandem anyie nenyíé enen báchyé mbə akap ntá Mandem. Achye ntá bōbhi nkwo, mányíé, ené ebhé ébhíkí ka nyaka be mmu achak anyie, ebhikifuet nkabetik amem ekerákap Mandem. Éfákári nə ndü mpok ane Abiata achi müngo ndü ekerákap Mandem.” ²⁷ Bérəŋ ndü ngwenti, Yesu arem ntá yap be, “Dihí ká be bágħoko nywəbhé neywəmmet ěti nkwa, bábhíkí ghoko nkwa ěti nywəbhé neywəmmet. ²⁸ Me Mmu mfú ntá Mandem ké mbóŋó ye berem enyü mmu abhəŋə beku ne ebhé ene éyihí nywəbhé neywəmmet.”

3

*Yesu abú mmu ane awə ágú yi ndü
nywəbhé neywəmmet
(Mt 12.9-14; Lk 6.6-11)*

¹ Yesu apet achwe amem ekeré nenikimmeti bo Israel angati nəkə bho Mbok Ndíndí. Mmu amət abhak amem ekeré nenikimmeti eyə ane awó ywi ágú. ² Mbək bho bábhák aré abhen báyaŋ mbi berem be bekwéné bechi ne Yesu. Bátép ye yi amík ammet beghə mbák chəŋ Yesu ambú mmü wu ndü nywəbhé neywəmmet. ³ Yesu arem ntá yi be, “Fú, twó fá ambi.” ⁴ Abhép ye bhə be, “Ebhé yeŋe érem be sénkə yi ndü nywəbhé neywəmmet? Bé sénkə beri ke chi bebú? Chi bépeme ke chí bechəŋti nepém?” Bārəp kpákpák. ⁵ Nti nébé Yesu tontó. Abhanari ayihí bhó mankem ne bebenti bhə mbənyune bátəŋ batí. Yě nə, abhóŋ ntínso ne mmu ane awó ágú nó yi aghati yi be, “Nyabhé awó ywe.” Anyabhe awə wu, apet atan abhak mbə áchák. ⁶ Bōnkwo Fárisi báfú, bārók. Bātemeri bo Israel abhen bāté ansem Hérəd, bákém echeme, bati beway Yesu.

*Beyə bhó bakoŋo Yesu angəko Manyu
Gálili*

⁷ Yesu ne bakoŋo bhi bārə bārək angəko Manyu Gálili. Ngémtay bho bāre koŋo yi. Bo báfú atú Gálili, mbək atú Judéya, ⁸ Yerúsalem ne Iduméya. Báchák báfú ebhényen Jódan, abhénéfú báfú atú betək Táya ne Sídon. Bo mankem abhen máme bārók ntá Yesu ndu bágħókó menyih ebhen

yi ákà. ⁹ Yesu aghati bakoŋo bhi bé mántóŋtí áchwí ane yi áchwè are ndü bo baya bacha, be báké nyire yi. ¹⁰ Ntí abhak be anáŋ abu nyaka beyá bömame. Beyá abhen bábháet mēme bārē nu, mányire nōkō bati, be mámbōŋ mbi betak yi. ¹¹ Yēntiki mpok ane bo abhen befónó bebúbēbū bēsōŋōri bho bāghó nyaka yi, bákwen yi bekak mámbiki nōkō be, “Wō ke óchí Mmō Mandem!” ¹² Ke Yesu asemti befónó bebúbēbū be, “Báké ghati yē mmu enyū mmu me nchí.”

*Yesu ayap bönto bati byo ne apay
(Mt 10.1-4; Lk 6.12-16)*

¹³ Etárē nókó, Yesu akó amfäy njie, abhiŋi bakoŋo bhi mánkōŋó yi. Bárōŋ nókó, ¹⁴ ayap bati byo ne apay, áchye bhó nnyén be bönto. Aghati bhō be, “Njap be bé mámbák ne me. Chōŋ ntó bhe nefi ndu beghati bho Mbok Ndíndí Mandem, ¹⁵ ne chōŋ nchyé bhe betan ndu bēbók befónó bebúbēbū ebhen bēsōŋōri bho.” ¹⁶ Manyén bönto Yesu bhō bati byo ne apay achi be, Símun ane Yesu áchyé nnyén nechak be Píta; ne ¹⁷ Jems, ne mómayi Jōn, bō Sebēdi [Yesu achye bhó nnyén néchák bé Boanejis, nō chi bñefan]; ne ¹⁸ Andru, ne Fílip, ne Batolómio, ne Mátio, ne Tōmās, ne Jéms mmō Alfeyōs, ne Tadiōs, ne Símun, mfyē-betan ndü barakátak, ¹⁹ ne Júdas Iskariōt ane ábhōŋó nyaka beti Yesu.

*Betan Yesu bebhíki fú ntá Belsebul
(Mt 12.22-32; Lk 11.14-23, 12.10)*

²⁰ Ené Yesu ne bakoŋo bhi bápētsem anywōp, bo abhen bāchéme aré, bápēt baya bacha, ekū yí ne bakoŋo bhi kebhōŋ yē epok ndu ményie nenyíé. ²¹ Bō nneréket ywi bāghókó nókó nō, bábhō berōŋ ndu besōt yi mbōnyune bārēm nyaka be, “Nti átáká yi amem!” ²² Mbak batōŋ ebhé Moses abhen báfú Yerúsalem bāre rem be, “Belsebul, mfō befónó bebúbēbū, kē áchyé Yesu betan bebok befónó bebúbēbū.” ²³ Yesu abhiŋi bhó be mantwō ntá yi. Bárōŋó nókó, abho beghati bhō ndü bakay be, “Satan ákway bebok mmuet ná? ²⁴ Mbák ákórē ánkwen etak, bo mánu nōkō ne bati, etak eyō épú te. ²⁵ Mbák ákórē ánkwen ndü nneréket, bo mánu nōkō ne bati, nneréket wu ákwèn. ²⁶ Enyumōt ke echí be mbák

Satan ānū ne mmuet eyi, ákórē ákwēn ndü kefō eki, ne betan ebhi mémay. ²⁷ Ná mmu ákway bechwe amem eket ené ntantan angép menyin ebhi mbák abhiki yambi ánkém yi angwōt? Anaŋa kém yi angwōt, ke ánkway begher menyin ebhi. ²⁸ Diŋí ká, ne échí tetep be bákway befónóri bebú bo mankem ne bebépti beyōŋ ebhen bēfū bho anyu. ²⁹ Ke bápú foŋōri yē agha ane árēm ebábū ēti Efónó Bedyere. Eyō enyū bebú bētiŋi mmu anti, ngwenti ti.” ³⁰ Yesu arem nō, mbōnyune mbak bho bārēm nyaka be, efónó ebábū esōŋōri yi.

Nnō Yesu ne bömayi

(Mt 12.46-50; Lk 8.19-21)

³¹ Nnō Yesu ne bömayi bátwō batee nefi, báto eyōŋ be mámbíŋi yi. ³² Ngémtay bo abhen bāchókó bákábhé Yesu bāgháti yi be, “Máye ne bömaye bāchí nefi téé báyaŋ wō”. ³³ Ke Yesu akeme bhó be, “Sayri sayri, máyá chi agha? Ne ntiki bho bachi bömaya?” ³⁴ Ayibhiri mmuet ayiŋi bo abhen bāchōkō bákábhe yi arem be, “Máya chi böbhen, ne bömaya chi böbhen, ³⁵ Bō abhen bākū enyin ene Etaya mmu achi amfay áyaŋ bó mánkū ke bāchí máya ne bömaya.”

4

*Yesu atém nekāy ntyēmbwōt
(Mt 13.1-9; Lk 8.4-8)*

¹ Yesu apēt abhō betōŋ bo angōkō manyu Gálili. Beyá bho bakoŋo yi aré bāté angōkōnyén. Yesu arō bhó tété, arōk achwe, achōkō amem áchwí. ² Ené beyá böbhō bāté angōkōnyén, abho beghati bhō beyá menyin ndü bakay be, ³ “Ewak émōt, nkwanjanki amōt arōk betak enyū nchwifú amem nkī ywi. ⁴ Ené yi átāk árōŋ, mbak akwenti ndü mómbi ane áchí amem nki. Kenen kétwō kébwōpti yō nkem ⁵ Mbuōt áchák akwenti ndü mmik setárēbhé ane ntōp abhiki ya are. Awakari achak. ⁶ Ke mpok ane mmok áfú, ásōŋ yó ndü bakan ayi ábhíki kway bechwe amik sayri. Aniŋti, awōsi. ⁷ Mbuōt anefu akwenti ndü mmik ane tákō nsense ágō are. Achak are gó, ke tákō nsense agó áchók yō. Ake fyé. ⁸ Nchwi áchák akwenti ndü mmik ndíndí, achak, agó, achye beyá nchwi. Nchwi ayá acha ane bápí ndōŋ esa

nsem byo, achák ndəŋ besa berat, anefu ndəŋ besa betay.”⁹ Ndũ ngwenti, Yesu arem be, “Mmu ane áyàŋ beghok, ántá batú angok sayri.”

Ntí ane Yesu árəm kəpí ndũ bakay
(Mt 13.10-17; Lk 8.9-10)

¹⁰ Mpok Yesu achi aywinti, mbək bho ne baghəkó bhi bati byo ne apay bábhak aré, bábhép yi ntí bakay ane yi átémé. ¹¹ Akeme bhó be, “Ngátí bhé kponororəŋ menyin ebhen bechi bhésé bhésé éti Kefə Mandem, ke ntá bo báchák, nchí ghati bhə menyin chi ndũ bakay,¹² ne ntí be,

‘Bákwày béyini ne amik
ke bápú ghə yənyin;
mángók ne batú,
ke kekwimem,
bé báké petnsem ntá Mandem
yi ámfəŋori bhə.’”

Yesu aghati baghəkó bhi ntí nekäy
ntyəmbwət

(Mt 13.18-23; Lk 6.11-15)

¹³ Yesu arem ntá yap be, “Bábhiki jwimem ndũ nekay enen, chəŋ mánjwimem chí ndũ bakay anéfu? ¹⁴ Mbuət ane nkwananki átié, chí Eyəŋ Mandem. ¹⁵ Mbək bho báchi mbə mbwət ane ákwéntí ndũ mómbi ane achi amem nki. Nəghok ane bághókó Mbok Ndíndí, Satan antin antwó amferé yó amem batí yap. ¹⁶ Bo báchák báchi mbə mmik setárebhé ane mbwət achak akwenti aré. Bághok Eyəŋ Mandem mánsət yó ne maŋək témté. ¹⁷ Ke enyũ mú wu kebhoŋ bakan amik. Ante kákáti ndu mómbini mpok. Ke mpok esəŋəri étwó, bo mámbə menyok yi éti Eyəŋ Mandem ene yi ánókó, amferé amó témté. ¹⁸ Bo abhénéfú báchi mbə mmik ane ábhónó tákə nsense. Bághok nkwo Eyəŋ Mandem, ¹⁹ ke basémé éti menyin mmik atwó nókó yi anti, ne ngonó nkáp, ne ekwak bebhoŋ menyũ menyin bechak menkem, angəkəntik Eyəŋ Mandem ene echi aré, yə kekwak yi ndũ nepém eni. ²⁰ Ke bo bachak báchi mbə mbwət ane ákwéntí ndũ mmik ndíndí. Bághok Eyəŋ Mandem, mányu kepem ndũ bapém ayap. Mbuət amət anchye mbwət nkə ane aya acha ane bapí ndəŋ esa nsem byo, achák ndəŋ besa bérát, anefú ndəŋ besa betay.”

Nekäy erónó ené bádúré
(Lk 8.16-18)

²¹ Yesu arək ambi berem be, “Bádure erónó mánsət enyin mankuti ke? Bádure erónó mánten antené bekək ke? Pú bádure erəŋə mánte chi ndũ nebháét ane báte erəŋə? ²² Chəŋ mánkə yəntiki enyin ené echi bhésé bhésé emfu kponororəŋ. Ne chəŋ mánenε ene bákúti. ²³ Mbák mmu abhoŋ batú béghok mban, ángók sayri!”

²⁴ Yesu apət aghati bhə be, “Tá ká batú ndũ menyin ebhen bághok! Enyu óyenti ənchye ntí, nkúbhé enyu yə ke báyenti mánychye wə. Báperé chye wə, mámaka échák aré,²⁵ mbənyune, mmu ane ábhónó enyin, mámaka yi échák. Ke mmũ ane ábhíki bhəŋ yənyin, yə chí mandú ane yi ábhónó, chəŋ mánsət mamferé ntá yi.”

Nekäy mbwət ane ágə

²⁶ Yesu arək ambi berem be, “Kefə Mandem kéchí mbə enyin ene éfákári ndũ mpok ane nkwananki átié mbwət ebhi. ²⁷ Bəti bégə, ambure kenó. Néyi nókó, amfate, ankə, ankə nəkə menyin. Mbuət anchak, ango nəkə, ke yi kerin ndu éfákári. ²⁸ Mbuət ane áchí amik áchak ndũ mməet yi ango nəkə, kpát anchye ane nkə. ²⁹ Mpok áŋəŋ ánkway, áto bə betik ne ngak témté, mándək mámféré yó ebhi.”

Nekäy sepem mónək móstat
(Mt 13.31-32, 34; Lk 13.18-19)

³⁰ Yesu achəkə abhéŋ bhə be, “Kefə Mandem fá amik kechi mbə yi? Chəŋ sénsət ntiki nekay betəŋ enyu kə kechi? ³¹ Kéchí mbə mósepeménək ane bábhini be móstat. Séŋəpsi sécha kepeménək kéchák kenkem fá amik. ³² Yə nə, mbák mmu ánsət só ampí, séchək, séngó, enək énichik áncha bəmenək báchák mankem, ne éngat batáp enyu ené kenen kétwə kente manyay ndũ batábhé yi.”

³³ Yesu asət beyə bakay mbə enen ndu betəŋ bho mpoknkem enyu ené bákwày bekwimem. ³⁴ Yi ke ghati bhə yənyin ené abhíki tém nekay. Ke mpok ane yi ábhák aywinti ne bakoŋo bhi, anenε yəntiki enyin kponororəŋ ntá yap.

Yesu akə mbúép atanətané ákwən chák
(Mt 8.23-27; Lk 8.22-25)

³⁵ Egháká nókó beku ndü nkúbhé ewak eyo, Yesu arem ntá bakoño bhi be, “Sémpé séndók ebhě manyu ené awu.” ³⁶ Bárɔ ye beyä bho, bátēmeri Yesu amem áchwí, bábho bérɔŋ ne yi. Báchwí ácháκ ané áchí nyaka aré áre koño bhó. ³⁷ Bápére ghó mbúép atanatan atwɔ, áκu mpérényen ébho bedep áchwí, manyier anchwe noko amem, kpát árɔp kekwt bebət. ³⁸ Ke Yesu abhak anet áchwí. Anyáná nyaka ntí ndü enókónti, ambuere noko kenó. Ke baghókó bhi bárók mánéme yi bárem be, “Ntɔŋ, ébhíkí yinɔ wɔ bé sétwɔ gu anyén-é?”

³⁹ Yesu afaté asáy mbúép arem be, “Mban ánkwen!” Aghati nnyén be, “Kwen tí!” Mbúép amáy, mbāŋ akwen chák. ⁴⁰ Yesu arem ye ntá bakoño bhi be, “Báchay enyune ndaká yí? Bábhíkí re bhóŋ neka ne me?”

⁴¹ Becháy bépēt bekem bó tontó. Bábho bebhep batí be, “Ntiki enyü mmú ne? Yě chí mbúép ághòk yi, mpérényen éngok yi!”

5

Yesu akú befónó bebúbebu berɔ mmu ane bo besɔŋɔri

(Mt 8.28-34; Lk 8.26-39)

¹ Yesu ne baghókó bhi mánók ye bárək ebhě manyu Gálili echak, báchwɔp angakonyén, kekwt ne atú Gerása. ² Nefú ane Yesu áfú amem áchwí asebhé angakonyén, mmü amət ane befónó bebúbebu bésɔŋɔri afú ndü nebhúéré manem arək atēmeri yi. ³ Achòkɔ nyaka chí ndü manem ne yě mmu keperε kwáy begwt yi yě chí ne ngem. ⁴ Báfyé nyaka yi beko bekak ne ngem amó. Ke ngem eyo éré kiti kiti ne beko méndakati noko. Yě mmu kebhoŋ betan ebhen ákway bekem yi. ⁵ Beti ne ngósí, arebik, andakati noko mmuet ne batay ndü nebhuet manem ne ndü njie. ⁶ Aghó nókó Yesu neko nesie, ajet, arək atep mánén besí bhi, ⁷ abho bēbik ne eyɔŋ etanatan andeme noko be, “E Yesu, Mmɔ Mandem mfay! Ɔbhōŋ ntiki ndak ne bhesé? Yíkí Mandem bé ɔpú chye chɔŋ me esɔŋɔri.” ⁸ Are rem nó, mbonyune Yesu arem bé efónó ebúbu ené éśɔŋɔri yí éndó yi. ⁹ Yesu abhép yi be, “Nnyén ene nechi be yi?” Akeme Yesu be, “Nnyén ena nechi be ngémtáy, mbonyune séyá tontó.” ¹⁰ Arək

ambi menik Yesu mmuet be áké to befónó bebúbebu bhɔ atú etək achak. ¹¹ Eremé nkwo bakók anyie nyaka ambi njie ane achi kekwt. ¹² Befónó bebúbebu bhɔ ménik Yesu mmuet be andɔ bo mándək mánchwe amuet bakók bhɔ. ¹³ Yesu achye bhɔ mbi. Befónó bebúbebu bhɔ bēfú mmü wu amuet, berək bechwe ndü nkwo bakók. Nkwó bakók ankem abhak mbɔ nká epay. Bárókóri básep ndü nkókónjie dúgúdúgúdúgú kpát bágúre anyén. ¹⁴ Bo abhen bábhbheri bakók bágó nókó nó, bábue ntiét ntiet bárók etək égho ne amem baki mángati noko enyih ene éfákári. Bo báfú báre rɔŋ beghɔ ne amík enyih ené éfákári. ¹⁵ Bágáká nókó nebhuet ane Yesu achi, bágó mmu ane befónó bebúbebu bēfú yi amuet aré chokɔ. Abhak sayri ndü nkaysi yi, ne nden amuet. Becháy békém bo mankem. ¹⁶ Bo abhen bágó enyih ene éfákári, béré ghati bɔ abhen bárɔŋ are enyih ene éfákári ntá mmu ane befónó bebúbebu bésɔŋɔri nyaka ne ené éfákári ne nkwo bakók. ¹⁷ Bábho ye ménikmmuet ntá Yesu be ándó atú etək epay. ¹⁸ Nechwe ane Yesu achwe amem áchwí, mmu ane befónó bebúbebu bésɔŋɔri nyaka yi, abho menik yi mmuet bé ándó yí ándók ne yi. ¹⁹ Ke Yesu keka. Aghati yí chí be, “Petnsem ntá bōbhe ghati bhɔ enyihí maknkay ene Mandem ákú ntá ye.” ²⁰ Mmü wu afa ye, arək, angati noko bho ndü betək byo menkem enyih ene Yesu ákú ntá yi. Mankem abhen baghókó bábhak maknkay.

Yesu atan acha neme ne newú

(Mt 9.18-26; Lk 8.40-56)

²¹ Yesu apetnsem ndü ebhě manyu echak. Ndu yi áchí angakonyén téé, beyä bo bárók bákáp yi. ²² Münti ane ekeré nenikimuetí bo Israel ndü nebhuet ane yi achi, ane áká nnyén be Jáyrɔs atwɔ are nkwo, ne ághó nókó Yesu, arək akwén yi bekak ²³ abho ménikmmuet ntá yi ne ntí eni nenkem be, “Mówa ane mōngɔré áme tontó. Acha, twó nyaná yi amɔ amuet be ántan, áké gu.” ²⁴ Yesu afa, abho berɔŋ ne yi. Beyä bo bákáp yi bebhe bepay. ²⁵ Ngɔré amət abhak aré ane áfere manon ndü mamié byo ne apay. ²⁶ Anán abhōŋ nyaka beyä esɔŋɔri amɔ beyä baghan ne achɔnti nkáp ankem ane

yi ábhónó ndéndem. Nte yi ambép andako nako chí ambi. ²⁷ Aghók ãti Yesu. Ekã atati amem beyã bho kpát arøk, atøk nkokon nkú yi. ²⁸ Aká nó mbonyune ãrèm nyaka ne mmuet yi be, “Mbák ntók yě chí nkú yi, chon ntañ.” ²⁹ Netøk yí átókó nkokon nkú Yesu, manon amen yi áfere nyaka asíep. Aghók ndũ mmuet yi bé neme eni némay. ³⁰ Témte wu, Yesu arinji be betan béfú yi amuet. Ayibhiri mmuet, abhép beyã bo abhen bachi yi ansem be, “Agha átókó nden eya?” ³¹ Bakonjo bhi bákéme yi be, “Oghõ beyã bho ndu bákábhé wã, yě nã, ðbhép be, ‘Agha átókó me?’ ” ³² Are bhanari ndu begho mmu ane átókó yi. ³³ Móngoré wu anán arinji nyaka enyij ené éfákárí ne yi. Afú angwere nako gbagbãgbak ne becháy. Atep mánén besí Yesu aghati yi tetep nkem. ³⁴ Yesu arem ntá yi be, “Mmá, neka eně ne me nékã otan. Mandem áchí ne wã, dók sayri, képere chay.” ³⁵ Ené Yesu ábhuet berem keri ne ngoré wu, bõnto abhen báfú eket Jáyrãs, bátwó bágháti yi be, “Móywe anán águ, obhuet besonjari Nton yi?” ³⁶ Ke Yesu kefyé ntí ndũ enyij ené bákémé. Aghati yi be, “Oké cháý. Dókó røn ambi menoko.” ³⁷ Yesu keka yě mmu amot ánkónó yi, ébhíkífuet Píta ne Jems ne mómayi Jõn. ³⁸ Bákã, bárøk, báchwõp eket Jáyrãs. Yesu aghó ebyøk ene echí aré ndũ bo bádĩ, mámbik nako. ³⁹ Achwe, arem ntá yap be, “Chí yí ne beyã ebyøk ne kebho? Mõne abhíkí gu. Abhare chí kenó.” ⁴⁰ Béré way Yesu way. Ke Yesu abók bó mankem atén nefi. Asot chimã ne nnomã ne bakonjo bhi bati arat arøk, achwe ebhak ene mówu áchí bheré. ⁴¹ Akém yi ndũ awã arem be, “Talíta, kum!” Nã chí be, “Móngoson, faté!” ⁴² Témte wu, afaté abho bekã. [Achí nyaka mamié byo ne apay.] Manyu áchók bo mankem. ⁴³ Ke Yesu asemti bhó bé, “Báké ghati yě mmu enyij ene éfákárí.” Achye eyon be mánchyé Tabíta nenyié ányié.

6

Bábyak Yesu amem etøk Násáret
(Mt 13.53-58; Lk 4.16-30)

¹ Yesu afa atú etøk eyo apetnsem etøk eyi Násáret. Bakonjo bhi bárók ne yi. ² Egháká nókó ndũ nywõbhé neywemmet bo Israel,

arøk ekeré nenikímuetí, abho beton bo Eyon Mandem. Beyã bho bábhak aré. Bághókó nókó menyij ebhen yi átõn, beyã bhap bábhak maknkay. Ekã béré bher be, “Aré fú fá ne menyij ebhen menkem? Ntiki enyũ nerinĩndak né báchyé yi? Ná yi akã menyijí maknkay ebhen? ³ Pú mmõ nchwé menøk ne? Pú mmõ María ne? Pú yi achí manó Jems, ne Júdas ne Símun? Pú bõmáyi abhen baghoré bachi fá ne bhesé?” Ekã bare byak yi byak. ⁴ Afõ ke Yesu áréme ntá yap be, “Bo báchyé ndemekerĩnti Mandem kenókó yěntiki ebhak. Ndiere etøk eyi ne ndũ nneréket ywi, ke bápú chye yi kenókó.” ⁵ Ekã Yesu kekã menyijí maknkay aré, ébhíkífuet chí nenyana ane yi ányáná amã amuet mpãy bõmame, abú bhó. ⁶ Yesu abhak maknkay mbonyune bõ etøk eyi bábhíkí bhon neka ne yi.

Yesu ató bakonjo bhi bati byo ne apay
(Mt 10.5-15; Lk 9.1-6)

Yesu are kã ndũ bõbetøk abhen bachi kekwo, anton nako bho Eyon Mandem. ⁷ Abhinji ye bakonjo bhi bati byo ne apay ató nefi, bati apay apay. Achye bhó betan bebok befónó bebúbebũ. ⁸ Asemti bhó báké pãkã yěnyij ndũ nekã enap, ébhíkífuet chí ntém. Yí báké pãkã nenyié, ne yě bebhã-nekã, ne yě chí nkáp. ⁹ Yí mámfyé nkwõbhánya ke báké pãkã nden échák. ¹⁰ Ne aghati bhõ be, “Yěntiki etøk ené básieptí bhe aré, bák kã amem eket emot kpáte mândõ etøk eyo. ¹¹ Ne mbák báchwõp etøk ke bo kesyepti bhe ne manák ne bó keka beghok enyij ene bágháti bhõ, fá kã aré. Ne bãpere fá aré, kwet ka mfok ane achi bhe bekak. Chon eyo émbak mbõ ntisie ndũ enyij ené bó bákã.” ¹² Báro ye bárók, mángati nako bho Eyon Mandem be bó mántiknsem ndũ bebú bhap. ¹³ Bäre bok beyã befónó bebúbebũ, ne mángwati nako beyã bõmame ne bawet ólif mámbu nako bhõ.

Enyu báwáy nyaka Jõn Njwiti
(Mt 14.1-12; Lk 9.7-9)

¹⁴ Mfõ Hérõd aghók ãti menyij ebhen menkem, mbonyune bo mánán bárinji nyaka nnyén Yesu mbãnkem. Mbøk bákem nyaka be, “Jõn Njwiti ke áperensem ndũ nepem. ãti yo ké yi ábhónó betan beka

menyiñi maknkay.”¹⁵ Ke abhénéfú be, “Chí Eláija.” Báchák bárém be, “Ndemekerepinti amot ane te nyaka”¹⁶ Ke mbák chí Hérød, ághókó nókó ãti Yesu arem be, “Chí Jñn ane ndémé nyaka be mámkpót ntí ywi ke áperénsem ndü nepém.”¹⁷ Efakari nyaka be Hérød achye eyon, bákém Jñn, bagwot, ne báfyé yi ekerékenon ãti Heródias, ngoré mómayi Filip ane yí áfónó, ábháy.¹⁸ Jñn ághati nyaka Hérød be, “Ebhé eyese bo Israel ébhíki ka be ónsot ngoré mómaye ombay.”¹⁹ Eñti yo, Heródias afyé Jñn anti, ne are yan berem mángwáy yi, ke yi kebhoñ mbi.²⁰ Hérød are cháý beway Jñn mbonyune aríñi nyaka be Jñn achi chak ne nyáná besí Mandem. Yëndu enyiñ ene Jñn árém éfyé nyaka yi ebyok anti abhññ manák beghok Jñn.²¹ Nywop némat, Heródias abhññ mbi. Hérød anak epa ndü betik nywobhé nebhe eni. Abhññ maném bö etok, ne bö bagho, ne batemé nenu, ne maném bo Gálili.²² Mmõ Heródias ane móngoré arök ndü epá eyo, abhén nebhen enyu ené Hérød ne mankõ bhi bábhónó beyá manák. Hérød arem ntá móngosón wu be, “Ghatí me, yé óyàn yi, chon nchyé wõ.”²³ Ayiki beyá ndon ntá yi be, “Chon nchyé wõ yéñtiki enyiñ ene óyàn nchyé wõ, yé chí ebhakátok eya émat.”²⁴ Ngosón wu arök ntá nnõ, abhép yi be, “Mma, ndém mfõ áchye me yi?” Nnõ yi be, “Ntí Jñn Njwiti.”²⁵ Ngosón wu apetnsem áyák ntá mfõ arem be, “Chié me ntí Jñn Njwiti amem nchán myákátí ne, néne!”²⁶ Hérød apop! Ke ébé yí mmuet beku enyu échák ãti neyiki ane yí áyiki besí mankõ bhi.²⁷ Témté wu, Hérød ató mbabheri ywi amot ne eyon bé ándok ántwõ ne ntí Jñn. Arök, aferé ntí ywi amem ekerékenon,²⁸ atwó ne wu amem nchán myákátí, barök bachye ntá mmõ Heródias. Asot, arök achye ntá máyi.²⁹ Bakonó Jñn bághókó nókó enyiñ ene éfákári, bárök basot erené Jñn, barök babheme.

Yesu adik ngemntay bho
(Mt 14.13-21; Lk 9.10-17; Jn 6.1-14)

³⁰ Bönto báfú ndü nekõ enen Yesu ató bho bápētsem ntá yi, bághátí yi ãti menyiñ ebhen bó bákü ne ebhen bátónó bho.³¹ Beyá bhó bátwè nyaka mándok nõkõ enyune

Yesu ne baghokó bhi bábhíki bhon yé epok menyie nenyie. Ekü arem ntá yap be, “Séndók ndü nebhuet ane achi kpák be mánjwémuet mandú.”³² Báfa ye báre rón amem áchwí ndü nebhuet ane yé mmu achak apu.³³ Beyá bhó bághó ndu bó bárøn. Báríñi bé chí Yesu ne böbhi bhõ, ne báríñi nebhuet ane bárøn. Beyá bho báfú ndü betok ne betok, báfa ne bekak, bárök ntiét ntiét, báre non bõ ambi.³⁴ Mpok Yesu áfú amem áchwí, ághó ngémtay bho. Ntínso nékém yi ne bhõ mbonyune bachi nyaka ndü esonori, nkwak ti, mbõ bághónómén ane ábhíki bhon mbabheri. Abho ye bétan bhõ beyá menyiñ.³⁵ Ené mpok áfuet bëku ebhõ, baghokó bhi bárök ntá yi barem be, “Nywop nénan neron ne nebhuet ane sechini ne aré chí ebhi.³⁶ Ghatí böbhen mándók ndü baki ne böbetok abhen báchí fá kekwat manku enyiñ menyie.”³⁷ Yesu akeme bhó be, “Bé babhõñ, chyé ká bhõ nenyie mányie.” Ke bábhép yi be, “Jyán séndók sénku nenyie ne nkáp ane nkü bétik ányie ndü batan ánen séchie böbhen?”³⁸ Yesu abhép ye bhó be, “Bábhõñ bekpokó bret afõ méní? Dók ká byo.” Bábyó nókó, bárem be, “Bekpokó bret bétay ne nsi épay.”³⁹ Yesu aghati bhõ be mámfyé bho ndü bakwó, mánkü bõ manchokõ amik ndu tákõ.⁴⁰ Báchókõ ye amik ndü barón, ndü bakwó besa bétay ne besa bépay nsem byo.⁴¹ Yesu asot ye bekpokó bret bhõ betay ne nsi épay. Ayon amík amfay. Achye bakak ntá Mandem, abho bébókóti bret wu anchye nõkõ ntá baghokó bhi be mánkóré ne nsi ntá beyá böbhõ.⁴² Yéñtiki mmü wap anyie kpát ajwi.⁴³ Baghok Yesu mányókóti nenyie enen néróbhé. Néjwí bekay byo ne bepáy.⁴⁴ Mpáy babhakanem abhen manyie bret wu ne nsi eyõ abhak mbõ nka etay.

Yesu are kã amfanyen
(Mt 14.22-33; Jn 6.15-21)

⁴⁵ Ebhíki tat, Yesu aghati baghokó bhi be mándók mánchwe amem áchwí, mampe nnyén manjambi Betsáida, ndü ebhé manyu echak. Yimbõñ arõp ansem beku beyá böbhõ mánguré.⁴⁶ Aghátí nókó bhõ be, “Mánkõ sayri”, arõ akó amfay njie ndu menikmuet.⁴⁷ Ené mpok ánán árónó beku bhõ, áchwí ábhak nenti manyu, Yesu abhak

ebhi aywinti. ⁴⁸ Yesu aghó ndu ébè baghokó bhi mmæet ménók áchwí ěti mbúép ane áfù bhó ambi. Befæet nkárénká érat beghaka nkárénká etandat betí, abho bekó amfay manyu ankoño nókó bhó. Arək kpát erəp kekwoət befæet bhó. ⁴⁹ Bághó nókó ndũ yi ákò anyén átwò, bécháy békém bó tontó. Bábhó bebík, mándeme nókó be, “Chí efónó-ngú! Chí efónó-ngú!” ⁵⁰ Bó mankem bághó nyaka yi, becháy békém bhó. Témté wu, Yesu afyé bhó nti arem be, “Chi me, báké chay!” ⁵¹ Achwé nókó amem áchwí, mbúép wu ákwen. Bechay békém bó tontó. ⁵² Yëndu Yesu ádík nyaka nka bho etay ne bekpókó brət, bó kekwimem ndũ enyũ mmu yi achi. Bó kenene bati yap amem.

*Yesu abú bömame atú Genésaret
(Mt 14.34-36)*

⁵³ Yesu ne baghokó bhi mánánjá nókó bepe manyu, bákó ebhi, atú Genésaret. Báset áchwí wap. ⁵⁴ Nefú báfú amem áchwí, bo báriñi bé Yesu achi are. ⁵⁵ Ntiet ákwén atú etək eyə ankem ndu bápəkó bömame ndũ bėsák ebhap mándək nókó mbāñ enkem ene bághókó bé Yesu achí aré. ⁵⁶ Yěntiki nebhæet ane yí áchwóbhé ndũ böbetək, ne yě chi amem betək begho ne amem baki, béré pókó bömame ndũ mban ene bo báchem mbó nefisie, mánik nókó mæet be yi andó bömame mantək yě chi nkokon nden yi. Ne yěntiki mmu ane ánú átókó nkokon nden Yesu, atan.

7

*Bepiñi bho bebhiki bhon beyibhiri bebhé Mandem
(Mt 15.1-9)*

¹ Bönkwo Fárisi ne mbək baton ebhé Mandem abhen báfú Yerúsalem, bátwó nyaka bákáp Yesu. ² Bághó bé mbək bakonjo Yesu mányìe nenyíe keso amó mbó enyũ epinji bö bhap étòn. ³ Bönkwo Fárisi ne bo Israel mankem bápú nyie nenyíe ke yambi beso amó mbó enyũ epinji bachĩmbi bhap étòn. ⁴ Ne bápú nyie enyĩ ené éfu esie kpáte mánso yə mbó enyũ epin eyap étòn. Bábhon bepĩñi béchak tontó ebhen bábhàre mbó bésó nkóp, bekpære, ne bete árik. ⁵ Mbək bönkwo Fárisi ne baton ebhé Mandem

bábhép Yesu be, “Ndaká yí baghokó bhe bápú konjo bepĩñ ebhen bachĩmbi bhesé? Ndaká yí mányìe nenyíe keso amó mbó enyũ éyàn?” ⁶ Yesu akeme bhó be, “Ndemekepĩnti Aisáya arem nyaka ndaká yí tetep ěti yeka! Bächi bö betábhá nkúbhé mbó enyũ yi ásíñi be Mandem arem be, ‘Böbhen báchyè me kenókó chi ne beyonnyu bhap, bati yap ásap nekó ne me. ⁷ Kenókó eken bó báchyè me kechi chi ndéndem, mbonyune bebhé ebhen bakwāñwan báfyé ké bó bátòn bho mbó be bechi Eyon Mandem.’ ⁸ Bārò bebhé Mandem bákonjo chi bepĩñ ebhen bö mmik.” ⁹ Yesu arək ambi aghati bhó be, “Bábhon erítĩ mbi béró bebhé Mandem ndu békonjo chí menyĩñ ebhen bachĩmbi bheka bátónj! ¹⁰ Moses arem be, ‘Chíe étáyē ne máyē kenókó’ ne be ‘Yě agha ane árēm ebépti eyon ntá etayi, yě máyi, bábhon beway yi.’ ¹¹ Ke bághati bho be mbák mmu ándem ntá etayi, yě máyi be, ‘Nsot enyĩñ ene mbónj mbə bekwak wə ne yə, nchyé ntá Mandem’, ¹² nə, bächet bho mbi be báké kwak bachi ne manə bhap. ¹³ Ndũ bákə nə, básot bepĩñ ebhen bachĩmbi bheka bebyak Eyon Mandem. Ne beyá menyĩñ bechak ebhen bákə béchĩ mbó ebhó.”

*Menyĩñ ebhen békə mmu áké bhak pépép besí Mandem
(Mt 15.10-20)*

¹⁴ Yesu árēm nókó nó, apet abhiñi beyá bo abhen bachi aré arem be, “Bé mankem, tá ká batú mángok enyĩñ ene mbónj berem, máñjwimem! ¹⁵ Yěnyĩñ epu ene mmu ányìe énkə be yi aké bhak pépép besí Mandem. Enyĩñ ene éfú mmu anyu ke ékə mmu áké bhák pépép besí Mandem. ¹⁶ Mmu ane ábhónj batú beghok ángók.” ¹⁷ Yesu áró nókó bhó, arək anywóp. Aré, baghokó bhi bábhép yi ntí beyon ebhó. ¹⁸ Yesu akeme bhó be, “Bé nkwo bábhíkire jwimem-ε? Bábhíkĩ riñi be enyĩñ ene mmu ányìe enchwe yi menie épú kway bekwə be yi ake bhak pépép besí Mandem? ¹⁹ Enyĩñ ene mmu ányìe, épú chwe yi anti, éron chi menie ebhi ne áji yə amferε.” Yesu arem nə, ndu áyàn bo mándiñi be yěntiki nenyíe nékway menyie. ²⁰ Arək ambi berem be, “Enyĩñ ene éfú mmu anti ke ékə yi ake bhak pépép besí Mandem. ²¹ Chí amem nti mmu ké nkaysi mbámmbə

áfù, antén yi ndü epúsi, ne beway mmu, ne bekwen berwop, ne ²² béfyε amík ndü menyin bo bachak, ne ebébhénti, ne berwō bho, ne epō epin ene mmu apu kem mmuet, ne mpap amík, ne bechōnti nnyén mmu, ne neyōjómuet ne echinti. ²³ Bebepti menyin ebhen menkem befù mmu chi anti ne bó ke bekà mmu ake bhak pépép besí Mandem.”

Ngwé ane abhōjō neka
(Mt 15.21-28)

²⁴ Yesu afa ye nebhuet wu are rōn atú etak ane achi kekwoT Táya ne Sídōn. Arak achwe eket émōt abhak aré. Ake yán mándinji bé yi achi aré. Yé nō, ake rōp bhésé bhésé. ²⁵ Ngwé amōt ane efōjō ebúbu ésōjōri mōywi ane ngōsōj aghok éti Yesu. Arak ntá yi kechōnti mpok, akwén bekak ebhi. ²⁶ Ngwé wu apú nyaka mmu Israel. Bábhe yi chi atú Síria ndü nneréket agho ané bábhinji be Fonísia. Anik Yesu mmuet be ambok efōjō ebúbu yō émfu mōywi amuet. ²⁷ Ke Yesu arem ntá yi be, “Dō sēnchíε kpík māmbo nenyíε. Épú chak besōt nenyíε māmbo mánchyé ntá mmú.” ²⁸ Ngwé wu akeme yi be, “Acha, échí tetep. Ke mmú ényie nōkō bechōkōtí ebhen befù ntá māmbo amfay éfémé nenyie ménkwenti amík.” ²⁹ Yesu arem be, “Éti beyōj ebhe ebhen, petnsem anywōp, efōjō ebúbu eyō énanj éro mōywe.” ³⁰ Apetnsem anywōp, aghó mó bhure ndü ndu ené efōjō ebúbu yō énanj éro yi.

Yesu abú mbók

³¹ Yesu arō atú Táya, afuét Sídōn achwe atú betok byo ane bábhinji be Dikápolis, akō achwōp ndü Manyu Gálili. ³² Básōt mmū amōt bárók ntá yi ne yi. Mbanj yi ke ghók, kepí yi kerem kōkō kōkō. Mánik Yesu mmuet bé ányáná yi amō anti. ³³ Yesu aya yí báfá nenti bho, bárók nékú. Asonj yí kenōjámō batú, apá batié, atok néri eni. ³⁴ Yesu ayinji mfay asók nsok arem be, “Efáta” nō chi, “Nené.” ³⁵ Témté wu, batú yi ánéne, nerí nékánári yi anyu abho berem kepí sayri. ³⁶ Yesu asemti bho be báké ghati yé mmu enyinj ene éfákári. Yé nō, ásémtí nókó bhō, mángati nōkō ghati bho. ³⁷ Bo bábhák maknkay, mándeme nōkō be, “Yinj, enyinj ene yí áká éri echa. Akū yé chí bo abhen batú

áchókó mángók mbanj, babhók mándem kepí.”

8

Yesu adík nka bho enwi
(Mt 15.32-39)

¹ Ebhíkí tat, ené beyā bho bāpet bāchēm nebhuet amōt, Yesu abhinji bakojo bhi arem be, ² “Ntínso nékēm me ne bōbhen. Bāchí fá ne me ndü manywōp arat, ne bābhíkí bhōj yēnyinj menyie. ³ Mbák ntó bhō mámpetnsem kenyié nenyíε, bákway begu nsay ambi, ne beyā bhap báfú bakō asiε.” ⁴ Bakojo bhi bābhēp yi be, “Étak épú fá, chōj mmu ambōj nenyíε enen nékwāy bōbhen mankem fá?” ⁵ Yesu abhēp bhō be, “Bābhōj bekpókó bret afō meni?” Bákeme yi be, “Sébhōj bekpók tándramōt.” ⁶ Yesu achye eyōj be bó mankem mánchókó amik. Asōt ye bekpókó bret bhō tándramōt. Achyé nókó bakak ntá Mandem, abho bebōkōti bhō anchye nōkō ntá bakojo bhi be mánchyé ntá bo bhō. Baré sōt mánkōre nōkō. ⁷ Bābhōj nyaka bārú nsi nkwo. Yesu achyé nōkō bakak ntá Mandem, achye yō ntá bakojo bhi be mánkōre yō nkwo. ⁸ Yēntiki mmu anyié ajwi. Baghókó bhi bābwōpti nenyíε enen nérōbhé, néjwí bekay tándramōt. ⁹ Mpāy bhō abhak mbō nka enwi. ¹⁰ Yesu aghati bhō mánguré. Témté wu, Yesu ne bakojo bhi bāchwe amem áchwí bárók atú Dalmanúta.

Bōnkwo Fárisi bābhēp Yesu ántōj bō erinjí maknkay

(Mt 12.38-42, 16.1-4)

¹¹ Mbok bōnkwo Fárisi bárók ntá Yesu bābhō bekem epúti ne yi. Baré yanj mbi memō yi. Bābhēp yi ankū enyinjí maknkay ené ébhak mbō erinj ené étōj be betanj ebhi befú chi ntá Mandem. ¹² Yesu asók nsok arem be, “Ndaká yí mkpáká bhō ané echōj áyàn erinjí maknkay? Tetep, nchí ghati bhe be yé mmu apú tōj bhō enyū erinjí maknkay ené bō báyanj.” ¹³ Arem nókó nō, arō bhō apet achwe amem áchwí, are pé bérōj ebhé manyu échák.

Sōt ka mpok ne yis bōnkwo Fárisi ne ane Hérōd
(Mt 16.5-12)

¹⁴ Bakonjo Yesu bághókántik bépókò brèt. Babhõn nyaka chí mókprókò brèt amõt amem áchwí. ¹⁵ Yesu are semti bhò be, “Sõt ka mpok ne yís bõnkwo Fárisi ne ane Hérød.” ¹⁶ Bábhó berem ne bati be, “Arèm nõ mbõnyune sébhíkí bhõn brèt.” ¹⁷ Yesu arinjì enyinjì ene bó bárèm abhép bhò be, “Ndaká yí bárèm òti brèt ane báhíkí bhõn? Bábhíkíre jwimem-e? Bati ábhuet be amem chóchókó? ¹⁸ Bábhõn chí amík ntiako? Bábhõn chí batú nemak-a? ¹⁹ Bághókántik ndu ndíkí nka bho etay ne bekpókò brèt betay? Ane áróbhé abhak bekay ménì?” Bákéme yi be, “Bió ne bepay.” ²⁰ Yesu apet abhép bhò be, “Ne mpok nkórè ane bekpók tándramõt nká bho enwi ényié, ane áróbhé mányokoti, abhak bekay ménì?” Bákéme yi be, “Tándramõt.” ²¹ Abhép bó be, “Bábhíkíre jwimem?”

Yesu akwá nnémámík aghó mban

²² Ené Yesu ne baghókò bhi bágháká Betsáida, bõfú básót nnémámík bárók ntá yi, mánikmuet be ántak yi. ²³ Yesu akém yi ndu awò, aya bárak antí etak. Apá yi batíé amík, anyanã amó anti ywi abhep yi be, “Jghò nõ yènyinj?” ²⁴ Mmu wu ayinjì mfay arem be, “Nchí ghó bo ke bachi chí mbò be menak ke békò.” ²⁵ Apet atak amík yi. Ndõn yò, mmũ wu ayinjì díí, apet abho beghò mban, ne are ghó yèntiki enyinj sayri. ²⁶ Yesu aghati yi be ándak eket eyi, ne beyõn ebhen be, “Képetnsem etak.”

Píta arem be Yesu chí Kristo (Mt 16.13-20; Lk 9.18-21)

²⁷ Yesu ne bakonjo bhi báfuét báré rõn ndũ bõbetak abhen bachi kekwo Seséria Fílipi. Ambi, Yesu abhép bhò be, “Bo bárèm be me nchí agha?” ²⁸ Bákéme yi be, “Mbak bárèm be òchí Jõn Njwiti. Bachak be Eláija, ne abhenefu be òchí ndemekerinti amõt.” ²⁹ “Ke bë babhõn bárèm be me nchí agha?” Símun Píta akéme yi be, “Wò ke òchí Mpepe Mandem afyé nyaka bariep be áto.” ³⁰ Yesu asemti bhò be báké ghati yè mmu.

Yesu arem be chõn mánchye yi beyá esõjõri ne mángwáy yi
(Mt 16.21-28; Lk 9.22-27)

³¹ Yesu abho beghati bhò be, “Me Mmu mfú ntá Mandem mbõn beghò beyá esõjõri. Bõbati etak, ne bõbati bachiákap Mandem, ne batõn ebhé Mandem bábyak chõn me ne mángwáy me, ke égháká nõkò manywõp arat, mpetnsem ndũ nepém.” ³² Yesu aghati bhò nõ kponõron. Píta asõt yi nepak arem be, “Eta kerem awũ ndak.” ³³ Ke ndu Yesu áyibhirí mmuet aghò baghókò bhi, aji Píta be, “Satan, fá mé besí! Nkaysi ye chí ane nkwanwan, abhíkí fu ntá Mandem!”

Enyinjì ene mmu ábhõjò bekwá ke ambak nkonjo Yesu

(Mt 16.24-28; Lk 9.23-27)

³⁴ Yesu abhinjì ngémtáy bho ne bakonjo bhi arem ntá yap be, “Mbák mmu áyan bébhak nkonjo wa, abhõn béghókántik mmuet yi, ampókò ekotákátí yi, ankonjo me. ³⁵ Yè agha ane áyan bepepe mmuet yi ánem nepém eni. Ke yè agha ane áká menem nepém eni òti ya ne òti Mbok Ndíndí, ábhõn chõn nõ. ³⁶ Ntiki nsáy mmu ábhõn mbák abhõn yèntiki enyinjì fá amík, ke aném nepém eni? ³⁷ Ne mbák mmu áném nepém eni, ntiki enyinjì yí ákwáy besõt anchye be yi ampèt ambõn nõ? ³⁸ Mbák mmu abhõn ntíanwõp òti ya ne òti Eyõn eya ndũ mkpáká bho ané ápú kwá enyu Mandem áyan, mkpáká bho bebá, chõn Mpepe Mmu mfú ntá Mandem mbõn ntíanwõp òti yi mpok nchí twò ne keném Etaya ne bõángel bhi.”

9

¹ Yesu arak ambi beghati ngémtáy bõbhò be, “Nchí ghati bhe be, mbak bho báchi fá abhen bápú gu kpáte mángõ ndũ Kefò Mandem kétwò ne betan.”

Besí Yesu béyibhiri (Mt 16.21-28; Lk 9.22-27)

² Èfuéré nõkò manywõp atandat, Yesu asõt Píta, ne Jems ne Jõn, akó amfay njie ngo ne bhò. Bábhák aré bõbhó. Bápere yinjì, besí Yesu béyibhiri. ³ Nden eyi nkwo éré diere pépépé enyu ené yè mmu ápú kwáy beso nden yè chí ne babhé éndiere enyu yò. ⁴ Témchok, Moses ne Eláija, baremé kerinti Mandem abhen tesáy, bábhési mándeme nõkò keri ne Yesu. ⁵ Píta abho berem ntá Yesu be, “Acha, éri tontó be sechi fá. Dõ

sénté bétém barat. Emot ntá ye, échák ntá Moses, ne enéfú ntá Eláija.” ⁶ Píta arem nò mbonyune abhíkí ríñi nyaka enyíñ echák ene yi ábhónó berem ndü becháy bekeme bhò tontó. ⁷ Nerem ane Píta árémé enyu yò, nebhané nésep témté, nebho békúti bhò. Eyòñ éfú amem nebhané éndeme nòkò be, “Né chí Mówá. Nkòñ yí tontó. Ghók ká yi!” ⁸ Témté wu, bòPíta báýíñi, ke bákerere ghó yé mmu, ebhiki fuet chi Yesu aywínti.

⁹ Ne ndü Yesu ne bòPíta básèp njié, Yesu aghati bhò be, “Báké ghati yé mmu enyíñ ene bághó fá, kpáte Mmu ane áfú ntá Mandem ampètnsem ndü nepém.” ¹⁰ Bábhúre enyíñ ene Yesu aghati bhò anti, bóke ghati yé mmu enyíñ ene bághò. Mámbebhè nòkò chi bati be, “Nepèrénsem ndü nepém chi yi?” ¹¹ Bó bati arat bábhèp Yesu be, “Ndaká yí batòñ ebhé Moses bárèm be Eláija abhòñ bepètnsem fá amik ke Mpereme Mandem afyé barièp be átó antwó?” ¹² Yesu akeme bhò be, “Échí tetep be Eláija abhòñ beyambi antwó, anyure menyíñ menkem ambare, ke ná básíñi amem Ekáti Mandem bé Mmü ane áfú ntá Mandem abhòñ béghò esòñori ne bé bábyak chòñ yi?” ¹³ Ke nchí ghati bhe be Eláija anáné átwò ne bo bákú yi bebá mbò enyu bákónó mbò enyu básíñi nyaka amem Ekáti Mandem éti yi.”

Yesu abú mmó ane efónó ebúbá échyè esòñori

(Mt 17.14-21; Lk 9.37-43a)

¹⁴ Ené Yesu ne baghòkò bhi bati arat bápètnsem, bátéméri bakoño bhi báchák. Bághó beyá bho ne batòñ ebhé Moses ndu bákèm epúítí ne bhò. ¹⁵ Témté wu, beyá bo bho mankem bághó nókó Yesu, bábhák maknkay tontó. Báre ròñ ntiét ntiét bekaka yi. ¹⁶ Abhép bakoño bhi be, “Ntiki epúítí nò bákèm ne bhò?” ¹⁷ Ke mmu amot amem nkwo bóbhò akeme yi be, “Ntòñ, ntwó ne mówá ntá ye. Efónó ebúbá epú ka yi andem kepí, ¹⁸ ne yéntiki ebhak ené efónó yò ékém yi, éguèp yi amik, befen mémfu nòkò yi anyu. Mpok yò, ande nyie amen ne anòkò. Nnik baghòkò bhe mmuet bé mámbók yò éndó yi, ke bábhíkí kway beku nò.” ¹⁹ Yesu akeme bhò be, “Bé mkpaká bho ane ábhíkí bhòñ

neka ne me, bé bho báýìbhiri tetep ndü enyíñ echak, chòñ mpètnstat ne bhe ná? Chòñ nképnti ne bhe ngaka fá?” Ke árem be, “Twó ká ne mówu fá ntá ya.” ²⁰ Básòt mðre bárók ntá Yesu ne yi. Efónó ebúbá yò eghò nòkò Yesu, témté wu, ényíkisi mówu gbogbògbok, akwén amik are biñiri, efen émfu nòkò yi anyu. ²¹ Yesu abhép chimò be, “Efónó ene énañ etat yi amuet ná?” Chi mówu akeme be, “Té kembó eki. ²² Beyá ndòñ efónó ebúbá yò ékà yi ankwén ango. Mpokófu ékà yi ankwèn anyén ndu beway yi. Mbák òkway beku enyíñ, ghò bhesé ntínso kwak bhesé.” ²³ Yesu akeme be, “Wò bé mbák mèkwáy beku enyíñ! Yéntiki enyíñ ékway bekò ntá mmu ane ánókó Mandem.” ²⁴ Témté wu, chimò arem ne eyòñ amfay be, “Nnókó ke neka ená nébhíkí tañ. Kwak me nnókó sayri.” ²⁵ Yesu ághó nókó bé bo bátwò chi tontó tontó, ásáy efónó ebúbá yò be, “Wò efónó ené, efónó kebhók ne batú chóchók, ghók. Fú yi amuet, ne yé ewak, óké pere twó yi amuet!” ²⁶ Yesu árem nòkò nò, efónó yò ébik, ényíkisi mówu gbogbògbok, éfú yi amuet. Aròp mbò ngú. Bo abhen báchi are barem be, “Agú.” ²⁷ Ke Yesu akém yi ndu awò, akwak yi afate. ²⁸ Yesu ákú nòkò nò, achwe anywóp. Bakoño bhi bábhèp yi ansem ansem be, “Ndaká yí sébhíkí kway bebok efónó ebúbá yò?” ²⁹ Yesu akeme bhò be, “Ndiere ne nenikímmuet ne netarénsay ke bákway beku enyü efónó ebúbá ene émfu mmu amuet.” *

Yesu apèt arem be chòñ mángwáy yi

(Mt 17.22-23; Lk 9.43b-45)

³⁰ Yesu ne baghòkò bhi bárò báre fuet atú Gálili mándòk nòkò. Akéyáñ mándíñi ebhak ene yi achi, ³¹ mbonyune, áttòñ nyaka bakoño bhi angati nòkò bhò be, “Bákèm chòñ Mmü ane áfú ntá Mandem mámfye yi amó bð mmik mángwáy yi, ne éghaka nòkò manywòp arat ampètnsem ndü nepém.” ³² Ke bó kejwimem ndü enyíñ ene yi áreme ne báre chay bebhep yi.

Nkoño Yesu ane áchá abhenefu

(Mt 18.1-5; Lk 9.46-48)

* **9:29** Netarénsay: Mbak besí basin abhíkí bhòñ “Netarénsay”.

³³ Bágháká nókó Kapřnaum, báchwe anywóp. Ené bachi aré, Yesu abhép bhó be, “Bákém mbá epúítí ambi ěti yi?” ³⁴ Báchókó kpák, mbonyune bákém nyaka epúítí ne bati ankəŋombi ndu berinjí mmũ wap ane áchá báchák. ³⁵ Yesu achəkó amik, abhinj bho bati byo ne apay, abho beghati bhó be, “Mmũ yweka ane áyàn bebhak mungo, abhəŋ besət mmuet yi mbó be apu yěnyinj ne ambak mübetok ntá bo bachak mankem.” ³⁶ Asət mandú mmó ate néntí nap, apəkó ye yí amuet, arem ntá yap be, ³⁷ “Yě agha ane ásót mmó mbó ane sayri ěti ya, ásət chi me, ne yě agha ane ásət me sayri, ásət chi mmu ane átó me.”

*Yě agha ane áká ne bhesé achi ne bhesé
(Lk 9.49-50)*

³⁸ Jñn árem ntá yi be, “Ntəŋ, séghə mmu ane apu ndũ nkwo ywese ndu ábòk befónj bebabebə ndũ nnyén ena. Ségháti yi be, áképeré kə nə mbonyune apú ndũ nkwo ywese.” ³⁹ Yesu akeme be, “Báké kan mmu mbó awu mbonyune yě mmu apú ane ákə enyinjí maknkay ndũ nnyén ena antiŋ anjibhiri mmuet andem bebéptí menyinj ěti ya. ⁴⁰ Mmu ane apu nu ne bhesé, achí ne bhesé. ⁴¹ Dinj ká be yě agha ane áchyé be nkóp manyier mányú mbonyune báchí bakoŋo abhen Mpepe Mandem afyé nyaka bariep be átò, apu nók bebhəŋ akap.”

*Sət ka mpok bé mmu áké kə nti ankwən
ndũ bebá
(Mt 18.6-9; Lk 17.1-2)*

⁴² Yesu arem be, “Chəŋ émbep encha ntá mmu ane áká mówa amət ane abhónj neka ne me ákwén ndũ bebá. Echi sayri ntá mmu wu, be mánsət ntáy negho mánsət emi yi, mamese amem manyu. ⁴³⁻⁴⁴ Mbák awə ywe ákə ənkwen ndũ bebá, kpót wu feré! Echi sayri be ənchwe ndũ nepém enen nebhiki bhəŋ ngwenti ne awə amət echa memese wə amem nepingo ane apu neme ne amə apay! ⁴⁵⁻⁴⁶ Mbák ekak eye étò wə ndũ bebá, kpót yə feré. Echi sayri be ənchwe ndũ nepém enen nebhiki bhəŋ ngwenti ne ekak émət echa bé mámése wə amem nepingo ne bekak bəpay. ⁴⁷ Ne mbák nyésé ene nékə ənkwen ndũ bebá, poŋórí

nó gəép. Echi sayri bé ənchwe ndũ Kəfə Mandem ne nyésé nemət echa be mámése wə amem nepingo ne amík apay. ⁴⁸ Amem nepingo enə, kényore eken kényie bho kəpú gú, ne ngó apu neme. ⁴⁹ Chəŋ mángoko yěntiki mmu ne ngó nkúbhé mbə enyu báfyè ngán ndũ nenyié be néndí anyu. ⁵⁰ Ngán achí erítí enyinj. Ke mbák ngán ábhíki pere bhəŋ manyinjti mi, ná bákway beka wu ampət ambak erítí ngán? Bəŋ ká ngán amuet, márchəkə eyəŋ émət ne bati.”

10

*Enyinj ene Yesu átónj ěti awáy nebhay
(Mt 19.1-12; Lk 16.18)*

¹ Yesu ne baghəkó bhi báro ye Kapřnaum bárók atú Judéya. Bákinj Manyu Jódan. Ngémtay bho, bápət báre rəŋ ntá yi. Are tón bə mbə enyũ yi ákə nyaka mpoknkem.

² Mbək bənkwo Fárisi bátwó memə yi. Bábhép yi be, “Ebhé yese éká be mmu ándó ngoré ywi ndũ nebhay?” ³ Yesu akeme bhó be, “Moses aghati nyaka bhe be yi ěti awáy nebhay?” ⁴ Bákéme be, “Moses arem be mmu ákwáy berə ngoré ywi mbák achyé yi ekáti ené awáy nebhay?” ⁵ Yesu aghati bhó be, “Chí ěti netanjánti eneka ke Moses áchyé nyaka bhe ebhé ene. ⁶ Sayri sayri, te nebhómik, ‘Mandem ághókó nyaka bo, ngoré ne mbakanem.’ ⁷ Eti yə, ‘Mbakanem abhəŋ béró etayi ne máyi, ambat mmuet ne ngoré ywi, ⁸ bó bati apay mándəp mbə mmũ amət. Bó kəperé bhak ye bati apay, ke mmũ amət.’ ⁹ Mmu áké fyə ye ákóré nenti bo abhen Mandem áchémtí.”

¹⁰ Yesu ne baghəkó bhi bápéré nókó nsem anywóp, baghəkó bhi bápət babhép yi menyinj ěti nkúbhé ndaka wu. ¹¹ Arem ntá yap be, “Yě agha ane áró ngoré ywi ndũ nebhay, abháy achak, akwən berwəp, * ¹² ne ngoré ane áró nném abháy achak, akwən berwəp.”

*Yesu áyét mambə
(Mt 19.1-12; Lk 16.18)*

¹³ Bofú básót bəbhəp bárók ntá Yesu ne bhó be yi anyanə bhə amə anti anjet bhə. Baghəkó bhi bábho besáyti bhə. ¹⁴ Ke Yesu aghə nəkə nə, nti nébé yi amem, arem ntá

* **10:11** Nə chi akwən nku nebhay ne ngoré ywi.

yap be, “Dǒ ká mǎmbə mántwə ntá ya, bǎké chyet bhə mbi mbənyunə bo abhen bachi mbə bhə kě Mandem abhak Mfə wap.”
 15 “Nchí ghati bhe be, mbák mmu apú ne Mandem mbə enyũ mmó ábhák ne etayi, apú kway bebhak ndũ mpǎy bho abhen Mandem achi Mfə wap wáwák.” 16 Yesu asət ye bhó amət amət, ne yentiki ane yi ásóré ambat amæet, anyanə yi awə anti, anjet yi.

Mmũ nkáp

(Mt 19.16-30; Lk 18.18-30)

17 Ené Yesu árəŋ nekə, mmũfú ajiət, arək, atep mánén besí bhi, abhép yi be, “Ntəŋ, wə mmũ ndíndí, chəŋ nkə yi ke mbəŋ nepém enén nebhiiki bhəŋ ngwénti?” 18 Yesu akeme yi be “Ndaká yí óbhijí me be mmũ ndíndí? Yě mmũ ndíndí apú. Mandem aywínti ke achi Ndíndí. 19 Ŏríŋí bebhé Mandem. Bérəm be, ‘Kéwáy mmu, Kékwen berwəp, Kéghép aghép, Kéte ntísie ákwáré, Kényie enyijí mmu ndũ bapu, Chiě máye ne etaye kenókó.’” 20 Mmu wu arem be, “Ntəŋ, nnán nchí bhæere bebhé ebhen menkem te kembó éka.” 21 Yesu ayijí yi ne beyǎ ekəŋ arem be, “Erəp chi enyijí émət ené óbhəŋə bekə. Dók tí menyijí ebhe menkem chyě nkáp ntá bachébhébhə. Mbák ónká nə, chəŋ ómbəŋ kefə menyijí amfay. Ŏntwó ye ənkəŋə me.” 22 Aghoko nəkə nə, apəp, arəbhe rəŋórəŋ ne basémé anti mbənyunə abhəŋ nyaka beyǎ menyijí

23 Yesu ayibhiri mmæet arem ntá baghəkó bhi be, “Ebe mmæet tontó be mũnkáp anka Mandem ambak Mfə ywi!” 24 Baghəkó bhi bǎghókó nókó nə, mmæet agú bhə. Ke Yesu apət arem ntá yap be, “Bəbha, ébe mmæet tontó be mmu anka Mandem ambak Mfə ywi! 25 Echí wikirik be mpəŋə baso ámfuét ndũ mbok mbiábhan écha mũnkáp beka Mandem ambak Mfə ywi.” 26 Bǎghókó nókó nə, mmæet agú bhó tontó, bǎbhép yi be, “Agha ákwáy ye bebəŋ nepém enén nebhiiki bhəŋ ngwénti?” 27 Yesu ayijí bhə dŋi arem be, “Ntá nkwanwan, mbi apú, ke yěnyijí épú cha Mandem.” 28 Píta asá eyəŋ arem be, “Ná ne bhesé? Séró yěntiki enyijí sékəŋə wə!” 29 Yesu aghati bhó be, “Tetətep, mmũ ane aró yě chí eket eyi, yě chí bəmayi abhen babhakanem yě chí abhen baghərə, yě chí máyi ne etayi, yě chí bəbhi, ne yě chí

bakí yi éti ya ne éti Mbok Ndíndí, 30 chəŋ Mandem anchye yi beyǎ menyijí fá amik, ne chəŋ ampət ambónə beket, bənnə abhen babhakanem ne abhen baghərə, ne mánó, ne bə, ne baki, ndəŋ besa betay. Chəŋ bo mánchye yi beyǎ nenyok, ke ndũ mmik nkə Mandem anchye yi nepém enén nebhiiki bhəŋ ngwénti. 31 Ke chəŋ beyǎ bo abhen bachi ambi néne, mándəp ansem, ne abhen bachi ansem, mándəp ambi.”

Yesu arem ndəŋ ane ajwi érat be chəŋ mángwáy yi

(Mt 20.17-19; Lk 18.31-34)

32 Yesu ne baghəkó bhi báfa báre ko berəŋ Yerúsalem, yi ambi, bó ansem. Mmæet agú baghəkó bhi ne becháy békem bo abhen bákəŋə bhə. Apət asət baghəkó bhi bati byo ne apay nepak abho beghati bhə menyijí ebhen bebəŋə befakari ntá yi be, 33 “Ghók ká, sérəŋ nə chi Yerúsalem, ne mpok ségháká aré, chəŋ mánti Mmu ane áfú ntá Mandem, mánsət yi mamfye amə böbati bachiákap Mandem ne ntá batəŋ ebhé Moses, mándem be mángwáy yi, mámfye yi amó bo abhen bápú bo Israel. 34 Chəŋ mánjəkə yi, mámpati batíe yi amæet, mánden yi ne ékpá ne mángwáy yi. Ke éghaka nəkə manywəp arət, ampətnsem ndũ nepém.”

Yesu yi be mũnti abhəŋ bebhak mubetok

(Mt 20.20-28)

35 Jems ne Jəŋ, bə Sebedi bárov ntá Yesu bárem be, “Ntəŋ, séyən be ónkə yěntiki enyijí ene sénikmæet be ónkə ntá yese.” 36 Yesu abhép bhə be, “Bǎyan nkə be yi?” 37 Bákéme yi be, “Kə enyu ené bese séchəkə ne wə, amət ebhé awónem, achák ebhé awóghə mpok óbhak ndũ enəkó kefə eye ne kenókó.” 38 Ke Yesu arem ntá yap be, “Bǎbhíki riŋi enyijí ene bǎyən nkə ntá yeka. Bǎkwáy beka menyijí nkóp esəŋəri ane mbónó ményú? Chəŋ mǎnkway beká bégu enyu newú enen mbónó begu?” 39 Bákéme yi be, “Sékwáy bekə nə.” Yesu arem ntá yap be, “Tetəp chəŋ mǎnka enyũ esəŋəri ene mǎghə ne mǎngu enyũ newú enen mǎgú, 40 ke mbíki bhəŋ betəŋ beyap bo abhen bǎbhəŋə bechəkə ebhé awónem eya ne abhen bǎbhəŋə bechəkə ebhé awóghə.

Mandem ke áchye bebhak ebhə ntá bo abhen bábhónó bebhak are.”⁴¹ Baghək Yesu báchák bati byo bágghókó nókó enyij ene Jems ne Jón bárémé, bábhó bebenti ne bhə.⁴² Yesu abhijí bó mankem arem be, “Bárijí be, ntá bə mmik, bo abhen básot be báchí bafə, bábhəj beyä betanj amfay böbhap, ne böbati básot beyä betanj beka böbhap mangok bhə.⁴³ Ke ébhíkí bhəj bebhak enyu yə ndü nkwo yweka. Mmu ane áyàn bebhak mungo yweka, abhəj bebhak mübetok yweka,⁴⁴ ne yéntiki mmu yweka ane áyàn bebhak mmü mbi abhəj bebhak nsem yweka, abhəj bebhak nsem ntá abhenefu mankem.⁴⁵ Yé chi Me Mmu mfú ntá Mandem, mbíkí twə be bo mántók me. Ntwə chi bebhak mübetok ne bechye nepém ene ndu beku beyä bhó mféré bhə ndü kesemé bebá.”

Yesu abú Batimaos, nnémámík etək Jeriko (Mt 20.29-34; Lk 18.35-43)

⁴⁶ Yesu ne baghəkó bhi báchwəp Jeriko. Ené bó bāró Jeriko bérəj, ngémtay bhə bare kojo bhó ansem. Nnémámík amət ane aka nnyén be Batimaos, mmó Timáyos, abhak nepaká mbi chókó.⁴⁷ Aghókó nókó bé Yesu ane Násáret ke áfuət, abho bebik be, “Yesu! Mmó Mfə Debhít! Ghó me ntínso!”⁴⁸ Beyä bo báre sayti yi be ánychókó kpák. Ke akpik are bik ne eyəj amfay be, “Mmó Mfə Debhít, ghó me ntínso!”⁴⁹ Yesu ághókó nəkə nə, ate arem be, “Bijí ká yi antwó.” Bārək babhijí yi bárem be, “Faté twó, óké chay, ábhijí wə.”⁵⁰ Nnémámík wu ayók nde yi amese awu, afate, báyá yi arək ntá Yesu.⁵¹ Yesu abhéj yi be, “Jyán me nkú wə yi?” Nnémámík wu akeme Yesu be, “Acha, nchí yan be mpet ngó mbanj.”⁵² Yesu arem ye ntá yi be, “Guré, neka ene nékə ətanj.” Témté wu, abho begho mbanj, ne abho békójo Yesu.

11

Yesu achwe Yerúsalem mbə Mmu ane abhónó betanj menkem (Mt 21.1-11; Lk 19.28-40; Jn 12.12-19)

¹ Yesu ne baghəkó bhi bákó baghaka ndü böbetək Betfáge ne Bétani ndü Njie Menok Olif, kekwoj Yerúsalem. Ató baghəkó bhi bati apay ambi.² Aghati bhə be, “Dók ká ndü mótk ane achi afə ambi. Nechwe ane

báchwe aré, chəj mǎngə mómpəjə batu sesét, ane yé mmu abhikire kə ne yó. Kanari ká, twó ne yó.³ Mbák mmú ámbép bhe ntí ane bákəjari yó, ghati ká yí be, ‘Acha ke áyàn yə, ne chəj antó mántwə mánkeme yó témté.’”⁴ Báfa bārək, bágghə mómpəjə batu wu sesét nefi eket, nékú mbi. Bábhə békəjari yə.⁵ Ené bákəjari mómpəjə batu wu, bo abhen báchí are téé bábhép bhə be, “Ndaká yí bákəjari mómpəjə batu wu?”⁶ Baghək Yesu bággháti bhə enyij ene Yesu árémé mpok yi átó bhə. Bāró ye bə mándək ne mómpəjə batu.⁷ Básot yə bārók ntá Yesu. Básot nden mfáməet yap básəbheri mómpəjə batu wu, Yesu achəkə amfay.⁸ Bo abhen bachi aré, báfere nden mfáməet eyap baghay ambi. Báchák béré kpət béwuókéndé mángay nəkə ndü mbi ane yí áfuət are. Báchák béré kpəti kefəbhé eken kébhónó beyé mángay nəkə ambi.⁹ Ndu bārəj, bo abhen bachi ambi ne abhen bachi ansem báre bik mándeme nəkə be, “Sémbítí Mandem mfay! Mandem ánjet mmu ane átwə ndü nnyén Acha!”¹⁰ Mandem ánjet kefə etayese Debhít eken kétwə! Sémbítí Mandem mfay!”

¹¹ Nechwe yí áchwé Yerúsalem, arək amem ekerákap Mandem, abyoyéntiki enyij. Aghó nókó bé mpok áfuət, asət baghəkó bhi bati byo ne apay bārək ndu mótk Bétani.

Yesu akə enək ene babhijí bé Fig ekuri (Mt 21.18-19)

¹² Néyi nəkə, ené Yesu ne baghəkó bhi bārə Bétani bápətnsem, nsay akém Yesu.¹³ Aghó enək fig nəkə nesie ne beyé aré gebheee, arək beyijí mbák ákway béghə yé sepeménək are. Aghaka nəkə aré, aké ghó yényij ebhiki fuət chi beyé, mbənyune mpok menək fig ményü kepem abhiki re ghaka nyaka.¹⁴ Yesu arem ntá enək eyə be, “Bebho echəj, əpú pere nyu kepem.” Baghək abhi bágghok enyij ene yi árémé.

Yesu achwe amem ekerákap Mandem abók bakösie (Mt 21.12-17; Lk 19.45-48; Jn 2.13-22)

¹⁵ Baghaka nəkə Yerúsalem, Yesu arək achwe amem ekerákap Mandem. Abók bakösie ne bo abhen bákü menyij. Atakati béfémé bo abhen bákə esie bakáp bewupsi.

Atakati nkwo menok bo abhen bati bebhono, ¹⁶ ne akeka be ye mmu ampoko enyia amfuet amem ekerakap Mandem ndu ayana mbi mbin. ¹⁷ Are ton ye bho andeme noko be, "Pu basia Mandem arem be, 'Eket eya ebhona bebhak chi ekeré nenikimueti nta bo betoko mmik menkem', ke bayibhiri yo erap chi eket ene baghep babhese are!" ¹⁸ Bōbati bachiakap Mandem, ne baton ebhe Moses baghok noko no, bare yan mbi beway yi bhesé bhesé mbonyune bachay nyaka ngemtay bo abhen bachi are, ne nti be bōbhō bachi nyaka maknkay tontó ndū menyia ebhen Yesu aton. ¹⁹ Eghaka noko beku, Yesu ne baghoko bhi baro etok egho bafu.

*Enyia ene enok fig ene ekuri eton bhese
(Mt 21.20-22)*

²⁰ Bēti, ene Yesu ne baghoko bhi bafuet bepetnsem, bagho enok fig ene Yesu areme be epu pere kway menyu kepam, ndu enan egu te ne bakan. ²¹ Pita atik noko enyia ene Yesu areme nta enok fig eyo, arem be, "Acha, yini! Enok ene areme be epu kway menyu kepam egu." ²² Yesu akeme bhō be, "Bōn ka neka ne Mandem. ²³ Nchi ghati bhe be, ye agha ane aghati njie be, 'Fa fa dok kwēn awu amem manyu,' ne yi ke makati ndū nti eni ke anoko be Mandem aka no nta yi, Mandem aka yo nta yi mbonyune abhiki makati be Mandem aka enyia ene yi areme emfakari. ²⁴ Nchi ghati ye bhe be yentiki enyia ene manikmuet be Mandem anchye bhe, noko ka be manan babhona yo ne chon manbon yo tetep. ²⁵⁻²⁶ Yentiki mpok ane mmu yweka anikmuet, amfonori yentiki mmu ane aka yi bebā. Mbak bakā no, chon etayeka Mmu achi amfay amfonori be nkwo."

*Babhēp Yesu ebhak ene betan ebhi befū
(Mt 21.23-27; Lk 20.1-8)*

²⁷ Yesu ne baghoko bhi bapetnsem Yerusalem. Ene Yesu ako amem ekerakap Mandem, bōbati bachiakap Mandem ne baton ebhe Moses ne bōbati etok barok, ²⁸ babhep yi be, "Ntiki betan obhono beku menyia ebhen ne okā? Agha achye wo betan ebho?" ²⁹ Yesu akeme bhō be, "Me nkwo mbon enyia bebhep be. Mbak mankeme me yo, chon me nkwo ngati bhe mmu ane

achye me betan beku menyia ebhen mēkà." ³⁰ Ghati ka me, "Agha achye nyaka Jon Njwiti betan bejwiti bho? Mandem ke chi bo mmik?" ³¹ Bare kem epiti ne bati be, "Chon sendem be yi? Mbak sendem be betan ebhen Jon befū nyaka nta Mandem, abhep bhese be, 'Ke ndaka yi babhiki noko eyon eyi?' ³² Ke chon sendem be yi? Sendem be, 'Befū nyaka nta nkwa?' Bapu kway nyaka berem enyu eyo ndu bachay ngemtay bo abhen bachi are mbonyune bo mankem manoko nyaka sayri be Jon achi ndemekerinti Mandem." ³³ Eka bakeme yi be, "Sabhiki rini." Yesu aghati bhō be, "Me nkwo mpu ghati ye bhe mmu ane achye me betan beku menyia ebhen ne mēkà."

12

*Nekāy bakā betik ne mbononki
(Mt 21.33-46; Lk 20.9-19)*

¹ Yesu abho betem bo nekay nechak be, "Mmufu achi nyaka. Ati nki api menok vain are. Atep ebha ene eghabheri nki ankem. Atem mbok aghoko nebhet ane bayat kepam vain, be nnok ywi amfu, mansot, mana mmem. Ate mokeremfay amem nki wu be ambak nebhet ane mmu achoko ndū bebhabheri nki. Afye ye bo are be manka betik mankore nsay ne yi. Arō, arok noko etok echak. ² Mpok bekak kepamēnok akway noko, mbononki ato nkubetik ywi be andok ansot aywi akore mbwat. ³ Ke bo betik bhō kechye. Bakem yi baden, bafen apetnsem amo apay. ⁴ Mbononki ato mmō-betik achak. Bakem awu nkwo baden bafye yi befuet anti ne bachye yi ntianwop. ⁵ Ato anefu ane aka bati arat. Yi wu, bakem baway. Arok ambi beto bakā betik abhenefu. Baku enyumot ne bhō. Baden mbok, baway abhenefu. ⁶ Erap chi njanamō ywi ane yi are kon. Ndū ngwenti, mbononki arem ne mmuet yi be, 'Chon nto mbon mowa. Ye yi, babhona bechye yi kenoko.' Afere ye moywi ato. ⁷ Ke bo betik bhō bagho noko yi, babho berem ne bati be, 'Yini mbon moywi ne, ne yi ke abhono menyie newu etayi. Twō ka senkem yi sengway be etayi anan angu menyia ebhi mendap chi ebhese.' ⁸ Moywi wu achwe noko amem nki, bakem baway bafemeri ansem ebha. ⁹ Bakaysi be

chəŋ mbəŋónki wu ankə yi ntá bo bhə? Chəŋ antwó angwáy bhə anchye nki wu ntá bo bachak. ¹⁰ Bábhiki re pay enyiŋ ené basiŋi ndü Ekáti Mandem bé:

‘Nkúbhé ntay enen batéket báguébhé bé nébhíki ri,
nó ke néróbhé ntay enen nékémé eket
nechá batay ácháak ankem?’

¹¹ Chi Mandem Acha ke akə émbak nə, ne chí erémé enyiŋ ntá yesé.’ ”

¹² Yesu átém nókó nekay enen, bárini be atém nekay enə chi éti yap. Báre yan bekem yi, ke ndu báchay beyá bo abhen báchi are, bário yi bário.

Bábhép Yesu éti nkábhénti ndu báyan yi ánkwen anyu

(Mt 22.15-22; Lk 20.20-26)

¹³ Bátó mbək bōnkwo Fárisi ne mbək bo Israel abhen báté ansem Hérōd ntá Yesu ndu bebhep yi menyin mbə ntá ndu beka yi ankwen anyu. ¹⁴ Bárəŋ nəkə ntá Yesu bárem be, “Ntəŋ, sérini be ochi mmu tetep, ne opu təŋ kériŋámik. Sérini bé opu yini mmu ndü besí óncháy yi, ke ótəŋ tetep éti menyin ebhen Mandem áyan bo mánkə. Ghatí bhesé, ebhé yese éka be sénchié nkábhénti ntá Mfo Rom ke ébhíki ka?” ¹⁵ Yesu arini bapu amap, abhép bhə be, “Ndaká yí māmə me? Təŋ ká me ebhókó nkáp.” ¹⁶ Bátwó yi ne ebhəkə nkáp. Abhép bhə be, “Nti ághá né aré? Ne nnyén chi enen ághá?” Bákéme yi be, “Chí nti Sísa, Mfo Rom. Ne nnyén, chi eni.” ¹⁷ Yesu arem ntá yap be, “Chíé yé ka Mfo Rom yéntiki enyiŋ ene echi eyi, máchye Mandem yéntiki enyiŋ ene echi ene Mandem.” Bághókó nókó enyiŋ ene Yesu areme, bápóp!

Enyiŋ ene bábhébhé Yesu éti neperésem ndü nepém

(Mt 22.23-33; Lk 20.27-40)

¹⁸ Mbək bōnkwo Sádusi bário ntá Yesu babhep yi éti neperésem ndü nepém. Bōnkwo Sádusi bábhíki noko nyaka be chəŋ bawú mámpétnsem ndü nepém. Babhep yi be, ¹⁹ “Ntəŋ, Moses asiŋ ndü ebhé eyese be mbák mmu ángú ándó ngoré kebhón yé mmó, mómayi abhəŋ besət ngoré wu bé ámbé bə ne yi ndü nnyén manə ane águ. ²⁰ Bó chi amət bati tándramət báchi nyaka. Ane mbi abhá y ngoré, águ kebhón yé

mmó. ²¹ Ane ákəŋə asət kénkwésé wu ndü nebhay. Yí nkwo águ kerə mmə. Éfákari enyumót ne ane ajwi bati arat. ²² Enyu yo enyu yo kpát mankem bati tándramət bágu kerə yé mə amət. Ndü ngwenti, ngoré wu nkwo águ. ²³ Ndu echi nə, mpok Mandem ákə bawú mámpétnsem ndü nepém, ngoré wu ábhák ane agha? Ndu bó mankem, bati tándramət, yéntiki mmü wap abhá nyaka yi.” ²⁴ Yesu akeme bhə be, “Bekwéné béchi ne bhe mbənyune bábhíki rini yé chi Eyəŋ Mandem ne yé chi betəŋ Mandem. ²⁵ Mpok Mandem ákú bawú mámpétnsem ndü nepém, bo bábhak mbə bəángel awu amfay. Bápú pere bháy nebhay. ²⁶ Ne beyini neperésem ndü nepém, bábhíki re pay amem ekáti Moses éti mónək ane ágə ebhi ndu ádu nyaka kesəŋə? Bábhíki pay ndu Mandem ághátí Moses be, ‘Me nchi Mandem Abraham, Mandem Aisek ne Mandem Jekóp?’ ²⁷ Ndem nə mbənyune yéndu Abraham ne Aisek ne Jekóp bário mmiki ne, báchi nepém, ne Mandem achi ne bhə. Mandem achi Mandem bo abhen bachi nepém. Apú Mandem bawú. Bə bo Sádusi báchi ndü bekwéné tontó!”

Ebhé Mandem ené échá ebhénéfú

(Mt 22.34-40; Lk 10.25-28)

²⁸ Ntəŋ ebhé Moses amət achi nyaka are. Aghók ndu Yesu areme ne bō nkwo Sádusi. Ne ághókó nəkə ndu Yesu ákémé bebhep ebhap ne beyá kebon abhép yi be, “Ebhé Mandem ené échá bechak menkem chi ené?” ²⁹ Yesu akeme yi be, “Ebhé ené échá béchak menkem chi ené érəm be, ‘Bo Israel, ghók ká. Mandem Acha ane ábhónə bhesé mankem achi amət.’ ³⁰ ‘Ne obhəŋ bekəŋ Mandem Acha ywe ne nti ene nenkem, ne efónó eye enkem, ne nkaysi ye nkem, ne betəŋ ebhe menkem.’ ³¹ Ené éjwí bepáy échí mbə eyə ne érəm be, ‘Kəŋ nti nkwa mbə enyu ókəŋó mmuet eye.’ Ebhé ene écha ebhen bepáy epu.” ³² Ntəŋ ebhé arem ntá Yesu be, “Ntəŋ ərem sáyri! Echi tetep mbənyu órémé bé Mandem Acha achi amət, achák apú. ³³ Ne bekəŋ Mandem Acha ywe ne nti ene nenkem, ne nkaysi ye nkem, ne betəŋ ebhe menkem, ne bé nkəŋ nti nkwa mbə enyu ókəŋó mmuet eye arí acha. Besí Mandem, bebhep ebhé ebhen bepáy achá akabhé nya besəŋ ankem

ne akap achak ane bo báchyè ntá yi”³⁴ Yesu agho nòkò be ntòñ ebhé Mandem ane akeme yi sayri ne kebon, arem ntá yi be, “Eròp wò chí mandú bérò Mandem ambak ne wò mbonyu Mfò ábhàk ne mmu ane áchí anten eyi.” Bebhò mpok eyò, yě mmu kepere mò bebhèp yi yěnyìñ.

Mpeme Mandem afyé nyaka barièp be àtò
(Mt 22.41-46; Lk 20.41-44)

³⁵ Ené Yesu átòñ bo Eyòñ Mandem amem ekerákap abhèp bó be, “Ná batòñ ebhé Mandem bārèñ be Mpeme Mandem afyé nyaka barièp be àtò chí ebhárémò Mfò Debhít? ³⁶ Èfónó Bedyere aká nyaka mbòñ Mfò Debhít arem be Mandem Acha arem nyaka ntá Acha wa be, ‘Chòkó fá ebhè awónem eya ndü enòkó kenòkó, kpate nká bõmpap abhe mámbak mbò enòk ene ónyàña bekak aré.’ ³⁷ Séghò fá be mbòñ Debhít ábhìñi nyaka Mpemé be Acha. Ná Achà-re áyibhiri ambak ebhárémò ywi?” Beyà bo babhòñ manjàk béghok menyìñ ebhen Yesu átòñ.

Yesu aghati bakoño bhi be mánsót mpok ne bõ bapu

(Mt 23.1-36; Lk 20.45-47)

³⁸ Ené Yesu átòñ arem be, “Sòt ka mpok ne batòñ ebhé Moses. Bákòñ béghap, mánkó mansèp ne bewubhe wubhé nden amuet nefisìe be bo mánkaka nòkò bhò ne kenòkó. ³⁹ Bákòñ nkwo bechòkò ndü bebhaká kenòkó amem bekeré nenikímuet ne ndü bepa. ⁴⁰ Ne bó bhere ke mányìe menyìñ mánkwésé ne yě chí beket ebhap ndü mangwò, mánkú nòkò berórí nenikímuet bapu besí bho. Chòñ ntémsi yap anjà ancha!”

Akap ane kénkwésé ngoré

(Lk 21.1-4)

⁴¹ Yesu achi nyaka kékwoót ekabhé nkáp amem ekerákap Mandem anjìñi nòkò ndu bo báfyè bakáp amem. Aghó ndü beyà bõ nkáp bátwò, yèntiki mmu wap amfye nòkò beyà nkáp amem. ⁴² Ètáré nòkó, aghó ndu kénkwésé-ngòre ane eyi épú átwó, afyé bõbebhókó nkáp bapay abhen bapu yènyìñ. ⁴³ Yesu abhìñi bakoño bhi arem be, “Nchí ghati bhe be, akap kénkwésé-ne ácha ané yèntiki mmu. ⁴⁴ Ndü beyà bakáp kě yèntiki mmu wap áféré mandú achye mbò akap, ke

nchébhe ngoré ne achyé yèntiki enyìñ ene yi ábhòñó.”

13

Yesu arem bé chòñ mánchòñti ekerákap
(Mt 24.1-2; Lk 21.5-6)

¹ Nefú Yesu áfú amem ekerákap Mandem, nkoño ywi amòt arem ntá yi be, “Ntòñ, yìñi. Báte ekerákap Mandem ene-o! Batáy ané básóré báté yó ári ácha!” ² Yesu akeme yi be, “Óghò berem beket ebhen? Mpok átwò ane ekerákap ene éròñ amik enkem yènyìñ keròp téé.”

Chòñ bo mánchye nòkò bakoño Yesu beyà esòñari

(Mt 24.3-14; Lk 21.7-19)

³ Ètáré nòkó, ené Yesu achi chókó ebhé Njìe Menok Olif ene éyìñi ekerákap Mandem, Pita ne Jems ne Jòn ne Andru bārók ntá yi ansem ansem. ⁴ Bábhep yi be, “Èta, ghati bhese, chòñ émfakari nò ntiki mpok, ne ntiki erìñ ébhòñó beka bo mándìñi be mpok ane ótwò aròp kékwoót.” ⁵ Yesu abho béghati bhò be, “Sòt ka mpok bé yě mmu áké rwó bhe! ⁶ Beyà bo bátwò chòñ mánsòt nnyén ena mánten ambi, yèntiki mmu wap andem nòkò be, ‘Me ke nchí Mpeme ane Mandem afyé nyaka barièp be àtò!’ Ne mándwò beyà bho be mánjibhiri bati yap. ⁷ Ne mpok bāghókó nsòñó-nenu báké chay. Menyü menyìñ ebhò bébhòñ befakari, ke eyò epu tòn be ngwenti mmik aghaka. ⁸ Chòñ betòk ménu ne betòk bécháak, bafó etòk mánu ne batí bafó etòk ne chòñ mmik anyikisi ndü beyà bebhak, nsay ankwén etòk. Ke menyìñ ebhen menkem bechi chí mbò nebhònet enen bebe ntá ngoré ane ándòñsi.

⁹ “Ke sòt ka mpok! Chòñ mánkem be mánchye ntá bõbati etòk bó mántañ be. Chòñ mángwapti bhe amem bekeré nenikímuet. Chòñ mánte besí bəgóbhanò ne bafó èti ya be mánɡátí bhò Mbok Ndíndí èti ya. ¹⁰ Mbok Ndíndí abhòñ bégháka betòkó mmik menkem ke ngwenti antwó. ¹¹ Yèntiki mpok ane bákémé bhe ndu betañ be, báké seme ambi ambi be, ‘Chòñ séndem be yi?’ Mpok ánkway, dem ka yèntiki enyìñ ené éfú be anyu mbonyune Èfónó Bedyere ke ághàti chòñ be enyìñ ené bābhòñó berem. ¹² Chòñ manó anchye ntí manò ntá bõbati

be mángwáy. Chəŋ mbək bachi mánkə enyumət ne bəbhap. Chəŋ mbək bə mánte nenu ne bachi ne manə bhap, mánkə be mángwáy bhə. ¹³ Chəŋ menyü bo menkem mámpap bhe ěti bächí bakonjo bha. Ke mmu ane átè kákátí te ndü ngwenti, Mandem əpeme yi.”

*Erəm esəŋəri ene ebhəŋə bétwə Yerúsalem
(Mt 24.15-28; Lk 21.20-24)*

¹⁴ Yesu apət arem be, “Chəŋ mǎngə ‘Erəm enyih ene Mandem ápábhé’ téé ndü nebhuet ane ebhiki bhəŋ bebhak. Mpok yə, bo abhen bachi atú Judéya mámbúé mámbésé amfäy njie. [Yěntiki mmu ane ápáy ekáti-ne ámbúré antí, anjwimem.] ¹⁵ Mpok yə, mbák éfákári bé mmu əkə betik amfay eket eyi, áké səŋəri mmuet besep kpik be andək amferé menyih anywóp ke ambue. ¹⁶ Ne mmu ane achi ebhi ákə betik, áké rónj kpík anywóp ndu bebwəp nde yi. ¹⁷ Ne chəŋ émbép encha ntá baghərə ne menie ne abhén bábhak ne bə amə mpok yə! ¹⁸ Ník nókó ká mmuet be barak ane áké fakari ne eso ndu ébè mmuet bəbue mpok yə. ¹⁹ Báké rə menikmuet, mbənyune esəŋəri ené bo bábhəŋ mpok yə chi enyü esəŋəri ene bábhíki re ghə wáwák tē mmik ábhó. Ne mpok yə ánəŋ ámfuét, enyü esəŋəri yə epu pəre bhák wáwák. ²⁰ Ne mbə Acha abhíki kpət manywəp yə be ake ya, mbə yě nkwanwan amət apu rəp nepém. Ke Mandem akpət mpok esəŋəri yə mbih ěti bo abhen yi áyábhé be mambak abhi. ²¹ Mpok yə, mbák mmu ángátí bhe be, ‘Ghó ká Mpepe ane Mandem átó fá’, yě chi be, ‘Ghó yi awu!’ Báké noko be echi tetep. ²² Báké noko bé échí tetep mbənyune chəŋ bə betábhá mantwə, yěntiki mmu wap andem nəkə be yi ke achi Mpepe Mandem afyé nyaka bariəp be átò. Chəŋ baremé kepinti nsé nkwo mántwə. Ne yěntiki mmu wap átwə, ankə nəkə menyihí maknkay ndu berwə bho. Ne mándwó yě chí bə abhen Mandem áyábhé be mámbák abhi, mbák bábhəŋ mbi bekə nə. ²³ Sət ye ka mpok! Nnəŋ ngati nə bhe menyih ebhen ambi ambi.

*Menyih ebhen bəbhəŋə bəfákari mpok
Kristo átwə*

(Mt 24.29-31; Lk 21.25-28)

²⁴ “Mbák manywəp ane beyə esəŋəri yə ámay, mmok ánem témté, ntaŋ kepepe ghə, ²⁵ mambe ámfu amfay ánkwentí, ne betəŋ mfáy ményikisi. ²⁶ Ne chəŋ Mmü ane áfú ntá Mandem ambesi ande twó amem nebhəŋ ne beyə betəŋ ne kenókó. ²⁷ Mpok yə, chəŋ ntó bəángel abha, mándək ndü mmik nkem, bebho ndü ebhókó mmik émət beghaka ndu echak, mánsət bo abhen Mandem áyábhé máncem nebhuet amət.

*Enyih ene nekəy enəkə Fig nətəŋ bhese
(Mt 24.32-35; Lk 21.29-33)*

²⁸ “Ghók ká enyih ene enəkárem ene bábhiŋi bé, fig étəŋ bhese. Enəŋ émbó betem betó, bəriŋi bé eso érəp chi kékwót. ²⁹ Echí enyumət ne netwó wa, Me Mmu mfú ntá Mandem. Mánəŋ mǎngə ndü menyih ebhen ne ngátí bhe bəfákari, diŋi ká be mpok netwə wa arəp kekwat. ³⁰ Nchí ghati bhe tetep be menyih ebhen menkem bəbhəŋ befakari, ke mkpáká bho abhen echəŋ ámfuet. ³¹ Chəŋ mfay amfuet, mmik amfúét, ke Eyəŋ eya épú fuət.

*Yě mmu abhíki riŋi nywəp ne mbəŋ mpok
eyə*

(Mt 24.36-44)

³² “Yě mmu abhíki riŋi nywəp ne mbəŋ mpok ane menyih ebhen bəfákari chəŋ. Bəángel Mandem bábhiki riŋi, yě me Mmu mfú ntá Mandem mbíki riŋi. Eta Mandem aywinti ke áriŋi. ³³ Sət yeka mpok, mambak pə mbənyune yě mmu abhíki riŋi mbəŋ nywəp enə. ³⁴ Echí enyumət mbə mmü ane árəŋ nekə, ke ápéré rə eket eyi, arə yěntiki enyih amə bə betik abhi, achye yěntiki mmu wap ayi ntí betik. Aghati ye mbabheri nyübha bé ámbák pə. ³⁵ Bák yé ka pə! Bábhíki riŋi mbəŋ mpok ane chi eket ápətnsem. Ke chí beku-a, ke ne nénti beti-a, ke manémnkək-a, ke chi neyinywəp-a, yě mmu abhíki riŋi. ³⁶ Ebhíki ri be yi ántwó témchok antemeri bhe ndü bábhəre keŋə. ³⁷ Mbə enyu ngátí né bhe, ke nchí ghati bo mankem fá amik: Bák ká pə.”

14

*Bōbati etək báté eyu be mángwáy Yesu
(Mt 26.1-5; Lk 22.1-2; Jn 11.45-53)*

¹ Erəp manywəp apay ndu ményie Epǎ Nekijǐ ndu bétik nefere Mandem áféré bo Israel ndü kesem amem etək Ijip, ne Epǎ Brət ane ábhíkí bhəj yís. Bo bati bachiákap Mandem ne batəj ebhé Moses báre yaŋ mbi bekem Yesu bhésé bhésé mangway. ² Báre rem be, “Séké kem yi mpok epa mbənyune bo bákway béchye esəŋəri.”

*Ngərə amət atemti bawere eriep anti Yesu
(Mt 26.6-13; Jn 12.1-8)*

³ Yesu abhak etək Bétani, amem eket Símun ane ánəj amé nyaka ebhanákwa. Ené yi ányie nenyíe aré, ngərə amət atwó ne esáyri ékpémé bawerérip amen áyá nkáp. * Móngərə wu asiép emi ékpémé bawet eyə, apikiri mə anti Yesu. ⁴ Ekə mbək bo abhen bachi are chəkə bábenti tontó, mándeme nəkə ne bati be, “Móngərə ne áchənti bawerérip amen ndaká yí? ⁵ Bákway mbə bəti mə anchye nkáp ané áyá échá nkáp ane nkəbetik ányie ndü mmie, mánsət nkáp wu mánychye ntá bachébhé bhə.” Bōbhə bábho beji móngərə wu. ⁶ Ke Yesu arem be, “Dǎ ká yi. Ndaká yí bəsəŋəri yi? Akə me erítí enyij. ⁷ Bachébhébhə báchí ne bhe mpoknkem. Yəntiki mpok ane mmu ákónó, ánkwák bhə. Ke mpú bhak chəj ne bhe mpoknkem. ⁸ Akə enyij ené yi ábhónó mbi bekə ntá ya. Awátí me ne bawerérip ke mpok bébhéme me ankwáy. ⁹ Dijní ká tetep be yəntiki ebhak ené bəghəti Mbok Ndíndí ndü mmik nkem, chəj bo mándem ətí enyij ené móngərə ane áká.” Ne ndü bo bərəm ətí enyij ené yi áká, chəj mántik nəkə yi.

*Júdas aka beti Yesu
(Mt 26.14-16; Lk 22.3-6)*

¹⁰ Júdas Iskariot achi nyaka mmü amət ndü nkəwə baghək Yesu bati byo ne apay. Afuét arək ntá bōbati bachiákap ndu beti Yesu ntá yap. ¹¹ Aghátí nókó bhó nkaysi yi, bábhónə maŋák. Báfyé bariep béchye yi nkáp. Júdas abho beyəj ye mbi ndu beti Yesu ntá yap.

* **14:3** Bəghóko ékpémé yə ne ntay enen bábhinjǐ bé “Alabásta” ne bəghóko bawerérip amə ne bakanj mónək ane bábhinjǐ be “Nad”.

*Yesu anyie nenyie Epǎ Nekijǐ ne baghəkó
bhi
(Mt 26.17-25; Lk 22.7-14, 21-23; Jn 13.21-30)*

¹² Ndü nywəbhé mbi enen Epǎ Brət ane kebhónə yís, nə chi nywəp enen beway mónkwəmen ndu bekə nenyíe Epǎ Nekijǐ, baghək Yesu bábhep yi be, “Ŋyaŋ séndók sənəkə nenyíe Epǎ Nekijǐ ntá ye fá?” ¹³ Ató baghəkó bhi bati apay ne eyəj be, “Dók ká afə ndü etək egho. Aré, chəj mángó mmu ane ápókó ejə manyier. Kəj ká yi. ¹⁴ Chwe ká ndü eket ené yi áchwe mángati mbəŋóket be, ‘Etayesé ato bhésé sémbep wə be, ekeré mankə ené yi ábhónó ményie Epǎ Nekijǐ ne baghəkó bhi aré échi fá?’ ¹⁵ Chəj antónə ye be mókət ane áchíkí amfay, ndü ekerémfáy. Yəntiki enyij ene séyən échi amem. Tonjí ká yəntiki enyij aré ntá yese.” ¹⁶ Baghək Yesu bhə bati apay bərək etək egho eyə. Bəghə yəntiki enyij mbənyu Yesu ághati bhə, bákə nenyíe Epǎ Nekijǐ bábhep.

¹⁷ Egháká nókó beku, Yesu atwó ne baghəkó bhi bati byo ne apay bəchəkə ményie nenyíe epǎ eyə. ¹⁸ Ené mányie nenyíe, Yesu arem be, “Dijní ká tetep be mmu ywəka amət áti chəj me. Yí wu achi fá ne me ányie nenyíe enen.” ¹⁹ Ndak ane áká bati ábə baghəkó bhi amem, bábho bebhep Yesu amət amət be, “Puyě me, pú nə?” ²⁰ Akeme bhə be, “Chi mmu amət ndü nkəwə ywəka bati byo ne apay. Yí nkəwə əsəbhe awə amem nkúbhé ekpərə nenyie ene émət ne me. ²¹ Chəj Me Mmu mfú ntá Mandem ngú mbə enyu Ekáti Mandem érəm. Ke chəj émbep éncha ntá mmu ane áti me. Eri nyaka bé bəké bhe yi wáwák.”

*Yesu anyie nenyie ngwenti eni ne baghəkó
bhi
(Mt 26.26-30; Lk 22.14-20; 1 Kəj 11.23-25)*

²² Ené Yesu ne baghəkó bhi mányie nenyíe, asət ekpókó brət akém awó. Achye bakak ntá Mandem abho bəbókóti anchye nəkə bhó ne beyəj ebhen be, “Sət ka nyie. Né chi mmuət eya.” ²³ Asət ye nkóbhémém, áchyé nókó bakak ntá Mandem, abho bechye ntá yap. Bəsót. Nti anyü anchye nti. ²⁴ Yesu

arem ye be, “Né chi manon ma. Akua nku ane Mandem ányú ne böbhi ántéé. ²⁵ Nchí ghati bhe be mpú pere nyu mëmen, kpáte ewak ene mënyú mmëm bakò amem Kefò Mandem.” ²⁶ Ndü ngwenti, Yesu ne baghókó bhi bákway nekway báchyé Mandem bakak. Báfú ye bákó amfay Njie Menòk Olif.

Yesu arem be chon Pita andem be abhiki riniyi

(Mt 26.31-35; Lk 22.31-34; Jn 13.36-38)

²⁷ Bágáká nókó ndü Njie Menòk Olif, Yesu aghati bhò be, “Chon bë mankem mämferé ntí ne me mbonyune Ekáti Mandem érém be, ‘Mandem ádep chon mbabhëri bágghómén angwép amík, nkwo bágghómén ántaka ebhi. ²⁸ Ke Mandem anánj ánká mpétnsem ndü nepém, chon njambi atú Gálili, mántemerí me aré.’” ²⁹ Píta akeme be, “Yë bö mankem mámbáé wò, me, mpú bué!” ³⁰ Yesu aghati Píta be, “Nchí ghati wò be, nkòk apéré kok ndon epay nkúbhé beti ebhen, chon óndem ndon érá be abhiki rini me.” ³¹ Yë nò, Píta arem ne ntí eni nenkem be, “Yë chí newú, chon ngu ne wò. Mpú bué wò.” Baghók Yesu bákák mankem bárém enyumot.

Yesu are nikmuet amem monki ane babhinji be Getsémani

(Mt 26.36-46; Lk 22.39-46)

³² Yesu aròk ye nebhuet ane babhinji be Getsémani ne baghókó bhi. Aré, aghati bhò be, “Chókó ká fa, mëten mmuet ambi ndu menikmuet.” ³³ Asot Píta ne Jems ne Jón aròk ne bhó. Aron nsónso ne basémé anti. ³⁴ Arem ntá yap batí arat be, “Basémé ajwí me anti mbò be áway me way. Chókó ká fá, mámbak pé ne me.” ³⁵ Arò bhó atén mmuet ambi mandú. Akwen ne besí amík, abho menikmuet, béghò mbák ákway béfere esonjari ené échi yi ambi. ³⁶ Ndu nenikimuet eni arem be, “Éta, Étaya! Enyinj ené écha wò épú. Kua nkóp esonjari ene ámfuét me ansem nti. Ke éké bhák mbò enyü mëyán, émbák chi mbò enyü óyán.” ³⁷ Afate ye, apétnsem ntá baghókó bhi abhen bati arat. Aghò bhò ndu bábhuere kenó. Aneme bhó abhep Píta be, “Símun, bábhuere chi kenó? Bápú kwáy béchókó pé yë chí ndü nenjókó

nywop némót-é?” ³⁸ Aghati ye bhò be, “Bák ká pé, mánik nòkò mmuet, bé nemò néké dep be amík. Bábhuon nti, ke mmuet apu bhe.”

³⁹ Apet arò bhó aròk anikmuet ntá Mandem enyumot mbò ndon ane mbi. ⁴⁰ Apétnsem, aghò bhò bati arat ndu bápét bákwené kenó. Bápú kwáy nyaka béchókó pé ndü kenó kéjwí bhò amík. Bó kerinj enyinj ene bákway beghati yi. ⁴¹ Yesu arò bhò aròk. Apéré nókó nsem ndon ane ajwi erat, arem ntá yap be, “Bábhuét bebhure kenó? Bábhuét béywëmure? Ekway nò! Mpok akway ane bákem Me Mmu mfú ntá Mandem mányché ntá böbebú. ⁴² Faté ká, mmu ane áti me anánj achi kékwót. Séndók séntéméri yi.”

Bákem Yesu

(Mt 26.47-56; Lk 22.47-53; Jn 18.3-12)

⁴³ Ené Yesu abhuét berem nò ne baghókó bhi, ngók aywi amot ndü abhen bati byo ne apay ane aka nnyén be Júdas, achwop ne beyá bho. Bö bhò bábhak ne bòakparenja ne nkík amò. Böbati bachiákap, ne baton ebhé Moses, ne böbati etòk ké bátó nyaka bhò. ⁴⁴ Júdas anánj achyé nyaka bhò erinj ene ékwák bò mándinj Yesu. Akua nó, ndü ághátí bhó be, “Mmü ane mëbhene chon chí yi. Kém ká yi mándòk ne yi be áké bué.” ⁴⁵ Achúóbhé nókó ebhak ené Yesu achi, aròk akaka yi be, “Ntonj!” Abhene yi. ⁴⁶ Bö bhò baròk *bákem Yesu bábáyti. ⁴⁷ Ke mmu amot ane áchi kékwót, agwop akparenja ywi akpót atú nsem Mungo bachiákap Mandem chwát agwep amík. ⁴⁸ Yesu abhép bo abhen bátwò bekem yi be, “Bátwò bekem me ne bòakparenja ne nkík mbò be nchí ngébhé ntantonj? ⁴⁹ Nchí nyaka ne bhe amem ekerákap Mandem nénjé nenji ntonj nòkò, be kekém me. Ke echi enyu ene be enyinj ené básinjé amem Ekáti Mandem émfú tetep.” ⁵⁰ Afó ké baghókó bhi báro yi bábúé.

⁵¹ Esakámu amot abhak aré ane áchi ne nden amuet nénép. Are konjo Yesu. Báyanj nyaka bekem yi, ⁵² ke abué ebhówò, nden ayi aron bó amò.

Básot Yesu ntá batanjá manyé

(Mt 26.57-68; Lk 22.54-55, 63-71; Jn 18.13-14, 19-24)

⁵³ Básot Yesu bárók ntá mungo bachiákap Mandem. Böbati bachiákap Mandem ne

bo batí etək ne batəŋ ebhé Moses báchem aré. ⁵⁴ Píta ákoŋo nyaka bhə ansem neko nesie, kpáte amem senta mŋngo bachiákap Mandem. Aré, arək achəkə ne babhabheri angəkə ngó angwaka nəkə ngó. ⁵⁵ Bōbati bachiákap Mandem ne bō echemé batəŋá manyé bachak mankem béré yaŋ bo abhen bákway bebhat Yesu barak amuet enyu ené bō bábhəŋ mbi beway yi, ke báke bhəŋ yě mbi. ⁵⁶ Beyă bho bápú barak bábáy yi antí, ke menyih ebhen bō bárémé kebháκ enyumət mbənyune báchi nyaka beyəŋ beyəŋ. ⁵⁷ Bácháκ báfáte ye básé nsé amuet Yesu be, ⁵⁸ “Séghok ndū yi árəm be, ‘Chəŋ mmokoti ekerákap Mandem ene báté ne amə, ne beka manywəp arət, nte échák ené puyě bo ke báté.’” ⁵⁹ Yě nə, bō nkwó kebháκ eyəŋ émət. ⁶⁰ Mŋngo bachiákap Mandem afaté besí bo echeme eyə abhép Yesu be, “Ōbhíkí bhəŋ yěnyih bekeme ndū menyih ebhen bō bhən bārəm be əku?” ⁶¹ Yě nó, Yesu achəkə kpák, akereŋ yěnyih. Mŋngo bachiákap Mandem apət abhép yi be, “Wə ke óchí Mpeme Mandem afyé nyaka bariəp be ätə, wə ke óchí Mmə Mandem Mmu sébhəŋə bebíti?” ⁶² Yesu akeme be, “Chi me, ne chəŋ mǎngə Mmu ane áfú ntá Mandem chəkə ndū enək kenókó ebhe awónem Mandem betəŋ menkem. Chəŋ mǎngə ndū Mmu ane áfú amfay átwə amem nebháŋ.” ⁶³ Yesu akeme nəkə nə, mŋngo bachiákap wu akém nden ené échi yimbəŋ amuet adak. Arəm be “Sépét séyàŋ batísíe mántwó mándem enyih ene yi ákə ndaká yí? ⁶⁴ Bǎghok menyih ebhen yi árémé ndu bétəŋ bé áyenti mmuet ne Mandem. Bákaysi be yi? Báká eyəŋ émət be mǎngwáy yi.” ⁶⁵ Mbək eyap bábho bépáti Yesu batié amuet. Básət nden bágwət yi amík. Báre depti yi mándem nəkə be, “Ghatí bhese! Agha ádébhé nó wə?” Babhabheri básət yi. Ndu bārəŋ, mándepti nəkə yi.

Píta arəm be abhíkí riŋi Yesu

(Mt 26.69-75; Lk 22.56-62; Jn 18.15-18, 25-27)

⁶⁶ Ené Píta ábhəét amem senta mŋngo bachiákap Mandem, ngərə betok aywi amət arək ebhak ene Píta achi. ⁶⁷ Aghó nókó yi ndū áwək ngó, ayih yi dī arəm be,

“Wə nkwó óchí mbə ne Yesu mmu Násáret-ne.” ⁶⁸ Píta ataŋa, arəm be, “Mbíkí riŋi enyih ene órəm. Mbíkí riŋi ntí ne nnet aré.” Arəm nəkə nə, afa arək ate ndū nyūbha ene senta, [nkúbhé mpok eyə nném nkək akók]. ⁶⁹ Ngərə betok wu aghó yi aré, apət abho berem ntá bo abhen báchi are téé be, “Mmūne achi mmū ywi nkwə.” ⁷⁰ Píta apət ataŋa. Ebhíkí tat, bo abhen báté aré ne Píta bárem ntá yi be, “Sayri sayri, óchí mmū ywi amət mbənyune wə nkwó óchí mmu Gálili!” ⁷¹ Ndəŋ ayə, Píta arəm be, “Mandem ántémsí me mbák mēsè chi nsé! Mbíkí riŋi mbəŋ mmú ane bārəm nə éti yi!” ⁷² Nkúbhé mpok ayə, nném nkək akók ndəŋ ané ajwí épay. Píta atik ndū Yesu ághátí yi be, “Nkək aperé kók ndəŋ épay, chəŋ óndem ndəŋ erat be əbhíkí riŋi me.” Agbəkə kebho, are di.

15

Bárək ntá Páilet ne Yesu

(Mt 27.1-2, 11-14; Lk 23.1-5; Jn 18.28-38)

¹ Bėti bėti, bōbati bachiákap Mandem ne bōbati etək ne batəŋ ebhé Moses báte eyu ne nkwó echemé bōbati etək bácháκ mankem. Báfye yi ngem amó, básət barək ntá Páilet, mmu Rom ane achi nyaka góbhanə atú Judéya mpok yə. ² Páilet abhép yi be, “Wə ke óchí né Mfə bo Israel?” Yesu akeme yi be, “Échí mbə enyu órémé.” ³ Bōbati bachiákap Mandem bábhat Yesu beyă barak amuet besí Páilet. ⁴ Páilet apət abhép yi be, “Ōbhíkí bhəŋ yěnyih békéme? Ghok bebépti menyih ebhén bārəm bé əku!” ⁵ Ke yěnyih Yesu kerem. Páilet abhak maknkay tontó.

Páilet akpát manyé Yesu

(Mt 27.15-26; Lk 23.13-25; Jn 18.39-19.16)

⁶ Góbhanə abhəŋ nyaka epih be yěntiki mmíe, ndū mpok Epə Nekih, áferə mūkenəŋ amət ane bo báyaŋ yí ámféré. ⁷ Mpok eyə bo bábháκ ekerékenəŋ. Báfye bhó kenəŋ ndu bápú noko bōbati etək ne ndu bágúébhé ebyək amem etək kpát báway bho. Mmū wap amət aka nnyén bé Barábas. ⁸ Eká bho bārək ntá Páilet bé ámfere mūkenəŋ nkúbhé mbənyu yi ákə yěntiki mmíe mpok Epə Nekih. ⁹ Páilet abhép bō be, “Bāyaŋ mféré Mfə bo Israel amə be

yi andakò?” ¹⁰ Páilet aríjì nyaka sayri be bōbati bachiākap bákem Yesu bátwò ntá yi ne yi chi ěti mpabhamík. ¹¹ Yě nò, bōbati bachiākap Mandem bákem ngémtáy bōbhò mándem Páilet ámfere chi Barábas ekerékenon. ¹² Páilet abhép bó be, “Bāyan ye be nkem yi ne mmu ane bābhijì bé Mfò bo Israel?” ¹³ Bābho bébik be, “Dem mángó yi ndū ekotákátí.” ¹⁴ Ke Páilet abhép bó be, “Ntiki ebéptí ndak yi ákú?” Ke ngémtáy bōbhò bápét báre bik ne betan be, “Dem mángó yi ndū ekotákátí!” ¹⁵ Ndu Páilet áyàn nyaka bekem mbò enyū beyā bōbhò báyan, afere Barábas ekerékenon. Achye eyon bádén Yesu ne ékpá. Achye yi ntá yap bé mángó ndū ekotákátí.

*Batemé nenu b́aré yókò Yesu
(Mt 27.27-31; Jn 19.2-3)*

¹⁶ Batemé nenu básòt yi b́aròk amem áchá góbbhanò. Bābhijì batemé nenu b́achák mankem nebhuet amot. ¹⁷ Báfyé yi nkú chu amuet ane ágháká yi te bekak. Básòt bōbatábhénòk abhén b́achí nsense mání ntá báfyé yi anti be chi ayí nta kefò. ¹⁸ Bābho beway Yesu mándem nòkò be, “Acha mfò bo Israel, kenókó kéchí eke etá!” ¹⁹ Báre depti yi anti ne menòk. Mámptati nòkò yí batié amuet ne mántep nòkò mánén besí bhi mbó be b́achyè nò yi chi kenókó. ²⁰ Bápóbhé nókó béyókò yi, b́afére nkú chu yi amuet, básòt eyi yimbòn b́akéme yi amuet. Básòt ye yi b́aròk bego ndū ekotákátí.

*Bágó Yesu ndū ekotákátí
(Mt 27.32-44; Lk 23.26-43; Jn 19.17-27)*

²¹ Ené b́aròn, b́atemerì mmũ etòk Sírene amot ane aka nnyén bé Símun ndu áfú ebhi áròn etòk. Mányiere yi ámpókò ekotákátí Yesu. Símun achi nyaka chi Aleksánda ne Rúfos. ²² Básòt Yesu b́aròk ebhak ené b́abhijì bé Golgóta, nó chi “Nebhuet Enkónti.” ²³ B́achye yi mmēm amen b́achóbhé ne babhé amen b́abhijì be myrrh. Ke Yesu kényu mó. * ²⁴ Bágó yi ndū ekotákátí. Básòt nden eyi bekóre. Bágup ebháná b́erijì ane yéntiki mmu wap ábhónó bésòt. ²⁵ Bágó yi ndū ekotákátí mpok nywòp néghaka nkárenka nénénamot. ²⁶ Amfáy ntí Yesu, ndū ekotákátí, ebhòk enòk ebhak

babhát. B́asiñ aré enyij ené ékum ke báway yi. B́asiñ be, “Mfò bo Israel.” ²⁷⁻²⁸ Bágó nkwo ngébhé ntantan amot ndū eyi ekotákátí ebhe awónem Yesu. Bákú enyumot ne achák ebhe awòghò yi. ²⁹ Bo abhen b́afueré fuét, b́agháká nyaka are mántè, mánka ne batí, mánsòkòti nòkò yi be, “Aha! Wò mmu ókway memokoti ekerákap Mandem, ne ónte yó ndū manywòp arat! ³⁰ Pémé mmuet, ne fá ndū ekotákátí sep amik!” ³¹ Bōbati bachiākap Mandem ne baton ebhé Mandem ne bōbati etòk báre way nkwo yi, mándeme nòkò ne batí be, “Apème nyaka bo b́achák, ke apú kway bepeme mmuet yi! ³² Dó ká séngó ndū Mpeme Mandem afyé nyaka bariep be átò, Mfò bo Israel, áfa ndū ekotákátí ansep amik. Mbák ánsép amik, chon sénoko bé Mandem ke átó yi.” Baghép abhen bati apay báre sòkòti Yesu nkwo.

*Yesu agú ndū ekotákátí
(Mt 27.45-56; Lk 23.44-49; Jn 19.28-30)*

³³ Egháká nókó nkárenká byo ne epay ne ngósí, ejuri ékwén etòk enkem. Ebhák kpáte nkárenká érat ne ngósí. ³⁴ Egháká nókó mbò nkárenká eyò érat, Yesu abik arem be, “Eli, Eli, lama sabátani?” Nó chi, “Mandem wa, Mandem wa, ndaká yí óféré ntí ne me?” ³⁵ Mbòk bo abhen b́até kékwót báyiñi, b́aghók nókó ndū Yesu ábikí enyu eyò, b́aré rem ne batí be, “Ghók ka, ábhijì Eláija!” ³⁶ Mmũ wap amot ajiat aròk asot ekuchá agwót antí mónòk asebhé yó amem echyè mmém. Asá amfay, ateme Yesu anyu bé ánsók. Arem be, “Dó séngó mbák Eláija átwò befere yi ndū ekotákátí ne.” ³⁷ Yesu ábikí nókó, asebhé. ³⁸ Nkúbhé mpok yò, ekát ene echi amem ekerákap Mandem égháre bebhòk bepáy befú amfay beghaka amik. ³⁹ Mũnti nkwo batemé nenu besa betay ane áté áyiñi Yesu aghó enyu yi ágú. Ekum arem be, “Tetep, mũne achi mbum chi Mmò Mandem!”

⁴⁰ Baghòré fú b́até nekò nesie mánjijì nòkò. Mbòk eyap b́achí nyaka María ane etòk Magdala, ne Salóme ne María nnò Jems ane mónkwèn ne Jóses. ⁴¹ Baghòré bhò b́akònò nyaka Yesu mánchye nòkò yi nekwaq bebhó mpok ane yi áchi atú Gálili.

* **15:23** Babhé mò achi nyaka ndu beku yi áké ghok bebe tontó.

Beyä baghərə bächak abhen bákónó nyaka Yesu Yerúsalem bábhak aré nkwó.

Bábhémé Yesu
(Mt 27.57-61; Lk 23.50-56; Jn 19.38-42)

⁴² Eghaka beku ndü Nywəp Ntonṭi, ené bátəṅṅti mmuet béchwe ndü nywəbhé neywəmmuet, ⁴³ Joséf mmü Arimátia amət, afa ne netaṅánti arək ntá Páilet be ányché yi betan amferé Yesu amfay ekotákátí. Joséf achi nyaka mmü echem egho ene bóbati etək ane abhəṅə kenókó besí bho, ne ánoṅ nyaka mpok ane Mandem átwò ambak Mfó ntá bo abhen bachi abhi. ⁴⁴ Páilet ághókó nókó enyij ene Joséf árémé, abhak maknkay bérinj be Yesu agu. Abhinj müntí batemé nenu ane aghə ndu Yesu ágù, abhép yi mbák anán agu tetep. ⁴⁵ Müntí batemé nenu wu aka bé anán agu. Páilet aghati ye Joséf bé ákway bérəṅ beferé erene Yesu. ⁴⁶ Joséf arək aku ésienden. Aferé yi asebhə amik. Anép ne ésienden eyə, arək afyé yi amem nnem enén bátémé ndü setárebhé. Afú abinjiri ye eremé ntay akuti nyünem. ⁴⁷ Maríá ane etək Magdala ne Maríá nnə Jóses bágħó nebhet ane bábhəre Yesu.

16

Yesu apetnsem ndü nepém
(Mt 28.1-8; Lk 24.1-12; Jn 20.1-10)

¹ Nywəbhé neywəmmuet nefhəre nəkə, baghərə bati arət bákú bawerérip ndu berəṅ bewati Yesu amuet. Bábhák Maríá ane etək Mágdala ne Maríá nnə Jems ne Salome. ² Bětí bėti ndü nywəbhé mbi amem Sónde, báfú báre rəṅ ndü nnem. Bächwəp aré mpok mmok anán afúú ³ Ené bó bārəṅ, báre rem ne bati be, “Agha abinjiri chəṅ ntay amferé anyu nnem ntá yese?” ⁴ Bárəm nyaka nə mbənyune ntay enə néchik nyaka tontó. Bápere chwəp aré, bágħó bé babinjiri nə nérəp chi nepak. ⁵ Baghərə bhə bächwe amem nnem, bágħə esakámu chəkə ebhe awónem eyap ne nkú pépép amuet. Becháy békém bó tontó. ⁶ Esakámu eyə éghati bhó be, “Báké cháy! Ndíńj bé báyəṅ Yesu ane Násáret ane bágó ndü ekotákátí. Apú fá. Mandem akə yi apetnsem ndü nepém nkúbhé mbə enyü yi árémé nyaka be ebhəṅ be fakari. Twó ká ghə nebhet ane bábhərə yi. ⁷ Dók ye ka ghati bakoṅo bhi, sayri

sayri Píta, bé achi be ambi ārəṅ atú Gálili. Chəṅ mángə yi aré, nkúbhé mbənyu yi ághátí nyaka bhe.” ⁸ Baghərə bhə báfú ndü nnem báre rəṅ ntiét ntiət mángwəre nəkə ne bábhak maknkay tontó. Becháy bekə bó kerem yənyij ntá mmu.

Yesu abhesi ntá Maríá ane Mágdala
(Mt 28.9-10; Jn 20.11-18)

⁹ Yesu afú nəkə ndü newú beti bhəti ndü nywəbhé mbi ndü sónde, ayambi atəṅ mmuet ntá Maríá ane etək Magdala. Yi ke achi nyaka ngərə ane Yesu ábókó be fónó bebəbebhə tándramət bérə yi. ¹⁰ Maríá arək aghati ndak ane ntá bo abhen bákə nəkə nyaka ne Yesu. Atemeri bó ndü básəme mándi nəkə. ¹¹ Ke bágħoko nəkə be Yesu apetnsem ndü nepém ne bé Maríá aghə yi, bákə noko bé echí tetep.

Yesu abhesi ntá bakoṅo bhi bati apay
(Lk 24.13-35)

¹² État nəkə, Yesu abhesi enyu echak besí bakoṅo bhi bati apay abhen báfú etək egho bákə mándəkə nəkə ndu mótkək ebhi. ¹³ État nəkə, bárinj enyu mmu yi áchi. Bápətnsem etək egho bágħátí bakoṅo bhi báchák, ke yé mmu wap ke noko be echí tetep.

Yesu abhesi ntá bakoṅo bhi bati byó ne amət
(Mt 28.16-20; Lk 24.36-49; Jn 20.19-23; Bk 1.6-8)

¹⁴ Ansem mpok, ené bakoṅo bhi bati byo ne amət mányie nenyíé, Yesu afú bhə besí. Are bé ne bhə ne ntí be bágwət bati yap ne bábhíkí noko be yi apetnsem ndü nepém mbə enyü bo abhen báyambi baghə yi bágħátí bhó. ¹⁵ Aghati yé bhə be, “Dók ká ndü betókó mmik menkem ghati nəkə ká Mbok Ndíndí ntá bə mankem. ¹⁶ Yé agha ane ánókó Mbok Ndíndí ne bájwíti yi, Mandem əpeme yi ndü bebú be ámbák mmü ywi mpoknkem. Ke mmu ane abhíkí ka menoko, Mandem áchye yi ntemsi ndü bebú bhi bebhet ne yi. ¹⁷ Chəṅ bo abhen mánókó mámbəṅ betan békə menyinjí maknkay. Chəṅ mámbok be fónó bebəbebhə ndü nnyén ena, chəṅ mándem beyəṅótək ebhen bábhíkí rinj ndü nnyén ena. ¹⁸ Mbák mánkém nnyó ne awə, apú kə bhe yənyij, ne mbák mányú enyij ené éwáy

mmu, épú k_ɛ bhe yěnyin. Ch_ɔn mǎnyaŋa bǒmame amó anti mántaŋ.”

Yesu apɛtnsɛm ntá Mandɛm

(Lk 24.50-53; Bk 1.9-11)

¹⁹ Yesu Acha ánáná nǎk_ɔ béréem kɛpi nɛ baghǎkó bhi, Mandɛm asɔt yi apɛtnsɛm am-fay, achǎk_ɔ ndŭ ɛnǎkó kɛnókó ndu ɛbhe awónɛm Mandɛm. ²⁰ Bakonjo Yesu báróbhé nǎk_ɔ, báre k_ɔ mángati nǎk_ɔ Mbok Ndíndí mbǎnkɛm. Yesu Acha abhak nɛ bh_ɔ, achye bh_ɔ betan bɛk_ɛ menyiní maknkay ndu betan bɛ Mbok Ndíndí anɛ b_ɔ bághàti bho achi tɛtɛp.

Mbok Ndíndí mbɔ enyũ Lúkas ásíní

¹ Eta Tiófilos: Ōríní be beyǎ mámɔ besin menyih ebhen befakari ndũ nkwo ywese. ² Básin eti menyih ebhen bo abhen bǎghó ne bǎgháti bhesse. Batísyé bho bǎgho nyaka barak ayɔ te nebhdnet, ke bǎbhak bɔ betok ndu bǎgháti bho Eyɔn Mandem. ³ Eta, mbɔ enyũ membɔn nkwo nnán nkóhó menyih ebhen menkem sayri ndũ erori mpok, nkáysí bé eri be nsih ngati wɔ enyih émɔt émɔt enyu efakari. ⁴ Nchí sɪn bekɔ ɔndih tetep ane ayih menyih ebhen bǎgháti wɔ.

Angel Mandem arem be chɔn mámbé Jɔn Njwiti

⁵ Mpók ane Hérɔd achí mfo atú Judéya, nchiakap Mandem abhak ane áká nnyén bé Sakaríá. Akɔ nyaka betek Mandem ne nkwo bo abhen babhiní be Nkwó Abíja. Nnyén ngɔré ywi nebhak be Elísabet. Yí nkwo afú ndũ nneréket Arɔn, nneréket bachiakap Mandem. ⁶ Sakaríá ne ngɔré ywi babhak chak besí Mandem. Bǎbhɔn kenókó ne Mandem, mámbare nɔkɔ bebhé bhi menkem bekwéné ti. ⁷ Ke bó kebɔn yé mmó mbɔnyune Elísabet achí nyaka nkongɔré, ne bó bati apay mánán nyaka bákɔk.

⁸ Ewak émɔt, nkwo bachiakap ané Sakaríá bǎbhák ndũ betek. Ekɔ Sakaríá are kɔ betek mbɔ nchiakap besí Mandem. ⁹ Békónjo epin ené bachiakap Mandem, bǎgɔep nyaka ebháná ndu beyap mmu ane árɔn ndũ móket ane achi te amem ekerákap Acha ndu besɔn enyih ene échyè erítí * eriep amem ekerákap Mandem. Bagɔep ebháná, ékwén amɔet Sakaríá. ¹⁰ Mpok ákwáy nɔkɔ, bo bachem nefi ekerákap Mandem. Báre nikmɔet ené Sakaríá achi amem ásdɔn enyih erítí eriep eyɔ. ¹¹ Angel Mandem abhesi ntá yi, ate ebhe áwɔnem, ndũ nebɔet efeme-akap atú ane básɔn enyih erítí eriep eyɔ. ¹² Mpok Sakaríá ághó yi achayti, becháy békém yi tontó. ¹³ Ke ángel wu arem ntá yi be, “Sakaríá, óké

cháy! Mandem aghok nenikmɔet ene. Ne chɔn ngɔré ywe Elísabet ampɔkɔ meniɛ ambé wɔ mómbakanem, ne ɔbhɔn bédu yi nnyén bé Jɔn. ¹⁴ Ne chɔn ɔmbón beyǎ manák; ne beyǎ bo mámbɔn manák mpok bǎbhé yi. ¹⁵ Chɔn émbak nɔ mbɔnyune yi ábhák chɔn eremému besí Acha. Báperé bhé yí, chɔn Efónó Bedyere ambak ne yi tontó. Abhíkí bhɔn ményú mmém amen ákém mmu, ne yé chí mmem batanbatan. ¹⁶ Chɔn anja beyǎ bo Israel, mámpetnsem ntá Mandem Acha wap. ¹⁷ Chɔn Mówu anjambi ke Acha antwó, ne chɔn yí ambɔn betan ebhen Efónó mbɔ ndemekerinti Eláija, bé yi ankɔ bachíbhɔ mánkɔn bɔbhap, ankɔ bo abhen bátanɔti ne Mandem mámbón kebon, mámbak mbɔ bo abhen bachi chak besí Mandem. Chɔn yí ankɔ bo mámbák ndũ nté ane bákway besyepi Acha.”

¹⁸ Ke Sakaríá abhép ángel be, “Chɔn ndíní bé ané ndak achí tetep ná. Me ne ngɔré wa sékɔk tontó.” ¹⁹ Angel akeme Sakaríá be, “Díní bé me nchí Gábriel. Nchí téé besí Mandem, ne yímbɔn ke átó me be ngati wɔ mbok ndíndí ne. ²⁰ Ke ɔbhíkí noko enyih ene ngati wɔ, ené ébhónó befu tetep mbák mpok akway. Tɛndu ɔbhíkí noko, chɔn ɔnkwén kebók ɔkepere kwáy berem kɔpi kɔpáte nywɔp enén bariɛp amen áfu tetep.”

²¹ Ndũ mpok yɔ bo abhen báchyè Mandem bakak nefi ekerákap bare non Sakaríá mámakati nɔkɔ enyih ene ekɔ yi áre tat amem ekerákap. ²² Afú nókó, akerepere kwáy berem kɔpi ne bhɔ. Are mak ne amó ntá yap. Bǎghó be aghɔ kenó amík anti fúú amem ekerákap.

²³ Mpok ane Sakaríá ábhak ndũ betek áfúéré nókó, agure anywóp.

²⁴ Ebhíkí tat, ngɔré ywi Elísabet apɔkɔ meniɛ. Yí kefú nefi ndũ batan átáy andem nɔkɔ be, ²⁵ “Néne, Eta Mandem atɔn me berɛndu. Aféré ntíanwóp ané mébhɔn nyaka besí bho.”

Angel Mandem arem be chɔn mámbé Yesu

²⁶ Mpok meniɛ Elísabet beghaka batan atandat, Mandem ató ángel Gábriel etɔk Násáret, atú Gálili. ²⁷ Ató yi ntá ngɔsɔn ane

* **1:9** Enyih ene básɔn enchye erítí eriep, ne ndũ eyɔndik bǎbhini yɔ be, ‘Insens’.

aka nnyén be María. Abhíkí re rinji nyaka mbakanem. Mmu ane áká nnyén be Joséf ane áfú ndü nneréket Mfó Debhít ati nyaka bebhay María. ²⁸ Angel wu átwó nókó ntá yi arem be, “Mmá, nkáká! Mandem ayet wó tontó!” Acha achí ne wó.

²⁹ María aghoko nókó nò, ntí átáka yi amem, are bhep mmæet eyi bé, “Ntiki enyü bakak ne!” ³⁰ Angel arem be, “María, óké cháy. Mandem atəŋ wó berindu. ³¹ Chəŋ ómpókó menie, ómbe mómbakanem, ne óbhəŋ bebhiŋi yí be Yesu.

³² “Chəŋ yi ambak eremému ne chəŋ nnyén eni nembak be Mmó Mandem Acha. Chəŋ Eta Mandem anchye yí enókó kefó ené Debhít mmu yi achi ebhárémó ywi. ³³ Ne chəŋ ankém bo Israel mbó Mfó mpoknkem. Kefó eki kébhíkí bhəŋ ngwenti!” ³⁴ María abhép ángel wu be, “Chəŋ ané ndak ámbak ná, ené mbíkí rinji mbakanem?” ³⁵ Angel akeme yi be, “Chəŋ Efóŋó Bedyere ántwó ntá ye, ne betəŋ Mandem Acha ménku ómpókó menie. Eti yó, mmó ane óbhe, ábhák nyájá ne mámbiŋi yi be, ‘Mmó Mandem.’ ³⁶ Yiŋi Elísabet, mánó ywe ndu nneréket. Yəndu yi are kók ne bábhiŋi yi bé nkongoré, achí ne menie ndü batəŋ átándát néne, ne chəŋ ambé mómbakanem. ³⁷ Yənyin epu cha Mandem.”

³⁸ María arem be, “Menchí chí mübetok Mandem, émfákári ne me mbó enyu órémé.” Angel arə ye yi arək.

María arək beghó Elísabet

³⁹ Ebhíkí tat, María afa, arək áyák, ndü etək nje emót atú Júda. ⁴⁰ Achwóbbhé nókó aré, arək achwe eket Sakaría, akaka Elísabet; ⁴¹ Mpok Elísabet aghoko bakak María, mmó ayon mmæet amem menie ebhi ne Efóŋó Bedyere abhak ne yi tontó. ⁴² Abik ne betəŋ arem ntá María be, “Óchí ane Mandem áyééré ndü nkwo baghoré, ne áfók ámbák ne mmó ane óbhe chəŋ! ⁴³ Ndé ku yi be Mandem anchye me ené enyü erem áfók, bé nnó Acha ántwó ntá ya? ⁴⁴ Nəchwe óchwé ókáká me, mmó ane achi me menie ayon mmæét ne manák. ⁴⁵ Eri echa ntá yé mbənyune ónókó bé chəŋ Mandem anku ntá ye mbó enyu yí árémé.”

Nekwáy enen María akwáy ndu bebíti Mandem

⁴⁶ María abho bébíti Acha be, “Nti ena nékwáy ndu békáka Mandem Acha ne manák.

⁴⁷ Efóŋó eya éŋək éti Mandem Mpepe wa.

⁴⁸ Atəŋ me beyá berindu yəndu nchí chí mmöbetok ywi ne mpú yənyin!

Nebho néne, chəŋ mkpáká bho enkem mámbiŋi me be, ‘Ngoré ane eyi eri echa!’

⁴⁹ mbənyune Mandem betəŋ menkem, aku beyá menyiní maknkay ntá ya.

Ne yí achí nyájá.

⁵⁰ Aghó ntínso ne bö abhen báchyè yi kenókó, ndü mkpáká bho enkem.

⁵¹ Aku betəŋti menyin ne awó ywi, aták bo abhen báyòŋ mmæét ne nkaysi ane achi amem batí yap.

⁵² Aféré berémé bafó ndü menókó kefó ebhap, ákosi bo abhen bápú yənyin.

⁵³ Achyé berítí menyin ntá bo abhen nsay ánú bhó, abók abhen bábhóŋó, bárək amó amó.

⁵⁴ Mandem akwak bo Israel, bö betok bhi.

Abhíkí ghəkəntik bariəp ami ntá bachimbí bhese be chəŋ angó bhó ntínso.

⁵⁵ Abhíkí ghəkəntik beghó Abraham ntínso, ne bebharé böbhi mankem, mpoknkem!”

⁵⁶ María achəkó ne Elísabet ndü batəŋ arát, ke əpetnsem eket eyi.

Nebhé Jəŋ Njwiti

⁵⁷ Mpok ane Elísabet ábhóŋó bébhé ákwáy nókó, abhé mómbakanem. ⁵⁸ Bakokosi bhi ne böneréket, bágħók nókó enyü berinti ebhén Mandem átəŋó yí, béré ŋák ne yi.

⁵⁹ Mmó ágháká nókó manywəp ánen, bo bárók bésiəp yi. Bäre yəŋ beđu yi nnyén be Sakaría mbənyune chi nnyén Etayi. ⁶⁰ Ke máyi arem be, “Nnyén eni nebəŋ bebhak chí Jəŋ.” ⁶¹ Yə nò, béréntá ntá yi be, “Yə mmu apú ndü nneréket ayweka ane ábhóŋó nnyén enó!” ⁶² Bábhó ye memak ne amó ndu bebhep chimó nnyén enen yi áyən manchye mó. ⁶³ Sakaría amak ne amó bé máncyé yi enyin ené yi ánsin aré. Báchyé nókó yi enyin asin aré be, “Nnyén eni chí Jəŋ.” Bó mankem babhak maknkay tontó. ⁶⁴ Témte

wu Sakaríá apɛt abho berem kepɪ ankaka nɔkɔ Mandɛm. ⁶⁵ Bɛcháy békém bakokosi bhap mankem. Ne mbok menyin ebho ataka ndũ betɔkɔ njie menkem atú Judéya. ⁶⁶ Yɛ agha ane ághókó mbok menyin ebhen béfákárí abhɛɛɛ bhɔ anti, ambɛbhe nɔkɔ mmɛét eyi be, “Ntiki enyũ mmú yi abhak chɔɔ?” Ebhak kponɔɔɔn be betan Mandɛm Acha béchí ne yi.

Nekwáy Sakaríá

⁶⁷ Efónó Bedyere abhak ne Sakaríá, chi Jón. Abho bérɛm kepɪnti be,
⁶⁸ “Bakak ámbák ne Mandɛm Acha bo Israel, mbɔnyunɛ atwɔ ndu bekwak bɔbhi, ne ndu bɛféɛɛ bhɔ ndũ kesem.
⁶⁹ Achyé bhɛsɛ etanjí Mpɛmɛ ane áfú ndũ nneréket ané mǔbetok ywi Mfɔ Debhít.
⁷⁰ Mandɛm akɛ nyaka baremé kepɪnti bhi abhen bachi nyánjá mandɛm enyu eyɔ tentɛp,
⁷¹ be chɔɔ ampɛmɛ bhɛsɛ ndu amó bɔmpap abhɛsɛ, ne amfɛɛ bhɛsɛ amɔ bo abhen bapabhe bhɛsɛ.
⁷² Arɛm nyaka be chɔɔ angó bachɪmbi bhɛsɛ ntínso, ne ántik nku ane yi anyu ne bɔbhi.
⁷³ Nɔ chi enyinɛ ene Mandɛm aghati nyaka Etayɛɛ Abraham, ayiki bé yí ákɛ yɔ;
⁷⁴ nɔ chi, bɛféɛɛ bhɛsɛ amɔ bɔmpap abhɛsɛ, ankwak bhɛsɛ bé séntók nɔkɔ chi yi, kebɔɔn bɛcháy,
⁷⁵ sémbák nyánjá ne chak besí bhi ndũ nepém enɛsɛ nenkem. ndũ manywɔp yɛsé fá amik ankem.
⁷⁶ Ne wɔ mówa, chɔɔ mámbinɪ wɔ be ndemkepɪnti ane Mandɛm Acha, mbɔnyunɛ chɔɔ ónjambi ke Acha antwɔ, be ɔntɔnti mbi ntá yi,
⁷⁷ ónkɛ bɔbhi mámbinɪ be chɔɔ yi amfonɔri bebú bhap, ne ampɛmɛ bhɔ.
⁷⁸ Mandɛm ywɛsɛ ákà nɔ mbɔnyunɛ ághò bhɛsɛ ntínso tontó. Chí ntínso ke nékɛ yi áto chɔɔ Mpɛmɛ ywɛsé, yí amfú amfay antwɔ mbɔ nyienyíémok bɛti.
⁷⁹ Atwɔ bɛchye bediéré ntá bo abhen bachi ndũ ejuri

ne ndũ bɛcháy nɛwú, ne ndu beya bhɛsé ndũ mbi ane átwɔ bhɛsɛ ne kpák.”

⁸⁰ Mówú agó atan ndũ nkɔmmɛt ne ndũ Efónó. Bɛchókó bhi bebhak amɛm baso, anonɔ nɔkɔ nywɔp enén yi átan mmɛt ntá bo Israel.

2

Nɛbhe Yesu (Mt 1.12-25)

¹ Mpok eyɔ ɔgóstɔs abhak mfɔ Rom, achye eyɔɔn bé mánsɔt mpáy bho mankem abhen bachi ndũ betɔk ebhen bɛchi antɛn yi. ² Nepáy-bho enɔ nébhak enén mbi mpok Kwirínios achi góghanɔ etɔk Síria. ³ Yɛntiki mmu arɔk eyi etɔk ndu besin nnyén. ⁴⁻⁵ Joséf nkɔwɔ afa Násáɛɛt atú Gálili arɔk Bétlehem, atú Judéya. Bétlehem abhak etɔk ene babhe Mfɔ Debhít. Joséf arɔk aré mbɔnyunɛ achi nyaka ebhárémɔ Debhít. Arɔk ne María, ngɔɛɛ ane yi ati bebhay be mánsin manyén. Abhak ne menie. ⁶ Ené bɔ bachi Bétlehem, mpok nɛbhe ayi akway. ⁷ Abhé mɔmbi ywi, abhak mómbakanɛm. Anép yi ne ndɛn, abhɛɛ amɛm ekwɔbhé nenyie nnya mbɔnyunɛ bábhíkí bhɔɔn nyaka ebhak bɛchókɔ amɛm ekeré mankɔ.

Bɔangel ne babhabheri bághónómén

⁸ Ndũ beti bhɔ, nkɔwɔ babhabheri bághónómén bábhak nɛfi ne bághónómén eyap ndũ atú etɔk wu. ⁹ Angel Mandɛm abhesi bó besí, bediéré Mandɛm begɔ bhó amɛt ne bɛcháy bekem bó tontó. ¹⁰ Ke ángel wu arɛm ntá yap be, “Báké chay, mbɔnyunɛ ntwɔ bhe ne Mbok Ndíndí ane áchye chɔɔ bo mankem beyá manák. ¹¹ Bábhe Mpɛmɛ ywɛka echɔɔ etɔk Debhít. Yí ke achi mmu ane Mandɛm afyé nyaka bariɛp be áto. Yí chi Acha. ¹² Erinɛ ené étɔɔ chɔɔ be mmɔɛɛ chi be bághò chɔɔ ndũ mánébhé yi ne ndɛn, bábhɛɛ amɛm ekwɔbhé nenyie nnya.” ¹³ Témte wu, ngémtay bɔángel Mandɛm babhesi bare kway mámbiti nɔkɔ Mandɛm be ¹⁴ “Kenókó kémbák ne Mandɛm amfay; kpák ambak fá amik ne bo abhen berindu ebhi bɛchi ne bhò!” ¹⁵ Bɔangel bárɔ bhɔ, bapɛtnsɛm amfay. Babhabheri bághónómén babho berem ne

bati be, “Séndók ká Bétlehem séngó enyiy ene efakari, ené Mandem akú sendiyi.” ¹⁶ Báfá, bárak ayak bágħo Joséf ne María. Bágħo mmóré nkwo bhúré amem ekubhé nenyie nnya. ¹⁷ Bágħo nókó nó, barem eti menyiy menkem ebhen ángel Mandem aghati bhó eti mówu. ¹⁸ Bó mankem abhen baghoko enyiy ene bó bareme babhak maknkay. ¹⁹ Ke María abhure menyiy ebho menkem anti, ankaysi nókó bhó. ²⁰ Babhabheri bágħónómén bápētsem. Bára kway mámbiti nókó Mandem mbonyuné menyiy menkem ebhen bágħo ne ebhen baghoko, bechi enyumot mbonyu ángel aghati bhó.

Bádu Yesu nnyén

²¹ Egháká nókó manywop ánen, básyep mó, bádu yi nnyén be, Yesu, nnyén enen ángel areme nyaka be babhōn bechye yi te mpok babhiki re pókó menie ebhi.

Bárak betān Yesu ntá Mandem

²² Mpok ákwáy ane Joséf ne María barōn bekú mbonyu ebhé Moses érēm be mánkú ndu bebhak pépép besí Mandem mpok ngoré abhé, bápókó Yesu bárak Yerúsalem ndu betān yi ntá Mandem Acha, ²³ mbonyu básiy nyaka ndú Ebhé Mandem be, “Yēntiki mōmbi ane achi mbakanem, bábhōn bechye yi ntá Mandem. ²⁴ Bábhōn nkwo bechye akap ébu wu ane achi ‘Bóbebhōnō bepay, mbák epu nō, bebher bepay, bekoño ebhé Mandem.’” * ²⁵ Mpok eyō, mmu abhak Yerúsalem ane aka nnyén be Símiōn. Abhak chak anchye nókó Mandem kenókó. Anōn nyaka mpok ane Mandem átwō ankwene bati bo Israel. Ne Efōnō Bedyere abhak ne yi. ²⁶ Efōnō Bedyere anān akú nyaka yi ariyi bé apú gu keghó Mpeme Mandem afyé nyaka bariēp be áto. ²⁷ Efōnō Bedyere akú Símiōn arāk ndú ekerákap Mandem. Nnō ne chi Yesu báchwe aré ne yi ndu betān yi ntá Mandem bekoño ebhé Moses. ²⁸ Símiōn agho nókó mōré asot yi akém amō abiti Mandem bé:

²⁹ “Acha, akú bariēp amē afū tetep, dō yé me, mmōbetok ywe ndók petii,

³⁰ mbonyune nnān ngō ne amík mmu ane óto be ampeme bhese.

³¹ Mpeme ane ótōnti be bó mankem mángo.

³² Achí erōnō betān bo abhen bápú bo Israel mbi beriyi wō,

ne be kenókó kēntwō ntá bōbhe, bo Israel.”

³³ Chi ne nnō babhak maknkay beghok menyiy ebhen Símiōn areme eti Yesu.

³⁴ Símiōn ayét bhō, arem ntá máyi María be,

“Mandem ayap mōne be ankú beyā bo Israel mankwēn ne be ánjon abhenefu,

ne be ámbák eriy ené bo bárēm be bápú yan.

³⁵ “Ne chōn ene énkú be nkaysi ane achi bo anti ambo befú kponoroñ,

ne wō ómbōn beyā basémé eti mōne mbō mmu ane eekak éyémé yi anti.”

³⁶ Mpok eyō, ngoré ane áká nnyén be Ana abhak Yerúsalem. Abhak ndemekēpinti Mandem. Abhak mmō Fanuel, ebhárēmō ane nneréket Asha. Akak nyaka tontó ne anān achi nyaka ekerēnebhay ndú mamié tándramot ke nném aywi águ. ³⁷ Arōp kēnkwésé, te mpok ane yi aghaka mamié besa menwi nsem anwi. Yí kerō berōn ndú ekerákap Mandem ndu bechye yi kenókó, ne are níkmuet ambak nókó ndú netarénsay, beti ne ngósí. ³⁸ Nkúbhé mpok eyō Joséf ne María bárak ne mmó. Aghó nókó mōré, achye bakak ntá Mandem andeme nókó beyā menyiy eti mmó, ntá bo abhen mánōn nyaka be Mandem amfere bó Yerusalem ndú esōñori.

³⁹ Joséf ne María manaña nókó bekú menyiy menkem bekoño ebhé Mandem, bápētsem ne mmó etok eyap Násáret atú Gálili. ⁴⁰ Yesu arāk ambi bégo ne bēbhōn betān. Abhōn beyā neriyindak ne áfók Mandem abhak ne yi.

Yesu arōp ansem amem ekerákap Mandem

⁴¹ Yēntiki mmíé, chi ne nnō Yesu bárōn nyaka Yerúsalem ndú *Epā Nekiyi. ⁴² Mpok yi aghaka mamié byo ne apay, bárók ndú epā eyō mbō enyu esí. ⁴³ Epā émáy nókó, bare pētsem etok eyap ke Yesu arōp Yerúsalem, chi ne nnō keriyi. ⁴⁴ Bákó ndú nywōp nenkem mánkaysi nókó be yi achi ndú nkwo wap. Bágħo nókó be apú ne bhō, babho beyan yi nenti mamūere bhap ne bōneréket awap. ⁴⁵ Báyān nókó yi keghō, bápētsem

* 2:24 Lk 2.22-24; Lévitikos 12; Nōmba 18.15-16.

Yerúsalem ndu beyaŋ yí aré. ⁴⁶ Egháká nako manywop arát, bágthó yi amem ekerákap Mandem chokó ne baton ebhé, ndu ághòk menyin ebhen bə bārəm, ne ambebbe nako bó bebher. ⁴⁷ Bo mankem abhen bágthòk menyin ebhen yi arəm bábhak maknkay eti menyin ebhen yi arin; ne enyü ene yi ákème bhə menyin ebhen bábher yi. ⁴⁸ Mpok ane chi ne nno bágthó yi, ebhak bhə chi enyin maknkay. Nno abhép yi be, “Mówa, mbə obhiki kə etaye ne me enyune!”

⁴⁹ Mmə ne etaye sékə, séyàn wə ne beyä becháy anti. Yesu akeme bhə be, “Báyàn mbə me ndaká yí? Bábhíkí rin; be mböŋ bebhak amem eket Etaya?” ⁵⁰ Ke nno ne chi kejwimem ndü enyin ené yi areme ntá yap.

⁵¹ Apet ye nsem Násáret ne bhə, abhak ne bhə sayri aketaŋntí. Máyi abhure menyin ebhen menkem anti.

⁵² Arək ambi bégo ndü nkwəmmet ne ndü nerinindak. Mandem abhón manák ne yi andək nako chí ambi. Ebhak enyumət ne bo.

3

Jön Njwiti arem eti Yesu (Mt 3.1-12; Mk 1.1-8; Jn 1.19-28)

¹⁻² Mpok Jön mmə Sakaría achi amem baso, Mandem achye yi menyin ebhen yi ábhónó beghati bho. Mpok Tibériəs achi mfə ngo ane etək Rom ndü mamié neku, Póntiəs Páilet abhak góbhanə atú Judéya, Hérəd abhak münti atú Gálili, mómáyi Filip abhak münti atú Itúria ne Trakonítis, ne Lisánias abhak münti atú Abilene. Káyfas ne Anas babhak bōbati bachiákap Mandem. Mandem aghati Jön mmə Sakaría enyin mpok yi achi amem baso, ³ Jön arək ye ndü betək menkem ebhen bechi atú Nnyén Jódan, angati nako bhə Eyəŋ Mandem be bo mántiknsem ndü bebú ebhap mánjwítí bhó be Mandem amfonori bebú ebhap. ⁴ Ebhak mbə enyü Aisáya ndemekepinti Mandem asin; nyaka amem ekáti yi be:

“Mmü achi amem baso äbik ne eyəŋ amfay andeme nako be, “Tonjí ká mbi ane Acha áfuèt aré.

Ká ka mbi ywi ambak chak.

⁵ Chók ká yəntiki éyémé,

mánkə yəntiki njie ngo ne yəntiki mónjie andop mmik nebhuet.

Nyabhé ká babhi ane achi njóti njóti, mändansi ané achi gbokotí gbókótí, ⁶ ne chəŋ bō mankem mángə ndu Mandem ápeme bho.’ ”

⁷ Jön arem ntá beyä bo abhen bārən ntá yi bé yi anjwiti bhó be, “Bě befé! Agha áyebhé be batú be mánjan mbi ndu bebue ntəmsi Mandem ane átwò? ⁸ Bábher beku menyin ebhen bétən be bätiknsem ndü bebú ebheka tetep. Báké chokó mändem bé bächí bebharébhə Abraham. Din; ká bé Mandem ákwáy besət batay ane ankə yó ámbak bebharébhə Abraham. ⁹ Yě chí néne, seti séchí bhéré, ne bákway bekpət yəntiki enək ene epu nyu berítí kepem te ndü bakan, mángəp angó.”

¹⁰ Bō bhə bágthókó nókó nó bábher Jön be, “Yi sébhónó ye beku?” ¹¹ Akeme bhə be, “Mmu ane ábhónó nkú epay ányché amət ntá ane abhiki bhəŋ, ne mmu ane ábhónó nenyíe ánkóré ne ane abhiki bhəŋ.”

¹² Babhebhé nkabhenti nkwə bārók be yi anjwiti bhə. Bábher yi be, “Ntəŋ, yi sébhónó beku?” ¹³ Jön akeme bə be, “Báké sət nkábhenti éntcha ané bábherəŋ besət.”

¹⁴ Mbək batemé nenu nkwó bábher yi be, “Yi sébhónó béku?” Akeme bhə be, “Báké sət nkáp ntá mmu ne betəŋ, báké bhat mmu ndak amuet; dš ká akap ané bächyè bhe ndü betik ebhen bákə ánkway bhe.”

¹⁵ Bo bábhaka nyaka nti ndü menyin ebhen Jön arəm ne ebhen yi ákə. Ekə bábho bebher mmuet mbák Jön ke achi Mpepe Mandem afyé nyaka bariep be átò. ¹⁶ Jön akeme bhó be, “Mějwiti bhe ne manyiep. Ke mmu ane acha me átwò. Mbíkí kwáy mmu ane nchí kaŋari nkwəbhénya bekek ebhi. Anán antwó, chəŋ anjwiti bhe ne Efónó Bedyere ne ngó. ¹⁷ Atwò ne nchán myákátí awə ndu béchák nkway be amfáp ene eri ne bekpáfu. Anán ánkú nə, ansət mbwət anten ndu nkpané, anyə mmik, ansət bekpáfu amfye amem ngó ane apu neme.”

¹⁸ Jön arem beyä menyin bechak ndu befyə bhə nti ndu ánu beku mánóko Mbok Ndíndí ane yi aghati bhə. ¹⁹ Jön aji Mfə Hérəd be akwen ebhé Mandem ndu ásóré Heródias ngərə mómáyi ábhay. Aji yí eti

barak abúabɔ achak ankem ane yi áká.
 20 Ne mémáka ndü ebhɔ menkem, Hérɔd
 arem báfé Jɔn amem ekerékenɔn.

Jɔn ajwiti Yesu

(Mt 3.13-17; Mk 1.9-11)

21 Bápére fe Jɔn, anán ajwiti nyaka bho.
 Ajwiti Yesu nkwɔ. Ne mpok Yesu ánikmɔet,
 nebu nénéne. 22 Efónó Mandem asɔt mkrpá
 ebhónó asɔt yi amɔet. Eyɔn éfú amfay erem
 be, “Wɔ ɔchí Mɔwa. Nkɔn wɔ tontó. Ɔchye
 me beyä manák”

Bachimbɔ Yesu Kristo

(Mt 1.1-17)

23 Mpok Yesu ábhó betik ebhi, achi nyaka
 mbɔ mamié esá nsem byó, bo mándem
 nɔkɔ be Yesu chí mmɔ Joséf mmɔ Héli,
 24 Héli mmɔ Mátat, Mátat mmɔ Lévi, Lévi
 mmɔ Mélki, Mélki mmɔ Jánai, Jánai mmɔ
 Joséf, 25 Joséf mmɔ Matátias, Matátias
 mmɔ Emɔs, Emɔs mmɔ Náhum, Náhum
 mmɔ Esli, Esli mmɔ Nágai, 26 Nágai mmɔ
 Máat, Máat mmɔ Matátias, Matátias mmɔ
 Sémen, Sémen mmɔ Jósek, Jósek mmɔ
 Jóda, 27 Jóda mmɔ Joánan, Joánan mmɔ
 Résa, Résa mmɔ Serúbabel, Serúbabel mmɔ
 Síltiel, Síltiel mmɔ Néri, 28 Néri mmɔ Mélki,
 Mélki mmɔ Adi, Adi mmɔ Kósam, Kósam
 mmɔ Elmádam, Elmádam mmɔ Er, 29 Er
 mmɔ Jóshua, Jóshua mmɔ Eliésa, Eliésa
 mmɔ Jórím, Jórím mmɔ Mátat, Mátat mmɔ
 Lévi, 30 Lévi mmɔ Símiɔn, Símiɔn mmɔ
 Júda, Júda mmɔ Joséf, Joséf mmɔ Jónam,
 Jónam mmɔ Eliákím, 31 Eliákím mmɔ Meléa,
 Meléa mmɔ Ména, Ména mmɔ Matáta,
 Matáta mmɔ Nátan, Nátan mmɔ Debhít,
 32 Debhít mmɔ Jése, Jése mmɔ Obéd, Obéd
 mmɔ Bóas, Bóas mmɔ Sálmon, Sálmon
 mmɔ Náshɔn, 33 Náshɔn mmɔ Amínadap,
 Amínadap mmɔ Rám, Rám mmɔ Hérɔn,
 Hésrɔn mmɔ Péres, Péres mmɔ Júda, 34 Júda
 mmɔ Jekóp, Jekóp mmɔ Aisek, Aisek mmɔ
 Abraham, Abraham mmɔ Téra, Téra mmɔ
 Náho, 35 Náho mmɔ Sérug, Sérug mmɔ Réu,
 Réu mmɔ Pélek, Pélek mmɔ Eba, Eba mmɔ
 Shéla, 36 Shéla mmɔ Káinan, Káinan mmɔ
 Afásad, Afásad mmɔ Shém, Shém mmɔ
 Nóa, Nóa mmɔ Lámek, 37 Lámek mmɔ
 Metúsela, Metúsela mmɔ Enɔk, Enɔk mmɔ
 Járet, Járet mmɔ Mahálálel, Mahálálel mmɔ
 Kánán, 38 Kánán mmɔ Enɔs, Enɔs mmɔ Sét,
 Sét mmɔ Adam, Adam mmɔ Mandem.

4

Satan amɔ Yesu

(Mt 4.1-11; Mk 1.12, 13)

1 Yesu ápére fú ndü nnyén Jódan, ajwi
 ne Efónó Bedyere. Yí akɔ Yesu arɔk amem
 baso, 2 abhak aré ndü manywɔp besa bepay
 Satan amɔ nɔkɔ yi. Yí kényie yényin
 ndü manywɔp eyɔ ankem. Ndü ngwenti
 manywɔp eyɔ nsay akém yi. 3 Satan arɔk
 arem ntá yi be, “Mbák ɔchí Mmɔ Mandem,
 chyé eyɔn be ntáy enen nénjibhírí néndɔp
 ekpɔkó bred.” 4 Yesu akeme yi be, “Echí
 amem Ekáti Mandem be,
 ‘Puyé nenyié nónó ke nékém nepémé mu.’ ”

5 Satan asɔt yi akó ndü nebhet ane achi te
 amfay atɔn yí betɔkó mmik menkem ne kefo
 eken kéchí aré ndu mómbinjí mpok. 6 Arem
 ye ntá yi be, “Báchyé betan ne kefo mmik
 nkem ntá ya, ne nchí kway bechye kɔ ntá
 yé agha ane nkónó. Chɔn nchyé wɔ bɔbhen
 menkem ne kefo ekap. 7 Mbák óntép mánén
 amik, ónchye me kenókó, mbɔ Mandem
 ywe, chɔn menyin ebhen menkem ménndɔp
 ebhe.” 8 Yesu akeme bé, “Ekáti Mandem érém
 be,

‘Mmu abhɔn bechye kenókó chi ntá
 Mandem Acha,
 antók chí yí aywinti.’ ”

9 Satan asɔt yi bárók Yerúsalem, bákó ndü
 nebhet ane áchí te amfay ndü ekerákap
 Mandem. Aré, arem ntá Yesu be, “Mbák
 ɔchí Mmɔ Mandem, dók, 10 tɛndu echí
 amem Ekáti Mandem be,
 ‘Chɔn Mandem anchye eyɔn bɔángel bhi
 mántwó manchye wɔ nekwak.’ ”

11 Ekáti Mandem épet érém be,
 ‘Chɔn mánkrɔep wɔ ne amɔ yap,
 bé óké tem ekak ndü ntay.’ ”

12 Yesu akeme yi be, “Ekáti érém be, ‘Ɔké
 mɔ Mandem Acha ywe.’ ” 13 Satan ámó nókó
 Yesu ndü beyä babhi kekém yi, arɔ kpík yi.

Yesu abho betik ebhi atú Gálili

(Mt 4.12-17; Mk 1.14, 15)

14 Yesu apɛt ye nsem atú Gálili ndü betanɔ
 Efónó Bedyere. Mbok yi ataka atú Gálili wu
 ankem. 15 Are tɔn bo Eyɔn Mandem amem
 bekeré nenikimɔet bo Israel, ne bo bára chye
 yi kenókó.

Bábyak Yesu amem etɔk Násáret

(Mt 13.53-58; Mk 6.1-6)

16 Yesu afa, arək Násáret, etək ene máné yi aré. Mbə enyü epin eyi echi nyaka, arək amem ekeré nenikímuetí ndü nywəbhé neywəmet bo Israel. Ebhíkí tat, afate bepay Eyəh Mandem. 17 Báchyé yi ekáti ene ndemekerǐnti Aisáya. Anene yó, ndü nebhet ane básinjí bés:

18 “Efónó Mandem Acha achí ne me mbənyune,

ayap me bé ngátí Mbok Ndíndí ntá bachébhébo.

Ato me, be ntwó ngátí bo abhen bachi ndü yěntiki enyü kesem, be chəh mámfere bhə are.

Ne bé chəh amík anene manémámik, ne be chəh mánychə ngəngəh ntá bo abhen batí bakwəhəwəh mánylerə bhə amík.

19 Ato me bé mbé ntá bho be mpok ane yi átəh bó berǐndu bhi akway.”

20 Yesu ánáná nókó bepay ekáti yə, akuti yó, akeme ntá münti arək achəkó amík. Bə mankem abhen bachi amem ekeré nenikímuetí bátəp yi amík amuet. 21 Abho ye beghati bhə be, “Echəh, enyih ene basinjí men árəm éfákárí mbə enyü bəghókó.”

22 Bə abhen bachi aré, bárəm berítí menyih éti yi, ne babhak maknkay éti berítí kepí eken kéfú yi anyu. Ke bábho bebhep be, “Pú mmə Joséf ne?” 23 Yesu arem ntá yap be, “Chəh mántem me nekay enen éti ya be, ‘Ngəh, bú mmuet eyə. Menyih ebhen seghoko be əkə awu etək Kapənaum, kə bhó fá amem etək eyə nkwo.’ ” 24 Yesu arem be, “Nchí ghati bhe be, bápú ka ndemekerǐnti amem etək yi. 25 Ke nchí ghati bhe be, mánkwésé bayə nyaka amem etək Israel ndü mpok ndemekerǐnti Eláija. Mpok yə manyier kekwen ndü mamié arət ne ebhók, ne erémé nsay ékwén ndü etək Israel enkem.

26 Ke Mandem ábhíkí tó nyaka Eláija ntá yě kénkwésé amət, ebhíkífuet chi ane achi etək Sáfəfat, atú Sídon, etək bo bachak. 27 Ne ndü mpok ndemekerǐnti ane áká nnyén be Eláisha, beyə bə ebhanákwa bachi nyaka amem etək Israel. Ke yě amət Eláisha ábhíkí bu, ebhíkífuet chi mmü etək echak, Náman, mmu Síria.” 28 Bo mankem abhen bachi amem ekeré nenikímuetí, bəghókó nókó

nó, batí ábé bhə amem tontó. 29 Báfáte bákém yi, bafu etək ne yi. Ndü etək yap echi amfəy njie, básót yi barək ndü nkókónjie bé mámpúrí yi ankwen aré. 30 Ke ayibhiri mmuet, anəne, afuet nenti nap arək ebhakayi.

Mmu ane efónó ebúbə échyè yi esəhəri (Mk 1.21-28)

31 Yesu apət asəp arək Kapənaum, etək egəh, atú Gálili. Aré, are tón bo amem ekeré nenikímuetí bo Israel ndü nywəbhé neywəmet enap. 32 Bábhak maknkay tontó éti enyu ene yí átəh mbənyune átəh nyaka mbə mmü ane árəm émay. 33 Mmu amət abhak aré ane efónó ebúbə ésəhəri. Are bik ne eyəh etəhətəh andeme nəkə bé, 34 “E! Yesu, Mmu Násáret, əbhəh yí bekə ne bhese! Ətwə fá beway bhese? Ndínjí mmu wə óchí. Óchí Mmu Nyáná ane Mandem átó!” 35 Yesu asáy efónó yə be, “Kusí! Fú yi amuet!” Efónó yə égəp mmü wu amík besí bhəp. Ke éfú yi amuet kekə yi yěnyih. 36 Bə mankem bábhak maknkay, ne babho bebhep batí be, “Eyəh ené mmü-ne échí né ná e? Asay befónó bebúbəbə ne betəh bé mémfu bo amuet, ne mémfú.” 37 Ne nsohə Yesu akə ataka atú etək wu ankem.

Yesu abú beyə bömame (Mt 8.14-17; Mk 1.29-34)

38 Yesu afa ekeré nenikímuetí yə, arək, ndü eket Símun. Nnə ngərə Símun abhəh mbúəp atəhətəh. Baghək Yesu manik yi mmuet be ambu yi. 39 Arək, ate nekə bekək ebhen yi achi are bhúré. Achye eyəh be mbúəp wu ándó yí. Amay. Afaté akə nenyíé abho mene bhə.

40 Mpok ane mmok ánəm, bə mankem abhen bábhónó bömame menyū ne menyū básót bhə bárók ntá Yesu. Abho ményána amə amuet yěntiki mmu wap, kpat abú bhə mankem. 41 Beyə bhəp babhəh nyaka befónó bebúbəbə. Befónó bebúbəbə bhə bífú beyə bho amuet mémbiki nəkə bé, “Wə əchí Mmə Mandem!” Ke Yesu are sáy bhə, kekə méndem yěnyih, mbənyune bérinjí nyaka be yi achi Mpeme ane Mandem átó.

Yesu are tón bo amem bekeré nenikímuet bo Israel (Mk 1.35-39)

⁴² Náyí nəkə, Yesu afa etək, arək ndü nebhuet ane bo bápú aré. Bð babho beyan yi. Bághó nókó yí, babho menikmuet bé áké rə etək eyap. ⁴³ Ke yi aghati bhó bé, “Mbəñ bəgháti Mbok Ndíndí be Mandem achi Mfə amem betək bechak nkwə, mbənyune Mandem átó me fá amik chi ěti yə.” ⁴⁴ Arə ye, are kə andəkə nəkə ndü betək ebhen bechi atú Judéya angati nəkə bho Mbok Ndíndí amem bekeré nenikímuet bo Israel

5

Yesu abhiñi bakoño bhi abhen mbi bati anwi
(Mt 4.18-22; Mk 1.16-20)

¹ Ewak émət, Yesu abhak téé angəkə ěntiñnyen Genésaret. * Bo béré nu bebhak kekəwət ne yi be mangok Eyəñ Mandem. ² Aghó bachwi apay angəkənyén. Bawānsi abhen bábhónó bachwi yə, báfú amem mánychaka nəkə basi yap. ³ Yesu arək achwe amem áchwí amət. Abhak ane Símun. Aghati yi be ánók áchwí anten anyén mandú. Yesu achəkə ye amem áchwí wu, antəñ nəkə bo abhen bachi angəkənyén Eyəñ Mandem. ⁴ Anánjá nókó betəñ bo arem ntá Símun be, “Tén áchwí ndü ěentem mǎnguep basi yeka anyén be mǎnkem nsi.” ⁵ Símun akeme yi be, “Ēta, séden mmuet beti menkem ke yěnyñ sébhíkí kem. Ke ndu bekoño eyəñ eye, chəñ nguep básí ndü ěentem.” ⁶ Yí ne mamuepe bhi bārək baguep beyǎ nkáp anyén, bákém beyǎ nsi. Eyá kpát beyǎ nkáp yap abho berakati. ⁷ Bámák batǐ bawānsi abhen bachi ndü áchwí achak ne awə be mántwə mánkwak bhə. Bārók bachem ne bhə, bafere nsi báfyé amem bachwi apay kpát ábhó bebet. ⁸ Símun ane mpíkírí nnyén eni nechi be Píta, ághó nókó enyñí maknkay yə, arək atep mánén besí Yesu, arem be, “Acha, kétwə kekəwət ne me, mbənyune nchí mmü bebá.” ⁹ Arém nə, mbənyune yi ne bati bhi bachi nyaka maknkay tontó beghə beyǎ nsi ene bakeme. ¹⁰ Jems ne Jəñ, batǐ bawáy nsi, bábhák nkwə maknkay. Báchí nyaka bð Sebedi. Yesu arem ntá Símun be, “Kécháy. Bebho echəñ ərbhe ya chí bo be mantwə ntá ya.” ¹¹ Bə

Píta bátémé nókó bachwi yap angəkənyén, bāró yěntiki enyñ bakoño Yesu.

Yesu abú mmu ebhanákwa
(Mt 8.1-4; Mk 1.40-45)

¹² Mpok Yesu achi etəkófu, mmu ebhanákwa amət arək akwén yí bekak abho menikmuet ntá yi bé, “Acha, mbák əkəñ, škway beka me ntañ.” ¹³ Yesu anyabhe awó atək yi arem be, “Nkəñ beka wə óntán, neme ene némay.” Témte wu, ebhanákwa yi emay. ¹⁴ Yesu asemti yí be, “Ké ghati yě mmu enyñ ene éfákárí, ke dók ntá nchiakap Mandem be yi angə be ebhanákwa ye emay. Anánj ámbýó wə, óndək, ənchye ye akap ntá Mandem békəño ebhé Moses. Chəñ eyə émbak enyñ ene étəñ bo be ebhanákwa ye émay.” ¹⁵ Ke yě nə, mbok Yesu ataka mbǎnkem. Ngémtay bo bārók ntá yi ndu beghók Eyəñ Mandem ne bé yi ambu mame yap. ¹⁶ Ke aya mmuet arək ndü nebhúérfu amem baso anikmuet.

Yesu abú mbéntí
(Mt 9.1-8; Mk 2.1-12)

¹⁷ Nywəp nemət, Yesu átəñ nyaka bho Eyəñ Mandem, Mandem Acha achye yi betəñ, are bú bðmame. Bðnkəwə Fárisi ne batəñ ebhé Mandem babhak aré. Báfú ndü bðbetək mankem atú Gálili, ne bachak báfú atú Judéya, ne abhenefu báfú Yerúsalem. ¹⁸ Bðfú bátwə ne mbéntí amət ane bápókó ndü bekpaka. Béré yan mbi bechwe anywóp be mambəre yi besí Yesu. ¹⁹ Ke bó kebhón mbi ane báfuet manchwe amem ěti beyǎ bó. Bákó amfáy eket, manene mbok aré, basebhe yi bhəre ndü bekpaka bhi, néntí bhó, besí Yesu. ²⁰ Yesu ághó nókó enyñ neka enén bábhónó ne yi, aghati mbéntí wu be, “Nkwáne, mfónórí bebú bhe.” ²¹ Batəñ-ebhé Mandem ne bðnkəwə Fárisi bábho bebhep mmuet be, “Agha né? Enyñ ene yi árəm chi nsək ntá Mandem! Mandem aywinti ke ákway befonori bebú mmu!” ²² Yesu arñi nkaysi yap. Abhép bó be, “Ndaká yí bákaysi menyñ menyñ ebhə? ²³ Enyñ ene échí wikirik chí ené? Berem be, ‘Mfónórí bebú bhe’, ke chi berem be, ‘Faté kə?’ ²⁴ Ke chəñ nka mándñi be, Me Mmu mfú ntá Mandem mbəñ betəñ fá

* 5:1 ěntiñnyen Genésaret: Chi ěntiñnyen Gálili.

amik befonjori bebú bho.” Arəm ntá mbénti wu be, “Nchí ghati wə, faté, pəkó bekpaka bhe gure!”²⁵ Témte wu, afate kperep besí bhap, apəkə enyij ene yi ábhàre nyaka aré, abho begure, ambiti nəkə Mandem.²⁶ Beyä becháy bekem bo mankem! Bábhák maknkay, babho bebíti Mandem, mándeme nəkə be, “Seghə baraká maknkay echəj!”

Yesu abhiji Lévi

(Mt 9.9-13; Mk 2.13-17)

²⁷ Awu áféré nókó, Yesu afa nebhuéré wu arək aghó mbebhé nkabhénti ane áká nnyén be Lévi chəkə amem ekerébetik yi. Yesu aghati yi be, “Twó, bhák nkojə wa.”²⁸ Lévi afate, arə yéntiki enyij, abho bekojə Yesu.

²⁹ Ebhíki tat, Lévi anak erem epa eket yi ntá Yesu. Beyä babhebhé nkabhénti ne bakə bebú bachak nkwo babhak aré ne Yesu.³⁰ Bönkwə Fárisi ne batəj ebhé Mandem, béré nywinti, ne bábhép bakojo Yesu be, “Ndaká yí mányie mányu nəkə ne babhebhé nkabhénti ne bakə bebú bachak?”³¹ Yesu akeme bhə be, “Bo abhen bapu me, bápú yaj ngaj. Bə mame ke báyan ngaj.³² Mbíki twə bebhiji bo abhen bakaysi be bachi chak besí Mandem be mántiknsem ndü bebú bhap, ntwə ébbhiji chi bo babúbabú.”

Bábhép Yesu ěti netarənsay ndü menikmæt ntá Mandem

(Mt 9.14-17; Mk 2.18-22)

³³ Bo béré m ntá Yesu be, “Bakojo Jón Njwiti bátat nəkə nsay ndu menikmæt. Bakojo nkwo Fárisi bákə enyumət. Ke abhe mányie, mányu ne bapu tat nsay?”³⁴ Yesu akeme bhə be, “Bakaysi be mankə abhen bachi ndü epə nebhay bakway bebhak ndü netarənsay? Nsé! Təndu mbəyngərə abhæt ne bhə, bápú kway betat nsay.³⁵ Ke mpok átwə ane báferə chəj mbəyngərə ntá yap. Ne chəj mántare nəkə nsay ndü mpok yə.”³⁶ Yesu atém bə nekay enén nkwo be, “Yə mmu apú kway bedak ebhókónden ndü nkú ane nkə anchók mbok ndü esí nku. Mbák mmu ánkú nó, áchənti nkú nkə, mbənyune ebhókónden ené éfú ndü nkú nkə épú kə ne esí nden.³⁷ Ne ntá bo abhen báfyə mmém ndü bebhá nkwo bhənya, bápú fyə

mmém bakə amem ebhá nkwo bhənya ené esi. Mbák mánkú nə, ebha ésen, enchəjə, ne mmém andək amik. †³⁸ Bábhəj befyə mmém bakə chi amem ebhá mmém ené ekə.³⁹ Ne bápú nyu esí mmém mánjan amen bakə mbənyune bákaysi be esí mmém arí achá amen bakə.”

6

Enyij ene bábhébhé Yesu ěti nywəbhé neywəmmæt bo Israel

(Mt 12.1-8; Mk 2.23-28)

¹ Yesu ne baghəkó bhi béré kə mámfæt nəkə amem nkí nchwifú ndü nywəbhé neywəmmæt bo Israel. Baghəkó bhi bábhə bekuep enyū nchwi yə, mámfikiri mányie nəkə.² Mbək bönkwə Fárisi bábhəp be, “Ndaká yí bákə enyij ene ebhé yese épú yaj mankə ndü nywəbhé neywəmmæt?”³ Ke Yesu akeme bhə be, “Bábhíki re pay amem Ekáti Mandem enyij ene Mfə Debhít áká nyaka ne bə abhen báci ne yi mpok nsay ákémé bhó?⁴ Achwe amem eket Mandem, apəkə nenyíe enen báchyé mbə akap ntá Mandem akəre ne bəbhi mányie. Ebhé érem be ndiere bachiákap Mandem ke bákway menyie nenyíe enə.”⁵ Yesu arem ye ntá yap be, “Me Mmu mfú ntá Mandem kə mbójo berem enyū mmu ábhójo bekə ne ebhé ene éyijí nywəbhé neywəmmæt.”

Yesu abú mmú ane awó ágú yi ndü nywəbhé neywəmmæt

(Mt 12.9-14; Mk 3.1-6)

⁶ Ndü nywəbhé neywəmmæt néchák, Yesu achwe amem ekeré nenikiməti bo Israel antəj nəkə bo Mbok Ndíndí. Mmú amət abhak aré ane awónem aywi ágú.⁷ Mbək batəj ebhé Mandem ne bönkwə Fárisi abhen bachi aré, bábháka nti be chəj mámbəj mbi ndu berem be yi akə ebépti ndak. Bátəp ye yi amík amæt ndu begə mbák chəj Yesu ambú mmú wu ndü nywəbhé neywəmmæt.⁸ Yesu ariji nkaysi yap. Arəm ntá mmú wu be, “Faté, twó fá ambi.” Mmú wu afate arək ate aré.⁹ Yesu arem ye ntá bəbhə be, “Ebhé yese érem bé sénkə yi ndü nywəbhé neywəmmæt? Chí békə berí ke bekə bebú? Chí bépeme mmu

† 5:37 Bo Israel básət nyaka nkwojə ághónəmen mángoko bebha ebhen báfyə mmém are.

κε χί βέχωντι νεπέμ ενι?” ¹⁰ Yesu ayibhiri mmæt ayiñi bó mankem, arem ntá yi be, “Nyabhé awó ywe.” Akú nò, awó ywi apet atan, ábhák mbò enyu esí. ¹¹ Ke bati ábé bõnkwo Fárisi ne baton ebhé tontó. Bábhò besokori enyih ené bákway bekú Yesu.

*Yesu ayap bõnto bati byo ne apay
(Mt 10.1-4; Mk 3.13-19)*

¹² Ndũ manywòbhé yò, Yesu akó amfáy njiéfú ndu menikmæt. Anikmæt ntá Mandem beti menkem. ¹³ Néyí nókó, abhiñi bakoño bhi be mántwó ntá yi. Bátwó nókó, ayap bhó bati byo ne apay, áchyé bhó nnyén be bõnto. ¹⁴ Manyén yap áchí nyaka be: Símun ane Yesu áchyé nnyén nechak be Píta, ne mǎmáyi Andru, ne Jems ne Jõn, ne Fílip ne Batolómio, ¹⁵ ne Mátio, ne Tòmás, ne Jems mmǎ Alfeyos, ne Símun mfyé-betan ndũ baraká etók, ¹⁶ ne Júdas mmǎ Jems, ne Júdas Iskariot ane átí nyaka Yesu.

*Yesu átòn ne ábù bho
(Mt 4.23-25)*

¹⁷ Yesu asep antèn njié ndũ mmik nebhæt ne bhó. Ngémtay bakoño bhi bábhák aré ne ngémtay bo bachak abhen báfú Yerúsalem ne abhen báfú atú Judéya ankem. Bo báfú ndũ betók bépáy ebhen bechi kekwo ne manyu ebhen bábhñi be Táya ne Sídon. ¹⁸ Bátwó beghók menyih ebhen yi átòn ne be yi ámbu bhó. Ne bo abhen befónó bebúbeba bésòñori bhó, batan. ¹⁹ Bò bhó mankem bare nu betók Yesu, mbonyune betan befú nyaka yi amæt mémbu nòkò yé ághá ane átók yi.

*Manák ne basémé
(Mt 5.1-12)*

²⁰ Yesu ayon amík ayiñi bakoño bhi arem be, “Èri echa ntá yeka bachébhébo; mbonyune Mandem achi Mfò yweka.

²¹ Èri echa ntá yeka bõ nsay ánù néne, mbonyune chon yi anchye bhe menyih ebhen bábhónó ekwak bebhòn. Èri echa ntá yeka bõ bádí kebho néne, mbonyune chon mǎngway ámen!

²² “Èri echa ntá yeka mpok bo bápàp bhe, ne mánsòkòti nòkò bhe ne mándem bebépti menyih èti yeka, ne mándem nòkò be bǎchí bebépti bho èti ya, Me Mmu mfú

ntá Mandem! ²³ Bón ká manák yèntiki mpok ane éfakári nó ne bhe, mbonyune Mandem abhéré erem ákap ntá yeka awu amfay. Nchí ghati bhe mbonyune enyu eyò ke bachĩmbi bhap bǎchyè nyaka baremé kepĩnti Mandem esòñori.

²⁴ Ke chon émbep ntá yeka bafõnkáp encha mbonyune,

mǎnan bábhòn ebheka berítí menyih, ne mǎnyiè nepém, ndak ámay.

²⁵ Chon émbep ntá yeka bõ mǎnyiè mǎnjwi néne,

mbonyune chon nsay anu bhe!

Chon émbep ntá yeka bo bǎway ámén néne, mbonyune chon mǎndòp ndũ basémé ne nedí kebho!

²⁶ Chon émbep ntá yeka, be bho bo bǎrèm erírí èti yeka,

mbonyune enyu yò kè bachĩmbi bhap bǎrèm nyaka èti baremé kepĩnti nsé.”

*Bakoño Yesu bábhòn bekòn bõmpap abhap
(Mt 5.38-48, 7.12a)*

²⁷ Yesu arók ambi beton. Arem be, “Ke nchí ghati bhe bho bǎghòk me be, kòn ká bo abhen bápábhé bhe, mánton bó beri.

²⁸ Ník nòkò ká mmæt be Mandem ankwak bo abhen bǎrèm ebúba èti yeka. ²⁹ Mbák mmu adep wò atá ndũ ebhe awónem, tón yi ebhe échák nkwo. Ne mbák mmu ásot ndé ye, dõ yi ansot yé chí nkú ye nkwo. ³⁰ Mbák mmu aníñi wò enyih ene óbhónó, chyè yi.

Ne mbák mmu asot enyih eye, kéghati yi be ákémé yò ntá ye. ³¹ Ne yèntiki mmu yweka ánkú ye ne bati mbò enyũ yi ákway beyan be bo mánkú ntá yi.

³² “Mbák bǎkòn chi bo abhen bakon be, bakak amen bábhónó béchyè bhe ábhák be yi? Yé chí bõ bebú bákòn bo abhen bakon bhó! ³³ Ne mbák bǎkù beri chi ntá bo abhen bǎkù bhe beri bakak amen bábhónó béchyè bhe ábhák be yi? Yé chí bakù bebú bǎkù nò!

³⁴ Ne mbák bǎpwò menyih chí ntá bo abhen bábhaka nti be bakeme ntá yeka, bakak amen bábhónó béchyè bhe achi be yi? Yé chí bõ bebú bǎpwò nkwo menyih ntá bati bakù bebú, ndu bákeme yèntiki enyih ene bǎpwò ntá yap! ³⁵ Ke bábhòn bebhak kekúrí! Kon ka bõmpap abheka, ne mánkú bhó beri. Pwò ka bhó, kebhaka nti be chon mánkeme

bhe yěntiki enyij. Mbák bákà enyu yə, chəŋ akap ayweká ánja ancha, ne mámbak bə Mandem Acha. Atəŋ berinti ntá bə bebú abhen bápú kaka yi ne abhen máŋəm meŋéme. ³⁶ Ghó ká bati ntínso, nkúbhé mbə enyü Mandem ághə bhe ntínso.”

Yesu atəŋ bé bo bábhíki bhəŋ betəŋ bati (Mt 7.1-5)

³⁷ Yesu yi be, “Báké tán bati keka mántán be. Báké rem be mányché bati ntémsi, ne mbák bápú rem nə, bápú rem be manchye bhe ntémsi. Fonori nókó ka bati ne chəŋ mámfonori nəkə bhe. ³⁸ Chié ntá nti, ne chəŋ Mandem anchye wə nkwó. Yi aperé chye, áyenti sayri, angoko kpát énjwi entakati nəkə amik. Enyü ené óyènti onchye nti, nkúbhé enyuyə ke báyènti manchye wə.”

³⁹ Yesu atém bə nekay nkwo be, “Nnemámík apu kway beyă nti nnémámík mbi. Mbák ándók beku nə, bó bati apay bápú kwen amem nepi? ⁴⁰ Mmókati apu kway berinjə enyij ancha ntəŋ aywi. Ke mpok ane bətəŋ yi kpát ánaja neghók eni, ábhák mbə ntəŋ aywi. ⁴¹ Ndaká yí óyinjə móěnyinjə ane achi anyese nti, ené ópú fyè nti ndü nkəkónək ane achi wə anyese? ⁴² Ná óghàti nti be, ‘Manó, də mféré móěnyinjə ane achi wə anyésé,’ ené wəmbəŋ opú ghó nkəkónək ane achi amem ene nyésé? Wə mmü betábhá! Feré kpík nkəkónək ane achi wəmbəŋ anyese, ke óngə ye mban sayri ndu bэфéре móěnyinjə ane achi amem nyésé manóywe.”

Yěntiki enək ébhəŋ eyi enyü kepem (Mt 7.16-20, 12.33-35)

⁴³ Yesu apət arem be, “Erítí enək épú nyu bebéptí kepem. Ne ebéptí enək épú nyu berítí kepem. ⁴⁴ Bárinjə erítí enək chí ndü kepem eki. Bápú rəŋ ndu támfán mánkók nepi. ⁴⁵ Nkúbhé mbə enyü nkáp ájwi amem mókeré nkáp, nó ké nkaysi ndíndí ájwi anti mmü ndíndí, ne berí bóbhə ke bэфù aré. Ke mbák mmü abhəŋ ebéptí nti, barak abúabu ke áfù yi anyu, mbənyune enyij ené éjwí mmu anti, yó ke éfù yi anyu.”

Menyü batə bekət bati apay (Mt 7.24-27)

⁴⁶ Yesu arem be, “Ndaká yí bábhinjə me be, ‘Acha, Acha’, ené bápú kə enyij ene mēghàti bhe? ⁴⁷ Chəŋ ntəŋ be enyü mmü ane átwó ntá ya, aghók enyij ene ndémé, ankə mbə enyü yi ághókó achi. ⁴⁸ Achí mbə mmü ane áyámbi átémé nebháéréket kpát néchwé néghaka ndü setárébhé ke áte eket. Ne mpok nnyén négbókó kpát néghaka ndü eket, ébhíki moko énkwen mbənyune até yə sayri. ⁴⁹ Ke mmu ane ághok menyij ebhen mēřəm yi ke kə mbə enyü ndémé, achí mbə mmu ane até eket, yi ke yambi beghoko nebháéréket sayri. Mpok nnyén negboko néghaka ndü eket, témté wu, ébáy mmuet amik juu, échəŋə enkem!”

7

Yesu abú mməbetok münti nkwo batémé nenu Rom (Mt 8.5-13)

¹ Yesu anáná nókó betəŋ bo menyij ebhen menkem, afa apetnsem etək Kapěnaum. ² Münti nkwo batémé nenu bə Rom amət achi nyaka aré. Mübetok aywi ane yi aré kəŋ aré me. Arəp chi kekəwət bégu. ³ Münti wu ághókó nókó ndü bo bərəm éti Yesu, ató bəbati bə Israel be mánikmuet nta yi be ándók ámbú mübetok aywi. ⁴ Bárók ntá Yesu mánikmuet nta yi ne neséptímuet mándeme nəkə be, “Eta, dók kwák münti-ne. Achi mmu ane ákwáy bébhəŋ nekwak. ⁵ Akəŋ bə bhese ne yimbəŋ ke até ekeré nenikímueti eyese.” ⁶ Yesu are rəŋ ne bhə. Mpok bághaka kekəwət ne eket, münti wu ató maməere bhi bé mángátí Yesu be, “Acha, kəsəŋəri mmuet bétwə ndü eket eya. Mbíki kway mmu ane ótwó eket eyi. ⁷ Yě chi membəŋ mbíki kaysi be nkway bétwə ntá ye. Chiě chí eyəŋ, chəŋ mübetok wa antan. ⁸ Nchí rem nə mbənyune me nkwo mbəŋ bo abhen, mbák mángátí me nkə enyij, mbəŋ beghok bhə. Ne mbəŋ nkwo batémé nenu antene ya abhen mbák ngátí bhə enyij, bábhəŋ beghok mé. Yěntiki mmu wap ane ndémé be, ‘Dók’, arəŋ, ne yě agha ane ndémé be, ‘Twó’, átwə. Ne mbák ngátí məbetok awa be, ‘Kə enyij ene’, abhəŋ beku yə.” ⁹ Yesu ághókó nókó nə, abhak maknkay tontó. Ayibhiri mmuet arem ntá beyă bo abhen bəkəŋo yi be, “Dinjí ká tetep be, mbíki

re ghə mmü Israel amət ane ábhónó neka ne me mbə kənkǎ-ne.”¹⁰ Mamɛrɛ abhen münti wu átó bápɛtnsem eket eyi, bághó be mübetok ywi anán atañ.

Yesu akɛ mmǎ kénkwésé apɛtnsem ndü nepém

¹¹ Ansem mpok, Yesu ne baghəkó bhi báfá báre rəŋ etək Naín. Ngémtay bo báre rəŋ ne bhó. ¹² Ndu bágháká antítok, bághó ndü bo bápókó ngú báfù etək berəŋ bebheme. Ngú wu abhak njanamə ntá máyi ane achi nyaka kénkwésé. Tóntó bo etək eyə béré koŋo nkókóngu. ¹³ Acha aghó nókó ngərə wu, ntínso nékém yi tontó, arem ntá yi be, “Képerɛ di.” ¹⁴ Arək, atək nkók ané bápəkó ngú aré. Bo abhen bápókó ngú báte. Yesu aghati ngú wu be, “Esakámu! Nchí ghati wə, faté.” ¹⁵ Témte wu, afaté achəkó chókó, abho berem kəpi. Yesu asət yi achye ntá máyi. ¹⁶ Bəcháy békém bo mankəm abhen báchí aré. Bábhó bebíti Mandem mándemé nəkə be, “Etaŋti ndemekerpinti Mandem afú fá ndü nkwó ywese! Mandem atwə bépéme böbhi!” ¹⁷ Mbok éti yi akə aghabheri mmik bo Judeya nkem kpát aghaka ndü betək bechák ebhen bechi kekəwət.

Jǎn ató mbək bakoŋo bhi be mámbép Yesu mmü yi achi
(Mt 11.2-19)

¹⁸ Mpok ane bakoŋó Jǎn Njwiti nkwo bághókó menyiŋ ebhen bəfəkari bágháti yi bó menkəm. ¹⁹ Abhiŋi batí apay, ató ntá Acha be mámbép yi be, “Wə ke óchí Mpeme ane Jǎn árémé be átwə, ke chi be sébhəŋ menonə mmu achak?” ²⁰ Bárók ntá Yesu bárem be, “Jǎn Njwiti ató bhesé be sémbep wə be, ‘Wə ke óchí Mpeme ane Jǎn árémé be átwə, ke chi be sébhəŋ menonə mmu achak?’ ” ²¹ Bátwó ne ntó enə ntá Yesu mpok yi ábù beyä bho abhen bábhónó nyaka mame menyu ne menyu. Abók nyaka nkwo befónó bebábebu méndə nəkə bho, ankə nəkə manémámik mángə mbánj. ²² Akeme baghəkó Jǎn be, “Pet ka nsem ghati Jǎn menyiŋ ebhen bághó ne ebhen bághókó bo bərəm: Bághók ne bághó be manémámik bághə mban néne, ne bakem báfáté bákə. Bö ebhanákwa bátánj ne babhók bághök mban. Bawú bápɛtnsem ndü nepém ne bágháti bachébhəbho Mbok Ndíndí. ²³ Ne

éri echa ntá mmü ane ápú kwén ndü bebá éti menyiŋ ebhen məkə.”

²⁴ Bapókó ntó Jǎn bhə bápéré nókó nsem, Yesu abho berem ntá beyä bo abhen bərəŋó nebhəet ane yi achi éti Jǎn be, “Mpok bərəŋ nyaka awu amem baso, bərək beghə ntiki enyü mmə? Bərək beghə mmu ane achi mbə énsómanyiep ene babhúep áfök énkwen ene ebhe, ámfok enkwen ebhe échák ke? ²⁵ Bərəŋ nyaka amem baso beghə yi? Mmu ane afyé beríti nden aməet ke? Bö abhen báfyè menyü nden ebhə báchökó chi amem bekíri-bafó! ²⁶ Ghati ká me. Bərəŋ nyaka amem baso beghə ntiki enyü mmu? Ndemekerpinti? Echi tetep. Ke diŋi ká be mmu ane bághó achá ndemekerpinti. ²⁷ Jǎn ke achi müntó ane basiŋ nyaka amem Ekáti Mandem éti yi be,

Mandem arem be, ‘Yiŋi, chəŋ ntó mpəkəntó wa wə ambi,

be ángókó mbi ywe ke óntwə.’

²⁸ Nchí ghati bhe be Jǎn Njwiti achá yəntiki mmu achak ndü abhen bágú ne abhen bachi nepém. Yé nó, yé chí mmu ane apu yənyiŋ ndü mpáy bho abhen Mandem achi ne bhə mbə Mfə wap, acha yi.” ²⁹ Bo bághókó nókó enyu yə, bə mankəm ne babhebhé nkábhénti barem ye be, nkaysi Mandem achi tetep. Barem enyu yə, mbənyune manan baka nyaka nkwo bé Jǎn anjwiti bhó. ³⁰ Ke bönkwo Fárisi ne batəŋ ebhé Mandem bábhíkí ka nyaka be Jǎn anjwiti bhə. Enyu eyə, bábyak nkaysi ane Mandem abhəŋə ne bhə.

³¹ Yesu arək ambi berem be, “Chəŋ njenti mkpáká bho abhen echəŋ ne yi? Bachi mbə yi? ³² Báchí mbə bö abhen báchókó nefi esié. Ke mbək mámbiŋi nəkə abhenefu be, ‘Sékwäy bakwáy nebhay be mámben nebhén, ke bábhíkí bhen.

Sékwáy bakwáy newú, kebho bë kedi!’

³³ Jǎn Njwiti atwə nyaka antare nəkə nsay ndu menikməet, ne mmém yi kenyu. Bə bäre rem be, ‘Éfónó ebúbu echi ne yi!’

³⁴ Mpok Me Mmu mfú ntá Mandem ntwó, nde nyie, nnyú nəkə. Bəka bäre rem be, ‘Ghó ká yi awu, nyie menyiŋinyié ne nyümem. Mamɛrɛ bhi chi babhebhé nkábhénti ne bakə bebá bachak!’ ³⁵ Ke diŋi ká be menyiŋ

ebhen mmu ane ákón mbi Mandem ákù ke bétòn be nerinjindak enén néfú ntá Mandem nechi tetep.”

Mbok ngoré bebú ne Simun mmũ nkwo Fárisi

³⁶ Efákari be mũnkwo Fárisi amot abhiní Yesu be ányíe nenyíe eket yi. Yesu aka, arók, achakó are nyie nenyíe ne yi. ³⁷ Ngoré nekó amot ane achi nyaka etok eyo, ághók be Yesu ányie nenyíe amem eket ené mũnkwo Fárisi wu. Asot ékpémé bawerérip arók aré ne yo. ³⁸ Ate kékwót ne Yesu andi nako kebho. Babhese mi are chiti bekak Yesu. Atep nti amik antese nako bekak Yesu ne emenenti yi, angwati nako ne bawerérip. ³⁹ Mũnkwo Fárisi wu agho nókó nó, are kaysi amem nti eni be, “Mbó mmũ-ne achi ndemekerinti Mandem tetep, mbu arinjí enyũ mmu ane ngoré ane átòk yi achi. Chí ngoré nekó.” ⁴⁰ Ke Yesu abhiní mũnkwo Fárisi wu be, “Simun, mbõh ndak béghati wó.” Simun akeme be, “Nton, dók ambi.” ⁴¹ Yesu abho yé bétéme nekay enen be, “Mmũ amot apwo nyaka nkáp ntá bõ bati apay. Amot akém yi bebhá nkáp byo. Anefú ebhá nkáp émot.” ⁴² Mmũ wu abhép nkáp ane bákem yi, ke yé mmu wap ke kway bekeme ané yi ákém. Afõ ké yi afori bhó mankem, aferé nti ndũ nkáp wu. Ghati yé me, ndũ bati yap apay, ntiki mmu ákway bekõh mpwankáp wu ancha anefu?” ⁴³ Simun akeme be, nkáysi be, “Chi ane barem ami áyá.” Yesu arem be, “Orem tetep.” ⁴⁴ Ke Yesu ayibhiri mmæt ayinjí ane ngoré wu, arem ntá Simun be, “Yinjí móngoré-ne. Te nchwé eket eye, obhíkí chye me manyiep nsó bekak, ke yí asó bekak ebha ne babhese mi, atese ne emenenti yi. ⁴⁵ Obhíkí syepti me ne kenókó mbó enyũ óbhónó beka, ke yi abhúét menyoti bekak ebha. ⁴⁶ Obhíkí wati me nti ne bawet ke yí áwati me bekak ne bawerérip. ⁴⁷ Nchi ghati yé wó bé móngoré-ne atõh beyá ekõh betõh be Mandem afónorí beyá bebú ebhen yi áká. Ke mmu ane ákáysi be bebú bhi ebhen Mandem ákway befónorí bébhíkí ya, átõh chi mandú ekõh.” ⁴⁸ Yesu arem ye ntá móngoré wu be, “Mfónorí bebú ebhe.” ⁴⁹ Ke bõ abhen manyie nenyíe ne Yesu bábhõ menywinti mándeme nako be, “Agha né, ane

árèm te be yi áfõhori bebú?” ⁵⁰ Yesu apet arem ntá móngoré wu be, “Dók sayri, neka ené ne me néka otan.”

8

Baghoré abhen bákojo Yesu (Mt 13.1-8; Mk 4.1-9)

¹ Ebhíkí tat, Yesu are kó amem betok begho ne ndũ bõbetok angati nako Mbok Ndindí ãti enyu ené Mandem ábhak ne bho mbó Mfó wap. Baghokó bhi bati byo ne apay bábhák ne yi. ² Mpay baghoré bákó nyaka nkwo ne bhó. Bábhák baghoré abhen Yesu ábú mame yap ne mbók bábhák abhen Yesu ábókó befónó bebúbebu ebhen bésõhori nyaka bhó. Ngoré amot abhak aré ane áká nnyén be María mmõ etok Mágdala. Yesu anáh abok nyaka befónó bebúbebu tándramot ebhen bésõhori yí. ³ Anefú abhak Joana, ngoré Kusa, mmũ ane achi nkémfó ntá Mfó Hérõd. Anefú abhak Susana. Ne beyá baghoré bachak. Bó básot nyaka nkáp awap mánkwak nako be Yesu ne baghokó bhi mámbõh menyih ebhen bechebhe bhó.

Yesu atém nekay ntyembwot (Mt 13.1-9; Mk 4.1-9)

⁴ Bo barok ambi befú ndũ betok ne betok mántwó nako ntá Yesu. Ngémtay bho báchéme nebhet amot. Yesu atém bhó nekay enen bé: ⁵ “Ewak émot, nkwananki amot arõh nyaka betak enyũ nchwifú amem nki ywi. Ené yi átak árõh, mbók akwenti ndũ mómbi ane áchí amem nki. Bo báyati. Kenen kétwó kébwópti nchwi yo nkem. ⁶ Achák akwenti ndũ mmik setárebhé ne mpok ácháká, aninti, awosi, mbonyune nebhetémik wu apu kem manyiep. ⁷ Mbuot anefu akwenti ndũ mmik ane tákó nsense ágò aré. Achak are gó, ke tákó nsense agó áchók yo. ⁸ Ke nchwi ácháak akwenti ndũ mmik ndindí, agó achye beyá nchwi. Ayá acha ane bápí ndõh besa betay.” Ndũ ngwenti, Yesu arem be, “Mmũ ane áyàn beghok, antá batú angok sayri.”

Nti Yesu árèm kepí ndũ bakay (Mt 13.10-17; Mk 4.10-12)

⁹ Baghok Yesu bábhép yi nti nekay enen. ¹⁰ Akeme bhó bé “Mandem achyé mbi be mándinjí menyih ebhen bechi bhésé bhésé ãti

enyü yi ákè̄m bõbhi mbõ Mfõ wap. Kε mbák chi bo bachak, nchí rεm kεp̄i nε bhó chi ndü bakay bε yëndu báȳñ̄i báké ghõ, nε yëndu báḡhòk báké jwimεm.”

Yesu aghati baghókó bhi ntí nekäy ntyëmbwõt

(Mt 13.18-23; Mk 4.13-20)

¹¹ Yesu arøk ambi árém bε nekäy enen nétõñ bε, “Mbuõt chi Eyõñ Mandεm. ¹² Mbuõt anε ákwéntí ndü mómbi chi bo abhen báḡhókó Eyõñ Mandεm. Kε Satan antwó amferε yó ndü bati yap bε báké noko Mandεm yi ampεmε bhõ. ¹³ Mbuõt anε ákwéntí ndü mmik setárébhé até ndü bo abhen báḡhók Eyõñ Mandεm, mánoko témté nε beyã manák. Kε bõ keb̄hõñ bakan amik. Mánoko chi ndu mómbiñ̄i mpok. Nεmõ netwõ nõkõ, mánkwen ansem. ¹⁴ Nε mbwõt anε ákwéntí ndü mmik tákõ nsense, até ndü mmu anε ághòk Eyõñ Mandεm, kε bakáysí ãti menyin̄i mmik, nε bakáp, nε nepém ményie, akε bó kesene ndü Eyõñ Mandεm. ¹⁵ Mbõ enyu efakari nε mbwõt anε ákwéntí ndü mmik ndíndí, nõ ke echí nε bo abhen báḡhók Eyõñ Mandεm mánkém nε ntí némót mankε nõkõ mbõ enyu éyàn, mándók nõkõ ámbi bekε enyu eyõ nε ekébhéntí.”

Nekäy erõñó ené bádúré

(Mk 4.21-25)

¹⁶ “Yë mmu apú dure erõñó ansõt enyin̄i ankuti, mbák épú nõ ante anten bekók. Ate yõ chí neb̄h̄uεt anε bab̄h̄õñõ bεte yõ bε mban angóó ntá yëntiki mmu anε achwe anywóp. ¹⁷ D̄in̄í ká bε, chõñ yëntiki enyin̄i ene echí bhésé bhésé, émfú kponõron, nε ené báb̄h̄ésé émfú kponõron. ¹⁸ Sõt ka mpok bεghok Eyõñ Mandεm sayri enyu ene bájwimεm mbõnyune mmü anε ábhõñó enyin̄i, chõñ māmaka yi échák, kε mmü anε ábhíkí bhõñ yënyin̄i, yë chí mandú anε yi ákáysí bé abhõñ, chõñ mán̄sõt yõ ntá yi.”

Nnõ Yesu nε bõmayi

(Mt 12.46-50; Mk 3.31-35)

¹⁹ Nnõ Yesu nε bõmayi bárøk bεghõ yi. Kε bó kε kwáy berõñ kekwōt nε yi mbõnyune bo bayã nyaka bacha. ²⁰ Müfu aghati yi bε, “Máye nε bõmaye báchí nefi téé báyàn bεghõ wõ.” ²¹ Yesu akεmε bε, “Máya

nε bõmaya chi bo abhen báḡhók Eyõñ Mandεm nε mánkε mbõ enyu yõ érém.”

Yesu akε mbúép atanatan akwen

(Mt 8.23-27; Mk 4.35-41)

²² Nywõp nemõt Yesu arεm ntá baghókó bhi bε, “Sémpé séndók eb̄h̄ε manyu éne awu.” Báchwe amεm áchwí nε yi báb̄h̄ó menok mandók nõkõ. ²³ Ndu mánók bárõñ, Yesu akwén kenó. Mbúép atanatan abho menu. Nnyén nébho bεdεp áchwí, manyiep anchwe nõkõ amεm. Erõp chí mandú bε mámbet anyén. ²⁴ Baghókó bhi barøk mán̄émé yi barem bε, “Eta! Eta! Sétwõ gu anyén!” Yesu añεmε asáy mbúép nε mpérényen. Mbúép ágú, nε nnyén nékwén t̄i. ²⁵ Abhép bhõ bε, “Neka eneka nε me néchí fá?” Bεcháy bekεm bõ nε báb̄hak maknkay, báb̄ho beb̄h̄ep bati bε, “Ntiki enyü mmu nε? Asay yë chí mbúép nε mpérényen, nε yõ énkε mbõ enyü yi arεmε!”

Yesu akε befõñó bebábεbε bérõ mmu anε bõ bésõñõri

(Mt 8.28-34; Mk 5.1-20)

²⁶ Yesu nε baghókó bhi mánók ye, bápe nnyén, báchwóp etøk Gerása. Gerása abhak eb̄h̄enyen ene éȳñ̄i Gálili. ²⁷ Nefú Yesu áfú amεm áchwí, müfu afú etøk Gerása eyõ akwesε yi. Befõñó bebábεbε bésõñõri nyaka yi. Ndü erõri mpok, mmü wu ákõ nyaka chí ebhowõ, yi kε chõkõ anywóp. Achõkõ nyaka ndü neb̄h̄uéré manεm. ²⁸ Aghó nõkó Yesu, abik, arøk akwén yi bekak, arεm nε, eyõñ etanatan bε, “Yesu Mmõ Mandεm Acha! Õbhõñ ntiki ndak nε mε? Ník̄m̄uεt óké chyε me esõñõri!” ²⁹ Arεm enyu eyõ mbõnyune Yesu asay nyaka efõñó ebábε ene ésõñõri yi bε éndó yi. Beyã mpok, efõñó yõ éfate nyaka yi am̄uεt, nε yë bákεm yi báfyε ngεm amõ nε bekak, mámbab̄h̄eri nõkõ yi, ákiti ngεm eyõ, efõñó eyõ énkε yi ambúé anchwe amεm baso. ³⁰ Yesu ásáy nõkó efõñó ebábε yõ, abh̄ep mmu wu bε, “Nnyén ene bε yi?” Akεmε bε, “Nnyén ena chí ngémtáy”; mbõnyune befõñó bebábεbε beyã nyaka yi am̄uεt tontó. ³¹ Befõñó bebábεbε bhõ beré ñik Yesu mm̄uεt bé áké tó bhõ amεm nepi enen neb̄h̄iki bhõñ ngwenti. ³² Erémé nkwō bakók anyiε nyaka ambi njie anε achi kekwōt. Befõñó bhõ ménik̄m̄uεt ntá Yesu bé ándó bó mándók

mānchwe amuet bakok bhə. Yesu achye bhə mbi. ³³ Befónó bebábəbə bhə bífú amuet mmu wu berək bechwe amuet nkwo bakók. Bakók mankem bārókóri bāsep ndū nkokonjie dūgúdūgúdūgú bágúre anyén.

³⁴ Bo abhen bábhəbheri bakók, bágħó nókó enyih ene efakari, bārək etək egħo ne mban ene echi kekwoət ntiét ntiét bágħati bhə. ³⁵ Bo bārók ye begħə enyih ene efakari. Bágħáká nókó ntá Yesu, bágħó mmu ane befónó bebábəbə bífú yi amuet. Abhak sayri ndū nkaysi yi. Becháy békem bó mankem tontó. ³⁶ Bə abhen bágħó enyih ené éfákári, bərə għati abhen batwə enyih ene éfákári ke befónó bebábəbə béró mmu ane bə bésəñəri nyaka, yi atan. ³⁷ Becháy békem bə atú Gerása wu mankem. Bágħati Yesu bé amfu etək eyap ándók. Arək achwe amem áchwí ndu berəñ. ³⁸ Mmū ane befónó bebábəbə bífú yi amuet are nik Yesu mmuet be ándó yi ankoño yi. Ke ndu Yesu aghati yi ampətnsem, arem ntá yi be, ³⁹ “Pətnsem anywóp għati bo enyihí maknkay ene Mandem áká ntá ye.” Arək ye ndū etək eyə enkem angati nəkə bo enyih ene Yesu akə ntá yi.

Yesu akə mmə Jáyrəs apətnsem ndū nepém

(Mt 9.18-26; Mk 5.21-43)

⁴⁰ Yesu apət nəkə nsem ebhə manyu echak, bə abhen mánəñ yi, basyepti yi. ⁴¹ Mūfu ane áká nnyén be Jáyrəs arək ntá Yesu. Achí nyaka mūnti ekeré nenikímmeti bo Israel ndū nebhuət ane yi achí are. Akwén Yesu bekak anikmmet be Yesu andək eket eyi. ⁴² Móywí arəp nyaka kekwoət begu. Ne ndiere mówu ke yi ábhónó nyaka. Abhak móngəsón ane achí mamié byo ne apay.

Ndu Yesu árəñ aré beyá bo bákáp yi bebhe bepay. ⁴³ Ngərə amət abhak aré, ane áfère manəñ ndū mamié byo ne apay. Anəñ achónťi nyaka nkáp ané yí ábhónó ankem ke yě mmu kekway bebu yi. ⁴⁴ Afú Yesu ansem, atəti amem beyá bhó kpát arək atək nkokəñ nkú yi. Témté wu, manəñ mə asiép. ⁴⁵ Yesu abhép be, “Agha átókó mé?” Bə mankem batanə. Pita arem ye be, “Étá, beyá bo bákáp wə ne mányiere wə!” ⁴⁶ Yě nə, Yesu arem be, “Mmu atək me. Ndíní nə mbənyune ngók ndū betan bífú me

amuet.” ⁴⁷ Móngərə wu ághó nókó bé Yesu arihí enyih ene efakari, arək angwəre nəkə gbagbāgbak, ákwén bekak Yesu arem besí bo mankem ntí ane yi átókó Yesu ne enyū yi átán témté. ⁴⁸ Yesu arem ntá yi be, “Mmá, neka ene ne me nékə atan. Mandem achi ne wə, dók sayri.”

⁴⁹ Ené Yesu ábhəét bérémm kepi ne ngərə wu, mūnto achwəp ane áfú eket ene Jáyrəs mūnti arem ntá yi be, “Móywe agu. Žképerə səñəri Ntəñ.” ⁵⁰ Ke Yesu aghoko nəkə nə arem ntá Jáyrəs be, “Žké cháy. Dókó rəñ ambi menóko, chəñ móywe antan.” ⁵¹ Yesu aghaka nəkə eket Jáyrəs, yi keka yě mmu ánchwe anywóp ne yi, ébhíkí fəet Píta, ne Jón, ne Jems ne chimə ne máyi. ⁵² Bə mankem abhen bachi aré bare di mówu mámbýaka nəkə amə anti. Ke Yesu arem be, “Bót ká kebħə. Mónə abhiki gú. Abhəre chí kenó!” ⁵³ Bó mankem bərə way Yesu way ndu bāríní bé mərə agū tetep. ⁵⁴ Ke Yesu arək kékwót ne mówu, akém awə ywi, abhiní yi be, “Mówa, faté.” ⁵⁵ Efónó yi épətnsem, afate témté. Yesu achye eyəñ be manchye yi nenyíé anyie. ⁵⁶ Etayi ne máyi bábhák maknkay tontó. Ke Yesu asemti bhə be báké għati yě mmu enyih ene éfákári.

9

Yesu ató bənto bhi ndū betik
(Mt 10.5-15; Mk 6.7-13)

¹ Nywəp némót, Yesu abhiní bagħókó bhi bati byo ne apay, achye bhə betan ndu bébók menyū befónó bebábəbə menkem ne ndu bébu mame. ² Ke áto bhə neffí bé mándók mángátí bho enyu Mandem abhak ne bo mbə Mfə wap ne be mámbú bə mame. ³ Apət arem ntá yap be, “Báké pəkó yənyih ndū nekə enə, yě ntəm, yě ebha, yě brət, yě nkáp, ne yě chí nden échák. ⁴ Yəntiki etək ené basyepti bhe aré, bák ká amem eket émət kpáte mándə etək eyə. ⁵ Ne yəntiki ebhak ené bəchuóbhə ke bo ke syepti bhe, dš ká etək eyə ne bəperé fá aré, kwet ka mfok ane achí be bekak. Chəñ eyə émbak mbə ntísie ndū enyih ené bó báká.” ⁶ Báfá bare kə betək ne betək mángati nəkə bho Mbok Ndíndí ne mámbu nəkə bəmmə yəntiki ebhak.

Nti átaka Hérod amem
(Mt 14.1-12; Mk 6.14-29)

⁷ Hérød, góbhanō Gálili, aghók yěntiki enyih ene éfakari. Ntí átáka yi amem mbonyune mbók bo bárèm nyaka be, “Yesu chí Jón Njwiti ke áperénsem ndũ nepém.”
⁸ Báchák be, “Eláija ke ábhésí.” Ne abhénéfú be, “Ndemekerpinti amot ane te nyaka ke áperénsem ndũ nepém.”
⁹ Hérød arem ne mmæet yi be, “Nchyé nyaka eyon ne bákpot ntí Jón. Ke mmũ ane mëghòk ne menyihí maknkay ebhen éti yi chí agha?” Are yán mbi begho Yesu.

Yesu adik ngemntay bho

(Mt 14.13-21; Mk 6.30-44; Jn 6.1-14)

¹⁰ Bõnto Yesu bápéré nókó nsem, bágháti Yesu menyih ebhen bó báká. Asot ye bhō ansem, bárók etok ene bábhin; be Betsáida.
¹¹ Yě nō, beyā bo bághók, bábho bekojo yi. Asot bhō sayri, abho beghati bhō enyu Mandem abhak ne bho mbō Mfō wap ámbu nōkō abhen báyan yi ámbu bhō.
¹² Mmok ábhó nókó méném, baghókó bhi bárók ntá yi barem be, “Ghatí bõbhen be mándók ndũ betok ebhen bechi fá kekwoet ne ndũ baki mánján nenyié ne bebhak bebhure. Etok épú fá!”
¹³ Ke Yesu aghati bō be, “Bě babhōn, chyě ká bhō nenyié mányié.” Bákéme yi be, “Sébhōn chi bõbekpókó bret batay ne nsi epay. Enyih echak epu. Jyán séndók sénku nenyié ntá ngémtáy bõbhen mankem ke?”
¹⁴ Mpáy babhakanem abhen bachi are abhak mbō nká etay. Yesu aghati baghókó bhi be, “Kā ka bo mánehókó amik ndũ bakwó, yěntiki nkwó ámbōn bõbati besa bepaya nsem byo.”
¹⁵ Baghókó bhi bákū mbō enyũ yi áréme, bõ mankem báchókó amik.
¹⁶ Asot bekpókó bret bhō bétay ne nsi epay. Ayon amík mfay. Achye bakak ntá Mandem, abho ébókóti bret wu anchye nōkō ntá baghókó bhi be mánkóré ne nsi ntá beyā bõbhō.
¹⁷ Yěntiki mmu wap anyié kpát ajwi. Baghók Yesu mányókóti nenyié enen nerõbhe. Néjwí bekay byo ne bepaya.

Píta arem be Yesu chí Mpeme Mandem átó
(Mt 16.13-19; Mk 8.27-29)

¹⁸ Nywōp nemot, éfakari be Yesu ánikmæet aywinti ne baghókó bhi babhak kekwoet ne yi. Anánjá nókó menikmæet abhép bhō be, “Bo bárèm bé nchí agha?”
¹⁹ Bó bákéme yi be, “Mbók bárèm be ochí Jón Njwiti. Bachak

be Eláija, ne abhenefu be ochí ndemekerpinti amot ane tē nyaka ke apetnsem ndũ nepém.”

²⁰ Arem nta yap be, “Ke bé babhōn bárèm be menchí agha?” Símun Píta akeme yi be, “Wō ke ochí Mpeme Mandem afyé nyaka bariap be átò.”

Yesu arem be chōn manchye yi beyā esōjori ne mangway yi

(Mt 16.21; Mk 8.31)

²¹ Yesu asemti bhō bé báké ghati yě mmu be yi achi Mpeme.
²² Ne arem be, “Me Mmu mfú ntá Mandem mbōn beghō beyā esōjori. Bõ-bati etok, ne bõbati bachiákap Mandem, ne batōn ebhé Mandem bábyak chōn me ne mángwáy me, ke éghaka nōkō manywōp arat, mpetnsem ndũ nepém.”

Enyih ene mmu ábhōjé békū ke ambak nkojo Yesu

(Mt 16.24-28; Mk 8.34-9.1)

²³ Yesu aghati ye bho mankem be, “Mbák mmú áyān bebhak nkojo wa, abhōn béghókantik mmæet yi, ampókō ekotákátí yi yěntiki nywōp, ankojo me,
²⁴ mbonyune mmũ ane áyān bepeme mmæet yi áném nepém eni. Ke yě agha ane áká menem nepém eni éti ya, ábhōn chōn nō.
²⁵ Ntiki nsáy mmu ábhōn mbák abhōn mmik nkem ke aném nepém eni? Yěnyih épú.
²⁶ Mbák mmu abhōn ntíanwōp éti ya ne éti eyon eya, chōn Me Mmu mfú ntá Mandem mbōn ntíanwōp bésót yi mbō mmũ wa mpok ane mētōd ne keném eka eken kechi keném Eta ne eken bōángel abhi.
²⁷ Nchí ghati bhe be, mbók bhō báchí fá abhen bápú gu kpáte mángō ndũ Mandem abhak ne bhō mbō Mfō wap.”

Besí Yesu béyibhiri

(Mt 17.1-8; Mk 9.2-8)

²⁸ Yesu anánjá nókó berem menyih ebhen, berōn mbō manywōp ánen, asot Píta, ne Jón, ne Jems akó amfáy njie ne bhō ndu menikmæet.
²⁹ Ndu ánikmæet, besí bhi bébhó beyibhiri. Nden éyi nkwo éyibhiri énkot nōkō ḡwanḡwanḡwan.
³⁰ Témchok bõ bati apay bábhesi bare rem kepí ne Yesu. Babhak Moses ne Eláija.
³¹ Báre ghō ne bediéré Mandem ne mándem nōkō kepí ne Yesu éti nerōn ane yi ábhōjé berōn Yerúsalem angu are.
³² Píta ne mamæere bhi

bati apay bákwen kenó, ke manémé nókó bágghó bediéré Yesu ne bõ bati apay abhen bachi nyaka téé ne yi. ³³ Mpok bó bárò Yesu, Píta arem ntá yi be, “Eta, éri tontó be sechi fá! Dõ sénté betem berat, Emot ntá ye, echak ntá Moses, ne enéfú ntá Eláija.” Píta kerinji mbõn enyinj ene yi areme. ³⁴ Ené Píta arém enyu yò, nebhán nésep nekuti bhò. Becháy békém baghòk Yesu bhò ndü nebhán nékùti bhò. ³⁵ Eyòh éfú ndü nebhán éndeme nõkò be, “Né chí Mówá ane njábhé. Ghók ká yi!” ³⁶ Eyòh eyò éréme nókó enyu yò, baghòk Yesu baghò be yi aròp chi aywinti. Báchók manyu ke ghati yé mmu ndü manywòp yò menyinjí maknkay ebhen bò baghò.

Yesu abú mmõ ane efónó ebúbu échyé yi ntímen

(Mt 17.14-18; Mk 9.14-27)

³⁷ Neyí nókó mpok Yesu ne bõ Píta básébhé njie, beyá bho báròk batemeri Yesu. ³⁸ Mmü amot ndü nkwo bo bhò abho bebik andeme nõkò be, “Ntòh, nnikmæet, bú mówá. Achí mbakanem ne ndiere yí ke mbónó! ³⁹ Efónó ebúbu esòhòri yi. Ekæ áchòkò ambo bebik, énguer yi amik, énkæ yi ande wet éfen émfu nõkò yí anyu. Ne étan ke éndò yi. Edèn yi, émfye yi meni amæet. ⁴⁰ Nnikmæet ntá baghòkò bhe bé mámbók yó ke bábhíki kway bekæ nõ.” ⁴¹ Yesu arem be, “Bé mkpáká bho ane abhíki bhòh neka ne me, bé bhó báyibhiri tetep ndü enyinj echak, chòh mpet ntat ne bhe ná? Chòh nképní ne bhe ngaka fá?” Ke arem ntá chimò be, “Twó ne mýwe fá.” ⁴² Mpok mówu áròh ntá Yesu, efónó yò epet éguer yí amik, ekæ yi are wet. Ke Yesu ásáy efónó ebúbu yò, be éndó mówu. Yesu abú yi, akeme ntá etayi. ⁴³ Bo mankem bábhák maknkay beghò betan Mandem.

Yesu apet aghati bakonjo bhi bé chòh mángwáy yí

(Mt 17.22, 23; Mk 9.30-32)

Bo baròk ambi bebhak maknkay éti yéntiki enyinj ene Yesu áká. Yesu arem ntá baghòkò bhi be, ⁴⁴ “Nené ká batú sayri mángok enyinj ene nchí ghati bhe. Chòh mánti Mmu ane áfú ntá Mandem, mámfye yi amò bõ mmik.” ⁴⁵ Ke bó kejwimem ndü

enyinj ene yi áréme. Mandem abhese ntí beyòh bhò ntá yap be báké rinji ndak ane áchí amem. Ne báre chá y bebher Yesu mbõn enyinj ene yi áréme.

Nkonjo Yesu ane acha bachak

(Mt 18.1-5; Mk 9.33-37)

⁴⁶ Baghòkò bhi bábhó bekem epáití ne bati ndu berinji mmu wap ane áchá bachak. ⁴⁷ Yesu arinji enyinj ene bò bakaysi. Ekæ asot mandú mmó, ate nepakámæet eni. ⁴⁸ Arem ye ntá yap be, “Yé agha ane ásyépti mandú mmó mbò ane ne manják ndü nyén ene, ásyépti mé; ne yé agha ane ásyépti me ne manják ásyépti mmu ane átó me. Diní ká be mmu yweká ane ásèpti mmæet ntá abhenefu, ke áchí mungo sayri sayri ntá yeka mankem.”

Mmu ane áká ne bhe achi ne bhe

(Mk 9.38-41)

⁴⁹ Jõn arem ntá Yesu be, “Eta, séghò mmu ane apu ndü nkwo ywese ndu ábòk befónó bebúbebu ndü nnyén ena, séghátí yi be, áképere kæ nõ mbonyune apú ndü nkwo ywese.” ⁵⁰ Yesu akeme be, “Báké kán mmu mbò awú, mbonyune yégha ane apú mumpap yweka achí mmü yweka.”

Bõ Samária kesyépti Yesu

⁵¹ Mpok ágháká nókó kékwót ane Mandem asot Yesu amfay, Yesu akæ ntí eni beròh Yerúsalem ne abho beròh. ⁵² Ndu áròh, ató bapòkò ntó ambi. Báròk bachwe amem mótok amot atú Samária ndu betonji mban ntá yi. ⁵³ Ke bõ etòk yò ke ka yi anchwe are mbonyune baghò nyaka be yi ati beròh chi Yerúsalem. * ⁵⁴ Baghòk abhi Jems ne Jõn, bágghó nókó nó, bárem ntá Yesu be, “Acha, ðyàn sémbíní ngó ámfú amfay antwò ansòh bõbhen-é?” ⁵⁵ Ke Yesu ayibhiri mmæet aghati bhò be enyinj ene báreme épú chak. ⁵⁶ Yí ne baghòkò bhi báfúét báròk ndu mótok achak.

Enyü nepém nkonjo Yesu nébhónó bebhak

(Mt 8.19-22)

⁵⁷ Ndu báròh, mmüfú arem ntá Yesu be, “Chòh mbak nkonjo ywe yéntiki ebhak ene ðròh.” ⁵⁸ Yesu akeme yi be, “Besòp bebhòh babhok, kenem kébhón manyay, ke Me Mmu

* **9:53** Bõ Samária bápú eyòh émot ne bo Judéya. Yerúsalem achi atú Judéya. Éti yò ke bo etòk Samária babbhíki ka be Yesu amfæet etòk eyap ke andòk Yerúsalem.

mfú ntá Mandem mbíká bhəŋ ebhak beson ntí.”⁵⁹ Arem ntá mmu achak be, “Konó mé.” Ke mmu wu arem be, “Acha, dš kpík ndók mbémé Etaya.”⁶⁰ Yesu aghati yi be, “Dš bawú mámbémé ngú wap. Ke wə, dók ghati bo Mbok Ndíndí ěti enyu Mandem abhak ne bho mbə Mfə wap.”⁶¹ Mmũ achak arem be, “Acha, chəŋ nkoŋo wə, ke dš kpík ndók anywóp ndyéŋ bəbha.”⁶² Yesu arem ntá yi be, “Yě agha ane ákémé enə ákwəŋ mbanj ne anjinjə nəkə nsem, abhíkí kway bebhak mübetok ane Mandem achi Mfə ywi.”

10

Yesu ató bakoŋo bhi besa bérát nsem byo ne apay

¹ Awu áfúéré nókó, Acha ayap bakoŋo bhi bachak besa berat nsem byo ne apay ató ambi bati apay apay be mándók ndũ yěntiki etək ne nebhuet ane yí mbəŋ áyàŋ nyaka berəŋ. * ² Apéere to bhə, aghati bhə be, “Mbuət bífere ebhi aya, ke bakũ betik bábhíkí ya. Nik yeka mmu et ntá Mandem mmu achi mbəŋónki be ántó bakũ betik, mámféré mbwət ebhi. ³ Dók ka! Nchí to be ntá bə mmik mbə bəghəŋəmən nenti nkwo. ⁴ Báké pəkó yě móbha nkáp, yě ebhə nekə, ne yě nkwo bhányə echak. Ne báké kaka yě mmu ambi. ⁵ Yěntiki eket ené bəchwé aré, mánjambi mándem be, ‘Kpák ane Mandem áchyè ámbák fá amem eket ene.’ ⁶ Mbák mmu achi amem eket eyə ane ákónj káp, chəŋ Mandem ankə kpák ambak ne yí. Ke mbák yě mmu apú, áfók wu əpetnsem ntá yeka. ⁷ Chwé ká mambak chi are. Báké kə beket ne beket. Nyíe ká, mányú yěntiki enyiŋ ene bachye bhe. Echi chak be nkubetik ambəŋ akap ndũ betik ebhi. ⁸ Yěntiki etək ene bəchwé aré ne básiépti be ne maŋák, nyíe ká yěntiki nenyíe enen bachye bhe. ⁹ Bú ká bəməme abhen etək eyə, mánɡati bo abhen bachi are be, ‘Mpok ane Mandem abhak ne bho mbə Mfə wap arəp chi kekwo.’ ¹⁰ Ke yěntiki mpok ane bəchwé etək ke bo abhen bachi are kesyepti bhe ne maŋák, fú ka dək ndũ nkəŋə-mbi ene etək yə, mándem be, ¹¹ ‘Yě chí mfok etək eyeka ane ábátí ndũ bekak ebhesé sékwèt séfere mbə ntisie

ndũ enyiŋ ene báká. Ke diŋí ka be, mpok ane Mandem abhak ne bo mbə Mfə wap arəp chi kekwo.’”¹² Yesu arək ambi arem be, “Nchí ghati bhe be, ewak ene Mandem átəŋ bə mmik, chəŋ angó ntínso ne bə etək Sódóm encha bə etək eyə.”

Chəŋ émbep nta bə abhen bábhíkí tik nsem ndũ bebú
(Mt 11.20-24)

¹³ “Bə bo Korasín, chəŋ émbep ntá yeka encha! Bə bo Betsáida, chəŋ émbep ntá yeka nkwo encha! Mbə chi amem betək Táya ne Sídón kə nká menyiŋí maknkay ebhen-ne nkə ntá yeka, mbú báfyé nden pyə, mánto batwóp anti tesáy, betəŋ be bətíknssem ndũ bebú bhap! ¹⁴ Ke ewak ene Mandem átəŋ bə mmik, chəŋ angó ntínso ne bə-Taya ne Sídón encha bhe. ¹⁵ Ne bə bho Kapənaum, bəkaysi be bəkway beyəŋ mmu et, mánkó kpát mántək nebu? Nsé! Chəŋ Mandem amese bhe amem etəkó bawú!”

¹⁶ Yesu apət arem ntá bakoŋo bhi bhə abhen yi ato be, “Yě agha ane ághók bə ághók chi me. Ane ábyak be ábyak chi me. Mmu ne ábyak me, ábyak chi mmu ane átó me.”

Enyiŋ ené échyè bakoŋo Yesu maŋák

¹⁷ Abhen bati besa berat nsem byo ne apay bəpetnsem ne maŋák, bərə ghati Yesu be, “Acha, ndũ nnyén ena, ye chi bəfónj bebúbebu bésépti mmu et ntá ye se.”¹⁸ Yesu akeme bhə be, “Ngš ndu Satan áfú amfay akwene amik mbə miámian. ¹⁹ Ghó ka! Nchyé bhe betəŋ be bəkway beyat nnyó ne ngá-nəghay amik. Nchyé be betəŋ amfay betəŋ Satan, mümpap, ne yěnyiŋ epu chye be esəŋəri. ²⁰ Yě nə báké ŋák chi be, bəfónj bebúbebu bésépti mmu et ntá yeka. Nák ka chi be Mandem asiŋ manyén yeka amem ekáti ene amfay.”

Enyiŋ ene échyé Yesu maŋák
(Mt 11.25-27, 13.16, 17)

²¹ Mpok yə, Yesu anikmu et be, “Eta, wə mmu óbhónj mfay ne mmik! Nchí chye wə bakak ndũ óró menyiŋ ebhen mémbák bhésé bhésé ntá bariŋindak ne ntá bo abhen bəriŋí beyá menyiŋ. Onéné bhə ətəŋ kponorəŋ ntá bo abhen bábhíkí riŋi yěnyiŋ

* **10:1** Mbək besí bekáti be; besa berat nsem byo.

mbə mǎmbə. Eta, enyu yə kě wəmbəŋ óyánǎ bé embak.”²² Yesu apət arem be, “Etaya achyé me menyih menkem. Yě mmu abhíkí rihí mmu ane Mmə áchí ébhíkí fuet chí Etayi. Ne yě mmu abhíkí rihí mmu Eta áchí ébhíkí fuet chí Móywi ne bə abhen yi áyábhé ndu bekə bə mándíní Etayi.”

²³ Ayibhiri ye mmuet arem ntá baghókó bhi ansem ansem be, “Eri ntá yeka echa bé bǎghò menyih ebhen ne bǎghò! ²⁴ Nchí ghati bhe be, beyǎ baremé kepinti ne bafə babhəŋ nyaka ekwak beghə menyih ebhen bǎghò, ke bə keghə bhə. Bábhəŋ ekwak beghok menyih ebhen bǎghók, ke bábhiki ghok bhə.”

Nekǎy ndǎndu mmü Samária

²⁵ Efákari be ntəŋ ebhé Moses arək memə Yesu. Abhép yi be, “Ntəŋ, chəŋ nkə yi ke mbəŋ nepém enen nébhíkí bhəŋ ngwenti?”²⁶ Yesu arem ntá yi be, “Ekáti Mandem érem be yi? Ŋpay aré be yi?”²⁷ Akeme be, érem be, “Kəŋ Mandem Acha ywe ne nti ene nenkem, ne efóŋó ye enkem, ne betəŋ ebhe menkem, ne nkaysi ye nkem, ne kón nkokosi ye mbə enyu ókónó mmuet eye.”²⁸ Yesu arem ntá yi be, “Chí enyu yə. Kə nó, ne chəŋ ómbəŋ nepém.”

²⁹ Ke ndü yi áyàn betəŋa mmuet, arem be, “Ke mbəŋ nkokosi wa chí agha?”³⁰ Yesu akeme yi ne nekay enen be, “Mmüfu afü nyaka etək Yerúsalem əsəp Jeriko. Ndu árəŋ, akwén amə baghép batəŋatəŋ. Báfere yěntiki enyih yí amuet, bádén yí, bárók, barə yi mpok árəbhə kekəwət begu.”³¹ Efákari be nchiakap Mandem amət əsəp ndü nkúbhé mbi wu. Agháká nókó are, aghó yi, apé ebhəmbi, arək ebhak eyi.³² Efákari enyumət ne nkú betik amem ekerákap Mandem amət ane nneréket *Lévi. Mpok yi aghaka are, aghó yi, ke afuét nkəwə chí ebhe echak, arək.³³ Ke mmu Samária fú əsəp nyaka nkəwə ndü mbi wu. Agháká nókó nebhet ane mmu wu achi, aghó yi, ne abhəŋ ntínso ne yí.³⁴ Arək ntá yi, achiti babhe ndü befuet bhi, agwót. Apəkə ye yi anyəŋa amfáy mpəŋə batu yi, arək ne yí ndü eket ené mankə bachye nkáp ke mabəre

aré. Akwak yí. †³⁵ Neyí nókó afere nkáp achye ntá mmu ane ayihí eket eyə arem be ‘Yihí mé yi. Nnán mpətnsem chəŋ nkeme yěntiki enyih echak ene óchəŋti yi amuet.’”³⁶ Yesu arem nəkə nə, abhép ntəŋ ebhé Mandem be, “Ŋkásí be ndü nkəwə wu bati arət, agha átónó bé achi nkokosi ntá ane akwene amə bǎghép?”³⁷ Akeme be, “Chí ane ághó yi ntínso.” Yesu aghati ye yi be, “Dók yé kə mbə yí.”

Yesu arək beghə María ne Matá

³⁸ Ené Yesu ne baghókó bhi bákə bārəŋ bǎchwəp ndu mótəkófú. Ngəré amət ane áká nnyén be Matá abhak are. Asyepti Yesu amə ápay amem eket eyi.³⁹ Abhəŋ manə ane áká nnyén be María. María arək asibhiri ndü bekak Acha angoko nəkə Eyəŋ Mandem ene yi átəŋ;⁴⁰ Matá ankə nəkə chí betik ebhen nywəp ndu mene Yesu. Aghó nókó bé betik beyǎ ntá yi aywintí, arək ntá Yesu arem be, “Acha, əbhíkí ghə ndü mómaya áró betik menkem me awó? Ghatí yi antwə ankwak me!”⁴¹ Ke Acha akeme yi chí be, “Matá, Matá! Ŋfyé ntí ne ədèn mmuet éti beyǎ menyih.⁴² Diní bé enyih émət ke eri echa. Yó kě María áyábhé, ne yě mmu apú kway besət yə ntá yi.”

11

Bo bārém be betəŋ Yesu bífú chí ntá Belsebul (Mt 6.9-13, 7.7-11)

¹ Ewak émət, Yesu are nikkmet nebhuéréfu. Anánǎ nókó, nkoŋə ywi amət arem ntá yi be, “Acha, tón bhese enyu mánikkmet mbə enyü Jñn átəŋ nyaka baghók abhi.”² Yesu aghati baghókó bhi be, “Yěntiki mpok ane mánikkmet, dem ka bé:

‘Eta, kə bo mánychyé nnyén ene kenókó.

Kə bo mándó wə əmbak Mfə wap.

³ Chié bhese yěntiki nywəp, ení nenyíe.

⁴ Fonjorí bebú bhese,

mbə enyu séfəŋjorí yěntiki mmu ane áká bhese bebú.

Ne kéka sənchwe ndü nemə enen nékə sənkwén ndü bebú.’”

⁵ Yesu arem ye ntá yap be, “Sénsót be mmu ywəka amət arəŋ ntá mmere ywi

† 10:34 Nə chí: achiti mmém ne bawet.

mpok nywəp négháká néntíbhəti, adəp nekək arəm bə, ‘Nkwǎnə, nnikmət p wə mē bekpəkó bret bérát. ⁶ Mm̄ere wa amət ane achi ambi ndü nekə atwə mē anywəp nēnə, nē mbíkí bhəŋ nenyíé bechye yí anyie!’ ⁷ Mm̄ere ywə wu ankemə bə, ‘Képerə səŋəri mē. Nnán mfe mbínywəp nē nnán mbare nē bəbha. Mpu kway befate bə nchye wə yənyin.’ ⁸ Diní ká bə, yě ndü yi ápu kway befate bə anchye yi nenyíé, ɛti yi achi mm̄ere ywi, abhəŋ bəfáte anchye yi yəntiki enyih ené yi áyan mbənyunə atónórí bédəp nekək kebhəŋ ntíanwəp. ⁹ Nchí ghati ye bhe bə: Nik ka mm̄et ɛti enyih ene óyàn, chəŋ Mandəm anchye wə. Yán, chəŋ ŋgə. Dəp nekək, chəŋ mánene ntá ye. ¹⁰ Kə nə, mbənyunə yəntiki mmu ane ánikmət ɛti enyih ene yi áyàn, Mandəm áchye yə ntá yi. Yəntiki mmu ane áyàn enyih, ághə yə. Yəntiki mmu ane ádébhé nekək, mánene ntá yi. ¹¹ Bə bachíbhə, mm̄ ywəka ane mbák móywi abhəp yi tansi, ansət chi nnyó anchye yi, chi agha? ¹² Yě chí nchí-nkək kě mmó abhəp wə, ɔchye yi ngá-nəghay? ¹³ Mbák bə bə bəbá, bəbhəŋ nti bechye berítí menyih ntá bəbheka, bákáysí bə ɛta mmu achi amfay, ánək bechye ɛfónó Bedyere ntá bo abhən mánikmət bə yi anchye bhə ɛfónó Bedyere kə?”

*Yesu atan achá Satan
(Mt 12.22-30; Mk 3.20-27)*

¹⁴ Mpokófu, Yesu ábók ɛfónó ebábə ene éká mmu akwənə kebħok. ɛfú nókó mbók wu abhə berəm kəpí. Bo abhən bachi arə babhak maknkay. ¹⁵ Kə mbək yap bərə rem chi bə, “Bəsebül mfə bəfónó bəbábəbə kə áchyé yi betan bebok bəfónó bəbábəbə.” ¹⁶ Bo bərə yan mbi məmə yi. Bəbhəp yi ankə enyihí maknkay ené ébhak mbə erih ené ɛtəŋ bə betan ebhi bəfú chi ntá Mandəm. ¹⁷ Kə ndu Yesu árinhí nkaysi yap, aghati bhó bə, “Yəntiki ɛtək ene akərə achi arə bo mánü nəkə nē bati, ébhəŋ chi mənemə. Nē nnerəkət ané ákóré áchí arə nē bo mánü nəkə nē bati, ákwéné kwən. ¹⁸ Nē mbák Satan ankə bəfónó bəbábəbə bhi menu nē bati, ná yi ákway bebhak enyü mfə ane yi achi ndü erəri mpok? Nchí bhəp bə mbənyunə bərəm bə ndü betan Satan kě

məbək bəfónó bəbábəbə. ¹⁹ Nē mbák ndü betan Satan kě məbək bəfónó bəbábəbə, bəkoŋo bhəka bábək bhə ndü betan agha? Chəŋ bəkoŋo bhəka mántan bə! ²⁰ Kə mbák, sayri sayri məbək bəfónó bəbábəbə chi ndü betan Mandəm, nə chi Mandəm anán achi nenti eneka mbə Mfə. ²¹ Mpok mm̄ ntan-tan ábhabhəri ekət eyi nē menyihí nenu bhi, yě mmu apu kway bəghəp menyih ebhi. ²² Kə mbák mmu ane átán acha yi atwə ánu nē yí, andén yi, ansət menyihí nenu ebhi ebhən yi asiki nti arə, ampəkə menyih ebhi andək ankərə nē bo bachak. ²³ Mmu ane apu nē mē, achi chí mūmpap wa. Nē mmu ane ápu kwak mē ndu mənyókóti bhə, átàkatak.”

*ɛfónó ebábə ekway bəpetnsem ntá mmu
(Mt 12.43-45)*

²⁴ Bérəŋ ambi Yesu arəm bə, “Mbák mámbók ɛfónó ebábə éndó mmu, érap chí bóŋboŋbóŋ aməm baso, éŋjan nəkə ebhak ene yə échwe. Mbák ébhíki ghó ebhak bechəkə, ²⁵ érem bə, ‘Chəŋ mpətnsem ebhak ene mfú.’ Nē énan émpətnsem, engə bə mányə esi ekət eyi, bəghókó sayri, ²⁶ ɛfónó ebábə eyə érəŋ ye, énsət bəfónó bəbábəbə bəchák tándramət ebhən bəbébhé becha yə. Bə mənəkəm mənək mənchwe mmu wu amət məmbak nē yi, nté yi ambəp ancha ane mbi.”

Manák amən tetəp

²⁷ Yesu árémé nókó nə, ngərə amət aməm ngémáy bo abhən bachi arə arəm ntá Yesu nē eyəŋ amfay bə, “Éri echa ntá ngərə ane ábhé wə, achye wə ami!” ²⁸ Yesu akemə bə, “Bo abhən eyap eri echa chí abhən bəghək ɛyəŋ Mandəm nē mánkə nəkə mbə enyü éyàn!”

*Bərəm bə Yesu ántəŋ erihí maknkay
(Mt 12.38-42)*

²⁹ Ené bo bəchák bəchəm aré mándək nəkə chí ambi, Yesu abhə berəm ntá yap bə, “Mkpáká bhə ane echəŋ ábəp acha! Bəbhəp bə mántəŋ bhə erihí maknkay. Kə yě emót mpu təŋ bhə, ébhíki fəet ene Jóna. ³⁰ Nkúbhé mbə enyü Jóna achi nyaka erih ntá bo Ninivə, enyu yə kě Mē Mmu mfú ntá Mandəm nchí bhak chəŋ erih ntá mkpáká bhə abhən echəŋ. ³¹ ɛwak Mandəm átán bə

mmik, mfɔ ngɔré ane áchí nyaka etɔk Shéba áfate andem be be bo mkráká mmik ane echɔŋ báká bebú mbɔnyune yi afu nyaka nekɔ nesie arɔk beghok menyin ebhen Mfɔ Sólomon átɔŋ bho ne beyá nerinɔndak. Ne nchí ghati bhe be mmu achi fá néntí eneka ane acha Sólomon, Yě nó, bápú ka beghok yi. * 32 Ndũ nywɔbhé manyé, chɔŋ bɔ Ninive mángati be bho mkráká mmik ane echɔŋ bé bekwéné bechi ne bhe mbɔnyune mpok bɔ bágħókó enyin ene Jóna aghati bhɔ, bátiknsem ndũ bebú bhap. Nchí ghati bhe be mmu achi fá néne ane áchá Jóna, yě nɔ, bápú ghok yi!

Yesu atɔŋ be amík áchí mbɔ erɔŋɔ ene ékà mmu ángó mban

(Mt 5.15; 6.22, 23)

33 “Yě mmu apú dure erɔŋɔ ansɔt enyin ankuti. Bádare erɔŋɔ, mánte chi ebhak ene babhɔŋɔ bete yɔ be mban ángó ntá yěntiki mmu ane achwe anywóp. 34 Amík ayeka achi berɔŋɔ ebhen békà mángɔ mban. Mpok amík ayeka achi ariári, mmɔet eyeka enkem éjwi ne bediéré. Ke mbák amík ayeka apú ariari, mmɔet eyeka enkem éjwi ne ejuri. 35 Sɔt ye ka mpok be bediéré ebhen bákaysi be bechi be anti béké bhak ejuri. 36 Mbák ye bati yeka ankem ajwi ne bediéré, ne yě mandú ejuri apu are, chɔŋ nepém eneka nenkem nembak pépép, mbɔ mmu ane ábhónɔ erɔŋɔ ne éghɔ, entɔŋ nɔkɔ yi mbi.”

Yesu aji bɔŋkwɔ Fárisi ne batɔŋ ebhé Mandem

(Mt 23.1-36; Mk 12.38-40)

37 Yesu ánánjá nókó berem kepí eken, múnkwɔ Fárisi amɔt abhinɔ yi ndũ nenyíé eket eyi. Yesu arɔk achwe anywóp, achɔkɔ amik menyie nenyíé. 38 Múnkwɔ Fárisi wu abhak maknkay béghɔ be Yesu abhiki so amɔ mbɔ enyũ epin eyap étɔŋ ke anyie nenyíé. † 39 Acha aghati múnkwɔ Fárisi wu be, “Bé bɔŋkwɔ Fárisi, básɔt mpok bétyét nsemé nchán ke menémé ne bebú bejwi be anti. 40 Bé bechiŋtí bho! Mandem ane aghókó enyin, pú yi ke aghoko mmem ne

nsem eyi nkwo? 41 Ke enyin ene bábhɔŋɔ beka chi besɔt menyin ebhen bechi amem bekpáre ebheka mánychye ntá bachébhébhɔ ne chɔŋ bepɔŋ ebheka menkem mémbak nkwo pépép.

42 “Bé bɔŋkwɔ Fárisi, chɔŋ embep ntá yeka encha, mbɔnyune bapú kɔ enyin ene echi chak ntá bho ne bábhiki kɔŋ Mandem. Básɔt ndu beri amɔt ndũ baru byo mánychye ntá Mandem, mánkɔ enyumɔt ne mbwɔt achak. Bábhɔŋ bekaŋ Mandem ne mámbak sayri ne bho ke bábhiki bhɔŋ beghokɔntik bebhé béchák. 43 Bé bɔŋkwɔ Fárisi, chɔŋ embep ntá yeka encha! Bákɔŋ bechɔkɔ ndũ menɔk kenókó amem bekeré nenikimɔet bo Israel, ne bákɔŋ be bo mankaka nɔkɔ bhe ne kenókó nefisie. 44 Chɔŋ émbép ntá yeka encha! Báchí mbɔ manem ane mmu ákò amfay kerinɔ be chi manem.”

45 Ntɔŋ ebhé Mandem amɔt arem ntá Yesu be, “Ntɔŋ, mpok órém menyin ebhen, óchye bhese nkwo ntíanwóp!” 46 Yesu akeme be, “Bé batɔŋ ebhé Mandem, chɔŋ embep ntá yeka nkwo encha! Nti achi be mányìère bo mámpókó menwóptí batu ané be babhɔŋ bápú kwak bo mámburé bebhé bhɔ yě mandú. 47 Chɔŋ émbép ntá yeka encha! Bachímbi bheka báwáy nyaka baremé kepinti. Bătè manem ayap néne, mángwati mbi aré beka yɔ ándí amik. 48 Beka enyu eyɔ, étɔŋ be bachi enyumɔt mbɔ bachímbi bheka abhen báwáy nyaka baremé kepinti Mandem ndũ bătè beriti manem ntá yap. 49 Etiyɔ, ke Mandem, ndũ nerinɔndak eni, áréme be ‘Chɔŋ ntó baremé kepinti ne bɔnto bha ntá bo Israel; ne chɔŋ mángwáy mbɔk eyap, ne mánychye abhénéfú beyá esɔŋari.’ 50 Chɔŋ Mandem antemsi ye mkráká bho abhen echɔŋ eti manɔŋ baremé kepinti mankem abhen bɔ báwáy te nebhomik, 51 bebho ne Abel kpát beghaka amɔet Sakaria mu báwáy nenti éfémé akap ne ekerákap Mandem. Nchí ghati bhe be chɔŋ Mandem antemsi mkráká bho abhen echɔŋ eti bawú yɔ ankem! 52 Bé batɔŋ ebhé Mandem, chɔŋ émbep ntá yeka encha! Bábhese efinɔ ene

* 11:31 Nɔ chi: etɔk ene echi ebhe Saut. † 11:38 Bo Israel babhɔŋ nyaka enyu ené básɔ amɔ ke mányie nenyíé. Bákaysi nyaka be epin eyɔ ékà bó mámbák chak besí Mandem.

mánène mbinywəp ane mmu áfɛ̀t aré ke ambónj nejwimem ndũ barak Mandem. Bábhiki chwe are, ne báchyet mbi ntá abhen báyanj nyaka bechwe are!”

⁵³ Nerə ane Yesu árə nebhuet wu, batənj ebhé Mandem ne bōnkwə Fárisi babho bechiti yi ne bebhép, mányənti nəkə yi bekwə yi ankwen anyu. ⁵⁴ Ne mánəbheri nəkə yi ndu bekwə yi ákwén ndũ eyənjónyu.

12

Yesu ayep bōbhi batú be báké bhak bō betábhá

(Mt 10.26, 27)

¹ Ene Yesu árém nə, bo báre twə, kpát báyá báchá, mánjati nəkə batí. Yesu ayambi arem ntá baghəkó bhi be, “Sət ka mpok ne yís bōnkwə Fárisi. Báchi chi bō betábhá. ² Yəntiki enyinj ene bakuti, chənj mánene. Ne ené echí bhésé bhésé chənj mánkə bo mandinj yə. ³ Ndu echí nə, yəntiki enyinj ene bārémé ansem ansem, chənj bo mangok yə kponorənj. Ne menyinj ebhen bəghati bārũ bho ansem ansem chənj bo mánte amfay beket mámbik be bo mángók.

Mmu abhənj bécháy chi Mandem

(Mt 10.28-31, 12.32, 10.19-20)

⁴ “Maməre bha, nchí ghati bhe be, báké cháy bō mmik. Bákway beway chi mmuet nkwa ke bápu kway beku enyinj echak ene ebebhe echa eyə. ⁵ Ghók ká mmu ane bábhónj bəchay. Cháy ka mmu ane ákway beway mmuet yeka, ne ankwáy memese be amem nepingo! ⁶ Pú mmu akway beku bōkenen batay ne nkáp ane apu yənyinj? Yə nə, Mandem apú ghəkəntik yə amət. ⁷ Ke ná ne be? Mandem arinj yə chí mpáy bekaká emene ebhen béchí yəntiki mmu yweka anti. Báké chay ye yənyinj ené bo bakway bekwə bhe. Besí Mandem, yəntiki mmu yweka abhənj menwəp tontó achá ngémtáy kenen.

Bo abhen bachi bō-Yesu

(Mt 10.32, 33; 12.32; 10.19, 20)

⁸ “Nchí ghati ye be be, yəntiki mmu ane árém kponorənj besí bō mmik be yi achi mmu wa, chənj Me Mmu mfú ntá Mandem ndem besí bəángel Mandem ndũ nywəp manyé be mmu wu achi awa. ⁹ Ke mmu ane ataŋa kponorənj besí bho be apu mmu wa, chənj menkwə ntaŋa besí bəángel Mandem

be yi apu mmu wa. ¹⁰ Ne chənj Mandem amfonori yəntiki mmu ane árém ebábə éti Mmu ane áfú ntá Mandem, ke apú fonori mmu ane árém ebábə éti Efónj Bedyere. ¹¹ Mpok básóré bhe ambi ndu betənj be amem bekeré nenikímuet ebhap ne besí bōbati etək ne bəgóbhanə, báké seme enyū bákway betənj mmuet ne éti enyinj berem. ¹² Mpok eyə chənj Efónj Bedyere ántónj be enyinj ene bábhónj berem.”

Nekəy echinjti mfə nkáp

¹³ Ené Yesu áchyè baghəkó bhi manie enyu eyə, mmu amət amem ngémtáy bho arem ntá Yesu be, “Ntənj, ghati mómaya ánkóré newú etayese ányché ebha menyinj!” ¹⁴ Yesu akeme yi be, “Nkwáne, agha ábhúré mé ntaŋá manyé ne nkóre menyinjí newú ntá yeka?” ¹⁵ Ke arək ambi arem ntá bo mankem be, “Sət ka mpok! Kém ká mmuet be báké fyə ngonə ndu bebhənj beyá menyinj. Puyə chi beyá menyinj ke békem nepém nkwa.” ¹⁶ Yesu átém bó nekay be, “Nki múnkáp amət áchyè nyaka yi beyá mbwət. ¹⁷ Ekə abho békáysi andeme nəkə be, ‘Chənj nkə yi? Mbíkí perə bhənj nebhuet bébhure mbwət?’ ¹⁸ Ke árem ne mmuet yi be, ‘Chənj mmokoti bətək ebha, ngoko ebhen béchíkítí, mfyé mbwət aya ne menyinj ebha are.’ ¹⁹ Ndem ye ne mmuet eya be, ‘Ŋnánj əbhənj beyá menyinj ebhen besət beyá mamié. Képerə sənjri mmuet. Nyié, nyú, ónkə manák.’ ²⁰ Ke Mandem aghati yi be, ‘Wə echinjtimu! Nkúbhé beti ebhen, nepém ene némay. Ke menyinj ebhen óbhúré bérəp chənj chi ebhen bo bachak!’ ²¹ Nó ke éfakari ne mmu ane ábhúré menyinj ntá yimbənj, ke yi kekə menyinj ebhen bébhónj menwəp besí Mandem.”

Nkoŋo Yesu abhənj besiki nti ne Mandem

(Mt 6.25-34)

²² Yesu aghati ye baghəkó bhi be, “Nó ké nchí ghati bhe be, mmu áké bhənj basémé éti nepém eni be chənj nyié yi, chənj mfyé yi? ²³ Nepém nkwa nébhíkí cha nenyíé? Nepém nkwa nébhíkí cha ndené? ²⁴ Yinj ká kenen. Képu kwanj nenyíé ne képu fere mbwət ebhi. Kébhíkí bhənj beket ne yə chí bətək ebhen bébhure nenyíé aré. Mandem ke áchyè kə nenyíé, ne besí Mandem, bəcha kenen tontó!

²⁵ Ne ntiki mmu yweka basémé ákway beku nepém eni nénsap, ye chi mandú ninjini nénchá enyu nebhəŋə bebhak? ²⁶ Mbák ye bapú kway beku mandú enyiŋ mbə eyə, ndaká yi bábhəŋ basémé ɛti menyiŋ bechak? ²⁷ Yiŋí ká bəchuchu abhen bágò. Bápú ku betik, ne bapu ghoko nden. Ke nchí ghati bhe be, yě chí Mfə Sólomon mmu ábhónə nyaka beyä keném, abhíkí bhəŋ nyaka nden ene eri mbə yě chuchu amət. ²⁸ Mandem kě ághókó tákə ne beri ebhi, tákə ane ákway bebhak echəŋ, mbúré angwəsi, mámfyé ango. Bákáysí bé be kě Mandem apu kwáy békwák mámbónə nden béfyé aməet ké? Neka eneká ne Mandem négúpsi necha! ²⁹ Báké səŋəri ye batí yeka bebhep ɛti enyiŋ ményie ne ɛti enyiŋ menyu. ³⁰ Bə mmik bákəŋə menyiŋ ebhen ke diŋi ka be ɛtayeka arinji be bábhəŋ bebəŋ bó. ³¹ Fíé ká ntí chi be Mandem ámbák Mfə yweka, ne chəŋ yí anchye be menyiŋ ebhen menkem nkwo.

*Enyiŋ Yesu átónə ɛti kefə mmik
(Mt 6.19-21)*

³² “Bəbha, báké chay, yěndu bəchi nkwo bághónəmən ane abhíkí ya. Mandem abhəŋ manák bechye be akəre ndü kefə eki. ³³ Tí ká menyiŋ ebhen bábhónə mənchye nkáp ntá bachébhəbo. Bón ká bəbebhá-nkap abhen bápú chəŋə be nkáp anem. Bure ká kefə menyiŋ ekeka amfay. Aré, kó kébhak mpoknkem. Yě ngép apu kway beghep enyiŋ are, ne kengək apú chwe anchəŋti yěnyiŋ. ³⁴ Ebhak ené nkáp ywe áchí, aré kě ntí ene nkwo nébhak.

Bák ká pə mpoknkem

³⁵ “Tonji ká mməet mändure berónə bheka. ³⁶ Bák ká mbə bəbetok abhen mánəŋ be chi-betik awap amfu ndü epə nebhay ene yi árónə are ampetnsem be mánéné mbinywəp ntá yi témté, mpok yi átwó ádébhé nekək. ³⁷ Chəŋ endi encha ntá bo abhen bábhak pə mpok ɛtayap átwó! Tetep nchí ghati bhe be mpok yi atwə, ághati bhə manchəkə amik, anchónə nden eyi, ansət nenyíé anchye bhə manyíé. ³⁸ Yě antwó chí ne néntí bhiti, yě chí mpok nkək ékək, ke antemeri bhə pə, éri encha ntá bə betok bhə! ³⁹ Diŋi ká be mbə mbəŋəkət árinji

neŋəkə nywəp enen ngép átwə, mbə apú rə mándak eket eyi. ⁴⁰ Bə nkwo bábhəŋ betonji mməet Mmu ane áfú ntá Mandem átwə chəŋ chi ndü mpok ane bábhíkí kaysi be yi átwə.”

*Mmə betok ane achi tetep
(Mt 24.45-51)*

⁴¹ Pita abhép Yesu be, “Acha, ətəm nekay enen chí ntá yese ke chi ntá bo mankem?” ⁴² Acha akeme yi be, “Mmü betok ane achi tetep ne ndinidak chí ane? Chí ane chi-betik ywi áchye yi betan be anjini nəkə batí bakə betik abhen bachi amem efo yi, anchye nəkə bhə awap akəre nenyíé ndü mpok. ⁴³ Chəŋ endi encha ntá mübetok wu ane chi-betik ywi átwə antemeri yi ndu ákə enyiŋ ene baghati yi anku! ⁴⁴ Nchí ghati bhe be, mbák nkəbetik wu ákə nə chi-betik ywi áchye yi betan amfay menyiŋ ebhi menkem. ⁴⁵ Ke mbák mübetok arem be, chi-betik awa átat bətwə, ambo bəden bəbetok bachak, abhen baghəré ne abhen babhakanem, ne ambo ményie, anyu nəkə, kpát mmem ánkem yi, ⁴⁶ chi-betik ywi átwə ndü nywəp enen mübetok abhíkí kaysi be yí átwə ne ndü neŋəkə nywəp enen mübetok wu abhíkí rinji. Antemsi yi, amfye yi nebhəet ane bo abhen bábhíkí nəko Mandem bachi. ⁴⁷ Ne mübetok ane árinji enyiŋ ene chi-betik áyan yi anku, ke yi ke tonji mməet anku mbə enyu éyan, bátemsi chəŋ yi sayri. ⁴⁸ Ke ane ábhíkí rinji enyiŋ ene chi-betik áyan yi anku, mbák akə enyiŋ ene éyan mantemsi yi, báchye yi chi mandú ntəmsi. Bəbhəp tontó ntá mmu ane báchye yi tontó. Ne báfyé amik tontó ntá mmu ane báfyé beyä menyiŋ amó yi.”

*Yesu arem be yi atwə ne ákóré
(Mt 10.34-36)*

⁴⁹ Yesu apət arem be, “Ntwə beguəp chi ngó fá amik. Mbə ánan akem, mbə nkəŋ tontó! ⁵⁰ Chəŋ mámfyé me ndü esəŋəri mbə mmü ane báfyé yi anyén ndü mpok ane bájwiti yi. Nti népú pəp me amem te esəŋəri ene éntwə emfəet! ⁵¹ Bákáysí bé ntwə fá amik chi beku bo mámbák ndu kpák ne bati ké? Ae, ntwə chí ne akəre. ⁵² Bəbhə néne, yěntiki eket ené bo bachi are bati atay, chəŋ ákóré ámbak nenti nap.

Bati arat keka abhen bati apay. Bati apay keka abhen bati arat. ⁵³ Akóré ábhak chəŋ enyuné chi ápap móywi ane mbakanem, mmə ane mbakanem ampap etayi, nnə ampap móywi ane ngərə, móywi ane ngərə ampap nnə. Nnəném ampap ngərə móywi, ngərə ampap nnəném éywi.”

*Mmu abhəŋ berinjɪ mpok
(Mt 16.2, 3)*

⁵⁴ Yesu arem ye ntá ngémtay bho abhen bachi are be, “Mánánj mǎngó nebu ndü négírí ndü ebhə nebu ene mmok ánem are, bǎrem be ‘Manyier átwə kwən’; ne émbak enyu yə. ⁵⁵ Ne mánánj mǎngə nebhánj ndu nebho bekwən, bǎrem be, ‘Enem étwə’; ne émbak enyu yə. ⁵⁶ Bě bə betabha! Bǎrínj báyinjɪ nebu mǎndem mbák manyier ákwən chəŋ, ne mbák apu kwən. Ndaká yí bǎbhíkí rinjɪ menyinjɪ ebhen Mandem ákə ndü mpokó-ne?”

*Petnsem ndü ekəŋ ne mümpap ywe
(Mt 5.25, 26)*

⁵⁷ “Ndak yí bě babhəŋ bapú kway berinjɪ enyinjɪ ene echi chak be mmu ankə? ⁵⁸ Mbák əbhəŋ ndak ne mmu ne yí ákə manyé ne wə, əkə yí? Əbhəŋ béghə be ndaka wu ámay ansem ené bǎbhíkí rəŋ ndu acha manyé. Mbák ónká yí ansət wə ambi ndü manyé, ntaŋá manyé əchyè wə ntá bo mbəŋ nkú ne bə mǎmfe wə. ⁵⁹ Nchí ghati wə be, əpú fu wawak kpáte ənchye ákwó ywe ankem, yənyinjɪ kerəp.”

13

Tík ká nsem ndü bebú

¹ Nkúbhé mpok yə, mbək bho abhen bachi aré, bátéme Yesu ɛti bo Galili abhen Páilet akə baway mpok báchyè akap ntá Mandem. ² Yesu akeme bhə be, “Bǎkáysí be bo Galili bhə bákú nyaka bebú bacha bə etək Gálili bachak ke? ³ Nó bhə! Də ngati be be, mbák bǎbhíkí tíknsem ndü bebú ebhəka, chəŋ be mankem mǎngu mbə bhə. ⁴ Ná ne bə batí neku-ne-ararat abhen ekerémfáy ene echi nepak ɛntinjnyen Sílom ékwéné éwáy? Bǎkáysí bé efákárí nyaka ne bhə enyu yə chí ndu bákú bebú bacha bo bachak abhen

bachi etək Yerúsalem yə ke? ⁵ Nó bhə! Nchí ghati be be, mbák bǎbhíkí tíknsem ndü bebú ebhəka, chəŋ be mankem mǎngu mbə bhə.”

Yesu atém nekəy enək ene epu nyu kerem

⁶ Yesu atém ye bhə nekay enen be, “Mmu amət apí nyaka enək ene babhinjɪ bé *fig amem nki ywi. Egháká nókó ményu kerem, are kə ambyo nəkə mbák ényu kerem, ke ake ghó yənyinjɪ. ⁷ Aghati mmu ane ákə betik amem nki wu be ‘Yinjɪ, ndü mamié arát nchí twə beyəŋ kerem ndü enək ene, ke mpu ghə yənyinjɪ. Kpót yó gúep amik! Ekə kpík yí fá téé, ɛnchet nəkə mmik ndéndem?’ ⁸ Nkə betik wu akeme yí be, ‘Eta, də ɛmpét embak ndü mmíé enen nkəwə. Chəŋ ntém nnet ywi ngabheri, mfyé ntəbhé-píə. ⁹ Ne mbák ényu kerem mmíé mbúré éndi, ke mbák ébhíkí nyu kerem, əkwáy beghati me mkpət yə ngəep amik.’”

Yesu abú ngərə ane əbhénti ndü nywəbhé neywəməet

¹⁰ Əwak neywəməet bo Israel, Yesu are təŋ bo amem ekeré nenikíməeti eyap. ¹¹ Ngərə amət abhak aré ane efónó ebəbə ékə yí ápéné ndü mamié neku-ne-ararat, yí keperə kway bekə chak. ¹² Yesu ághó nókó yí, abhinjɪ yí arem be, “Mmá, neme ene némay.” ¹³ Atək yí ne amə. Ténte wu, anyabhe mməet téé, abho bebəti Mandem.

¹⁴ Münti ekeré nenikíməeti ághó nókó bé Yesu akə mǎngərə wu ataŋ ndü nywəbhé neywəməet enap, abé nti, abho berem ne eyəŋ etaŋataŋ ntá bo abhen bachi are be, “Səbhəŋ manywəp átándat ndü békə betik. Mmu ámbónj neme, ántwó chí amem manywəp ayə be mǎmbú yí. Eképerə bhak chí ndü nywəbhé neywəməet.” ¹⁵ Yesu Acha akeme ye yí be, “Bě bə betabha! Ntikí mmú ywəka ápú kaŋari ye chí mpəŋ yí, yə chí mpəŋə batu yí ándók anchye yó manyier ndü nywəbhé neywəməet? ¹⁶ Ná ne ngərə ne, mmó Abraham * ane Satan ágwóré ndü mamié neku ne ararat. Echi ebépti enyinjɪ beferə yí ndü esəŋəri ndü nywəbhé neywəməet ke?” ¹⁷ Nerem Yesu arémé nə, ntíanwəp akem bəmpap abhi mankem. Ke

* 13:16 Ndu nkaysi bo Israel, mbák mmu áchi ebhárémə Abraham, nó achi mmu ane Mandem ápəme.

beyä bo bábhôn manjak be yi äkà menyinjì maknkay bhò menkem.

Yesu atém nekäy sepep mának ane bábhìnjì be móstat

(Mt 13.31; Mk 4.30-32)

¹⁸ Ebhíki tat, Yesu arem ye be, “Kefò Mandem kéchi mbò yi? Chon njenti kò ne yí? ¹⁹ Kefò Mandem fá amík kéchi mbò mósepep ane énak ené bábhìnjì be móstat, ane bápí amem nki, séchák, ségò, séróp enak ene kenen kétwò kénite manyay ndü batáp ayi.”

Yesu atém nekäy yís

(Mt 13.33)

²⁰ Yesu apet arem be, “Chon mpet njenti Kefò Mandem ne yi? ²¹ Kechi mbò yís ane ngaré ásóré achem ne nchán fláwa érat. Mandu yís wu akà fláwa nkem amwot, kpát ajwi amem enyinjì ené yi achi aré.”

Mbi mábhéri ke achi mbi nepém

(Mt 7.13, 14, 21-23)

²² Ené Yesu áròn Yerúsalem, are te ndü betak begho ne bōbetak anton nako bho Eyon Mandem. ²³ Mmü amot abhep yi be, “Acha, chon Mandem ampeme chi báru bho?” Yesu arem ntá yap be, ²⁴ “Nu ka béfuet ndü nyūbhá ane áchí mábhéri. Nchí ghati bhe be beyä bho báyan chon befuet manchwe ke bápú bhon mbi. ²⁵ Mbənjoket ánán chon amfate antiep mbinywop, bāte nefi mändep nako nekok ne mánik nako mmuet be, ‘Acha, nené bhese mbinywop.’ Ke mbənjoket ankeme chí be, ‘Mbíkí rinjì bhe ne yě chí ebhak ene báfú.’ ²⁶ Mámbo ye berem be, ‘Pú séchako nyaka nebhuet amot sényíé, ne senyu ne wə? Ne otón Eyon Mandem amem betak ebhese?’ ²⁷ Ke ákeme bhe chí be, ‘Mbíkí rinjì bhe ne yě chí ebhak ene báfú. Fä ká me besí, bë bakü bebú mankem!’ ²⁸ Aré, chon mändi kebho ne mámbak ndü nenyie ámén mpok bəgho Abraham ne Aisek ne Jekóp ne baremé kepinti mankem chako ndü nebhúéré kefō Mandem, ené batiébhé be nefi. ²⁹ Chon bo mámfu mbi ne nsem, ebhé awónem ne awógho, mánychako mányie epā ndü nebhúéré kefō Mandem. ³⁰ Dinjì ká be, chon mbək bho abhen báchí ansem

néne mändop bömbi, ne abhen báchí bömbi mandop ansem.”

Yesu adi kebho žti bo Yerúsalem
(Mt 23.37-39)

³¹ Ndü nkúbhé mpok eyo, mbək bönkwo Fárisi bárək bəgháti Yesu be, “Fä fá dok ebhak échák. Mfə Hérəd äyan bəway wə!” ³² Yesu akeme bhə be, “Dók ká ghati Hérəd esop eyo be, ‘Chon ndok ambí bəbok befónó bebúbebe ne mbú bho echon ne mbúré, ne égháká nako manywop arat, nnaña betik ebha. ³³ Yəndu échí nó, mbənj beron Yerúsalem. Nchí kó echon ne mbúré ne éghaka nako ndü nywop enen nejwi arat ngaka aré. Amem Yerúsalem ke báway nako baremé kepinti Mandem.’ ³⁴ Yesu akók arem be, Eé Yerúsalem, bö Yerusalem! Bə bo bəway baremé kepinti Mandem, mántemti nako ne batay ndu bəway bo Mandem áto be mángátí bhe Eyon eyi. Ndü beyä mpok, nján besot be mfyé amuet bé mámbak ne me mbə bönkək abhen nno nkək ákúti nebhuet amot ne bebhap ebhi, ke bápú ka be nkə nə! ³⁵ Ne néne, chon Mandem amfere ntí ndü eket eyeka, éndop enyu eyo. Nchí ghati bhe be, bápú pere ghó chon mé, kpáte mpok ane bərəm chon be ‘Sémbítí mmu ane átwò ndü nnyen Mandem Acha.’”

14

Yesu abú mmu ndü nywəbhé neywəmmuet bo Israel

¹ Ndü nywəbhé neywəmmuet bo Israel nemot, Yesu arək ményíé nenyíé amem eket ene münti amot ane achi münkwə Fárisi. Bo Fárisi bhə bátəp yi amík amuet begho ndü yi ákə. ² Müfú abhak besí Yesu ane ábhónó nemé afemntay. ³ Yesu abhép baton ebhé Mandem ne bönkwo Fárisi abhen bachi are be, “Ebhé eyese éká be mámbú mmu ndü nywəbhé neywəmmuet ke?” ⁴ Ke báke rem yənyinj. Yesu asot mmu wu abú yí. Arə ye yí arək. ⁵ Abhép yé bhə be, “Ntiki mmü yweka ane móywi ne yě mpon yi ákwen amem mbokó manyiep ndü nywəbhé neywəmmuet ke yi keya yé yi, yé yo témté ámféré?” ⁶ Bó kekway békeme Yesu yənyinj.

Mandem əbhənj manjak ne mmu ane əsəpti mmuet amik

7 Ené Yesu áyini, aghó ndü bö abhen mánáká ndü epa báre yap bebhaká kenókó. Achye bhó manie be, 8 “Mpok mánáká wó ndü epá nebhay, óké tini yap enókó kenókó ónchakó aré mbonyune ékwáy befakari be mának mmü ane acha wó. 9 Ne mmu ane ánáká bhe antwó andem be, ‘Faté chye epok ene ntá mmü-ne.’ Mbák émfakári enyu yó, ófaté ne beyá ntíanwóp bérón bechakó ndü nebhæet ane ábhíki bhón yé mandú kenókó. 10 Mpok mánáká wó ndü epa, yap chi enók ene ébhíki bhón yé kenókó, be mmu ane ánáká epa ántwó, ankwáy berem ntá ye be, ‘Nkwáne, twó chakó ndü enókó kenókó.’ Bö epa bachak mángó be mmu ane ánáká epa áchyè wó kenókó. 11 Yé agha ane áyón mmæet, Mandem ásèpti yi amik. Ne mmu ane ásèpti mmæet amik, Mandem ákòsi yi amfay.”

12 Yesu arem ye ntá mmu ane ábhíni yí ndü epa nkwó be, “Mpok óbhíni bho ndü nenyíé, óké bhíni chi mamæere bhe, ne böneréket ywe, ne bö nkáp abhen bachi kekwoet ne wó. Mbák ómbíni chi menyü bo bhó, bó nkwó bákway bebhíni wó bé ónyíé nenyíé ne bhó ne eyó émbak akap ane óbhón. 13 Mbák ónak epa, bini bachébhébhó, ne babák, ne bakem, ne manemamik. 14 Ne eyó éndi encha mbonyune menyü böbhó bápú kway bekeme enyini ene ókú ntá yap. Ke Mandem ákap wó mpok yi ákà bo abhen bachi chak besí bhi mámpetnsem ndü nepém.”

*Yesu atém nekáy epá egho
(Mt 22.1-10)*

15 Yesu ánánjá nókó bérémm menyini ebhen, mmu amot ane áchi ndü nenyíé ne yi, arem ntá yi be, “Chón éndi ntá yé agha ane ányíé epá ene ébhak ndü nebhæet Kéfó Mandem awu amfay!” 16 Ne Yesu aghati yi be, “Mmüfu anak nyaka erem epa, abhíni beyá bho. 17 Mpok ane epa ébhónjé bebho ákwáy nókó, ató möbetok ywi be andak angati bo abhen yi anaka be, ‘Twó ká, mánan batóni yéntiki enyini.’ 18 Arók aghati bhó, ke yéntiki mmu wap aróbhe ghati yi chí be ndak akem yi. Ane mbi arem be ‘Nku nki ne mbón bérón beyini wu. Nikmæet, ghati etaye be áké benti.’ 19 Achák arem be, ‘Nku

mpón byó ene ékwán bakí. Nchí yan ndók ngó betik ebhen yó ékwáy beka. Nikmæet. Ghati etaye bé áké benti.’ 20 Anefú arem be, ‘Néne ke mbáy ngoré. Mpu kwáy ye bétwó.’ 21 Mmó betok wu arók aghati etayi menyini ebhen böbhó báreme. Mbónóket abénti. Aghati möbetok yi wu be, ‘Fú, dók áyák ndü yéntiki mbay ane áchi etók ne yéntiki nebhæet ane bo báci are sät bachébhébhó twó ndü epa ne bhó. Twó ne babák ne bakem ne manémamik.’ 22 Mmó betok arók atwó, arem ntá yi be, ‘Eta, nka enyini ene óréme ke eket ébhíki re jwi.’ 23 Etayi arem be, néne ‘Fú, dók, etók ndü babhí agho ne ndü babhí bebhi. Fíé betan bé bo mántwó bé eket epa énjwi. 24 Diní ká be, yé mmu amot ndü bo abhen njambi ke bó ketwó, apú kwáy béghókóti enyini ndü epa eya-ne.’ ”

*Menyini ebhen nkonjo Yesu ábhónjé ménem
(Mt 10.37, 38)*

25 Ngémtay bho béré kó ne Yesu. Ayibhiri mmæet arem ntá yap be, 26 “Mbák mmu áyán bébhak ne me apú kwáy bebhák nkonjo wa mbák abhíki kón me áchá etayi ne máyi, ne ngoré ywi, ne böbhi, ne, bömayi abhen babhakanem ne abhen baghoré ne ankón me ancha ye chí mmæere yi. 27 Yé agha ane ábhíki ka berakó eyi eko ankonjo me apú kway bebhak nkonjo wa.

28 “Mbák mmu yweka áyán bete eket egho, pú áyambi anchakó amik ankay, angó mbák nkáp ane yi ábhónjé akway ane yi áte eket ananja? 29 Mbák abhíki ka nó, ákwáy beghoko nebhæéréket ke yi kete eket ánánjá, ne bo abhen bágón yó mámbó béwáy yi be, 30 ‘Ane abho bete eket ke echa yi menanja.’

31 “Ne sénsot be mfó amot abhón batemé nenu nka byo (10, 000). Aperé rón menu ne mfó ane ábhónjé batemé nenu nka esa, (20, 000) áka yi? Pú áyambi anchakó, ankaysi sayri, mbák ákwáy menu ne mfó wu? 32 Ne mbák ángó bé betan ebhi bébhíki kway, áto bo ntá mfó wu mpok batemé nenu bhi babhæet nekó nesie be mánsókóri enyu ene bápú nu ne bati.” 33 Yesu arem ye be, “Échí enyumot ne be mankem. Mbák mmu abhíki bhón nti beró yéntiki enyini ene yi ábhónjé, apú kway bebhak nkonjo wa.”

*Ngán ane ábhíkí bhəŋ manyiŋti
(Mt 5.13; Mk 9.50)*

³⁴ Yesu arem be, “Ngán áchí erítí enyih. Ke mbák ngán ábhíkí perere bhəŋ manyiŋti mi, ná bákway bekə wu ampət ambak erítí ngán? ³⁵ Enyü ngán wu apú perere rí ndü yenyih. Apú ri amik ne apu ri yě ndu befye ndu ntó-takə ane báyan ampós ánychye ntəbhé-pío. Báto wu to. Mmü ane áyan beghok ántá batu angok sayri.”

15

*Aghəŋəmən ane aneme
(Mt 18.12-14)*

¹ Mpokófu, babhebhé nkábhenti ne bakə bebə bachak béré kap Yesu ndu beghok menyih ebhen yí átəŋ. ² Bəŋkwə Fárisi ne batəŋ ebhé Mandem bábho ménywinti be, “Mónkwəne ásyepi bə bebə, ne ányie te nenyié ne bhə.”

³ Ekə Yesu atém bó nekay enen be: ⁴ “Sénsót be mmü yweka amət abhəŋ bəghəŋəmən besa betay. Mbák amət anem ebhi, ákə yí? Pú árdə ané besa menwi nsem nekə ne anwi, andək beyan awu amət kpát ambəŋ wu? ⁵ Ne mbák aghə wu, ápəkə anyanə manki ne manák, ⁶ ne mpok ane yí ágháká anywóp, ábhini mamere bhi ne bakokosi bhi, angati bhə be, ‘Nák ká ne me mbənyuné, mbəŋ ághəŋəmən wa ane ánémé nyaka.’” ⁷ Yesu arem ye be, “Nchí ghati bhe be nkúbhé enyu yə kě manák ábhák amfay ntá Mandem ne bəángel éti mmü bebə amət ane átikínsem ndü bebə bhi encha bo besa menwi nsem neku ne anwi abhen bákáysi be bachí chak besí Mandem ne ntí apú ane bó bátik nsem ndü bebə bhap.”

Ebhókó nkáp ene énémé

⁸ Yesu apət arem be, “Sénsót be ngərə amət abhəŋ bebhókó nkáp byó. Mbák ebhək émət énem, ákə yí? Pú ádure erónó, ansət ketini anyə eket enkem, ambyo sayri mbänkem kpatə angó yó? ⁹ Ne mpok ághó yə ábhini mamere ne bakokosi bhi, angati bhə be ‘Nák ká ne me mbənyuné ngə ebhókó nkap ene eneme.’” ¹⁰ Yesu arem ye be nchí ghati bhe be bəángel Mandem bəbhəŋ manák éti

mmü bebə amət ane átikínsem ndü bebə ebhi.”

Nekəy chi ne bəbhi bati apay

¹¹ Ndu berəŋ ambə Yesu arem be, “Mmüfú abhəŋ nyaka bə babhakanem bati apay. ¹² Éwak émət, ane mónkwen arem ntá etayi be, ‘Eta, chye awa ákóré menyih bé.’ Etayap akərə menyih ebhi ntá yap bati apay. ¹³ Ansem mpəy manywəp, ane mónkwen anyokoti menyih ebhi apəkə arək etək échák nekə nesie. Aré achəŋti menyih ebhi menkem ndu ményie epə nepem. ¹⁴ Achəŋti nókó yəntiki enyih, erémé nsay ékwén etək eyə enkem, arəp amə apay. ¹⁵ Ekə arək, abhat mməet ne mmü etək eyə amət. Ató yí be ándók, ane nókó bakók bhi amem nki ywi. ¹⁶ Are yán menyie nenyié bakók, ke yě mmu kechye yí enyih menyie. ¹⁷ Ke ásré nókó nkaysi ne mməet yí arem be, ‘Ghó ká me-á, bakə betik etaya báchí awu mányie nenyié mməet ngəkgək, mándə nəkə mbək, nsay átwə way me fá! ¹⁸ Chəŋ mfá mpətnsem ntá Etaya ngati yí be, ‘Eta, nkə Mandem bebə, ne nkə wə bebə. ¹⁹ Mbíkí perere kway mmu ane bəbhini be móywe. Sət me chí mbə nkəbetik ywě amət.’” ²⁰ Afate abho bepətnsem ntá etayi. Ke ené yí abhəet nekə nesie, chí aghó yí ndu átwə. Ntínso nékém yí, afate, ajet arək akém yí abhene. ²¹ Mmə arem ntá yí be, ‘Eta, nkə Mandem bebə, ne nkə wə bebə, ne mbíkí perere kwáy mmu ane bəbhini be móywe.’ ²² Ke chí aghati bə-betok bhi be, ‘Twó ká ayak ne éwet ene erí échá mənsəbheri yí ne yə, məmfyé yí senəŋ ndü senəŋáwə, ne nkəbhánya bekak. ²³ Dók ye ká mänkem mosené mpəŋ mǎngwáy mänkə nenyié be sényié senkə manák, ²⁴ mbənyuné mówa-ne agü nyaka, ke něne apət achi nepem. Anem nyaka ke mpət ngə yí.’ Afə kě epa ébhó.

²⁵ “Mpök yə, móywi ane nsénsí abhak ebhi. Agháká nókó kekəwət ne eket ndü yí afu ebhi apətnsem anywóp, aghók ndü nkenkwet ne nebhen néchí anywóp. ²⁶ Abhini mməbetok amət abhép yí be ‘Ntiki ndak áchí fá echəŋ?’ ²⁷ Mmə betok wu aghati yí be ‘Məməye apətnsem, ke etaye áway mosené mpəŋ mbənyuné apətnsem dok.’ ²⁸ Məmbi wu abenti, anisi bechwe anywóp. Chí afú arək are anik yí mməet

be anchwe anywóp. ²⁹ Ke akeme etayi chi be, ‘Yini, beyá mamié ane ankem, nchí fá ne wə, nkə nəkə betik ntá ye mbə nsem. Yě ɔrem be yi, nkə kə, nke tan ntí. Yě nə, ɔbhíkí re chyε me yě chi mómen bé nkə mǎnják ne mamεere bha. ³⁰ Ke mpok móywe-ne mmu áróhó ányíé menyin ebhe ne baghəré-nekə ápérénssem, ɔwǎy yi esenémpon!’ ³¹ Chi abhinji ye yí arem be, ‘Mówa, ɔchí fá ne me mpók nkem, ne yěntiki enyin eya, chí eyε. ³² Echi mbə erítí enyin be senkem epa éne, sénkú mañák, mbənyune mómáye ne agú nyaka ke néne achi nepém. Anem nyaka ke sépet seghə yi.’ ”

16

Yesu atém nekay betəñ enyü mmu ákwáy békə ne nkáp

¹ Yesu apət arem ntá bakoño bhi be, “Mũnkáp amət achi nyaka. Abhónj mũbetik ane ákem menyin ebhi menkem. Bo bág háti yi be, mmü betik ywí wu áchənti nkáp ywi. ² Abhinji mũbetik wu arem be ‘Ntiki ndak né ngoko ɛti ye? Dók twó mé ne bekáti ebhen ósinji yěntiki enyin eya aré. ɔbhíkí pεre kwáy békem menyin ebha.’

³ “Mmü betik wu arem ne mmuet yi be, ‘Chəñ nkə yi? Mmuet apú mé békə betik betəñ betəñ, ne ntí ánwəp me meninji meninji. ⁴ Ebhíkí tat, arem be, néne ndinji enyin ene nchí kə bé bo mánsiéptí me amem beket ebhap mpok báferε me ndü betik.’ ⁵ Abhinji bə barem abhen chi-betik ywi amət amət. Abhép ane mbi be, ‘Yi ókəm chi-betik wa?’ ⁶ Akeme yi be ‘Babhanjá bawet besa betay.’ Mmü betik wu aghati yi be, ‘Ghó ekati barem eyε, sət, wupsi, sin babhan besa bepəy nsem byo ndü ené ekə ne.’ ⁷ Abhép ye anefú be, ‘ɔkém ná?’ Akeme be, ‘Bebhá nchwí besa betay.’ Mmü betik wu achyε yí ekati barem arem be, ‘Sət, wupsi sin bebhá nchwí besa menwi ndü ene ekə.’ ⁸ Chi-betik ywi ághó nókó bé arwó yi enyuyə, akaka yí bé yi abhəñ kəñwánj békáysi ndak. Echi tetep be bə mmiki ne bákə menyin ebhap ne kəñwanj bácha enyü bo Mandem bákə ebhap.”

⁹ Yesu arem be, “Kefə bakáp ne menyinji mmik kékway bétwə ne bebépti menyin ke

nchí ghati bhe be, mánsót kə mǎnkə bo mámbák mamεere bheka bé mpok kémáy, Mandem ánsət bhe ndü bechókó bhi ebhen bébhíkí bhəñ ngwenti. ¹⁰ Mmü ane ábhəre bariεp ndü báru menyin, ábhəre bariεp mi ndü beyá menyin. Ne mmu ane apú bhεere bariεp ndü báru menyin, apú bhεere bariεp ndü beyá menyin nkəwə. ¹¹ Mbák bǎbhíkí təñ be bǎbhəre bariεp ndü baraká nkáp ne menyinji mmik, agha ákway besiki nti ne be amfyε kefə bakáp ekən kebhíkí bhəñ ngwenti amə yεka? ¹² Mbák bǎpú bhεere bariεp ndü menyin ebhen báfyé amə yεka, yě mmu apú kway bechyε bhe menyin ebhen bechi amfay? ¹³ Yě məbetok apu kwáy betok bachi batí apay ndəñ amət. Mbák ámbónj bachi bapay, ákəñ amət ancha anefú, mbák épú nó, áchyε kenókó ntá amət, ambyak anefu. Mmu apu kwáy betok Mandem antok nəkə menyin mmik.”

Mbək menyin ebhen Yesu árémé

¹⁴ Yesu árém nókó menyin ebhen, nkəwə Fárisi bo bákónj nkáp tontó báre way yi. ¹⁵ Yesu aghati bə be, “Bě bǎchí bo abhen bátəñ mmuet be bǎchi chak besí bho. Ke Mandem arinji bati yεka. Enyin ené bo báyinji bé ebhəñ menwəp chí enyin ene Mandem apəp.”

¹⁶ Yesu apət arem be, “Jón Njwiti ápére twə, bo bátəñ nyaka chí menyin ebhen bechi amem basin Moses ne amen baremé kepinti. Basinji mə ké bo bákónj nyaka. Jón átwó nókó, bábho beghati bho Mbok Ndíndí ɛti Kefə Mandem, ne yěntiki mmu are nu bechwe aré ne betəñ. ¹⁷ Ke echi wikirik be mfay ámfúét, mmik amfuet, echa be mandú enyin ndü basin amen Moses ne amen baremé kepinti áném. ¹⁸ Echi ye be, yěntiki mmu ane áró ngoré ywi ndü nebhay, akwəñ berwəp. Ne mmü ane ábháy ngoré ane nném áró ndü nebhay, akwəñ nkəwə berwəp.”

Nekay mũnkáp ne Lásárəs

¹⁹ Yesu atém nekay enén be, “Mũnkáp amət achi nyaka ane afyé nden beyá nkáp, anyie nəkə epa yěntiki nywəp. ²⁰ Nchébhému amət achí nyaka. Aka nyén be Lásárəs. Báre bhεere yi ndü nyübha mũnkáp wu mpoknkem. Mmuet

yi ajwi ne befuet. ²¹ Abhón ekwak menyie yě chi bechokoti ebhen békwènti amik mpok mũnkáp anyie nenyie. Enyih echak abhak be mmú mũnkáp éré rōh énihi noko befuet ebhi. ²² Ansem mpok, nchébhemú wu agú, bóángel Mandem basot yi barok amfay, bákú yi achokó kekwoť ne Abraham. Mũnkáp agú nkwo, bábhemé yi. ²³ Arak etakó bawú, abhak ndũ beyă esōhōri aré. Ayōh nókó amík amfay, aghó Abraham nekó nesie ne Lásarōs abhak yí nepaká mmuet. ²⁴ Mũnkáp wu akók ye arem be, 'Eta, Abraham, ghō me ntínso. Tó Lásarōs ántáp senōh awō ndũ manyier antwō ankwene me ntí mandú. Nchí ndũ beyă esōhōri amem ngó-ne.' ²⁵ Ke Abraham akeme yi chi be, 'Mówa, ké ghokontik be mpok ochí awu amik, obhōh nyaka berítí menyih ené Lásarōs ábhōhó chí bebéptí menyih. Ke néne yí achí sayri fá ené wō ochí ndũ nenyié ámén. ²⁶ Diní nkwo be, eremé nepi nékore bhese enyuné, yě mmu apu kway befu fá ampe antwō ntá yeka; ne yě mmu apú kway berō ebhē yeká, ampé ántwō fá ntá yese.' ²⁷ Mũnkáp wu arem be, 'Eta Abraham, nikmuet tó ye Lásarōs ndũ nneréket etaya. ²⁸ Mbōh bōmaya bati atay. Ghati yi ándók ánsemti bhō be báké twō nkwo ndũ nebhet nenyié ámén ane.' ²⁹ Ke Abraham akeme yi chí be 'Bōmaye babhōh basih Moses ne amen baremé kepinti. Mángók menyih ebhen basihí mō ághati bhō.' ³⁰ Arem ntá Abraham be, 'Ae Eta Abraham, eyō ebhíkí kway. Mbák mmu amot ane ánáná agú ámpetnsem angati bhō, chōh mántiknsem ndũ bebú bhap.' ³¹ Abraham aghati ye yi be, 'Mbák bōmaye babhiki ka beghok menyih ebhen bechi amem basih Moses ne amen baremé kepinti, nō bápú kway beghok ye chí mmu ane ánáná agú ke ápetnsem ntá yap.' "

17

Sot ka mpok be mmu aké kú ntí ankwen ndũ bebú
(Mt 18.6, 7, 21, 22; Mk 9.42)

¹ Yesu abho béghati bakōhō bhi be, "Mamō ane átēn bo ndũ bebú ápú nók bétwō. Ke chōh émbep éntcha ntá mmú ane ákà

mamō ántwō ntá bhō! ² Echí sáyri ntá mmu wu be mánsot ntay negho mánsot emi eyi, māmese yí amem manyu echa yi bebhak nepém ankú mmú amot ane ánókó Mandem ankwen ndũ bebú. ³ Sot ka mpok! Mbák mómaye ánkú wō bebú, ghati yi bé ándó epih eyō. Mbák atiknsem ndũ bebú bhi, foñorí yi. ⁴ Ne mbák akú wō bebú ndōh tándramot ndũ ewak ne yěntiki ndōh antwō, anik wō mmuet be, 'Eta foñorí mé,' obhōh béfōhōri yi."

Neka nébhōh betan

⁵ Bōnto Yesu barem ntá yi be, "Acha, kwak bé neka enese néntán nendok ambi." ⁶ Acha akeme bhō be, "Mbō bábhōh neka ne Mandem enén néchí yě chí níhínihí mbō mōsepem ane enok éne bábhihi be *móstat, mbú bákway béghati enok ene be, 'Fă fá ne bakan dók tē awu amem manyu', ne yó éngok be."

Betik ebhen mübetok Yesu

⁷ Yesu arak ambi betōh. Arem be, "Sénsot be mmú ywēka amot abhōh mübetik ane achí ebhi ákà betik, yě chí ndu bebhabheri bāghōhōmēn, yě chí ndu békwāh mban. Mbák afū ebhi apetnsem anywōp, wō chibetik ywi ōghati yi be, 'Twō chokó amik nyie nenyié'? ⁸ Pú ōghati yi chí be, 'Dók wupsí nden, kú nenyié twō ne nō. Nnāh nnyié nnāhā, ónsot ene ōnyie'? ⁹ Mbák akú mbō enyu ōghatí yi opú kwáy bekaka yi be, 'Okú a' mbōnyune akú chí betik ebhen yi ábhōhó beku. ¹⁰ Embák ye enyumot ne bhe. Mānāh mānkú betik menkem ebhen bāchyé bhe, bábhōh berem chí be, 'Séchi chí bō betok, yě ndak ácháak ápú. Sékú chí enyih ene sébhōhó béku.' "

Yesu abú bō ebhanákwa bati byo

¹¹ Ndu Yesu ákò berōh Yerúsalem, are fuet ndũ ndyerēbhi Samária ne Gálili. ¹² Nchwe áchwē amem mótak amot, bō ebhanákwa bati byo bāghó yi ndu átwō, bāte, kerōh kékwót ne yí. ¹³ Bábho bebik mándeme noko bé, "Yesu, Eta, ghó bhese ntínso." ¹⁴ Yesu ághó nókó bhō, aghati bhō be, "Dók ká ntá bachiákap Mandem be mácháak bhe." Ené bārōh, ebhanákwa yap émay. ¹⁵ Mmu wap amot ághó nókó bé atan, abho bepētnsem ntá Yesu ambiti noko Mandem ne eyōh amfay. ¹⁶ Agháká

nókó besí Yesu, akwén yi bekak ankaka nókó yi. Éfákárí be mmũ wu achí chi mmu Samária. ¹⁷ Yesu arem ye be, “Pú bõ bati byo ke mbúú? Abhénéfú bati nénénamot báchí fá? ¹⁸ Ndiere kenkó ne aywintí ke áperénsem bebiti Mandem-é?” ¹⁹ Yesu aghati ye mmu wu be, “Faté, dók ebhak eye. Neka enén obhəŋə ne me nékə ɔtaŋ.”

Netwó Kefo Mandem
(Mt 24.23-28, 37-41)

²⁰ Nywəp némot, mbək bönkwə Fárisi bábhəp Yesu be, “Ntíkí mpok Mandem ábhák ne bo fá amík mbə Mfə wap?” Akeme bhə be, “Yě eriŋ épú ene étəŋ be Mandem abho békem bo mbə Mfə wap. ²¹ Ne yě mmú apú kwáy berem yě be, ‘Ghó ká Mandem fa ne bho mbə Mfə wap!’ Diji ká be Mandem anáŋ achi Mfə ndü nkwa yweka.” *

²² Yesu arem ye ntá bakoŋo bhi be, “Mpok átwə ane bábhəŋ chəŋ ekwak bebhak ne Me Mmu mfú ntá Mandem yě chi ndü nywəp nemot ke be kebəŋ mbi. ²³ Mpók yə, chəŋ bo mámbak abhen bághəti bhe be, ‘Ghó ká yi awu!’ Báchák mandem be, ‘Ghó ká yi fá!’ Mbák mǎngók nə, bǎké rəŋ, bǎké bho békoŋo bhə. ²⁴ Mbə enyü miámianj ákət angə, befu ebhókó nebu émot beghaka échák, nó kě ébhəŋj bebhak mpok Me Mmu mfú ntá Mandem nchí twə. ²⁵ Ke yí abhəŋ beyambi angó beyǎ esəŋəri ne mkpáká bho abhen echəŋ mámyak yí, ke antwə. ²⁶ Mbə enyu éfákárí nyaka mpok Nóa, nó kě éfákari chəŋ ke Mmu ane áfú ntá Mandem ambesi. ²⁷ Bo mányìè nyaka mányü nəkə, abhen bábhəy baghəré mámbay nəkə, ne abhén bátək bhə mántoko nəkə kpate nywəp enen Nóa áchwé amem áchwí, ne manyiep átwó akuti mmík awáy bõ mankem. ²⁸ Chəŋ émbak nkwo mbə enyü echí nyaka mpok Lot. Bo mányìè nyaka ne mányü nəkə. Bákü nyaka menyiŋ ne abhen bėti mánti nəkə menyiŋ ebhap. Mbək bákwayŋ nyaka nenyíé, abhénéfú mánte nəkə beket. ²⁹ Ke ndü nkúbhé nywəp enén Lot afa etək Sodom, Mandem akə ngó áfú amfay ne ekem mbə batay ane ádu, anye mbə manyiep, ásəŋ bə mankem. ³⁰ Nó ke

ébhək chəŋ ne bo mpok Mmu ane áfú ntá Mandem ábhəsi.

³¹ “Ewak eyə, ébhək enyumot ne mmu ane achi amfäy eket. Aké rəŋ kpík anywəp be ampəkə menyiŋ ke ambəe. Enyumot ne mmu ane achi ebhi. Aké rem bé ápetnsem anywəp ansot yěnyiŋ. ³² Bǎké ghəkəntik enyiŋ ene éfákárí nyaka ne ngərə Lot. ³³ Mmũ ane áyàŋ bepepe mməet, chəŋ aném nepém eni. Ke yě agha ane áká ménem nepém eni ɛti ya, chəŋ ambəŋ nó. ³⁴ Nchí ghati bhe be, ndü mpok yə ane məpetnsem, bõ bati apay bákway bebhəre ndü bekók mémot, mánsot amot mandək ne yí, mándə anefu. ³⁵ Baghəré bati apay bákway bebhak ndü ntay nemot mánkək nəkə nchwi, mánsot amot mándək ne yi, mándə anefú.” ³⁶ [Bõ bati apay bákway bebhak ebhi, mánsot amot, mándə anefú.] ³⁷ Bakoŋo Yesu bábhəp yi be, “Acha, menyiŋ ebhén bífákari chəŋ fá?” Yesu arem be, “Nebhəet ane egúnnya echí, aré kě kenen eken kényìè begúnnya kéchemə.”

18

Nekäy kénkwésé ne ntaŋa manyé

¹ Yesu atém nekay enénéfú ntá bakoŋo bhi ndu betəŋ bhə be, bábhəŋ menikməet ntá Mandem mpoknkem, keferə ntí are. ² Arəm be, “Ntaŋa-manyé amot achi nyaka etəkofú, Mandem yi ke chye kenókó, nti nkwa yi kebəŋ mpok ne yi. ³ Kénkwésé amot abhak nkwo etək eyə. Are rəŋ ntá ntaŋa manyé wu anik nəkə yí mməet be, ‘Eta, táŋ manyé ya sayri ferə me amó mümpap awa.’ ⁴ Ndü nebhənet, ntaŋa manyé wu kefyé ntí. Ke ansem mpok, achəkə dií arem ne mməet yi be, ‘Yěndu mpú chye Mandem kenókó, ne mbíkí bhəŋ mpok ne nti nkwa, ⁵ ke ndu móngərə-ne árəŋ chi ambi bechye me esəŋəri, chəŋ ntəŋ manyé yi sayri nchye yi. Mbák épú nó, apú sebhe me ante amík.’ ”

⁶ Yesu Acha arem ye be, “Bǎghok nə enyiŋ ene ntaŋa manyé ane apú chak árémé? ⁷ Mbák mmu mbə yi ákwáy nyaka békwak móngərə wu, Mandem ke apu kway bekwak bo abhen yi áyábhé mbák bádí kebəŋ ntá yi bėti ne ngósí? Akway béchəŋti mpok

* **17:21** Ekway bebhak nkwo be: Kefo Mandem kénáŋ kéchi amem batí ayeka.

κε ankwak bhə? ⁸ Nchí ghati bhe be, chəŋ Mandem amkpót manyé áyák anchye böbhi. Ke mpok Mmu ane áfú ntá Mandem ápérénsəm, chəŋ angó bo abhen bábhəŋó nēka ne Mandem fá amikí?”

Yesu atém nekāy mǔnkwə Fárisi ne mbəbhé nkabhénti

⁹ Yesu atém nekay enénéfú ntá bo abhen bakaysi nyaka be bachi chak besí Mandem, mámbýaka nəkə bo bachak. ¹⁰ Yi be, “Bo bati apay bárəŋ nyaka menikmuet amem ekerákəp Mandem. Amət abhak mǔnkwə Fárisi, anefú abhak mbəbhé nkabhénti. ¹¹ Mǔnkwə Fárisi ate eyí ebhak anik mmuet be, ‘Mandem, nkáká wó be mpú mbə bo báchák abhen bachi baghép, bakǎ bebá, ne bakwené berwəp. Nkáká wə be mpú mbə yě chí mbəbhé nkabhénti ane áté nó awu. ¹² Nchí bhak ndü netarénsay ndəŋ épáy ndu sónde amət. Ne ndü menyin ebha menkem nchí chye ndu amət amfay baru byo mbə akap ntá ye.’ ¹³ Ke mbəbhé nkabhénti ate nekə nesie. Ntí, yi ke yon amfay, ne adep awó anti arem be, ‘Eta Mandem, nchí mmü bebá. Ghó me ntínso!’ ¹⁴ Nchí ghati bhe be Mandem ásót nyaka be mbəbhé nkabhénti wu achí chak besí bhi. Ekebhák nə ne mǔnkwə Fárisi mbənyuné Mandem ásèpti yéntiki mmu ane áyən mmuet, ke ákòsi yě agha ane ásèpti mmuet amik.”

Yesu ayét mǎmbə

(Mt 19.13-15; Mk 10.13-16)

¹⁵ Bofú básót böbhəp bárók ntá Yesu ne bhə be yi anyəŋə bə amə anti anjet bhə. Baghəkó bhi bághó nókó nə, bábhə besáyti bhə be báké kə nə. ¹⁶ Ke Yesu abhinjə böbhə ne böbhəp. Ne ntá baghəkó bhi arem be, “Dó ká mǎmbə mántwə ntá ya, báké chyet bə mbi mbənyune bö abhen bachi mbə bhó kě Mandem abhak Mfə wap.” ¹⁷ Dinjé ká be, mbák mmu abhíkí rə Mandem ankem yi mbə mónkwen apú kway bebhak ndü mpəy bo abhen Mandem achi Mfə wap wáwák.

Mǔnkáp

(Mt 19.16-30; Mk 10.17-31)

¹⁸ Ewak émət, münti bo Israel abhép Yesu be, “Ntəŋ, wə mmü ndíndí, chəŋ nkə yi ke mbəŋ nepém enén nebhiki bhəŋ ngwenti?” ¹⁹ Yesu akeme yi be, “Ndaká yí óbhinjí me be

mmü ndíndí? Mmü ndíndí apú. Mandem aywinti ke achi Mmü ndíndí. ²⁰ Orinjí bebhé Mandem. Bérəm be, ‘Óké kwen berwəp. Óké wáy mmu. Óké ghəp. Óké te ntísie ákwáré. Chiě máye ne etaye kenókó.’” ²¹ Mmü wu árem bé “Nnánj nchí bhəere bebhé ebhen menkem.” ²² Yesu ághókó nókó nó, arem ntá yi be, “Erəp enyin émət ené óbhíkí re kə. Dók tí menyin ebhe menkem, chyě nkáp ntá bachəbhəbho. Mbák ónká nə, chəŋ ómbəŋ kefə menyin amfay. Ōntwó ye ənkəŋə me. Ne chəŋ ómbəŋ kefə menyin awü amfay.” ²³ Aghókó nókó nó, apəp, arəbhe rəŋérəŋ mbənyune abhəŋ nyaka beyə menyin. ²⁴ Yesu ayinjə yí, arem be, “Ebəmuet tontó be mǔnkáp anka Mandem ambak Mfə ywi. ²⁵ Echí wikirik be mpəŋə baso ámfuét ndü mbok mbíabhan écha mǔnkáp béka Mandem ambak Mfə ywi.” ²⁶ Bo abhen baghoko beyəŋ ebhə bábhəp Yesu be, “Agha ákwáy ye bebəŋ nepém enen nébhíkí bhəŋ ngwenti?” ²⁷ Yesu akeme bhə be, “Enyin ené écha nkwanwan, épú cha Mandem.”

²⁸ Píta asá eyəŋ arem be, “Yinjí, séró menyin menkem sékəŋə wə.” ²⁹ Yesu aghati bhə be, nchí ghati bhe be, “Mmü ane áró yě eket, yě ngərə, yě bömayi, yě etayi ne máyi, ne yě böbhi éti kefə Mandem, ³⁰ Mandem áchye chəŋ yi menyin ebhen beyə becha ebhen yi aneme fá amik. Ne chəŋ ambəŋ nepém enen nébhíkí bhəŋ ngwenti ndü mmik nkə.”

Yesu arem ndəŋ ené éjwi érat bé chəŋ mángwáy yi

(Mt 20.17-19; Mk 10.32-34)

³¹ Estat nókó, Yesu asət baghəkó bhi bati byo ne apay nepak. Abhə bégháti bhə be, “Ghók ká! Sérəŋ nə chí Yerúsalem, ne aré, chəŋ yéntiki enyin ene baremé kepinti Mandem básinjí éti Mmu ane áfú ntá Mandem émfakari. ³² Chəŋ mánkém yi mámfye amó böbati abhen bápú bo Israel, mánjókó yi, ne mánsəkəti yí, ne mámpati yi batié amuet. ³³ Chəŋ mándén yi ne ekpa, ne mángwáy yi. Ke égháká nókó manywəp arət, ampətnsem ndü nepém.” ³⁴ Ke baghək Yesu kejmimem yě chí ndü enyin émət ndü ebhen yi áréme. Bébhak bhésé bhésé ntá yap ne bó kekém enyin ene yi areme.

*Yesu abú nnémámík etək Jeriko
(Mt 20.29-34; Mk 10.46-52)*

³⁵ Mpok Yesu aghaka kekwoť ne Jeriko, nnémámík amot abhak nepak mbi chókó, anijí nəkó meníjí. ³⁶ Aghókó nókó ndü beyá bó báfuèt, abhép enyij ene éfakari. ³⁷ Bághátí yi be, “Yesu ane Násáret ke áfuèt.” ³⁸ Abho ye bébík be, “Yesu! Mmō Mfō Debhít! Ghó mé ntínso!” ³⁹ Bo abhen bárōñ ambi bǎré sayti yi be ánychókó kpák; ke akpik are bik ne eyōñ etañetan be, “Mmō Mfō Debhít! Ghó mé ntínso!” ⁴⁰ Yesu áte, achye eyōñ be mántwó ne yi. Bǎtwó nókó kékwoť ne yi, Yesu abhép yi be, ⁴¹ “Ŋyǎñ mǎnká wō yí?” Akeme Yesu be, “Acha, nchí yan mpet ngō mban.” ⁴² Yesu arem ye ntá yi be, “Ghó mban. Neka enén òbhōñō ne me nékə òtan.” ⁴³ Témté wu, abho beghō mban! Ne abho bekoñō Yesu, ambiti nəkó Mandem. Bo mankem bághó nókó nō, babhō bebiti nkwo Mandem.

19

Yesu ne Sakio

¹ Yesu achwe etək Jeriko are kō befuèt. ² Mmu amot abhak aré ane aka nnyén be Sakio. Abhak münti babhebhé nkábhénti. Abhōñ beyá nkáp. ³ Aríjí nókó bé Yesu áfuèt, abho beyan mbi be ángó enyü mmu Yesu achi, ke éti kembij eki ne beyá bo, yi kekway beghō yi. ⁴ Ajet arək ambi, akó amfay enək ene bǎbhij be Síkamō ndü mbi ane Yesu ákō are ndu áyāñ beghō yi. ⁵ Yesu ágháká nókó are, ayōñ amík amfay aghati Sakio be, “Sakio, sep twó áyák. Mbōñ bebhak eket eye echōñ.” ⁶ Sakio asep amík áyák, anak Yesu eket yi ne beyá manák. ⁷ Bo bághó nókó ndü Yesu árōñ ndü eket Sakio, bǎré nywinti mándeme nəkó be, “Yesu árōñ bebhák kenkō amem eket nkə bebá.” ⁸ Ené Yesu ne Sakio bǎchí anywōp, Sakio afate arem ntá Yesu be, “Acha, ghók, chōñ nkóre menyij ebha ndü baru apay, nchyé ndu amot ntá bachébhé bho. Ne mbák nsot enyijí mmu ndü mangwō, chōñ nkeme yō ndōñ enwi.” ⁹ Yesu arem ntá yi be, “Echōñ, Mandem apémé wó ne efo eye enkem mbōnyune wō nkwo óchí ebhárémō Abraham ane Mandem ábhōñ bepéme. ¹⁰ Ne

Me Mmu mfú ntá Mandem ntwō béyāñ ne bepéme chi bo abhen manémé ebhi.”

*Yesu atém nekāy mmu ane arō bakä betik
abhi ne nkáp
(Mt 25.14-30)*

¹¹ Ené bo bághòk menyij ebhen Yesu arēm, arək ambi betem nekay nechak. Ntí abhak be, anāñ agháká nyaka kekwoť ne Yerúsalem, ne bo bákāysi nyaka be Kefō Mandem kétwō fá amík mandú mpok. ¹² Yesu aghati ye bhō be, “Nném mmu amot arō nyaka etək yi arək etək échák nekō nesie bé mánká yí mfō ntá bōbhi ke ampetnsem. ¹³ Apéere rōñ, abhijí bakä betik abhi bati byo. Achye yéntiki mmu wap ebhá nkáp, arem be ‘Kō nókó ká esie ne nkáp wu kpátē mpok neperēnsem ená.’ ¹⁴ Arō ye are rōñ. Ke bō etək yi bǎpap nyaka yi. Bǎtó ye bo be mándók mángátí mfō ngo be ‘Acha, sébhíkí yan mmü-ne ambák mfō ywese.’ ¹⁵ Yé nō, nerōñ yi arōñō báká yí mfō. Apéere nókó nsem etək yi, abhijí bō betik abhen yi achye nyaka nkáp be mántwó yi angō nsay ane bǎbhōñō. ¹⁶ Ane mbi arək aghatí yí be, ‘Acha, mbōñ nsáy bebhá nkáp byo amfay ebha émōt ene óchyé me.’ ¹⁷ Mfō wu arem ntá yi be, ‘Ŋkə sayri, óchí erítí nkəbetik! Tēndu ótōñō ndü mandú enyij be òbhāre bariēp, mǎchyé wō betan bekem betək byo.’ ¹⁸ Ane ájwí bati apay atwó arem be, ‘Acha, mbōñ nsay bebhá nkáp betay amfay ebha émōt ene óchyé me.’ ¹⁹ Mfō arem ntá nkəbetik wu be, ‘Mǎchyé wō betan békém betək begho betay.’ ²⁰ Nkə betik achák atwō arem be, ‘Acha, ghó ebhá nkáp eye. Nnep nyaka wu ndü ebhókónden mbeese. Mbíkí kə enyij ne wu. ²¹ Mbōñ nyaka becháy mbōnyune óchí mmu mbeápak. Enyij épú eye, òsōresot. Ne òghēm enyij ené óbhíkí pi.’ ²² Mfō wu aghati yi be ‘Wō nkəbetik mbúmbə, eyōñnyu ye éway wō! Ōríní bé nchí mmu mbeápak. Ōríní bé nchí sōt ené épú eya, ne nchí ghem ené mbíkí pi, pú nó? ²³ Ke ndak yi óbhíkí fyé nkáp awa amem ekerénkap? Mbō òkə nō, mbá ndu ntwó né, mbíkí sōt wú ne nsáy?’ ²⁴ Aghátí ye bo abhen bǎchí are téé be, ‘Sot ka ebhá nkáp eyí yō mǎnchye ntá mmu ane ábhōñō bebha byo.’ ²⁵ Bǎrēm ntá yi be, ‘Acha, pú yi abhōñ bebhá byo?’

26 Mfɔ wu akeme be, ‘Nchí ghati bhe be, mmu ane ábhónó, báchye yi échák. Ke ane ábhíkí bhɔn, básòt ntá yi yě chí mandú ane yi ábhónó. 27 Ne mbák chí bõmpap abha bhɛn, abhɛn bábhíkí yan nyaka be mbák mfɔ wap, twó ká ne bhɔ fá, mǎngwáy bhó besí bha.’ ”

Yesu achwe Yerúsalem mbɔ mmu ane anu ansɔt awónɛm

(Mt 21.1-11; Mk 11.1-11; Jn 12.12-19)

28 Yesu átém nókó bhó nekay ɛnɛn, arɔk ambi békɔ berɔn Yerúsalem, yi abhak ambi, bo abhɛn báchi ne yi mankonɔ nɔkɔ ansem. 29 Agháká nókó kékwoót bõbetɔk Betfáge ne Bétani, ndũ Njie Menɔk *Olif, ató baghɔkó bhi bati apay ambi. 30 Aghati bhɔ be, “Dók ká ndũ mótkɔ ane achi afɔ ambi. Nɛchwe ane báchwɛ arɛ chɔn mǎngɔ mó mpɔnɔ batu sesét, ane yě mmu abhíkí re kɔ ne yó. Kanarí ká twó me ne yó. 31 Mbák mmú ámbép be ntí ane bákànarí yó, ghati ka yí be, ‘Acha ke áyàn yɔ.’ ”

32 Bõ abhɛn yi átó, bárók, bághó yěntiki ɛnyin mbɔ ɛnyũ yi aghati bhɔ. 33 Ɛné bákànarí mómpɔnɔ batu wu, bõ abhɛn babhɔnɔ yɔ, bábhép bhɔ be, “Ndaká yí bákànarí mómpɔnɔ batu wu?” 34 Bákémɛ be, “Acha áyàn yɔ.” 35 Bárók ye ne yɔ ntá Yesu. Básót ndɛn ɛné mfáymɛt ɛyap basɔbheri mómpɔnɔ batu wu, bákwoák yi achɔkɔ amfay. 36 Ne ndũ yi ákɔ árɔn, bo béré sɔt ndɛné mfáymɛt ɛyap mǎngay nɔkɔ ambi be mómpɔnɔ batu wu ankɔ amfay.

37 Agháká nókó kékwoót ne nɛbhɛt ane mbi árɔ Njie Menɔk Olif ásèp Yerúsalem, ngémtáy bakonɔ bhi bábhó menák, mámbiti nɔkɔ Mandɛm ne ɛyɔn amfay ɛti menyiní maknkay menkem ebhɛn bó bághó. 38 Mándɛmɛ nɔkɔ be, “Mandɛm ánjét mmu ane átwò ndũ nnyén Acha! Mandɛm Mfay ke áchyè kpák. Sénchíe yí kenókó!” 39 Mbɔk bõnkwo Fárisi abhɛn báchí ndũ ngémtáy bo bhɔ, béréntá Yesu be, “Ntɔn, sáy bakonɔ bhe mánchɔkɔ kpák.” 40 Yesu akeme bhɔ be, “Nchí ghati bhe be yě mbú mánchɔkɔ chí kpák, batay ábik ambiti Mandɛm.”

Yesu adi ɛti Yerúsalem

41 Yesu ágháká kékwoót ne Yerúsalem, ághó ɛtɔk, adi kebho ndũ ntínso nékem yi

ne Yerúsalem, 42 andɛmɛ nɔkɔ be, “Mbɔ be bǎriní yě chí ɛchɔn, menyin ebhɛn békú bo mámbón kpák, mbú ɛri-e! Ke néne, bechi bhese bhese nta yeka ne bǎpú ghɔ bhɔ. 43 Mpok átwò ane bõmpap abheka bátwò mánkap be, mánɛp nkók ankap ɛtɔk yeka, mánchet bhe bebhe menkem. 44 Ne mánchwe mánaɔa bhe ne bõbheka mankem, mámokoti ɛtɔk ɛnkem ɛnyuné yě ntay népú rɔp amfáy nti. Chɔn ɛmfakari nɔ, mbɔnyuné bǎbyak Mandɛm mpok yi átwò bépémɛ bhe.”

Yesu achwe ɛkerákap Mandɛm abók bakòsɛ

(Mt 21.12-17; Mk 11.15-19; Jn 2.13-22)

45 Yesu arɔk achwe amɛm ɛkerákap Mandɛm abho bebok bõ abhɛn bákò ɛsié amɛm, 46 ambe nɔkɔ ne bhɔ be, “Ɛkátí Mandɛm ɛrém bé Mandɛm arɛm be, ‘Ɛket ɛya ɛbhɔn bebhak chí ɛkeré nenikímɛt’, ke bǎyibhírí yó ɛrɔp chí ɛket ɛné baghép bábhèse arɛ!”

47 Yesu arɛ rɔn ye antɔn nɔkɔ bo amɛm ɛkerákap Mandɛm, yěntiki nywɔp. Bõbati bachiákap Mandɛm, ne batɔn ebhé Moses, ne bõbati ɛtɔk bachak báre yán mbi beway yi. 48 Ke bó kebho mbi mbɔnyuné bo mankem bábhɔn nyaka ekwak béghok menyin menkem ebhɛn Yesu árɛm.

20

Bábhép Yesu ebhak ɛne betan ebhi bífú
(Mt 21.23-27; Mk 11.27-33)

1 Ɛwak ɛmɔt, ɛné Yesu átɔn bo amɛm ɛkerákap Mandɛm angati nɔkɔ bhɔ Mbok Ndíndí, bõbati bachiákap Mandɛm ne batɔn ebhé Mandɛm ne bõbati ɛtɔk bárók ntá yi, 2 barem be, “Ghatí bhese, ntiki betan óbhónó beka menyin ebhɛn né ókú? Agha áchyé wɔ betan ebhɔ?” 3 Yesu akeme bhɔ be, “Me nkwo mbõn ɛnyin bebhep be. Ghatí ká me. 4 Betan ebhɛn Jón ábhónó nyaka ndu bejwiti bho, bífú chí ntá Mandɛm ke ntá nkwo?” 5 Báre kem epúítí ne bati be, “Chɔn séndɛm be yi? Mbák séndɛm be betan ebhɛn Jón bífú nyaka ntá Mandɛm, ábhép bhese be, ‘Ke ndaká yi bábhíkí noko ɛyɔn ɛyi?’ 6 Ne mbák séndém be, ‘Béfú nyaka ntá nkwo’, bõ mankem bátɛmti bhese ne batay mangway, mbɔnyune bó mankem mánóko sayri be

Jōn achi nyaka ndemkepiñti Mandem.”
 7 Ekú bakeme Yesu be, “Sébhíki riñi.” 8 Ne Yesu aghati bhə be, “Menkwó mpú ghati ye be mmu ane áchyé mé betañ beku menyinj ebhen né mēkà.”

*Yesu atem nekay bakə betik ne mbəñónki
 (Mt 21.33-46; Mk 12.1-12)*

9 Yesu abho ye bētem bə nekay nechak be, “Mmūfú achi nyaka. Ati nki api menək vain are. Afyé bo are, be mánku betik mankəre nsáy ne yi. Arə ye arək nekə enen yi átāt, etək echak. 10 Mpok bekək kepem énək ákwáy nókó, mbəñónki ató bakə betik abhi bachak be mándók mánsót aywi ákóré mbwət. Ke bə betik bhə kechye. Bákém yi baden, bábók, apetnsem amó amə. 11 Mbəñónki ató mūbetok achak. Bákém awu nkwo bádén, báchyé yi ntiánwóp, bábók apetnsem amó apay. 12 Ató mməbetok ane ajwi bati arat. Bádén, báfyé befuət amuət, bábók, afú arək. 13 Ekə mbəñónki wu arem ne mmuət eyi be, ‘Chəñ nkə ná? Chəñ ntó mbəñ mməñti wa. Yé yí, bábhəñ béchye yi kenókó.’ 14 Ke bakə betik bághó nókó yi, bábhó berem ne bati be, ‘Yinj mbəñ móywi né, ne yí kē ábhónó ményié newú etayi. Twó ká senkem yi séngwáy bé etayi ánəñ ángú, menyinj ebhi méndəp chi ebhese.’ 15 Móywi wu áchwé nókó amem nki, bákém yi baya báfú amem nki ne yi, barək baway.” Yesu átém nókó nekay enen, abhép bə be, “Bákaysi be chəñ mbəñónki wu ankə yi ntá bəbhə? 16 Chəñ antwó angway bhə, anchye nki wu ntá bo bachak.” Bághókó nókó nə, babho berem be, “Mandem ake ka!” 17 Yesu ayinj bhə dñi, abhép be, “Nti basinj amen achi be yi? Basinj amen arəm be:

‘Nkúbhé ntay enen batēket báguébhé bé nébhíki ri,
 nó ke néróbhé ntay enen nékémé eket nechá batay ácháak ankem.’

18 Yēntiki mmu ane akwene ndū ntay enen, ásiēpti ndū mbij, ne mmu ane ntay enen nékwéné yi amuət, néchəkti yi.”

Bábhép Yesu eti nkábhenti ndu bayəñ yi ánkwen anyu

(Mt 22.15-22; Mk 12.13-17)

19 Yesu atem nəkə nekay enen, batəñ ebhé Mandem ne bəbati bachiákap Mandem

bárij be atem nekay enə chi eti yap. Bäre yan bekem yi, ke báchəy bo abhen báchi are. 20 Bárók ye ambi beyəñ mbi bekem yi. Bátó baghokotí kepi ntá yi be mánkət ngepti be bachi bə tetep. Ke bəřəñ nyaka chi be mámbébhé nókó yi menyinj kpát ankwén anyu, ankwén ndū ntá yap be mansət yi manto ntá Gəbhəñ Rom mmū betañ menkem bechi yi amə. 21 Baghokotí kepi bhə bəřəñ nókó ntá Yesu, babhép yi be, “Ntəñ, sérijí bé menyinj ebhen őřem ne őtəñ bechi chak. Sérijí bé őpú yinj mmu ndū besí őncháy yi, ke őtəñ tetep eti menyinj ebhen Mandem áyən bo mánku. 22 Ghatí bhese, ebhé yese eka be sənchíe nkábhenti ntá Mfə Rom ke ébhíki ka?” 23 Yesu arinj bapu map, arem ntá yap be, 24 “Təñ ká me ébhókó nkap.” Bátəñ nókó yi abhép bhə be, “Nti ághá né aré? Ne nnyén chí enen ághá?” Bákémé yi be, “Chí ntí Sísa, Mfə Rom. Ne nnyén, chí eni.” 25 Yesu arem be, “Chíe yé ka nta Mfə Rom yēntiki enyinj ene echí eyi, mánchye ntá Mandem yēntiki enyinj ene echí ene Mandem.” 26 Bághókó nókó enyinj ene Yesu areme, bápóp! Bó kebəñ yēnyinj ndū enyinj ene yi árémé, ene éku yi ankwen anyu be bə mánkém yi besí bho. Bəřəp kpákpákap.

Enyinj bábhébhé Yesu eti neperensem ndū nepém

(Mt 22.23-33; Mk 12.18-27)

27 Mbək bənkwo Sádusi bəřək ntá Yesu babhép yi eti neperensem ndū nepém. Bənkwo Sádusi bábhíki noko nyaka be bawú bápət chəñ nsem ndū nepém. Babhép yi be, 28 “Ntəñ, Moses asinj ndū ebhé eyese be, mbák mmu ángú ándó ngərə ke bə kebəñ yé mmó, mómayi abhəñ besət ngərə wu bé ámbé bə ne yi ndū nnyén manə ane águ. 29 Bə chí amət bati tándramət báchí nyaka. Anə mbi abháy ngərə, agú kebəñ yé mmó. 30 Anə ákəñə asət kénkwésé wu ndū nebhay agú kebəñ mmó. 31 Anə ájwí bati arat nkwo asət yí ke agú kebəñ mmó ne yi. Éfákári enyumət ne bə mankem bati tándramət. 32 Ndū ngwenti, ngərə wu nkwo agú. 33 Ndu echí nə, mpok Mandem áku bawú mámpētsem ndū nepém, ngərə wu ábhák ane agha? Ndu bə mankem, bati

tándrámat, yěntiki mmu wap abhay nyaka yi.”

³⁴ Yesu akeme bhə be, “Fá amik, baghoré ne babhakanem bábháy bati, ³⁵ ke bo abhen chónj bápətnsem ndü nepém, mánchwe ndü mmik nkə, bápú pəre bháy nebhay ³⁶ mbənyune bápú pəre kway begu. Bábhak mbə bəángel Mandem, bábhak bə Mandem abhen yi akə bápətnsem ndü nepém. ³⁷ Yě chí Moses atəny nyaka kponorəny ndü mbok enək ené ngó ádu are be bawú bápət chəny nsem ndü nepém. Ndü basinjí mi ěti mbok eyə, Moses ábhinjí Mandem mmu achi Acha be, ‘Mandem Abraham, Mandem Aisek, Mandem Jekóp!’ ³⁸ Eyə étəny be Mandem achí Mandem bo abhen bachi nepém. Apú Mandem bawú. Ntá Mandem, bəbhə mankem bachi nepém.”

³⁹ Mbək batəny ebhé Mandem báká ne yi, barem be, “Ntəny, ərem sayri!” ⁴⁰ Yě mmu kəpəre mə bəbhəp yi yěnyinj.

Mpeme Mandem afyé nyaka bariəp bé átə
(Mt 22.41-46; Mk 12.35-37a)

⁴¹ Yesu abhép bo abhen bəghək yi be, “Ná bákway bərem be Mpeme Mandem afyé nyaka bariəp be átə achi ebhárémə Mfə Debhít? ⁴² Mbəny Debhít asinj amem Ekáti Bakway be:

‘Mandem Acha arem nyaka ntá Acha wa be, chəkə fá ebhé awónem eya ndü enəkə-kenókó,

⁴³ kpate nkə bəmpap abhe mándəp mbə enək enə chəny ónyànyə bekek are.’

⁴⁴ Debhít ábhinjí nyaka Mpeme ere be Acha. Ná Achá áyibhiri ambak ebhárémə ywi?”

Yesu aghati bakoŋo bhi be mánsət mpok ne batəny ebhé
(Mt 23.1-36; Mk 12.38-40)

⁴⁵ Besí bo mankem abhen bəghək yěntiki enyinj, Yesu arem ntá baghək bhi be, ⁴⁶ “Sət ka mpok ne batəny ebhé Mandem. Bákəny bəghap mánkó mansəp ne bəwubhe wubhé nden aməet nefisie be bo mánkáká nókó bhə ne kenókó. Bákəny nkwó bəchəkə ndü bebhaká kenókó amem bekeré nenikiməet ne ndü bəpa. ⁴⁷ Ne mányìè menyinj mánkwésé ndü mangwə, mánkə nəkə

bərorí nenikiməet besí bhó mbə be bachi berítí bho. Chəny ntəmsí yap anjá ancha.”

21

Akap ane kénkwésé ngəré
(Mk 12.41-44)

¹ Ené Yesu achi amem ekerákap Mandem, ayinj aghó ndü bə bakáp báfyè akap amem ekəbhé nkáp. ² Aghó nkwə kénkwésé amət ane eyi épú ndu afyé bəbəbhókó nkap bapay. ³ Yesu arem be, “Nchí ghati bhe be, akap kénkwésé-ne ácha ane yěntiki mmu. ⁴ Ndü beyá bakap kə yěntiki mmu wap áfére mandú achye mbə akap, ke nchəbhé ngəré ne, achyé yěntiki enyinj ene yi ábhónj.”

Yesu arem bé chəny mánchənti ekerákap
(Mt 24.1-2; Mk 13.1-2)

⁵ Mbək baghəkó bhi béré rem ěti bəřř ekerákap Mandem, mánkak nəkə berítí batay ané básóre báté yó ne ěti menyinj ebhen bo bəchyé be mánsəbhəri eket ére. Ke Yesu arem ntá yap be, ⁶ “Menyinj ebhen bəghə ne menkem, mpok átwə ane eket ene éřəny amik enkem yěnyinj kerəp téé.”

Chəny mánchye bakoŋo Yesu beyá esəŋəri
(Mt 24.3-14; Mk 13.3-13)

⁷ Bábhép yi be, “Ntəny, ntiki mpok chəny menyinj ebhen bəfakari, ne ntiki erinj ebhónj beka bo mandinj be mpok ane ótwə arəp kékwt?” ⁸ Yesu akeme bhó be, “Sət ka mpok be báké rwə bhe mánjibhíri bati yeka. Beyá bo bətwə chəny mánsət nnyén ena mánten ambi, yěntiki mmu wap andem nəkə be, ‘Me ke nchi Mpeme ane Mandem afyé nyaka bariəp be átó!’ Ne be, ‘Mpok akway ane Mandem ápəme mmik!’ Mbák mánɡók nó báké koŋo bhó. ⁹ Ne mpok bəghókó nsəŋónenu ne ebyək, báké chay. Menyü menyinj ebhə bebəny bəfakari, ke eyə épú təny be ngwenti mmik arəp kəkwt.”

¹⁰ Yesu arək ambi bərem be, “Chəny betək ménu ne betək bəchák, bafš etək mánu ne batí bafš etək. ¹¹ Chəny betəntí nenyikisí mmik ne nsay ne bəghorí mame mémbak mbəny ne mbanj. Ne chəny menyinj ebhen méntwə ne beyá becháy, ne berinjí maknkay mémfu amfáy. ¹² Ke menyinj ebhen menkem bəpəre fákari, chəny mánkem be, mánchye esəŋəri, mánsət be mandək amem bekeré

nenikímuet ebhap mántañ be are, mamfyé bhe amem bekerékenə. Ne chəŋ mámfye be amó bafə ne bəgóbhanə be mántañ be ɛti ya. ¹³ Chəŋ eyə ɛnchye bhe mbi beghati bə Mbok Ndíndí ɛti ya. ¹⁴ Kə yeka batí yeka be bəpú seme ɛti enyih ene bəbhəŋə berem ndu betañə mmuet, ¹⁵ mbənyune chəŋ membəŋ nchyé bhe enyih ene bəbhəŋə berem, nchyé nerihndak be mánchók manyú bömpap abheka. ¹⁶ Chəŋ yé chí bachi ne manə bheka, ne bömayeka, ne bö nneréket, ne mamure bheka mámfye be amó bömpap abheka. Ne chəŋ mángwáy mbək yeka. ¹⁷ Chəŋ bo mankem mámpap be ɛti bəchí bakəŋə bha. ¹⁸ Chəŋ menyih ɛbhen ménkway befakari ne bhe ke yé ekək emenenti mmu yweka epu nem. ¹⁹ Mbák mánté kákátí, chəŋ mámpeme mmuet eyeka.

*Yesu arem be Yerúsalem abhəŋ bekwen
(Mt 24.15-22; Mk 13.14-20)*

²⁰ “Mpok bəghə bakwə batemé nenu ndu bákabhé Yerúsalem, diŋí yé ka be mpok bechəŋti Yerúsalem akway. ²¹ Mpok yə, bö abhen bachi atú Judéya mámbúé, mámbésé amfay njie. Abhen bachi amem ɛtək Yerúsalem mámbúé mándók. Ne abhen bachi nefi báké chwe ɛtək, ²² mbənyune manywəp ayə chi ane ntemsi, békə be, menyih menkem ebhen bechi amem Ekátí Mandem mémfú tetep. ²³ Ne chəŋ ɛmbép encha ntá baghəré ne menie ne abhen bəchí ne bə amə mpok ayə! Chəŋ beyə besəŋəri méntwə fá amik ne Mandem ankə bö Yerúsalem mángə bebenti bhi. ²⁴ Chəŋ mángwáy beyə bhap ne bəakparenja, ne mánkemti bachak mbə basémé nenú ndú betək ne betək. Chəŋ bo abhen bəbhíki riŋi Mandem mánjati Yerúsalem kpatə mpok ayap amfuet.

*Menyih ebhen bebəŋə befakari ke Yesu antwə
(Mt 24.29-31; Mk 13.24-27)*

²⁵ “Mpok yə, chəŋ berihí maknkay mémbak amfay ndú mmok, ne ndú ntaŋ ne ndú mambe. Ne fá amik, chəŋ betək mémbəŋ basémé ne becháy ɛti beremti ebhén bífú ndú mpérényen ene bəmanyu. ²⁶ Chəŋ bo mámbəŋ becháy kpatə mbək

mámfe ndu báriŋi bebéptí menyih ebhen bəbhə befakari fá amik. Chəŋ betañ mfáy ményikisi. ²⁷ Ne chəŋ Mmú ane áfú ntá Mandem ambesi, ande twə amem nebhan, ne beyə betañ ne kenókó. ²⁸ Mpok menyih ebhen bəbhə befakari, tē ká sené ne nkaysi be mpok ane Mandem áferə bhe ndú esəŋəri arəp chi kekəwət.”

*Nekəy enəkə Fig nétəŋ bhese
(Mt 24.32-35; Mk 13.28-31)*

²⁹ Yesu atém bə nekay enén be, “Yihí ká enək *fig ne menək bəchák. ³⁰ Netém ane bó bəbhə bətem betó, báriŋi be eso ɛrəp chí kékəwət. ³¹ Echí enyumót ne netwə wa, Me Mmu mfú ntá Mandem. Mánəŋ mángə ndú menyih ebhén-ne ngátí bhe bəfakari, diŋí ká be mpok ane Kefə Mandem kétwə arəp kekəwət. ³² Nchí ghati bhe tetep be menyih ebhen menkem bəbhəŋ befakari, ke mkpáká bho abhen echəŋ amfuet. ³³ Chəŋ mfay amfuet, mmik amfuet, ke eyəŋ eya épú fuet wáwák.

Bák ká pə mpoknkem

³⁴ “Sət ka mpok bə báké fyə ntí ndú ményie nenyié tontó, báké fyə ntí ndu mmém ne báké bhəŋ basémé ɛti menyih ebhen nepemé mmik enen. Menyih ebhen békway bekə be nywəbhé netwə ena némbák témchok ntá yeka ndú bəbhíki toŋti mmuet, ne némbayti bhe mbə ntá. ³⁵ Chəŋ menyih ebhen bəfakari ndú nywəp enə ménjini yəntiki mmu fá amik. ³⁶ Bák ye ka pə mpoknkem, mánik nəkə mmuet be mámbəŋ betañ bəbue menyih ebhen bebəŋə befakari, mánte besí Mmu ane áfú ntá Mandem.”

³⁷ Yəntiki nywəp Yesu are təŋ bo amem ekerákap Mandem. Eghaka nəkə bəku, ankó andək ambure amfay njie menək Olif. ³⁸ Ne néyí nókó, bo mámpu mandək ntá yi amem ekerákap Mandem ndu beghok menyih ebhen yi átəŋ.

22

*Bəbati ɛtək báté eyu be mángwáy Yesu
(Mt 26.1-5; Mk 14.1-2, 10-11; Jn 11.45-54)*

¹ Mpok ane bo Israel mányie epə Bret ane kebəŋ yís arəp kekəwət. Bəbhini epə yə be, *Nekini. ² Bö batí bachiákap Mandem ne

baton ebhé Mandem béré yan mbi beway Yesu bhésé bhésé mbonyune báchay nyaka enyinj ene bo bakway bekɛ.

Júdas aka beti Yesu

(Mt 26.14-16; Mk 14.10-11)

³ Satan akó anti Júdas ane mpíkiri nnyén eni nēchi be Iskariot. Júdas achi nyaka mmu amot ndũ nkwo baghok Yesu bati byo ne apay. ⁴ Arak anyié beti ne bōbati bachiakap Mandem ne bōbati batemé nenu abhen bábhàbheri ekerakap Mandem, enyu yi ákway beti Yesu ntá yap. ⁵ Bábhón manák tontó, ne báká bechye yi nkáp. ⁶ Júdas aka ne bhó. Abho beyan mbi ndu bétí Yesu ntá yap ndũ mpok ane ngémtay bho bapu ghó.

Yesu aghati baghokó bhi be mántonji nenyié Epá Nekinjí

(Mt 26.17-25; Mk 14.12-21; Jn 13.21-30)

⁷ Nywop Bret ane ábhíki bhon yís nékwáy. Ndu nywop eno ké báway nyaka mónkwómén ane Epá Nekinjí, ⁸ Yesu ató ye Píta ne Jón ne eyon be, “Dók ká tonjí menyinj bé sényié Epá Nekinjí.” ⁹ Bábhēp yi be, “Jyàn séntonjí yó fá?” ¹⁰ Yesu akeme bho be, “Yinjí ká, nēchwe ane bāchwé etok, chon māngó mmu ane ápókó ejó manyiēp. Konó ká yi kpáte eket ené yi áchwe, ¹¹ māngati mbonókēt be, ‘Nton áto bhese be sémbep wó be, mókeré manko ane mbónó ményie Epá Nekinjí ne baghok abha achí fá?’ ¹² Chon antón be móket ane achi amfay ne achik ane bábhónó besobheri. Tonjí ká yēntiki enyinj aré.” ¹³ Bárók, bagho yēntiki enyinj mbonyũ yi aghati bhó. Bátónji Epá Nekinjí aré.

Yesu anyié nenyié ngwenti eni ne baghokó bhi

(Mt 26.26-30; Mk 14.22-26; 1 Kor 11.23-25)

¹⁴ Mpok ákwáy nókó, Yesu achokó ndu éfémé nenyie ne bōnto. ¹⁵ Aghati bhó be, “Nnán njān menyie Epá Nekinjí ené ne bhe tontó ke nchwe ndũ esonjori. ¹⁶ Nchí ghati bhe be, mpú pere nyié chon Epá Nekinjí kpáte mpok Mandem ákò bo mándinjí ntí epá ene, nó chi mpok yi ábhák Mfó bō mankem.” ¹⁷ Yesu asot ye nkóp ne mmém amem. Achyé nókó bakak ntá Mandem, achye ntá bōnto andeme nokó be, “Sot ka nyú, nti anyũ anchye nti. ¹⁸ Nchí ghati bhe

be, bébhó echon, mpú pere nyú mmémēn kpáte mpok ane Mandem abhak Mfó bo mankem.” ¹⁹ Asot ye ekpókó bred. Achye bakak ntá Mandem. Are bokoti anchye nokó ntá baghokó bhi, andem nokó be, “Bret-ne até ndũ mmæt eya ane nchí chye mbó akap éti yeka. Māndop, mānkɛ nokó enyune ndu bétik me.” ²⁰ Mánánjá nókó ményie nenyie, asot nkóp ne mmém amem, achye bakak ntá Mandem nkúbhé mbonyũ yí ákú ne nenyie. Arem be, “Né chí Nku Nkó ane Mandem ányú ne bō mmik éti newú ena ndu beton be chon ankɛ *Nku Nkó ane yi ányú ne bo ante. ²¹ Ke mmu ane áti me achí fá chokó ányie nenyie ne me. ²² Nchí rem nò mbonyune chon Me Mmu mfú ntá Mandem ngu mbonyũ yi árémé. Ke chon émbep encha ntá mmu wu nò áti me ntá bōmpap abha!” ²³ Bōnto bábhó bebhep bati be, “Ntiki mmũ ywese ákway bekɛ ane enyũ ndak ntá yi e?”

Yesu apēt atónj bakojo bhi ne septimæt

²⁴ Baghokó Yesu babho bekem epúti ne bati ndu bérinjí mmu wap ane áchá abhenefu. ²⁵ Yesu arem ntá yap be, “Bafó abhen betokó mmik babhōn betan amfay bōbhāp ne yēntiki mmu ane ábhónó betan amfay bho, áyān mámbinjí yi be, ‘Nkwakabho.’ ²⁶ Ke éké bhák nò ne bhe. Mūngo ywēka abhōn bebhak mbó mónkwēn ndũ nkwo ywēka, mūnti ambak mbó mūbetok. ²⁷ Agha áchá nti? Mmũ ane báfuēt yi nenyie ke ane áfuēt nenyie? Pú ane áchokó mámfuēt yi nenyie? Ke nchí ne bhe mbó mūbetok.

²⁸ “Bē ké bāté ne me ndũ besonjori bha menkem. ²⁹ Ne nkúbhé mbonyũ etaya áchyé me betan menyie kefó, enyu yó ké nchí kɛ chon be be nkwo manyie kefó. ³⁰ Chon mānyie ne mānyú ne me nebhuēt amot ndũ epá kefó eya, ne mānchokó nkwo ndũ menokó kefó ndu bekem maneréket Israel byo ne apay.”

Yesu arem be chon Píta andem be abhíki rinji yi

(Mt 26.31-35; Mk 14.27-30; Jn 13.36-38)

³¹ Etaré nókó, Yesu arem ntá Píta be, “Símun, Símun, ghók! Báchyé Satan betan bé á mó bhe, amfap abhén bári ne abhen babebhe mbó mmũ ányikisi kasará ndu besot ane yi ághān gari. ³² Ke nnikmæt éti

ye bé óké rə bébhəŋ nekə ne me. Ne ónán ómpétnsem ntá ya, óké rə befyə bǎmaye nti.”
³³ Píta akeme yi be, “Acha, yě báfyè wə chi ekerékenəŋ, ye báwəy wə wáy, mǎgú chi ne wə.”
³⁴ Yesu aghati yí be, “Píta, diŋi bé nkək apered kók betí ebhen, chəŋ óndem ndəŋ érat be óbhíkí riŋi me.”

Enyū bakoŋo Yesu bábhónó bétónŋti batī-yap

³⁵ Yesu abhép baghəkó bhi be, “Mpok ntó bhe pósá ti, ebha ti, nkwbəbhánya bekak ti, báchep nyaka yěnyiyŋ ke?” Bákéme yi be, “Wáwák.”
³⁶ Aghati ye bhə be, “Ke néne, mmū ane ábhónó nkáp ankem wu amuet. Mmū ane ábhónó ebhá nekə ánsót yə. Ane ábhíkí bhəŋ akparenja, ántí ndé yi anku akparenja.”
³⁷ Nchí ghati bhe be enyiyŋ ene básiní ndū Ekáti Mandem éti ya, ebhəŋ befu tetep. Nə chi ené érəm be, ‘Básət yi mbə nkə bebú amət.’ Menyiyŋ ebhen básiní éti ya bébhəŋ befu tetep.”
³⁸ Baghəkó bhi barem be, “Acha, ghó bəakparenja bapay fá.” Aghati bhó be, “Dǎ ká nə.”

Yesu are nikmæ amfäy Njie Menok Olif (Mt 26.36-46; Mk 14.32-42)

³⁹ Yesu afa ye arək amfay Njie Menok Olif mbə enyu esí. Baghəkó bhi barək ne yi.
⁴⁰ Aré, aghati bhə be, “Nik nókó ká mmuet be mbák nemə nétwə bǎké kwən.”
⁴¹ Arémé nókó nó, arə bhə, atén mmuet ambí mandú, mbə ndū nebhet ane ótém ntay nengaka. Atep mánén amik, abho menikmuet be,
⁴² “Etaya, mbák əkəŋ, feré nkóp esəŋəri ne bé ámfóri me. Ke óké kə enyiyŋ ene mǎyán, kə chi ené wəmbəŋ óyàn.”
⁴³ [Ené yi ánikmuet nə, ángel Mandem abhesi yi besí, afyé yi nti.
⁴⁴ Ne ndū beyǎ baseme, are nikmuet ne nti eni nenkem. Nsónŋí ane áfú yi amuet are chiti amik mbə bakəŋ manəŋ.]
⁴⁵ Anáná nókó menikmuet, afate, apétnsem ndū nebhet ane yí aró baghəkó bhi. Aghə bhə ndu bábhəre kenó ndu mánánj bápóbbhé éti beyǎ basémé.
⁴⁶ Yesu abhép bhó be, “Ndaká yí bábhəre kenó? Faté ká, mánikmuet be nemə néntwə, bǎké kwən.”

Bákém Yesu (Mt 26.47-56; Mk 14.43-50; Jn 18.1-11)

⁴⁷ Ené Yesu abhuét berem nə ne baghəkó bhi, eká bho échwóp. Júdas, mmu amət ndū nkwbə baghək Yesu batí byó ne apay, abhak bə ambi. Arək kekwtə ne Yesu ndu bébhéne yi.
⁴⁸ Ke Yesu abhep yi be, “Júdas, óbhéne Me Mmu mfú ntá Mandem ndu beti me ntá bəmpap abha?”
⁴⁹ Baghəkó bhi bághó nókó enyiyŋ ene étwə fakari, bábhep yi be, “Acha, sénsót bəakparenja bhesə senu ne bəbhen-é?”
⁵⁰ Mmū wap amət agwəp akparenja ywi. Akpót atú nsəm mǎngo bachiákap Mandem chwát aghép amik.
⁵¹ Ke Yesu aghati bhə be, “Dǎ ká nə!” Atək ye atú mmu wu, abu yi.
⁵² Yesu abhép ye bəbati bachiákap Mandem ne bəbati batémé nenu abhen bábhəbheri ekerákap Mandem ne bəbati etək abhen bǎtwó bekem yi be, “Bǎtwə bekem me ne bəakparenja ne nkík mbə be nchí chí ngébbhe ntantaŋ?”
⁵³ Mpok nchí ne bhe amem ekerákap Mandem nənŋi nənŋi, bábhíkí kem me. Ke mpok yeke ne Satan, mfo ejuri, akway néne.”

Pita arem be abhíkí riŋi Yesu

(Mt 26.57-58, 69-75; Mk 14.53-54, 66-72; Jn 18.12-18, 25-27)

⁵⁴ Bəbhə bákém yé Yesu, bábhó berəŋ ndū eket ene mǎngo bachiákap Mandem. Píta are koŋo bhə ansem nekə nesie.
⁵⁵ Bábháyti ngó nenti senta. Bo báchókə nepaká ngó mángwaka nəkə ngo. Píta achəkə aré ne bhə.
⁵⁶ Ngərə betok amət ane achi are, aghó Píta nkwbə aré chəkə ndū ngo ághə yi amuet. Ayiní yi dŋi, arem be, “Mónkwǎne nkwbə achi mbə ne Yesu.”
⁵⁷ Píta atəŋa, arem be, “Mma, mbíkí riŋi yi.”
⁵⁸ Ebhíkí tat, mmū achak aghó Píta arem be, “Wə nkwbə əchí mmū ywi amət.” Píta akeme yi be, “Cháá, mpú ne bhə”
⁵⁹ Eféré nəkə mbə neŋəkó nywəp nemət, mmū achak arem be, “Tetep, mmū-ne nkwbə achi mbə ne Yesu. Yi nkwbə chi mmu Gálili.”
⁶⁰ Píta aghati yi be, “Nkwǎne, mbíkí riŋi enyiyŋ ene wə órəm!” Témté wu, ené yi ábhuet berem enyiyŋ ene yi árəm, nkək akók.
⁶¹ Acha ayibhiri mmuet ayiní Píta. Amik ayap átéméri. Píta atik enyiyŋ ene Yesu ághátí yi be, “Nkək apered kók beti ebhen, chəŋ óndem ndəŋ erat be óbhíkí riŋi me.”
⁶² Afú nefi, adi kebho, ne beyǎ basémé anti.

*Bábhó beyǎkǎ Yesu ne mándene nǎkǎ yi
(Mt 26.67-68; Mk 14.65)*

⁶³ Batemé nenu abhen bábhǎbheri Yesu bábhó beyǎkǎ yi ne mándene nǎkǎ yi ne ékǎpá. ⁶⁴ Bágwót yi amík nkǎwǎ, mámbébhé nǎkǎ yi be, “Wǎ mmu óchí ndemekepinti, ghatí bhese! Agha ádébhé nó wǎ?” ⁶⁵ Bárém beyǎ menyin bechak, mánsó nǎkǎ yi ne nsǎk.

*Básót Yesu barǎk ndũ echeme batanǎ
manyé*

(Mt 26.59-66; Mk 14.55-64; Jn 18.19-24)

⁶⁶ Néyí nǎkǎ, bǎbati etǎk, bǎ batí bachiǎkap Mandem ne batǎn ebhé Mandem bákém echeme eghǎ yap. Básót Yesu barǎk aré ne yi. ⁶⁷ Bábhép yi be, “Ghatí bhese, óchí Mpeme Mandem afyé nyaka bariép be áto?” Akeme bhǎ be, “Mbák ngátí bhe bǎpú noko; ⁶⁸ ne mbák mbép bé enyin, bapú keme me. ⁶⁹ Ke bébhó echǎn, chǎn Mandem Betan Menkem amfyé Me Mmu mfú amfay nchǎkǎ ndũ nebhet beyǎ kenókó, ebhé awónem eyi.” ⁷⁰ Bó mankem babherp yi be, “Nó óchí Mmǎ Mandem-ε?” Yesu akeme bhǎ be, “Echi mbǎ enyũ bǎrémé.” ⁷¹ Bó bárém be, “Sépét séyǎn batisié mántwǎ mándém enyin ene yi ákǎ ndaká yí? Besé babhǎn séghok ne batú enyin ene éfú yi anyu.”

23

Bárók ntá Páilet ne Yesu

(Mt 27.1-2, 11-14; Mk 15.1-5, Jn 18.28-38a)

¹ Nkwǎ batanǎ manyé bárém nǎkǎ nó, bǎ mankem báfáte, básót Yesu bǎré rǎn ntá Páilet ne yi. ² Bábhó bebhat yi barak amuet mándeme nǎkǎ be, “Seghǎ, mmũ-ne ndu ákǎ be bǎ bhese báké bhuerε bebhé etǎk. Akǎn nkǎwǎ bé bo báké chyε nkábhénti ntá Sísa, Mfǎ Rom. Ne árém be yí achi Mpeme Mandem afyé nyaka bariép be áto, nó chi be achí Mfǎ.” ³ Páilet abhép ye Yesu be, “Wǎ ke óchí né Mfǎ bo Israel?” Akeme be, “Echí mbǎ enyu órémé.” ⁴ Páilet arem ye ntá bǎbati bachiǎkap Mandem ne ngémtay bo abhen bachi are be, “Mbíkí ghǎ yé bekwéné ne mmũ-ne.” ⁵ Ke bárók ambi bekeme be, “Akǎ atú Judéya ankem antǎn nǎkǎ bhǎ ndu ményíkisi batí yap amem be mángwǎp

εsǎnǎri etǎk. Akǎ nó, bebho atú Gálili kǎpát béghǎka fá Yerúsalem.”

Páilet ató Yesu ntá Mfǎ Hérǎd

⁶ Páilet ághókó nǎkǎ menyin ebhen, abhép bhǎ mbák Yesu achi mmu atú Gálili. ⁷ Aríní nǎkǎ bé Yesu afũ atú etǎk ene Hérǎd achi mfǎ aré, achye eyǎn be mandǎk ne yi ntá Hérǎd. Mbǎn Hérǎd achi nyaka Yerúsalem mpok yǎ. ⁸ Hérǎd ághó nǎkǎ Yesu, ábhǎn manǎk tontó, mbǎnyune anǎn ághók nyaka éti yi ne abhǎn ekwak tentep beghǎ yi ne amík. Abhǎka nyaka nti be chǎn Yesu ankǎ enyiní maknkay yí angó. ⁹ Ékǎ Hérǎd abhép Yesu beyǎ bebherp ke ye émot Yesu ábhíkí keme. ¹⁰ Ené Hérǎd árǎn ambi bebherp yi bebherp, bǎbati bachiǎkap Mandem ne batǎn ebhé Mandem báte kekǎwǎt, mámbat nǎkǎ yi barak amuet ne beyǎ éyu. ¹¹ Hérǎd ne batemé nenu bhi bǎré byak yi, mámfye nǎkǎ yí etǎnǎk. Mámése yi nkú kefǎ amuet. Arem bé mánsót yí mámpetnsem ntá Páilet ne yi. ¹² Kemmuere Hérǎd ne Páilet kébhǎ ndũ nkúbhé nywǎp enǎ. Ndũ mpok ane áfueré ansem bachi nyaka chi ndũ mpap.

Páilet akǎpát manyé be mángwǎy Yesu

(Mt 27.15-26; Mk 15.6-15; Jn 18.38b-19.16a)

¹³ Bǎpéré nǎkǎ nsem ntá Páilet ne Yesu, Páilet ató bábhíní bǎbati bachiǎkap Mandem ne bǎbati etǎk ne bǎ etǎk. ¹⁴ Arem ntá yap be, “Bǎtwǎ fá ntá ya ne mmũ-ne be ákǎ bo báké bhuerε bebhé etǎk. Mbép yi menyin besí bhéka, ne mbíkí ghǎ yé bekwéné ebhé yi. ¹⁵ Mfǎ Hérǎd nkǎwǎ abhíkí ghǎ yé bekwéné ebhé yi mbǎnyune ató yi apetnsem ntá ya. Nchí ghati bhe be yényin yi abhíkí ku ené étǎn be mángwǎy yi. ¹⁶ Chǎn nchyé eyǎn be mándén yi, mámfere yi amǎ.” ¹⁷ [Epiní bo Israel échí nyaka be, yéntiki mpok ane bó mányilé Epǎ Nekiní, Páilet abhǎn befere mmu amǎt ane bǎ Yerusalem báyan yi amfere ekerékenǎn.]

¹⁸ Bó mankem bábík mándeme nǎkǎ be, “Dǎ mángwǎy yi. Feré bhese chi Barábas!” ¹⁹ Barábas chi mmu ane báfyé nyaka ekerékenǎn ndũ barak apay, “Aguebhé nyaka ebyǎk etǎk, ne awáy mmu.” ²⁰ Páilet

apet arem kepi ntá yap ne nkaysi béfére Yesu amò. ²¹ Ke bārók ambi bebik be, “Dem mángó yi ndü ekotákátí! Mángó yi ndü ekotákátí!” ²² Ndü ndòñ ane ájwí érat Páilet arem be, “Ntiki ebéptí ndak yi ákú? Mbíkí ghó yě ebéptí enyih ene yi ákú ene étòñ bé mángwáy yi. Chòñ nchyé eyòñ mándén yi ne ékpá, mámfere yi amò.” ²³ Ke bārók ambi bekrème, mambiki nòkò be Páilet andò mango yi ndü ekotákátí. Bári map anyiere Páilet, awupsi nti. ²⁴ Aká ye bé mánká ne Yesu mbò enyu bakòñ. ²⁵ Aferé Barábas mmu ágúebhé ebyòk etòk ne away mmu, ekerékenòñ, mbò enyu bò báyan. Achye Yesu ntá bo Israel be mánká ne yi mbò enyu bákòñ.

Bágó Yesu ndü ekotákátí
(Mt 27.32-44; Mk 15.21-32; Jn 19.17-27)

²⁶ Batemé nenu básót Yesu báre rón ne yi. Ndu bāròñ, bátèmeri mmü etòk Sírene amòt ane áká nnyén be Símun. Afü nyaka ebhi ápetnsem anywóp, Yerúsalem. Bákém yi bábáyti ne eko Yesu, báká yi apòkò yó ankoño nòkò Yesu. ²⁷ Ngémtáy bhó báre koño Yesu ansem. Mbòk yap bábhák baghòré abhen básème nyaka, mándi nòkò yi. ²⁸ Ke Yesu ayibhiri mmuet arem ntá baghòré bhò be, “Baghòre Yerúsalem, báké di me! Dí ká chí mmuet eyeka ne bóbheka. ²⁹ Nchí ghati bhe be mpok ätwò ane bo bārèm chòñ be, ‘Éri ntá yentiki nkongòré ne yéntiki ngòré ane ábhíkí re bhé!’ ³⁰ Ndü mpok yò, chòñ bo mándem ntá njie egho be, ‘Kwén ká bay bhesé’; ne ntá bñjie be, ‘Kutí ká bhesé.’ ³¹ Bo bārèm chòñ nó, mbònyune, mbák bákway béká menyih ebhen ntá ya, Mme mmu nchí enòk ebik, chòñ émbak ná ne ené égú?”

³² Ené bāròñ nò, basòt baká bebú bati apay nkwo abhen batemé nenu bāròñ nyaka beway ne Yesu. ³³ Bágó nòkò ndü njie ane bábhinji be *Énkónti, bágó Yesu ndü ekotákátí. Bágó nkwo baká bebú bhò bati apay, yéntiki mmu wap ndü eyi ekotákátí, amòt ebhè awónem Yesu, achák ebhè awóghò. ³⁴ Aré, amfáy ekotákátí, Yesu anikmuet ntá Mandem be, “Éta, fonjorí bhò, mbònyune bábhíkí rinji

enyih ene bákà.” Batemé nenu báguer ebháná ndu bérinji enyu bábhónó békóre nden Yesu. ³⁵ Bo bábhák aré tee mámkpòkò nòkò enyih ené éfàkari. Ke bóbati béré way yí way mándeme nòkò be, “Apème nyaka bo bachak! Ampémé mmuet eyi mbák achi Mpereme Mandem afyé nyaka barièp be ätò, Mmu Mandem Ayabhe!” ³⁶ Batemé nenu nkwo béré way Yesu, mándòkò nòkò bechye yi mmém amen ábáká. ³⁷ Ne mándeme nòkò be, “Mbák tetep òchí Mfò bo Israel, pemé mmuet eye!” ³⁸ Amfay ntí Yesu, ebhòkenòk ebhak babhát ndü eko ene básínjí are be: “Né chi Mfò bo Israel.”

³⁹ Nkú-bebú amòt ane áchi nkwo kpankpán ndü eyi ekotákátí are way Yesu andeme nòkò be, “Pú wò ke óchí Mpereme Mandem afyé nyaka barièp be ätò? Pemé mmuet eye, ómpeme bhesé nkwo bhò!” ⁴⁰ Ke mmü bebú achák wu are sayti yi be, “Yëndu ógù ndü ekotákátí mbò Yesu, opú cháy Mandem-é? ⁴¹ Wò ne me ségù éti bepò barak ayese, ke mmü-ne abhíkí ká yě ebéptí enyih?” ⁴² Arem ye be, “Yesu, ghó me ntínso, mpok óbhak Mfò.” ⁴³ Yesu aghati yí be, “Nchí ghati wò be, echòñ, chòñ ómbak ne me ndü nebhuet manják ane bábhinji be Páradis.” *

Yesu agú ndü ekotákátí
(Mt 27.45-56; Mk 15.33-41; Jn 19.28-30)

⁴⁴ Egháká nókò nkárénká byo ne epay ne ngósí, mmok áném, ejuri ékwèn ekuti etòk enkem kpáte nkárénká érat beku, ⁴⁵ mbònyune mmok ábhíkí pere ghò. Ne ekát ene echi amem ekerákap Mandem égháre ndü bebhòk bepay gbee. ⁴⁶ Yesu abik arem be, “Étaya, ndó nepém ena amó ye!” Arém nókò nó, asebbe. ⁴⁷ Münti batemé nenu ághó nókò menyih menkem ebhen befakari, abiti Mandem, andeme nòkò be, “Tetep, mmü-ne achí mbu chak besí Mandem!” ⁴⁸ Ngémtay bo abhen báchémé nyaka are ndu beghò, bágó yéntiki enyih ene efakari. Bágúre ne basémé, mámbýaka nòkò amò anti. ⁴⁹ Bò mankem abhen bárinjí Yesu, ne baghòré abhen bábhó bekoño yi te Gálili, báté nekò nesie mángò nòkò yéntiki enyih.

* 23:43 Nò chi: *Páradis.

*Bábhème Yesu
(Mt 27.59-61; Mk 15.42-47; Jn 19.38-42)*

⁵⁰⁻⁵¹ Mmũ amot achí nyaka Yerúsalem mpok yɔ. Aka nnyén be Joséf. Achi nyaka mmũ Arimátia, etok bo Israel. Abhak ndĩndu ne mmũ chak ne ǎnòh nyaka mpok ane Mandem abhak Mfɔ bho. Abhak mmũ amot ndũ echeme egbo ene bõ batí etok. Ke ábhíkí ka nyaka ne bhɔ ndũ nkaysi yap ne nekɔ wap. ⁵² Yí arɔk ntá Páilet bé ǎnchýé yi betan amferé Yesu amfáy ekotákátí. Páilet áchýé nókó yi betan, ⁵³ arɔk ye asebhé Yesu amík, anép yi ne esyëndén, arɔk afyé amem nnem enén bátémé ndũ setárébhé, ke kere bhemé yě mmu aré. ⁵⁴ Echí nyaka chi nywɔp enen bo bátònti menyih ebhen Nywɔbhé neywěmuet, ne érop chi mandú begháká ndũ mpok ane Nywɔbhé neywěmuet nébho. † ⁵⁵ Baghɔre abhen báfú ne Yesu te Gálili, bákóho, baghɔ nnem, ne enyũ bábhúré mmuet yi amem. ⁵⁶ Bápét ye nsem ndũ nebhuet ane báchòkò amem Yerúsalem. Bátònti bawet erítí eriep amen báwati amuet ngu.

Nywɔbhé neywěmuet enap négháká nókó, báywěmuet mbɔ enyũ ebhé Moses érem.

24

*Yesu apetnsem ndũ nepém
(Mt 28.1-10; Mk 16.1-8; Jn 20.1-10)*

¹ Ne neyĩnwyɔp ndũ Nywɔbhé neywěmuet, baghɔré bhɔ básót bawerérip amen bɔ bágghókó bárák ndũ nnem Yesu ne neyĩnwyɔp. ² Bágghó be ntay enen anyũ nnem nérɔp chi nepaká nnem. ³ Báchwé amem nnem, ke báke ghɔ mmuet yi. ⁴ Echá bhɔ enyu bákɔ. Témté wu, babhakanem bati apay ne nden amuet ené ékòt ñwanwǎñwan báté kekɔwɔt ne bhɔ. ⁵ Becháy békém baghɔré bhɔ tontó. Bápét bati amík. Bõ-bhɔ bábhép bhɔ be, “Ndaká yí báyan mmu ane achi nepém ndũ nkɔwɔ bawú? ⁶ Apú fá. Mandem akɔ yi apetnsem ndũ nepém nkúbhé mbɔ enyũ yi áréme nyaka be ebhɔn befakari. Twó ká ghɔ nebhuet ane bábhúré yi. Tík ka ndũ yi ághátí bhe mpok ábhúét atú Gálili ne bhe. ⁷ Yi arem nyaka be, chɔn mámfye Mmu ane

áfú ntá Mandem amó bõ bebú, mángó yi ndũ ekotákátí, ne éghaka nɔkɔ manywɔp arat, ampɛtnsem ndũ nepém.” ⁸ Baghɔré bhɔ bátik ye beyɔh Yesu. ⁹ Bápéré nókó nsem, bágghátí menyih ebhen befakari ntá bõnto Yesu bati byo ne amot ne bakoño bhi abhénéfú mankem. ¹⁰ Baghɔré abhen bágghátí nyaka bõnto Yesu mbok yɔ chi María ane áfú etok Mágdala, ne Joana, ne María nnɔ Jems, ne baghɔré báchák abhen báchi nyaka ne bhɔ. ¹¹ Ke bõnto básót enyih ene baghɔré bhɔ bárémé mbɔ eráká ndak, bó kenókó wáwák. ¹² Yě nó, Píta afate, ajet arɔk ndũ nnem. Akúrí nókó, aguer amík, ayih amem nnem. Aghó bebhókó nden ebhen mánébhé nyaka mmuet Yesu ne bhɔ bhúré. Apetnsem anywóp, amakati nɔkɔ enyih éné éfákárí.

*Yesu atemeri bakoño bhi bati apay ndũ
mbi Emayus
(Mk 16.12-13)*

¹³ Nkúbhé ewak eyɔ, bakoño Yesu bati apay báfá Yerúsalem bare rɔh ndu mótok ane bábhñi be Emayus, nekɔ enen nechí mbɔ bókílómɛta nénénamot ne ebhók. ¹⁴ Mándeme nɔkɔ ɛti menyih menkem ebhen báfákárí. ¹⁵ Ené bárém mánkem nɔkɔ epítí ne bati, mbɔh Yesu arɔk kekɔwɔt ne bhɔ ankɔ nɔkɔ ne bhɔ. ¹⁶ Ke ébhák mbɔ bé bágwɔt amík ayap. Bó kerihí bé chí Yesu. ¹⁷ Abhép bhó be, “Ntiki ndak bákò mándeme nɔkɔ enyune?” Báté nsónso. ¹⁸ Mmu wap amot ane áká nnyén be Klópas abhép ye yi be, “Ndiere wɔ ke óchí kenkɔ ane átwó Yerúsalem ane ábhíkí rihí menyih ebhen befakari aré ndũ manywɔbhé-ne?” ¹⁹ Abhép be, “Ntiki menyih?” Bákéme yi be, “Menyih ebhen báfákárí ne Yesu ane Násáret. Achi nyaka ndemekeripinti Mandem, ne atón besí bho ne besí Mandem be betan Mandem bechi ne yi ndũ menyih ebhen yi árém ne ebhen yi ákɔ. ²⁰ Ke bõbati bachiákap Mandem ne bõ batí etok abhesé bákém yi bachye mangway, ne bágó yi ndũ ekotákátí. ²¹ Sébhaka nyaka nti be yí ke ábhónó béfère bo Israel ndũ esòñori. Echí néne manywɔp arat ené ndak ané áfákárí.

† 23:54 Yesu agú ndũ nywɔbhe-betik békòre mmuet manywɔp apay. Nywɔp neywěmuet bo Israel nébho nyaka chí beku, mpok mmok áneme, ndũ nywɔbhe-betik bekòre manywɔp apay.

22 Enyɪŋ écháák échí bé mbək baghərɛ ndũ nkwo ywese bákwə batí átaka bhese amem. Bárók ndũ nnem bëti bheti, 23 ke báke gho Yesu. Bápetnsem barem be bághò bo mbə bəángel Mandem ndũ kenó amík antifú abhen bághátí bhə be Yesu achi nepém. 24 Mbək bo abhen báchí nyaka ndũ nkwo ywese bárók ndũ nnem bághó bé yěntiki enyɪŋ echi nkúbhé mbə enyũ baghərɛ bhə bárémé, ke bó keghó mbəŋ Yesu.” 25 Afɔ ke Yesu árémé ntá yap be, “Bächɪnti bächá! Ne batí yeka ápú wakari ménóko menyɪŋ menkem ebhen baremé kep̄inti báremé! 26 Pú Mpeme Mandem afyé nyaka bariɛp be átò, abhəŋ nyaka beghə besəŋori ebhen menkem ke anchwe ndũ kefo eki?” 27 Yesu abho ye menene ntá yap be manjwimem ndũ menyɪŋ ebhen básɪŋí ɛti yi amem Ekáti Mandem, bébho ndũ Basɪŋi Moses berón beghaka ndũ amen baremé kep̄inti Mandem mankem.

28 Bágháká kekwoɛ etək ene bárəŋ, Yesu akə mbə be ärò bhə berəŋ ambi. 29 Ke bájwé yi, barem be, “Bərə ne bhese. Nywəp nérəŋ ne mban anan əgiri.” Arək ye bebhəre ne bhə. 30 Mpok nenyíé ákwáy nókó, asət ekpəkó brət. Achyé bakak ntá Mandem. Abho ye bébókóti anchye nəkə ntá yap. 31 Amík ánene bhə, bárɪŋi ye be chi yi. Ke anemsi bhó besí. 32 Babho berem ne bati be, “Nyakányet manák achi mbə bhese anti mpok yi árəm kepi ne bhese ambi, anene nəkə basɪŋ ntá yese!” 33 Báfáte témté bápetnsem Yerúsalem. Bághó bənto Yesu bati byo ne amət ne bakoŋo bhi abhénéfú abhen báchí ne bhó ndũ nebhəet amət. 34 Nəchwe báchwé, bághátí bhə be, “Acha apetnsem ndũ nepém tetep! Atəŋ mməet ntá Símun!” 35 Bəbhə bati apay bághátí enyɪŋ ene efakari ambi, ne enyu bó bárɪŋí yi mpok yi abəkóti brət achye bhə manyíé.

Yesu abhesi ntá bakoŋo bhi

(Mt 28.16-20; Mk 16.14-18; Jn 20.19-23; Bk 1.6-8)

36 Ené bárəm nə ɛti yi, mbəŋ Yesu abhesi besí bhap! Arem be, “Kpák ámbák ne bhe.” 37 Bácháyti, ne becháy békém bhə. Bákáysi be bághò nə chi efónó ngu. 38 Ke abhép bhó be, “Bácháy yi? Yi māmàkati amem bati

yeka? 39 Ghó ká amə ya ne bekek ebha, mändɪŋi be chi me tetep. Mó ká mməét ya mǎngə be chi me. Efónó épú bhəŋ mməet ne beghəp mbə enyũ bághó be mbəŋ.” 40 Arem nəkə nə, atəŋ bó amə yi ne bekek. 41 Bábhəŋ manák tontó ne babhak maknkay be yi achi nepém. Ekə bó kenókó be echi tetep. Yesu abhép bó be, “Bábhəŋ yěnyɪŋ menyie fá?” 42 Báchye yi mbɪŋí nsi ane bágwó. 43 Asət anyié besí bhap.

44 Aghati ye bhó be, “Menyɪŋ ebhen bághò-né, chí nkúbhé barak ane mǎghàti nyaka bhe mpok mbəet ne bhe. Mǎghàti nyaka be be, menyɪŋ menkem ebhen béchi amem basɪŋí Moses ne amen abhen bechi ndũ basɪŋí baremé kep̄inti ne ebhen béchí amem Ekáti Bakway ɛti ya, bébhəŋ befu tetep.” 45 Anene ye nkaysi yap be mánjwimem ndũ menyɪŋ ebhen básɪŋí amem Ekáti Mandem. 46 Aghati bhə be, “Básɪŋ be, Mpeme Mandem afyé nyaka bariɛp be átò abhəŋ béghə esəŋori, angú, ne beghaka manywəp arát, ampətnsem ndũ nepém. 47 Ne be bábhəŋ beghati bə betək menkem ndũ nnyén eni bebhə Yerúsalem be Mandem əfəŋori bo abhen bátiknsem ndũ bebá bhap. 48 Báchí batisié ndũ menyɪŋ ebhen menkem ne bábhəŋ béghátí bo bachak bə menkem. 49 Ghó ka, chəŋ nto be akap ane Etaya afyé bariɛp be átò ntá yeka. Ke bábhəŋ ménəŋ fá amem etək kpáte betəŋ mémfu amfay mémbak ne bhe.”

Yesu apetnsem ntá Mandem (Mk 16.19-20; Bk 1.9-11)

50 Yesu asət ye baghəkó bhi, afú etək ne bhə. Bárók bachwəp etək Bétani. Aré, ayəŋ amə amfay, are yet bhə. 51 Ené yi áyèt bhə, arə bhó, Mandem asət yi ámpətnsem amfay. 52 Ne ndũ yi ákò baghəkó bhi báré chye yi kenókó. Bápét ye nsem Yerúsalem ne beyá manák. 53 Báre rəŋ ekerákap māmbiti nəkə Mandem.

Mbok Ndíndí mbonyu

Jñn ásíní

Ευαγγελίου εἰς ἀρχὴν

¹ Bápéere ghoko mmik, mmu ane achi Eyōn anánj achi nyaka. Abhak ne Mandem, ne abhak Mandem. ² Abhak ne Mandem te ndũ nebħōnet. ³ Mandem afuēt ntá yi ke āghoko menyin menkem. Mandem abhíkí ghoko yēnyin ene yi apu ne yi. ⁴ Nepém néfũ chí ntá yi mmu bábhini be Eyōn. Ne nepém enen nébhak erónj ené ékà bo mángó tetep. ⁵ Erónj yō éghò ndũ nebħuēt ane ejuri echi, ne ejuri épú kway meneme yō. *

⁶ Mandem atō nyaka mmu amot ane aka nnyén be Jñn. ⁷ Atwó bégháti bho eti erónj eyō be yēntiki mmu ane ághókó enyin ene yi árēm, anoko yō. ⁸ Jñn apu nyaka erónj yō. Atwó chí bégháti bho enyin ene yi arinj eti erónj yō.

⁹ Erónj ene tetep, ené ékà yēntiki mmu angō mbanj étwó ntá bō mmik.

¹⁰ Eyōn ébhak fá amik, ne báfúēt ntá yi ke bághoko mmik. Yē nō, mpok yi átwó fá amik, bō mmik kerinj enyu mmu yi achi. ¹¹ Atwó ntá bōbhi, ke bōbhi bábhíkí sat yi ne manják. ¹² Ke bo mankem abhen básóré yí ne manják, básiki nti ne yi, áchye bhō betanj bé mándap chí bō Mandem. ¹³ Mbōnj Mandem ke ákà bō mambak bōbhi. Bábhíkí fu nyaka ye chi amuēt nkwa, ne yē chi ndũ nkaysi nkwanjan.

¹⁴ Eyōn, éyibhiri nkwa, atwó achokō ne bhese. Séghó menwōp ebhi ebhen bejwi ne berindu ne tetep. Eyōn chi Njanamō ane áfú ntá Eta. ¹⁵ Jñn āgháti nyaka bho eti yi ambik, andeme nokō be, “Né chi mmũ ane mérēm nyaka eti yi be, ‘Mmũ ane átwò me ansem achá me. Bápéere bhe me, yí achi.’ ” ¹⁶ Eti beyā berindu ebhi, achyé bhese áfók ndōn ne ndōn. ¹⁷ Mandem afuēt nyaka ntá Moses achye bhō bebhé. Ke afuēt chí ntá Yesu Kristo ke átōn bhese berindu bhi ne tetep.

* **1:5** Ejuri épú kway meneme yō: Nō chi be Satan apú kway betanj ancha Yesu.

¹⁸ Yē mmu abhíkí re ghō Mandem. Njanamō ywi mmu achi nebħuēt amot ne yi ke ákú bo mandinj mmu yi achi.

*Εὐαγγέλιον ἐν Ἰωάννη Νηπιτῷ ἀρχατῷ τοῦ Ἰησοῦ
(Μτ 3.1-12; Μκ 1.1-8; Λκ 3.1-18)*

¹⁹ Ewak émot, bōbati bo Israel abhen Yerúsalem bátó bachiākap Mandem ne bōneréket Lévi ntá Jñn be mámbép yi angati bhō enyũ mmu yi achi. Ne chí enyin ene éfú Jñn anyu mbō ntísie. ²⁰ Yi ke bhese bhō yēnyin ne yi ke rō bekeme bhō. Arēm be, “Puyē me ke nchí Mpeme Mandem afyé nyaka bariēp be átò.” ²¹ Bō bhō bápēt bábhép yi be, “Wō achí yé agha? Eláija ke?” Jñn yi be, “Mpú Eláija.” Bápēt babhēp yi be, “Ochí ndemekepinti ane Moses árémé nyaka be átwò?” Akeme be, “Ae.” ²² Ndōn eyō bábhép yi be, “Wōmbōnj orem be achí agha? Ghatí bhese mmu wō achí bé sémpétnsem ne eyōn ntá bo abhen bátó bhese. Wōmbōnj achí agha?” ²³ Jñn aghati bhō mbonyũ ndemekepinti Asaya areme nyaka be, “Nchí mmũ ane achi amem baso ábik ne eyōn amfay andeme nokō be, ‘Nyabhé ká mbi Acha ambak chak.’ ”

²⁴ Bōnkwō Fárisi ke bátó nyaka bōbhō ntá Jñn. ²⁵ Bábhép yi be, “Obhé opú Mpeme Mandem afyé nyaka bariēp be átò, obhé opú Eláija, ne opú ndemekepinti, ke ndaká yí ójwiti bho?” ²⁶ Jñn akeme bhó be, “Mějwiti bho ne manyiēp, ke mmu áchí fá téé nenti eneka ane bábhíkí rinj. ²⁷ Yi átwò me ansem. Mbíkí kway mmu ane nchí kanari nkwa bhénya bekak ebhi.” ²⁸ Menyin ebhen béfákári chí etok Bétani, ebhē Nyén Jódan, ne ndũ nebħuēt ane Jñn ájwiti nyaka bho.

Yesu, Mónkwómén Mandem

²⁹ Nti nywōp, Jñn aghō Yesu ndu átwò ntá yi, arem be, “Yinjí Mónkwómén Mandem ane ápòkō bebá bo mankem fá amik! ³⁰ Yí ke mérēm nyaka eti yi be, ‘Mmũ átwò me ansem ane acha me mbonyune bápere bhe me, yi achi.’ ³¹ Yē membōnj mbíkí rinj nyaka be chí yí, ke ntí ane ntwó njwiti nokō bho ne manyiēp chí ndu bekā bo Israel mandinj mmu yi achi.” ³² Jñn abho beghati bho enyin ene yi ághó ne amik eti Yesu. Yí be, “Ngō

ndũ Efónjò Mandem áfú amfay asọt mkpá ebhónjò are sep kpát ate yi amuet. ³³ Kpáte mpok eyo, nke riñi bé chí yí. Ke Mandem mmu átó me njwiti bho ne manyiερ, anánj aghati nyaka me be, ‘Mmu ane óghó Efónjò Mandem asebhε arəp ne yi, yí wu ke achi mmu ane ájwiti bho ne Efónjò Bedyere.’ ³⁴ Me Jñn ngə ne amík ndũ menyin ebhen béfákári, ne nchí rem mbə ntísie be tetep mmũ-ne chi Mmə Mandem.”

Bakojo Yesu ahben mbi

³⁵ Néyí nókó, Jñn apet abhak téé ne bakojo bhi bati apay. ³⁶ Aghó ndũ Yesu áfuet, arem be, “Ghó Mónkwómén Mandem!” ³⁷ Bakojo Jñn bati apay báhók nókó enyin ene yi áréme, bárov yi bábhə bekojo Yesu. ³⁸ Yesu ayibhiri mmuet aghə bhə ndu bákòjo yi. Abhép bhə be, “Bàyàn yi?” Bákeme yi be, “Rábay, ðchəkə fá?” [Rábay chi Ntəj] ³⁹ Aghati bhə be, “Twó ká ghə.” Bárovk ne Yesu baghə nebhuet ane yi áchəkə. Mpok yo nywəp nébhák mbə nkárénká enwi ene ngósí. Bábhák ne yi kpátě beti beɣu.

⁴⁰ Mmu amət ndũ böbhə bati apay abhen báhoko nyaka enyin ene Jñn áréme éti Yesu, ne abho bekojo yi aka nnyén be Andru. Abhak manə Símun Píta. ⁴¹ Arək témté, aghə mómayi Símun, aghati yi be, “Séghə mmu ane bábhini be, ‘Mesáya’”, nə chi, Mpe me Mandem afyé nyaka bariερ be átò. ⁴² Andru asọt Símun arək ntá Yesu ne yi. Yesu ayin yi, arem be, “Wə ðchí Símun, mmə Jñn. Chəj nnyén ena néchák némbak be Séfas” [nə chí Setárebhé]. †

Yesu abhini Filip ne Nataniel bé mámbák bakojo bhi

⁴³ Nti nywəp, Yesu akə nti bérəj atú Gálili. Arək aghó mmu ane áká nnyén be Filip. Aghati yi be, “Twó bhák nkojo wa.” ⁴⁴ Filip abhak mmũ Betsáida, nkúbhé etək ene Andru ne Píta báfú aré. ⁴⁵ Filip arək atemeri Nataniel aghati yi be, “Séghə mmu ane Moses ásiní nyaka éti yi amem Ekáti Bεbhé Mandem, nkúbhé yi mmũ baremé kepinti nkwo básiní éti yi. Nə chi, Yesu mmu Násáret, mmə Joséf.” ⁴⁶ Nataniel ághókó nókó enyin ene Filip áréme abhép yi be, “Ntiki erítí enyin ékway befu Násáret?” Filip

aghati yi be, “Wəmbəj twó ghó.” ⁴⁷ Yesu ághó nókó ndũ Nataniel átwə ntá yi, arem éti yi be, “Né, chi mbəj mmũ Israel témé témé. Bapu apú ne yi wáwák.” ⁴⁸ Nataniel abhép Yesu be, “Okə ná ke ðriñi me?” Yesu akeme yi be, “Fílip ápere bhini wə ndũ mpok ane óchí anerénək fig, nnánj ngə wə.” ⁴⁹ Nataniel arem be, “Ntəj, ðchí Mmə Mandem tetep! ðchí Mfə bo Israel!” ⁵⁰ Yesu ákéme yi be, “Éti ndémé bé ngə wə anerénək fig ke ónókó bé nchí Mmə Mandem? Chəj óngó menyin ebhen becha ebhen.” ⁵¹ Yesu aghati yi be, “Tetéter, chəj mǎngə ndũ nebu néne ne gbee, bəángel Mandem mánkó amfay mánsebhε nəkə amik betemeri Me Mmu mfú ntá Mandem.”

2

Yesu akə manyiερ ayibhiri mmem ndũ epə nebhay

¹ Efueré nókó manywəp apay, epə nebhay ébhák amem etək Kána, atú Gálili. Nnə Yesu abhak aré. ² Mának nyaka Yesu nkwo ne bakojo bhi ndũ epə nebhay eyo. ³ Mmém ámay nókó, nnə Yesu arək aghati yi be, “Mmém epə amay.” ⁴ Yesu akeme yi be, “Mmá, ndaká yí ósəjəri me éti mmém? Mpok aya abhíkí re kway.” ⁵ Máyi aghati bo abhen bákəre mmem be, “Kə ka yéntiki enyin ene yí ághàti bhe.” ⁶ Bejə manyiερ betandat bechi nyaka are téé. Yéntiki ejə ésət nyaka mbə líta manyiερ besə byo. Békòjo epin ene bo Israel, básət nyaka manyiερ ndũ bejə ebhə ndu béso bépókó mmuet. ⁷ Yesu aghati bakə betik be, “Fíé ká manyiερ amem bejə ebhə kpát ménjwi.” Báfyé manyiερ amem bejə, béjwí te anyu. ⁸ Aghati bhə be, “Sət ka mbək mǎnchyé ntá münti epə nebhay”. Bákú nó. ⁹ münti epə nebhay ághókótí nókó, aghó bé manyiερ mə arəp chí mmém. Yi kerin i ebhak mó áfú, yəndu bakə betik abhen bákò mə báriní nyaka be manyiερ ke ayibhiri ndũ mmem. Münti epə nebhay abhini mbáyngərə, ¹⁰ arem be, “Ndũ epa, báyambi mantwə chi ne erítí mmém. Ne bo mǎnánj mányú áchwé bhə amuet, ke mántwə ne yéntiki enyü mmém báchák. Ke aró erítí mmém ansem, ne néne ke ótwə ne

† 1:42 Séfas ndũ eyonjò Grik chí “Setárebhé” ndu Kényan.

mó.” ¹¹ Yesu akɛ nyaka enyɪnjí maknkay ene amem etək Kána, atú Gálili. Ebhák erɪj ené mbi ene yi akú ndu betɔj enyũ betɔj ebhen yi ábhónó. Eká, bakoŋo bhi mánóko be yi achi Mmɔ Mandem.

¹² Epǎ nebhay éfɛéré nókó, Yesu asɛp arək Kapənaum ne máyi ne bōmayi ne bakoŋo bhi. Bábhak aré ndũ mpay manywɔp.

Yesu achwe ekerákap Mandem abók bakōsie

(Mt 21.12-13; Mk 11.15-17; Lk 19.45-46)

¹³ Epǎ Nekɪnjɪ ene bo Israel éróbhé nókó kékwót, Yesu akó, arək Yerúsalem ndu menyie epǎ eyɔ. ¹⁴ Aré, arək achwe amem ékírɪ ene ekerákap Mandem. Aghó bo abhen bátɪ mpɔj ne bághónómén ne bebhónó. Bo básòt nyaka menyɪj ebhɔ ndu bechye akap. Aghó bawupsɪ bakap nkwo aré. ¹⁵ Asòt nnik aghoko ékpá, abho bébok bho ne yɔ, be mámfú amem ekerákap Mandem. Akɛ enyumət ne bághónómén, ne mpɔj ené échí aré. Atakati béfémé bo abhen bákò esié bakáp bewupsi, ne atakati bakáp ayap. ¹⁶ Aghati batɪ bebhónó be, “Féré ká menyɪj ebhen fá! Báké sət eket Etaya mǎnjibhiri ndũ ekerésie!” ¹⁷ Ndak awu ákú bakoŋo bhi bátik be Ekáti Mandem érəm be, “Chɔj ekɔj ené mbónó ne eket eye éngway me.” ¹⁸ Békóno enyɪj ene Yesu ákú, bo Israel bábhép yi be, “Ntiki enyɪnjí maknkay ókway bekɛ mbɔ erɪj ndu betɔj bhese be ɔbhɔj betɔj bekɛ menyɪj ebhen?” ¹⁹ Yesu akeme bhɔ be, “Mbák mǎnchónjɪ ekerákap ene, chɔj mpɛt nte yó ndũ manywɔp arat.” ²⁰ Bo Israel bárém be, “Cháá, báté eket ene ndũ mamié besa bepɔy nsem atandat, ɔbhé ókway bete yɔ ndũ manywɔp arare?” ²¹ Ke ekerákap ené Yesu árémé ébhak chi mmɛt yi. ²² Mpok Mandem akɛ yi ámpɛtnsem ndũ nepém, ké bakoŋo bhi bátik be yi arem nyaka beyɔj ebhen. Eká bɔ mánóko menyɪj ebhen bechi amem Ekáti Mandem ne ebhen Yesu árémé.

Yesu arɪnjí enyũ nkwa achi

²³ Ené Yesu áchí Yerúsalem ndũ mpok Epǎ Nekɪnjɪ, beyǎ bo básíkinti ne yi éti menyɪnjí maknkay ebhen bághó yi ákú. ²⁴ Ke Yesu kegúép mmɛt ntá yap, mbɔnyune, arɪnjí

nyaka enyũ nkwaŋwan achi. ²⁵ Yé mmu keghati yi nkaysi bóbhɔ mbɔnyune yimbɔj arɪnjí nyaka ndũ ntí nkwa nechɪ amem.

3

Yesu ne Nikodémɔs

¹ Münti bo Israel amət achi nyaka. Aka nnyén be Nikodémɔs. Abhak mǔnkwo Fárisi. ² Ewak émət arək ntá Yesu ne beti arem be, “Ntɔj, sérɪnjí bé Mandem ké átó wɔ be óntwó óntón bo mbɔnyune yé mmu apú kway bekɛ menyɪnjí maknkay ebhen ókú mbák Mandem apu ne yi.” ³ Yesu aghati yi be, “Tɛtɛɛp, Mandem apú kway bebhak ntá mmu mbɔ Mfɔ ywi, kpáte mámbé yi ndɔj achak.” * ⁴ Nikodémɔs abhép yi be, “Ná bákway bebhe mmu ane ánánj áchíkí? Akway bépétnsem amem menyie máyi be mámbé yi ndɔj achak ké?” ⁵ Yesu akeme yi be, “Tɛtɛɛp, Mandem apú kwáy bebhak ntá mmu mbɔ Mfɔ ywi kpáte mámbé yi ne manyiep* ne Efónó Mandem. ⁶ Nebhé enen nkwa chi nebhe nkwoɔmɛt, ke nebhe Efónó chí enen néfú ntá Efónó Mandem. ⁷ Óké bhák maknkay ndu ngátɪ wɔ be, ‘Bábhɔj bebhe wɔ ndɔj achak.’ ⁸ Mbúép áfòk, ándək ebhak ene wu ábhónó bérɔj. Óghok ndu wu áfɛt ke ɔpú rɪnjɪ ebhak wu áfú ne ebhak ene wú árɔj. Echí enyumət ne yéntiki mmu ane bábhé yi ndu betɔj Efónó Bedyere.” ⁹ Nikodémɔs abhép yi be, “Eyo ekway béfákari ná?” ¹⁰ Yesu akeme yi be, “Óchí ntɔj ntá bo Israel ane bo bárɪnjɪ sayri, yé nɔ ɔbhíkí rɪnjɪ menyɪj ebhén-ɛ? ¹¹ Tɛtɛɛp, sérɛm menyɪj ebhen sérɪnjí, ne séghàti bho chí menyɪj ebhen séghó ne amík, yé nɔ bápú noko menyɪj ebhen séghàti bhe. ¹² Mbák ngátɪ bhe menyɪj éti barak ané áfákari fá amík be kenókó, ná bákway menoko mbák ngátɪ bhe menyɪj éti barak ane áfákari awu amfay? ¹³ Yé mmu amət ábhíkí re ko amfay ebhak ene Mandem achi, ébhíkí fɛt Mmu ane áfú ntá Mandem, yi mmu áfú amfay atwɔ amík. ¹⁴ Nkúbhé mbɔ enyũ Moses ásóré nyaka nnyó-senɔj abhat ndũ enək, ayɔj amfay, amem baso, enyu eyɔ ké bábhónó beyɔj Mmu ane áfú ntá Mandem

* **3:3** Bebhe mmu ndɔj achak: Chi nepém nekɔ enen Mandem áchye mmu mpok yi átiknsem ndũ bebú, aka be Yesu achi Mpeme ne Acha ntá yi.

nkwo amfay. ¹⁵ Bábhəŋ bekpaŋ yi amfay enək be yě agha ane anoko yi, ámbónə nepém enen nebhiki bhəŋ ngwenti.

¹⁶ “Mandem akəŋ nyaka bə mmik tontó, kpát achye Njaná Móywi be yě agha ane ánókó yi, áké gu áném, ke ámbónə nepém enen nebhiki bhəŋ ngwenti. ¹⁷ Mandem abhíkí to Móywi fá amik be ántwó ántán bə mmik andem be babhəŋ bekwéné. Ató yí chi bé ámfuét ntá yi, ampeme bə mmik. ¹⁸ Bápú temsi mmu ane ánókó yi, ke mmu ane ábhíkí ka menoko, bekwéné bechi ne yi mbənyune ábhíkí ka menoko Njanə-Mə Mandem. ¹⁹ Ntí ane Mandem átəŋ bo abhen bábhíkí noko Móywi chi bé erónó étwə fá amik ke bo bákəŋ ejuri bácha erónó, mbənyune barak abúabə ke bə bákə. ²⁰ Yěntiki mmu ane ákə barak abúabə əpap erónó. Apú rəŋ ebhak ene erónó echi ndü apú yaŋ bo mangə menyin yi ákə. ²¹ Ke mmu ane ákə menyin ebhen bechi tetep átwə ndü erónó ne maŋák, be bo mangə be Mandem ke ákwak yi ankə menyin ebhə.”

Enyin ene Jñn árémé ɛti Yesu

²² Yesu ánáná nókó bérém enyin ené yi ághati Nikodéməs, arək bebhak bechak atú Judéya ne baghəkó bhi. Abhak aré ne bhə anjwiti nəkə bhə. ²³ Mpok eyə, Jñn abhak Aénən, kekwoŋt ne Sálím, anjwiti nəkə bhə. Abhak aré mbənyune manyiep aya nyaka ebhak eyə. Bo bərə rəŋ ntá yi, anjwiti nəkə bhə. ²⁴ Bábhíkí re kem nyaka Jñn mamfy ekerékenəŋ.

²⁵ Ebhíkí tat, epáítí ékwén nenti bakoŋo Jñn ne mmu Israel achak ɛti enyü nesə enen nékə mmu ambak pépép besí Mandem. ²⁶ Eká bakoŋo Jñn bárók ntá yi barem be, “Ntəŋ, mmu ane achi nyaka ne wə ebhé Nyén Jódan ené awu óngati nəkə bo menyin ɛti yi, ájwiti bhə ne yěntiki mmu árəŋ ntá yi.” ²⁷ Jñn akeme bhə be, “Yě mmu apu kway bebhəŋ enyin kpáte Mandem anchye yi yə. ²⁸ Bə babhəŋ bəchí batísie ndü ndémé bé puyě me kě nchí Mpeme Mandem afyé nyaka bariep be áto. Nchí chí mpəkəntó ane Mandem áto be njambi ke yi antwə. ²⁹ Mbəy-ngərə ke ábhónó ngərə. Mmure

mbəyngərə ane áchí téé ánəŋ béghok eyəŋ ene mbəyngərə, † ághok eyəŋ eyi, ámbónə beyə maŋák. Enyu yə ke échi ne me. Maŋák ama ajwí pəot néne. ³⁰ Nsónó yí abhəŋ békó nókó kó, aya ansep nəkə.

³¹ “Mmu ane áfú amfay, achá yěntiki mmu achak. Mmü mmik afu fá amik, ne ərem chi barak ané mmik. Mmu ane áfú amfay achá bə mmik mankem. ³² Yí ághati bo menyin ebhen yi aghə ne amík, aghók ne batú. Yě nə, yě mmu apú noko enyin ene yi árəm mbə enyin. ³³ Ke mmu ane ághókó enyin ené yi areme anoko, átəŋ be yi anókó enyin ene Mandem árémé be échí tetep. ³⁴ Echi nə mbənyune yí mmu Mandem áto, árəm chi Eyəŋ Mandem mbənyune Mandem achyé yi Efónó Bedyere njenti ti. ³⁵ Eta Mandem akəŋ Móywi ne afyé menyin menkem yi awə. Mandem achyé yi Efónó eyi njenti ti. ³⁶ Yěntiki mmu ane ánókó Mmu ane áfú ntá Mandem, ábhəŋ nepém enen nebhiki bhəŋ ngwenti. Mmu ane ábhíkí noko Mmu ane áfú ntá Mandem apú bhəŋ nepém. Ke bebenti Mandem bétiní ne yi.”

4

Yesu ne ngərə Samária

¹ Yesu ariní be bönkwo Fárisi bəghók be beyə bo bərəbhe koŋo chi yi ne yí anjwiti nəkə bhə, ne bé bakoŋo bhi báya mántcha nəkə abhen Jñn. ² Sayri sayri, puyě Yesu ke ájwiti nyaka bhə, chí bakoŋo bhi. ³ Yesu áríní nəkə nə, afa atú Judéya apət atú Gálili. ⁴ Abhəŋ nyaka béfuét atú Samária ndu berəŋ Gálili. ⁵ Ekə, akə aghaka etək Samária ene bábhiní bé Síka, kékwoŋt ne nebhəérémik ane Jekóp achye tentep ntá móywi Joséf. ⁶ Mbokó manyiep ane Jekóp ábhák are. Yesu ágháká nəkə aré, ndü yi ánəŋ apóbhé, achəkə nepaká mbokó manyiep wu. Nywəp nébhák mbə nkárénká byo ne epay.

⁷ Ngərə Samária amət atwó ndu beya manyiep aré. Yesu aghati yi be, “Mma, chye me manyiep nnyú.” ⁸ Mpok eyə, bakoŋo Yesu bərəŋ nyaka etək ndu békú nenyié. ⁹ Ngərə Samária wu akeme Yesu be, “Wə, ɔchí mmu Ju, atú Judéya, me mbák ngərə atú Samária, ekə ná ke ərem be

† **3:29** Ndu kémbəep, Yesu achi mbəyngərə mbənyune atwə nyaka fá amik chi ɛti yese, ne mbák sémbat mmuet ne yi, yěnyin epu kway befap bese ne yi.

nchýè wə manyiep ónyú. Bð Judeya bábhíkí bhəŋ yěnyih bekə ne bhese bo Samaria!”
 10 Yesu akeme yi be, “Mbə ɔríní akap ane Mandem áchyè bho, ne mmu ane árémé nó be, ‘Chie me manyiep’, mbə ɔrem me nchýè wə manyiep amen áchyè nepém.” 11 Ngərə wu arem be, “Eta, ɔbhíkí bhəŋ enyih ndu béyǎ manyiep ne yə, ne mbokó manyiep áchwe, ɔbhəŋ manyiep amen áchyè nepém fá? 12 Ǫchá etayese Jekóp mmu átémé nyaka mbokó manyiep ane arə ntá yese? Ná ókway bechye mmu manyiep amen áchá amen yimbəŋ ányu nyaka, ne bəbhi mányú, mpəŋ eyi ényú?” 13 Yesu akeme yi be, “Yě agha ane ányú manyiep amen, apú rə bəbhəŋ ekwaká manyiep. 14 Ke mmu ane ányú manyiep amen mēchyè, apú pəre bhəŋ ekwaká manyiep wáwák. Manyiep amen mēchyè yi, ábhák ntá yi mbə ntí mónyən ané manyiep ányáy are, anchye nəkə yi nepém enen nebhi ki bhəŋ ngwenti.” 15 Ngərə wu arem ntá yi be, “Eta, chye me manyiebhe mə, bé manyiep áké pəre kwak me, ne be nképere twə fá ndu beya manyiep.”

16 Yesu aghati yi be, “Dók bhini nném aywe, twó ne yí.” 17 Ngərə wu akeme yi be, “Mbíkí bhəŋ nném.” Yesu arem be, “Ǫrem tetep bé ɔbhiki bhəŋ nném. 18 Ǫnán ɔbhəŋ maném batay, ne mmu ane óchí ne yi néne, abhiki bhay wə. Ǫrem tetep!” 19 Ngərə wu arem ntá yi be, “Eta, ngə néne be ɔchí ndemekerinti Mandem. 20 Botayese bátwə nyaka fá ndü njie ne mánchye nəkə Mandem kenókó, ke be bð Judeya bərəm be Yerúsalem ke áchi ebhak ene bo bábhəŋó bechye Mandem kenókó are.” 21 Yesu arem be, “Mmá, nokó enyih ené mēghāti wə. Mpok átwə ane bo bápú pəre bhəŋ bechye Eta Mandem kenókó yě chi fá ndü njie ne, yě chi Yerúsalem. 22 Bě bo Samaria, báchyè kenókó ntá enyih ene bábhíkí riŋi. Bese bo Judeya sérini mmu ane séchyè kenókó mbənyune Mandem áfəet chí ntá bo Judeya bépéme bho. 23 Mpok átwə, ne mpok eyə anán aghaka ane bo abhen báchyè Eta Mandem kenókó, bákə nə enyu ené échí tetep be Efónó Mandem átwə mbi. Menyú bo bhə kě Mandem áyən mánchyè yi kenókó. 24 Mandem achi Efónó, ne bð

abhen báchyè yi kenókó, bábhəŋ bechye yi kenókó ne nti nemət ndü betəŋ Efónó Bedyere.” 25 Móngərə wu arem be, “Nđini bé Mpeme Mandem afyé nyaka bariep be átwə, yi mmu bábhini be Kristo átwə. Anán ántwə, chəŋ angati bhese barak ankem.” 26 Yesu aghati yi be, “Me, mmu nchí rem né keri ne wə, ke nchí Mpeme.”

27 Nkúbhé mpok yə, bakoŋo Yesu báfú ebhak ené bərəŋó beku nenyíe bápətnsem. Bábhák maknkay beghə be Yesu árem keri ne ngərə, ke yě mmu wap kebhep ngərə wu be, “Ǫyən yi?” Ne yě amət kebhep Yesu be, “Ndaká yí ɔrem keri ne yi?” 28 Ngərə wu arə etə manyiep eyi, arək etək téé, abho béghāti bho be, 29 “Twó ká ghə mmu ane ághátí me yěntiki enyih ené nká ndü nepém ena. Chí Mpeme Mandem afyé nyaka bariep be átwə ke?” 30 Eká etək enkem émóko, bábhó bərəŋ ntá Yesu.

31 Mpok ane ngərə wu arə ərəŋó etək, bakoŋo Yesu bərə ník yí mməet bé “Ntəŋ, nnyíe mbə nenyíe.” 32 Ke yí aghati bhə be, “Mbəŋ nenyíe ményie enén bábhíkí riŋi.” 33 Eká, bábhə bebhep bati be, “Mmúfú atwə yi ne nenyíe ké?” 34 Yesu aghati bhə be, “Nenyíe ena chi bekə enyih ene mmu ane átwə me áyən nká, ne menánjá betik ebhi. 35 Pú bərəm be, ‘Mbák éngáká batəŋ anwi, chəŋ mámfere mbwət ebhi?’ Ke nchí ghati bhe be mánjəŋ amík mánjini nki, mǎngó ndü mbwət anán ágháká bэфere ebhi. 36 Mmu ane áfere mbwət ebhi, ábhəŋ akap ndü betik ebhi. Ne ányokoti mbwət ane áchí chí bo abhen bábhəŋ nepém enen nebhi ki bhəŋ ngwenti, be mmu ane ápi mbwət ne ane áfere yə ebhi, bó mankem mámbəŋ maŋák. 37 Echí tetep mbə enyu bərəm be, ‘Mmu bépi ápi, ane beghem angem.’ 38 Ntə be be mándək mámfere mbwət ane bábhiki pi. Bo bachak bári, be bəghəm mbwət ane bə bapi.”

39 Beyə bo Samaria abhen báfú etək mánóko Yesu éti nerem ane ngərə wu arem be, “Aghátí me yěntiki enyih ene nká ndü nepém ena.” 40 Mpok bátéméri Yesu, máník yi mməet be ámbák ne bhə, ne abhak ne bhó ndü manywəp apay. 41 Ne beyə bo báchák mánóko éti menyih ebhen Yesu aghati bhə.

42 Εκᾷ bárém ntá ngoré wu be, “Ἐπέτ epu bé ἔτι menyin ebhen órémé ke sénókó. Besé babhōn séghok ne batú beyōn ebhen bífú yi anyu, ne sérinji be né chí Mpeme bō mmik tetep.”

Yesu abú mmō mūngo

43 Manywōp apay ane Yesu achi ne bo Samária áfúéré nókó, afa berōn atú Gálili. 44 Yimbōn arem nyaka be, “Bápú chye ndemekerpinti kenókó amem etok eyi.”

45 Mpok Yesu áchwóbhé Gálili, bō Galili básot yi ne manák ndu bághó yěntiki enyin ene yi ákú Yerúsalem mpok bárónjō are ndū Epá Nekinji. Bó nkwo bárōn nyaka ndū epá yō.

46 Yesu apet arak etok Kána, atú Gálili, ndū nebhet ane yi ákú nyaka manyiep áyibhíri mmém. Mūnti amot abhak Kapēnaum ane móywi áme. 47 Aghókó nókó bé Yesu afū atú Judéya átwō Gálili, arak are nik yi mmuet be ándók Kapēnaum ámbú móywi. Mówu arōp nyaka chí kékwoť bégú. 48 Yesu aghati mūngo wu be, “Bápú ka menoko me mbák bábhíki ghó berinji maknkay.” 49 Mūngo wu arem be, “Eta, twó séndók be mówa áké sebhe.” 50 Yesu akeme yi be, “Petnsem anywóp, móywe apú gú.” Mūngo wu anoko enyin ene Yesu árémé, afa, are gure. 51 Ené yi ásēp árōn, bō betok bhi bátéméri yi ambi, baghati yi be, “Móywe achí nepém.” 52 Abhép bhó be, “Ntiki mpok yi ábhó béchwōkō sayri?” Bákéme yi be, “Eyu ndu nkárénká amot ne ngósí.” 53 Chi mówu atik bé ndū nkúbhé neñókó nywōp enō ké Yesu ághati yi be, “Móywe apú gú.” Εκᾷ mūngo wu ne *efo eyi enkem mánóko Yesu. 54 Enyin ene ébhák erin ené éjwí bepay ndū menyinji maknkay ebhen Yesu ákú mpok yi áfú atú Judéya arōnō atú Gálili.

5

Yesu akᾷ mmū ane átáré amik ndū neme atan

1 Étáré nókó, mpok epá bo Israel échák akwáy. Yesu akó, arak Yerúsalem.

2 Ἐntínnyén ebhak Yerúsalem, kékwoť ne nyū-ebhá ane bábhinji be nyūbha bághōnōmén. Bábhinji ἔntínnyen eyō ndū eyōn ené bo Israel be Betsáta. Bétēm betay

bebhak kekwoť ne ἔntin eyō. 3 Beyā bōmame bábhák aré; manémámik, ne babhénti, ne abhen bachi bharé. Báré non be nnyén némbōn. 4 Mpok ne mpok, ángel Mandem ásēp nyaka amik ambon ἔntínnyen eyō. Ne mmū neme ane áyámbi ásébhé amem, yěntiki enyū neme enen yi abhōnō némay. 5 Mmū amot abhak aré ane ánánj áchí nyaka amik ndū neme mamié esá nsem neku ne arat. 6 Yesu ágháká nókó ndu betem ebhō, aghó mmu wu bhéré. Arinji bé yi anánj atat aré ndū erórí mpok. Abhép yi be, “Jyánj bé óntánj?” 7 Mmū neme wu akeme Yesu be, “Eta, mmu apú ane ápōkō me nsep anyén ayak mpok nnyén nébōn. Mperé nu béchwōp aré, mmu achák anánj áyámbi.” 8 Yesu aghati yí be, “Faté, pókó šsák eye kō.”

9 Témte wu, mmu wu atan. Asot bekpaka bhi abho beko. Nywōp enō nébhak chí nywōbhé neywēmuet bo Israel. 10 Εκᾷ, bo Israel bárém ntá mmu ane bábú yi be, “Echōn chí nywōbhé neywēmuet ne ebhé ébhíki ka be ómpókó šsák eye.” 11 Akeme bhō be, “Mmu ane ábú me ke ághátí me be, ‘Pét šsák eye, faté kō.’” 12 Bábhép yi be, “Mmūrē ághátí wō ompet šsák eye onkō chí agha?” 13 Ke yi ke rinji mmu wu. Yesu ábú nyaka yi anōne arak mbōnyune beyā bo báchí nyaka aré. 14 Ébhíki tat, Yesu atemeri yi amem ekerákap Mandem, aghati yi be, “Yinji, onánj atan! Dō bebú be esōñori ené échá eyō éké temeri wō.” 15 Mmū wu arō, arak, aghati bōbati bo Israel be Yesu ke ábú yi. 16 Ἐti yō ké bo Israel bábhó béchye Yesu nenyok, be yi akᾷ mmu atan ndū nywōbhé neywēmuet. 17 Ke Yesu aghati bhó be, “Etaya ákú betik mpoknkem, ne menkwó mbōn beka betik.” 18 Ἐti enyin ene Yesu árémé, bo Israel bápét báre yan mbi beway yi. Ntí abhak be, puyē chí ndiere be akwen ebhé nywōbhé neywēmuet, ke ndak ané akpik ábébhé áchá ábhák be, yí ábhinji Mandem be etayi, ne be béka nō chí beyenti mmuet ne Mandem.

Mandem achyé Móywi betan

19 Yesu aghati bhō be, “Tetētep, Mme Mmō Mandem mpú kwáy beka yěnyin ndū betan ebha. Mékú chí menyin ebhen ngó Etaya ákú. Yěntiki enyin ené Etaya ákú, yó ke Me Móywi nchí kᾷ nkwoť. 20 Echí enyu eyō mbōnyune

Eta akəŋ Mmə Móywi, ne átəŋ me yěntiki enyiyi ene yímbəŋ ákə. Ne chəŋ antəŋ me menyiyi maknkay ebhen becha ebhen, be manyu ánychók bhe. ²¹ Nkúbhé mbə enyü Eta áhəme bawú anchye bhə nepém, nó kě Mmə Móywi nchí chye nepém ntá yě agha ane méyàŋ bechye nepém. ²² Yě mmu, Eta apu taŋ manyé yi. Áchyé betəŋ menkem ntá ya, Mmə Móywi, be ntáŋ yěntiki mmu. ²³ Akə nə be bo mankem mányché Mmə Móywi kenókó nkúbhé mbə enyü báchyé yi kenókó. Mmü ane apu chye Mmə Móywi kenókó, apú chye kenókó ntá Etaya mmu ato me. ²⁴ Tetětəp, mmü ane ághókó enyiyi ene mērəm, anoko mmu ane átó me, ábhəŋ nepém enen nebhiki bhəŋ ngwenti. Mandem apú rəm be bekwéné bechi ne yi. Afü ndü newú, achwe ndü nepém.

²⁵ “Tetětəp, mpok átwə, ne anán akway, ane bawú bághók eyəŋ eya, Mmə Mmə Mandem, ne abhen bághókó mámbəŋ nepém. ²⁶ Nkúbhé mbə enyü Eta áchyé nepém, nó kě yi áchyé Mmə Móywi nkwo betəŋ béchyé bo nepém. ²⁷ Ne achyé me betəŋ ndu bétəŋ bo, mbənyune me ke mfú ntá Mandem. ²⁸ Báké bhak maknkay beghok menyiyi ebhen. Mpok átwə ane bawú mankem bághok eyəŋ eya amem manem ayap. ²⁹ Ne mánəŋ mángók eyəŋ eya, báfú ndü manem ayap. Abhen bákú nyaka berí ndü mmik ne, máneme, manchwe ndü nepém enen nebhiki bhəŋ ngwenti, ne abhen bákú nyaka bebú, máneme mámbəŋ ntemsi.”

Batísie Yesu

³⁰ Yesu arək ambi berem be, “Mpú kwáy bekə yěnyiyi ndü betəŋ ebha. Ené mēkə nchí kə chi ndü betəŋ Mandem mmu átó me. Mětəŋ bo mbə enyü yi aghati me ntaŋ bo. Ne mětəŋ bo chí enyu ené echí chak, mbənyune mpú kə menyiyi ebhen membəŋ nchí yaŋ bekə. Nchí kə chi menyiyi ebhen mmu ane átó me áyàŋ nkə. ³¹ Mbák ndem éti mməét eya, mbəŋ bo abhen bakway bérini be enyiyi ene mērəm ébhíki bhəŋ menwəp. ³² Mmü ane áté me ntísie achi nyáná, ne ndíni bé enyiyi ené yi árəm éti ya ebhəŋ menwəp. ³³ Bătò nyaka bo ntá Jñn be mámbəp yi ángati bhe éti ya, ne aghati bhe enyiyi ené

echi tetəp. ³⁴ Puyě chi be nkwəŋwan ke ábhəŋó bété me ntísie, nchí ghati bhe enyiyi ene Jñn árémé éti ya be Mandem ámpémé bhe. ³⁵ Jñn achi nyaka mbə erónó ene édú éngə nəkə ŋwaan, ndu mómbini mpok, bákə eyəŋ eyi ne bábhəŋ maŋák ndu mómbini mpok. ³⁶ Ke menyiyi béchí ebhen bérəm éti ya enyu ené échá enyiyi ene Jñn árəm. Nkúbhé menyiyi ebhen mēkə, bété me ntísie be Eta ke átó me. ³⁷ Ne Eta, yímbəŋ, mmu átó me áté me ntísie. Bábhíki re ghok eyəŋ eyi, bábhíki re ghó enyü yi achi. ³⁸ Ne Eyəŋ eyi épú amem bati yeka mbənyune bábhíki noko mmu ane yi átó. ³⁹ Báfye betəŋ bepay Eyəŋ Mandem mbənyune bákáysi be étəŋ be mbi nepém enen nebhiki bhəŋ ngwenti ne yó érəm chi éti ya. ⁴⁰ Yě nə, bápú ka bétwə ntá ya be mámbəŋ nepém. ⁴¹ Mpú yán nə chi kenókó ntá nkwa. ⁴² Nchí rəm menyiyi ebhen mbənyune ndíni bhe. Ndíni bé ekəŋ Mandem épú amem bati yeka. ⁴³ Ntwə ndü nnyén Etaya, ne bábhíki sət me mbə mmu. Mbə mmu achák ke átwə nó árəm éti ndu mməet yi ne ndü betəŋ ebhi mbə básót yi mbə mmu yweka. ⁴⁴ Ná bákway menoko ené báyàŋ chi bakak amem báchyé bati, kəfyé ntí ndü bakak amem Mandem áchyé. ⁴⁵ Báké kaysi bé chəŋ ngati Eta enyü bho bächí. Moses ke ághati chəŋ yi, Moses mmu bábhaka ntí ne yi. ⁴⁶ Mbə mánókó enyiyi ene Moses asíni tetəp, mbə mánókó enyiyi ene mēghati bhe. Moses asíni nyaka chí éti ya. ⁴⁷ Mbák bábhíki noko basini ami, ná bákway ménoko enyiyi ene mērəm?”

6

Yesu adik ngemntay bho

(Mt 14.13-21; Mk 6.30-44; Lk 9.10-17)

¹ Etaré nókó, Yesu apé, arək ebhə Manyu Gálili. Nkúbhé Manyu wu ke bábhini be Manyu Tibérias. ² Ngemntay bo béré koŋo yi mbənyune bághə nyaka menyiyi maknkay ebhen yi ákú ntá bəməme. ³ Yesu akó ambi njie, achəkə aré ne bakoŋo bhi. ⁴ Epə bo Israel ené bábhini be Epə Nekini érop kekwo. ⁵ Ayibhiri mməet, ayini, aghó ndü ngemntay bho bətwə ntá yi. Abhép Filip be, “Chəŋ sémbəŋ bret béku fá ane akway bəbhen?” ⁶ Yesu arəm nə ndu memə Filip mbənyune

yimbəŋ árĩńĩ nyaka enyĩŋ ene yi ábhónǵ bəkũ. ⁷ Filip akeme Yesu be, “Nkáp nkubetik ndũ manywəp besă byo ápú kway béku bret ane yěntiki mmu wap akway bebhəŋ mandú.” ⁸ Nkoŋo ywi amət ane achí manə Símun Píta ane aka nnyén bé Andru arem ntá yi be, ⁹ “Mmǵ amət achi fá, ane ábhónǵ bekpəkó bret betay ne nsi epay, ke eyə chi yi ntá beyă böbhen?” ¹⁰ Yesu aghati bhə be, “Kũ ka bo máńchókó amik.” Tákə ayá nebhuət ére. Ekũ bo báchókó amik. Babhakanem bábhák mbə nká etay. ¹¹ Yesu asət ye bekpəkó bret bhə. Achyé nókó bakak ntá Mandem, akərə ntá bo abhen báchókó amik. Akũ enyumót ne nsi. Yěntiki mmu anyié kpát ajwi. ¹² Yěntiki mmu anyié nókó enĩ enén nékwáy yi, Yesu aghati bakoŋo bhi be, “Nyokotí ká mbwóptí ane áróbhé be yěnyĩŋ eke chəŋti ndéndem.” ¹³ Mányókóti ye mbwəpti ane bo mányíé, bárov. Ajwi bekay byo ne bepaya. ¹⁴ Bo abhen báchi aré, bágħó nókó erĩńĩ maknkay eyə, bárém be, “Tetep, né chi ndemekerĩnti Mandem ane ábhónǵ nyaka bətwə fá amik.”

¹⁵ Yesu aghó be bo báyan békem yi ne betan be máńkũ yi Mfə, afa, akó njie, abhak aré aywĩnti.

*Yesu are kə amfányen
(Mt 14.22-33; Mk 6.45-52)*

¹⁶ Bėku bégháká nókó, bakoŋo Yesu basep, barək angəkə manyu, ¹⁷ báchwe amem áchwí bərə pé nnyén berəŋ Kapěnaum. Beti ménan bégũ nyaka ené Yesu ábhíkí re temeri bhə. ¹⁸ Mbéep atanatan abho menu. Ekũ betanťi mpérényen eya anyén. ¹⁹ Bakoŋo bhi máńók mbə bəkilometa batay ne batandat. Bágħó nókó ndũ yi ákə anyén átwə kekwot ne bhə, bécháy békém bhə tontó. ²⁰ Ke Yesu aghati bhə be, “Báké chay. Chi me!” ²¹ Báká ye be yi anchwe amem áchwí. Nəchwe yi áchwé, áchwí arək ateme angəkənyén, ndũ nəchyényen enen bó bárov aré.

Bo bərə yán Yesu

²² Néyí nókó, bo abhen bárovhé ebhényen ene Yesu ne bakoŋo bhi báfú aré, bătík be ndiere áchwí amət ke achí nyaka are, ne be Yesu abhíkí chwe amem áchwí wu andək ne bagħókó bhi. Bó bárov nyaka yi bárovk.

²³ Efákári be bachwi achak ane áfú Tibérias átwə kekwot ndũ nebhuət ane bə mányíé nyaka bret mpok Acha anan áchyé bakak ntá Mandem. ²⁴ Bǵ bhə bágħó nókó ye be Yesu ne bakoŋo bhi, bápét bapu aré, bə babhəŋ báchwé amem bachwi yə, barək Kapěnaum ndu béyan Yesu.

Yesu chi nenyíé enén néchyè nepém

²⁵ Bágħáká nókó ebhə manyu ene Yesu árónǵ ne bakoŋo bhi, bágħó yi are, babhəp yi be, “Ntəŋ, əpə ətwə wen ntiki mpok?”

²⁶ Yesu akeme bhə be, “Tetətep, bápú yan me ěti bágħó berĩńĩ maknkay, ke ěti bret ane mányíé bájwi. ²⁷ Báké fyə ntí ndũ nenyíé enen néchəŋti. Fíé ká ntí chí ndũ nenyíé enen nepu chəŋti, nenyíé enen néchyè nepém enen nebħiki bhəŋ ngwenti, enen Me Mmu mfú ntá Mandem nchí chyə chəŋ be. ěti yə ke Etaya achyè erĩŋ betəŋ be yi ke áto me.” ²⁸ Bə bábħép ye Yesu be, “Betík Mandem ebhen sébhónǵ bəkũ nókó chi yi?” ²⁹ Yesu akeme bhə be, “Enyĩŋ ene Mandem áyan mánkũ chi be máńókó mmu ane yi áto.” ³⁰ Ekũ bárem ntá Yesu be, “Ntiki erĩŋ ókwáy ye bəkũ bé séngó, séńoko wə? Chəŋ óńkũ yi ntá yeŋe?”

³¹ Báchĩ mbi bhesé mányíe nyaka mana mpok bákə amem baso. Enyu eyə ke básĩńĩ amem Ekáti Mandem be, ‘Achyè nyaka bhə nenyíé enen néfú amfay!’” ³² Yesu aghati bhə be, “Tetətep, puyě Moses ke áchyé nyaka bachĩmbi bhəka nenyíé enen néfú amfay. Etaya ke áchyè bhe nenyíé enen mbəŋ enén néfú amfay. ³³ Nenyie Mandem chi mmu ane áfú amfay atwə, ne áchyè nepém ntá bǵ mmik.” ³⁴ Bárem ntá yi be, “Eta, chyě bhese nenyíé enə mpoknkem.”

³⁵ Yesu aghati bhə be, “Me ke nchí nenyíé enen néchyè nepém. Mmu ane átwə ntá ya apu pere ghok nsay ne mmu ane ásíki ntí ne me, apú bhón ekwaká manyiep wáwák. ³⁶ Ke ngátí bhe be yěndu bágħó me bábħíkí noko me. ³⁷ Yě nə, yěntiki mmu ane Eta áchyé me, átwə ntá ya. Ne yě mmu apú twə ntá ya məmbók yi, ³⁸ mbənyune mbíkí fú amfay ntwó fá amik bəkũ enyĩŋ ene məyán. Ntwə bəkũ chí enyĩŋ ene mmu ane áto me áyan məńkũ. ³⁹ Ne enyĩŋ ene mmu ane áto me áyan nkũ chi be nkéro yě mmu amət ane yi áchyé me áném, ke bé nkũ yěntiki mmu

wap ampɛtnsem ndũ nepém ndũ nywɔp enen ngwenti. ⁴⁰ Enyɪŋ ene Ɛta áyàŋ chí bé yě agha ane ághó Móywi, asiki nti ne yi, ámbónj nepém enen nebhiki bhəŋ ngwenti. Ne chəŋ nkɛ yi ampɛtnsem ndũ nepém ndũ nywɔp enen ngwenti.”

⁴¹ Bo Israel bábhó ye ménywinti ɛti Yesu, ndũ yi árémé be, “Me ke nchí nenyíé enen néfú amfay.” ⁴² Báre rem be, “Pú Yesu mmɔ́ Joséf né? Pú sérínj ɛtayi ne máyi? Ɛkɔ ná ke yi arem be, ‘Mfu amfay ke nchí ntwɔ fá amik?’” ⁴³ Yesu akeme be, “Dǒ ká nenywintí eneká nɔ. ⁴⁴ Yě mmu apú kwáy bétwɔ ntá ya mbák Ɛtaya mmu átó me abhíkí ya yi ntá ya. Ne mmu ane átwɔ ntá ya, chəŋ nkɛ yi ampɛtnsem ndũ nepém ndũ nywɔp ngwenti. ⁴⁵ Ɛchí amem basinj baremé kepinti be, ‘Chəŋ Mandem ántónj bó mankem.’ Yěntiki mmu ane ághókó, ne ághók enyɪŋ ene Ɛtaya árémé, átwɔ ntá ya. ⁴⁶ Mpu rem chi be mmu achi ane anan aghɔ Ɛtaya. Mmu ane áfú ntá Mandem ke ánán ághó yi. ⁴⁷ Tetɛtɛp, mmũ ane anoko ábhəŋ nepém enen nebhiki bhəŋ ngwenti. ⁴⁸ Me ke nchí nenyíé enen néchyè nepém. ⁴⁹ Bachĩmbi bheka mányíe nyaka mana amem baso, yě nɔ, bɔ mankem bágú. ⁵⁰ Ke né chi nenyíé enen néfú amfay, bé mmũ ane ányíé nó áké gu. ⁵¹ Me ke nchí nenyíé enen néchyè nepém enen néfú amfay. Mmu ane ányíé nenyíé enen, ábhák nepém mpoknkem. Nenyíé enen mɛchye chəŋ bé bǒ mmik mámbónj nepém, chi nyamwɛét ɛya.”

⁵² Enyɪŋ ene Yesu árémé ékú bo Israel bábhó bekem epáití ne bati, mándeme nɔkɔ be, “Ná mmũ-ne ákway bechye bhese nyamwɛét ayi be senyie?” ⁵³ Yesu aghati bhɔ be, “Tetɛtɛp, mbák bábhíkí nyíe nyamwɛét Mmu ane áfú ntá Mandem, mányú manonj ami, bǎpú bhəŋ nepém. ⁵⁴ Mmũ ane ányíe nyamwɛét ya ne anyú manonj ma, ábhónj nepém enen nebhiki bhəŋ ngwenti, ne chəŋ nkɛ yi ampɛtnsem ndũ nepém ndũ nywɔp enen ngwenti. ⁵⁵ Nyamwɛét ɛya ke áchí mbónj nenyíé menyie, ne manonj ama ke áchí mbónj mmém amen menyu. ⁵⁶ Mmu ane ányíe nyamwɛét ya ne anyú manonj

ma, achí babhát ne me, ne me nkwo nchí babhat ne yi. ⁵⁷ Ɛta mmu achi nepém ke átó me, ne ɛti yi ke nchí nepém. Nkúbhé enyu ɛyɔ ke ɛchi be, mmũ ane ányíe me ábhák nepém ɛti ya. ⁵⁸ Né chi nenyíé enen néfú amfay nétwɔ fá amik. Népu mbɔ enen bachĩmbi bheka mányíe nyaka, bágú. Mmũ ane ányíe nenyíé enen ábhəŋ nepém enen nebhiki bhəŋ ngwenti.” ⁵⁹ Yesu arem barak ane mpok yi áchí amem ekeré nenikimɛtí ene ɛtɔk Kapənaum átəŋ bo.

Beyǎ bakoŋo Yesu báchen yi, báro

⁶⁰ Bakoŋo Yesu bághókó nókó kɛpi eken yi árəm, beyǎ bhap béré rem be, “Ané ndak atanj acha, agha ákway beka wu?” ⁶¹ Yesu árínj bé baghókó bhi mánywinti ɛti ndak ane. Abhép bɔ be, “Bati ábé bhe ɛti ndak ane ndémé?” ⁶² Mbák mǎngó ye Me Mmu mfú ntá Mandem ndu nchí pɛtnsem amfay ndũ nebhɛt ane mfú, bǎrem bé yi? ⁶³ Ɛfónj Mandem ke áchyè nepém. Mmɛt nkwa apu kɛ yěnyɪŋ. Beyonj ebhén ngátí bhe bétwɔ ne Ɛfónj Mandem ne béchye nepém. ⁶⁴ Yě nɔ, mbák yeka bábhíkí noko.” Yesu arínj bo abhen bábhiki noko yi te ndũ nebhónet, ne arínj mmu ane ábhónj beti yi. ⁶⁵ Yesu arem ye be, “Ɛti yɔ ke ngátí bhé be mmu apú kway bétwɔ ntá ya mbák Ɛta abhíkí chye yi mbi.”

⁶⁶ Nebho mpok yɔ, beyǎ bakoŋo bhi báya mmɛt ansem, bó kɛpɛre koŋo yi. ⁶⁷ Ɛkú Yesu abhép baghókó bhi bati byo ne apay be, “Ná ne bhe, bǎrəŋ nkwo?” ⁶⁸ Símun Píta akeme yi be, “Ɛta, ntá agha? Wɔ ke óbhónj beyonj ebhen béchye nepém enen nebhiki bhəŋ ngwenti. ⁶⁹ Sənokɔ ne sérínj be wɔ ke óchí Mmu Nyánj ane Mandem átó.” ⁷⁰ Yesu akeme bhó be, “Pú njap be bati byo ne apay? Yě nɔ, mmũ ywɛka amɔt abhəŋ ɛfónj ebábu.” ⁷¹ Yesu árəm nyaka nɔ ɛti Júda, mmɔ́ Símun Iskariot, mbənyune Júda, mmu amɔt ndũ nkwo baghókó bhi bati byo ne apay, abhónj nyaka nkaysi beti yi.

7

Yesu ne bəmayi

¹ Barak ane áfúéré nókó, Yesu are kɔ mbəŋ ne mban, atú Gálili. Yi keyán beko

* **7:2** Ɛpa Bétem: Chi epá ene bo Israel mányie ndũ bétik mpok ane báchókɔ nyaka chi ndu bétem, mpok báfú Ijip bákɔ berəŋ Kanán.

atú Judéya mbonyune bo Judeya báyan nyaka mbi béway yi. ² Mpok yɔ, epá bo Israel ene bábhinji be Epa Bétém * érap kekwo. ³ Ekú bōmayi bārém ntá yi be, “Fá fá, dók atú Judéya be bakono bhe mángó menyinjí maknkay ebhen ókà. ⁴ Yě mmu apú kú menyinjí maknkay bhésé bhésé mbák áyan bo mándinjí yi. Těndu ókà menyinjí maknkay, kú nókó bhó kponoroŋ be mmik nkem ángó.” ⁵ Ke yě chi bōmayi kenoko yí. ⁶ Yesu arem ntá yap be, “Mpok aya ábhíkí re kway, ke ntá yeka yěntíkí mpok akway. ⁷ Bō mmik bápú kwáy bepap be. Bápap me mbonyune nchí rem be menyinj ebhen bó bákà beber. ⁸ Bě babhōŋ mändók ndü epa. Mpú rōŋ. Mpok aya abhíkí re kwáy.” ⁹ Yesu árém nó, arəp atú Gálili.

Yesu yi be menyinj ebhen yi átōŋ bífú chi amfay

¹⁰ Ené bōmayi mánán bāró, bārónó Yerúsalem ndü epa eyɔ, Yesu arək aré nkwo. Ke arək chi bhésé bhésé, kerōŋ kponoroŋ. ¹¹ Bōbati bo Judeya bārē yan yi aré mándeme nəkó be, “Yí achi fá?” ¹² Bo bārē rem beyá menyinj eti yi. Mbək mándeme nəkó be, “Yí achi erítí mmu.” Báchák be, “Nsé, ārwo bho be máném ebhi!” ¹³ Yě nɔ, yě mmu amət kerem enyinj kponórōŋ eti yi, mbonyune báchày nyaka bōbati bhap.

¹⁴ Egháká nókó nenti epa, Yesu arək amem ekerákap Mandem abho betōŋ bo Eyōŋ Mandem. ¹⁵ Bōbati bo Judeya bábhák maknkay ndü menyinj ebhen yi átōŋ mándeme nəkó be, “Ná mmü-ne aré rinji enyinj enyu ene, ené yi ábhíkí ghək ekáti?” ¹⁶ Yesu akeme bhó be, “Menyinj ebhen mětōŋ bėbhíkí fu ntá ya. Bífú chi ntá mmu ane átó me. ¹⁷ Yě agha ane ábhónó nti beka enyinj ene Mandem áyan, árinji be menyinj ebhén mětōŋ bífú chi ntá Mandem ne be puyě membōŋ ke ntí betōŋ bhó. ¹⁸ Mmu ane árēm menyinj ndü betōŋ ebhi, áyan kenókó eki yimbōŋ. Mmu ane áyan bo mánchyé kenókó chi ntá mmu ane átó yi, achi mmü tetep, bapu apú ne yi. ¹⁹ Moses achyé nyaka bhe bebhé, pú nó? Yě nó, yě mmu yweka apú bhare bhó. Ndaká yí báyan beway me?” ²⁰ Beyá

bo abhen báchí are bákéme yi be, “Efonó ebábá esōŋori wɔ! Agha áyan beway wɔ?” ²¹ Yesu akeme bhó be, “Nkú erinjí maknkay émət manyu áchok bhe. ²² Moses aghátí nyaka bhe be mǎnsyėbhé nókó bōbhėka. Yě nɔ, ebhé yɔ ebhiki fu nyaka ntá Moses. Efu chí ntá bachĩmbi abhėka. Ne bǎsiėp mmu ndü nywəbhé neywėmɛt. ²³ Bě bǎsiėp bo ndü nywəp neywėmɛt be bǎke kwen ebhé Moses. Bǎbenti ne me mbonyuné nkú mmü neme átán ndü nywəbhé neywėmɛt? ²⁴ Bǎké kpót manyé mmu bekonō menyinj ebhen bǎghó yi ákú. Bǎbhōŋ bekpót manyé sayri bekonō tetep Mandem.”

Bo bare bhép mbák Yesu ke áchí Mpeme

²⁵ Mbək bo Yerusalem bārē rem ye be, “Pú mmü ré báyan beway ne? ²⁶ Achí fá árēm keri kponoroŋ, ne bábhíkí rem yěnyinj ntá yi. Ekway bebhak be bōbati bārinji be yí chí Mpeme Mandem afyé nyaka bariėp be átō? ²⁷ Ke sérinji ebhak ene mmü-ne áfú. Mpok Mpeme Mandem afyé nyaka bariėp be átō átów, yě mmu apú rinji nebhuet ane yi áfú.” ²⁸ Ekú, ndu Yesu átōŋ bho amem ekerákap Mandem, arem ne eyōŋ etanatan be, “Bǎrinji me, ne bǎrinji ebhak ene mfú? Mbíkí twɔ ndü betōŋ ebha. Mmü ane átó me achí mmü tetep. Bǎbhíkí rinji yi. ²⁹ Ndinjí yi, mbonyune mfú chí ntá yi, ne yi ke átó me.”

³⁰ Enyinj Yesu árémé ekú bārē yan bekem yi, ke yě mmu abhíkí tək yi awɔ amɛt, mbonyune mpok ayi abhíkí re kway nyaka. ³¹ Beyá bo mánóko yi, mándeme nəkó be, “Mbák Mpeme Mandem afyé nyaka bariėp be átō ántwó, chōŋ ankú menyinjí maknkay ebhen bėchá ebhen mmü-ne ákú?”

Bátó bo be mánkém Yesu

³² Bōnkwo Fárisi bǎghókó nókó ndü bō eka yɔ bārēm beyá menyinj eti Yesu, báchem ne bōbati bachiákap, bátó babhabherí abhen ekerákap be mankem yi. ³³ Yesu arem ye ntá yap be, “Mbōŋ bėpet bebhak ne bhe ndü mómbinji mpok ke ndók ntá mmu ane átó me. ³⁴ Chōŋ mǎnjan me, ke bápú ghó me. Nebhuet ane mērōŋ bápú kwáy bétwɔ aré.” ³⁵ Bo Israel bábhó berem ne bati be, “Ati bérōŋ fá, ené sépú kway chōŋ begħó yi? Ati berōŋ chi etókó mankó ené bō bhese bátáká bārónó aré ke? Áyan berōŋ bétōŋ bo

abhen bápú bo Israel aré ke? ³⁶ Yi be ‘Chon sénján yi, ke sepu ghə, ne bé nebhæet ane yi áròn, sépú kway beron are. Nó be yi?’ ”

Manyiep amen áchyè nepém

³⁷ Egháká nókó nywəbhé ngwenti epa, nó chi, nywəp negho enen epä eyə, Yesu afate arem ne eyon etanatañ be, “Mmü ane manyiep ákwak yi, ántwó ntá ya. † ³⁸ Echí nkúbhé mbə enyu básíní amem Ekáti Mandem be, ‘Mmü ane anókó me, manyiep amen áchyè nepém áfu yi anti ansep noko mbə nyén.’ ” ³⁹ Yesu árəm nyaka nə ěti Efónó Bedyere ené bábhónó bechye ntá bo abhen mánoko yi. Bábhíkí re chye nyaka Efónó Bedyere ntá bo abhen mánoko mbənyune Mandem ábhíkí re sət nyaka Yesu amfay, ányché yi kenókó.

Bétáká békwen nénti beyä bho ěti Yesu

⁴⁰ Bo bāghókó nókó beyon ebhén Yesu árémé, mbək bo bábhə berem be, “Né, chí ndemekepinti Mandem ane ábhónó nyaka bétwə.” ⁴¹ Báchák be, “Chi Mpeme Mandem afyé nyaka bariep be ätò.” Ke abhénéfú bárem be, “Yi abhəñ befu chi atú Gálili ke? ⁴² Pú básin amem ekáti be, Mpeme Mandem afyé nyaka bariep be ätò chi ebhárémə Mfə Debhít ne abhəñ befu chi Bétlehem, etək nebhə Mfə Debhít?” ⁴³ Eká ákóré ne betaka bekwen nenti nap ěti Yesu. ⁴⁴ Mbək ayap báyan nyaka bekem yi ke yě mmu ketək yi awə amæet.

Böbati bo Israel keka ne Yesu

⁴⁵ Babhabheri abhen ekerákap Mandem bápét ye nsem ntá böbati bachiákap ne bönkwo Fárisi. Böbati bábhép bhó be, “Ndaká yí bábhíkí twə ne yi?” ⁴⁶ Babhabheri ekerákap bákéme bhə be, “Yě mmu abhíkí re rem menyü menyin ebhen mmü wu árəm!” ⁴⁷ Bönkwo Fárisi bákéme bhə be, “Arwə be nkwo bāgúré ebhi? ⁴⁸ Bāghə yě münti etək amət anókó yi? Bāghə yě münkwo Fárisi anókó yi? ⁴⁹ Ndiere ndéndemebho abhen, bábhíkí rinji bebhé Moses ke mánoko yi. Ntá Mandem, bə mankem báberp!” ⁵⁰ Nikədəməs, mmü

wap amət ane ánánj arónó nyaka ntá Yesu abhəp bhə be, ⁵¹ “Ebhé eyese éká be mánchyé mmu ntemsi ené bábhíkí re tan yi, mándiní sayri sayri enyin ené yi áka?” ⁵² Bákéme yi be, “Wə nkwo əchí mmü Gálili? Yiní Ekáti Mandem, chon óngó bé yě ndemekepinti amət apú kway befu atú Gálili.” ⁵³ Yěntiki mmu áró ye, agure eket eyi. ‡

8

Ngoré ane bákémé ndü akwen berwəp

¹ Yesu arək amfay Njie Menək Olif. ² Néyí nókó, apetnsem ekerákap Mandem bëti bëti. Bö mankem bārók ntá yi. Achəkə amik, abho beton bhə Eyon Mandem. ³ Baton-ebhé Mandem ne bönkwo Fárisi báyá ngoré ane bákémé ndü akwen berwəp, bätwó ne yi, bätəp besí bö mankem. ⁴ Bárém ntá Yesu be, “Nton, bákém ngoré ndu ákwən berwəp. ⁵ Ekáti bebhé Moses éghati bhese be bábhəñ bétémti enyü ngoré ne ne batay mángwáy. Jrem bé yí?” ⁶ Bárém nə ndu memə yi be mámbón mbi bebhat ndak yi amæet. Yesu atep ntí amik, ansinji noko enyin amik ne senon awə. ⁷ Ndu bārən ambi berem be yi ányché bhə eyon, anyabhe mmæet téé, aghati bhə be, “Mmü ywəka ane ábhíkí re kə bebú ánjambi ámbwəp ntay antem yi.” ⁸ Apet atep ntí amik ánsinji nókó enyin amik ne senon awə. ⁹ Bö bhə bāghókó nókó enyin ene Yesu árémé, bábhó berə amət amət, bebho ne baseansi. Yesu arəp aywinti ne ngoré wu aré téé, besí bhi. ¹⁰ Yesu ayon amik arem ntá yi be, “Mma, bó bāchí fá? Yě mmu abhíkí rem be mángwáy wə?” ¹¹ Akeme Yesu be, “Eta, yě amət.” Yesu arem be, “Me nkwo mbíkí rem be mángwáy wə. Dók, ke óké pəre kə bebú”.

Yesu chí Erónó mmik

¹² Yesu apet abho béghati bho menyin. Arem be, “Nchí erónó ene échyè nepém. Mmu ane ábháré mmæet ne me, ábhəñ bediéré ebhen békə bo mámbón nepém, ne apú kə amem ejuri.” * ¹³ Bönkwo Fárisi

† **7:37** Mpok epä yo, bo Israel bätik nəkə nyaka ndu Mandem áchyé bhə manyiep amen áfú chi ndü setárebhé, mpok bákə amem baso. ‡ **7:53** Ndu eyonó Grik, ndónj 53 ne ané (Jn 8.1) achem ndu amət. ěti yo ke TEV (Today's English Version) afyé barónj eyə apay ndu (Jn 8.1). * **8:12** Yesu áyan nyaka bo mándinji be yí achi erónó ene éká bo mándinji tetep ane Mandem áyan bə mandinji.

bárem ye ntá yi be, “Wò mbòñ òrèm òti mmuet ye. Enyìn ené òrèm puyě ndak.”
 14 Yesu akeme bhò be, “Yě émbak be nchí rem chí òti mmuet eya, enyìn ené mérémm chí mbòñ ndak, mbònyune ndíní ebhak ené mfú ne ebhak ené mérémm. Ke bábhíkí rìnì ebhak ené mfú ne ebhak ane mérémm. 15 Báyìnì bho chí ne amík ke mǎmkpòt manyé yap. Mèmbòñ mpú kpót manyé mmu. 16 Yě émbak chí bé métàn bhó, enyu ené métàn échí erírì mbònyune puyě me awántí ke nchí tan bo. Me ne mmu ane átó me ke sérèmm enyũ mmu áchí. 17 Básiñ ndũ ekáti bebhé eyeka be, batísie bati apay mándem enyìn émòt, nó chí enyìn ene bó bérémmé échí tetep. 18 Mèmbòñ nchí te ntísie bé enyìn ene mérémm chí mbòñ ndak, ne Etaya mmu átó me àtè me ntísie nkwo be enyìn ene mérémm échi tetep.”
 19 Bábhép ye yi be, “Etaye achí fá?” Yesu akeme bhò be, “Bábhíkí rìnì me, ne yě Etaya, bábhíkí rìnì. Mbò bǎrínì me, mbu bǎrínì Etaya nkwo.” 20 Mpok Yesu átòn bho amem ekerákap Mandem ke yi árémmé beyòñ ebhen. Achí nyaka kékwót ne bekabhe akap. Yě mmu ketòk yí mbònyune mpok yi abhíkí re kway nyaka.

Enyìn Yesu árémmé òti ebhak ene yi afú

21 Yesu apet aghati bhò be, “Nchí rò bhe, béròñ. Nnán ndók, chòñ mǎnjan me. Ke bǎgu chòñ ndũ bebú ebheka. Bǎpú kwáy bétwò ebhak ene mérémm.” 22 Bo Israel bábhó ye berem be, “Yí be ‘Nebhuet ane mérémm, bǎpú kwáy bétwò are,’ áyan beway mmuet ke?” 23 Yesu aghati bhò be, “Báchí bǒ mmik. Mfu chí amfay. Báchí bǒ mmik ne, mpú mmũ mmik ne. 24 Èti yò ke ngáti be bé chòñ mǎngú ndũ bebú ebheka. Chòñ mǎngú ndũ bebú ebheka mbák bábhíkí noko bé nchí mmu ane nchí.” 25 Bábhép yi be, “Wò òchí agha?” Yesu ákeme bhò be, “Nchí mmu ane ngáti bhe te nebhònet be nchí. 26 Mbòñ beyá bebéptí menyìn ebhen mǎkwáy berem èti yeka ne nsòt betan be. Ke mpú kù nò, mbònyune mmu ane átó me ábhuerè barièp ami, ne ndierè menyìn ebhen yi ághàti me ke nchí ghati bǒ mmik.” 27 Ene Yesu árèmm nò, bó kejwimem bé yi árèmm chí èti Eta. 28 Èkú Yesu aghati ye bhò be, “Mǎnán mǎnjon Me Mmu mfú ntá Mandem amfay, chòñ

mǎndìnì bé nchí mmu ane nchí, ne bé mpú kù yěnyìn ndũ betan ebha. Nchí rem chí enyìn ene Eta ághàti me ndém. 29 Ne yí mmú átó me, achi ne me. Abhíkí rò me mbak awanti mbònyune mékù chí menyìn ebhen yi ákòñ.” 30 Beyá bó abhen bǎghókó beyòñ ebhen, mánòko yi.

Yesu ne Abraham

31 Yesu arem ye ntá bo Israel abhen mánòko yi be, “Báchí bakoño bha tetep mbák mǎndók ambi bekoño beyòñ ebha, 32 ne chòñ mǎndìnì tetep ane Mandem, ne tetep wu amferè be ndũ kesem.” 33 Bákéme yi be, “Séchí bebharébhò Abraham, ne yě mpok apú ane séchí basem ntá mmu. Ndaká yí òrèm be chòñ sémfú ndũ kesem?”

34 Yesu akeme bhò be, “Tetèter, yěntiki mmu ane ákù bebú, achí nsemé-bebú. 35 Nsem apú bhak ndũ nneréket mpoknkem. Mmó nneréket ke ábhák are mpoknkem. 36 Mbák ye mbòñ mmó amferè be ndũ kesem, chòñ mǎmbak ngàngan tetep. 37 Ndíní bé báchí bebharébhò Abraham. Yě nó, bǎyan mbi beway me mbònyune eyòñ eya épú chwe amem bati yeka. 38 Nchí ghati bhe chí menyìn ebhen ngó ntá Etaya, ke bákù chí menyìn ebhen etayeka ághàti bhe.” 39 Bǎghàti Yesu be, “Etayese chí Abraham.” Yesu arem be, “Mbò báchí bǒ Abraham tetep, mbú bákù menyìn mbò Abraham ákù nyaka. 40 Ke báyàn mbi beway me, me mmu ngáti bhe tetep ane ngókó ntá Mandem. Abraham apú kù nyaka nò. 41 Bákù menyìn mbò etayeka.” Bǎghàti yi be, “Mandem ke achi etayese, sépú bǒ-enòñ.” 42 Yesu aghati bhò be, “Mbò Mandem achi etayeka, mbu bákòñ me, mbònyune mfú chí ntá Mandem. Mbíkí twó chí ndũ mmuet ya, yi ke átó me. 43 Ndaká yí bǎpú jwimem ndũ menyìn ebhen mérémm? Chí mbònyune bábhíkí bhòñ ntí beghok beyòñ ebha. 44 Bè báchí bǒ etayeka Satan, ne bákòñ beku chí menyìn ebhen etayeka áyàn mǎnkù. Achí ngwayti bho te nebhònet. Abhíkí kòñ tetep Mandem mbònyune tetep apu ne yi. Mpok yi ásè nsé, ákù chí enyìn ene ékó ndòñ ámòt ne epìn eyi, mbònyune achi nsense, ne nsé enkem éfú chí ntá yi. 45 Ke tǎndu mǎghàti bhe chí tetep Mandem, bǎpú

noko enyiyi ene mǎrēm. ⁴⁶ Ntiki mmũ ákwáy betōñ be nkũ bebú? Mǎrēm chi tetep, ndaká yí bǎpú noko me? ⁴⁷ Mmu ane Mandem áchí etayi, ákōñ beghok eyōñ eyi. Ntí ane bǎbhíkí kōñ beghok Eyōñ Mandem achí be bǎpú bǎbhi.”

Yesu achá Abraham

⁴⁸ Bǎbati bo Israel bákéme yi be, “Sébhíkí kũ nefwōp berem be òchí mmu Samária ne bé efóñó ebúbũ éśòñori wō?” ⁴⁹ Yesu akeme be, “Mbíkí bhōñ efóñó ebúbũ. Mǎchýè Etaya kenókó, ke bǎchōñti nnyén ena. ⁵⁰ Mbíkí bhũere nti bé bo mánchýé me kenókó. Ke mmũ achí ane áyāñ bé bo mánchýé me kenókó, ne yí ke ákwáy berem enyũ menyiyi bébhōñó bébhak. ⁵¹ Tetétep, mmu ane ábhũere eyōñ eya, apú gú wáwák.” ⁵² Bo Israel bhō bǎrem be, “Békōño beyōñ ebhe, ségho néne be òbhōñ efóñó ebúbũ. Abraham agũ nyaka, baremé kepñinti Mandem mankem bágú nkwo, ke wō, òrēm be, ‘Mbák mmu ámbúré beyōñ ebha apú gú wáwák.’ ⁵³ Wō, òchá etayese Abraham mmu ágú nyaka? Baremé kepñinti Mandem nkwo bágú nyaka! Òsòt mmũet ye mbō agha?” ⁵⁴ Yesu akeme bhō be, “Mbák mǎchýè mmũét eya kenókó, nó kenókó eka kápú yěnyiyi. Etaya ke áchýè me kenókó, ne nkúbhé yi ke bǎrēm be achi Mandem ayweka. ⁵⁵ Ke yěndu bǎrēm be yi achi Mandem ayweka, bǎbhíkí riñi yi, me ke ndíñi yi. Mbō ndem bé mbíkí riñi yi, mbũ nchí se chi nse mbō bēka. Ndíñi yi ne nchí bhũere eyōñ eyi. ⁵⁶ Chi-mbi yweka Abraham, āñōñ nyaka ne mañák bégho nywōp netwō ena. Aghó nó, nti néri yi amem.” ⁵⁷ Bǎbati bo Israel bhō bǎrem ye ntá yi be, “Òbhíkí re ghaka yě mamié besa bepáy nsem byo, òbhé òñāñ ògho Abraham-ε?” ⁵⁸ Yesu aghati bhō be, “Tetétep, Abraham ápéere bhák, Me Nchí.” † ⁵⁹ Ekũ bǎbho bebwōpti batay betemti yi ne yó mángwáy, ke Yesu abhesē, te áfú amem ekerákap Mandem.

9

Yesu akũ nnémámik aghó mban

¹ Ené Yesu áfũèt árōñ, aghó mmú ane achi nnémámik te ndũ nebhe eni. ² Bakōño bhi bǎbhép yi be, “Ntōñ, bebú agha bekũ amík mmũ ne ánémé? Ebhi yímbōñ, ke ebhen chi ne nno?”

³ Yesu akeme bhō be, “Puyě chi bé mmũ-ne akũ bebú, ne puyě chí be etayi ne máyi bakũ bebú. Amík áneme yi chi be eyō énkwak bo mángō enyũ enyiyi maknkay ene Mandem aywñti ákwáy bekũ. ⁴ Sébhōñ bekũ betik ebhen mmu ane átó me ndũ mpok ane beti bébhíkí re twō. Beti bétwō, ne ménāñ méntwō, yě mmu apú pere kway bekũ betik. ⁵ Mpoknkem ane nchí fá amík, nchí eróñó ntá bǎ mmik.”

⁶ Arémé nókó nō, apá batié amik, anywōbheri ntōp ne senōñ awō ndũ nebhuet ane yi apá batié, asōt ntōp wu achōri yi amík ⁷ aghati yi be, “Dók ndũ ěntiñnyén Sílom, sǎ besí aré.” Sílom chi “Bátó”. Mmu wu arāk, aso besí aré ne mpok ápètnsem are ghó mban. ⁸ Bakokosi bhi ne bǎ mankem abhen bǎríñi nyaka yi mbō nniñi meníñi, bǎbho berem be, “Pú mmú nyaka áchòkō aniyi nòkō meníñi ne?” ⁹ Mbók bhō bǎré rem be, “Chí yi.” Bǎcháak be, “Ae, ke achí mbō yi,” ke yímbōñ arem be, “Chí me.” ¹⁰ Bǎbhép yi be, “Éfákári ná ke òbhō beyōñ mban?” ¹¹ Akeme bhō be, “Mmu ane áká nnyén be Yesu ke ányóbhéri ntōp, asōt, achōri me amík, arem be ndók ndũ ěntiñnyén Sílom nsó besí aré. Ndók aré nso besí, mbo beyōñ mban.” ¹² Bǎbhép yi be, “Mmũ-ré achí fá?” Akeme bhō be, “Mbíkí riñi.”

Báre bhép enyu éfákári ke nnémámik abho beyōñ mban

¹³ Bǎsōt nnémámik ane Yesu áká yi ághò mban bǎrók ntá bǎnkwo Fárisi. ¹⁴ Ndũ nywōbhé neywēm̄et bo Israel ke Yesu ányóbhéri nyaka ntōp awati yi amík, amík anene yi. ¹⁵ Bǎnkwo Fárisi bǎpet bǎbhép yi enyu éfákari ke yi ághò mban. Aghati bhō be, “Awátí ntōp me amík, nsó nókó besí, mbo beyōñ mban.” ¹⁶ Mbók bǎnkwo Fárisi bhō bǎrem be, “Mmũ ane akũ enyiyi ene abhíkí fú chi ntá Mandem mbōnyune apú noko

† 8:58 Me Nchí: Chí nnyén enen Mandem, nkúbhé mbō enyũ yi ághati nyaka Moses (Ésōdos 3.14).

nywəbhé neywəməet enese.” Ke bachak bǎré rem be, “Ná mmu bebú ákway bekə menyũ menyĩnĩ maknkay ebhen?” Akwə akwen nenti enap. ¹⁷ Bǒnkwə Fǎrisi bǎpet bǎbhép nnémámik ane Yesu ákə yi ághò mban be, “Wə bé mmu wu ke ákú óghò mban, akáysí be yi achi agha?” Akeme bhə be, “Chí ndemekepĩnti Mandem.”

¹⁸ Bǒbati bo Israel kenókó be amík anan aneme nyaka yi ke apet abho begho mban, kpate mpok bǎbhĩnĩ máyi ne etayi, ¹⁹ bǎbhép bhə be, “Mmǒ ywəka ne, bǎrəm bé amík aneme yi tǎndu nebhe eni? Efakari ná ke yi ághò mban néné?” ²⁰ Nnə ne chi bákeme be, “Sérĩnĩ bé ne chi mmó ywese, ne bé amík aneme yi tǎndu nebhe eni. ²¹ Ke sébhíkí rĩnĩ enyu éfákárí ke yi ághò mban néné. Ne sébhíkí rĩnĩ mmũ ane anene yi amík. Bép ká yi. Apú chí mandú mmó. Chəŋ yĩmbəŋ angati bhe.” ²² Chi ne nnə bákéme enyu eyə mbənyune bǎchəy nyaka bǒbati bo Israel ne ntí be báká nyaka eyəŋ émət be mbák mmu ándem be Yesu chi Mpeme Mandem afyé nyaka bariep be ätə, bǎbək yi ndũ ekeré nenikímueti eyap. ²³ Ekə ye chi ne nnə bǎrem chi be, “Apú mandú mmó. Bép ká yĩmbəŋ angati bhe.”

²⁴ Ndəŋ ené éjwí epay, bǎbhĩnĩ nnémámik ane Yesu ákə yi ághò mban, baghati yi be, “Dem tetep aywe besí Mandem. Sérĩnĩ be mmũ ane órəm nə be anéné wə amík chi mmũ bebú.” ²⁵ Akeme bhə be, “Ke chí mmũ bebú ke puyě mmũ bebǎ-a, mbíkí rĩnĩ. Ené ndĩnĩ chi be nchí nyaka nnémámik, ke néné nchí ghə mban.” ²⁶ Bǎbhep yi be, “Akú yi ntá ye? Ná yi ákú ke óghə mban?” ²⁷ Akeme bhə be, “Nnəŋ ngátí bhe, ke bǎbhíkí noko, ndaká yí bǎpet bǎbhép me? Bě nkwo báyaŋ bebhak bakonə bhi?” ²⁸ Bǎbhó besəkəti yi mándeme nəkə be, “Wə ke óchí nkonə ywi, bese séchí chí bakonə Moses. ²⁹ Sérĩnĩ bé Mandem arem nyaka kepĩ ne Moses, ke mmũ-ne, sébhíkí rĩnĩ ebhak ene yi áfú.” ³⁰ Akeme bhə be, “Echí me nepəp tontó be bǎbhíkí rĩnĩ ebhak ene yi áfú, yǎndu yi anéné me amík! ³¹ Sérĩnĩ be Mandem apu ghok bǒ bebú. Aghok chi mmu ane

áchyè yi kenókó, ankə nəkə menyĩŋ ebhen yi Mandem áyaŋ. ³² Tě mmik ábhó, sébhíkí re ghók be mmu akə amík anéné mmu ane bǎbhé yi amík néménémé. ³³ Mbə mmũ ne abhíkí fú chi ntá Mandem, mbə abhiki kway békə ene enyĩŋ.” ³⁴ Bákéme yi be, “Kwáé, wə mmu bǎbhé ndũ bebú, óyaŋ betəŋ bhese?” Bapuri yí bátén nefi be ámfú eket nenikímuet eyap.

Bo abhen bǎbhíkí noko, bachi manémámik

³⁵ Yesu aghók bé bǎbók mmu ane yi ákú amík anéné baten nefi. Abho beyan yi. Aghó nəkə yi, abhép yi be, “Onókó Mmu ane áfú ntá Mandem?” ³⁶ Yi akeme Yesu be, “Eta, mmu wu chi agha? Ghatí me, be nnókó yi.” ³⁷ Yesu aghati yi be, “Onəŋ óghə yi, ne yí ke árəm kepĩ ne wə néné.” ³⁸ Mmũ wu arem be, “Acha, nnókó.” Akwén Yesu bekak, abho béchyə yi kenókó. ³⁹ Yesu arem be, “Ntwə fá amík be mámkpót manyé bho. Ntwə bé bo abhen bachi amík néménémé mangə mban, ne bé amík anémé abhen bǎghə mban.” ⁴⁰ Mbək bǒnkwə Fǎrisi abhen bachi nyaka kekəwət bǎghókó nókó enyĩŋ ene yi árémé, bǎbhép yi be, “Orəm nə chi be bese nkwo séchí amík néménémé ke?” ⁴¹ Yesu akeme bhə be, “Mbə bǎchí amík néménémé mbú bebú bépú ne bhe. Ke tǎndu bǎrəm be bǎghə mban, bebú ebheka berəp ne bhe.”

10

Yesu atém nekay ěti mbabheri bǎghónəmən ane tetep

¹ Yesu arem be, “Tetĕtep, mmũ ane ápú fǎét ndũ nnyũbha ánychwe ndũ nkwo bǎghónəmən, ke áko chí ebhak échák anchwe amem, chí ngép. Mbák épú nə, chí ngébhé ntantaŋ. ² Ke ane áfǎét ndũ nyũbhá, chí mbabheri bǎghónəmən. ³ Mbabheri nnyũbha, ənene nyũbhá ntá yi. Bǎghónəmən árĩnĩ eyəŋ eyi. Abhĩnĩ yó ndũ manyén ayap, ansət yó amfu ne yə. ⁴ Ne ánəŋ ántén yó ankem nefi, árəŋ ambi, yó ánkonə nəkə ansem, mbənyune árĩnĩ eyəŋ eyi. ⁵ Apú konə kenkǒ mmu. Abwé yi bwé, mbənyune ábhíkí rĩnĩ eyəŋ eyi.” ⁶ Yesu atém bo Israel nekay enen, ke bó kejjwimem ndũ ntí nekay.

Yesu ke áchi Erítí Mbabheri bághónómén

⁷ Ἐκῆ, Yesu apet aghati bhə be, “Τετέτερ, με κε nchí nyūbhá bághónómén. ⁸ Bō mankem abhen bayambi bátwō ke mētṵwò, chí baghép ne baghép batan̄ batan̄. Baghónómén ábhíkí ghók bhə. ⁹ Με κε nchí mbinywəp. Mmu ane áfəēt ntá ya ke anchwe, enyīn̄ épú tək̄ yi. Achwè, amfú mbə enyū yi ákónó, ambón̄ yēntiki enyīn̄ ene yi áyan̄. ¹⁰ Ngép átwò chí béghēp aghép, béwáy, ne béchón̄ti. Ntwə bé bo mámbón̄ nepém ne bé mámbón̄ nə nénjwí pəət ne áfók ankem.

¹¹ “Με κε nchí erítí mbabheri bághónómén. Erítí mbabheri bághónómén áchyè nepém eni ēti bághónómén ayi. ¹² Mmū ane básóre ndū betik be ámbábhéri nókó bághónómén ené yi ápú mbabheri bághónómén ne yə apu ayi, ághə nkṵwə ndu átwò andə bághónómén ambəé, nkṵwə ankém mbək, ne antak achak. ¹³ Abhé mbənyune achí chí mūbetik, ne ápú fyé ntí ne bághónómén. ¹⁴ Mmε κε nchí erítí Mbabheri bághónómén. Ndíñí bághónómén aya, ne bághónómén aya áriñi me, ¹⁵ nkúbhé mbə enyū Etaya áriñi me, me ndíñi Etaya. Ne nchí chye nepém ene ēti bághónómén. ¹⁶ Mbōñ bághónómén ácháκ ané ápú ndū nkṵwə bághónómén ane. Mbəñ bésət yó nkṵwə, ntwó ne yə, bé ánychém mməet ne anéfú. Chəñ ánkəñə eyəñ eya. Enkə yó ankem ámbak ndū nkṵwó ámət ané ábhónó mbabheri bághónómén amət. ¹⁷ Etaya akəñ me mbənyune nchí chye nepém ena be mpet mbəñ nə. ¹⁸ Yé mmu apú ane ásət nepém ena ntá ya. Məmbōñ κε nchí chye nepém ena. Mbōñ betan̄ béchye nə, ne mbōñ betan̄ bépét bebhəñ nə. Ene, chí enyīn̄ ené Etaya ághátí me nkə.”

¹⁹ Beyəñ ebhen békə ákəre apet ákwén nenti bo Israel. ²⁰ Beyä bhap béré rem be, “Ἐφόνό ebábə éśəñəri yi! Abhokori! Ndaká yí bāté, bághòk enyīn̄ yi árèṃ?” ²¹ Ke bácháκ béré rem chí be, “Puyē menyīn̄ ebhen mmu ane efónó ebábə éśəñəri yi akwáy berem ne. Ἐφόνό ebábə ékwáy békə nnémámík ángò mban̄-á?”

Bo Israel bábyak Yesu

²² Mpok aghaka ane bo Israel mányīe epa ene bátik ndu máníkímmet báfyé ekerákap

ene Yerúsalem awə Mandem. ²³ Mban̄ are kwen, Yesu arək ekerákap Mandem, are kə ndu móket mambarenkók ane bábhñi bé móket mambarenkók Sólomon. ²⁴ Bo Israel bárók, bákáp yi, bábhó bebhep yi be, “Chəñ óndə sénon̄ entat ná κε óngati bhese mbák wə κε óchí Mpeṃe Mandem afyé nyaka bariēp be áto. Mbák wə κε óchí Mpeṃe, ghatí bhesé kponorəñ.” ²⁵ Yesu akeme bhə be, “Nnán̄ ngáti bhe, κε bábhíkí noko. Betik ebhen mēkə ndū nnyén Etaya bétəñ be enyū mmu nchí. ²⁶ Yé nə, bápú noko mbənyune bápú ndū nkṵwó bághónómén aya. ²⁷ Bághónómén aya ághòk eyəñ eya. Ndíñi yó, ne yə ákəñə me. ²⁸ Ne nchí chye yó nepém enen nebhiki bhəñ ngwenti. Apú gú áném. Mmu apú ane ákwáy béferε yó amóya. ²⁹ Etaya mmu áchyé me yə, achá bo mankem. Ne mmu apú kwáy beferε yə ndu amə yi. ³⁰ Me ne Etaya séchí mmu amət.”

³¹ Yesu árémé nókó nó, bo Israel bápēt bábho bebwəpti batay ndu betemti yi ne yó mángwáy. ³² Yesu arem be, “Ntōñ be beyä berítí menyīn̄ ebhen nkə ndū nnyén Etaya. Ndu menyīn̄ ebhen menkem, ené ékú báyan̄ beway me ne batay chí ené?” ³³ Bo Israel bákéme yi be, “Sépú yan̄ béwáy wə ne batay ēti erítí enyīn̄ ene óká, κε ēti órēm be óchí Mandem yēndu óchí nkṵwəñwan̄.” ³⁴ Yesu akeme bó be, “Pú básin̄ amem ekáti bebhé eyeka be Mandem arem be, ‘Me ndem bé bächí bəmandem?’ ³⁵ Séríñi bé enyīn̄ Ekáti Mandem érēm épú kway bewupsi enyu. Mbák Mandem abhñi nyaka bo abhen bághòk eyəñ eyi be bəmandem, ³⁶ ná bákway berem be mērēm be nchí Mandem ndū ndémé be nchí Mmə Mandem, mmu yi áyábhé átó fá amik? ³⁷ Mbák mpú kə chí betik Etaya, báké noko me. ³⁸ Ke mbák mēkə chí betik Etaya, yēndu bábhíkí noko me, nokó ká enyīn̄ ené betik ebhén mēkə béghāti bhe. Chəñ eyə énkṵwak mändin̄i, ne mánjwimem bé Etaya achi babhat ne me, ne me nchí babhat ne Etaya.” ³⁹ Bápēt bábho beyəñ mbi ndu bekem yi, afori bó amə arək ebhakayi.

⁴⁰ Apetnsem ebhé manyu Jódan, ndū nebhūet ane Jñn ájwiti nyaka bhə, abhak aré. ⁴¹ Beyä bo bárók ntá yi mándeme nəkə

be, “Jñn ábhíkí ká yěnyíñí maknkay émɔt, ke yěntíkí enyíñ ene yi árémé ɛti mmũ ane échí tetep.” ⁴² Beyǎ bo mánókó Yesu ebhak eyɔ.

11

Newú Lásárɔs

¹ Mmũ amɔt achi nyaka etɔk Bétani, ane áká nnyén be Lásárɔs. Akwén neme. Bétani abhak etɔk ene María ne mómayi Matá báchòkɔ. ² María wu, ke áwátí nyaka bekek Yesu Acha ne bawerérier, are tɛse ne emenéntí yi. Yi ke mómayi Lásárɔs akwene nyaka neme. ³ Éká bǔmayi bátó eyɔñ ntá Yesu Acha be, “Acha, mmæere ywe ane ókónjǎ áme.” ⁴ Yesu ághókó nókó ntó enen arem be, “Neme enén népú nemé newú, néchí chí béká bo mángó betañ Mandem. Nétwɔ chí be némbák enyíñ ené éká bo mángó be Mmɔ Mandem abhəñ betañ.”

⁵ Yesu akəñ nyaka Matá ne bǔmayi María ne Lásárɔs tontó. ⁶ Yě nɔ, mpok yi ághókó bé Lásárɔs áme, achəkɔ ebhak ene yi achi ndũ manywɔp apay. ⁷ Manywɔp yɔ apay áfúéré nókó, arem ntá bakoŋo bhi be, “Sémpétnsəm atú Judéya.” ⁸ Bakoŋo bhi bárem be, “Ntəñ, ébhíkí re tat ene bǔ batí Israel báyan bétemti wɔ ne batay mángwáy, əbhé ɔpétnsəm aré?” ⁹ Yesu akeme bhɔ be, “Pú maŋəkó nywɔp áchi byo ne apay bébho beti bégháka beku? Mmu ane ákə ne ngósí, apú chíñti nekwen mbənyune ághə erónjǎ mmik. ¹⁰ Ke mmu ane ákə ne beti áchíñti ankwen mbənyune mban apu ghɔ.” ¹¹ Yesu átémé nókó nekay enen, aghati ye bhɔ be, “Mmæere ywese Lásárɔs akwen kenó, ke nchí rəñ ménéme yi ndũ kenó.” ¹² Bakoŋo bhi bárem be, “Acha, mbák əbhəre kenó, chəñ aŋeme, ambak sayri.” ¹³ Kenó ekən Yesu árémé nyaka be Lásárɔs əbhəre kebhak chi newú ke bákáysi be Yesu arem chi be Lásárɔs əbhəre kenó mbónj. ¹⁴ Éká, ye Yesu aghati bhɔ kponorəñ be, “Lásárɔs agu, ¹⁵ ne ɛti yeka, mbónj maŋák be mpú aré mbənyune efakari chi be be mánókó. Séndák séngó yi.” ¹⁶ Tɔmás ane bábhinj be Éfák, arem ntá bati bakoŋo Yesu abhénéfú be, “Séndák ká nkwɔ be Yě chí newú, séngú ne yi.”

Yesu ke ákə bawú mámpétnsəm ndũ nepém

¹⁷ Yesu ágháka nókó Bétani, aré, aghó bé mánánj bábhéme Lásárɔs kpát efɛet manywɔp anwi. ¹⁸ Béfu Bétani bégháka Yerúsalem achi nyaka mbɔ nekɔ bəkilometa babay ne ebhək, ¹⁹ ne beyǎ bo Israel bárók béwáka ne Matá ne María ndũ newú mómayap. ²⁰ Matá ághókó nókó bé Yesu átwɔ, afú, arək atemeri yi ené María árəbhé anywóp. ²¹ Matá ághó nókó Yesu, arem be, “Acha, mbɔ əchí fá, mbə mómaya abhíkí gu! ²² Ke ndínj be yě chí néne, yěntíkí enyíñ ene óbhébhé Mandem áchye.” ²³ Yesu aghati Matá be, “Chəñ mómaye ampétnsəm ndũ nepém.” ²⁴ Matá arem be, “Ndínj bé chəñ ampétnsəm ndũ nepém ewak ene bawú mankem bápétnsəm ndũ nepém, ndũ ngwenti mmik.” ²⁵ Yesu arem be, “Me ke nchí ká bawú mampétnsəm ndũ nepém, mámbak nepém. Mmu ane ánókó me, yě angú gú, chəñ ampét ambak nepém. ²⁶ Ne yě agha ane áchí nepém, anoko me, apú gú wáwák. Matá, ɔnókó beyəñ ebhen?” ²⁷ Matá akeme be, “Acha, nnókó. Nnókó bé əchí Mpeme Mandem afyé nyaka barierp be átd, Mmɔ Mandem ane ábhónj nyaka bétwɔ fá amik.”

Yesu are di kebho

²⁸ Matá árémé nókó nó, arək abhinj mómayi María, aghati yí ndũ eyu be, “Ntəñ atwɔ, ne áyan beghɔ wɔ.” ²⁹ María ághókó nókó nó, afate, áyák arək ntá Yesu. ³⁰ Yesu abhíkí re ghaka nyaka etɔk, abhak chí ndũ nebhet ane Matá atemeri yi. ³¹ Bo Israel abhen báchí anywóp ne María bawaka ne yi, bágó nókó ndũ yi afate áyák afú nefí, bákónj yi ne nkaysi be ärəñ ndũ nnem bedi kebho are. ³² María arək nebhet ane Yesu achi. Neghó yí ághó Yesu, akwén yi bekek abho berem be, “Acha, mbɔ əchí fá, mbə mómaya abhíkí gu!” ³³ Yesu ághó nókó ndũ María ádi ne bo Israel abhen bátwɔ béwáka ne yi bádí nkwɔ, étók yi te anti, ntínso nékém yi. ³⁴ Abhép bhó be, “Bábhéme yi fá?” Bákeme yi be, “Acha, twɔ ghó.” ³⁵ Yesu adi. ³⁶ Éká bo Israel bhɔ bábhd berem ne bati be, “Akəñ nyaka Lásárɔs achá! Ghɔ ndu aré di.” ³⁷ Ke mbək eyap béré rem chi be, “Yi mmu ákə nnémámik ághə mban, apú kwáy nyaka beka be Lásárɔs áké gú?”

Yesu akɛ Lásárɔs apɛtnsem ndũ nepém

³⁸ Epét etɔk Yesu tontó, afa, arɔk ndũ nnem. Nnem enɔ nébhak chi mbok ane achi ndũ setárébhé. Mánanɔ básɔt nyaka ntay negho bákúti nyũnem. ³⁹ Yesu aghati ye bo abhen bachi are be, “Bijiri ká ntay enɔ feré.” Ke Matá, manɔ ngú arem be, “Acha, eriep éya chɔn encha. Ekɛ manywɔp anwi echɔn ené bábhémé yi!” ⁴⁰ Yesu aghati Matá be, “Matá, pú ngátí wó be mbák ɔnókó, chɔn ɔngó betan Mandem?” ⁴¹ Bábijiri ye ntay enɔ báfere anyũ nnem. Yesu ayon amik ayini mfay arem be, “Eta, nkáká wɔ bé ɔghok me. ⁴² Ndíjí bé ɔghok me mpoknkem, ke ndem enyini ene chí ɛti bo abhen bachi fá téé bé mánkwáy menoko be wɔ ke ɔtó me fá amik.” ⁴³ Yesu árémé nókó nó, abik be, “Lásárɔs, fú twó!” ⁴⁴ Lásárɔs mmu ane ánánɔ ágú nyaka, afú ndũ nnem, ne nden ene mánébhé yí amɔ ne bekak ne besí ke bábhémé yi. Yesu aghati bɔ be, “Kanarí ká nden eyɔ yi amɛt, be yi ándók.”

Bɔbati etɔk báté eyu be mángwáy Yesu (Mt 14.22-33; Mk 6.45-52)

⁴⁵ Beyá bo Israel abhen bakoɔ María bághɔ enyini ene Yesu áká, mánóko yi. ⁴⁶ Ke mbɔk yap báfá bárók ntá bɔnkwo Fárisi bághati bhɔ enyini ene Yesu akɛ. ⁴⁷ Bɔbati bachiákap Mandem ne bɔnkwo Fárisi bábhini bo ndũ echemé bɔbati Israel. Báchémé nókó nebhet amɔt bárem be, “Chɔn sénkɛ ná? Mmũ-ne átɔn beyá berini maknkay. ⁴⁸ Mbák séndó yi andɔk ambi bekɛ menyini ebhen, chɔn yéntiki mmu anoko yi. Ne mbák émfakári enyu yɔ, bɔ Rom bátwó mánychɔti ekerákap Mandem eyese ne etɔk eyese.” * ⁴⁹ Ke mmũ wap amɔt ane áká nnyén be Káyfas ane achí nyaka mũngo bachiákap Mandem ndũ mmíé enɔ, arem ntá yap be, “Bábhíki rini yenyini! ⁵⁰ Bábhiki rini be eri ntá yeka be mmu amɔt ángú ɛti bo mankem echa be etɔk enkem enem?” ⁵¹ Káyfas abhíki rem nyaka nɔ chi mbɔ enyini ene éfú ndũ nkaysi yi. Mandem ke áká nyaka be yi andem nɔ mbɔ mũngo bachiákap ndũ mmíé enɔ. Arem bé chɔn

Yesu ángú ɛti bo Israel mankem. ⁵² Yesu abhiki bhɔn nyaka bégu chí ndiere ɛti bo Israel. Abhɔn nyaka bégu ɛti bɔ Mandem abhen bátáká mmik nkem be mambak ndũ nkwo amɔt. ⁵³ Bébhó ewak eyɔ, bɔbati bo Israel báre yán mbi béwáy Yesu.

⁵⁴ Yesu kepere kɔ ye kpononon atú etɔk bo Israel. Afa aré, arɔk atú etɔk ene echi kekwot ne baso, amem etɔk ene bábhini be Efraim, abhak are ne bakoɔ bhi.

⁵⁵ Mpok menyie Epá Nekini bo Israel arɔp kekwot. Beyá bho báfa ndũ bɔbetɔk bhap bako, barɔk Yerúsalem ené mpok epá eyɔ ábhíki re ghaka, ndu bekɛ be mámbák pépép besí Mandem mbɔ enyu bo Israel bákɛ nɔkɔ nyaka. ⁵⁶ Bɔ bhɔ báyan nyaka Yesu, ne ndu báchémé amem ekerákap Mandem báre bhép bati be, “Bákáysi bé yí? Bákáysi bé apu twɔ ndũ epá?” ⁵⁷ Bɔbati bachiákap ne bɔnkwo Fárisi báchyé nyaka eyon be yé agha ane áriini ebhak ene Yesu achi, ángátí bhó be mánkém yi.

12

Ngwé amɔt awati Yesu ne bawerérip (Mt 26.6-13; Mk 14.3-9)

¹ Epá Nekini éróbhé nókó manywɔp atan-dat, Yesu afa arɔk Bétani. Bétani abhak etɔk Lásárɔs ane Yesu akɛ yi apɛtnsem ndũ nepém. ² Aré, báká yi nenyié béku. Matá ke áfɛt nyaka nenyié. Lásárɔs abhak mmu amɔt ndũ bo abhen bachokɔ manyie nenyié ne Yesu. ³ María asɔt esáyri ékpémé bawerérip amen áyá nkáp apikiri bekak Yesu, antese nɔkɔ ne emenénti yi. Eket enkem éjwi ne eríti eriebhé bawere mɔ. ⁴ Júdas Iskariot, nkoɔ Yesu amɔt ane ábhɔnɔ nyaka beti yi arem be, ⁵ “Bákway mbɛ beti bawerérip amen anchye nkáp ané nkɛbetik ányie ndũ mmíé. Ndaká yí bábhíki tí mó mánsɔt nkáp mánychye ntá bachébhébhɔ?” ⁶ Júdas abhiki rem nyaka enyu eyɔ chí be ághɔ báchébé bho ntínso. Arem nɔ chí ndu ábhɔnɔ nyaka nti ngép. Ne ndũ nkwo bakoɔ Yesu, yi ke achí nyaka mbure nkáp, ne áɔt nyaka aywi aré ansem ansem anyie nɔkɔ. ⁷ Yesu arem be, “Dɔ yí! Eri yi ambure bawet amen be ámbák ndũ

* **11:48** Bɔbati etɔk Israel bákáysi nyaka be mbák mándó bo mandɔk ambi bekoɔ Yesu bo bákway besɔt yi mbɔ mmu ane átwó báfere etɔk Israel anten bɔ Rom ne eyɔ énkɛ bɔ Rom mántwɔ mangɛp nenu amem etɔk eyap.

nywəp enen bábheme me. ⁸ Bachébhébo bachi ne bhe mpoknkem, ke mpú bhak ne bhe mpoknkem.”

Bōbati etək báté eyu be mangway Lásárəs

⁹ Beyă bo Israel bághókó nókó bé Yesu achi Bétani, bárók are, puyě ndiere ndu bégho Yesu ke ndu begho Lásárəs nkwo mmũ yi akə apetnsem ndũ nepém. ¹⁰ Eká bōbati bachiăkap Mandem báté eyu be mángwáy Lásárəs nkwo. ¹¹ Báyàn nyaka be mángwáy Lásárəs nkwo mbonyune enyinj ene efakari ne yi eká nyaka batĩ bo Israel bábhə bhə, mánoko nəkə Yesu.

Yesu achwe Yerúsalem mbə Acha (Mt 21.1-11; Mk 11.1-11; Lk 19.28-40)

¹² Néyí nókó, beyă bo abhen bátwò ndũ Epă Nekinjĩ bághók bé Yesu átwò Yerúsalem. ¹³ Eká bo babho békpóti béwōamán mandəkə nəkə betemeri yi, mámbik mandeme nəkə be, “Sémbítí Mandem mfay! Mandem ánjét mmu ane átwò ndũ nnyén Acha! Sémbítí Mfə bo Israel!” ¹⁴ Yesu asət mómprəno batu, achəkə yó ansem nkúbhé mbə enyu básinjĩ amem Ekáti Mandem be, ¹⁵ “Bō etək Síon, * báké cháy. Ghó ká, Mfə yweka átwò, chókó, amfay mómprəno batu.” ¹⁶ Mpok ane barak ayə afákárí, baghək Yesu kejwimem be menyinj ebhen básinjĩ eti yi ke bífù nó tetep. Ke mpok Yesu apereensem ndũ nepém ne Mandem asət yi amfay achye yi kenókó, bátik ye be básinj nyaka menyinj ebhə eti yi. Bátik nkwo enyũ menyinj ebhə bífákári ntá yi. ¹⁷ Bo abhen bachi ne Yesu mpok yi aká Lásárəs afu ndũ nnem bare ghati bo enyinj ene efákári mbə batisie Yesu. ¹⁸ Ntí ane beyă bo bárəny nyaka begho Yesu chí be, bághok bé yi akə erinjĩ maknkay eyə. ¹⁹ Bōnkwo Fárisi bághó nókó ndũ beyă bo bárəny ntá Yesu bábhə ye berem ne bati be, “Séwáy chí mmuet. Yínjĩ, mmik nkem arəbhe konjo chi yi.”

Mbək bō Grik nkwo bərə yan begho Yesu

²⁰ Mbək bō Grik nkwo bánchezi nyaka ndũ nkwo bho abhen bárəny Yerúsalem bechye bakak ntá Mandem ndũ mpok Epă Nekinjĩ. ²¹ Bō Grik bhə bárók ntá Filip ane áfú

nyaka Betsáida, atú Gálili barem be, “Eta, séyàn bégho Yesu.” ²² Filip afa, arək aghati Andru. Bó bati apay bárók baghati Yesu. ²³ Yesu akeme bhə be, “Mpok akway ane Mandem akə bo mányché Mmu ane áfú ntá yi kenókó. ²⁴ Tetēter, mbák bábhíkí pi nyésé nchwi amik némpó, nébhak chi nyésé nchwi nemət. Ke mbák mámpí nyésé nchwi amik némpó, nénchak, néchye beyă nchwi nkə. ²⁵ Mmũ ane akónjó nepém eni, anem nó, ke mmu ane ápú re fye ntí ndũ nepém eni enen fá amik apu ném nó, ábhəny nó kpát anchwe ndũ nepém enen nebhiki bhəny ngwenti. ²⁶ Mmu ane aká betok me, abhəny békónjo me. Ne nebhuet ane mēbhák, aré ké nkubetik awa ábhák nkwo. Mbák mmu ántók me, Etaya akə yi ambəny kenókó.”

Yesu arem bé chəny mángwáy yi

²⁷ Yesu arem be, “Néne, nti ena népú amem kpák. Chəny ndem be yi? Chəny ndem chí be ‘Eta, feré me ndũ esənyori ene étwò né ke?’ Wáwák! Mbōny eti esənyori ené ke ntwó fá amik! ²⁸ Eta, kə bo mányché nnyén ena kenókó.” Yesu arémé nókó nó, eyəny éfú amfay erem be, “Nnán nkə nnyén ena némbónj kenókó ne chəny mpet nkə no.” ²⁹ Beyă bo abhen bachi aré téé bághókó nókó eyəny eyə, bare rem be, “Nefan ke ásáy!” Báchák be, “Angel Mandem arəm kepĩ ne yi.” ³⁰ Yesu aghati bhə be, “Eyəny ene étwó eti yeka. Ebhiki twə eti ya. ³¹ Mpok akway ane Mandem átəny mmik ne, mpok akway ane báfere mfə mmik ne ndũ kefə eki. ³² Ne mánəny mamkpán me amfay ndũ ekotákátí, chəny nja bō mankem be mándó mmik mantwə ntá ya.” ³³ Yesu arem beyəny ebhen ndu betəny enyũ newú enen yi ábhónjó bégu. ³⁴ Beyă bo abhen bánchezi are bərəm be, “Ekáti Mandem éghati bhese be, ‘Mpepe Mandem afyé nyaka bariəp be áto apú gú. Ndaká yí órəm be chəny mánsət mmu ane áfú ntá Mandem mango ndũ ekotákátí? Mmu ane áfú ntá Mandem chí agha?’” ³⁵ Yesu aghati bhə be, “Erónjó ébhuet ne bhe ndu mómbinjĩ mpok. Dək ye ka ambi bekə ndũ mpok ane erónjó ébhuet ne bhe, be ejuri eke twə emfəkəri bhe. Mmũ ane akə amem ejuri, apú rinjĩ ebhak ene yi árəny. ³⁶ Síkí ká

* **12:15** Yerúsalem achi ndũ njie Síon. Efákári nyaka be nnyén Yerúsalem néchák chí “Síon”. “Bō Síon” chí “Bō Yerúsalem”.

nti ne mmũ ane áchye bediéré néne, ndũ yi abhæét ne bhe, bé mámbák bõ bedyere.”

Bo Israel keka ne Yesu

Yesu árémé nókó nó, aræk abhesε ebhak ené bo bápú kwáy begho yi. ³⁷ Yëndu yi áká beyä menyinjí maknkay besí ebhap, bábhíkí noko yí. ³⁸ Ebhak enyu eyo bé enyinj ené ndemekεp̄inti Aisáya árémé tentεp bé chõj émfakari, émfú tetεp. Nõ chí be, “Eta Mandem, agha ánókó enyinj ene ségháti bhõ? Agha ághó betan ebhe?” ³⁹ Bõbhen bábhíkí kwáy nyaka ménóko, nkúbhé mbõ enyu Aisáya apet árémé nyaka be ⁴⁰ “Mandem akũ bó mámbák amík néménémé, agwót bati ayap, báchí mbõ bo abhen bákúti amík be báké ghõ mban, ne bé batu yap áké ghók yënyinj, ne be báké jwimem, mantwõ ntá ya, mbú bhõ.”

⁴¹ Aisáya arem nyaka nõ mbõnyune agho nyaka kenókó Yesu, ne are rem ãti yi.

⁴² Ke yëndu beyä bo mánóko nyaka Yesu, bábhíkí rem kponorõj be mánóko, ndu báchây bõnkwo Fárisi, be báké bók bhõ ndũ ekeré nenikimæet. ⁴³ Bákõj kenókó eken bõ mmik báchyè bhõ, εcha kenókó eken Mandem áchye.

⁴⁴ Yesu arem ne eyõj amfay be, “Mmũ ane ánókó me, abhíkí noko chí me, anókó mmu ane ato me nkwo. ⁴⁵ Ne mmũ ane ághó me, ághõ mmu ane átó me nkwo. ⁴⁶ Ntwõ fá amík mbõ erõjõ bé yë agha ane ánókó me, áké rõp amem ejuri. ⁴⁷ Mmu ane ághókó eyõj eya ke yi kekũ mbõ enyũ yí ághókó, mpú tán yí. Mbíkí twõ fá amík bétån bo, ntwõ chí bepeme bhõ. ⁴⁸ Enyinj échí ene étanj mmu ane ábyak me, yi kenókó eyõj eya. Chõj menyinj ebhen ndémé mentanj yi ndũ nywõp enen bátanj bo. ⁴⁹ Ebhõj bebhak enyu eyõ mbõnyune menyinj ebhén ndémé, mbíkí rem chí ndũ betanj ebha. Etaya mmu átó me ke ághátí me enyinj ene mbõjõ béré. ⁵⁰ Ne ndínjí bé eyõj eyi ene yí áchyé mbõ ebhé étwõ ne nepém enen nebhíkí bhõj ngwenti. Enyinj ene mëřem ye chí ené Eta ághátí me ndem.”

13

Yesu are so beka bakõjõ bhi

¹ Epã Nekinjí épere ghaka, Yesu arinj be mpok akway ane yi áro mmik, ampεtnsem ntá etayi. Ndũ yi ákõj nyaka bõbhi fá amík, néne atõj bé akõj bõ acha. ² Mpok Yesu áchókó, ányie nenyíé, bëku ne baghókó bhi. Satan anån achwe nyaka antí Júdas, mmõ Símun Iskariõt, ndu bekũ yi antí Yesu.

³ Yesu arinj be etayi achye yi betanj amfay menyinj menkem, ne bé yí afú chí ntá Mandem ne äpεtnsem ntá Mandem. ⁴ Mpok báchókó menyie nenyíé enõ, Yesu afaté, aferε éwet eyi amæet, asõt táwáy atém ebho. ⁵ Asõt ye manyier afyé ndũ enyinj, abho besõ beka bakõjõ bhi, antese nõkõ ne táwáy ane yi átémé ebho. ⁶ Achwõbhé nókó ntá Símun Píta, Píta arem be, “Acha, õyån besõ beka ebha?”

⁷ Yesu akeme yi be, “Néne, õbhíkí rinj ntí ane mëkũ enyinj ene mëkũ, ke ansempok chõj õnjwimem.” ⁸ Píta arem be, “Õbhíkí bhõj besõ me beka wáwák.”

Yesu akeme yi be, “Mbák mbíkí so beka ebhe, nõ memay ne wõ sémay.” ⁹ Píta arem ntá Yesu be, “Acha, óké so chí ndiere beka ebha, sõ amó ya ne ntí wa nkwo!” ¹⁰ Yesu aghati yi be, “Mmũ ane anån ásó mmæet, abhíkí pere bhõj besõ mmæet, ebhíkí fæet beka ebhi, mbõnyune mmæet nkem achi pépép. Ne bãchi pépép, ke puyë yëntiki mmu ywεka.” ¹¹ Yesu anån arinj nyaka mmu ane ábhõjõ beti yi. Ëti yõ ke yi árémé be, “Puyë be mankem ke bãchí pépép.”

¹² Anånjá nókó bésó beka ebhap, akeme nkú amæet, apεtnsem, aræk, achókõ amík. Abhép bhõ be, “Bãjwimem ndũ enyinj ene nká ntá yεka? ¹³ Bãbhijnj me be, ‘Ntõj’ ne ‘Acha’ ne échí tetεp. Nchí Ntõj ne Acha ntá yεka. ¹⁴ Mbák me, Acha ne Ntõj aywεka nsó beka ebheka, be nkwo bãbhõj besõ beka bati! ¹⁵ Ntõj be chí erinj be be nkwo mánkũ nókó mbõ enyũ nkũ. ¹⁶ Tetëter, mübetok apú cha chi-betok aywi, ne münto apú cha mmũ ane átó yi. ¹⁷ Néne, bãrinj menyinj ebhen. Chõj endi ntá yεka encha mbák bãkũ bhõ. ¹⁸ Mpú rem chí ãti yεka mankem, ndínj bo abhen njábhé. Enyinj ene Ekáti Mandem égháti bhese ebhõj béfú kponorõj mbõ enyu basinj be, ‘Ane ányíé nenyíé ne me äti chõj me.’ ¹⁹ Nchí ghati bhe menyinj ebhen néne ndu bébhíkí re fakari, bé ménån

mémfákári, mǎnókó be, ‘Nchí mmu nchí’ mpoknkem.” ²⁰ Tetětɛp, “Mmũ ane ǎsòt yě agha ane ntó sayri, ǎsòt me. Ne mmũ ane ǎsóré mé sayri, ǎsòt mmũ ane átó me.”

Yesu arɛm be chɔŋ nkoŋo ywi amɔt anti yi (Mt 26.20-25; Mk 14.17-21; Lk 22.21-23)

²¹ Yesu árɛm nókó mɛnyih ebhen, nti néré sɔŋɔri yi amɛm, arɛm kponɔroŋ be, “Tetětɛp, mmu ywɛka amɔt áti chɔŋ me.” ²² Bakoŋo bhi bábhó beyihí bati, kerihí mmu ane Yesu árɛm nɔ ɛti yi. ²³ Nkoŋo ane Yesu ákónó tontó abhak chákó kekɔwɔt ne yi. ²⁴ Símun Píta amak yi ne awɔ arɛm be, “Ghati bhésé mmu ane órɛm nɔ ɛti yi.” ²⁵ Nkoŋo wu akokosi mmuɛt ne Yesu abhép yi be, “Acha, chí agha?” ²⁶ Yesu akɛmɛ yi be, “Chi mmu ane mɛtap chɔŋ bret ane amɛm nchán nnok nchyé yí.” Yesu asɔt ye ekpókó bret atap ndũ nnok, achye Júdas, mmɔ Símun Iskariot. ²⁷ Nesɔt Júdas ǎsóré bret wu, Satan akó yi anti. Yesu aghati yi be, “Ɔké chɔŋti mpok beka enyih ene óyàn beka.” ²⁸ Bakoŋo Yesu báchák kerihí nti ane Yesu árɛmé nɔ ntá Júdas. ²⁹ Tɛndu Júdas ke ákem nyaka ebhá nkáp, mbɔk eyap bǎré kaysi be Yesu ághàti yi chí be ándók, ánkú mɛnyih ebhen bɔ básɔt mɛnyie Epǎ Nekihí. Báchák bákáysi be Yesu ato yi ándók ányché nkáp ntá bachébhébo. ³⁰ Júdas ǎsóré nókó ekpókó bret eyɔ, afú nefi témté. Ne beti bégá.

Ebhé ekɔ

³¹ Júdas afú nókó, Yesu arɛm be, “Néne, chɔŋ bo mángó ndu báchye Mmu ane afú ntá Mandɛm kenoko, ne befɛt ntá yi mángó ndu bachye Mandɛm kenókó. ³² Mbák Mmu ane afú ntá Mandɛm ákà mánchye Mandɛm kenókó, mbɔŋ Mandɛm ákà bo mánchye Mmu ane afú ntá yi kenókó, ne chɔŋ ankɔ nɔ témté. ³³ Bɔbha, mpú pere tat ne bhe. Chɔŋ mǎnján me, ke enyih ene ngátí nyaka bɔbati bo Ísraɛl, nchí ghati bhe néne be, ‘Ebhak ené mɛrɔŋ, bǎpú kwáy bétwɔ aré’. ³⁴ Nchí chye be ebhé ekɔ. Kɔŋ ka bati mbɔnyu nkón be. Enyu eyɔ ké bábhónó bekɔŋ bati. ³⁵ Mbák mǎnkón bati, chɔŋ énkɔ bɔ mankem mándihí be báchí bakoŋo bha.”

Yesu yi chɔŋ Pita antaŋa yi (Mt 26.31-35; Mk 14.27-31; Lk 22.31-34)

³⁶ Símun Píta abhɛp Yesu be, “Acha, ɔrɔŋ fá?” Yesu akɛmɛ yi be, “Ebhak ené mɛrɔŋ, ɔpú kway bétwɔ aré néne, ke chɔŋ ónkoŋo me aré ansempok.” ³⁷ Píta arɛm be, “Acha, ndáká yí mpú kwáy békóno wɔ néne? Yě chí nɛwú, nká bégú ɛti ye.” ³⁸ Yesu arɛm ntá yi be, “Ɔbhé yě chí nɛwú ɔká bégú ɛti ya? Tetětɛp, nkɔk aperé kok nkúbhé beti ebhen, chɔŋ óndɛm ndɔŋ éráat be ɔbhiki rihí me.”

14

Yesu ke áchi mbi ane mmu ákòŋo ke angɔ Eta

¹ Yesu aghati baghókó bhi be, “Báké rɔ bati ǎnsónórí be amɛm. Sikí ká nti ne Mandɛm, mǎnsiki nti ne mɛnkɔwɔ. ² Ekɛt Etaya ebhɔŋ beyǎ bɔbɛket. Mbɔ épú nɔ, mbɔ mbíkí ghati bhe be nchí rón aré bétóŋti ebhak ntá yɛka. ³ Ne nnán, ndók, ngókó ebhak mbɛrɛ, ntá yɛka chɔŋ mpɛtnsem, nsɔt be, bé nɛbhɛt ane nchí, bé nkɔwɔ mambák arɛ. ⁴ Bǎriŋi mbi ane árɔŋ ndũ nɛbhɛt ane mɛrɔŋ.” ⁵ Tɔmás arɛm ntá Yesu be, “Acha, sébhíkí rihí nɛbhɛt ane órɔŋ, ná sékwáy berihí mbi?” ⁶ Yesu aghati yi be, “Me ke nchí mbi, me ke nchí tetɛp, me ke nchí nɛpém. Yě mmu apu kway bétwɔ ntá Eta ené ábhíkí fɛt ntá ya. ⁷ Mbɔ bǎriŋí mé tetɛp, mbá bǎriŋí Etaya nkɔwɔ. Nɛbho néne, bǎriŋi yí ne mǎnán bǎghó yí.”

⁸ Fílip arɛm be, “Acha, tón bhésé mbɔŋ etaye. Enyih échák ene séyàn épú.” ⁹ Yesu akɛmɛ yi be, “Fílip, mpok ane nkɛm nchí ne bhe, yě nɔ, ɔbhíkí rihí me? Mmu ángó me nɔ aghɔ Etaya nkɔwɔ. Ná órɛm ye be, ‘Tón bhésé etaye?’ ¹⁰ Ɔbhíkí noko be nchí babhát ne Etaya ne Etaya achi babhat ne me? Mɛnyih ebhen méghàti bhe, mpú kɔ nɔ chí ndũ mmuɛt eya. Etaya mmu achí babhat ne me ákà betik ebhi. ¹¹ Nokó ka enyih ene ngátí bhe bé nchí babhat ne Etaya ne Etaya achi babhat ne me. Mbák bǎpú kway mɛnoko mɛnyih ebhen mɛrɛm, nokó ká ɛti mɛnyih ebhen mɛkà.”

¹² Tetětɛp, “Mmu ane asiki nti ne me, ákway békɔ mɛnyih ebhen mɛkà. Akwáy békɔ yě chí mɛnyih ebhen béchá ebhen, mbɔnyune mɛrɔŋ ntá Etaya. ¹³ Yɛntiki enyih ene bábhébhé ndũ nnyén ena, chɔŋ nkɔ yó

bé bo mángó menyīn ebhen mmó ákà ne mánychye Eta kenókó ěti Móywi. ¹⁴ Yěntiki enyīn ene bábhébhé ndū nnyén ena, chōn nkū yō nta yeka.”

Bariep beto Efónó Bedyere

¹⁵ Yesu apet aghati baghókó bhi be, “Mbák bákōn me, bwré ká eyōn ebha. ¹⁶ Mbák bákū nō, chōn nnik Etaya mmuet, ne yi anchye bhe Nkwak achak, yi ambák ne bhe mpoknkem. ¹⁷ Yí chí Efónó ene ékà bo mándīnī barak ane tetep. Bō mmik bápú kway besot yi ne mañák mbonyune bápú kway begō yi, ne bapu kway berīnī yí. Ke chōn mándīnī yi mbonyune ábhák chōn ne bhe, ne amem bati yeka.”

¹⁸ Yesu arak ambi berem be, “Nnán ndók, mpú rō mámbák mbō bōberā. Chōn mpetnsem ntá yeka. ¹⁹ Mandú mpok, bō mmik bápú pere ghó me ke bāghó chōn me. Ne tēndu mpet nchi bhak chōn nepém, chōn bē nkwo mámpet mámbak nepém. ²⁰ Ndū nywōp enō, chōn mándīnī bé nchí babhat ne Etaya, ne bāchi babhat ne me, ne nchí babhat ne bhe. ²¹ Mmu ane ághòk enyīn mērēm ánkū mbō enyu yi ághókó, yi ke áchí mmu ane ákōnó me. Ne Etaya akōn mmu ane akōn me. Menkwó nchí kōn be yi ántwó ntá yi, nkū yí ándīnī me.” ²² Júdas, [ane áchí kekúrí ne Júdas Iskariot] abhép Yesu be, “Acha, ndaká yí ótwò chōn chí ntá yese bakoño bhe békū séndīnī wō, kebhá bē ókū nō chí ntá bō mmik bachak?” ²³ Yesu akeme yi be, “Mmu ane ákōnó me, ábhāre eyōn eya. Etaya ákōn yi. Ne me, ne Etaya séntwō senchōkō ne yi. ²⁴ Mmū ane abhíkí kōn me, apú bhūere eyōn eya. Menyīn ebhén bāghoko me ntōnó, bébhíkí fu ntá ya. Béfu chí ntá Etaya mmu átó me.

²⁵ “Ngátí bhe menyīn ebhen ené mbuét ne bhe. ²⁶ Ke Eta átō chōn Nkwak ndū nnyén ena. Yí wu chí Efónó Bedyere. Anán ántwó, chōn antōn be yěntiki enyīn, ankwak be mántik menyīn menkem ebhen ngátí bhe. ²⁷ Nchí rō kpák ámbák ne bhe. Nchí chyē bhe kpák ane áfù ntá ya. Puyě enyū mmik áchyē bho kpák kě měchyē. Bāke rō bati ánsōnōrī bhe amem, ne bāke rō becháy

mémbak amem bati yeka. ²⁸ Bāghok ndu ngátí bhe be, ‘Mērōn, ke chōn mpetnsem ntá yeká.’ Mbō bákōn me mbū bābhōn mañák bé mērōn ntá Etaya, mbonyune Etaya acha me. ²⁹ Ngátí nó bhe menyīn ebhen nēne ené bébhíkí re fakari, ne ntí be ménān mémfákárí, mánókó. ³⁰ Mpú pere ghati bhe beyā menyīn mbonyune mfō mmik átwò. Abhíkí bhōn betan amfay ya. ³¹ Ke nchí kū chí mbō enyū Etaya ághátí me, bé bō mmik mándīnī bé nkōn yi. Faté ká séndók.”

15

Yesu yi be mmu ábhare mmuet ne yi ke anyu kepem

¹ Yesu arem be, “Me ke nchí mbōn nnerénok, ne Etaya achi nkwananki. ² Yěntiki ntábhénok awa ané apú nyu kepem, Etaya ákpōt anguer. Ne ntábhénok ane ányū kepem, ákpōti batap rōrōt amfere bé wú ányū kepem ancha enyu esí. ³ Beyōn ebhén ngátí bhe békū bāchí pépép. ⁴ Bat ye ka mmuet ne me mpoknkem, bé menkwō mbát mmuet ne bhe. Mbák ntábhénok apú babhát ndū enok, apú nyu kepem. Enyu yō ke echi ne bhe. Mbák mmū abhíkí bhat mmuet ne me, apú kwáy ményū kepem. ⁵ Me ke nchí nnerénok. Bāchí batáp. Mmu ane achí babhat ne me mpoknkem, menkwó mbak babhát ne yi, yí wu ke ányū beyā kepem. Mbák mpú ne bhe, bápú kway bekū yěnyīn. ⁶ Mbák mmu apú babhát ne me, ábhák mbō ntábhénok ané bākpōt báféré, ágú. Mányókóti menyū batap ayō māmese ango, ánsōnō. ⁷ Mbák mándok ambi bebhat mmuet ne me, ne beyōn ebha mémbak amem bati yeka, nchí chyē bhe yěntiki enyīn ene babhebhe me. ⁸ Ndū mányū beyā kepem, bātōn be bāchí bakoño bha, ne eyō ékà bo mánychye Etaya kenókó. ⁹ Mbō enyu Etaya ákōn me, nó ke nkōnó bhe. Bat ka mmuet ne me bé ekōn eya émbák amem bati yeka mpoknkem. ¹⁰ Mbák mándok ambi bebhuere eyōn eya, mpú rō bekōn be nkúbhé mbō enyū nchí bhūere Eyōn Etaya ne yi akōn me mpoknkem. ¹¹ Ngátí bhe menyīn ebhen

* **15:1** Bekoño enyīn ene Yesu árémé, nkwananki chí mmu ane ághoko enok be ényū kepem sayri.

be manjak ama ámbák ne bhe, ne be manjak ameka anjwi poot.

12 “Enyij ene nchí ghati bhe chi be mankónj bati mbonyu nkónj be. 13 Ekónj echak épú ené échá ene ékú mmu ányché nepém eni éti mamuere bhi. 14 Bábhak mamuere bha mbák bákù menyij ebhen ngátí bhe. 15 Mprú pere bhij be bé bǒbetok, mbonyune mmǒbetok apu rinj nkaysi chibetik ndũ enyij ene yi ákù. Mbíj bhe bé mamuere bha mbonyune ngátí bé menyij ebhén ngókó ntá Etaya menkem. 16 Bábhíkí yap me, me ke njábhé bhe ntó bé mándók mányú kepam, ne bé kepam ekeka kémbák mpoknkem. Ka ka nó be Etaya ányché bhe yéntiki enyij ene bábhe bhe yi ndũ nnyén ena. 17 Ene ke nchí ghati bhe be mánkónj bati.”

Mpap ane bǒ mmik

18 Yesu arak ambi berem be, “Mbák bǒ mmik bápap bhe, dijí ká be báyambi bápap me. 19 Mbǒ bǎchí bǒ mmik, mbá mmik akonj be ne ntí bé bǎchí bo bhi. Ke ndũ njábhé bhe mféré nénti bǒ mmik, éti yǒ kǎ bápábhé be. 20 Bǎké ghakantik enyij ene ngátí nyaka bhe be ‘Mmũ betok apú cha chi-betok aywi.’ Mbák bǒ mmik bǎchyé me esonori, chonj mányché be nkwǒ esonori. Mbǒ bábhuré enyij ené ngátí bhǒ, mbá chonj mámbure enyij ené be nkwǒ bǎghàti bhǒ. 21 Bǎchyé chonj be besonori ebhen menkem éti bǎkonjo me, mbonyune bábhíkí rinj mmu ane átó me fá amik. 22 Mbǒ mbíkí twó ngátí bhǒ menyij, mbu bákway betanja mmuet be bábhíkí ku bebú. Ke néne, bápú kway betanja be babhiki ku bebú. 23 Mmu ane ápábhé me, apap Etaya nkwǒ. 24 Mbǒ mbíkí ku menyijí maknkay besí bhap ebhén yǎ mmu áchák ábhíkí re ku, mbá bákway betanja mmuet be bábhíkí ku bebú. Ke bǎghǒ menyij ebhén nkú, yǎ nǒ bápàp me, ne bápáp Etaya. 25 Echi enyu eyǒ bé enyij ene Ekátí Mandem éghàti bhese emfu tetep, nǒ chi beyon ebhen be ‘Bápap me ntí tí.’ 26 Ke Nkwak ane mǎtǒ chonj ntá yeka, áfù chi ntá Etaya. Chonj yi angati bhe menyij éti ya mbǒ ntísie awa. Yi chí Efónó mmu ákù bo mandinj menyij ebhen

bachi tetep. 27 Bǎ nkwǒ bǎchí batísie bha mbonyune bǎchí ne me tǎndu nebhonet.”

16

1 Yesu arak ambi berem be, “Ngátí bhe menyij ebhen bé bǎké kwen ansem. 2 Chonj mámbok bhé ndũ bekeré nenikímuet ebhap. Mpok átwǒ ane yǎ agha ane áway bhe, akaysi bé ákù chí enyij ene Mandem áyàn. 3 Bǎchyé chonj be besonori ebhen, mbonyune bábhíkí rinj Etaya ne bábhíkí rinj me. 4 Ke ngátí bhe menyij ebhen bé mpok anan ánkway ane bǒ bǎfakari, mántik be nnán ngátí bhe.

Betik ebhen Efónó Bedyere

“Mbíkí ghati bhe menyij ebhen mpok bǎhǒ bekonjo me mbonyune nchí nyaka ne bhe. 5 Ke néne nchí petnsem ntá mmu ane átó me, Yǎ nǒ, yǎ mmu yweka abhíkí bhep me be, ‘Oron fá?’ 6 Bati ayeka ájwí néne ne basémé mbonyune ngátí bhe menyij ebhen. 7 Yǎ ndu echi nǒ, nchí ghati bhe enyij ene echi tetep. Eri ntá yeka bé ndók mbonyune mbák mbíkí rǒn, Nkwak apú twó ntá yeka. Ke mbák ndók, chonj ntó yi ntá yeka. 8 Ne ánán ántwǒ, chonj anku bǒ mmik mangǒ be bǎchí bǒ bebú, mángǒ be me nchí chak besí Mandem, ne mangǒ be bekwéné bechi ne bhǒ ndũ netan ane bǒ bátan me. 9 Aku bǒ mangǒ be bachi bǒ bebú mbonyune bábhíkí noko me. 10 Aku bǒ mangǒ be nchí chak besí Mandem mbonyune mǎrǒn ntá Etaya ne bǎpú pere ghó chónj me. 11 Aku mángǒ be chonj mántán bǒ bebú ewak émǒt, tǎndu Mandem átán mfǒ mmik, aferé yi ndũ kefǒ eki.

12 “Mbǒn beyǎ menyij beghati bhe, ke mbák ngátí bhe bǒ menkem néne, bǎpú kway bǎjwimem. 13 Efónó Bedyere ke ákù chonj bo mándinj tetep nkem ane áyinj Mandem. Anan ántwǒ chonj anku mándinj tetep nkem, mbonyune apú rem chi enyij ene éfú yi anti. Ené yi aghoko ke árèm, ne chonj angati bhe menyij ebhen bétwǒ ambi. 14 Chonj anchye me kenókó mbonyune ástǒ chonj menyij ebhen bǎfú ntá ya, angati bhe. 15 Yéntiki enyij Etaya chí eya nkwǒ. Nó ke ngátí bhe bé yéntiki enyij ene Efónó Bedyere ághàti chonj bhe, ástǒ chí ntá ya.”

Chəŋ basémé ameka anjibhiri andəp chi maŋák

¹⁶ Yesu arək ambi beghati baghəkó bhi be, “Mandu mpok, bápú pere ghə me. Ke mandú mpok, chəŋ mǎmpet mǎngó me.” ¹⁷ Mbək baghəkó bhi bǎré rem ne bati be, “Ené yí árəm nǎ chí yí. Yí bhe mandú mpok, sépú pere ghó yí, ne mandú mpok chəŋ sémpet séngó yí. Apet arem be chi mbənyune yí ārəŋ ntá etayi. Nǎ bé yí?” ¹⁸ Bápét bǎré rem ne bati be, “Yí bé ‘Mandu mpok’, mandú mpok, nǎ bé yí?” Sébhíkí jwimem ndü enyih ene yi árémé. ¹⁹ Yesu arihí be baghəkó bhi báyaŋ bebhəp yi enyih éti ndak ane. Arem ye be, “Ngátí bhe be mandú mpok, bápú pere ghó me, ke mandú mpok chəŋ mǎmpet mǎngó me. Yó ke ésəŋəri né bhe?” ²⁰ Tetétep, chəŋ mǎndi babhese ansep nəkǎ amík ne mámbəŋ basémé, ke bǎ mmik mámbəŋ maŋák. Chəŋ mámbəŋ basémé ke basémé ameka anjibhiri andəp chí maŋák. ²¹ Mpok ngərə ne menie ándəŋsi, ábhóŋ basémé anti mbənyune mpok nebhə akway. Ke ánəŋ ámbé, maŋák ábhák ne yi be mǎnkǎ átwó fá amík. Enkə angəkəntik bebě nebhə. ²² Nǎ, ke échi ne be nkwó. Néne basémé ajwí be anti, ke chəŋ mpət ngó bhe, ne mpok yǎ chəŋ mámbəŋ beyǎ maŋák, ne yě mmú apu kway beferə mó amem bati ayeka. ²³ Ndü nywəp enǎ, bápú pere bhép me yěnyih. Tetétep, mbák mámbəp Etaya yěntiki enyih ndü nnyén ena, áchye bhe. ²⁴ Kpáté echəŋ, bábhiki re bhép Etaya yěnyih ndü nnyén ena. Bép ká, ne chəŋ anchye be be maŋák ameka anjwi pəət.”

Yesu atan achá mmik

²⁵ Yesu arək ambi berem be, “Mpok ane nkem, ngátí bhe barak ane chí ndü bakay. Ke mpok átwò ane mpú pere ghati be menyih ndü bakay. Mpok yǎ ánkway, ndəbhe ghati bhe menyih éti Etaya chí kponorəŋ. ²⁶ Mpok yǎ, chəŋ mámbəp Etaya menyih ndü nnyén ena. Mbíkí rem be chəŋ níkməet ntá yi be áchyé bhe enyih. ²⁷ Mbəŋ Eta akəŋ be mbənyune bǎkəŋ me, ne mǎnókó be mfu chí ntá yi. ²⁸ Mfú chí ntá Eta ke nchí twǎ fá amík. Néne, nchí rǎ mmik, nchí petnsem ntá Eta.”

²⁹ Baghək abhi barem ye ntá yi be, “Mhm! Néne řrəm menyih kponorəŋ ne séjwimem. Ōpú pere rem kepí ndü bakay!” ³⁰ Néne, séríŋí be, řríŋí yěntiki enyih. Ōríŋí yě chí menyih ebhen bo bábhóŋó anti bebhəp wǎ. Ene ékə sénókó bé əfu chí ntá Mandem. ³¹ Yesu akeme bhə be, “Mǎnókó néne?” ³² Mpok átwò, tetep anəŋ atwǎ, ane bǎtaka chəŋ yěntiki mmu andək eyi ebhak mǎndǎ me awánti. Ke sayri sayri, mpú me awánti mbənyune, Eta achi ne me. ³³ Ngátí bhe menyih ebhen be mámbát mməet ne me mámbəŋ kpák amem bati ayeka. Chəŋ mámbəŋ besəŋəri fá amík, ke bóŋ ká netanántí, nnəŋ mfókóri mmik.”

17

Yesu are níkməet éti bakoŋo bhi

¹ Yesu ánəŋá nókó berem menyih ebhen, ayəŋ amík ayihí mfay, arem be, “Eta, mpok akway. Chíé Móywe keném be éti ya bo mángó keném eke. ² Wǎ ke óchyé mé betəŋ amfay bǎ mankem bé nkə mankem abhen óché me mambəŋ nepém enen nebhiki bhəŋ ngwenti. ³ Ne nepém enen nebhiki bhəŋ ngwenti, chí béríŋí wǎ, wǎ mmu óchí Mandem tetep ne achák apu ne berihí Yesu Kristo mmu ótó. ⁴ Nkə bo mángó keném eke ndu nnəŋá betik ebhen óchyé me. ⁵ Eta, néne sət me mbak ne wǎ, óchye me keném besí ebhe, nkúbhé keném eken mbóŋó nyaka ne wǎ ke őghoko mmik.

⁶ “Nkə bo mándíŋó wǎ, bo abhen óyábhé fá amík óchyé me. Báchí bǎ bhe, ne wǎ ke óchyé me bhə. Bábháré eyəŋ eye. ⁷ Néne báriŋí be yěntiki enyih ene mbóŋó, éfú chí ntá ye. ⁸ Ngátí bhə menyih ebhen óchyé me be ngati bhə. Báká ne me, ne báriŋí ye tetep be mfu chí ntá ye. Mánoko nkwo be wǎ ke ótó me. ⁹ Nchí níkməet éti yap. Mpú níkməet éti mmik nkem. Nchí níkməet chí éti bo abhen óchyé me mbənyune bó báchí bǎ bhe. ¹⁰ Bǎbha mankem chí abhe, ne abhe chí abha. Ne bó kě nepém enap nékú bo mángó kenókó eka. ¹¹ Néne, mpət mpú fá amík, ke bó bábhəét are. Nchí twǎ ntá ye. Eta! Wəmbəŋ mmú óchí Nyáná, kém bǎ ne betəŋ ebhe, betəŋ ebhén óchyé me be mambak mbə mmu amət, nkúbhé mbə enyü wǎ ne me sechi mmu amət. ¹² Mpok nchí ne bhə,

nkém bə sayri ne betan ebhen béchí ndü nnyén ena, nnyén enen óchyé me. Nkem bó, ne yé mmu wap amət abhiki nem ebhi, ébhíki fæet chí ane ábhónó nyaka ménem, bé enyiñ ene básíní émfú tetep. ¹³ Néne, nchí twə ntá ye, ne nchí rem menyin ebhen ndü mpok mbuét fá amik, bé mañák ama ámbák ne bhə. ¹⁴ Ngátí bhə menyin ebhen óchyé me ngati bhə. Èti yə, mmik apap bhə mbənyune bápú bə mmik ane, nkúbhé mbə enyü mpú mmü mmik. ¹⁵ Mpú níkmæet bé ómféré bhə fá amik, ke chí bé ónkém bó be mbámbe áké kə bhə yényin. ¹⁶ Bápú bə mmik nkúbhé mbə enyü mpú mmü mmik. ¹⁷ Sət tetep kə bó mámbák nyáná. Eyəñ eye echi tetep. ¹⁸ Nkúbhé mbə enyü ótó me fá amik, nó ké nchí to bhə amik. ¹⁹ Ne èti yap, nchyé mmæet ntá ye bebhak nyáná bé bó nkwo mankway bebhak nyáná tetep.

²⁰ “Mpú níkmæet chí èti bakoño abhen bóbhə, ke èti bo abhen bághòk menyin ebhen bə bátəñ, mánsikinti ne me nkwo. ²¹ Nchí níkmæet bé bó mankem mámbák mbə mmu amət. Ètaya, mēníkmæet be nkúbhé mbə enyü óbháre mmæet ne me ne mbát mmæet ne wə, bó nkwo mámbát mmæet ne bhese bé mmik ánkway ménoko be wə ke ótó me tetep. ²² Nchyé bhə nkúbhé betan ebhen óchyé me, bé bó mámbák mmu amət, nkúbhé mbə enyü wə ne me sechi. ²³ Chəñ mbak ne bhə nkúbhé mbə enyü óchí ne me, be sayri sayri, mándəp chí mmu amət, bé mmik ankway beriní be wə ke ótó me, ne bé əkəñ bó mbənyu ókəñ me. ²⁴ Èta, méyán be bó nkwo, bə óchyé me mámbák ne me ndü nebhet ane menchí, bé mángó kenókó eken óchyé me mbənyune əkəñ me te mpok óbhíki re ghoko mmik. ²⁵ Èta, wə mmu óchí chak, bə mmik bábhíki riní wə, ke ndíní wə, ne nkwo wa ane báriní bé wə ke ótó me. ²⁶ Nkə bó mándíní wə, ne chəñ ndək ambi bekə nə, be bə mankəñ bati nkúbhé mbənyu ókəñ me, ne be mémbák amem bati ayap.”

18

Bákém Yesu

(Mt 26.47-56; Mk 14.43-50; Lk 22.47-53)

¹ Yesu ánáná nókó meníkmæet enyu eyə, afa ne baghəkó bhi, bákiní mónyen ane

bábhiní be Kídrən. Mónki áchí nyaka are ane yí achwe amem ne baghəkó bhi. ² Júdas mmu átí yi ariní nkwo ebhak eyə mbənyune Yesu ne baghəkó bhi bátəmeri nəkə nyaka are. ³ Júdas asət eká batémé nenu ne mbək babhabheri abhen ekerákap abhen bəbati bachiákap ne bənkwo Fárisi bátó. Bó mankem barək are ne berónó ne menyiní nenu amə. ⁴ Yesu ariní yəntiki enyiñ ené ébhónó bífákári ne yí. Afú ndü nkwo baghəkó bhi, atén mmæet ambi arem be, “Agha báyan?” ⁵ Bákéme yi be, “Yesu mmu Násáret.” Yesu arem be, “Ghó mé ne.” Júdas mmu átí yi abhak aré téé ne bhə. ⁶ Mpok Yesu aghati bhə be, “Ghó mé ne”, bárók ne nsem ne nsem bákwénti amik. ⁷ Yesu apət abhép bhə be, “Aghə báyan?” Bárem be, “Yesu mmu Násáret.” ⁸ Yesu akeme bhə be, “Ngátí bhe be chí me. Mbák ye me ke báyan, də ká bakoño bha abhen mandək.” ⁹ Arem nə, bé enyiñ ene yi árémé nyaka be, “Ndu bo abhen óchyé me mbíki nem ye amət,” emfu tetep. ¹⁰ Símun Píta mmu achi ne akparenja amæet, agwəp akparenja wu ndü kénkwóp, kpót atú nsem Múngo bachiákap Mandem chwát agwəp amik. Nnyén nsem ere nébhak be Málkəs. ¹¹ Yesu aghati Píta be, “Kémé akparenja ywe amem kénkwóp. Nké nyu nkóp esəñəri ane Èta áchyé be me nyu ke?”

Básət Yesu bárók ntá Anas

¹² Múnti batémé nenu asət eká batémé nenu eyi, bárók, bákém Yesu bágwót. Babhabheri ekerákap Mandem bábhák ne bhə. ¹³ Báyanbi bárók ntá Anas, chí ngərə Káyfas. Káyfas abhak múngo bachiákap Mandem ndu mmie enə. ¹⁴ Yi ke áchyé nyaka maníé ntá bo Israel be, “Èri be mmu amət ángú èti bo mankem.”

Píta arem be abhíki riní Yesu

(Mt 26.69-70; Mk 14.66-68; Lk 22.55-57)

¹⁵ Símun Píta ne nkoño Yesu achák bərə koño Yesu. Ndü nkoño Yesu achák wu achí mmü ane múngo bachiákap áriní sayri, yí akoño Yesu kpát arək achwe amem senta múngo bachiákap. ¹⁶ Píta ate neñi ndü nyü-ebhá. Eká nkoño achák wu, ane múngo bachiákap áriní apətnsem neñi, arem kepí ne ngəsón ane áchí anyübhá. Asət ye Píta áchwé amem ne yi. ¹⁷ Ngəsón wu nə

ábhàbheri nyũ-εbhá abhép Píta be, “Pú wə nkwo ɔchí nkoŋo mmũ-ne?” Píta akeme be, “Mpú ne yi.” ¹⁸ Mbúép áchí nyaka mpok yo. Ékú bakú betik abhen mũngo bachiákap ne babhabheri ekerákap báfyé ngo ndu nntó bakiri, báté bághábhəri mángwák nako ngó wu. Píta nkwo arək ate ne bhə angwaka nako ngo.

Mũngo bachiákap Mandem are bhép Yesu menyin

(Mt 26.59-66; Mk 14.55-64; Lk 22.66-71)

¹⁹ Mũngo bachiákap abhép Yesu ɛti bakoŋo bhi ne ɛti menyin ebhen yi átɔŋ bhə. ²⁰ Yesu akeme yi be, “Ndem menyin kponorɔŋ ntá bo mankem. Ntɔŋ bo amem bekeré nenikímæet ne amem ekerákap mpoknkem ndũ mban ene bo Israel báchəm are. Mbíkí rem yenyin bhésé bhésé.” ²¹ Ndak yí óbhép me menyin? Bép bo abhen bághókó menyin ebhen ndémé. Bép bó mángátí wə. Bárinji menyin ebhen ndémé. ²² Yesu árémé nókó nə, mbabheri ekerákap amot ane áchí aré téé, adep Yesu ne awó arem be, “Kwáé, enyu eyə ke órəm kepí ntá mũngo bachiákap Mandem-ε?” ²³ Yesu akeme yi be, “Mbák ndem enyin ené épú chak, ghatí me yo. Ke mbák ndem enyin ene echi chak, ɔdep me ndáká yí?” ²⁴ Afɔ ke Anas átó Yesu ne ngem amə ntá Káyfas, mũngo bachiákap.

Píta apɛt rem be yi abhiki rinji Yesu

(Mt 26.71-75; Mk 14.69-72; Lk 22.58-62)

²⁵ Símun Píta abhæt nyaka téé, angwaka nako ngo. Mbək bo abhen bachi are bábhép yi be, “Pú wə nkwo ɔchí nkoŋo ywi?” Píta atana, arem be, “Cháá, mpú ne yi” ²⁶ Mmɔ betok amot ane mũngo bachiákap abhak aré. Atú mómayi kě Píta ákpóre nyaka. Yí wu abhép Píta be, “Pú ngɔ nyaka wə amem mónki ne yi?” ²⁷ Píta apɛt atana. Témte wu, nném nkək akók kəkərókɔ.

Bárók ntá Páilet ne Yesu

(Mt 27.1-2, 11-14; Mk 15.1-5; Lk 23.1-5)

²⁸ Básót ye Yesu eket Káyfas betí beti bárək ndũ senta góbhanə ne yi. Góbhanə abhak mmũ Rom. Babhəŋɔ bo Israel kechwe ndu áchá góbhanə. Ebhé yap érəm nyaka bé mbák mmu Israel áchwé eket mmu ane ápú mmu Israel, apú bhák pépép besí

Mandem. Ndu báyan nyaka menyie Epá Nekini, bó keyan bébhak ne bakwap besí Mandem. ²⁹ Ékú Páilet afú amem senta ywi arək atemeri bhə nefi, abhép bhə be, “Ntiki enyin mmũ-ne akú?” ³⁰ Bákéme yi be, “Mbə mmũ ne apú nkə bebú, mbú sébhíkí twə fá ntá ye ne yi.” ³¹ Páilet aghati bhə be, “Sot ka yi be bə babhəŋ mántán manyé yi békóŋo ebhé eyeka.” Bákéme Páilet be, “Ebhé ébhíkí chye bhese betan bétán manyé mmu, kpát sɛnchye eyəŋ be mangway yi.” ³² Éfákári enyu eyə be enyin ene Yesu árémé nyaka ndu betəŋ enyũ newú yi ábhəŋɔ bégú emfu tetep.

³³ Páilet apɛt achwe amem áchá ywi. Abhinji Yesu abhép yi be, “Wə ke ɔchí Mfə bo Israel?” ³⁴ Yesu akeme yí be, “Ndak ané óbhébhé me, áfu chi wəmbəŋ anti ke bo báchák kě bághátí wə wu ɛti ya?” ³⁵ Páilet akeme be, “Ókásí be nchí mmu Israel? Bə etək eye ne bəbati bachiákap Mandem ke bákém wə batwə ntá ya ne wə. Mbəŋ enyin ene ókú chi yi?” ³⁶ Yesu akeme yi be, “Kefə eka kébhíkí fu fá amik. Mbə kefə eka kéfu chi fá amik, mbə bəbha mánú be báké kem me manchye ntá bo Israel. Ke, kefə eka kebhíkí fu ndũ mmiki ne.” ³⁷ Páilet abhép yi be, “Nə ɔchí mfə?” Yesu akeme yi be, “Órem be menchí mfə. ɛti eyə ke bábhé me, ne ɛti yo ke ntwə fá amik beghati bhə tetep Mandem. Yəntiki mmũ ane ákəŋo tetep Mandem, áta batú bəghok enyin ene mərəm.” ³⁸ Páilet abhép Yesu be, “Tetep chí yí?”

Páilet akpót manyé be mángwáy Yesu

(Mt 27.15-26; Mk 15.6-15)

Páilet árém nókó nə, arə Yesu apɛt afú nefi ntá bo Israel aghati bhə be, “Mbíkí ghə ebéptí enyin ene yi akə. ³⁹ Ke epin eyeka étəŋ bé yəntiki mmíé, mpok Epá Nekini, mbəŋ berə mükənəŋ amot ane báyan mandə yi andək. Bəyan mámféré Mfə bo Israel amə, yí ándókó?” ⁴⁰ Bápét babik be, “Puyé mmũ-ne, feré chí Barábas. Barábas achí nyaka ngébhé ntantaŋ.”

19

¹ Páilet achye ye eyəŋ be mánsót Yesu manden ne ékpá. ² Batémé nenu básót bəbatábhənək abhen báchí nsense, mání ntá bábay yi anti, barem be chi nta kefə.

Básót nkú chu bafyé yi amæet, bárem be chí ayi nkú kefó. ³ Bábhó berəŋ ntá yi máŋəko nəko yi be, “Acha mfó bo Israel, kenókó kéchí eke eta!” Ndu bárəm nə, manchye nəko yi nsáp besí. ⁴ Páilet apət arə áchá ywi afú nəfi ntá bo Israel arəm be, “Ghok ka, nchí ntwó nəfi ne yi ntá yeke be mändiŋi bé mbíkí ghə ebéptí enyiŋ ene yi áká ene éyən be mángwáy yi.” ⁵ Yesu afú ye, arək ne ntá kefó nsense yə antí, ne nkú chú yə amæet. Páilet arəm ntá yap be, “Yiŋi mmü yweka nə!” ⁶ Bōbati bachiäkap ne babhaerī ekerákap bághó nókó yí, bábho bebik mándeme nəko be, “Dem mángó yi ndü ekotákátí! Mángó yi ndü ekotákátí!” Páilet arəm ntá yap be, “Bē babhəŋ mänsət yi mángó ndü ekotákátí, mbíkí ghə ebéptí enyiŋ ene yi áká ene éyən mángwáy yi.” ⁷ Bo Israel, bákéme yi be, “Sébhəŋ ebhé, ne bekoŋo ebhé yə, abhəŋ bégu mbənyune áká mmæet yi Mmə Mandem.” ⁸ Páilet ághókó nókó beyəŋ ebhen, becháy bépét bekem yi becha. ⁹ Apət achwe amem áchá abhep Yesu be, “Etək ene ófú are chi ené?” Ke Yesu abhiki keme ye eyəŋ. ¹⁰ Páilet arəm ye ntá yi be, “Ōpú keme me yē eyəŋ? Ōbhíkí riŋi be mbōŋ betəŋ berem be mándó wə mándə, ne mbák ndém be mángó wə ndü ekotákátí, bágò?” ¹¹ Yesu akeme yi be, “Mandem ke áchyé wə betəŋ. Mbə épú nó, mbə əbhəŋ betəŋ amfay ya fá? Nə ke echi be bebú mmu ane ákéme mé áchyé ntá ye, béchá ebhe.”

¹² Páilet ághókó nəko nə, abho beyəŋ mbi befere Yesu amə. Ke bo Israel bárók chí ambi bebik be, “Mbák óndó mmü-ne ándók, nó ōpú mmæere Mfó Rom! Mmu ane ärəm be áchí Mfó, chí mmü ane ánü ne Mfó Rom be ambak ndü mmæet eyi!” ¹³ Páilet ághókó nókó beyəŋ ebhen, asət Yesu afú ne yi, achəko ndü enək ntəŋá manyé, nəbhæet ane bábhiŋi ndu eyəŋ bo Israel bé Gabáta. Nó chí, nəbhæet batáy batay.

¹⁴ Egháká nókó nkárénká byo ne epay ndü nywəp enen bátəŋti mmæet menyie Epə Nekiŋi, Páilet arəm ntá bo Israel be, “Yiŋi ka Mfó yweka nə!” ¹⁵ Bábhó bebik mándeme nəko be, “Dő mángwáy yi! Dő mángwáy! Dem mángó yi ndü ekotákátí!” Páilet arəm be, “Ngó Mfó yweka ndü ekotákátí?” Bōbati bachiäkap bákéme be, “Mfó amət ke

sébhəŋó, ne chí Sísa.” ¹⁶ Páilet ásót ye Yesu achye ntá yap be mándək mángó yi ndü ekotákátí.

Bágó Yesu ndü ekotákátí

(Mt 27.32-44; Mk 15.21-32; Lk 23.26-43)

¹⁷ Básót ekotákátí ené bábhiŋó beyo Yesu are bächyé yimbəŋ ámpókó. Apəko kpát bárók bágháká ndü ebhak ené bábhiŋi bé Gulgóta, nó chí “Nəbhæet Enkónti.” ¹⁸ Aré, bágó Yesu ndü ekotákátí. Bágó bo báchák nkwo bati apay, yəntiki mmu wap ndü eyi ekotákátí, amət ebhe awónem Yesu, achák ebhe awəghə. ¹⁹ Páilet nkwo arəm básíŋ enyiŋ ndü ebhókónək bábhat ndü ekotákátí, amfay ntí Yesu. Básíŋ amə ábhák be, “Yesu mmu Násaret, Mfó bo Israel.” ²⁰ Básíŋ amə achí nyaka ndü beyəŋ etək berat, ndü eyəŋ bo Israel, ne ndü eyəŋə Latin, ne ndü eyəŋə Griik. Ne nəbhæet ane bágó Yesu ndü ekotákátí abhak kékwót ne etək egho. Eké, beyə bo Israel bápáy basíŋi mə. ²¹ Bōbati bachiäkap bárók ntá Páilet barem be, “Ōké síŋ be, ‘Mfó bo Israel.’ Síŋ chí be, ‘Mmü-ne arəm nyaka be achí Mfó bo Israel.’” ²² Páilet akeme be, “Enyiŋ ene nsíŋi nnán nsíŋ.”

²³ Batemé nenu bágó nókó Yesu ndü ekotákátí, básót nden eyi bákóre ndü baru anwi, yəntiki mmu wap asət ndu amət. Ke érop nkú amət. Nkú yə abhak ntənden nemət enen báyéme yəntiki neku eni befú amfay bégháka amik, kekəti yó yē ebhak. ²⁴ Ekə béré rem ne bati be, “Séké dakati nkú ane. Séngwép chí ebháná, séngó mmu ane ábhəŋó besət yə.” Efékárí enyune be enyiŋ ene Ekáti Mandem éréme émfú tetep. Nó chí, basíŋ amen ärəm be, “Básót nden aya bákóre. Bágwép ebháná béríŋi mmu ane ábhəŋó besət nkú aya.”

²⁵ Batemé nenu bákə nə. Nno Yesu abhak téé kékwót ne ekotákátí, ne manó máyi, María, ngərə Klopas, ne María mmə etək Mágdala. ²⁶ Yesu ághó nókó máyi ne nkoŋo ane yi ákəŋó téé kékwót, arəm ntá máyi be, “Mmá, ghó móywe nə!” ²⁷ Arəm ye ntá nkoŋo wu be, “Ghó máye nə!” Ne bebho ewak eyə nkoŋo wu asət nno Yesu arək eket eyi ne yí.

Yesu agú ndü ekotákátí

(Mt 27.32-44; Mk 15.21-32; Lk 23.44)

28 Μενυϊη εβηεν μενκεμ βέφυέρέ νόκό, Yesu arĩji be betik ebhi memay. Ndu beku be enyij ene echi amem Ekati Mandem emfu tetep, arem be, “Manyier akwak me.” 29 Ejõ mmem amen anen echi nyaka are téé. Básót ekuchá fofok bágwót antí ntábhénok ene bábhij be haysop, bátáp ndü mmem mo básá yi anyu. 30 Yesu asók mmem mo, arem be, “Betik ebha memay.” Akúep emi, arõ nepém eni nendak.

Báyém Yesu ambeápak ne nekõj

31 Nywõp ntõjtĩ bo Israel nékwáy. Beku ye bé erene ngú éké rõp amfay ekotákátĩ ndü nywõbhé neywẽmuet bo Israel, bárõk babher Páilet be ányché betan mánsiéptĩ bekak ebhap, mámféré bhõ ndü bekotakati. Nywõp neywẽmuet enõ nébhak nywõp neghõ. 32 Eká batemé nenu bárõk, básiéptĩ bekak mmũ mbi, básiéptĩ bekak anefú. 33 Ke bágháká nókõ amuet Yesu, bághó bé anán agu, bó kesyepti bekak ebhi. 34 Ke ntemé nenu amõt asõt nekõj ayem Yesu ambeápak. Témté wu, manõj ne manyier abho befú. 35 Mmũ ane ághó nyaka ndü éfákárí kě ághátĩ bhese ne enyij ene yi ärèm echi tetep. Arĩjĩ be árem chi tetep be be nkwo mánsikintĩ ne Yesu. 36 Éfákárí enyu eyõ bé enyij ené echi amem Ekati Mandem emfu tetep. Nó chí, enyij ene básinjĩ nyaka be, “Yẽ egher eyi emõt bápú syep.” 37 Ne Ekati Mandem epet érèm ndü nebhuet ácháak be, “Chõj bo mámkpõk yi ane báyémé.”

Bábhème Yesu

(Mt 27.57-61; Mk 15.42-47; Lk 23.50-56)

38 Étáré nókõ, mmũ amõt átwó. Aká nnyén be Joséf. Abhak mmũ etõk Arimátia. Achĩ nyaka mmu ane ákõjõ Yesu. Acháy nyaka bo Israel ndu yi achi nkojõ Yesu. Afuét arõk ntá Páilet bhésé bhésé, anikmuet be Páilet andõ yi ámféré mmuet Yesu ndü ekotákátĩ. Páilet achye yi betan beku nõ. Joséf arõk ye, aferé mmuet Yesu ndü ekotákátĩ. 39 Nikõdémõs mmu árõjõ nyaka beghõ Yesu ne beti ewak emõt, abhak nkwo ne Joséf. Yí, Nikõdémõs arõk ne babhé amen bábyõk amuet ngu bé áké chõjõ. Babhé méré abhak nchõptĩ myrrh ne álos. Akway nyaka bebhak mbõ kilo besa bepay nsem byõ ndü menwõp ebhi. 40 Joséf ne

Nikõdémõs báfére Yesu ndü ekotákátĩ, básót básyénden ne babhé amõ aré, mánép yi bekojõ epij bo Israel. 41 Mõnki áchi nyaka ndü nebhuet ane bágó Yesu ndü ekotákátĩ. Nnem nekõ nébhák are enen bábhíkĩ re bheme yẽ ngú amõt amem. 42 Tẽndu nywõp enõ néchĩ nyaka chí nywõp enen bo Israel bákõ ntonjti béchwe ndü nywõp neywẽmuet enap, ne mbõnyune nnem enõ nébhikĩ sap nyaka nekõ, Joséf ne Nikõdémõs bárõk bábhème Yesu are.

20

Yesu apetnsem ndü nepém

(Mt 28.1-8; Mk 16.1-8; Lk 24.1-12)

1 Nywõp neywẽmuet bo Israel néfuyéré nókõ, María mmõ etõk Mágdala afa ne neyinywõp arõk ndü nnem Yesu. Aghó bé mánánj bábhijĩrĩ ntay enen nechi anyũ nnem báfére. 2 María afa ye arõk ntiét ntiet ntá Símun Píta ne nkojõ Yesu ácháak ane Yesu ákõjõ nyaka, arem be, “Báfére Yesu Acha ndü nnem ne sébhíkĩ rijĩ nebhuet ane bárõj babhúré yi.” 3 Píta afú ye ne nkojõ anefú wu, báfá, báre rõj ndü nnem. 4 Báre rõj ntiëntiet, ke nkojõ anefú wu ajet acha Píta. Ayambi aghaka ndü nnem. 5 Akuri amik. Asá nókõ amik awu amem, aghó bebhók ésiénden are ke ake chwe amem. 6 Símun Píta mmu ákõjõ yi ansem áchwõbhé nókõ ndü nnem, afuét, arõk amem, aghó bebhók ésiénden ebhõ are bhúré. 7 Aghó nden ane mánébhé nyaka ntĩ Yesu ne yõ nkwo. Ne nden eyõ ebhak aywi nebhuet kekúrí nenep. 8 Ke nkojõ anefú wu ane ayambi áchwõbhé ndü nnem achwe amem nkwo, aghó ne amik, anoko. 9 Kpáte mpok yõ, bó bábhikĩ re jwi nyaka mmem ndü enyij ene Ekati Mandem éréme bé Yesu abhõj bepetnsem ndü nepém. 10 Bakojõ Yesu bhõ bápõtnsem ndü beket ebhap.

Yesu abhesi ntá María ane etõk Magdala

(Mt 28.9-10; Mk 16.9-11)

11 Ke María ate nepaka nnem andi nõkõ kebhõ, ne ené yí ábhuet bedi, akuri amik, aguép amik awu amem nnem. 12 Aghó bõángel Mandem bati apay chókõ ne nden pépép amuet ndü nebhuet ane bábhúré nyaka Yesu. Amõt abhak ndü nebhuet

ntí ywi achi nyaka. Achák ndü nebhuet bekak. ¹³ Bárém ntá María be, “Mmá, ðdi yi?” María akeme bhə be, “Chi ěti báféré Acha bárəŋ ne yi, ne mbíkí riŋi ebhak ene bábhré yi.” ¹⁴ Arémé nókó nó, ayibhiri mmuet aghó Yesu téé, ke yi kerŋi be chi yi. ¹⁵ Yesu arem ntá yi be, “Mma, ðdi yi? Jyàŋ agha?” Ndü María ákáysi bé chí mmu ane áyŋi nki, arem ntá yi be, “Eta, mbák ófére yi, ghatí mé ebhak ene óbháre yi bé ndók nsot yí.” ¹⁶ Yesu arem be, “María!” María ayibhiri mmuet arem ndü eyəŋ bo Israel be, “Rabóni!” [Nə chí “Ntəŋ”]. ¹⁷ Yesu arem ntá yi be, “Kékem me, mbənyune mbíkí re rəŋ amfay ntá Etaya. Ke dók ntá bəmaya ghatí bhə bé mēpetnsem ntá Etaya, ne etayeka. Ntá Mandem awa, ne Mandem ayweka.” ¹⁸ María mmə etək Mágdala arək aghati bakoŋo Yesu be, “Ngə Yesu Acha.” Ne aghati bhə menyin ebhen Yesu aghati yi.

Yesu abhesi ntá bakoŋo bhi

(Mt 28.16-20; Mk 16.14-18; Lk 24.36-49)

¹⁹ Egháká nókó beku ndü nkúbhé nywəbhé neywəmmuet enə, bakoŋo Yesu bábhak amem eket émət ne babhinywəp femfé ndu báchay bəbati bo Israel. Yesu arək ate bó besí, arem be, “Kpák ámbák ne bhe.” ²⁰ Arém nókó nó, atəŋ bə amə yi ne mbeápak eyi. Bakoŋo abhi bájwí ne maŋák ndu báhó Yesu Acha. ²¹ Yesu apət arem be, “Kpák ámbák ne bhe! Nkúbhé mbə enyü Etaya átó me, ke nchí tó be.” ²² Yesu árémé nókó nó, afép bhə ýyú, arem be, “Də ka Efónó Bedyere ámbák ne bhe. ²³ Mbák māmfonjóri mmu bebú ebhi, Mandem nkwo áfonjori yi. Mbák bəbhiki fonjori bebú mmu, bérəp yi anti.”

Tómás arem be mbák yi akhíkí ghə Yesu amík apú noko

²⁴ Nkoŋo Yesu amət ndü abhen bati byo ne apay, ane áká nnyén be Tómas, nə chí efák, apú nyaka ne bati, mpok Yesu átwó. ²⁵ Tómas átéméri nókó bhə, béré ghati yi be, “Séghə Yesu Acha.” Ke yi akeme bhə be, “Kpáte ngó ne amík bebhé-mpi yí amə, ntək bhó ne senəŋ awə, mbát awó ndü tambe ywi mpú noko.”

²⁶ Efuéré nókó manywəp ánen, bakoŋo Yesu bápət babhak anywəp ndü nebhuet amət. Tómas abhak ne bhə. Babhinywəp ábhák femfé, Yě nə, Yesu atwó, ate nenti enap, arem be, “Kpák ámbák ne bhe.” ²⁷ Arem ye ntá Tómas be, “Tók berŋ ebhen bechi ndu amó ya ne kenəŋámə eke ghə. Sá awó fá ndü tambe wa. Képerə makati. Bák mmu ane ánoko!” ²⁸ Tómas akeme yí be, “Acha ne Mandem awa!” ²⁹ Yesu arem ntá yi be, “Onókó mbənyune óghó me ne amík? Eri echa ntá bo abhen mánoko yəndu bábhíkí ghó ne amík.”

Nti ane Jñn dsíŋi ekáti-ne

³⁰ Yesu akə nyaka beyá menyiní maknkay béchák besí bakoŋo bhi, ebhen bábhíkí siŋ amem ekáti ene. ³¹ Básiŋ menyin ebhen béchí amem ekáti ene be menkwak be mánókó be Yesu ke achi Mpereme Mandem afyé nyaka bariəp be átə, Mmə Mandem. Ne bé ndü mánókó yí, mambónə nepém ndü nnyén eni.

21

Yesu abhesi ntá bakoŋo bhi

¹ Etaré nókó, Yesu apət atəŋ mmuet ntá bakoŋo bhi. Ndəŋ yə, ebhák chi nepaka Manyu Tibérias. * Séngó enyü yi atəŋ nyaka mmuet ntá yap. ² Símun Píta ne Tómas ane bábhiní be efák, ne Natániel ane áfú Kána atú Gálili, ne bə Sebedi bati apay, ne bakoŋo Yesu báchák bati apay bachi nyaka ndü nebhuet amət. ³ Símun Píta arem be, “Mərəŋ anyén ne ási.” Bakoŋo Yesu báchák bárém be, “Sérəŋ ne wə.” Bó bərók básót áchwí, béré gháp anyén amem áchwí wu beti menkem ndu bekem nsi, ke yənyin bóke kém.

⁴ Ndu mban akəŋari, Yesu ate nepakányén. Yě nə, bakoŋo bhi kerŋi be chi yi. ⁵ Yesu arem ntá yap be, “Bəbha, bákem nsi?” Bákéme yi be, “Ae.” ⁶ Aghati bhə be, “Gəép ká asi ebhe awónem áchwí, chəŋ mánkém nsi.” Bágúép asi ebhe awónem. Beyá nsi ekwen, kpát échá bhó beyá beyá nkáp ebhi. ⁷ Nkoŋo ane Yesu ákónjé nyaka arem ntá Píta be, “Chi Acha!” Píta ághókó nókó be chi Yesu Acha, asət nden ayi afyé amuet,

* 21:1 Nkúbhé Manyu Gálili ke bábhiní nyaka bé Manyu Tibérias.

adók, akwɛn amɛm manyu. Aféré nyaka yɔ amɛt ndu bekɔ betik. ⁸ Kε bakonjo abhen bāróbhéhé amɛm áchwí bāréré nok bekonjo yi angəkonyén, mánja nəkɔ beyǎ nkáp ane ajwi nɔ ne nsi. Nεbhɛt ane báfú bérón angəkonyén ke sap. Abhak mbɔ bayat besa betay.

⁹ Bákó nókó εbhi baghɔ ngo ane bábháytí ne bakiri. Nsi εbhak arɛ. Brɛt nkwo abhak arɛ. ¹⁰ Yesu arɛm bɛ, “Twó ká, ne mbək nsi εyɔ nó bákémé.” ¹¹ Píta arək ndu áchwí, aya beyǎ nkáp, akó εbhi ne wu. Ajwí ne nsi εgho εbhak besa tándrámɔt nsem byo ne éráτ. Ke yëndu nsi εyɔ éyá nó, ási kedakati. ¹² Yesu arɛm ntá yap bɛ, “Twó nyié ká nenyié.” Kε yě nkonjo amɔt kemɔ bebherp yi bɛ, “Ɔchí agha?” Báríní bɛ chí Yesu Acha. ¹³ Yesu asɔt brét achyε bhɔ. Akɔ enyumɔt ne nsi. ¹⁴ Ndɔn ayo abhak ane ajwi erat ené Yesu átónó mmɛt ntá bakonjo bhi, bebho ndü mpok ane yi ápérénsɛm ndü nɛpém.

Yesu aya Pita amɛt

¹⁵ Mányie nókó nenyié, Yesu arɛm ntá Símun Píta bɛ, “Símun, mmǎ Jñn, ɔkɔn me ɔchá mɛnyin εbhen-ε?” Símun akɛmɛ bɛ, “Éε, Acha, ɔríní bé nkɔn wɔ.” Yesu arɛm bɛ, “Ne bǎbághónómén ayá.” ¹⁶ Béjwí ndɔn εpay, Yesu arɛm bɛ, “Símun, mmǎ Jñn, ɔkɔn me?” Símun akɛmɛ bɛ, “Éε, Acha, ɔríní bé nkɔn wɔ.” Yesu arɛm bɛ, “Babheri nəkɔ bághónómén aya.” ¹⁷ Béjwí ndɔn éráτ, Yesu arɛm bɛ, “Símun, mmǎ Jñn, ɔkɔn me?” Píta abé ntí mbɔnyunε Yesu ábhɛp yi enyin εre émɔt ndɔn éráτ. Ékɔ, aghati Yesu bɛ, “Acha, ɔríní yěntiki enyin, ɔríní bé nkɔn wɔ.” Yesu arɛm bɛ, “Ne bághónómén aya. ¹⁸ Tɛtětɛp, mpok ɔchí εsakámu, ɔre gwót mmɛt, ɔndək yěntiki εbhak ené ɔkónó. Kε mpok ɔkókó, chɔn ɔnjon ámó amfay, mmu achák amfyε wó ndɛn amɛt, ansɔt wɔ andək εbhak εne ɔbhíkí kɔn bɛrɔn.” ¹⁹ Yesu arɛm nó betɔn enyü nɛwú εnen Píta ábhónó bégu ndu bechyε Mandɛm kenókó. Yesu arɛm yɛ ntá Píta bɛ, “Konó mé.”

Yesu ne nkonjo ywi achak

²⁰ Píta ayibhiri mmɛt aghó nkonjo ane Yesu ákónó ndu ákóno bhó ansem. Nkonjo wu ke ághókó nyaka amɛt Yesu mpok mányìè nenyié, ne yí wu ke ábhébhé nyaka

Yesu bɛ, “Acha, agha áti chɔn wɔ?” ²¹ Píta ághó nókó yi, abherp Yesu bɛ, “Acha, ná ne ane?” ²² Yesu arɛm bɛ, “Mbák mǛyan bé yi wu ambak nɛpém tɛ mɛtɛnsɛm, εyɔ éyíní wó ná? Konó mé!” ²³ Enyin εne Yesu árémé, étáká nenti bǔnkwo bɛ nkonjo Yesu wu abhíkí bhɔn bégu. Kε, sayri sayri, Yesu abhíkí ghati nyaka Píta bɛ Jñn apu gú. Arɛm chí bɛ, “Mbák mǛyan bɛ yi áké gú tɛ mɛtɛnsɛm, εyɔ éyíní wó ná?”

²⁴ Nkonjo Yesu wu ke ághàti bhεε mɛnyin εbhen, ne yi ke ásiní bhɔ amik. Ne séríní bé enyin εne yí árɛm εchi tetɛp.

Ngwénti kɛpi

²⁵ Yesu akɔ nyaka beyǎ mɛnyin bechak. Mbɔ básin bó mɛnkɛm amik émɔt émɔt, nkáysí bé mbɔ mmik nkɛm ajwí ne bekáti, kpáte mbək andɔp.

Ekáti Betik Bõnto

Bariép bétó Efónó Bedyere

¹ Eta Tiófilos, ndũ ekáti eya ene mbi, nsij ãti menyij menkem ebhen Yesu ákũ ne ebhen yi atõjõ bebho mpok yi ábhõ betik ebhi fá amik, ² kpát bégháka nywõp enen Mandem ákũ yi akó amfay. Apéere ko amfay, Efónó Bedyere akũ yi angati bo abhen yi ayabhe be mámbák bõnto bhi menyij ebhen bõ babhõjõ bekũ. ³ Mpok yi aperensem ndũ nepém, atõjõ mmuet ntá yap ndũ beyã ndõjõ ndũ manywõp besa bepáy. Bághõ yi kponõron enyu ené bápú kway memakati be, sayri sayri, apetnsem ndũ nepém. Apet nyaka nsem ndũ nepém antõjõ nõkõ Eyõjõ Mandem bekũ bo mándinjĩ enyũ Mandem ábhák ne bho mbõ Mfõ wap. ⁴ Mpok yĩ ábhuet ne baghõkõ bhi aghati bhõ be, “Báké fá Yerúsalem. Chõkõ ká non akap ané Eta afyé bariép bétó mbõ enyũ ngátĩ bhe. ⁵ Jõn ájwiti nyaka bo ne manyiép, ke ndũ mpáy manywõp, chõjõ Mandem anjwiti bhe ne Efónó Bedyere.” ⁶ Mpok Yesu achi ne bõnto bábhép yi be, “Acha, chõjõ ónsõt kefõ Israel ónkeme ntá yese bo Israel ke?” ⁷ Yesu akeme bhõ be, “Bábhíkĩ bhõjõ berinjĩ mpok ane Eta afyé be menyij ebhen memfakari. Eta mmu afyé mpok ndũ betanj ebhi ke árinjĩ. ⁸ Chõjõ Mandem anchye bhe betanj mpok Efónó Bedyere atwõ ntá yeka, mámbak ye batísie bha amem Yerúsalem, ne atú Judéya ankem, ne atú Samária, ne ndũ mmik nkem.”

Mandem akũ Yesu akó amfay (Mk 16.19-20; Lk 24.50-53)

⁹ Yesu árémé nõkõ nõ, Mandem asõt yi apetnsem amfay. Báte mánjinjĩ nõkõ yi ndu árõjõ. Nebhãjõ nékúti yi, bõ keperere ghõ yi. ¹⁰ Béré yinjĩ gbõkõõ ndũ yi árõjõ amfay. Bápéere ghõ, bo bati apay ne nkú pépép amuet báté kekwoõ ne bhõ. ¹¹ Barem be, “Bé bo Galili, ndáká yi bachi afõ téé mánjinjĩ nõkõ awu amfay? Chõjõ Yesu mmu árõ be arõjõ amfay, ampentsem nkúbhé mbõ enyũ bághõ yi árõjõ amfay.”

Matias asõt epok Júdas (Mt 27.3-10)

¹² Bõnto Yesu barõ ye Njie Menõk Olif bápentsem Yerúsalem, nekõ enén nechi mbõ kilometa amõt. ¹³ Báchwõbhé nõkõ aré, bákõ amfay ndu mókét amõt amem ekerémfáy ane bõ báchõkõ nyaka are. Bõnto bhõ babhak Píta, ne Jõn, ne Jems, ne Andru, ne Fílip, ne Tõmãs, ne Batolómio, ne Mátio, ne Jems mmõ Alfeyõs, ne Símun ane achi nyaka ndũ nkwo bo abhen mánu ãti etõk eyap, ne Júdas mmõ Jems. ¹⁴ Bõ mankem babhak eyõjõ émõt. Báchyé mmuet ndũ nenikímmuet nebhuet amõt chechem ne mbõk bakõjõ Yesu abhen baghõré, ne María nnõ Yesu, ne bõmáyi abhen babhakanem.

¹⁵ Ewak émõt ndũ manywõp eyõ, bakõjõ Yesu bákém echeme. Bábhák batí besa betandat. Are, Píta afate arem be, ¹⁶ “Bõma, menyij ebhen básinjĩ amem Ekáti Mandem ãti Júdas mmu ákwáká bo mankem Yesu bebhõjõ nyaka befu tetep. Nõ chí menyij ebhen Efónó Bedyere ákũ nyaka Mfõ Debhít ándinjĩ ne arem be bebhõjõ befakari. ¹⁷ Yĩ Júdas achi nyaka ndũ nkwo ywesé ndu Yesu áyábhé yi be ankũ betik ne bhese.

¹⁸ “Júdas atí nõkõ Yesu, asõt nkáp manõjõ ané báchyé yi aku ekpõkõ mmik. Ne ndũ ekpõkõ mmik eyõ, yimbõjõ akwén kébheri menie bésén, mántep árõri amik, agú. ¹⁹ Bõ mankem abhen báchĩ amem etõk Yerúsalem bághõkõ ndak ane áfákari. Eká bábhõ bébhinjĩ nebhuéremik wu ndũ eyõjõtõk eyap be Akeldáma, nõ chí mmikĩ manõjõ.

²⁰ “Echi mbõ enyũ Mfõ Debhít asinjĩ amem Ekáti Bakway bé:

‘Eket eyi éndõp ewõ,
yé mmu kéchõkõ amem.’

Ne Debhít apet asinjõ be,

‘Mmu áchák ánsõt épõkõ betik eyi.’

²¹⁻²² “Eri ye bé mmu áchák ánehém ne bhese be séngátĩ nõkõ bo mbõ batísie be Yesu apetnsem ndũ nepém. Mmu wu abhõjõ bébhak chi mmu ane achi nyaka ndũ nkwo ywesé mpok Yesu Acha achi ne bhese, bébhõ mpok Jõn ájwítĩ yĩ beghaka nywõp enen yi arõjõ amfay.”

²³ Nkaysi yap akwén amuet bo bati apay: Joséf ne Matias. Joséf abhõjõ manyén áchák

ápáy. Nó chí Jústas ne Básabas. ²⁴ Máník ye mmæet bé, “Acha, oríní nkaysi yěntiki mmu. Ndü böbhen batí apay, ntiki mmu óyábhé ²⁵ bé ambak münto ndu betik ebhen ndu besot epók Júdas mmú árónó ebhak ené ékwáy ne yí? ²⁶ Bágwép ye ebhaja éti böbhen batí apay. Eká Matías. Básót ye Matías báchem ne nkwo bönto Yesu bachak batí byó ne amot.”

2

Netwó Efónó Bedyere

¹ Nywop epá bo Israel ene bábhini bé *Péntekos eghaka nako, bakojo Yesu mankem bábhák nebhæet amot. * ² Ewat éfú amfáy témchók mbó ené mbwép atajataj éjwí amem eket ené bə bachí are. ³ Bágwó menyin mbó baringo. Atáka, enyu ené yěntiki mmu wap abhón nemot enen nete yi anti. ⁴ Témte wu Efónó Bedyere abhak ne yěntiki mmu wap tontó. Aká bábhó bérém beyonótak ebhen bə babhiki ghok.

⁵ Mpok ya, bö abhen báfyé betaj bebhære bebhé bo Israel babhak Yerúsalem. Báfú ndü beyá betak. ⁶ Bágwókó nókó ewat eyo, bārək ntiét ntiet bégho enyinj ene éfakari. Bábhak maknkay beghók ndü bakojo Yesu bārəm beyonótak nyáná nyáná enyu ené yěntiki mmu wap ághok ndu eyi eyonótak enyinj ené bārəm. ⁷ Bábhák maknkay tontó, bábhó berem be, “Pú böbhen mankem chí bo Galili? ⁸ Ná échí bé yěntiki mmu ywese ághok enyinj ené bó bārəm ndü eyi eyonótak? ⁹ Séfú betak nyáná nyáná: Mbək báfú Pátia, báchák Mídia, abhénéfú Elam; mbək báfú Mesopotemia, báchák atú Judéya, abhénéfú atú Kapadóshiya; mbək báfú atú Póntos, báchák atú Esia. ¹⁰ Mbək báfú atú Fríjia, báchák atú Pamfilia. Mbək báfú Ijip, báchák báfú ndü batáp etak Líbia ane achi kekwoet ne Sírene. Ndú abhen báfú Rom, mbək chí bo Israel, báchák bö abhen bákono Mandem mbó bo Israel, ¹¹ báchák báfú Kret, abhénéfú Arébia. Yé nə, yěntiki mmü ywese ághok ndu bó bārəm menyinjí maknkay ebhen Mandem áká ndu eyi eyonótak.” ¹² Bó mankem bábhák maknkay, batí átáká bhó, bábhó bebhæp batí be, “Ané ndak-aa?” ¹³ Ke bachak béré

way bakojo Yesu mándem nako be, “Mmém akem böbhen!” Netwó Efónó Bedyere

Enyinj Pita aghati batí bo Israel

¹⁴ Pita afate ye ne bönto báchák batí byó ne amot, abho berem ne eyon etajataj ntá beyá böbhó be, “Bö Judéya ne be mankem abhen báchi Yerúsalem, tá ká batú mángók enyinj ene mërém. ¹⁵ Böbhen bábhíkí kwén chí mmém mbó enyü bákáysi. Nywop nechi ndiere nkárénká nénenamot bėti. ¹⁶ Né chí enyinj ene ndemekerinti Jóel areme nyaka be chon emfakari. Joél arem nyaka be,

¹⁷ Mandem arem be ‘Ndü manywobhé ngwenti,

chon nkə Efónó ya antwə ntá yěntiki mmu. Böbheka mángati barak ané me mfyé bó anti.

Besak ebheka mángó kenó amík antifu, ne baseansi bheka mángó kenó.

¹⁸ Ndu manywop eyo, chon nkə Efónó ya éntwó ntá baká betik abha, abhén baghərə, ne abhen babhakanem, nkə bó mángati barak ané mfyé bó anti.

¹⁹ Ne chon nkə menyinjí maknkay mémfakari amfay, ne ntəj berinjí maknkay fá amík.

Chon manon ambak, ngó ambak, móngo ambak.

²⁰ Chon mmok anjibhiri ándop ejuri, ntañ anjibhiri andop manon, ke nywop negho enén Acha átwò nengaka.

²¹ Ne chon embak be yé agha ane ábhini Acha be ánkwák yi, Acha apeme yi.”

²² Pita arək ambi bérém be, “Bo Israel, ghók ká beyon ebhén: ‘Yesu mmu Násáret chí mmu ane Mandem áyábhé nyaka. Atón kponoron bé ayap yí ndü áchyé yi betaj. Akə ye menyinjí maknkay. Atón berinj. Bə babhəj bərinj nə sayri mbənyune akə nyaka menyinj ebhen besí ebheka.

²³ Mandem anán arinjí nyaka enyinj ene ébhónó befakari ne Yesu bekonjo nkaysi yi. Báfú yé yi amə yeká be mánchye yi ntá bo bebá be mángó ndü ekotákátí, mángway.

²⁴ Ke Mandem akə yí ampətnsem ndü nepém, afere yí ndü bebé newú mbənyune newú nepu kway nyaka bebhəj betaj

* 2:1 “Péntekos chí manywop besa bepaj nsem byo.” Nó chí, bébhó ndü nywop Epá Nekinjí.

amfäy yi.' ” ²⁵ Mfɔ Debhít asinj nyaka ɛti yi be,

“Nchí ghɔ nyaka Acha mpoknkem besí bha, abhak ebhe awónem eya, be yěnyiy eke nyíkisi me.

²⁶ Ntí ena néjwi ye ne maɲák, ne nchí rem kɛpi ne maɲák.

Ne mbákánti chí ne Mandem,

²⁷ Mbɔnyune wɔ Mandem ɔpú chen chɔɲ me óndó amem etákó bawú,

ɔpú rɔ chɔɲ Mmu ane áchyé nepém eni ntá ye ámpó amem nnem.

²⁸ Ɔkɛ me ndíɲí mbi nepém.

Ndú óchí ne me mpoknkem, chɔɲ ónkɛ membɔɲ beyä maɲák.”

²⁹ Píta arɔk ambi berem be, “Bɔma, nchí kway beghati bhe kponɔɔɔ ɛti Mfɔ Debhít, chi mbi ywese. Agu nyaka, bábhéme yi, ne nnem eni nebhuet fá ne bhese kpatɛ echɔɲ.

³⁰ Achí nyaka ndemekɛpinti. Arɲi bariɛp amen Mandem áchyé yi, kpát anyú nku be chɔɲ Mandem ankɛ ebháremɔ ywi anyie enókó kefɔ eyi. ³¹ Debhít ayambi aghó enyiy ene Mandem abhɔɲ bekɛ ndú mpok ane átwò ambi ke yɔ emfakari. Aghó be, chɔɲ Mandem ankɛ Mpeme Mandem afyé nyaka bariɛp be áto ampetnsem ndú nepém. Ɖti yɔ, Debhít arem nyaka be, ‘Mandem abhíkí chen Mpeme yí áyábhé ándó amem etákó bawú ne abhíkí chen mmuɛt yi ámpó amem nnem.’ ³² Mandem akɛ Yesu apetnsem ndú nepém ne besé mankem séghó yi ne sechi batísie be achi nepém. ³³ Mandem achye yí beyä kenókó ndu akɛ yi achɔkɔ ebhe awónem eyi ndú enókó kefɔ. Ɖta abhare bariɛp ami ndu achye yí Ɖfónó Bedyere. Ne chí Ɖfónó Bedyere mmu Yesu achye bhese ke ákà menyiy ebhén bɛfàkari ne mbɔ enyü bāghò ne bāghòk. ³⁴ Debhít abhíkí rɔ nyaka etákó bawú ándók amfay. Ke yimbɔɲ arem be,

‘Ɖta Mandem arem nyaka ntá Acha wa bé: “Chókó fá ebhe awónem eya ndu enókó kefɔ,

³⁵ kpáte nkɛ bömpap abhe mámbak mbɔ enok ene óchɔkɔ ónyanya bekak aré.” ’

³⁶ “Bo Israel mankem bábhɔɲ bérɲi ye sayri be, Yesu mmu be bāgo ndú ekotákátí ke Mandem ákà yi áchi Acha ne Mpeme yi áyábhé.”

³⁷ Bághókó nókó enyiy ené Píta areme, ékwén bó te anti. Babherp Píta ne bönto bachak be, “Bɔma, chɔɲ sénkɛ ye ná?”

³⁸ Píta akeme bhɔ be, “Yěntiki mmü yeke abhɔɲ bétiknsem ndú bebá bhi ne mánjwiti yi ndú nnyén Yesu Kristo be Mandem amfonori bebá bhi. Mmü ane ákà nɔ Mandem áchye yi Ɖfónó Bedyere mbɔ akap. ³⁹ Bariɛp amen ayíɲí be ne böbheka, ne bö mankem abhen bachi nekɔ nesie. Ayíɲí nkwo yěntiki mmu ane Mandem Acha yeɛe ábhɲi be antwɔ ntá yi.”

⁴⁰ Píta arɔk ambi bérem baya menyiy béchák ansemti nɔkɔ bhɔ bé “Féré ká mmuɛt ndú ntemsi ane ábhónó bétwɔ ntá bö bebá abhen fá ammik.” ⁴¹ Ekɛ bo abhen mánóko enyiy ene Píta areme bárók bájwiti bhɔ. Ne bo abhen bacheme ne bakoɲo Yesu nywɔp enɔ babhak mbɔ nká érat. ⁴² Bachye mmuɛt ndu béghók menyiy ebhen bönto Yesu bátɔɲ. Bó mankem abhen manókó babhak ndu nson amɔt ndú yěntiki enyiy, ndú Nenyie Acha ne ndu nenikímuɛt.

Nepém bakoɲo Yesu

⁴³ Bönto Yesu bábhɔ bekɛ beyä menyiyí maknkay ne berɲi maknkay. Becháy békém bo mankem abhen bághò menyiy ebhɔ. ⁴⁴ Ne bo abhen mánóko mankem babhák eyɔɲ émót, mánkɔre nɔkɔ menyiy ebhap ndú nson amɔt. ⁴⁵ Mpok ne mpok, abhen bábhónó menyiy bátí nyaka mánkɔre nɔkɔ nkáp ne abhen eyap épú enyu ené yěntiki mmu wap abhɔɲ enyiy.

⁴⁶ Ne yěntiki nywɔp báchém nyaka amem ekerákap Mandem amem Yerúsalem ndu ménikmuɛt. Báchém nyaka nkwo amem beket ebhap ndú Nenyie Acha ne ndú menyíe nenyíe ne beyä maɲák ne nti nemɔt, ⁴⁷ mámbiti nɔkɔ Mandem. Bö mankem bághó ndú bakoɲo Yesu bákù ne báre bhón maɲák ne bhɔ. Ne yěntiki ewak Acha ankɛ nɔkɔ bo abhen yi ápémé mánchém ne bakoɲo bhi.

3

Píta abú mbéntí

¹ Ewak émɔt, Píta ne Jɔn bare rɔɲ ekerákap Mandem ndu nkárénká érat ne ngósí mpok nenikímuɛt. ² Bágháká nókó ndú nyübha

ane bábhìjì be Erití Nyübha, bághó mmu ane áchí mbéntí te nebhe eni aré chókó. Yéntikí ewak bo bápòkò nyaka yi mámbare ndu nyübha wu bé áníjì nókó nkáp ntá bo abhen báfuèt berəj amem ekerákap Mandem menikmaet. ³ Mbéntí wu agho nòkò Píta ne Jón ndü báyaŋ befuet mandok ekerákap, abho méninjì bhò nkáp. ⁴ Píta ne Jón báyiŋi yi diíí. Píta arem ye be, “Yinjì bhese!” ⁵ Atep bə amík amuet ne nkaysi bé chəj manchye yi enyiŋ.

⁶ Ke Píta arem be, “Mbíkí bhəj nkáp, ke enyiŋ ene mbónj chəj nchyé wə. Ndü nnyén Yesu Kristo mmu Násáret, faté kə!” ⁷ Akém yi ndü awónem ayəj. Témté wu, betəj Mandem béchwe ndu bekak ne memí bekak ebhi. ⁸ Adók ate kperəp, abho bekə. Are kə andokoti nəkə, ne ambiti nəkə Mandem, kpát arək achwe amem ekerákap ne bhə. ⁹ Bo mankem abhen bachi are bághó yi ndu ákə ambiti nəkə Mandem. ¹⁰ Bárinjì be yi ke áchəkə nókó nyaka ndü Erití Nyübha ane ekerákap Mandem aninjì nəkə nkáp. Ekə bábhák maknkay, ne manyu arəp bhə fúfú beghə enyiŋ ene efakari.

Píta aghati mbok Yesu amem ekerákap Mandem

¹¹ Mmu wu abhat mmuet ne Píta ne Jón kpát bárək baghaka amem nebhuet ekerákap Mandem ane bábhìjì be Achá Sólomon. Bo mankem bare rəj are ntiét ntiét beghə enyiŋ ene éfakari. Babhak maknkay tontó. ¹² Píta aghə nəkə ndü bəbhə bákəp bhə, arem ntá yap be, “Bəma, bo Israel, ndaká yi bächí maknkay, mämkrəkə nəkə bhese enyu eyə? Bəkaysi be chi ndü betəj ebhesé kě yí ákə néne ké? Ne puyě chi be séchay Mandem tontó. ¹³ Mandem bachimbi bhese, Mandem Abraham ne Aisek ne Jekóp ke achye mübetok ywi Yesu kenókó. Achyé yi kenókó yəndu be bərəm nyaka be bábhikí bhəj yənyiŋ beku ne yi mpok Páilet áyən befere yi amə. Bəsót yi bəchyé ntá bəbati Rom be mángwáy. ¹⁴ Yesu achí nyaka nyánjá ne chak besí Mandem, Yě nə be kəka be Páilet ándó yi andək. Bərəm be Páilet ándó chí ngwayti bhə andək. ¹⁵ Bəkú bəwáy yi mmu áchyé nepém. Ke Mandem akə yi

apetnsem ndü nepém. Besé séghó ne amík enyiŋ ene efakari. ¹⁶ Yesu ke áká mbéntí ne áfáté. Enyiŋ ene bəghó ne ené bərinjì be efakari, menkem béchí enyu yə mbənyune sésikí nti ne yi. Chí ndu sésikí nti ne yí ke ékə mbéntí ne áfáté kperəp mbə enyü bé mankem bəghó.

¹⁷ “Bəma, néne ndinjì ká bé be ne bə batí bhəka bächí nyaka chi amem ejuri beyinjì enyiŋ ene bəkú ntá Yesu. ¹⁸ Ke enyiŋ ene Mandem áká baremé kepinti bhi bághátí bo tesáy be, Mperəp Mandem afyé nyaka bariəp be átə, abhəj beghə esəjəri, Mandem akə yə efu tetəp.” Tik yé ka nsem ndü bebá ebhəka, mämpernsem ntá Mandem, be yi amfojori bebá ebhəka. ¹⁹ Mbák mänkə enyu yə, Acha ákə mäməj mpok neywəmmuet ndü befónj ebhəka, ²⁰ antó be Mperəp yi afyé nyaka bariəp be átə be ambak Mperəp yeka. ²¹ Yí wu chi Yesu mmu ábhónj bebhak amfay ne Mandem kpáte mpok ane yi ákə menyinj menkem ménjibhírí méndəp bekə. Baremé kepinti Mandem mánəj bərəm tentəp be chəj émbak enyu yə. ²² Moses arem nyaka be, “Chəj Mandem Acha antó be ndemekəpinti ywi mbə enyü yi ato me. Ne chəj yi ambak mmu ywəka amət ne bábhəj beku yéntikí enyiŋ ene yi ághati bhe mänkə. ²³ Ne chəj embak be yě agha ane apu ghok ndemekəpinti wu, bəfap yi ne bə Mandem, mangway. ²⁴ Samuel ne baremé kepinti abhen báfú yi ansem, mankem bərəm nyaka nkwó éti menyinjì maknkay ebhén befakari manywəp ané echəj. ²⁵ Menyinj ebhen baremé kepinti bərəmé menkem béyiŋi bhe. Ne nku ane Mandem ányú nyaka ne bachimbi bhəka, ányu ne be nkwó, mbənyune arem nyaka ntá Abraham be, ‘Chəj mfəét ntá bebharəbhə bhe ríjet manerékeré mmik ankem.’ ²⁶ Éti yə ke echí be Mandem ayap nyaka mübetok ywi, ayambi átó yi chí ntá yeka bé ánjət be ndü ákə be mandó nepém bebá eneka.”

4

Píta ne Jón besí echémé bo batí etək

¹ Ené Píta ne Jón bághati bo menyinj enyu yə, mbək bachiákap Mandem ne münti

babhabheri ekerákap ne mbək bōnkwo Sádusi bátwó ntá yap. ² Bati ábé bhə mbənyune Píta ne Jōn bátəŋ mángati nəkə bo bé Yesu apetnsem ndū nepém betəŋ be chəŋ bawú mámpetsem ndū nepém. ³ Bákém Píta ne Jōn bárók báfe, ne tēndu beku menaŋ bégháká nyaka, barə bhə are te ntinywəp. ⁴ Yě nə, beyă bo abhen bághókó enyiŋ ene Píta ne Jōn bághátí bhə, mánóko. Mpăy bakoŋo Yesu mankem akó aghaka mbə nká etay.

⁵ Néyí nókó, bakemé etək ne bō bati bo Israel, ne batəŋ ebhé Mandem bákém echeme amem etək Yerúsalem. ⁶ Anas mūngo bachiákap Mandem, ne Káyfas, ne Jōn, ne Aleksánda, ne bōneréket mūngo bachiákap báchem ne bhə. ⁷ Básót Píta ne Jōn bákə bó báte besí bhəp, bábhép ye bhə be, “Ndu nnyén agha bákə menyiŋ ebhen? Agha áchyé bhe betəŋ bekə bhə?” ⁸ Ndū betəŋ Éfónó Bedyere, Píta akeme bhó be, “Bé bakemé etək ne bō bati etək, ⁹ mbák bábhəp bhese echəŋ ěti berĭ ebhen sékú ntá mbéntí-ne, ne enyū éfákárí ke yi átaŋ, ¹⁰ Bě mankem ne bo Israel mankem diŋí ká be chí Yesu Kristo mmu Násáret ke ákú mmū-ne atəŋa. Yí mmu bágó ndū ekotákátí, kě Mandem akə yí apetnsem ndū nepém, ndū betəŋ ebhi kě bághó mmū-ne áté be besí kperep. ¹¹ Nkúbhé Yesu kě Ekátí Mandem éřem ěti yi bé:

‘Ntay enén bē batē beket bābyáká, nó ke néróbhé ekwap ené ékémé eket.’

¹² Ndiere yí ke ákway bepeme bhese. Mmu achak apú fá amik ane Mandem achye be ampeme bhese.”

¹³ Bo echemé bō bati etək bágó netaŋánti Píta ne Jōn ndū bāřem keri kebəŋ becháy ne ndū bágó nkwo bé bōPíta bāchí chí ndéndemé bho, ne be bō bábhíkí ghək ekátí, bábhák maknkay. Ke bágó be bōPíta mánáŋ bákə nyaka ne Yesu. ¹⁴ Ne ndu bágó mbéntí ane bákú yi atəŋa nepak Píta ne Jōn, manyu áchók bhə. ¹⁵ Ekú bátén kpík bó nefi. Bábho besokori mámbebhe nəkə bati be, ¹⁶ “Chəŋ sénkə yi ne bōbhén? Bō mankem fá etək Yerúsalem baghə eremé enyiŋí maknkay ené bó bákú ne sépú kway betəŋa. ¹⁷ Ke ndu bekə be mbok ane áképere taka etək, sébhəŋ beya bōbhen batú be

báképere rem yěnyiŋ ntá mmu ndū nnyén Yesu.”

¹⁸ Bábhíŋi ye bhə bápətnsem amem áchá. Básémti bhó be baképere rem ne baképere tōŋ yěnyiŋ ndū nnyén Yesu. ¹⁹ Ke Píta ne Jōn bákéme bhə be, “Bě babhəŋ bép ká mmuet eyeka ndak ane. Enyiŋ ene échí chak besí Mandem chi ené? Béghok bhe ke chi beghok Mandem? ²⁰ Sépú kwáy berə berem ěti menyiŋ ebhen séghó ne amík ne séghók ne batú.” ²¹ Nkwə echeme bōbati etək bapet básémtí nókó bhə, báfere bhə amə. Bó kebəŋ mbi betemsi bōPíta mbənyune bō mankem bákəka nyaka Mandem ndū enyiŋ ene efakari. ²² Ne mamié mbéntí wu acha nyaka besa bepəy.

Bakoŋo Yesu mánikmuet be Mandem achye bhə netaŋánti

²³ Báféré nəkə Píta ne Jōn amə, bápətnsem ntá bati bōnkwo Yesu, baghati bhə enyiŋ ene bōbati ekerákap Mandem ne bōbati etək bāřemé ntá yap. ²⁴ Bakoŋo Yesu bághókó nókó nə, bó mankem babho menikmuet ntá Mandem mándeme nəkə be; “Eta, wə ochí Acha, wə ke óghókó mfay ne mmik, ne manyén ne menyiŋ menkem ebhen béchí are. ²⁵ Wə ke ókú nyaka be mübetok ywe Mfə Debhít, chi-mbi ywesé, ándem ndū betəŋ Éfónó Bedyere be:

‘Ndaká yí bo abhen bápú bo Israel bábènti ne wə Mandem?

Ndaká yí bōbhen bátè beyu ebhen bebhiki bhəŋ ntí ne nnet?

²⁶ Bafə mmik bátəŋtí mmuet ménu nenu, bōbatí etək báchem nebhet amət, báte eyu menu ne Mandem Acha ne Mpeme yí afyé nyaka bariep be ätə.’

²⁷ “Hérəd ne Póntios Páilet báchem ne bo Israel ne mbək bo abhen bápú bo Israel fá amem Yerúsalem, báte eyu antí Yesu mmū betok ywe ane achi nyáná. ²⁸ Báchém bekə yěntiki enyiŋ ene ónán óbhéré nyaka be chəŋ émfakari. ²⁹ Acha, ghó ye ndū bápə bhese. Kə be bhesé bō betok abhe, séngátí nókó bho Eyəŋ eye ne netaŋánti nenkem. ³⁰ Chié bhese betəŋ bebú bōmame, ne betəŋ beríŋí maknkay ne bekə menyiŋí maknkay ndū nnyén mübetok ywe Yesu, mmu achi nyáná.”

³¹ Mánánjá nókó menikmæet, nebhæet ane bə bachi are anyikisi. Efónó Bedyere abhak ne bhə tontó akə bábhó beghati Eyəñ Mandem kebħəñ becháy.

Bakonjo Yesu bábhak ndü nson amət ndü menyij menkem

³² Nkwó bo abhen mánókó Yesu bábhón nti némət ne nkaysi amət. Yě mmu wap ake rem be menyij ebhi béchí chí ndiere ntá yi aywintí. Enyij yěntiki mmu ebhak enyij eyap mankem. ³³ Bōnto Yesu béré ghati bo ne betan ebhap menkem be Yesu Acha apetnsem ndü nepém, ne berindu Mandem bebhak ne bə mankem tontó. ³⁴ Yě mmu wap abhiki chép nyaka enyij mbənyune abhen bábhónó baki ne yě chí beket, bātí nyaka menyij ebhə mántwə ne nkáp ³⁵ mámbure besí bōnto, ne bə mánkore nkáp wu bekonjo nté ane yěntiki mmu wap.

³⁶ Enyu yə ké mmü ane áká nnyén be Joséf akə nyaka. Abhak mmu nneréket Lévi ne mmu etək Sáyrə. Bōnto Yesu bádú yí nnyén bé Banábas, nó chí, “Mmü ane afyé bo nti.” ³⁷ Abħəñ nyaka nki, atí wú, atwó ne nkáp, abħure besí bōnto Yesu.

5

Ananias ne Safira

¹ Ke ewak emət, mmü ane aka nnyén be Ananias ne ngərə aywi Safira bātí nebháérémik. ² Ananias abhesə mbək nkáp ansem. Ngərə aywi arinj be yi akə nə. Asət ané áróbhé arək abħure besí bōnto Yesu. ³ Ke Píta abħep yi be, “Ananias, ndaká yí óró Satan ánkó wó antí be ónsé nsé ntá Efónó Bedyere ne ərə mbək nkáp ane ótí mmik ansem? ⁴ Mpok óbhíkí re tí yó, mmik achi nyaka chi ayə. Ne mpok ótí yó nkáp abhak chi aywe. Ndaká yí əkaysi beku ene enyü enyij? Osensé chí ntá Mandem, puyě ntá nkwá!” ⁵ Neghók Ananias ághókó beyəñ ebhen, akwén amik agú. Beyă becháy békem yěntiki mmu ane ághoko ndak ane.

⁶ Besak bächwe, mánép yi ne nden, bápókə, barək babħeme.

⁷ Efáéré nókó mbə manək nywəp arət, ngərə Ananias achwe anywəp, yí kerinj enyij ene efakari. ⁸ Píta abħép yi be, “Ghati me tetep, nkáp ankem ané wə ne nném aywe

bātí mmik ne?” Akeme be, “Ee, yinj wu ankem nə.”

⁹ Píta arem be, “Ná wə ne nném aywe báká eyəñ émət memə Efónó Mandem Acha enyü eyə? Ghok! Bo abhen bábhémé nném aywe, bächí afə ambinywəp, ne chəñ mampəkə wə nkwo.” ¹⁰ Témté wu, Safira akwén bekak Píta agú. Besak bächwé nókó bághó be agu, bápəkə bafu barək babħeme kekwo ne nném. ¹¹ Beyă becháy bekem bōnkwo Yesu mankem ne yěntiki mmu achak ane aghoko enyij ene efakari.

Bōnto Yesu bákə beyă menyij maknkay

¹² Bōnto Yesu béré kə beyă menyij maknkay bechak besí bo ndü betan Mandem. Béré chem nebhæet amət amem nebhæet ekerákap ane bábħinj nyaka be Acha Sólomon. ¹³ Yě mmu achak kechem ne bhə éti becháy, ke bo béré chyə bhə kenókó. ¹⁴ Ne beyă bo, bagħərə ne babhakanem, béré noko, manchem nəkə mmæet ne nkwo Yesu. ¹⁵ Éti menyij maknkay ebhen bōnto bákə, bo béré pəkó bōmame mámbure nəkə nepaká mbi, mbək ndu bekók, bachak ndu bəsak, bé Píta aperé fæet ndikandi ywi ánkwen mbək ayap amæet. ¹⁶ Beyă bo bare fu ndü bōbetək abhen bachi kekwo ne Yerúsalem, mándəkə nəkə ne bōmame, ne abhén befónó bebúbebe bésəñəri bhə. Bə mankem batan.

Bōbati etək bare chyə bōnto Yesu beyă esəñəri

¹⁷ Ke mungo bachiäkap ne bō mankem abhen bachi ne yi, nə chí bōnkwo Sádusi, bábhón beyă mpap amik. ¹⁸ Bákém bōnto báfyé ekerékenəñ. ¹⁹ Ke ángel Mandem atwó ne beti, anene babħinywəp ekerékenəñ, asət bə báfú, arem be ²⁰ “Dók ká amem ekerákap Mandem, mǎnte, mǎngati bo yěntiki enyij éti nepém nekə enen.” ²¹ Néyí nókó, bárovk bachwe amem ekerákap Mandem bábhó betəñ bo mbə enyü ángel aghati bhə.

Mungo bachiäkap ne nkwo ywi bábħinj bōbati etək Israel mankem, bákém echeme, bachye eyəñ be mandók mamfere bōnto ekerékenəñ mantwə ne bhə. ²² Babħabheri abhen ekerákap bächwəp are, keghə bhə. Bápətnsem ne eyəñ be, ²³ “Sérəñ, seghə babħinywəp femfé, ne babħabheri nefi téé, ke sénéne nókó babħinywəp, sebhiki ghó

yě mmu amem.” 24 Münti babhabheri ekerákap Mandem ne bö batí bachiákap baghoko nõkõ nõ, batí átáka bhõ amem, bare bhëp mmuet eyap enyih ene efakari ne bönto Yesu. 25 Ebhiki tat, mmu amot achwe aghati bhõ be, “Ghók ká, bo abhen báfé ekerékenõh eyu, báchí awu amem ekerákap téé bátõh bo.” 26 Münti babhabheri ekerákap ne böbhi bárak basot bönto, ke báke tok bó awõ amuet ndü bächay be bo báké temti bó ne batay mangway.

27 Bápéré nõkõ ne bhõ, bakõ bo baté besí echeme böbati etak. Müngo bachiákap abhëp bó be 28 “Séyep be batu be báké pere rem yënyih ndü nnyén mmü-ne? Yë nõ, báták mbok Yesu amem Yerúsalem nkem ne báyan bekõ embak be besé ke séká báwáy yi.”

29 Pita ne bönto Yesu mankem bakeme be, “Sébhõh beghok chi Mandem, puyë nkwanwan. 30 Mandem bachimbi bhesé akõ Yesu mmu báwáy ndu bago yi ndu ekotákátí ampetnsem ndu nepém. 31 Mandem akósí yí amfay, afyé ndü nebhuet kenókõ be ambak Müntí ne Mpepe, bé ányché bo Israel mbi betiknsem ndü bebú bhap Mandem amfonori bhõ. 32 Séghati bo menyih ebhén séghõ ne amík mbõ batísie, ne Efónó Bedyere mmu Mandem achyé ntá bo abhen bágghok yi achi ntísie nkwo.”

33 Bö echeme böbati etak bágghókõ nõkõ nõ, batí ábe bhõ tontó. Bábhõ beyan mbi ndu béway bönto Yesu. 34 Ke münkwõ Fárisi amot, ane áká nnyén be Gamáliel, abhak aré. Abhak mmu echemé bö batí amot nkwo ne ntõh ebhé Mandem. Bö mankem báchyè nyaka yi kenókõ. Afate achyé eyõh be mánten kpik bönto Yesu nefi. 35 Arem ye ntá böbati etak be, “Bo Israel, sot ka mpok ndü enyih ené bákáysi bekõ ne böbhen. 36 Diñí ká be Tiódas árèm nyaka be yi achi nném mmu. Bö mbõ batí besá esa (400) babhak bákonõ bhi. Báwáy nõkõ yi, bakoõ bhi bhõ bátáka, nsónõ eyi amay. 37 Etaré nõkõ, Júdas mmu Gálili nkwo afú mpok básot mpáy bho. Aya mbok bho béré konõ yí. Yí nkwo agú, ne beyá bo abhen bákõhõ nyaka yi bátáka. 38 Béyihñi ye ndak ane, nchí ghati beka be mándõ

böbhen, báké kã bhõ yënyih. Mbák nkaysine, ne menyih ebhen bo batí bekõ befu chí ntá nkwa, chõh mánkwen. 39 Ke mbák befu chí ntá Mandem, bápú kway bechyet bhõ mbi. Bákway mbõh beghõ be mánu chí ne Mandem!”

40 Bábhñí nõkõ ye bönto Yesu, baden bo, básémti bhõ be báképere rem yënyih ndu nnyén Yesu, barõ bo mándók. 41 Bönto báfú bárõ echeme böbati etak bárak ne manák mbõnyune Mandem aghõ be bo bakway bo abhen bábhõh keyóré ãti nnyén Yesu. 42 Bö kerõ betõh ne béghati bo Mbok Ndíndí be Yesu chi Mpepe Mandem afyé nyaka bariëp be átõ. Bäre kã nõ yëntiki nywõp amem ekerákap Mandem ne amem beket ebhap.

6

Báyap böbati tándramot be mánkwák bönto Yesu

1 Mpok yõ, bakoõ Yesu báre yá mándakõ nõkõ chi ambi. Bétáná békwén. Bo Israel abhen bárèm eyõh Grik nkwo béré nywinti be abhen bárèm chi ndiere eyõh bo Israel bákõre menyih yëntiki ewak kefyé ntí ndu bechye mánkwésé bhap. 2 Ekõ bönto Yesu batí byó ne apay bábhñi nkwo bakoõ Yesu bárem be, “Èpú chak be sendõ beghati bho Eyõh Mandem, séndõbhe tan chi baraká nenyé. 3 Böma, yap ye ka böbati tándramot. Bábhõh bebhak bo abhen bo bárèm eríri ãti yap, mámbak bo abhen Efónó Bedyere achi ne bhõ sayri, ne mámbak barinindak. Yap ka bhõ. Sékway bechye bhõ betik ebhen. 4 Mbák echi nõ, chõh sémbõh mpok bechye mmuet ndü nenikímuet, ne ndu béghati bho Mbok Ndíndí ne ndu bétõh Eyõh Mandem.” 5 Bönkwo mankem bábhõh manák ãti enyih ene bönto bareme. Báyap Stífin mmu amot ane abhõhõ neka ne Yesu tontó ne Efónó Bedyere achi nyaka ne yi mpoknkem. Báyap Filip nkwo, ne Prokórõs, ne Nikanó, ne Tímõn, ne Paménas, ne Níkolás, kenkõ ane áfú nyaka Antiak. Anáh áchyè nyaka Mandem kenókõ mbõ enyü bo Israel bákõ ke ánokõ Yesu. 6 Básot bhõ besí bönto Yesu. Bönto mánikmuet mányãna bó amõ anti.

7 Eyõh Mandem ére go endak nõkõ chí ambi, ne mpáy bakoõ Yesu ayá tontó

amem etək Yerúsalem. Beyä bachiäkap Mandem nkwó báre noko Mbok Ndíndí.

Bákém Stífin

⁸ Stífin chí mmu ane Mandem átón beyä berĩndu, achye yí beyä betan. Stífin akü berem menyiní maknkay ne atón berin besí bo. ⁹ Mbok bo báfate bábhó bekem epúítí ne yi. Bábhak bö ekeré nenikímuetí ene bo abhen báféré ndü kesem. Enyu eyo ke bábhini nyaka yo. Bábhak bo Israel abhen bafu Síren ne mmu Aleksánda. Bábhó ne bo Israel bachak abhen bafu atú Silísha ne Esia bare kem epúítí ne Stífin. ¹⁰ Ke bo kekway bekeme enyin ene yi árémé ne nerinĩndak enen Efónó Bedyere achye yi. ¹¹ Bákú bo mámpu be bágħok ndü yi árèm ebúbu ěti Moses ne ěti Mandem. ¹² Enyu yo kě manyikisí batĩ bö batí etək amem, ne bati baton ebhé Mandem, ne bati bö mankem. Bákém ye Stífin barək besí echeme bö batí etək ne yi. ¹³ Bátwó ne batísyē ákwaré abhen bárémé be, “Mmũ-ne apú rō berem ebúbu mpoknkem ěti ekerákap Mandem ywesé ne ne ěti ebhé Moses. ¹⁴ Séghok ndü yi árèm be chon Yesu Mmũ Násáret wu amokoti ekerákap Mandem ene, ne angupsi bepın etək ebhen Moses aró ntá yese.” ¹⁵ Bö mankem abhen báchí amem ekeré manyé chokó, batep Stífin amík amuet, bágħó bé besí bhi béyibhiri berəbhe ghəo chi mbə ebhén ángel Mandem.

7

Kepi ekén Stífin árémé besí bataná manyé

¹ Mũngo bachiäkap Mandem abhép Stífin be “Echi tetep be okü barak ane bārēm nō be okü?” ² Stífin akeme be, “Bōmá ne bōta, ghók ka me! Mandem betan menkem abhesi nyaka ntá chi-mbi aywesé Abraham mpok yi achi atú Mesopotemia ke arōn etək Hāran, ³ arem ntá yi be, ‘Fă etək eyē, dō nneréket aywe dók atú ane métōn chon wō.’ ⁴ Abraham afa ye atú bo Cháldia wu, arək achokó etək Hāran. Etayi ágú nókó, Mandem akü yi afa aré atwó ndü mmik ane bāchí aré echon. ⁵ Abraham abhak fá, yě nō, Mandem kechye yí yě chí mōnebhúéré mmik. Afyé chí bariēp béchye mmik ntá yi ne ntá bebharébhə bhi yēndu yi abhiki bhon nyaka

mmó. ⁶ Mandem arək ambi béghati yi be: ‘Chon bebharébhə bhe mámbak mankə amem etək bö bachak. Bö bhə mambure bhə ndu kesem, mánychē nəkə bhə beyä esonori ndu mamié besă esa. ⁷ Ke chon nchye ntémsí ntá bö etək ené bo bātók. Ne ansem mpok, chon mámfā mántwə, mánychē nəkə me kenókó fá.’ ⁸ Mandem anyú ye nku ne Abraham. Eriní nku yo ebhak nesiep ane básiep bōbabhakanem. Abraham abhé nókó ye Aisek, asiēp yi mpok yi ágháká manywəp anen. Aisek abhé Jekóp, Jekóp abhak chí ntá bö bati byo ne apay abhen báchí nyaka bachĩmbi maneréket bo Israel.

⁹ “Bachĩmbi bhə bábhón mpabhamík ne mómáyap Joséf. Bātí yi mbə nsem ntá bakōsiē, Bó bārók etək Ijip ne yi. Ke Mandem abhak ne yi, ¹⁰ aferē yí ndü besonori ebhi menkem, atón yi berĩndu, ne achyé yi nerinĩndak besí Mfō Ijip. Mfō Ijip achye yi betan amfáy etək Ijip enkem, ne eket eyi enkem. ¹¹ Ansem mpok, nsay akwén etək Ijip enkem ne etək Kánān. Ekü esonori eya echa. Bachĩmbi bhese kekway bebhon nenyie. ¹² Jekóp ághókó nókó ye be nenyíē nechí Ijip, ató bachi bhese aré. Ebhak ndon ane mbi ane bó bārónó Ijip. ¹³ Nerón ane bó bārōnə aré ndon ené ejwi épáy, Joséf akü bōmayi bāriní yí, ne Mfō Ijip ariní nneréket Joséf. ¹⁴ Joséf ató ye bábhini étayi Jekóp ne bōneréket ywi mankem, batí besa bérát nsem neku. ¹⁵ Jekóp arək etək Ijip ne nneréket ywi ankem. Abhak aré te mpok ane yi ágú ne bōbhi bo bachi bachĩmbi bhese. ¹⁶ Bápókó yi bápetsēm Shékem, bábhème ndü nnem enen Abraham akú nyaka ntá bo Hamə amem etək Shékem ne nkáp sílbhá.

¹⁷ “Mpok ane Mandem abhōnə beku bariēp amem yi afyé nyaka ne Abraham aghaka nəkə kekwət, mpáy bo Israel abhen bachi Ijip bepēt baya tontó. ¹⁸ Ebhak enyu yo kpatē mmu achak abhak Mfō Ijip ane abhiki riní nyaka Joséf. ¹⁹ Mfō wú achye bö bhese beyä esonori, akü bōtayese mándó bōbhap nefi mángú.

²⁰ “Mpok yo ke bábhé Moses. Arí tontó ne Mandem akon yi. Máne yí eket etayi ndü batan arát. ²¹ Bāró nókó yi nefi, mmó Mfō Ijip ane ngoré, asot yi mbə móywi, ane yi.

22 Bátōñ yí nerīñí kepi bo Ijip nenkem, ágó abhak erítí ndeme kepi ne nném mmu ndu menyīñ ebhen yi ákà.

23 “Agháká nókó mamié besa bépáy, nkaysi atwó yi anti be ándók ángó bōmayi, bo Israel. 24 Aghó nókó ndū mmu Ijip ádèn mmu Israel amot, arək bekwak yi. Akeme kémbé, kpát awáy mmu Ijip wu. 25 Moses akaysi be bōbhi bárīñi bé Mandem ke átó yi ámféré bhó ndū esōñori, ke bó kerīñi enyu eyo. 26 Néyí nókó, arək atemeri ndu bōbhi, bo Israel bati apay mánù. Achwe beka bo mambak eyōñ émōt, arem be, ‘Ghók ká, bāchí bō mmu amot, ndaká yí mánù ne bati?’ 27 Ke ane áyāñ nti mpay, apuri Moses, abhép yí be, ‘Agha áká wō mfō ne ntañá manyé yese?’ 28 Ōyāñ bēway me mbō enyu ówáy mmu Ijip éyú?’ 29 Moses ághókó nókó nō, abhé arək achəkō etək Mídia. Aré ke yi ábháy ngōré abhōñ bō babhakanem bati apay.

30 “Éfueré nókó mamié besa bepáy, ángel Mandem abhesi ntá yi amem baso, kekwoť Njie Sináy. Angel wu abhak amem ngó ane ádù ndū mōnək amot ane ágò ebhi. 31 Enyīñ ene Moses ághó eka yi abhak maknkay. Ne nerōñ yi árōñ kekwoť beyīñi, aghók Eyōñ Mandem Acha ndu érēm be, 32 ‘Mme ke nchí Mandem bachīmbi bhēka, Mandem Abraham, Mandem Aisek, ne Mandem Jekóp.’ Néková nékém Moses, afere amík are. 33 Mandem Acha arem ye ntá yi be, ‘Féré nkwobhánya eye bekek, mbonyune nebhuérémik ane été nō are achi nyāñá. 34 Ngō besōñori ebhen bōbha bābhōñ amem etək Ijip ne ngók nedí kebho enap, ne nsep ntwō beferé bhó ndū esōñori eyo. Twó yé, chōñ ntó wō Ijip.’

35 “Stífin arək ambi berem be, nkúbhé Moses ane bābhíki ka nyaka beghok yi, ne babhep yi be, ‘Agha áká wō mfō ne ntañá manyé ntá yese?’ Mandem afuet ntá ángel ane abhesi ntá yi ndu mōnək beghati yi be ándók ámbák münti wap ne mmu ane áfere bhó ndu esōñori. 36 Moses aka menyīñi maknkay, ne atōñ berīñ ebhen bétōñó betañ Mandem amem etək Ijip. Afere bo Israel aré, aka báfuét ndū Manyu Chu, ne amem baso ndū mamié besa bepáy. 37 Nkúbhé Moses-ne áréme nyaka ntá bo Israel be, ‘Chōñ

Mandem anchye bhe ndemekerinti achak ane áfù ndu nkwo yeka mbō enyū achye me ntá yeka.’ 38 Yí Moses ke achi nyaka nénti bachīmbi bhesé ne ángel Mandem amem baso. Mpok yo, ángel Mandem áréme kepi ntá yi ndu Njie Sináy, aka yi arīñi menyīñ ebhen Mandem áyāñ yí anka sendīñi, nó chí Eyōñ Mandem ené échí tetep mpoknkem.

39 “Ke bachīmbi bhesé keka beghok yi. Bápuri yi baten nepak, ke bápétnsem Ijip amem batī-yap. 40 Éká barem ntá Arōn be, ‘Ghókó bōmandem ntá yese, be mandōkō nōkō bhesé ambi. Mbák chi Moses mmu áféré bhesé etək Ijip, sebhiiki rīñi enyīñ ene efakari ne yi.’ 41 Bághókó enyīñ ene echí mbō mómpōñ, bare chye yo akabhé nya, ne mányíé epa éti enyīñ ene baghoko ne amō. 42 Ke Mandem atiknsem ntá yap akpik arō bō mánchyè nōkō kenókó ntá mmok, ne ntañ ne mambé mfay mbō bōmandem abhap, mbō enyu echí amem bekáti baremé kerinti be,

‘Bo Israel! Mpok ane bākò amem baso ndū mamié besa bépáy, ntá yá ké báway nyaka nnya mánchyè nōkō akap ke?’ 43 Bāpōkō nyaka étem ené mandem nsé ane áká nyén be Mólōk.

Ne nembe enen mandem nsé Ráfan. Ne menyīñ ebhen bāghókó ndu bechye bhō kenókó. Éti yo, chōñ mféré be ntó etək échák befuet Bábilon.’

44 “Stífin arək ambi bérem be Bachīmbi bhesé babhōñ nyaka étem amem baso ené étōñ bé Mandem achi ne bhō. Moses ághókó nyaka yo ébhák mbō enyū Mandem aghati yi, ne nkúbhé mbō enyū Mandem átōñ yi amfay Njie Sináy be ebhōñ bebhak. 45 Ansem mpok, bachīmbi bhesé bárō yo ntá bōbhap. Bápókó yo mpok bākò ne Jóshua. Mandem abók bo abhen bāchí are besí botayese, basot mmik. Étem eyo ébhák aré te mpok ane Debhít achi mfō. 46 Mandem atōñ Debhít berīndu. Anikmuet ntá Mandem Jekóp be andō yi anté eket ntá yi. 47 Sólomon ke áté eket eyo ntá Mandem. 48 Yé nō, Mandem Acha apu chōkō ndū beket ebhén bo bate ne amō. Echí mbō enyū ndemekerinti áréme be Mandem arem be, 49 ‘Mfay chí enókó kefō eya,

ne mmik chi erwə ene mésiki bekak are.
Ntiki enyū eket ókway bete ntá ya?
nebhuet ane məkway beywemuet achí ne fá?
50 Pú amó ya ke ághókó menyin ebhen
menkem-ε?

51 “Bérəŋ ndū ngwénti, Stífin arem be, ‘Bé
bo netanánti, bé bo bāpu noko Mandem
ne bāpú ghok eyəŋ eyi. Bächet Efónó
Bedyere mbi mbə bachĩmbi bheka. 52 Ntiki
ndemekerĩnti bachĩmbi bheka bábhíkí chye
esəŋəri? Ne bāwáy nyaka baremé kerĩnti
Mandem abhen bārémé mbi mbi be, Mmō
betok ane achí chak besí Mandem átwə. Yí
wu ke bātí ne bāwáy. 53 Bě kě Moses ásóré
ebhé Mandem ntá bəángel achye ntá yeke,
yě nə, bábhíkí bhuerε yó.’ ”

Báwáy Stífin ne batay

54 Bo echeme bə batí etək bāghókó nəkə
menyin ebhen Stífin árème, bati ábé bə
tontó, amík apėti anti. 55 Ke Efónó Bedyere
achi nyaka ne Stífin tontó. Ayəŋ amík
ayinĩ mfay, aghó bediéré Mandem, ne Yesu
téé ndū nebhuet kenókó Mandem, 56 Stífin
arem be, “Ghók ka! Ngə ndū mánéné
mbinywəp etəkó mfay, Mmu ane áfú ntá
Mandem abhak téé ndū nebhuet kenókó
ebhe awónem Mandem.” 57 Ke bábhó bebik
ěri, báchók batú ne amə, bádú bārók bákém
yi. 58 Báya yi báfú etək ne yí, bátémti yi ne
betay bawáy. Batísie betábhá báfére nkú
mfámuet eyap, barə ntá esakámu amət be
ambabheri nəkə. Esakámu wu aka nnyén
be Səl. 59 Mpok bātémti Stífin ne batay,
anikmuet be, “Yesu Acha, sət Efónó eya!”
60 Akwén atep mánén amík, arem ne eyəŋ
etanataŋ be, “Acha, foŋori bhə bebú ebhap
ebhen.” Arémé nókó nə, asebhε.

8

1 Səl abhak aré téé, aka bé eri mángwáy
Stífin.

Səl are chye bənkwə beyə nenyok

Bébhó ewak eyə, bāré chye nkəwə Yesu
abhen báchí Yerúsalem beyə nenyok. Eku
bó mankem bábue bataka atú etək Judéya
ne átú Samária ankem. Erəp chi bənto Yesu
bóbhó amem etək Yerúsalem. 2 Baway nəkə
Stífin, mbək bo abhen báchyè Mandem
kenókó bápókə yi bārók bábhéme, ne bádi yi
tontó. 3 Mbák chi Səl, are yaŋ mbi ménéme

bənkwə Yesu. Eku abho béchwé eket ne
eket anja nəkə abhen mánókó, baghərə ne
babhakanem, amfyε nəkə ekerékenəŋ.

Beyə bə-Samaria mánoko mpok Filip aghati bə Mbok Ndíndí

4 Bakoŋo Yesu abhen bábue bátaka
mbankem bāre kə mángati nəkə Mbok
Ndíndí ěti Yesu. 5 Ane bábhinĩ be Fílip arək
etək égho atú Samária angati nəkə mbok
ěti Mpereme Mandem afyé nyaka bariεp be
ätò. 6 Akə menyinĩ maknkay aré. Bo baghə
nəkə nə, beyə bhap bāre tá batú sayri ndu
beghok menyin ebhen yí árəm. 7 Befónó
bebúbεbu ebhén bésəŋəri bo bére rə bhə
mémbiki nəkə ne eyəŋ etanataŋ. Beyə bo
abhen bachi bhuré ne bakem bātəŋ nkəwə.
8 Eku beyə maŋák abhak ne bə etək egho
Samária eyə.

9 Mmūfú ane áká nnyén bé Símun achí
nyaka etək eyə nkəwə. Abhak mūŋə. Anaŋ
ákə nyaka menyin ebhə ndu erəri mpok,
andeme nəkə bé yí achí etantí mmu. Bə
Samária babhak maknkay béghə menyin
ebhen yi ákə. 10 Bə mankem, maném bo ne
ndéndémé bhə bare tá batú beghok menyin
ebhen yi ághāti bhə, mándeme nəkə be,
“Mmū-ne chi mmu Mandem ane bábhinĩ be
Etantí mə.” 11 Barak mandem nsé ane yi ákə
ndu erəri mpok, akə bo bāre ta batú beghók
menyin ebhen yi árəm. 12 Fílip átwó nókó
ne Mbok Ndíndí ěti enyu Mandem abhak
ne bəbhi mbə Mfə wap ne ěti Yesu Kristo,
baghərə ne babhakanem bábho ménoko
mándəkə nəkə be mánjwiti bhó. 13 Yě Símun
nkəwə anoko bájwiti yí. Bájwítí nókó yí, ab-
hat mmuet ne Fílip, ankoŋo nəkə yi yěntiki
ebhak. Nyu arəp yi fuu ěti bereme menyinĩ
maknkay ebhén Fílip ákə, ne ěti berin ebhén
Mandem áfuet ntá Fílip antəŋ nəkə.

14 Bənto abhen Yerúsalem bāghoko nəkə
be bə-Samaria mánoko Eyəŋ Mandem, bátó
Píta ne Jəŋ aré. 15 BəPíta bachwəp nəkə
Samária, bare nikmuet bé Efónó Bedyere
ántwə ntá bo abhen mánoko Yesu. 16 Efónó
Bedyere abhiki re twə nyaka ntá yě mmu
wap. Yě nə, manaŋ bajwiti nyaka bhə ndū
nnyén Yesu Acha. 17 Píta ne Jəŋ mányəŋa
amó antí bəbhen manikmuet, Efónó Bedyere
atwó abhak ne bhə.

18 Símun ághó nókó bé Efónó Bedyere atwo achi ne bhó ndü bõnto mányáná bō amo antí, afeere nkáp béchye bõnto, 19 arem be, “Kē ká menkwó mbõñ betañ bé yě agha ane nyáná yi amó anti Efónó Bedyere ántwó ntá yi.” 20 Ke Píta akeme yi be, “Eghori émpókó wó ne nkáp aywe! Okáysi bé ðkwáy béku akap Mandem ne nkáp na? 21 Diñí bé ðbhíkí bhõñ ye enyih ndu betik ebhesé mbõnyune nti ene núpú chak besí Mandem. 22 Ndu echi nō, tík nsem ndü nkaysi bebú ane achi wō anti ónikmæet ntá Mandem Acha. Ngufú chõñ amfõñori nkaysi ane achi wō anti. 23 Ngō bé ðbhõñ epõ mpabhamík ne ókwën nsem anten bebú.” 24 Símun aghoko nōkō nō, akeme Píta ne Jõn be, “Bõta, nik ka Mandem mmæet ðti ya bé yënyih émõt ene bårémé éké fakari ne me.”

25 Mánáná nókó béghati bo mbok Yesu ne manyih ebhen yi akæ ntá yap, báró bare petnsem Yerúsalem. Báre téé ndü bõbetok Samária mangati nōkō bo Mbok Ndíndí ðti Yesu.

Mmu Etõpia anoko Yesu

26 Ke ángel Acha atwó arem ntá Filip be, “Faté sep ndü esí mbi ane afù Yerúsalem árõñ Gása”. 27-28 Filip afate abho bérõñ. Éfákari bé mmü Etõpia amõt ane afú Yerúsalem ndü menikmæet ápetnsem etok eyi amem ékárík ene mpõñõndík éyà. Abhak mungo Etõpia ane baghaka ne yi ke akeme nyaka efiní ekeré nkáp mbō mmu ane baghaka yi apu kway nyaka bechem ne bo abhen mfõ ngõré * Mfõ Etõpia wu aka nnyén be Kándas. Ené yí áchi amem ekarík eyi árõñ, are pay ekáti ndemekepñti Aisáya. 29 Efónó Bedyere aghati Filip be, “Dók awu kō nókó kékwót ne ekarík eyō.” 30 Filip ajet arøk kekwt ne yó, aghók ndü mmu wu ápây ekáti ndemekepñti Aisáya. Abhép yí be, “Ïbhõñ nō nejwimem ndü enyih ené ópây?” 31 Mungo Etõpia wu akeme be, “Mëkwáy bejwimem ná ené yě mmu ábhíkí néne angati me?” Abhñi ye Filip ánkó ánehókó ne yí amem ékárík. 32-33 Enyih ene yi ápây ndü Ekáti Mandem ebhak bé: “Achí nyaka mbō ághõñomén ane bakeme

bárõñ beway, mbō mónkwomén ane báfère emene eyi, yě bebik yō kebik. Ake néne eyõñ. Báyóre yi, batañ yi, bákpót nyé eni, bachye yi esõñori ndéndem. Agha ákway betõñ be, Yihí mōwa né, ené bákpóre nepém eni ambi ambi fá amik?” 34 Mungo wu abhép Filip be, “Étá, ghati mé, ndemekepñti asñ enyih ene yi árèm nó ðti agha? Arem nō chí ðti mmu ácháak ke ðti mmæet eyi?” 35 Filip abho ndü nebhæet ekáti Aisáya wu agháti mungo Etõpia Mbok Ndíndí Yesu. 36 Báre kō mándakō nōkō. Bágháká nókó ndü nebhæet ane manyiep achi, arem ntá Filip be, “Yihí manyiep. Ntí achí ane bábhiki bhõñ béjwiti me?” 37 [Filip akeme yí be, “Mbák ósíki nti ene nenkem ne Yesu, mëkwáy béjwiti wō.” Mmü wu akeme yí bé “Nnókó be Yesu Kristo chí Mmō Mandem.”] 38 Mungo wu achye ye eyõñ bé mánkæ ékárík énté. Été nókó, bō ne Filip básep báchwe anyén, Filip ajwiti yí. 39 Báfú nókó anyén, Efónó Bedyere afeere Filip aré, mungo Etõpia wu keperere ghó yi. Yě nō, arøk ambi ne nekō eni ne manák. 40 Filip ápéere yihñ arõp chí etok Asótus. Abho béghati Mbok Ndíndí are. Arøk ambi békæ nō ndu bõbetok mankem abhen báchi ambi kpáte mpok yi aghaka Seséria.

9

Sõl ayibhiri abho bekoño Yesu (Bk 22.6-16, 26.12-18)

1 Mpok eyō nkem, Sõl arøk ambi bepa be yi abhõñ beway bakoño Yesu. Arøk ntá mungo bachiákap Mandem, 2 aghati yi be anchye yi bekáti ebhén béchye yi betañ berõñ Damáskos ndu bekeré nenikimæet bo Israel bé mbák ángó bakoño Mbi Yesu aré, ankwáy békémte bhó, baghõré ne babhakanem, angwót, andok Yerúsalem ne bhó. 3 Sõl afa ye are rón. Agháká nókó kékwót ne Damáskos, bedíéré befú amfay témchok besep békáp yi. 4 Sõl akwén amik, aghók eyõñ ené ébhèp yi be, “Sõl, Sõl, ndaká yí óchyè me nenyok?” 5 Sõl akeme be, “Acha, chí wō agha?” Eyõñ eyō ékéme yí be, “Mme Yesu ke ókõño gbókõgbókõ anchye nōkō nenyok. 6 Ke faté, dók amem etok egho. Chõñ mángati wó aré enyih ene óbhõñó békæ.” 7 Bõ abhen

* 8:27-28 Mfõ ngõré ákëm nyaka baraká kefõ ntá mýywi mmu bo básóre nyaka mbō mónyómok.

bákò nyaka ne Sǎl, bághók eyəŋ eyə, ke bo keghə yě mmú. Báte manyu chochok. ⁸ Sǎl afate amík, anene amík, ke yi kekwayə beghə mbanj. Bákém yi ndu awə, baya barək etək Damáskəs. ⁹ Abhak aré ndü manywəp arát, yi kekwayə beghə mbanj. Mpok yə nkem yi kenyie nenyié, yěnyij yi ke nyu.

¹⁰ Nkoŋo Yesu amət achi nyaka Damáskəs ane áká nnyén bé Ananías. Aghó kenó amík ántífú ndu Yesu Acha abhiŋi yí be, “Ananías.” Aka arem be, “Acha, ghó mé ne.” ¹¹ Acha aghati yi be, “Faté dók ndu nkəngə-etək ané bábhiŋi bé Téé. Ōnánj ónchwəp ndü eket Júdas bép mmu Tásəs ane áká nnyén bé Sǎl. Achí aré ànikmuet. ¹² Ne ndü kenó amík ántí fúú, aghó mmu ane bábhiŋi bé Ananías, ndu áchwé anywóp. Anyanja amə anti ywi bé ámpet ankway beghə mbanj.” ¹³ Ananías akeme be, “Acha, beyä bo bághátí me mbok Sǎl wu ne bebéptí menyij ebhen yi ákú ntá böbhe awu Yerúsalem. ¹⁴ Böbatí bachiäkap Mandem báchyé yí betan, ne atwə fá chí békemti böbhe.” ¹⁵ Ke Yesu Acha aghati yi be, “Dók mbənyune njap yí ámbák mübetik awa, bé ándək ángati bo abhen bápú bo Israel, ne bafə bhap, ne bo Israel éti eya. ¹⁶ Chəŋ membəŋ ntəŋ yí esəŋəri enkem ené yí ábhónj beghə éti ya.” ¹⁷ Ananías aró ye arək áchwé amem eket ené Sǎl áchi are. Anyanja yí amə ántí arem be, “Sǎl, manó, mbəŋ Yesu Acha mmu abhési ntá ye ankəŋombi mpok ótwə fá, ke átó mé nká ómpet óngó mbanj ne bé Éfónj Bedyere ambak ne wə.” ¹⁸ Témté wu ebhak ntá Sǎl mbə be menyij mbə befabhé nsi befu yí amík bekwenti. Apet abho beghə mbanj. Afate ye arək bájwíti yi. ¹⁹ Anyié nenyié betan ebhi bepétnsem.

Sǎl abho béghátí mbok Yesu etək Damáskəs

Sǎl abhak Damáskəs ne bakoŋo Yesu ndu mpäy manywəp. ²⁰ Abho ye bérónj ndü bekeré nenikimuet bo Israel témté angati nəkə bo éti Yesu bé, “Yesu áchí Mmə Mandem.” ²¹ Bö mankem abhen bághókó yi, bábhak maknkay, mámbəbhe nəkə bati be, “Pú nkúbhé mmü-ne ke ákə nyaka angəebhe nəkə nenu ne bo abhen bábhiŋi nnyén Yesu awu Yerúsalem ne? Atwə

fá chí bé ánkémí bo Yesu angwət, ansət ampétnsem ne bhə Yerúsalem. Atwə fá ndu bekemti bhə be ansət ampétnsem ne bhə ntá bö batí bachiäkap Mandem.” ²² Yě nə, Sǎl are tónj Mbok Ndíndí éti Yesu andək nəkə chí ambi. Are fəét ndu beyä babhi betəŋ kpoŋoroŋ bé Yesu ke áchí Mpeme Mandem afyé nyaka bariəp be áto enyuné bo Israel abhen báci Damáskəs bábhiŋi kwáy bekem kefe ne yí. ²³ Éfere nəkə beyä manywəp, böbati bo Israel báte eyu beway Sǎl. ²⁴ Sǎl arinj nkaysi yap. Bäre noŋ yi beti ne ngósí ndu manyübhá ane Damáskəs be mpok yi áyən befəet, mankem yí mangway. ²⁵ Ke beti mémət, bakoŋó Səl basət yi báfyé amem ekay bákə yi áfəét ndü mbok ané áchi ndü nkok ane ákábhé etək, básəbhe yi amík ansem ebhá. Abué.

Sǎl apétnsem Yerúsalem

²⁶ Sǎl apétnsem Yerúsalem are mə béchem mmuet ne bakoŋo Yesu aré, ke bó kenoko be yi achi nkoŋo Yesu. Bäre chay mámbəe nəkə yí. ²⁷ Ke mmu amət ane aka nnyén be Banábas asət yí arək ntá bönto Yesu. Aghati bhə enyü Sǎl aghə Yesu Acha ambi mpok yi árəŋ Damáskəs ne enyü Yesu árémé kepi ne yi. Aghati nkwo bó enyü Sǎl átəŋ Eyəŋ Mandem kpoŋoroŋ ndu nnyén Yesu awu Damáskəs kebhnj becháy. ²⁸ Bebho ye mpok yə, achem mmuet ne bakoŋo Yesu Acha ndu yěntiki enyij ene bo bákə.

²⁹ Are təŋ Eyəŋ Mandem ndu nnyén Yesu kebhnj becháy. Mpók ne mpok ándem nəkə éti Yesu ntá bo Israel abhen bərəm eyəŋo Grik, ankem nəkə epáítí ne bhó. Ekə bare yán chí béwáy yí. ³⁰ Batí Bö nkwo báriŋi nókó nó, básət yi barək Seséria, bátó yí ándók Tásəs. ³¹ Éfákari ye be bönkwo Yesu abhen bachi atú Judéya, ne abhen atú Gálili, ne abhen atú Samária nkem kepere bhəŋ esəŋəri. Bakoŋo Yesu bábhe ne pépəm enap enyu ené nétəŋ bé bo báchyə Mandem kenókó. Éfónj Bedyere are chye bhə nepəptintí, anchye nəkə bhə betan. Ekə beyä bo báchák bäre noko Yesu mánhem nəkə ne bhə.

Pita arək etək Lida ne Jopa

³² Éfákari be Pita ákə nyaka mbəŋ ne mbanj ndu bébyo bo Mandem. Éwak émot,

arək bebyo abhen bachi etək ene bábhiñi be Lída. ³³ Akwese mbéntí amət aré. Báre pəko yi yěntiki ebhak ene yi áròn. Abhak enyu yə ndu mamié ánèn. Aka nnyén be Aénias. ³⁴ Píta arem ntá yi be, “Aénias, Yesu Kristo ákà wə óntàñ néne. Faté pét əsák eyé.” Témte wu, atém afate. ³⁵ Bə etək Lída ne Sháron babhak aré. Bə mankem bághó nókó ndu Aénias ákà, mánókó Yesu Acha.

³⁶ Ngərə amət achi nyaka etək Jopa ane aka nnyén bé Tabíta, * [Nó chí Dókas ndu eyəñ Grik] abhak nkoño Yesu. Akə nyaka beri, ankwak nəkə bachébhébo mpoknkem. ³⁷ Mpok yə, akwén neme agú. Básó yi bábhuere amem mókerémfay ndu ekeré mfay. ³⁸ Jopa kesap nekə ne Lída. Bakoño Yesu abhen Jopa bághók be Píta achi Lída. Bátó bo batí apay, ntá yi. Bárək manik yi mmuet be, “Eta, twə ghə bhesé ayak, kéchəñti mpok.” ³⁹ Píta afa ye are rəñ ne bhə. Agháká nókó aré, basət yi bako ndu mókerémfay. Beyə mánkwésé bábhak are. Bə mankem bakap Píta. Báre di, mántəñ nəkə nden ene Tabita áyéme ntá yap mpok yi achi nepém. ⁴⁰ Píta aghati bó mankem mámfu nefi. Aterp mánén amik anikmuet ntá Mandem. Ayibhiri mmuet ntá ngu arem be, “Tabíta, faté!” Tabíta anene amik. Aghó nókó Píta afate achəkə chókó. ⁴¹ Píta asá áwó akem yi akwak yi afate. Abhiñi ye bo Mandem ne mánkwésé, asət Dókas atəñ bó be mangə bé yi achí nepém. ⁴² Mbok Dókas ataka etək Jopa enkem. Beyə bo mánókó, básiki ntí ne Yesu Acha. ⁴³ Píta arək ambi bechəkə Jopa ndú beyə manywəp ne ngoko nkwobhénya ene bágharé amuet nnya ene baway. Nnyén eni nébhak be Símun.

10

Konélis abhiñi Píta eket eyi

¹ Mmufú achí nyaka etək Seséria, ane aka nnyén bé Konélis. Abhak müntí éká batémé nenu Rom besa bétáy. Báré bhiñi eka eyə bé Eka Itália. ² Konélis abhak mmu ane ákəñó baraká Mandem ne áchyè nyaka Mandem kenókó ne efo eyi enkem. Abhak mmu ane ánikmuet ntá Mandem mpoknkem, anchye nəkə beyə nekwa ntá

bo Israel abhen bachi bachébhébo. ³ Ewak émət, mbə nkarenka erat ne ngósí, aghó kenó amík anti fúú. Aghó sayri ndu ángel Mandem amət átwó ábhíñi yi be, “Konélis!” ⁴ Ayon amík are yiñi ángel wu ne becháy, abhep yi be, “Eta chí yi?” Angel Mandem akeme be, “Mandem aghok nenikímuet ene, aghó nekwa enén óchyé ntá bachébhébo ne abhəñ manjək ne wə. ⁵ Tó ye bo Jopa be mandók mámbiñi mmu ane ákà nnyén bé Símun ane nnyén eni nechak nechi be Píta. ⁶ Achəkə ne Símun ngoko nkwobhénya. Eket Símun wu echi angəkə manyu.” ⁷ Angel Mandem árəñə nəkə, Konélis nkwo bakú betik abhi batí apay ne ntemé nenu amət ane achi nyaka ne yi mpoknkem ankwaka nəkə yi. Ntemé nenu wu abhak mmu ane áchəy Mandem. ⁸ Bátwó nókó, aghati bhó enyiñ ene ángel Mandem áréme. Ató ye bó etək Jopa.

⁹ Bárə bare rəñ, bágháká kékwót ne etək mbə nkárénká byo ne epay. Nkúbhé mpok yə, Píta akó amfay eket ndu menikmuet. Mfay eket abhak ransi. * ¹⁰ Nsay akém yi, are yáñ enyiñ ményié mpok ane nenyié nebhuet angó, aghó kenó amík antífú. ¹¹ Aghó bé nebu nénéne. Enyiñífú éfú are ere sep amik. Ebhak mbə ntənden negho enén bákémé ndú batí yi anwi básəbhe amik. ¹² Menyú nnya menkem bébhak ndu enyiñ eyə. Nnya ené beka menwi ebhak aré ne ené ésú menie amik ne kenem. ¹³ Aghók eyəñ ndu érəm be, “Píta, faté, wáy nyié.” ¹⁴ Ke Píta akeme be, “Cháá! Acha mbíki re nyié enyiñ ene epu pépép besí Mandem wáwák.” ¹⁵ Eyəñ epet etwə ntá yí ndəñ ane ájwí epay be, “Enyiñ ene Mandem akə be embak pépép besí bhi, yé mmu aké rem be épú pépép.” ¹⁶ Éfákári nókó enyu yə ndəñ érá, enyiñ eyə épétnsem amfay. ¹⁷ Ené Píta abhuét beyəñ beriñi ntí kenó amík antífú ekə, bə abhen Konélis átó, bare bhep ebhak ene Símun áchí. Bárək kpát bəchwəp ndú nyúbha eket ene yi achí are. ¹⁸ Básá eyəñ babhep mbák mmu ane ákà nnyén bé Símun Píta achí aré. ¹⁹ Ne ené Píta abhuét bekáysi kenó

* **9:36** Ne Dókas chí “Nso” ndu Kényan. * **10:9** Mfay eket achi nyaka ransi enyu ene mmu ákwáy béko, andək, ambak are yí aywinti ndu béywəmmuet ne ndu menikmuet.

εκα, Εφόηό Βedyere arem ntá yí be, “Yiñí, bō batí arát báyan wō. ²⁰ Faté, sep, dók áyák ne bhō ne óké chōnti mpok. Me ke ntó bō.”

²¹ Píta asep arək ntá bōbhō, arem be, “Me ke nchí mmu ane báyan. Bätwō ndaká yí?”

²² Bákéme yi be, “Kónélios, münti batemé nenu besa bétay, ke ato bhesé ntá ye. Achí chak besí Mandem ne áchay Mandem. Bo Israel mankem báchyè yi kenókó tontó. Angel Mandem ághátí yi ántó mámbiñi wō, óntwō eket eyi, be angok enyih ene óbhōhō béghati yi.” ²³ Píta asot bó arək anywōp ne bhō.

Néyí nókó, Píta afa are rōñ ne bó. Mbək bō nkwo Yesu abhen Jopa bárók ne yi. ²⁴ Bákó bábhare ambi, ke néyí nókó báchwōp Seséria. Kónélios anán arñi nyaka bé Píta átwō. Ató bábhñi bō nneréket ne mamere bhi. Bó mankem bachəkó mánon nōko bōPíta. ²⁵ Néchwe Píta áchwe anywōp, Kónélios akwén yi bekak, abho béchye yí kenókó. ²⁶ Ke Píta akem yí ndu awō, be yí amfate, arem be, “Me nkwo nchí chí nkwa mbō wō.” ²⁷ Ne ndu bárēm kepí ne Píta, Píta achwe anywōp, ághó beyā bo. ²⁸ Arem ntá yap be, “Bē babhōñ bärñi ndu ebhé eyese érēm be mmu Israel abhiki bhōñ befye mmuet ne bo abhen bápú bo Israel ne abhiki bhōñ yē chí berōñ beghō bhō. Ke Mandem atōñ me kponorōñ be, nké yñi yē mmu mbō be abhiki kway besí bha. ²⁹ Ngó nókó ye bo abhen ótó, mfá nde twó nkekém epáití ne mmu. Ghatí ye me ntí ane óbhñi mé!” ³⁰ Kónélios akeme yi be, “Ékū manywōp anwi echōñ ené nchí amem eket eya nchí nikmuet. Nkúbhé mpok mbō ane, mbō nkarenka érát ne ngósí, mmu abhesi me besí ne nkú ane are ghō, ³¹ árem be, ‘Kónélios, Mandem aghok nenikímuet ene, ne aghō nekwak enén óchyè bachébhé bhō. ³² Tó ye mmu Jopa be andək ambñi mmu ane áká nnyén be Símun Píta. Achí kenkō amem eket Símun ngoko nkwo bhénya ne eket eyi échí angəkō manyu!’ ³³ Ntó ye bo témté bé mámbiñi wō, ne éri ndu ótwō. Besé mankem séchí fá besí Mandem ndu beghok yēntiki enyih ené Acha ághátí wō óngátí bhesé.”

Menyih ebhen Píta aghati Kónélios ne nkwo ywi

³⁴ Píta abho ye berem be, “Ngō sayri bé Mandem apú tōñ kériñámik. ³⁵ Ke ndu yēntiki etək, ye agha ane áchay Mandem ankū nōkō menyih ebhén béchí chak besí bhi, Mandem asot yi ambak mmū ywi. ³⁶ Nkaysí be bärñi ntó enen yi ató nyaka ntá yebe bo Israel be chōñ ankū bo mam-bak sayri ne yi éti enyih ene Yesu Kristo akū. Yi Yesu achí Acha amfay bo mankem. ³⁷ Bärñi eremé ndak ané áfákári atú Judéya ankem, bébho atú Gálili, mpok Jōñ anán anáná nyaka beghati bo be mántiknsem ndū bebá bhap yi anjwiti bhō. ³⁸ Bärñi éti Yesu mmu Násáret, ne enyu Mandem achyé nyaka yi Εφόηό Βedyere ne betañ. Akō mbánkem ankū nōkō beri ne ambu nōkō bō mankem abhen Satan áchyè bhō esōñori mbōnyune Mandem achi ne yí. ³⁹ Ne séghō ne amík menyih menkem ebhen yi áká Yerúsalem ne mban echak amem etək bo Israel. Bágó yí ndu ekotákátí, agú. ⁴⁰ Ke égháká nókó manywōp arát, Mandem akū yi apetnsem ndu nepém, atōñ mmuet kponorōñ ntá bo. ⁴¹ Ke abhiki tōñ mmuet chí ntá bo mankem. Atōñ mmuet ntá batísié abhen Mandem anán áyábhé, nó chí bhesé bo sényié ne sényú ne yi mpok yi ápérénssem ndu nepém. ⁴² Ne yi ághátí bhesé bé sékéro beghati Mbok Ndíndí yō ntá bo, ne bé sénkū bo mándiñi bé yí kē Mandem ayabhe be ambak mmu ne ábhōhō bétāñ bo abhen bachi nepém ne abhen bágú. ⁴³ Barémé kepñti mankem bárēm nyaka éti yi be, yē agha ane asiki nti ne Yesu, Mandem áfoñori bebá ebhi éti yi Yesu.”

Εφόηό Βedyere atwó ntá bo abhen bápú bo Israel

⁴⁴ Ené Píta abhuet bérem menyih ebhō, Εφόηό Βedyere atwó abhak ne bo mankem abhen bágħok Eyōñ Mandem. ⁴⁵ Bō nkwo Yesu abhen bachi bo Israel, nó chí abhen báfú Jopa ne Píta, bábhak maknkay tontó mbōnyune bágħó be Mandem achyé Εφόηό Βedyere ntá bo abhen bápú bo Israel nkwo. ⁴⁶ Bábhak maknkay mbōnyune bágħók ndu bobhó bárēm beyōñótək béchák béchák ebhén bó bábhiki ghók, mándeme nōkō be, “Mandem atan ne ari achá!” Ékū Píta arem bé, ⁴⁷ “Mandem achyé bōbhēn Εφόηό Βedyere

nkúbhé mbonyu yí áchyé nyaka bhese bo Israel. Agha ákwáy ye békánj bé báké jwiti bhó?"⁴⁸ Achye ye eyonj bé mánjwiti bhó ndu nnyén Yesu Kristo. Bájwítí bhə. Bárem be Píta anchəkə ne bhə ndu mpäy manywəp.

11

Píta arem be bo abhen bápú bo Israel mánoko nkwo

¹ Bōnto ne bakoŋo Yesu báchák atú Judéya ankem, bágħók be mbək bo abhen bápú bo Israel mánóko Eyonj Mandem nkwo. ² Mbək bo bachi nyaka ndu nkwo bakoŋo Yesu abhen báte be bábħonj bésiép yěntiki mmu mbə bó bo Israel, ke ankwáy bébhak mmu Mandem. Píta ápéré nókó nsem Yerúsalem, bōbhə béré ji yí mándeme nəkə be, ³ "Yí ekə óronj óchwé amem eket bo etək échák abhen bábħiki syep bhə kpáte ŋnyie nenyíé ne bhó?" ⁴ Píta abho ye béghati bhó sayri yěntiki enyinj ené éfákári te ndü nebhōnet be, ⁵ "Ewak émət ndu nchí níkmæet awu etək Jopa, ngó kenó amík antífú. Ngó ndu enyinj éfú amfay ésèp. Ebhak mbə ntëndən negho enen bákémé bati yi anwi básèbhe amík. Egháká nókó kekwoót ne me éte. ⁶ Njijí sayri beghə enyinj ene echi are. Ngó nnya menyu ne menyu. Nnya ene anywəp ne nnya ebebe ne nnya ené ésù menie amík ne kenən. ⁷ Ngók eyonj ndu éghati me be 'Píta, faté, wáy nyie!' ⁸ Ke nkeme be 'Acha wáwák! Mbíkí re nyíé enyinj ené épú pépép besí ebhe.' ⁹ Ke eyonj epet erem ndonj ane ájwi epay be, 'Enyinj ene Mandem akə be embak pépép, yě mmu áké rem be epu pépép.' ¹⁰ Éfákári enyu eyə ndonj érat, enyinj eyə épétnsem amfay. ¹¹ Nkúbhé mpok yə, bo batí arat bachwəp ambĩnywəp eket ené nchí aré. Báfú Seséria ne ntó bé mánsət me. ¹² Éfónó Bedyere aghati me be, 'Faté sep dók ne bhə. Žké fyé ntí bé bápú bo Israel.' Bōmayese abhen batí átándát abhen Jopa bákónjo me sérək Seséria, ne bese mankem séchwe ekeré mmu wu Kónélios. ¹³ Aghati bhesé ndu yí ághó ángel Mandem eket eyi ne ángel wu ághati yi be ántó bo Jopa mámbijí me Símun Píta be ¹⁴ ndók ngáti yi mbok ane ákə yi andíjé enyu Mandem akway bepeme yi ne efo eyi enkem. ¹⁵ Nebho mbó béghati bhə menyinj, Éfónó Bedyere atwó

ntá yap nkúbhé mbə enyu éfákári nyaka ne bhese ndü nebhōnet. ¹⁶ Ntik ye enyinj ene Yesu Acha árémé nyaka be, 'Jōn ájwiti bo ne manyiép, ke chonj mánjwiti bhe ne Éfónó Bedyere.' ¹⁷ Be bábħonj, ghó yeka! Mandem achyé bōbhə nkúbhé akap ané yi achyé nyaka bhese mpok sénókó Yesu Kristo Acha. Nchí yé nyaka agha bechet Mandem mbi?" ¹⁸ Bágħókó nəkə menyinj ebhen Píta árémé menkem, manyu áchók bhə. Báre chye Mandem kenókó mandem nəkə be, "Nə Mandem achye mbi ntá bo abhen bápú bo Israel nkwo be mankway betiknsem ndü bebá ebhap, mambonj nepém!"

Nkwó Yesu abhen Antiok

¹⁹ Beyä bakoŋo Yesu báfú nyaka Yerúsalem éti esonjari ene ebho mpok bawáy Stífin bataka mbanj ne mbanj. Mbək bárək kpate atú Foníshia, báchák te Sáypros ne abhenefu te Antiok. Bárəj nəkə nə, mangati nəkə mbok Yesu ntá bo Israel bōbhə. ²⁰ Ke mbək abhen bachi bo Sáypros ne abhen bachi bo Sírene bárək Antiok bábħó béghati Mbok Ndíndí Yesu ntá bo abhen bápú bo Israel nkwo. ²¹ Acha abhak ne bhó, akwak beyä mánoko bábħo bekoŋo mbi ywi. ²² Mbok akə aghaka ntá bōnkwo Yesu abhen Yerúsalem. Bátó Banábas etək Antiok. ²³ Agháká nókó aré, aghó ndu Mandem átónó bōbhə berĩndu ebhi, abhónj beyä manák, abho béfyé bhó nti be mámbak tetep ne Yesu, mánte kpirí mpoknkem ne nti nenkem. ²⁴ Banábas achí nyaka erítí mmu ane asiki nti ne Yesu sayri. Éfónó Bedyere abhak ne yí tontó. Akwak beyä bo mánoko mbok Yesu, báchem mmæet ne bakoŋo bhi. ²⁵ Banábas arək ye Tásos béyanj Sól. ²⁶ Aghó nókó yi, asot yí apétnsem Antiok ne yi. Sól ne yi bábħak are ndü mmíé nenkem ne nkwo Yesu, mántəj nəkə beyä bo Mbok Ndíndí. Chi Antiok ke bábħó nyaka bebħijí bakoŋo Yesu be, "Nkwə Kristo."

²⁷ Mpok yə, mbək baremé kepĩnti báfú Yerúsalem barək Antiok. ²⁸ Mmu wap amət áká nnyén bé Agábos. Ndu betanj Éfónó Bedyere afate arem be chonj ereme nsay énkwen ndü betək menkem ebhén béchí anten Mfə Rom. [Nsay yə akwén mpok Klaodios áchí Mfə Rom]. ²⁹ Bakoŋo Yesu abhen Antiok baghoko nəkə enyinj

ene Agábos árémé, báká eyō ēmōt be mánychwōp nkáp manto ndu bekwak batí bakoŋo Yesu abhen báchi atú Judéya. Yēntiki mmu wap abhōŋ nyaka béchye mbō enyu amō yi atōŋo. ³⁰ Báká enyu eyō, bátó Banábas ne Sōl Yerúsalem be mándak mánychye nkáp wu ntá bōbati bōnkwo Yesu.

12

Hērōd árak ambi béchye beyā nenyok ntá bakoŋo Yesu

¹ Ndu mpok yō, Mfō Hērōd abho béchye nenyok ntá mbōk bōnkwo. ² Achye eyōŋ bákém Jems manō Jōn báwáy ne akparenja. ³ Aghó nókó bé enyiŋ ene yí ákú échyè bo Israel maŋák, arak ambi ne bebú bhi, achye eyōŋ be mánkém Píta nkwo. Eyō éfákári ndū mpok Epā bret ane kebhoŋ yís. ⁴ Bákém nókó Píta, arem báfyé yi ekerékenōŋ. Bakwó batemé nenu ábhak anwi ndu bebhabheri yi mkpák ne mkpák. Yēntiki nkwo wap ábhōŋ batemé nenu manwi. Hērōd abhōŋ nkaysi be Epā Nekiŋi émfúét, mámfere yi mántán kpoŋoroŋ besí bho. ⁵ Ke ené batemé nenu bábhābheri Píta ekerékenōŋ, bakoŋo Yesu béré nīkmæt ntá Mandem ne bati yap ankem éti yi.

Angel Mandem akū Píta afú ekerékenōŋ

⁶ Nkúbhé beti ebhén Hērōd árōbhé nōŋ chi be nywōp nēnjí mámféré Píta ekerékenōŋ mántán yi besí bho, Píta abhak bhare nēnti batemé nenu bati apay, femfé ne ngem. Ngem amōt abhat yi ne ntemé nenu amōt ndū ebhēmæt émōt, achák abhat yi ne ntemé nenu anefú ndū ebhēmæt échák. Batemé nenu báchák bábhak anyūbhá mámbabheri nōkō ekerékenōŋ. ⁷ Angel Mandem abhesi témchók, bediere békwén amem ekerékenōŋ. Angel akém Píta ndū nenki anyikisi, áŋémé yí arem be, “Faté áyák!” Témte wu ngem ené échí amó Píta éyóko ékwén amik. ⁸ Angel ágháti ye Píta be, “Fíé nkú ne nkwo bánya eyé.” Píta akū nō. Apet aghatí yi be, “Bhat ndé ye amæt, koŋó me.” ⁹ Píta abho békoŋo yi. Nefú ane báfú ekerékenōŋ, yí kerinji be enyiŋ ene ángel ákà ntá yi chí ndaká tetep. Are kaysi bé ághō nō chi kenó amik antífú. ¹⁰ Báfúét nebhuæt ane babhabheri abhen mbi ne nebhuæt ane abhen bákōŋo báchwōp ndu nyūbha ané

mmu áfæt anchwe etak. Nnyūbha wu ánéne ndu mmæt eyi. Báfú bárók nefi, bákō baghaka ndú nkōngō etak amōt. Píta ápéré yinji ángel ánánŋ aró yi arōŋ. ¹¹ Píta arinji ye bé tetep yí afuu ekerékenōŋ, arem be, “Néne, ndinji tetep bé Mandem ato ángel aywi ántwó ámféré mé amō Hērōd ne ndū yēntiki enyiŋ ené bo Israel bati békū me.”

¹² Arinji nókó enyiŋ ené éfákári ntá yi, afúét arak ekeré Maria, nno Jōn Mák. Beyā bo báchemti nyaka are mánik nōkō mmæt. ¹³ Píta abho bédep nekok enen mbi. Ngōsōŋ ane aka nnyén be Róda áchí nyaka mmō betok anywōp. Arak berinji mmu ane ádep nekok. ¹⁴ Aghók bé chí eyōŋ Píta. Ne beyā maŋák, arō mbinyōp kenene apetnsem aghati bō mankem bé, “Píta achí ambinywōp téé!” ¹⁵ Bárem be, “Jbhokori!” Ke arak chi ambi bégháti bhō bé, “Chí Píta tetep.” Afō ke bareme be, “Chí ángel aywi.” ¹⁶ Mpok yō nkem, Píta are dep nekok. Mánéné nókó mbinywōp, bághō be chí Píta tetep. ¹⁷ Asá awó be mánychókó kpák. Báchōkō kpák kpák. Abho ye bégháti bhō enyū Mandem aferé yi ekerékenōŋ. Anánŋá nókó, aghati bhó be mángátí Jems ne bōnkwo bachak enyiŋ ené éfákári. Arō ye bhó, arak ebhak echák. ¹⁸ Néyí nókó, ebyok ékwén ekerékenōŋ. Batemé nenu abhen bábhābheri Píta, béré makati mámbebhe nōkō enyiŋ ene éfákári ne yi. ¹⁹ Mfō Hērōd ághókó nókó bé bábhiki ghó Píta, achye eyōŋ bé mánján yi. Báyanŋ yí ke báke ghō yi. Hērōd abhinji batemé nenu bhō, ábhébhé nókó bhō menyiŋ, achye eyōŋ bé mángwáy bhó. Hērōd afa atú Judéya ané yí áchí are arak atú Seséria achák achōkō aré.

Enyū Hērōd ágú

²⁰ Hērōd ábenti tontó ne bō-Taya ne abhen Sídōn. Ekū betak ebhō bépay beyap nkwo bho. Bátó bhó mándók mángó Hērōd. Báyanbi bághó chí Blastos, nkémfō ane Hērōd. Aka bekwak bhō mánsókóri ne Mfō Hērōd be esōŋori émay nēnti betak Táya ne Sídōn ne eyi. Báyanŋ nyaka bebhak eyōŋ émōt ne Mfō Hērōd mbōnyune nenyíé enap nefū nyaka chí atú etak ene achi anten yi. ²¹ Nywōp Mfō Hērōd afyé ndu berem kepí ne bhō nekwáy nókó, afyé nden kefō yi, achōkō ndu enókó kefō arem kepí besi bōbho.

22 Bõbhõ bare bik be, “Chi eyõ mandem. Puye chi eyõ ene nkwanwan!” 23 Témte wu, ángel Mandem aguép yi neme amuet mbonyune aró bo mánychye yi kenókó eken babhõõ bechye chi ntá Mandem. Kényõõ kényíé yi, agú.

24 Ke, Eyõ Mandem ére go éndõkõ nõkõ chi ambi. 25 Banábas ne Sõl, mánáná nõkó bekũ enyih ené épókó bhõ Yerúsalem, bápetnsem Antiok. Básót Jõn Mák, arak ne bhõ.

13

Efõjó Bedyere ayap Banábas ne Sõl atõ

1 Baremé kepinti ne batõ Eyõ Mandem báchi nyaka ndũ Nkwõ Yesu abhen Antiok. Bábhak Banábas, ne Símiõn ane bábhini bé Egírímõ, ne Lusios ane áfú Sírene, ne Manáen ane áchí nyaka mmuere kembó ane Mfõ Hérõd Antipas, ne Sõl. 2 Ewak émõt, ene báchí ndũ natarénsay ne nenikímuet mánychye nõkõ Mandem kenókó, Efõjó Bedyere arem be, “Dõ ká Banábas ne Sõl, mámbák nyáná ndu betik ebhen mbiní bo mankũ.” 3 Bághókó nõkó nõ, bárók ambi ne natarénsay ne nenikímuet. Mányána ye amõ anti Banábas ne Sõl manikmuet, barõ ye bo mandak.

Banábas ne Sõl bárók Sáyprõs

4 Banábas ne Sõl bárók mbõ enyu Efõjó Bedyere átõ bhõ. Bárók Selusia básõt achwinyén ane árõn ndũ etak nentinyen ene babhini be Sáyprõs. 5 Báchwõbhé nõkõ are ndu mótak ane bábhini bé Salamis, bárõ áchwí nekunyén bákó etak mángati nõkõ Eyõ Mandem amem bekeré nenikímuet bo Israel. Jõn Mák abhak ne bhõ, ankwak nõkõ bhõ. 6 Bárók ambi enyuyõ ndũ betak ne betak kpát bákini etak nentinyen Sáyprõs eyõ enkem báchwõp Pafõs. Bátémeri mmu Israel aré ane achi münjõ ke äpũ bapu bé achi ndemekepinti Mandem. Aka nnyen bé Ba-Jesus. 7 Achí nyaka mpoknkem ne gõbhanõ etak eyõ ane aka nnyén be Sejõs Paólõs. Sejõs Paólõs abhak ndinindak. Abhini Banábas ne Sõl mbonyune áyàn nyaka nkwo beghok Eyõ Mandem. 8 [Nnyén Ba-Jesus nechak nechi nyaka bé Elímas nõ chi münjõ ndu eyõ

Grik.] Elímas münjõ abho békem epáítí ne bhõ ndu yi áyàn bekũ gõbhanõ áké koõõ mbi Yesu. 9 Betan Efõjó Bedyere bebhak ne Sõl ane nnyén eni néchák néchí nyaka bé Põl. Põl atep yi amík amuet, 10 arem be, “Wõ mmõ Satan! Wõ mmu ópábhé yéntiki enyih ene echi chak besí Mandem. Wõ mmu bapu ájwí wó menië. Opú rõ bekũ mbi Mandem ane achí chak ambak nõtínõtí?” 11 Diní be awõ Mandem ákwen wõ amuet néne. Ne chõn amík áne me wõ, óképere kwáy beghõ mban ndũ mbiní mpok. Témte wu, nebhán nékúti yi amík ejuri ékwén yi besí arõbhe nemeeri nemeeri amebhe nõkõ mbák mmu achí ane ákway bekem yi awõ ánjá yi mbi. 12 Gõbhanõ ághõ nõkó enyih ene éfákári, anoko Mbok Ndindí eti Yesu. Ebhak yi maknkay béghok menyih ebhen bátõn eti Yesu Acha.

Põl ne Banábas bárók Antiok atú Pisidia

13 Põl ne bo abhen bákõ ne yi bachwe etak Pafõs, bákó anyén anyén barók bágháka Péga atú Pamfilia. Jõn Mák arõ bhõ are apetnsem Yerúsalem. 14 Bárõ Péga bárók ambi kpát báchwõp Antiok atú Pisidia. Egháká nõkó nywõbhé neywemuet bo Israel, bárók bachwe ekeré nenikímuetí báchõkõ amik. 15 Bápáy nõkõ Ekáti Mandem mbõ enyu Moses asiní ne ene éfú ndũ basiní baremé kepinti, bõ batí ekeré nenikímuetí eyõ bátõ mmu be ángátí bõPõl be, “Bõma, mbák bábhõn enyih ené ekway befye bhese nti, ghatí ká bhese.” 16 Põl afate ye asá ne awõ be bo manchõkõ kpák. Abho ye berem be,

“Bo Israel ne bo betak béchák abhen báchây Mandem, ghók ká! 17 Mandem bo Israel ayap nyaka bachimbi bhese akũ nneréket bõ bhese áchik mpok báchí mankõ amem etak Ijip. Mandem aferé bhõ ndu kesem aré ne betan ebhi ebhen beyã becha. 18 Ndũ mamié besa bepáy, abhak ne bhõ amem baso, abhõn ekébhéntí ne bhõ. 19 Mpok babhõõ béchwé etak Kánän akũ mánána manéket bo tándramõt ane achi are, achye bo Israel mmik Kánän. 20 Ndũ mamié ankem ané bõ báchókó etak Ijip ne ané báchí amem baso ke báchwé Kánän ábhák mbõ mamié besa bebáy nsem byõ (450). Achye ye bhõ batanã manyé ne bõ

babhak kpáte ndũ mpok Samuel ane achi nyaka ndemekerĩnti Mandem. ²¹ Egháká nókó mpok bábhébhé ye Samuel be ánychye bhó mfó, Mandem ayap Sól, mmó Kish. Kish afú ndũ nneréket Benjamin. Sól abhak mfó wap ndũ mamié besa bépay. Kish afú nyaka ndu nneréket Benjamin. ²² Mandem áfére nókó yi ndũ enókó kefó, ayap Debhít be ambak mfó wap. Mandem arem eti Debhít be, 'Debhít mmó Jése, chí mmu ane mbóhó mañák ne yi, mmu ane apú nók bekũ yěntiki enyĩn ene ndémé yi ankũ.' ²³ Mandem akũ ebhárémó Debhít ambák Mpepe bo Israel békóhó bariép ami ntá bachĩmbi bhap. Mpepe wu chí Yesu. ²⁴ Jón anán ayambi aghátĩ nyaka bo Israel mankem be mántiknsem ndũ bebú bhap mámpetnsem ntá Mandem be yi anjwiti bhó, ke Yesu antwó. ²⁵ Eróbbhé nókó kékwoť be Jón ánaña betik ebhi, abhép bo be, 'Bákáysí bé me ke nchí Mpepe ane ábhóhó bétwó ke? Chao! Puyě me! Ghók ka, yí átwó me ansem, ne mbíkĩ kway mbóhó mmu ane áchoti, befere nkwohbhanya bekek ebhi.' "

²⁶ Pól apet arem ntá yap be, "Bóma, bebhárébhó Abraham, ne beká bo betók béchák abhen bácháy Mandem, chí ntá yese ke Mandem átó ye ntó enén néghati bhese enyu ené yi akway bepeme bhese! ²⁷ Bó Yerusalem ne bóbati bhap bábhíkĩ sot nyaka Yesu mbó Mpepe ane Mandem átó. Ekũ bátán yi, bakpót manyé yi be babhóhó beway yi. Ne ndu báká nó, enyĩn ene baremé kerĩnti bárémé nyaka eti yi éfú tetep. Ne yó ke bó bápáy nyaka yěntiki nywóbbhé neywěmuet enap. ²⁸ Yěndu bábhíkĩ ghó ntí ane bábhóhó bérem be mangway yi, bárem be Páilet andó mangway Yesu. ²⁹ Ne mánáná nókó békũ yěntiki enyĩn mbó enyu Ekáti Mandem éréme eti yi, báfere yi amfáy ekotákátĩ barók babhare amem nsem enén bághókó ndu setárebhé. ³⁰ Yě nó, Mandem akũ yi apetnsem ndu nepém. ³¹ Ne ndu beyá manywóp are bhesi besí bo abhen bákó nyaka ne yi bebho Gálili kpaté Yerúsalem. Bóbhó ke báchĩ batisié bhĩ ntá bo Israel. ³² Banábas ne me sétwó fá béghati beka Mbok Ndíndĩ be bariép amen Mandem afyé nyaka ne bachĩmbi bhese, ³³ akũ mó afú tetep ntá yese bebharé bhó bhap, ndu áká

Yesu apereensem ndũ nepém. Mandem akũ bariép emó afú tetep mbó enyu echi amem Ekáti Bakway, bebhók bepáy be Mandem arem be:

'Wó ochí Mówa,

ne echóh nchí rem kponoroh be Nchí Etaye.'

³⁴ Ne béyĩnĩ nekũ ane Mandem akũ Yesu ámpetnsem ndũ nepém enyu ene yi apú pere gú, Mandem arem nyaka bé: 'Chóh nchyé bhe áfók mbó enyu mfyé nyaka bariép ne Debhít ne njet yi ne ébhóhó bebhak enyu eyó.' ³⁵ Ne ndu béróhó ambi, échí nebhuet achák amem Ekáti Bakway be Debhít arem ntá Mandem be, 'Ópú ró chóh Mmu ane áchyé nepém eni ntá ye ámpó amem nsem.'

³⁶ Mandem abhíkĩ rem nyaka menyĩn ebhen chí eti Mfó Debhít mbónyune Debhít anáná nókó betik Mandem áchyé yi ánkũ fá amik ndu ayi mpok, agú akóhó bachĩmbi bhĩ. Apóó ndũ nsem. ³⁷ Mandem arem nyaka chí eti mmu achák, ane yi áká ápéréensem ndũ nepém ane mmuet ayi abhíkĩ póó. ³⁸ Bóma diñĩ ye ká bé chí eti Yesu ke Mandem áfóhori bebú mbó enyu séghati bhe. ³⁹ Diñĩ ká be yě agha ane ánókó Yesu, Mandem ástó be yi achi chak besí bhĩ. Ebhé Moses épú kwáy békũ nó ntá mmu. ⁴⁰ Sot yeka mpok bé enyĩn ené baremé kerĩnti básĩnĩ éké fakari ne bhe. Nó chí enyĩn ené básĩnĩ be, ⁴¹ 'Bé bho bábyák enyĩn ene Mandem árém, yĩnĩ ka mban sayri, mámbák maknkay, ne mángu, ne ntí bé mэкũ enyĩn ndu manywóp ayeka, ene ye mángátĩ bhe, bápú noko wawak!' "

⁴² Ene Pól ne Banábas báfú ndũ ekeré nenikimueti bo Israel, bo báre nik bó mmuet bé mámpetnsem mandók ambi beghati bhó menyĩn ebhen ndu nywóbbhé neywěmuet enén nétwó ambi. ⁴³ Bo báfú nókó ekeré nenikimueti, beyá bo Israel ne bo abhen bápú bo Israel ke bácháy Mandem, béré kóhó Pól ne Banábas. BóPól básémti bhó bé mánté kpiri, mándókó nókó chí ambi beghókó mmuet ndu berĩndu Mandem.

⁴⁴ Egháká nókó nywóbbhé neywěmuet enen nékóhó, etók enkem étwó béghók Eyóh Mandem. ⁴⁵ Ke bo Israel bághó nókó ndũ ngémtay bo báchém aré enyu eyó, bábhóhó beyá mpabhamík ne bóPól. Bábhó besókoti Pól mánkeme nókó epúitĩ ndu yěntiki enyĩn

ene yi árèm. ⁴⁶ Eyo ékú Pöl ne Banábas bábhó bérem kebhoñ becháy be, “Bé bo Israel ke sébhónó béyámbi bégháti Mbok Ndíndí ane áfú ntá Mandem. Ke tëndu bábyàk yó, ne báyiñi mmæet ayeka bé bábhíki kwáy bo abhen bábhón ne péem enen nebhiki bhón ngwénti, sérò ye be ne séròn ntá bo abhen bápú bo Israel ne yo. ⁴⁷ Enyu eyo ke Mandem Acha ágháti bhese senka, mpok árémé bé, ‘Nka wò ómbák erónó ntá bo abhen bápú bo Israel, bé ndü betañ Mandem, ónkwak mmik nkem ambon ne péem.’”

⁴⁸ Bo abhen bápú bo Israel bághókó nókó nò, bábhón beyá manák, bábhó béchye bakak ntá Mandem éti eyon eyi. Ne abhen Mandem áyábhé bé mámbón ne péem enen nebhiki bhón ngwenti, mánoko Mbok Ndíndí éti Yesu. ⁴⁹ Eyon Mandem étáka atú etok wu ankem. ⁵⁰ Ke bo Israel abhen báchi aré mányíkisi bati bóbati etok eyo ne maném baghoré abhen mánókó Mandem. Báka bo báchye Pöl ne Banábas nenyok kpát bábók bhó báfá atú etok eyap. ⁵¹ Pöl ne Banábas bákwté mfok etok eyo ane áchi bhó bekak beton bé chon Mandem antán bóbho ndu enyiñ ené bó báká. Báfa béré rón Ikóniom. ⁵² Bakonjo Yesu abhen etok Antiok, bájwi ne manák ne Efónó Bedyere abhak ne bhó sayri.

14

Pöl ne Banábas bágháti Eyon Mandem amem etok Ikóniom

¹ Pöl ne Banábas báchwóbhé nókó Ikóniom, bárak báchwe ekeré nenikímmeti bo Israel baghati Mbok Ndíndí Yesu are. Efónó Bedyere abhak ne bhó. Ékú beyá bo mánoko. Bo abhen mánoko bábhák bo Israel ne bo betok bechak. ² Ke bo Israel abhen bábhiki noko mbok Yesu bábhó berem bepó menyin ebhen ményíkisi bati bo abhen bápú bo Israel. Báróbhe bé chí nti ne bhó. ³ Pöl ne Banábas babhak Ikóniom ndu erori mpok mángati nòkó bo mbok Acha kponoron kebhoñ becháy. Mandem are tón bo Ikóniom kponoron bé mbok ane bó Pöl bágháti bhó éti berindu ebhi achí tetep, aka nò ndu áchyé bhó betañ békú menyiní maknkay. ⁴ Etok ékóre bebhe bepáy, mbok bábhak ansem bo Israel, bo

báchák bábhak ne bõnto Yesu. ⁵ Mbok bo Israel ne abhen bápú bo Israel báchém ne bó bati bhap báká eyon émat be mányché bõnto Yesu esonori ne be mantemti bhó ne batay mángwáy. ⁶ Bõnto báriní nókó nkaysi yap, bábué bárak atú Likáonia, ndu betok Lístra ne Débe ne mban ene echi kekwt are, ⁷ mángati nòkó Mbok Ndíndí éti Yesu.

Pöl ne Banábas bábu mbénti etok Lístra

⁸ Mmufú achí nyaka etok Lístra. Abhak mbénti te nebhe eni. ⁹ Ewak émot, abhak chókó anta nòkó batú ndu enyiñ ene Pöl árèm. Pöl ayiní yi díí, ághó bé yí wu anókó bé Mandem ákwáy bébú yi. ¹⁰ Pöl arem ne eyon etañatan be, “Faté té chak!” Afate kperep abho békó. ¹¹ Ngémtay bo abhen bachi are bághó nókó enyiñ Pöl áká, bábhó bébik ndu eyonótok eyap, eyon bó Likáonia mandeme nòkó be, “Bomandem básot mmæet bakwãñwan bátwò fá amik ntá yesé!” ¹² Bárém bé Banábas chí mándem ane áká nnyén bé Sús, ne be Pöl chí mándem ane áká nnyén be Hemes mbonyune yí ke achi nyaka ndeme keri. ¹³ Ekerákap mandem nsé Sús échí nyaka nefi befæet nkok etok. Nchiakap mandem nsé Seus asot maném mpon ne bõchuchu abhen mání arak antí etok mbonyune yí ne ngémtáy bhó abhen bachi are báyan nyaka bechye akap ntá Banábas ne Pöl. ¹⁴ Ke Banábas ne Pöl, bõnto Yesu, bághókó nókó enyiñ ené bóbho báyan beka, bati achonñti bhó amem kpát bádákati nden éyap amæet. Bájet báchwe amem éká bo eyo ne bári mándeme nòkó be, ¹⁵ “Bota, ndaká yi bákú enyune? Séchí nkwo chí bakwãñwan mbó bhe! Sétwò fá bégháti bhe Mbok Ndíndí éti Yesu bé mántik nsem ndü menyin ebhen bebhiki bhón nsay mántwó ntá Mandem mmu áchyé ne péem. Yí ke ághókó mfay ne mmik ne manyén ne menyin menkem ebhen bechi aré. ¹⁶ Ndu mpok ane áfæéré ansem, aró nyaka bo betokó mmik mankem mánka mbó enyü bákónó. ¹⁷ Yé nò, abhiki ró nyaka beton kponoron bé yí áchi. Aka berítí menyin. Yí ke áká manyier ámfú amfay ne áchyé mbwot ndü ayi mpok, anchye bhe nenyié, anchye manák.” ¹⁸ Pöl ne mmæere ywi bárem menyin ebhen békú bo bhó mángó bé bó nkwo báchi chí bakwãñwan. Yé

no, bábhíkí kwáy bechyet bo mbi bé béké chye bhó akap ané babhōŋo bechye chi ntá Mandem.

¹⁹ Ke ébhíkí tat, mbok bo Israel báfú Antiok ane atú Pisídia, báchák báfú Ikóniom. Bákú beyä bo mánká ne bhó. Eka bátémti Pöl ne batay, básu bárak bárō anti etok ne nkaysi bé anán agū. ²⁰ Ke mpok ane bakoŋo Yesu bárōŋó are bákāp yi, afate apetnsem etok Lístra ne bhó. Néyí nókó, Banábas ne yi bárō bárak Débe.

Pöl ne Banábas bápētsem Antiok amem atú Siria

²¹ Pöl ne Banábas báre ghati bo Mbok Ndíndí ěti Yesu amem etok Débe. Beyä bo mánoko ne bábhō békōŋo Yesu. Bo Pöl bápēt ye nsem Lístra ne Ikóniom ne Antiok ane Pisídia. ²² Béré fyé bakoŋo Yesu ntí mban eyō enkem mánychye nako bhó maníé bé mándók ambi béte kpirí ndū nesikinti enap ne Yesu. BoPöl bághāti bhó be bábhōŋ beghō beyä esōŋori ke mánchwe ndū nepém enén Mandem äbhák Mfō wap. ²³ Pöl ne Banábas báyap bö batí ndu yěntiki ekeré Mandem. Báfýé bhó amō Yesu Acha mmu bó básíkí ntí ne yi ndu nenikímuet ne netarénsay.

²⁴ Báfuet ye atú Pisídia, bárak atú Pamfilia. ²⁵ Aré, bághāti mbok Yesu amem etok Pega. Báfá Pega basep bárak Atália. ²⁶ Básót achwínyén befú Atália bápētsem Antiok. Amem etok Antiok ké bönto Yesu mánikímuet ěti Banábas ne Pöl be berĩndu Mandem mémbák ne bhō ndū betik ebhen bákú ke bápētsem Antiok. ²⁷ Báchwóbhé nókó Antiok, babhĩŋi Bö nkwó Yesu báchem nebhuet amot. Bághāti bhó menyĩŋ menkem ebhen bo bákú ndu betan Mandem, ne enyu Mandem ánéné mbi bé bo abhen bápú bo Israel mánsíkí ntí ne Yesu. ²⁸ Babhak aré ne bakoŋo Yesu ndū mpáy batan.

15

Bōbati nkwó Yesu bákem echeme egħo Yerúsalem

¹ Bo báfú Judéya bátwó Antiok bábhō betōŋ bönkwo Yesu mándeme nako be, “Mandem apú kway bépeme mmu mbák babhiki syep yí bekoŋo ebhé Moses.” ² Pöl ne Banábas bákém etanjí epáití ne bhó ěti

ndaka wu keghó ntí. Eka baka eyōŋ émōt be Pöl ne Banábas ne mbok bakoŋo Yesu abhen Antiok mándók Yerúsalem, mángó bönto ne böbati nkwó Yesu ěti ndaka wu. ³ Bafa bare rōŋ mbō enyũ nkwō Yesu bátó bhó. Ené bárōŋ atú Foníshia ne atú Samária, báre tée ndū betok ebhen bechi ambi mángati nako bönkwo bé bo abhen bápú bo Israel mánoko mbok Yesu nkwō. Eyō échye bakoŋo Yesu beyä manák. ⁴ Báchwóbhé nókó Yerúsalem, bönkwo, ne bönto Yesu ne böbati etok básōt Pöl ne Banábas ne bo bachak ne manák. Pöl ne Banábas bághāti ye bhó menyĩŋ menkem ebhen Mandem ákwáká bo manka. ⁵ Ke mbok bakoŋo Yesu abhen bachi bönkwo Fárisi bághókó nókó no, báfáte babho bérem be, “Bábhōŋ besyep bo, mángati bhō be mámbure bebhé Moses.”

⁶ Bönto Yesu ne böbati bapet bachoko beyĩŋi ndaka wu. ⁷ Bátát nako aré ndu bárēm ndaka wu, Píta afate aghati bhō be, “Bōma, bāriŋi be Mandem anán ayap me nēnti eneka te mpok ane áfuéré ansem bé ngati Mbok Ndíndí ěti Yesu ntá bo abhen bápú bo Israel bé bó nkwó mangok, mánoko. ⁸ Ne Mandem mmu ariŋi bati bo mankem, atōŋ kpōŋorōŋ bé bo abhen bápú bo Israel bákway ménoko nkwō. Aka nó ndu áchyé bhó Efōŋó Bedyere nkúbhé mbō enyu yi achye nyaka bhesē. ⁹ Afōŋori bebú bhap ndu básíkí ntí ne Yesu ne ake tōŋ bé bese bo Israel séchí kekúrí ne bhō. ¹⁰ Ntí ane bāyāŋ ye memō Mandem, béghō mbák chōŋ yi ambé ntí achí bé yí? Ndaká yí bāchyē batu ane yě chi bachĩmbi bhesē babhiki kway nyaka bepoko ntá bo abhen bachi bakoŋo Yesu? Yě chi bese nkwō sébhiki kway bepoko batũ yō. ¹¹ Ebhíkí ri beka no! Sēnoko bé Mandem āpēme bhesé chí ěti berĩndu ebhen Yesu Acha átōŋó bhesé ne nkúbhé enyu yō ke āpēme bo nkwō.”

¹² Píta árēm nókó no, echeme enkem ékwén kpák ndu béghok ndu Banábas ne Pöl bághāti bhō ěti menyĩŋi maknkay ebhen Mandem áchyé bhó betan, bákú nenti bo abhen bápú bo Israel. ¹³ Mánáná nókó bérem enyĩŋ ene bárēm, Jems afate abho bérem be, “Bōma, ghók ká enyĩŋ ene mērēm! ¹⁴ Símiōn anan āghátí bhesē enyũ Mandem ábhō betōŋ bé akōŋ bo abhen bápú bo

Israel nkwo, ne ayap mbak eyap be mambak bōbhi. ¹⁵ Ne enyih ene yi arémé éko ndon amot ne menyih ebhen baremé kepinti baramé mbo enyu básinjí be ¹⁶ ‘Ansem mpok, chon mpetnsem mpet ntee eket Debhít ené ékwéné. Chon njon eket ené ébáy mmuet amik nkwa yo empet ente. ¹⁷ Chon nkwa no be bōbhō mankem mámbō beyan mbi bétwō ntá ya, yé chi bo abhen bápú bo Israel, mankem abhen mbínjé be mambak bōbha nkwo. ¹⁸ Nō ke Mandem Acha mmu akwa bo mándinjé menyih ebhen areme tesáy.’ ”* ¹⁹ Jems arak ambi bérem be, “Ndu nkaysi aya, séképere sōjori bō abhen bápú bo Israel abhen bátwō ntá Mandem. ²⁰ Sénsinj chí ekáti séngáti bhō be báké nyie nenyié ne nya ane áfú ndū akap ane báchyé ntá mandem nsé, ne be mándō epúsí, ne be báké nyié nya ené manon amap ábhíkí rōj amik, ne be báké nyie manon. ²¹ Sénsinj bó nō mbonyune bābhō bēpay bebhé Moses ebhen amem bekeré nenikimuet bo Israel tentep, ndu yēntiki nywōbhé neywēmuet, ne bo yēntiki etok bárinjé bhō.”

Básinj ekáti ntá bōnkwo abhen bápú bo Israel

²² Bōnto Yesu ne bōbatí ne bōnkwo Yesu mankem bāghó bé chí erítí nkaysi. Báká eyon émōt be mánjáp bo mánto Antiok ne Pól ne Banábas. Báyáp ye Sáilas ne Júdas ane nnyén eni nécháák néchí be Bāsabas. Bō batí apay bābhak bōbatí nkwo Yesu. ²³ Ekáti ené báchyé bhó mándók ne yo éré rem be, “Besé bōnto Yesu ne bōbatí ne bōnkwo Yesu mankem sékáka be bōmáyeese abhen bápú bo Israel awu Antiok, ne abhen Síria ne abhen Silísha. ²⁴ Séghok be mbak bo báfú fá ntá yesé batwō awu ne netōj enap béchye bhe esōjori ne bafye bhe ebyak anti ené sébhíkí tó bhó. ²⁵ Eti yo ke sécháók, seká eyon émōt bé sénjap bo sénto ntá yeka ne abhen ekōj abhese, Pól ne Banábas, ²⁶ bo abhen báká newú eti Acha ywese Yesu Kristo. ²⁷ Sétō ye Júdas ne Sáilas ntá yeka. Mānan māngáká awu chon māngati bhe besí ne besi nkúbhé menyih ebhen sénsinj amem ekáti. ²⁸ Echí bé sébhōj nkaysi amot ne Efōjō Bedyere be séké chye bhe

batu ácháák ane acha bebhé ebhen bābhōj bebhere. ²⁹ Nō chi be báké nyié nenyié enen nefū ndū akap ane báchíe ntá mandem nsé, ne báké nyié manon, ne yé chi nnya ane manon ami ábhíkí rōj amik. Ne be mándō epúsí. Mbak mándō menyih ebhen, chon émbak erírí ne bhe. Mānchōkō sayri.”

³⁰ Bōbhō bati anwi báfa Yerúsalem barak Antiok. BōPól bābhinjé nkwo Yesu báchém nebhuet amot bachye bhō ekáti ene bapako. ³¹ Bápáy nōkō yo, maníe amen áchi amem éfyé bo Antiok nti, bābhōj mājāk. ³² Júda ne Sáilas babhak baremé kepinti. Bāgháti bōnkwo Yesu beyá menyih ndu béfyé bhó nti ne békwoák bō mántan ndu nesikinti enap ne Yesu. ³³ Báchókó nókó aré ne bhó ndu mómbinjé mpok, bōnkwo Yesu bátik bhó, ne mājāk be mámpetnsem Yerúsalem ntá bo abhen bátó bhó. ³⁴ [Ke Sáilas akwa nti bérōp Antiok.] ³⁵ Pól ne Banábas bárōp Antiok. Aré, bāre tōj, māngati nōkō bo eyōj Acha ne beyá bo báchák nkwo.

Akóre ákwén néntí Pól ne Banábas

³⁶ Ewak émōt, Pól arem ntá Banábas be, “Sémpetnsem ndu yēntiki etok ene ségháti eyōj Acha are séngó ndū bōnkwo báchí.” ³⁷ Banábas are yāj bé mánsót Jōn Mák yí ándók ne bhō. ³⁸ Ke Pól keka bé échí sayri besōt yi mbonyune aró nyaka bhō etok Pamfilia ené bābhíkíre naja betik ebhap. ³⁹ Eti yo, Pól ne Banábas bákém beyá epúttí kpát akōre akwen nenti nap. Banábas asōt Jōn Mák báchwe achwinyén, bárak Sáypros. ⁴⁰ Ke Pól ayap chí Sáilas. Bōnkwo Yesu mánikmuet be berindu Acha mémbak ne bhō. ⁴¹ Pól asōt Sáilas bárak Síria ne Silísha ené yi afyé nti nta bakwó Yesu abhen báchí are nti.

16

Tímoti arak ne Pól ne Sáilas

¹ Pól ne Sáilas barak baghaka Débe ne bafu nōkō are barak Lístra. Nkonjo Yesu amot abhak aré ane áká nnyén bé Tímoti. Máyi abhak mmu Israel ane ánókó Yesu, ke aywi chí abhak mmu Grik. ² Bōnkwo abhen Lístra ne Ikóniōm bárēm nyaka erírí eti Tímoti. ³ Eká Pól are yan besōt Tímoti be

* 15:18 Yijé ekáti Emos 9.11-12 ne Aisáya 45.21.

andak ne bhə. Akə ye básyép yi mbənyune bo Israel bachi nyaka ndü betək ebhə ne báriņi be chi Tíməti achi chi mmü Grik.
* 4 Arək ye ne Pəl ne Sáilas. Ndu bārəñ, mángati nəkə bo ndu yəntiki etək ene bachwəbhə are menyin ebhen bənto ne bəbati etək abhen bachi Yerúsalem bərəmé, ne mánsemti nəkə bhə be mámbəre bebhé ebhə sayri. 5 Eyo ekə bakwə Yesu bārək ambi bésiki nti ne Yesu, ne mpəy yap anjá andəkə nəkə chi ambi.

Pəl aghə kenə amik anti futú be bəbhəni yi ndü etək Masidónia

6 Pəl ne Sáilas ne Tíməti baghat bafuet atú Frijia ne atú Galéshia mbənyune Efónj Bedyere abhíkí ka be mángati bo Eyoñ Mandem atú Esia. 7 Bágháká nókó kékwót ne ndiere ebhi Mísia ne Bitínia, bərə yan berəñ atú Bitíni, ke Efónj Yesu keka bó mándók. 8 Ekú baghat bafuet atú Misia, bārək Troas. 9 Aré, Pəl aghə kenə amik antífú ne beti ndü mmu Masidónia áté ánikmuet andem nəkə ntá yi be, “Twó fá Masidónia kwak bhesel!” 10 Pəl ághə nókó kenə ekə, séká bé Mandem abhíņi bhesé séndók séngátí Mbok Ndíndí ntá bə atú Masidónia. Témté wu, Mmə Lukas nchem ne bhə sétəñti mmuet bérəñ aré. †

Lidia anoko Mbok Ndíndí eti Yesu etək Filipi

11 Séchwe áchwi ane árəñ Troas. Sérək téé ségháká Samótras, etək ene nnyén nékábhé. Egháká nókó ntinywəp, ségháká Neápolis. 12 Séfú nəkə aré, sekə amik ségháká Filipi. Filipi abhak etək egho atú Masidónia, ne abhak anten Mfə Rom. Sébhak Filipi ndu mpəy manywəp. 13 Egháká nókó nywəbhé neywəmmuet bo Israel, séfú amem etək sérək angəkənyén ndü nebhuet ane sékáysí bé bo bəchəm are ménikmuet. Séchókə amik séndem nəkə kepi ne baghərə abhen bəchémtí aré. 14 Ngərə amət ane aká nnyén be Lídia afú etək egho ene babhəni be Tiatíra. Abhak nkəsíé ndü nden ene échi mmuet chu ne éyá nkáp.

Achye nyaka Mandem kenókó. Mandem akə yi anene nti eni aghók sayri ne anoko enyin ene Pəl árəm. 15 Bájwiti yi ne *efo eyi. Anik bhesé mmuet arem be, “Mbák bəsət me mbə mmü ane ánókó Yesu tetep, twó ká chəkó eket eyá.” Anyiere bhesé enyu eyə kpát serək.

Báfyé Pəl ne Sáilas kenə etək Filipi

16 Ewak émót, ene sérəñ ndü nebhuet nenikimuet, sétəmeri móngəsəñ ane áchi nsem. Efónj ebúebu ebhak ne yi éká are rém menyin ebhen bəbhəñə befakari. Eyo échyə nyaka bo abhen bəbhəñj yí beyə nkáp. 17 Aghə nókó bhesé ne Pəl, abho bekoñə bhesé ambiki nəkə be, “Bəbhen chí bə betək Mandem mfay! Bághāti bhe enyu Mandem ápeme bho.” 18 Arək ambi beka nə ndü beyə manywəp kpát nti nébé Pəl, ayibhiri mmuet asáy efónj ebúebu ene échi ngosəñ wu amuet be, “Ndü nnyén Yesu Kristo nchi ghati wə be ómfú yí amuet.” Témté wu efónj ebúebu yo éró ngosəñ wu.

19 Ndu éfákári nə, bo abhen bəbhəñj yi bághə be mbí wap bebhəñ nkáp áchəñti. Bákém Pəl ne Sáilas, báya gbaka gbaka gbaka bārək nefisié, besí bəbati etək, amem ekeré manyé. 20 Bágháká nókó aré bárem be, “Bəbhen chí bo Israel ne bəchyé esəñəri amem etək eyesé. 21 Bətəñ bhesé bepiñitək ebhén ebhé eyesé ébhíkí ka be sénkónj. Séchi bo Rom ne sépú kwáy békónj bepiñitək ebhap.” 22 Beyə bo abhen bachi are bachem ne bə ngosəñ wu bebhat bəPəl barak amuet. Batañá manyé bəchyé eyəñ, báyók bó nden amuet ne bádén bó ne bekpə. 23 Bádén nókó bhə sayri, báguép bhə ekerékenəñ, bághāti mmu ane ábhəbheri ekerékenəñ bé ánsót mpok bé báké bue. 24 Mbabheri wu ághókó nókó nə, asət bhə, arək afyé ndu móket ane achi te amem. Báfyé bhə beko bekak. ‡

25 Ke égháká nókó mbə néntibhəti, Pəl ne Sáilas babho ménikmuet mánkway nəkə bakwáy ndu bebti Mandem, batí bəkenəñ bachak mángoko nəkə. 26 Bápere ghə nenyikisí mmik nékwén, kpát mmik ane

* 16:3 Bo Israel bachi nyaka Lístra ne Ikóniəm. Ndu Pəl áyən be bo Israel mangok enyin ene yi ághāti bhə, akə básyep Tíməti. Bo Israel bəriņi nyaka be babhiki syep Tíməti mbənyune etayi achi nyaka mmu Grik, ke máyi mmu Israel.

† 16:10 Lukas mmu asíņi ekáti ene áchem mmuet ne bəPəl, are kə ne bhə. ‡ 16:24 Beko: Chi mbəni menək ene bo Rom bəgwət nyaka bo bekak be báké bue mamfu ekerékenəñ.

báté ekerékenon aré anyíkisi. Babhinywop ánene ndü mmuet yap témté, ngem ené báfé bökenon ne yó ékánári enkem, ékwénti amik. ²⁷ Mbabheri ekerékenon afate. Aghó nókó babhinywop fúfú, akaysi bé bökenon mankem bábué. Agwop akparenja ywi ndu beway mmuet. ²⁸ Ke Pöl abik arem be, “Óké way mmuet. Besé mankem séchí fá!” ²⁹ Mbabheri wu arem bé mántwó yí ne erónó. Bátwó nókó ne yó, arak ekerékenon ntiét ntiét akwén ndü bekak Pöl ne Sáilas angwere nókó ne becháy. ³⁰ Asot ye bó nefi abhép bó bé, “Botá, chon nkú yi ke Mandem ampeme me?” ³¹ Bákéme yí be, “Nokó Yesu Acha ne chon Mandem ampeme wó ne efo eye enkem.” ³² Bó Pöl bágtháti ye yí ne efo eyi Mbok Ndíndí éti Yesu Acha. ³³ Nkúbhé beti ebhó, asot bhó témté aso befaet ebhap. Pöl ne Sáilas bájwiti yi ne efo eyi enkem. ³⁴ Asot ye bó eket eyi achye bhó nenyíé. Yi ne efo eyi enkem bájwi ne manák be mánóko Mandem. ³⁵ Néyí nókó bö batí etak bátó bö mbñ nkú ntá mbabheri ekerékenon ne eyon be, “Dó böbhó mándak!” ³⁶ Mbabheri ághókó nókó nò arak aghati bōPöl be, “Böbatí báto eyon be ndó be mándók. Bäckwáy ye beron. Mánkó sayri.” ³⁷ Ke Pöl arem ntá bo mbñ nkú be, “Báway bhese ne mantem besí bho, mámebe bhese ekerékenon ené bábhiki tan bhese yendu sechi bö Rom. Néne, báyan sémfú séndók bhésé bhésé? Wáwák! Bó babhón böbatí bábhón bétwó ndu mmuet eyap mámfere bhésé.” ³⁸ Bö mbñ nkú bápētsem baghati böbatí enyij ene Pöl areme ne bágthókó nókó bé Pöl ne Sáilas báchí bö Rom, becháy bekem bō. ³⁹ Babhón böbatí bārók ye manikmuet ntá Pöl ne Sáilas be mámfónórí bhó. Báfere ye bōPöl ekerékenon, manikmuet ntá yap be mándó etak eyap. ⁴⁰ Pöl ne Sáilas báfú ye ekerékenon, bārók eket Lídia. Bátémeri bönkwó Yesu are báchíe bhó maníe ne báfyé bó nti. Báfá ye etak eyó.

17

Enyij ené éfákári Tesalónika

¹ BōPöl bārók báfúét betak Amfipolis ne Apolónia báchwop etak Tesalónika,

nebhuet ane ekeré nenikímuetí bo Israel echi. ² Pöl arak achwe amem ekeré nenikímuetí eyó. Yéntiki ebhak yí arónó, enyu eyó ke yí ákà nyaka. Ndü bōsōnde barat are fyé mbok ne bhó ndu bekú bō mámbon nejwimem ndü menyij ebhen bechi amem Ekáti Mandem, ³ ne anene nókó ne anton nókó be Mpeme Mandem afyé nyaka bariép be áto, abhón nyaka beghó esonori ne angú, ke ampētsem ndü nepém. Pöl are ghati bhó be, “Yesu mmu nchí ghati bhe menyij éti yi ke áchí Mpeme Mandem afyé nyaka bariép be áto.” ⁴ Mbok eyap mánóko, báchém mmuet ne Pöl. Beyá bö Grik abhen manikmuet ntá Mandem bo Israel ne beyá maném baghore etak eyó mánóko nkwo, báchém mmuet ne bōPöl mbō bakojo Yesu. ⁵ Ke mbok bo Israel bábhon mpabhamik ne bōPöl. Manyokoti bo abhen bágthabhe ghap ne báku bo mángúép ebyak etak. Bārók bádákáti babhinywop báchwe amem eket ene mmu ane áká nnyén be Jáson ndu beyan Pöl ne Sáilas be mánsot bhó mandak ndü nchemti bo abhen bachi nefi. ⁶ Ke ndü bábhiki ghó bōPöl, báyá Jáson ne bönkwó Yesu báchák gbaka gbaka gbaka bārók ntá böbatí etak ne bhó, mambiki nókó be, “Bö abhen bákò mbänkem mánychye nókó esonori bátwó fá nkwo ⁷ ne Jáson asot bó afyé anywóp. Bó mankem bákú menyij ebhen béton bé bápú bhūere bebhé mfo ngo ane Rom mándeme nókó be Mfo achák áchí ane aka nnyén be Yesu.” ⁸ Böbatí ne bōtök bágthók nókó nó, batí átaka bhó amem. ⁹ Bákú Jáson ne bönkwo bhó bágthókó nkáp ndu beton be bápú pere chye esonori. Bāró ye bó mandak.

BōPöl barak etak Béroa

¹⁰ Egháká nókó ne beti, bönkwó bátin bákú Pöl ne Sáilas bábué barak etak Béroa. Aré, bārók báchwé ekeré nenikímuetí bo Israel. ¹¹ Bo Israel abhen Béroa bábhón nti beghok mbok Yesu ané Pöl ne Sáilas bágtháti bhó écha abhen Tesalónika, mbonyune básiepti nyaka Eyon Mandem ne beyá ekwak. Bäre chak Ekáti Mandem beghó mbák menyij ebhen Pöl áton bechi tetep. ¹² Ekú beyá-bhap mánóko Yesu Acha. *Maném baghore Grik ne beyá babhakanem mánóko nkwo. ¹³ Ke bo Israel abhen Tesalónika bágthókó nókó be

Pəl āghati Eyəŋ Mandəm etək Béroa nkwó, bárók aré mányíkisi batĩ bo, be mánychyé bəPəl esəŋəri. ¹⁴ Témte wu, batĩ bō nkwó Yesu bátík Pəl be andək te angəkonyén, ke Sáilas ne Tímoti bárov Béroa. ¹⁵ Bo abhen bárovó ne Pəl, barək ne yi kpát bágħaka Atens. Pəl aghati ye bhə mpok ane bápətnsem bé mángátí Sáilas ne Tímoti be mánján mbi mántemeri yi ayak amem etək Atens.

Enyiŋ ené éfákári ne Pəl etək Atens

¹⁶ Ené Pəl ánəŋ Tímoti ne Sáilas etək Atens, nti néré səŋəri yi amem beghə bé etək éjwí ne bebhó njə ene bo básət mbə bəmandəm. ¹⁷ Eká are rəŋ ekeré nenikímueti bo Israel yəntiki nywəp ankem nəkə epúití ne bhə ne bō Griik abhen mánóko nyaka Mandəm nkwó. Arəŋ nyaka nkwó nefsiə yəntiki nywəp ankə nəkə enyumót ne bo abhen bətwó aré. ¹⁸ Bōfú bábhak abhen bətəŋ menyiŋ ebhen békə ndəŋ ámót ne bakoŋo Epikurəs ne bə Stəik, * Bó nkwó bákəm nyaka epúití ne yi. Pəl āghati nyaka bhə menyiŋ eti Yesu andeme nəkə bé chəŋ bawú mámpətnsem ndū nepém. Eká mbək eyap bərə way Pəl mandeme nəkə bé, “Echiŋti enyiŋ ene nkwó ārəm nó mbəŋ yi?” Báchák be, “Echi mbə be yi āghati bhə chí eti bəmandəm abhen sébhíki riŋi fá etək ene.” ¹⁹ Básət Pəl barək Ariyopagəs, nebhuət ane bōbatí bəchəm nəkə nyaka, bərəm ntá yi be, “Sékəŋ bəriŋi eti menyiŋ beko ebhén ótəŋ. ²⁰ Menyiŋ ebhén órəm bechi maknkay ntá yesé ne séyən bəriŋi mbəŋ enyiŋ ene órəm.” ²¹ Bäre rem enyu eyə mbənyune bo Atens ne mankə mankem abhen bəchí aré bəkəŋ nyaka bəchókə beghok ne bəfyə mbok eti barak akə.

²² Pəl afate ye ate néntí bō echemé Areopagəs yə abho bərəm be, “Bō Atens, ngə bé bəfyé ntí ndū baraká bəmandəm tontó. ²³ Ené nchí kə etək mfyé nəkə amík ndū menyiŋ ebhen bəchyə kenókó mbə bəmandəm, ndək ngaka nebhuət amət ane efeme akap echi, ngó ndu básin aré be, ‘Ntá mandəm ane bo bəbhiki riŋi.’ Mandəm ane nə bé bəchyə kenókó yəndu

bəbhiki riŋi yí ke méghati bhe menyiŋ eti yi. ²⁴ Mandəm mmu ághókó mmik nkem ne yəntiki enyiŋ ene échí aré, yí ke áchí Acha ane ábhóŋó betəŋ menkem amfay ne fá amik. Apú chəkə amem beket ebhén bakwəŋwəŋ bágħókó. ²⁵ Ne nkwəŋwəŋ apú kwáy békə yənyiŋ ányché yí mbənyune yi apu chéŋ yənyiŋ. Yimbəŋ ke áchyə nepém ne éyú ne yəntiki enyiŋ échák ntá yəntiki mmu. ²⁶ Ayámbi aghókó nyaka mmū amət ne amuet mmu wu kə manerékeré bhə ankem fá amik áfú. Apéere ghoko yəntiki nneréket, ayambi abhuere nebhuət ane bōneréket wu bəbhək ne mpok ane bó bəbhóŋó bəbhək aré. ²⁷ Mandəm akə enyu yə bé bó mánján yi ne ndu báyən yi mbə mmū ane ámó ne amó beyəŋ enyiŋ amem ejuri, mánkwáy berinji yi. Ke sayri sayri, Mandəm abhíki sap nekə ne yě mmu ywese amət. ²⁸ Echi nkúbhé mbə enyū mmū yweka amət árémé nyaka be, ‘Nepém enesé néfú chi ntá yi, ne yí ke áchyé bhesé betəŋ sékə, ne yí ke ákú be sembəŋ nepém.’ Echi mbə enyū mbək batémé bakay bheka bərəmé be, ‘Besé nkwó séchí bō abhen Mandəm.’ ²⁹ Təndu séchí yé bō Mandəm, séké kaysi bé Mandəm achí mbə enyiŋ ené mmu ákwáy básət gol ne yě chí silbha ne yě chí ntáy angoko ne keboŋ eki ne eka eyi nkwó. ³⁰ Mandəm aféré ntí ndu menyiŋ ebhen bo bákú ndū mpok ane bə bəbhikire riŋi nkaysi yi. Ke néne, ághati bo mankem mbankem be yəntiki mmu antiknsem ndū bebá ebhi, ³¹ mbənyune abhúré nywəp enen yi átəŋ bō mankem enyu ene echi chak. Anəŋ ayap mmu ane átəŋ manyé yə, ne atəŋ eriŋ beku bō mmik mankem mándinji mmu wu, ndu ákú yi apérénssem ndū nepém.”

³² Mpok bəghoko ndu Pəl árəme eti neperənssem ndū nepém, mbək eyap bare yəkə yi, ke bachak barem be, “Sékəŋ be ómpet ómfuət ŋgati bhese eti neperənssem ndū nepém.” ³³ Pəl arə ye bó afú arək. ³⁴ Ke mbək bákəŋo yí. Bóbhə mánóko. Dionisiəs, mmū echemé Ariyopagəs, ne ngərə ane áká nnyén bé Damarís ne bo bəchák bəbhək ndū nkwó bhə abhen bakoŋo Pəl.

* **17:18** Bo Epikurəs chi bō abhen bakaysi nyaka be nném enyiŋ ndū nepém chi menyiŋ ebhen bəchyə mmu manják.

18

Pəl aghati Mbok Ndíndí amem etək Kərint

¹ Pəl afa Atens arək etək Kərint. ² Atəmeri mmu Israel amət aré ane aka nnyén be Akwíla, mmü atú Póntos. Ebhikire tat nyaka, ené Akwíla ne ngoré ywi Prisíla b́aró etək Itali mbonyune Klaudíos Mfó Rom, achye nyaka eyə́n bé bo Ju mankem mámfá Rom. Pəl arək beghə bhə. ³ Babhə́n nyaka awó-betik amót ne Pəl, nó chí betik béghóko b́etem ne nden. Pəl achəkə ne bhə mángoko nəkə b́etem. ⁴ Pəl are rón ekeré nenikímuetí bo Israel ndü yéntiki nywəbhé neywəmmuet enap ankem nəkə epəiti ne bhə ne anu nəkə be bo Israel ne abhen Grik mánóko menyin ebhen yi ághati bhə éti Yesu.

⁵ Mpok Sáilas ne Tímoti b́afú atú Masidónia b́achwóbhé Atens, Pəl arə betik beghoko b́etem arəbhe kə chí betik beghati bo Mbok Ndíndí ndu mpok nkem ane yi ábhə́nə, anu nəkə be kə bo Israel mángó kponorə́n be Yesu ke achí Mpepe Mandem afyé nyaka bariəp be átə. ⁶ Ke bó keka ne yi. Mánə́kəti nəkə yi. Akwet nden éne echi yi amuet, arem be, “Ntū bebú bheka arəp ne bhe. Aməya achi pépép. Nebho echə́n ntíknsəm ntá yeka ne ndə́bhe rón chí ntá bo abhen b́apú bo Israel.” ⁷ Afa ye aré, arək achəkə eket mmu amət ane aka nnyén be Títíos Jóstos. Jóstos abhak mmü ane áchye Mandem kenókó. Ekeré yi ébhák kekwət ne ekeré nenikímuetí bo Israel. ⁸ Mmü amət abhak aré ane aka nnyén be Kríspos. Abhak mūnti ekeré nenikímuet. Yi anoko Yesu Acha ne efo eyi enkem. Beyá bə́ Kərint bachak abhén b́aghək nyaka menyin ebhen Pəl árəm mánóko nkwo, ne b́ajwíti bhə.

⁹ Beti mémət, Yesu Acha aghati Pəl ndü kenó amik anti fúú be, “Źké cháý. Dók ambi bégháti bo éti ya. Kéchəkə kpak. ¹⁰ Nchí ne wə ne yě mmu apú kway be kə wə enyin. Beyá bo bachi etək ene abhen babhak chə́n bə́bha.” ¹¹ Pəl arək ye ambi béchókə etək eyə́ ndu mmíé ne batə́n átándát, antə́n nəkə Eyə́n Mandem.

¹² Bə́ Rom b́akú nókó Galío góbhə́nə atú Gris, bo Israel abhen bachi are b́agwət nnet ne b́akém Pəl b́arək ndu acha manyé ne yi.

¹³ Aré, b́agháti Galío be, “Mmüne ánu be kə

bo mánychyé nókó Mandem kenókó enyu ené ebhé yesé epú yaŋ mmu ankə.”

¹⁴ Ke mpok Pəl áyən be rem enyin bé ántáná mmuet, Galío arem ntá bo Israel be, “Bə́ bo Israel, mbə́ yí akə chí ebépti enyin ne yě ndak abúabə́, mbə́ nkáá ne bhe. ¹⁵ Ke tḗndu ndak ane achi chí éti menyin ebhen bo b́arəm ne manyén bo ne bebhé ebheka, be babhə́n mándíńí enyū b́atə́n wu. Mpú kwáy betə́n ayə́ barak.” ¹⁶ Galío árəm nókó nə, abók bhó be mámfú amem acha manyé. ¹⁷ Bafu nəkə, bakem Sə́sténes mmu ane achi nyaka mūnti ekeré nenikímuet eyə́ b́adén nefi acha manyé. Yě nə, Galío aké fyé ntí aré.

Pəl afú Kərint arək Antiək

¹⁸ Pəl apət atat ne bə́nkwo Yesu abhen Kərint ndü beyá manywəp. Arə ye bhə, asət achwínyén arək atú Síria ne Prisíla ne Akwíla. B́achwóbhé nókó etək Kenkreyə, Pəl amu ntí betə́n be ábháré bariəp amen yi afyé besí Mandem. ¹⁹ B́achwé achwi b́arək Efesəs. Pəl arə Prisíla ne Akwíla angəkənyén arək achwe amem ekeré nenikímuet, are kém epúítí ne bo Israel. ²⁰ Nkwó wap abhen mánóko b́arəm be Pəl ántát ne bhə ke yi keka. ²¹ Pəl arem chí be, “Mbák chí nkaysi Mandem chə́n mpetnsəm fá ntá yeka.” Arəm nəkə nə, arə bhə achwe áchwí bare rə́n.

²² Agháká nókó Seséria akó etək, arək akaka nkwo Yesu abhen bachi aré, asep arək Antiək. ²³ Atát nókó aré mpə́y manywəp, afa are kə betək ne betək atú Galéshia ne Fríjia, amfyə nəkə bakoŋə Yesu mankem nti ndü nesikínti enap.

Apólos atə́n Eyə́n Mandem etək Efesəs ne etək Kərint

²⁴ Mmu Israel amət ane áká nnyén be Apólos atwó Efesəs. Etək nebhe eyi ébhák Aleksándriya. Yi achí nyaka mmu ane áríńí be rem kepí ne aríńi Eyə́n Mandem sayri.

²⁵ Mánə́n b́atə́n nyaka yí mbi Yesu Acha ne ághati nyaka bo menyin abhen bédü yi anti beghati bo éti Yesu nkúbhé mbə́ enyu bo bechi. Ke aríńi chí nejwiti enen Jón atə́nə bo.

²⁶ Amem etək Efesəs, Apólos abho bégháti bo menyin éti Yesu amem ekeré nenikímuet kebə́n becháý. Prisíla ne Akwíla b́aghókó nókó Eyə́n Mandem ene yi ághati bhə éti

Yesu, básót yí eket eyap, mánáŋa batəŋ yi menyin ebhen béyini mbi Mandem nkúbhé mbə enyū bechi. ²⁷ Apólos ákə nti bérón Akáiya. Bōbati bakoŋo Yesu abhen Efesəs báfyé yi nti ne básin ekáti ntá bakoŋo Yesu abhen Akáiya bekə be mánsyepti yi sayri. Aghaka nəkə aré, akwak tontó bo abhen Mandem atəŋ bə berindu ne mánoko. ²⁸ Aré, are kem epúiti ne bo Israel besí bo mankem. Adebhe nəkə bə amik ndu epúiti eyo ne are sət menyin ebhen bechi amem Ekáti Mandem betəŋ kponorəŋ be Yesu ke achí Mpepe ane Mandem afyé nyaka bariəp be átò.

19

Pəl aghati mbok Yesu etək Efesəs

¹ Ené Apólos áchí Kərint, Pəl are kə atú Esia. Akə kpát aghaka Efesəs. Atemeri mpay bakoŋo Yesu aré. ² Abhép bhó be, “Efónó Bedyere atwə ntá yeka mpok mánokó Yesu?” Bákéme yi bé “Ae! Yé chí beghok be Efónó Bedyere achí sébhíki re ghok.” ³ Pəl abhép bhó be, “Nti ane bájwiti ye nyaka bhe achi be yi?” Bákéme yi be, “Chí éti menyin ebhen Jón ághati bho ke bájwiti bhese.” ⁴ Pəl abho ye bekə bó mánjwimem. Arəm be, “Jón ájwiti nyaka bo betəŋ be baticnsem ndú bebá bhap angati nəkə bo Israel bé bábhəŋ ménoko mmu ane átwə yi ansem, nə chi Yesu.” ⁵ Bō Efesəs bhə bágħókó nókó nə, báka bájwiti bhə mbə bo abhen mánoko Yesu Acha. ⁶ Pəl anyanə ye bó amə anti. Efónó Bedyere abhak ne bhə, bábho berem beyəŋótək nyáná nyáná ebhén bó babhiki ghók, mándem nəkə menyin ebhén Mandem afyé bhó anti. ⁷ Bə mankem babhak mbə batí byo ne apay.

⁸ Pəl abhak Efesəs ndú batəŋ árát andək nəkə ekeré nenikiməet beghati bhə Eyəŋ Mandem kebəŋ becháy ankem nəkə epúiti ne bhə ndu áyən be bó mándini, mánoko, enyū Mandem áyən bə mambak ne yi mbə Mfə wap. ⁹ Ke mbək eyap báchók batú kenoko enyin ene Pəl árəm. Béré rem chí bebépti menyin éti mbi Acha besí bo mankem. Ndu bákə nə Pəl asət bo abhen mánokó arək ne bhó, ankem nəkə epúiti ne

bhə éti Eyəŋ Mandem amem áchá Tiránəs yəntiki nywəp. ¹⁰ Arək ambi békə enyuyə ndú mamié apay. Ekə bo mankem abhen báchí atú Esia, bágħók Mbok Ndindí éti Yesu Acha, nə chi bo Israel ne abhen bápú bo Israel.

Bō Séva bare yán mbi bébhón betəŋ amfáy befónó bebá

¹¹ Ndú Pəl átəŋ Eyəŋ Mandem, Mandem achye yí betəŋ békə menyini maknkay ebhén bo bábhikire ghó. ¹² Ekə kpát bo babho besət bebħókó nden ebhen bétése besí ne nkú yi, mámbare nəkə aməet bōmame, ne bó mántəŋ nəkə, ne befónó bebábəbə memfu nəkə bo aməet.

¹³ Mpáy bo Israel babhak are abhen bákə mánkə nəkə befónó bebábəbə memfú méndó bo abhen bə besəŋəri. Bäre mə bébok befónó bebábəbə ndu nnyén Yesu Acha nkwó. Babho ye berem ntá befónó bebábəbə be, “Ndu nnyén Yesu mmu Pəl ághati bo éti yi, fú ka yi aməet.” ¹⁴ Bō Séva bati tándramət bare kə nə. Séva achi nyaka mungo bachiäkap Mandem amət. ¹⁵ Éwak émot efónó ebábə eghati bhə be, “Nđini Yesu, ndini Pəl, ke báchí ntiki bhə?” ¹⁶ Mmū ane efónó ebábə esəŋəri yí akwén bó aməet arakati nden eyap ne aták bó mankem kpát bábúé báfú bebho bewə ne befuəet aməet. ¹⁷ Bə abhen báchí Efesəs mankem, bo Israel ne abhen bápú bo Israel bágħókó nókó ndak ané áfákári, becháy békém bó bábħó bechye nnyén Yesu Acha kenókó. ¹⁸ Beyə bo abhen mánokó babho befu kponorəŋ mánsu nəkə bebépti menyin ebhen bə bákə. ¹⁹ Beyə bō abhen bákə baraká mandem nsé, bátwó ne bekáti-njə ebhap menkem básin bhə besí bo mankem. Ne mbə bati nyaka bhə ti mbə bechye nkáp ane aghaka bebħək silbha nka besa bepay nsem byo (50.000). ²⁰ Ekə Eyəŋ Mandem ataka mban ne mban, endək nəkə chi ambi ne betəŋ.

Ewat ené bo bákə etək Efesəs

²¹ Menyin ebhen befákári nókó, Pəl akə nti eni bé yí abhəŋ befuét atú Masidónia ne atú Akáiya ampətnsem Yerúsalem. Arəm be, “Nnán ngáká aré, mbəŋ berəŋ Rom nkwə.” ²² Ató ye bakwak abhi batí apay, Tíməti

* **19:19** Ebħək émot ékway nyaka ndu bechye akap ane nkəbetik ndú nywəp nemət.

ne Erástos, bé mándók ambi atú Masidónia. Yímbon arap ansem atú Esia ndu mómbiní mpok. ²³ Mpok yə, esəŋəri ébhó etək Efesos éti Mbi Yesu Acha. ²⁴ Ntenátən achi nyaka aré ane áká nnyén be Demétriyos. Asot nyaka Silbha ankə nəkə bəbekeré mandem nsé ane bábhini be Atémis. Awó-betik ebhi áre chyè yí ne bo báchák abhen bákə bhə beyä nsay. † ²⁵ Demétriyos abhini bhə báchém nebhet amət, arem be, “Botá, báriŋi bé keném ekésé kenkem kífú chí ndü awó-betik ane. ²⁶ Bě babhəŋ bāghə ne bāghək enyiŋ ené Pəl ákə, puyě chí ndiere fá Efesos, ke atú Esia ankem. Akə beyä bo báka ne yi ndu yi árəm be, ‘Bəmandem abhen bo bāghókó ne amə bápú bo mandem wáwák!’ ²⁷ Akway béchónŋi ye betik ebhesé ebhen mbák sébhíki sət mpok. Akway bekə nkwo bé bo báképerə sət ekerákap mandem ngərə Atémis, mbə enyiŋ. Mbák émfákári nə, Atémis mmu áchí mandem ngo ywese apú perə bhak yěnyiŋ. Ne yí kě yěntiki mmu atú Esia ne bə mmik mankem báchyè kenókó!”

²⁸ Bo bāghók nókó enyiŋ ne Demétriyos areme, batí átáka bə amem, bábhə békik mandeme nəkə be, “Atémis, mandem bə Efesos, chí mandem ngo!” ²⁹ Ebyək ékwén etək Efesos enkem. Bo barək ayak bákém Gáyos ne Arístakos báya, bārək amem acha etək ne bhó. Gáyos ne Arístakos babhak bə Masidónia abhen bákə ne Pəl. ³⁰ Pəl are yán berəŋ ndü nchemti-bə bhə be ádem enyiŋ, ke bakoŋo Yesu kechye yí mbi be ánkə nə. ³¹ Mbək bəbatí etək bábhák mamæere bhi. Bəbhə bátó nkwo eyəŋ menik yi mmæet be ake sá ekak amem áchá. ³² Ebyək ékwen amem áchá mbənyune beyä bhə bábhíki riŋi nyaka mbəŋ ndak ane achi amik. Ebhak ye be mbək bábik mándəkə nəkə eyap ebhe, báchák mántəŋ mandəkə nəkə eyap. ³³ Mbək eyap bāghó nókó ndü bo Israel bátó Aleksánda ambi, bákáysi bé yí ke átwó ne esəŋəri, ékə Aleksánda asá áwó amfay ndu áyən béréŋ enyiŋ ndu bétəŋa mmæet. ³⁴ Ke báriŋi nókó bé achi mmu Israel, bápét bábhə bewat mandeme nəkə be, “Atémis, mandem ane bə Efesos, chí mandem ngo!” Barək ambi

bekə enyuyə ndü maŋəkó nywəp apáy. ³⁵ Nsiŋi-bekati ane etək Efesos anu kpát akə mban akwen. Abho ye berem be, “Bo Efesos! Agha abhiki riŋi be etək Efesos ke ébhəbheri ekerákap ene Atémis ne ntay mandem enen néfú amfay nékwéné fá amik ntá yese? ³⁶ Těndu yě mmu apú kwáy bétəŋa menyiŋ ebhen, bábhəŋ mbə béchókə chí kpák kechye esəŋəri. ³⁷ Bəsət bəbhen bətwə fá ne bhə ené bábhíki ghep yěnyiŋ amem ekerákap eyese ne yě ebépti enyiŋ bábhíki rem éti Mandem aywese ³⁸ Sébhəŋ bə batí ne manywəp ane bātəŋ manyé. Mbák Demétrios ne bə eka bábhəŋ ndak ne mmu, mántwó aré ne wú be mántəŋ. ³⁹ Ke mbák ndak áchák áchí ané bāyən beriŋi, chəŋ mányure wú amem áchá etək ndu nywəp enen manyé. ⁴⁰ Nchí rem enyuné ne ntí be, bəkway bechye bhesé esəŋəri bé sətəwó ne ebyək etək enyu ené, mbák mámbép bhesé, sepu bhəŋ enyiŋ ené sérəm.” ⁴¹ Arémé nókó nókó, aghati bhó bé mángúré. Echem étáka.

20

Pəl arək atú Masidónia ne etək Gris

¹ Ebyək eyə émáy nókó Efesos, Pəl abhini bakoŋo Yesu. Arəm kepi ne bhó ndu béfyé bó ntí. Arə ye bhó abho berəŋ atú Masidónia. ² Ndü árəŋ, are fyé bakoŋo Yesu ntí amem betək Masidónia menkem, kpát achwəp etək Gris. ³ Abhak aré ndü batəŋ arát. Ndu átəŋŋi mmæet bəsət áchwí andək Síria, aghók bé bo Israel bápə békem yi. Ayibhiri ntí eni arəbhe sət chí mbi atú Masidónia békó amik ámpétnsem. ⁴ Bo abhen bákə ne yi babhak Sopáte mmə Pírəs mmu etək Béroa, ne bə Tesalónika bati apay, nə chí Arístakos ne Sekúndus, ne Gáyos mmu etək Débe, ne Tíməti, ne bo atú Esia bati apay, nə chí Tíkíkos ne Trofiməs. ⁵ Etaré nókó, bó bāró bhesé * bārók ambi menəŋ bhesé etək Troas. ⁶ Səsət achwinyén etək Fílipi, sére koŋo bhə, mpok epə bo Israel ené bret ane kebheŋ yís éfueré. Sékó anyén anyen ndü manywəp atáy sətəmeri bhə Troas, ne sébhák aré ndu manywəp tándramət.

† 19:24 Atémis achi nyaka mandem ngərə ntá bə Grik ane bə bakaysi be ye ke áchye nebhe. * 20:5 Besə: “Besə” atəŋ be bebho ndü ndəŋ ane, Lukas mmu ásiŋi ekáti ene achem ne bəPəl.

Pəl akə mmu ane águ apetnsem ndü nepém

⁷Ndü nywəp enén mbi ndü sónde, séchóko ne bōnkwó nebhæet amət ndü Nenyie Eta. Pəl abhəŋ nyaka béró betí. Eká arem kepí ne bhə kpáte nenti beti. ⁸Beyä berónó bébhak ndü móket ane áchí amfay ane bhesé ne bhó séchémé aré. ⁹Esakámú amət ane áká nnyén be Yútikəs abhak ndü echíkí ene nyéséket chókó. Móket ane séchí are abhak ndü neŋək eket enen nejwi arət. Ndü Pəl árəŋ ambi bégháti bhə menyih ndü erəri mpok, Yútikəs abho memək kenó. Akwén nókó kenó, amok akwén amik nefi. Bápére sep be mámpókó yi agú. ¹⁰Pəl asep ye amik akuri akém yí ne amó ápáy abhene, arem be, “Báké cháý, achí nepém”. ¹¹Pəl apət ye nsem amfay. Mányie nókó Nenyié Acha, arem kepí ne bhə ndü eróri mpok tē nywəp néyí. Arə ye bó arək. ¹²Básət esakámu wu bápətnsem anywóp ne yí mbik ne beyä maŋák anti.

Pəl akə béfú Troas bérəŋ Milétəs

¹³Séyámbi ndu áchwí senok berəŋ Asəs. Yimbəŋ anaŋa ati nyaka békó amik. Séré rón né nkaysí bé Pəl arəbhe temeri bhesé etək Asəs ne sénsət yí aré. ¹⁴Atéméri nókó bhesé Asəs, achwe nkwo ndu áchwí ane sechi amem ne besé mankem sérók Mitilene. ¹⁵Néyí nókó, sérók séchwóp nechyényén Kios. Népét néyí nókó, sénók séchwóp Sáməs, ne ndü ntinywəp ségháka Milétəs. ¹⁶Pəl anán ati nyaka be sémfæet kete Efəsəs, mbənyune abhiki yán nyaka be sénchóŋti mpok atú Esia. Are wène be mbák Mandem ánkwák, yi áchwóp Yerúsalem ndü nywəp Epə Pentekəs.

Menyih ebhen Pəl aghati böbati nkwo Efəsəs ke arə bhə

¹⁷Ségháká nókó Milétəs, Pəl ató eyəŋ be böbatí nkwo Yesu abhen Efəsəs mántéméri yi are. ¹⁸Bátéméri nókó yi, aghati bhə be, “Bé babhəŋ bəriŋi ndü nepém ena néchí mpōknkem ane menchí atú Esia bébhó nywəp enén mbi bégháka echəŋ. ¹⁹Nchí kə nyaka betik Yesu Acha ne neseptimæet nenkem, ne babhese amík eti mamə ane átwə ntá ya ndü bo Israel bápə befye me ndü esəŋəri. ²⁰Bəriŋi ndü ntwó ntəŋ Eyəŋ Mandem ntá beká bho ne nkə nəkə beket ne

beket nke bhesé yényih ené ékwáy bekwak bhe. ²¹Nde ya batú bo Israel ne abhen bápú bo Israel bé mántiknsem ndü bebá ebhap mánkónó Mandem ne bé mámbónə nekə ne Acha ywese Yesu Kristo.

²²“Néne, mérəŋ Yerúsalem nkúbhé mbə enyü Efónó Bedyere ányiere me, yəndu mbíkí riŋi enyih ené éfákari chəŋ ne me aré. ²³Ndíní chí be Efónó Bedyere ághati me bé yəntiki nebhæet ane nchwóbhé chəŋ bo mámfyé me ekerékenəŋ ne mánychye me esəŋəri. ²⁴Ke mpú sət nepém ena mbə enyih. Nchí yán chí be njet tendü ngwenti, nnáná betik abhen Yesu Acha áchyé mé nkə. Betik ebhə chí bégháti Mbok Ndíndí eti berindu ebhen Mandem ábhónó ne bo.

²⁵“Nnán nkə mbán ne mbaŋ, ngáti bhe enyü Mandem ábhək ne bo mbə Mfə wap, ne néne ndíní bé yé mmu yweka amət apú pere ghó me. ²⁶Nchí ghati ye bhe echəŋ bé mbák mmu yweka amət arəp ansem aném ebhi amə aya apu are. ²⁷Ngáti bhé yəntiki enyih ené éyíŋi nkaysi Mandem ne yé émót mbíkí bhesé. ²⁸Kém ká mmæet sayri, mánkem bōnkwo Mandem ankem nkwo sayri. Báké ghəkəntik be Mandem asət manəŋ Móywi akə bə mámbák böbhi. Ne eti yap ke Efónó Bedyere áká mámbak bö batí bhap. ²⁹Ndíní bé mpok ndó bhe, chəŋ nkwo énehwe nenti eneka, ne épú rə bhe. ³⁰Mpok átwə ne mpok yə ánán ánkway, mbək bōnkwo báyibhiri tetep Mandem mándəbhe rem chi barak ane ápəkə bho angəre ebhi kpát mánja bakoŋo Yesu be mandəbhe koŋo chi bhə. ³¹Sət ye ka mpok ne báké ghəkəntik be nchí ghati nyaka bhe menyih ne babhese amík, njep nəkə be batú bëti ne ngósí ndü mamié arát. ³²Néne, nchí fyé bhé amə Mandem ne nchí rə bhe Eyəŋ eyi ene étəŋ be berindu ebhi. Eyəŋ eyi ékwáy be kə mángó mánséné, ne ekway bechye bhe áfók ané Mandem ábhúré ntá bö abhen yí áká mámbák abhi. ³³Mpok nchí ne bhe, mbíkí fyé amík ndü nkáp ane mmu ne yé chi nden ene mmú. ³⁴Bé babhəŋ bəriŋi bé nkə betik ne amóya ndu bebhəŋ yəntiki enyih ené me ne bo abhen məkú betik Mandem ne bhə séchebhe. ³⁵Ndü menyih menkem, ntəŋ be be sébhəŋ be kə betik be

sénkwák bo abhen mmuet apu bhə, ne séké ghəkəntik enyih ene Yesu Acha árémé be, ‘Eri ntá mmu ane áchíe echa mmu ane ásəre sət.’”

³⁶ Pəl ánáná nókó bérémm enyih ene yi árəm, bó mankem bátep mánén amik, babho menikmmuet. ³⁷ Mankem bábhə bedi kebho mámbene nəkə yi ne mándiebhe nəkə yi nekə be, “Ŋnkə sayri.” ³⁸ Enyih ene ékpík éká bə bádí kebho tontó chi ndü yi ághátí bhə be bápú pere ghə yi.

21

Pəl ärəñ Yerúsalem

¹ Besé ne Pəl séró böbatí nkwo Efesəs. Achwi ápókə bhesé sépé serək téé ségháká ndü etək ene nnyén nekabhe ene bábhñi be Kós. Néyí nəkə sérók séchwóp Ródes. Séfú nókó áré sérók ségháká Patara. ² Aré séghó áchwí áchákané ärəñ atú Foníshia. Séchwé séré rəñ. ³ Ségháká nókó nebhuet ane séghə Sáypros, séró ye Sáypros ebhe awóghə, séfuet bérəñ ndü mmik Síria. Sérók séchwóp Táya, nebhuet ane bábhəñó nyaka bífere batu. ⁴ Séfú amem áchwí sékó sérók etək. Séghó mpay bakoño Yesu are, séchókə ne bhó ndü manywəp tándramət. Efónó Bedyere akə bə baghati Pəl be ákémə berəñ Yerúsalem. ⁵ Ke ndü ngwenti mpok ane sechəkə ne bhə, serə bhə berəñ. Bó mankem, baghoré ne babhakanem ne bə bərók bétik bhesé kpát bəgháká angəkənyén. Besé mankem setep manén amik sénikmmuet, sékáka bati. ⁶ Sérók ye séchwé amem áchwí, bə bəpetnsem beket ebhap.

⁷ Séró ye Táya, áchwí ápókə bhesé kpát ségháká Tolemays. Serə áchwí sékó etək sékáka bakoño Yesu abhen bachi are, ne sebhak ne bhó ndü nywəp nemət. ⁸ Néyí nókó, serə, serək Seséria. Ngati Eyəñ Mandem amət abhak aré ane aka nnyén be Filip. Abhak mmu amət ndü nkwo bo bati tándramət abhen báyábhé nyaka Yerúsalem be mánkwak nəkə bönto. Sérók sechəkə eket eyi. ⁹ Filip abhəñ böbghəsəñ bati ánwi. Bó kebháy manem. Mandem áchyé nyaka bhə akap berem menyih ebhén yí afyé bó anti. ¹⁰ Ené sénán séchí are ndu mpáy manywəp, ndemekepinti Mandem amət ane aka nnyén be Agábəs afú atú

Judéya atwə aré. ¹¹ Atwó ntá yesə asət mgbat ane Pəl agwót amə ne bekak ebhi yimbəñ arem be, Efónó Bedyere arem be, “Enyuné ké bo Israel bəgwət chəñ mmu ane ábhəñó mgbat ane awu Yerúsalem mámfye yi amə bo abhen bápú bo Israel.” ¹² Séghókó nókó ndak wu, besé bho sékə nyaka ne yi ne bönkwo abhen bachi Seséria sénik Pəl mmuet bé ákəřəñ Yerúsalem. ¹³ Ke Pəl akeme chi be, “Ndaká yí bádí enyune? Báyem nti ena amem! Menká be mámfye me ekerékenəñ, ne yě chí newú nká begu éti Yesu Acha.” ¹⁴ Ne ndu sébhíkí kwáy beku yi anjibhiri nti eni, serə, sérem be, “Embák mbə enyü mbəñ Mandem Acha áyən.”

¹⁵ Manywəp ayə afúéré nókó, sétəñti menyih ebhesé, séfá sebhə berəñ Yerúsalem. ¹⁶ Mbək bakoño Yesu abhen Seséria barək ne bhesé básót bhesé eket Násəñ mmü Sáypros ane sébhəñó nyaka bəchókə eket eyi. Násəñ áchi nyaka mmu amət ane áyámbi bebhak nkoño Yesu.

Pəl arək beghə Jems

¹⁷ Mpok séchwəbhé Yerúsalem bati bönkwo abhen bachi áré básót bhesé ne manák. ¹⁸ Néyí nəkə Pəl asət bhesé serək beghə Jems. Böbati bönkwo bachak abhen Yerúsalem mankem bábhák are. ¹⁹ Pəl akaka bhó aghati bhó yəntiki enyih ene Mandem áká nenti bo abhen bápú bo Israel mpok yí áká betik Mandem nenti nap. ²⁰ Bəghókó nókó menyih ebhen yi areme báchye bakak ntá Mandem. Barem ye ntá Pəl be, “Manó, wəmbəñ əghə ndü beyə nká bo Israel mánókó Yesu, ne bábhuet befyə betəñ ndu bebhəere bebhé Moses sayri. ²¹ Bo Israel abhen fá Yerúsalem bárem bé žkə óngati nəkə bo Israel mankem abhen báchí amem betək bechak be mámféré nti ndü bebhé Moses ne be mándə bésyép böbhəp, ne be mándó békəño bepiñ ebhen bachiñbi bhəp. ²² Chəñ sénkə ye ná? Bə bábhəñ chəñ beghok be wə ətwə! ²³ Ŋbhəñ ye beku chi enyih ene séghəti wə. Bə bati anwi mányie mgbə ne Mandem. ²⁴ Dók ye ne bhə amem ekerákap be mánsó besí ne Mandem, betəñ be nku yap amay. Wəmbəñ chyě nkáp ane bə bábhəñó bechye ke mámu bati yap. Chəñ eyə énkə yəntiki mmu andiñi bé menyih ebhen bəřem éti ye bəpú tetep, ne

bé ðbhàre bebhé Moses. ²⁵ Mbák chi bakonjo Yesu abhen bápú bo Israel, séto bə bekáti ndu bégháti bhó bé báké nyié yěnyin ene báchyé ntá mandem nsé mbə akap. Ne bé bábhíkí bhəj ményié manon ne nnya ane manon ami ábhíkí rəj amik, ne bé báké fye amə ndü barak epúsi.”

²⁶ Néyí nókó, Pəl asət ye böbhə batí anwi, bó mankem básó besí ne Mandem. Arək ye amem ekerákap Mandem bekə bə batí mándinjə kponorəj nywəp enen nesð-besí enap ne Mandem némay, ke mánychə akap ətí yěntiki mmu wap ndü nkwo bho bati anwi.

Bákém Pəl amem ekerákap Mandem

²⁷ Manywəp tándramət ane Pəl afyé áróp nókó kekwoť memay, mbək bo Israel abhen bafu atú Esia bághó Pəl amem ekerákap Mandem. Mányíkísi batí bo be mánkém Pəl, ne bákém yi, * ²⁸ mámbik nəkə be, “Bo Israel, kwak ka bhesé! Ghó ká mmu ane ákə antəj nəkə bebéptí menyinj ətí bo bhesé ne bebhé Moses ne ətí ekerákap Mandem ene. Akə kpát néne asət bə abhen bápú bo Israel achwe fá amem ekerákap ene ne bhə. Anyəp Ekət Mandem ne épət epu ekeré bedyeré!” ²⁹ Bárəm nyaka enyuyə mbənyune mánánj nyaka bághə Pəl ne Trofiməs mmu Efəsəs, amem etək. Ekə basət be Pəl achwe amem ekerákap ne yi.

³⁰ Ebyək ékwén ye etək enkem ne bo babho bejet mándəkə nəkə ndü ekerákap. Bákém Pəl baya gbaka gbaka gbaka báfú ne yi batinj batiəp babhinywəp ekerákap. ³¹ Ne ndu báyanj beway Pəl, eyəj érók ntá mūngo batemé nenu Rom be, ebyək ékwen amem etək Yerúsalem enkem. ³² Témté wu, asət batemé nenu ne mbək böbati bhap básəp barək arə. Bo bághó nókó yí ndü átwə ne batemé nenu, bábhót beden Pəl. ³³ Mūngo batemé nenu akém yi ne achye eyəj bé mámfé yi ne ngem epay. Abhép bhə be, “Mmü-ne chi agha? Akə yi?” ³⁴ Böbhə bábhə bebik mandem nəkə menyinj kekuri kekuri enyu ené mbək bárəm eyap enyu, báchák mándem nəkə eyap. Ebyək eyə ékə mūngo batemé nenu kékem ntí ne nnet ndü ndak ane áfákárí. Aghati böbhi bé mansət

Pəl mandək mamfye amem ebhá batemé nenu. ³⁵ Agháká nókó ndu nkók ane béchwe anywəp, batemé nenu bápókə yi ndü bághó bé beyá bo abhen bachi arə babho bétwə ne baraká betanj. ³⁶ Beyá böbhə báre konjo yi mándem nəkə be, “Wáy ka yi!”

Pəl átanjə mmuet besí eká bho

³⁷ Ndu éróbhé kékwoť be batemé nenu manchwe amem ebha, Pəl abhép mūngo wu be, “Etá, chəj ónka bé ngátí wə, ndak-a?” Mūngo wu aghok nəkə ndü yi árəm chi Grik, abhép yi be, “Órínj eyəj Grik-ə? ³⁸ Pú wó óchí mmu Ijip? Pú wə ke əkə bo báguébhé esəjəri etək ne əkə bawəy bho nka enwi bárók ne wə amem baso?” ³⁹ Pəl akemə yi be, “Puyé me. Nchí mmu Israel, mmó etək Tásəs, etək egho ene ebhəjə menwəp atú Silisha. Nnikmuet, chye me epok ndem kepí ntá bo abhen.” ⁴⁰ Mūngo wu akaa. Pəl ate ye ndü nkók ane bechwe anywəp asá awə amfay be bo mánkwen kpák. Bákwén nókó kpák, abho ye berem kepí ne bhə ndü Híbru, eyəjótək eyap.

22

¹ Pəl arəm be, “Botá ne bəmá, Tá ká batú mángok enyinj ené mbónj berem ndu bétánjə mmuet besí ebheka.”

² Bó bághók ndü yi árəm chí eyəj bo Israel. Mbənj akwen chák. Pəl arək ye ambi berem be,

³ “Me, nchí mmu Israel. Nchí mmó Tásəs atú Silisha, ke ngo chí fá Yerúsalem amə ntəj ngo ywese, Gamáliel. Ngək ekáti chí anten eyi. Atónj me bekonjo bebhé bachimbi bhesé mbə enyü ébhónj bəbhak ne nchye mmuet bekonjo Mandem mbə be mankem abhen báchí fá echəj. ⁴ Nchí chye nyaka nenyok ntá bo abhen bákəjə Mbi Yesu wu kpát mbək mángu nəkə, ne ríkémnti nəkə baghərə ne babhakanem mámfye nəkə bhó ekerékenəj. ⁵ Mūngo bachiákap ne bə echemé bə batí etək bákway béte me ntísie bé nchí kə nyaka enyu yə. Ntá yap ke nchi nsət nyaka bekáti ndu berəj ntá batí bo Israel abhen Damáskəs. Mbənj betanj békémnti bakonjo Yesu aré be mpétnsem Yerúsalem ne bhó mányché bó ntémsí.

* **21:27** Eghaka nyaka manywəp tándramət ke mmu ane ányú nku ne Mandem amu ntí ndu bésó besí ne Mandem.

Pəl aghati enyū éfákári ke yi ayibhiri abhak nkojo Yesu

(Bk 9.1-19, 26.12-18)

⁶ “Ndü nchí rəŋ, ngáká nókó kékwoť etək Damáskos, mbə nkárénká byó ne epay ne ngósí, etanťi bediéré bífú amfay témchok békwen bekap me, mban aghə tontó. ⁷ Eká nkwén amik ngók eyəŋ ndü érəm ntá ya be, ‘Səl! Səl! Jchye me nenyok ndaká yí?’ ⁸ Nkeme be, ‘Acha chí wə agha?’ Eyəŋ ékeme be, ‘Chí me Yesu Mmu Násáret ke óchyè nenyok.’ ⁹ Bə abhen nkó ne bhó bágghó nkwə bediéré ebhə ke báke ghók eyəŋó mmu ane árəm kəpi ne me. ¹⁰ Ngók nókó enyih ené eyəŋ eyə éghàti me, ndem be, ‘Acha, óyàn me nkə yí?’ Acha arem ntá yá be, ‘Faté dók Damáskos. Aré, chəŋ mángátí wə yěntiki enyih ené Mandem áyábhe be əbhəŋ beka.’ ¹¹ Etanťi bediéré ebhə békú nkepere kwáy beghə mban. Bə nkó ne bhó bāróbhé kem me chí ndü awó kpáte ségháka Damáskos.

¹² “Mmu amət abhak Damáskos ane áká nnyén bé Ananías. Abhak mmu ane ákəŋo Mandem sayri, mmu ane ábhəre bebhé ebhesé bo Israel, ne mmu bo Israel mankem abhen báchí aré báchyè kenókó. ¹³ Ananías atwó ntá ya, ate me nékú mməet arem be, ‘Manó wa Səl, pet bo beghə mban.’ Témte wu amík anéne me mpet mbo béghə mban. Ngó yé yí. ¹⁴ Arem ntá ya be, ‘Mandem bachĩmbi bhesé ayap wə bé óndíní enyih ene yí ati beka. Ayap wə be óngó ane babhĩŋi be Mmu Chak. Ayap wə be óngók enyih ene éfú yí anyu. ¹⁵ Ayap wə ne ntí bé chəŋ ómbak ntísie aywi ndü béghátí yěntiki mmu menyih ebhén óghó ne ebhen əghoko. ¹⁶ Jképere chəŋti ye mpok. Faté mánjwítí wə, óndə Mandem anso bebú bhe, əmbĩŋi nəkə nnyén Acha.’

Pəl árəm ndü Yesu átó yi ntá abhen bápú bo Israel

¹⁷ “Mpet nókó nsem Yerúsalem, ewak émót ndü nchí nikməet amem ekerákap, ngó kenó amík antifu. ¹⁸ Ngó Yesu Acha téé ndü ághàti me be, ‘Kə ayak dš Yerúsalem. Bə abhen fá bápú noko chəŋ enyih ene óghàti bhó éti ya.’ ¹⁹ Nkeme yi be, ‘Acha, bó babhəŋ bārĩŋi sayri be nchí rəŋ nyaka yěntiki ekeré nenikiməetí bo Israel nkə nəkə be mánkémtí bo abhen mánóko wə, ne manden, mámfye

nəkə mbək yap ekerékenəŋ. ²⁰ Ne mpok baway Stífin ntísie aywe, mbak aré nkwo téé, mbabheri nəkə nden bo abhen bátémtí yí ne batay baway. Nka bé mángwáy yí.’

²¹ Ke Acha aghati me be, ‘Fə Yerúsalem dók mbə enyū ngátí wə. Dók mbənyune nchí tó wə nekə nesie ntá bo abhen bápú bo Israel.’ ”

²² Ndü Pəl árəm menyih ebhen beyá bo abhen bachi aré bátá batú mángoko nəkə sayri. Ke netaka yí átáká bo Israel beyá bəbhə bábho bebik ne eyəŋ etanətan be, “Naná ká yí, apú mmú ábhák nepém.”

²³ Ndü bábik, bábhó befok nden eyap nkwə ne báre toko mfok mántak nəkə amfay. ²⁴ Mmü ntí batemé nenu Rom ághó nókó nə achye eyəŋ be batemé nenu mansət Pəl manchwe ne yí amem ebhá eyap. Aghati bə manden yi ne ékpá beka yí ángátí bhó enyih ene yí akú ke bo Israel béré bé ntí ne yí kpát mámbiki nəkə enyuyə. ²⁵ Bágwát nókó yí ndu beden, Pəl abhép münti batemé nenu amət ane achi are tee be, “Ebhé échyé wə betan bé óndém mándén mmu Rom ene bábhiki re yĩŋi mbəŋ manyé ayi mángó bé akə enyihí?”

²⁶ Münti batemé nenu wu ághókó nókó nó afa arək ntá mungo batemé nenu arem be, “Óyàn beka nə yí? Mmü-ne abhəŋ betan mbə mmu Rom. Jbhé mándén yí?”

²⁷ Mungo batemé nenu ághókó nókó nə, arək abhəp Pəl be, “Ghatí mé, əchí mmu Rom tetəbhe?” Pəl aka be, “Nchí mmu Rom.” ²⁸ Münti batemé nenu wu arem ntá Pəl be, “Nchəŋtí beyá nkáp ke báchyé me betan mbə mmu Rom”, Pəl akeme yí be, “Ke me Pəl nchí mmu Rom te nebhe éna.” ²⁹ Eká batemé nenu abhen bábhəŋ bebhep yí menyih báfere yi amə témte, bó kepere bhép yi yěnyih. Becháy békém mungo batemé nenu nkwo mpok yí árĩŋi bé Pəl mmu yí akú bákémé báfyé ngem amə chí mmu Rom.

Pəl ate besí echemé bəbatí etək

³⁰ Mungo batemé nenu are yán bérĩŋi mbəŋ enyih ene bo Israel bərəm bé Pəl akə. Néyí nókó, arem ye be mámféré Pəl ngem amə. Achye eyəŋ bé bəbatí bachiákap ne bəbatí etək mankem márchókó mánjĩŋi ndaká Pəl. Báchókó nókó achye eyəŋ básət Pəl bakə yi ate besí bhap.

23

¹ Pōl atep bó amík amæet arem be, “Bōma, mpoknkem ane nchí besí Mandem ne kpatě echōn nti ena nechi amem pépép.” ² Mpok yi areme nō, Ananías mūngo bachiākap Mandem, achye eyōn be bo abhen bachi kekwoṭ ne Pōl mándep nnyu yi. ³ Pōl arem be, “Wō ebhókórí nkok ane bawati ne mbi pépép be bo báké rīñi! Chōn Mandem andep wō. Ōchókó afo bésot ebhé óntan me, ne ōrēm be mándep me ené ebhé ebhiki chye wō betan ebhō? .” ⁴ Bo abhen báté kékwoṭ ne Pōl bábhep yi be, “Ōsokōti mūngo bachiākap Mandem-e?” ⁵ Pōl akeme be, “Bōma, mbíkí rīñi mbu be chi mūngo bachiākap. Ekāti Mandem érēm be, ‘Ōkérem ebúbu ēti mūnti bōbhe.’”

⁶ Pōl aghō nōkō be mbok bō bati bhō bachi chí bōnkwo Sádusi ne be báchak babhak bōnkwo Fárisi, abik besí bō echeme arem be, “Bōma, nchí mūnkwo Fárisi ne mmō bōnkwo Fárisi. Nté fá acha manyé chí ndu nnókó bé chōn Mandem ankū bawú mámpetnsem ndu nepém.” ⁷ Arem nōkō nō, epúítí ékwén nénti bōnkwo Fárisi ne bōnkwo Sádusi ne echeme ékóre. ⁸ Efakári nyaka enyu yō mbonyune bōnkwo Sádusi bārēm be bawú bápú kway bepētsem ndū nepém, ne be bōángel bápú, ne yēnyīn epu ene bábhīñi be befoñō. Ke bōnkwo Fárisi mánoko be chōn bawú mámpetnsem ndū nepém, ne be bōángel bachi ne befōñó nkwo bechi. ⁹ Eremé ebyōk ékwén, mbok batōn ebhé Mandem abhen báchí bōnkwo Fárisi báfáte bāre rem ne eyōn etanatan be, “Sébhíkí ghó yě ebéptí enyīn ene mmū-ne áká. Ngufú efōñó ke éghátí yi enyīn ne ngufu ángel ke árémé kepí ne yi!” ¹⁰ Bétánjá béyá béchá, erōp chi békem bati ne amō. Ekū mūngo batemé nenu abhōñ becháy be bákway bedakati Pōl. Achye ye eyōn be batemé nenu bhi mánsep mámfōñó Pōl ntá bōbhō mándok amem ebhá batemé nenu ne yi.

¹¹ Egháká nókó ne beti Yesu Acha atwó ate nepakámæet Pōl arem ntá yi be, “Ōké chay! Nkúbhé mbō enyu órémé ēti eya fá Yerúsalem, obhōn békū enyuyō amem etok Rom nkwo.”

Bō Ju bate eyu beway Pōl

¹² Néyi nókó, mbok bo Israel bákém echeme báte eyu beway Pōl. Mányú nku be bapu nyie nenyie ne yēnyīn bápú nyu kpaté mangway yi. ¹³ Mpāy bo abhen mányú nku yō báchá besa bépay. ¹⁴ Barok ntá bōbati bachiākap Mandem ne bōbati etok baghati bhō be, “Sényū nku, séyíkí mmæet bé sépú nyié ne sépú nyú yēnyīn te séngway Pōl. ¹⁵ Bē ne nkwo Echémé bō bati etok tó ye ka eyōn ntá mūngo batemé nenu bé ántó Pōl ntá ye ka mbō be bāyàn beghok eyōñó manyé eyi sayri. Mbák émfakári nó, chōn séngway yi ambi.”

¹⁶ Mmūfu aghók ēti nekatínet enō. Abhak mmō manō Pōl. Afa arok amem ebhá batemé nenu aghati Pōl. ¹⁷ Pōl abhīñi mūnti batemé nenu amot aghati yí be, “Sot esakámu ané dók ntá mūngo ne yí. Abhōn enyīn béghátí yi.” ¹⁸ Mūnti wu asot yí arok ntá mūngo wap arem be, “Pōl mūkenōn abhīñi me arem bé nsot esakámu ané ntwó ntá ye ne yí mbonyune abhōn enyīn béghátí wō.” ¹⁹ Mūngo batemé nenu akém yí ndu awó aya bārōk ansem, abhép yí ansem ansem be, “Ntiki ndak óyàn beghati me?” ²⁰ Akeme yí be, “Bōbati bo Israel báte eyu be mángátí wō ónsot Pōl onsep ne yí ndu echémé batanā manyé egho mbure mbō be bāyàn chí bérīñi ndaka ywi sayri. ²¹ Ke kékā ne bhó. Bō bhap bábhesé ambi mánōn be mankem yí mangway. Bácha bati besa bepāy. Ne mányū nku bé yēnyīn bápú nyie ne yēnyīn bápú nyú kpaté mángwáy yí. Mánan batonñi mmæet, barōbhe non chí bé óntó Pōl antwō.” ²² Mūngo batemé nenu aya yí batú be, “Dók, ke kékū yě mmu andīñi bé oghátí me ndak ane.”

Bátó Pōl Seséria ntá gōbhanō Félix

²³ Mūngo batemé nenu abhīñi ye bō bati batemé nenu bhi bapay aghati bhō be, “Sot ka batemé nenu bati besa byo, bō bati besa bérát nsem byo abhen bákō ne mpōñōndík, ne batemé bakōn besa byó. Tonñi ká mmæet bésot Pōl ndu nkarenka nénenamot beti ebhen echōn, mándók Seséria ne yi. ²⁴ Chiē mpōñōndík ene Pōl ákō ne yó. Ne kū Pōl áchwóp dok ntá gōbhanō Félix ené yēnyīn ebhiki fakari ne yi.” ²⁵ Arém nókó nó, asīñ ekāti ené érēm be,

26 “Με Klaudios Lísias κε nchí sijn ekáti ene ntá Eta yese góbbhanō Féliks. Eta, nchí to wō bakak. 27 Bo Israel bakem mmu wu báre yán beway yi. Ngók nókó bé yi abhōñ betan etak Rom mbō mōmik, nsot batemé nenu bha ndak mféré yi amó yap. 28 Nsot yí ndak ndu áchá manyé agho wap bérinji ndak ane yí akū. 29 Aré, ngó bé abhiki kú yēnyin ené éyàn be mángwáy yí, ne yē chi ene ékà mámfye yi amem ekerékenon. Báre rem chi barak ane ayínjī bebhé bhap. 30 Ne mmūfu ághátí nókó me ansem ansem bé bo Israel báte eyu beway yi, témté wu ndem bé mbōñ beto yi ntá ye. Ngátí bo abhen bábharé yí ndak amuet be mántwó ntá ye mangati wō ndak ane yi áká.”

31 Batemé nenu bákū mbō enyu mūngo wap ághátí bhó. Básót Pōl beñi bhō bárak ne yi kpát bággháka Antipatris. 32 Néyí nókó, batemé nenu abhen bákó chi ne bekak bápētnsem amem ebhá. Báró abhen bákó amfay mpōñōndík mándók Seséria ne Pōl. 33 Bággháká nókó Seséria, báchye ekáti ntá góbbhanō, báró Pōl amō yi. 34 Apáy nókó ekáti yō, abhep Pōl be, “Ayē atú etak chi ane?” Pōl akeme yí be, “Silísha.” Aghókó nókó nō, 35 arem ntá Pōl be, “Bo abhen bábhōñō ndak ne wō mánánj mántwó, chōñ ngók nnyé ene.” Achye ye eyōñ bé mámfyé yi anywōp amem áchá ane góbbhanō, mámbaheri nōkō yi. Achá wu chi ane Hérōd áté nyaka.

24

Básót nnyé Pōl ntá Féliks

1 Éfueré nókó manywōp átay, mūngo bachiákap Mandem ane áká nnyén bé Ananías asep arak Siséria ne mbak bōbatí etak, ne ntañanyu amot ane áká nnyén bé Tetúlos. Báchwóbbhé nókó besí góbbhanō Féliks, babho bebhat Pōl barak amuet. 2 Bábhinjī Pōl, achwe anywōp. Tetúlos abho béréñ eti yi ntá góbbhanō be,

“Eta! Eti ye kpák achi fá etak eyese ndū eróri mpok, ne eti nekū ywe ane ndíndí, egúpsí échí etak. 3 Enyu ené ókū menyinj ebhen ne yēntiki ebhak ené ókū bhó, séka bhō ne sékaka wō. 4 Mbíkí yan béchōñti mpok aye tontó, nchí nik chi mmuet be ónsébbhé nti ené amik óngók mbinjī ndak ané

sébbhōñō beghati wō. 5 Séghō bé mmū-ne chí nchye esōñori ane tōñ séngó ne nyōñ-ndak ndū nkwo bo Israel mban enkem. Achí nkwo mūnti ndū eká bho abhen bábhinjī be bo Násáret. 6 Akū kpát are yán beguēp ebyak amem ekerákap awu Yerúsalem, ke sékém nó yi. [Mbá sétan yi bekoñō ebhé, 7 ke Lísias mūngo batemé nenu atwó afōñō yí amō yese ne betan, 8 yí bé bo abhen bábhōñō ndak ne yi mántwó ntá ye.] Mbák wōmbōñ óndém kepí ne yi, chōñ óndinji be yēntiki enyinj ene sérēm be yi áká échí tetep.” 9 Tetúlos árém nókó nó, bo Israel báchém ne yí báká be yēntiki enyinj ene yi árémé bé Pōl áká échí tetep.

Pōl atañja mmuet besí Féliks

10 Góbbhanō atōñ ye ne awō be Pōl andem kepí. Pōl abho berem be,

“Ngō bé onánj otan manyé amem etak ene ndū beyā mamie, ne mbōñ mañák bétāña mmuet besí bhe. 11 Mbák ómbép, chōñ wōmbōñ óndinji be ebhíkí cha manywōp byo ne apay ené ndōñō Yerúsalem ndu bechye Mandem kenókó. 12 Ne bo Israel bábhiki ghó me ndū nchí kem epáití ne yē mmu amem ekerákap Mandem, bábhíkí ghō me ndū nchí nyikisi batí-bho be mánchye esōñori amem ekeré nenikímmuetí ne yē chí ndū nebhuet achak amem etak. 13 Ne bápú kwáy betōñ kponoroñ bé nkū menyinj ebhén bábhat né me amuet. 14 Ke nká enyinj émót besí bhe kponoroñ. Nchí koñō Mbi ané bo Israel bārēm be abhōñ bekwéné ndu nchí nikmuet nchyé nōkō kenókó ntá Mandem bachímbi abhesē. Ne nnókó yēntiki enyinj ene bebhé Moses béyāñ senkū ne yē chí ebhen bechi amem basinjī baremé kepinti. 15 Mbákánti ne Mandem enyumót mbō bhó, bé ewak émōt chōñ yí ankū bawú mankem abhen báchí chak besí bhi ne abhen bapu mámpētnsem ndū nepém. 16 Eti yō ke nchí kú yēntiki enyinj bé nti ena némbák pépép ne Mandem, némbak pépép ne bo.

17 “Nnánj ntat nyaka mpáy mamié kerōñ Yerúsalem. Ndak ye aré ne nkáp béchyé nekwak ntá bachébbhō etak eya, ne béchyé akap ntá Mandem. 18 Ené nchí Yerúsalem ndu batí barak ayō apáy kē bágghó me amem ekerákap. Bágghó me ndū

nchí nanja bekú mbò enyu ebhé Moses érem bé mmu ankú besò besí ne Mandem. Eká bho épú nyaka are ne me, ne yě chi ebyók. ¹⁹ Ke mbók bo Israel abhen báfú atú Esia bábhak aré. Bò babhəŋ bétwə fá mántəbhe me besí bhe mbák bəghə be nkú ebéptí enyih. ²⁰ Mbák épú nó, bép bo abhen bachi fá téé, be bə babhəŋ mandem bekwéné ebhen baghə ebhe eya mpok ntée amem echemé bəbati etək. ²¹ Bəbhiki bhəŋ enyih ene bārəm be nkú, ebhiki fuet chi enyih émot ene mbíkí ndem mpok ntée nenti enap be, ‘Chəŋ bawú mámpetnsem ndü nepém.’”

²² Félíks arinji nyaka sayri eti Mbi Yesu Acha. Eká ághókó nókó enyih Pəl areme, ábhéré manyé, arem ntá bo Israel bé Lísias mūngo batemé nenu ántwə chəŋ mkrót nnyé eneká enen. ²³ Achye ye eyəŋ ntá mūnti batemé nenu bé ámfyé Pəl anywəp, mam-babheri nəkə yi, ke ámbóŋ ngangan mandú. Ne be báké kan mamere bhi berəŋ begə yi ne bechye yi nekwa.

Félíks abhure nyé Pəl ndü mamié ápáy

²⁴ Efueré nókó mpáy manywəp, Félíks ne ngoré aywi Drusíla batwə. Drusíla abhak mmu Israel. Bato mmu be ambinji Pəl. Atwə nəkə, bátá batu bare ghok ndu yi árəm enyü mmu ákway bebəŋ nekə ne Yesu Kristo. ²⁵ Ndü Pəl ákəm epáítí andeme nəkə enyü mmu ákway bebhak chak besí Mandem ne enyü mmu ákway békém mmuet be áké kú bebú, ne eti nywəp enen Mandem ábhəŋó betəŋ yəntiki mmu, becháy békém Félíks, arem be, “Dók kpiík, nnan mbəŋ épók chəŋ mpet mbinji wə.” ²⁶ Arém nókó nó, abhaka nti be ngufú chəŋ Pəl anchye yí besəŋ. Ekú are bhinji yí mpok ne mpok andem nəkə keri ne yi. ²⁷ Are kú enyu eyə ndü mamié ápáy kpátě Pósiós Féstos ásót épók eyi mbə góbhanə. Ndu Félíks ayan bo Israel mámbəŋ manák ne yi, arə Pəl ekerékenəŋ.

25

Pəl arem be mánten nyé eni ambi ntá Mfo Rom

¹ Féstos arək Seséria bébhó betik mbə góbhanə atú Judéya. Efueré nəkə manywəp arət, afa akó Yerúsalem. ² Aré, bəbati bachiákap ne maném bo Israel barək batemeri Féstos babho bebhat Pəl barak

amuet. Ne manik Féstos mmuet be, ³ ankwa bə bekú manto Pəl Yerúsalem. Mānan batí nyaka be bo mámbésé ambi mankem yi mangway. ⁴ Féstos aghati bhə be, “Pəl achí ekerékenəŋ amem etək Seséria ne mbəŋ nkaysi berəŋ aré mandú mpok. ⁵ Bəbati bheka mánkəŋó me Seséria ne mbák yi abhəŋ bekwéné chəŋ mándem besí ebha aré.”

⁶ Féstos abhak ne bhó mbə manywəp ánən ne byó. Apet ye nsem Seséria. Néyi nókó, achəkə ndü enəkó manyé eyi, achye eyəŋ bé mánsót Pəl mántwə ne yí. ⁷ Bátwə nókó ne yí bo Israel abhen báfú Yerúsalem bákáp yí báfyé néntí mándeme nəkə bé Pəl ákú beyá bebéptí menyih. Yě nó, bó kekway betəŋ kponorəŋ menyih ebhen bó bārəm bé yí aká. ⁸ Pəl abho bétəŋa mmuet andem nəkə be, “Bekwéné bépú ne me wáwák beyinji ebhé bo Israel ne ebhé ekerákap ne yěchi ebhé Mfo Rom.” ⁹ Féstos áyən nyaka bo Israel mankəŋ yi. Eká abhep Pəl be, “Okəŋ béko Yerúsalem bé ntəŋ ndak ane are?” ¹⁰ Pəl akeme be, “Nchí fá amem acha manyé Mfo Rom, ne fá ke bábhəŋó bétəŋ nyé enen. Wəmbəŋ arinji be mbíkí kú bo Israel bebú. ¹¹ Mbák nkwen ebhé ne nkú enyih ené éyən be mángwáy me nká newú. Ke tēndu barak ané bó bəbhət me amuet apú tetep, yě mmú apú kwáy befyə me amó yap. Nyé ena nébhəŋ bérəŋ ntá Mfo Rom.” ¹² Féstos ághókó nókó enyih Pəl árémé, abhinji batəŋa manyé abhi bārém keri. Aghati ye Pəl be, “Orəm bé nyé ene néndók ntá Mfo Rom, ne chəŋ óndək ntá Mfo Rom.”

Pəl ate besí Agripa ne Benis

¹³ Efueré nókó mpáy manywəp, Mfo Agripa ne mómayi ane ngoré Benis bārók Seséria ndu békáka Féstos. ¹⁴ Bátát nókó aré mpáy manywəp, Féstos aghati Mfo Agripa eti nyé Pəl be, “Mmufú achí fá ane Félíks arə ekerékenəŋ. ¹⁵ Ne mpok nchí Yerúsalem, bə batí bachiákap ne bə batí etək bərə bhat yí barak amuet ne bərə yán be menchyé eyəŋ mángwáy yi. ¹⁶ Ke nkeme bhó be epinji bə Rom ébhiki ka be mángwáy mmu ené babhikire tan yi. Mmu abhəŋ bété besí ne besí ne bo abhen bátí yí anchye eyi eyəŋó manyé. ¹⁷ Bátwə nókó ye fá, mbíkí chəŋti

mpok. Néyí, nchyé eyəŋ be mánsót mmũ wu mantwə ndu acha manyé ne yí. ¹⁸ Mpok bo abhen bábháré yí barak amuet báfáté, bóke rem yě ndak abúabú mbə ane nkaysi be bə bakway berem be yí akú. ¹⁹ Béré kém chi epáítí ne yí ěti baraká Mandem ayap ne ěti mmu ane ákà nnyén bé Yesu ane ánánj ágú, ke Pól árè̀m bé achi nepém. ²⁰ Ngó nókó bé mbíkí rinj enyũ mèkwáy bekú be mbəŋ nejmimem ndu barak ane, mbép Pól mbák yí akəŋ berəŋ Yerúsalem be mántəŋ nnyé eni aré. ²¹ Ke Pól keka. Ate chí bé mambabheri nəkə yí kpaté Mfə Rom antəŋ nyé eni. Nchyé eyəŋ be mambabheri nəkə yí kpaté mpok ane métò yí ntá Mfə Rom.” ²² Mfə Agripa arem ntá yí be, “Chəŋ membəŋ nkəŋ beghok ne batú enyih ene yí árè̀m.” Festos akeme yí be, “Chəŋ óngok yí mbúré.”

²³ Néyí nókó ye, Mfə Agripa ne mómayi Benis bárək amem áchá-etək ne beyá kenókó, báchwé ne bəbati batemé nenu ne manem bə etək. Festos achye ye eyəŋ bé batemé nenu mánsót Pól mántwə ne yí. ²⁴ Bátwə nókó ne yí, Festos arem be, “Mfə Agripa ne be mankem abhen báchí fá ne bhese, ghó mmüré. Bo Israel mankem abhen Yerúsalem ne abhen fá Seséria bátwə ntá ya mpoknkem, mámbik nəkə be, ‘Apú mmu ane bárə be ámbák nepém.’” ²⁵ Ke mbíkí ghó nyaka enyih ené yí ákú be mangway yí, ne tēndu yimbəŋ árémé be manyé ayi abhəŋ bérəŋ ntá Mfə Rom, nka ne yí. ²⁶ Yě nə, mbíkí bhəŋ esáyí enyih besih ntá Mfə Rom ěti yí. ětiyə ke ntwó ne yí besí ebheka, ne sayri sayri, besí ebhe, Mfə Agripa! Ntwə ne yí be sənjinj nyé eni enyu ené nchí kway bebəŋ enyih ene mésih. ²⁷ Mbíkí kaysi bé échí sayri bétó mūkenəŋ ntá Mfə Rom nkerem mbəŋ enyih ene yí ákú.”

26

Pól átəŋa mmuet besí Mfə Agripa

¹ Festos ánánj nókó enyih ene yí árè̀m, Agripa arem be, “Pól, mbák əbhəŋ enyih bérəm ndu bétəŋa mmuet, dem séngók.” Pól abho ye bétəŋa mmuet, antəŋ nəkə ne awó be,

² “Mfə Agripa, nkáysí bé eri echa be nté besí ebhe echaŋ ndu bétəŋa mmuet ndú barak ané bo Israel bábhət me amuet. ³ ěri sayri be mbəŋ mfə arinj berinj bo Israel menkem ne menyũ menyih ebhen bétwə bhə ne ákóré. Nchí nik ye wə mmuet bé ónkəpnti óngók enyih ene mérəm.

⁴ “Bo Israel mankem bərinj me te kēmbó eka. Ngo chí ne bəbha ne amem etək Yerúsalem. ⁵ Bó bərinj sayri ndú eróri mpok bé nchí nyaka ndú nkwo bə Farisi abhen báfyè betəŋ tontó ndú baraká Mandem. Mbák əmbép bhə chəŋ mángati bhe enyúmət mbák báyaŋ berem tetep ane bərinj. ⁶ Nté fá echaŋ bətəŋ me chí mbənyune mbákánti ndú bariep amen Mandem afyé nyaka ntá bachimbə abhese. ⁷ Chí nkúbhé bariep amen maneréket yesé byo ne apay babhaka nti aré bé chəŋ amfú kponorəŋ ndú mánikmuet mánychye nəkə Mandem kenókó beti ne ngósi. Mfə, mbəŋ esəŋəri ne bo Israel echaŋ chí ěti mbákánti ndú bariep amə. ⁸ Ndaká yí ébemuet ntá yěchi mmũ ywəka amət menoko be Mandem ákway bekú bawú mampetnsem ndú nepém?

⁹ “Membəŋ ngə nyaka be, échí epók eya bekú yěntiki enyih ndu menu ne bo abhen mánókó nnyén Yesu mmu Násáret. ¹⁰ Ne nkú nə amem etək Yerúsalem. Bəbati bachiákap báchyé me betəŋ bəfyé bo Mandem amem ekerékenəŋ. Ne mpok ane bərəmé be mángwáy bhó, nka be mángwáy. ¹¹ Mpok ne mpok, nchí rəŋ nyaka ndú bekeré nenikimuet menkem nchyé nəkə bhə ntémsi bekú bə mandem ebəbú ěti Yesu. Mbəŋ beyá bebənti ne bhó kpát ndək nəkə betək bo báchák ndu béchyé bhə nenyok aré.

Pól aghati enyũ éfákári ke yí ábhák nkoŋo Yesu

(Bk 9.1-19, 22.6-16)

¹² “Ewak émót, nde rəŋ Damáskos ne bekáti ebhén nsóré nta bə batí bachiákap bechye me betəŋ be ndók nkémnti bhə. ¹³ Mfə, ndu nchí rəŋ, bəgháka nénti ngósi, bediéré ebhen béchá ebhen nnyómok bífú amfay békwen bekap me ne bo abhen mékə ne bhə. ¹⁴ Besé mankem sékwénti amik. Témté wu, ngók eyəŋ ené érè̀m ndú eyəŋótək Hibru

βε, ‘Sōl, Sōl, ndaká yí óchyè me nenyok? Ókáy sí bé ókwáy ménú ne me? Mbák ónsót ekak ondep setárébhé wə ke óghòk bebe.’
 15 Mbép bé, ‘Acha chí wó agha?’ Acha akeme me be, ‘Me Yesu ké óchyè nó nenyok.’
 16 Ke faté. Mbésí wə besí ndu beyap wə ómbák mūbetok awa. Chəη ómbak ntísie wa, óngati nəkə bo menyih ebhen óghó fá ambi echəη, ne ebhén métəη chəη wə ansem mpok. 17 Chəη mbak ekuti eyε mpoknkem, ne bōbhe bápú kway beka wə yěnyih, ne yě chí bo abhen bápú bo Israel. Nchí to wə ntá yap néne. 18 Métə wə ondək ónéne bó amík be mándó ejuri mankoηo bediéré, ne be mamfu ndu betəη Satan, mángoηo Mandem enyu ene Mandem áfoηori bhə bebú ebhap, anka mámbak ndu nkwa bo abhen yi áká bachi nyáná mbənyune babhəη neka ne me.’

Pōl ārēm ēti betik ebhi

19 “Mfə Agripa, ndū Yesu áfú amfay atwə ntá ya ndu kenó amík antifú, mbəη ye nyaka békəηo eyəη eyi. 20 Eká mbo bégháti Eyəη Mandem etək Damáskos, ne nkə ndək nəkə Yerúsalem, ne atú Judéya ankem, ke nde rónη ntá abhen bápú bo Israel nkwa, bé bó mántiknsem ndū bebú bhap mámpetnsem ntá Mandem ne mámbə beka menyih ebhén bétəη bé bó bātiknsem ndū bebú bhap. 21 Eyo ke eká bo Israel bákém me amem ekerákap Mandem, ne béré yan béwáy me. 22 Kpátē echəη Mandem ke ákwák me, ne áká bé nté fá ndém ntá bō mankem, maném bho ne ndéndémé bho, nkúbhé enyih ene baremé kepinti bāréme nyaka ne Moses árēm bé chəη émfakari. 23 Nə chi enyih bāréme be Mpeme Mandem afyé nyaka bariεp be átə abhəη beghə esəηori angú, ne ambak mmū mbi bépétnsem ndū nepém angati bo Israel ne abhen bápú bo Israel ēti erónó ene échyé nepém.”

24 Ené Pōl ábhuet bétəηa mmuet enyu yə, Festos abik arem be, “Pōl, ebhókórí ekem wə! Beyā ekáti békə ebhókórí ekem wə!”
 25 Ke Pōl akeme be, “Eta, wo mmu kenókó eke keya kecha, mpú bhokori! Menyih ebhén mérēm bechi tetεp. 26 Mfə áríní menyih ebhen menkem, ēti yə ké nchí ghati wə

menyih ebhen nkebhón becháy. Nđíní bé ndu menyih ebhen menkem ené ebhésé wə épú, mbənyune yěnyih ebhiki fakari bhésé bhésé. 27 Mfə Agripa, pú onókó enyih baremé kepinti básíní? Nđíní bé onókó!”
 28 Mfə Agripa akeme be, “Pōl, ókáy sí bé ndū mómbiηi mpok ane ké ókwáy beka me mbak mūnkwa Kristo?”

29 Pōl akeme yi be, “Yě chí ndū mandú mpok yě ndū eróri mpok, nenikímuet ena ntá Mandem chí be ékébhak chi ndiere wə, ke be yěntiki mmu achák ane áchí fá echəη ághòk me, ámbák mbə me ebhikifuet chí bebhak ne ngem amó mbə me.”

30 Afš ke Mfə Agripa, ne góbbhanə Festos, ne Benis manə Mfə Agripa, ne bō mankem abhen báchí chókó ne bhó báfáté. 31 Báfú nókó, béré rem ne bati be, “Mmū-ne abhíkí ka yěnyih ené éyan be mángwáy yí ne yě chí befye yi ekerékenəη.” 32 Ne Mfə Agripa arem ntá Festos be, “Mbə abhíkí rem be mánten manyé yi ntá Mfə Rom, mbə séró yi arəη.”

27

Batemé nenu bárók Rom ne Pōl

1 Barem be sensot * áchwí sendək Itali. Básot ye Pōl ne mbək bōkenəη báchyé ntá Juliös münti eká batemé nenu ene babhíηi be eká batemé nenu Mfə Rom. 2 Sérók séchwé áchwí ane áfú Adramatium. Abhón nyaka bétēme ndū yěntiki nechyěnyén atú Esia. Séfá séré rónη. Arístakos mmu Masidónia wu áfú Tesalónika abhak ne bhesé. 3 Néyí nókó, sétēme ndū nechyé Sídon. Juliös atəη Pōl berinti. Arə Pōl ánkə etək, ángó mamuere bhi be mánkwák yí ne menyih ebhén bekway békwak yi. 4 Etare nəkə sépét séchwé áchwí séré rónη. Mbép atanatanə ábhó bífú bhesé ambi. Eké, ségháká nókó kékwót Sáyprəs, etək ené échí néntí nnyén, séróbhe nók sémfuet nəkə chí ebhē ené échí tiii. 5 Sénók sépé manyu ndū ebhe ene éyíηi atú Silísha ne Pamfilia sétēme etək Míra ndū atú Lúcia. 6 Aré ndū nechyé Míra, münti batemé nenu aghó áchwí ane áfú Aleksándriya, etək Ijip, árəη Itali. Afere bhesé ndū ayesé áchwí afyé amem awu. 7 Séré nók séndəkə nəkə petii ndū mpäy manywəp. Sébhón beyā esəηori

* 27:1 “Sensot”, “Sendək”: Beyəη ebhen bétəη be Lukas apət achi ne Pōl.

ke séchwəp kékwót ne Kinídəs. Mbúép atañatan kəka séndók ámbi. Sémókóri séróbhé nók sémfuere nəkə chi ebhě Kret ené nnyén néchí tíí, kékwót ne njie Salmónə. ⁸Babhúép áchyé bhese beyă esəŋəri, séré rónj peti peti, sémfuere nəkə ebhě Kret eyə kpát séchwóp ndü nebhuet ane bábhini bé Erití Nəchyěnyén, kékwót ne etək Lásea.

⁹Sənanj séchónjti nyaka beyă mpok ne beko ndu achwinyén erəp chi ndak ane nepém ne newú mbənyune Epă Nəfonorí Bebé enanj efuet nyaka ne mpok babhúép atañatan akwáy. Eti yə, Pól achye bhə manie be, ¹⁰“Bəta, ngə bé mbák séndók ambi ne nekə enen chəŋ esəŋəri émfú, beyă ménémé mémbak, puyé ndiere ne áchwí ne batu, ke ne bapém ayese nkwo.” ¹¹Ke münti batémé nenu afyé ntí ndü enyinj ene müngo bakă betik amem áchwí ne mmü ane ábhónj áchwí bərəm echa ené Pól árəm. ¹²Nəchyě nyén enén bábhini bé Erití Nəchyěnyén néchí nyaka ranáranj kəbhák sayri bé sənchókó aré sənónj mpok ane mbúép atañatan ane anu mpok mbanj ákwèn ámay. Éká beyă bo abhen bákə betik amem áchwí bərə yán mbi bérónj Foiniks. Foiniks abhak nəchyěnyen Kret enen áchwí ate aré becháy ti, ye chí ndü mpok yə.

Mbúép atañatan átéméri bhə anyén

¹³Ébhíki tat, mandú mbúép abho béfók béfú ebhe manyu ne bo bakaysi be chəŋ menyinj mémbak sayri. Báya ye ndo báfere anyén, babho menok berəŋ ambi mámfuere nəkə nekə nnyén. ¹⁴Ke ébhíki tat, mbúép atañatan ane átwə ne beyă mpérényen abho menu, béfú atú etək ane mmok, áfù are. Bábhini nyaka mbúép wu be Mbúép Nət-Is bekoŋo atú ane wu áfù. † ¹⁵Ne mpok mbúép ádep áchwí, sékepere kway ménok berəŋ tebhe tebhe ne mbúép. Sékpík séró be wu ámpókó áchwí. ¹⁶Sérók séré fuet chi ansem mókpókó mmik ane ate nnyén. Aka nnyén be Kaúda. Mmiki yə achét mbúép mandú. Eyə ékwák bhese, sénú seya áchwí nininij ane achi anet áchwí be áké rakati ansem áchwí. ¹⁷Sésót manik ségwót áchwí wu amfay ane sechi amem ndəŋ ne ndəŋ enyu ené ápú kwáy bédákati

áyák. Bakă-betik amem áchwí bərə cháy be chəŋ áchwí ándək ampanj ndü šsiép ene échí ndü ebhók manyu ene etək Sitis. Éká báfere ndo mámése anyén, bé, ndü áchwí áyà wu, mbúép áképere pəkó wu tontó. Bákú nókó nó, bərə mbúép áróbhe wu pəkó áchwí. ¹⁸Ndu mbúép atañatanj ádep áchwí ywese, are janari mbə be áyanj bebet. Néyí nókó, bábhó mémése batu anyen. ¹⁹Egháká nókó manywəp arát, bə betik babho béfere mbək menyinj áchwí mbə manik ne bechak mánto nəkə anyén. ²⁰Mbúép atañatanj ándəkə nəkə chí ambi ndü beyă manywəp. Ne ngósí mmok ketyé, ne beti bó keghó mambe. Enyuyə enyuyə, kpáte séfere ntí sérém bé ndak ywese ámay. ²¹Bo mánanj bátat nyaka kenyié nenyié, éká Pól afate ate néntí enap arem be, “Bəta, mbə bəghók eyəŋ eya mbə sébhíki fá Kret sembəŋ nchəŋtí ne mbə ménémé ebhen bəpú. ²²Ke néne, nchí ghati bhe be, yěntiki mmü yweka ámbónj netanjánti! Chəŋ áchwí ánem ke yě mmu apu gu. ²³Ndíní nə mbənyune ndü nkubhe beti ebhen Mandem ane ábhónj mé, Mandem ane məchye kenókó, ató ángel aywi átwó até me nepak mmuet, ²⁴árəm be, ‘Pól, kəbhónj becháy. Ōbhəŋ bété besí Mfə Rom. Ne eti berindu Mandem ne wə, ápémé yěntiki mmu ane ókə ne yi.’ ²⁵Bətá, yěntiki mmu yweka ámbónj yé netanjánti. Mbəŋ neka ne Mandem, ne ndíní bé chəŋ émbak mbənyü yí árémé. ²⁶Ke mbúép ábhəŋ bəpókə chəŋ bhese kpát áchwí ándək ántu mmuet ndü etəkofú ené nnyén nékábhé.”

²⁷Egháka nókó néntí bəti, ndü nywəp enen nékú manywəp byó ne ánwi, ndü mbúép ápəkə bhese bekinij manyu Adriya beti bhə, bə abhen bákə betik amem áchwí bákáysi be nékú nnyén nənánj néchí kékwót. ²⁸Éká básót nnik ane básere ndo aré, mámése ndo anyén be mándinj enyü nnyén nəchwe amik. Bághó be mmiki nyén arəp mbə meta besa bepəy. Bərəŋ ambi mandú, bápət bákə nə, bághó be mmiki nyén arəp bə meta esă nsem byo. ²⁹Bərə cháy be chəŋ mbúép ámpəkə áchwí wu ándək ántem ndü setárebhé, nékú nnyén. Báfere ye baro ánwi ansem áchwí mámése anyén bé ándóp

† 27:14 Nə chí, mbúép ané bábhini ndü eyəŋondik bé: North-easter.

tée, b́aré nıkm̄et bé nyw̄op ńenji ńenkwsé bh̄o. ³⁰ Bak̄-βetik amem áchwí b́aré yán mbi b́epeme mm̄et eyap. B́as̄ot áchwí nıjınıjı ané b́áséré amfay b́ásébhe anyén be manok manko abhi ke b́ák̄ot ngepti mbo be b́ar̄on̄ b́efere chi baro ácháak ambi áchwí mánsebhe anyén. ³¹ Ke P̄l ághó nókó n̄o, aghati m̄nti batemé nenu ne b̄obhi be, “Mbák bak̄ βetik abhen áchwí ḿamfú, yé mmú yw̄eka apú pém.” ³² Eká batemé nenu b́ákp̄óti manik ane ák̄em áchwí b́aró be nnyén néndobhe wu p̄k̄ó wú.

³³ Ndũ mban̄ ábhó b́ekañari, P̄l anik bó mankem mm̄et be mányie nenyié. Arem be, “Ech̄on̄ chí manyw̄op byó ne anwi ené b́ábhıki t̄ok aw̄o anyu ndũ b́ábh̄on̄o becháy anti. ³⁴ Nchı ghati ye bhe be manyié nenyié be nenchye bhe betan̄. Yé ekak emenénti mmũ yeka epu nem.” ³⁵ P̄l árém nókó nó, as̄ot b̄ret anıkm̄et achye bakak ntá Mandem besı bhap mankem, abók abho ményie. ³⁶ Eȳo éfyé yé bó nti, b́as̄ot nenyié mányie. ³⁷ Besé mankem abhen séchı nyaka amem áchwí sébhák bo besa byó ne b́erát nsem nekú ne am̄ot. (276) ³⁸ Yéntiki mmu anyié nenyié ajwi, b́áfere ye batũ amem nchwi ankem mamese anyén be áchwí amf̄ep.

Achwi ye se ádákáti anyén

³⁹ Mban̄ ákáñari nókó, b́ághó nḡok̄onyén ke bak̄ βetik kerıjı mmik eȳo. Ke b́ághó éfabhé nyén ne ésiép are, b́ákáysi be ngufú b́ákwáy b́étéme aré ḿamfu m̄ankó ebhi. ⁴⁰ B́ákp̄óti manik ané baro b́aró ȳo ankem anyén. B́ákañari manik ane bagw̄ore m̄enyũ ns̄om ne ȳo, b́ásébhe ns̄om anyén be mánók áchwí. B́átén nden ene ék̄em mbúép amfay be amp̄ok̄o áchwí ank̄o, babho ber̄on̄ anḡok̄onyén. ⁴¹ Achwi ar̄ak achwe ndu ntó ésiép ene babhıki re ghaka anḡok̄onyén. Ntí áchwí ápan̄ are. Betan̄ ebhen mbúép b́ek̄u mp̄ér̄enyen érákáti nnet áchwí. ⁴² Batemé nenu b́ábh̄on̄ nkaysi beway b̄oken̄on̄ mankem be yé am̄ot áké bh̄on̄ mbi begh̄ok nnyén ámbwé. ⁴³ Ke m̄nti batemé nenu áyán nyaka b́epéme P̄l. Eká ake chye batemé nenu mbi b́ewáy b̄oken̄on̄. Achye eȳon̄ chí be yé agha ane árıjı begh̄ok nnyén ánjámbi ángók ankó ebhi. ⁴⁴ Yı bé b̄o abhen b́ábhıki

rıjı begh̄ok nnyén mánkém bebhók enok ne bebhók áchwí ane ádákáti mánkwák mm̄et m̄ankó ebhi. Enyu eȳo ke éfákári ke bhesé mankem sékó ebhi nyórée.

28

P̄l abhak amem etak Malta

¹ Sébúe nókó sékó ebhi. B́ákú ye sérıjı be ekp̄ok̄o mmik ené nnyén nékábhe chi ene b́ábhıjı be Málta. ² Bo abhen bachi are b́at̄on̄ bhes̄e beyá berınti ne b́as̄ot bhes̄e mankem sayri. Manyep ábhó nókó menie, ne ndũ mban̄ ákw̄en, b́ábháyti ngo be séngwák. ³ P̄l anyokoti mónek̄ok̄o kebhe. Ené yi afyé k̄o anḡo, bes̄on̄ó ngó bek̄u efé éfú ndũ kebhe ek̄o éném yi ndu awó ér̄op aré. ⁴ B̄o etak eȳo b́ághó nókó ndũ nnyó ȳo áchı yi aw̄o jınjınjın̄, b́ábh̄o berem ne bati be, “T̄etep, mmũ-ne chí ngwayti bho! Yéndu áb̄ué n̄ewú anyén, Mandem mmu ákeme kémbé abhıki r̄o yi ambak nepém.” ⁵ Ke P̄l amyák awó, nnyó ȳo akw̄en anḡo, yényıjı kek̄u yi. ⁶ B́are non̄ mánkáysi n̄ok̄o be ch̄on̄ P̄l amw̄ot ne be mbák abhıki mw̄ot abh̄on̄ bekw̄en amik angú. Mán̄on̄ ndũ er̄ori mpok. Ke yényıjı kek̄u yi. B́áyıbhıri nkaysi yap, b́ábh̄o berem ne bati be, “P̄l chí enyũ mandem efú.”

⁷ M̄ungo am̄ot ane áchı ndũ ekp̄ok̄o ebhi eȳo aka nnyén be P̄oblīos. Abh̄on̄ baki kékwót ne nḡok̄onyén. As̄ot bhes̄e sayri. Ane bhes̄e ndũ manyw̄op arat. ⁸ Éfákári be chi P̄oblīos achı amik bh̄ure ndũ ám̄e. Abh̄on̄ mbúép ne móném kebi. P̄l ar̄ak agh̄o yi. Anyáná nókó am̄o yi am̄et, anıkm̄et éti yi. Atan̄. ⁹ Eȳo éfákári nókó, b̄omame b́áchák etak eȳo enkem b́atw̄ó ntá P̄l mankem abú b̄o nk̄w̄o. ¹⁰ B́áchyé bhes̄e beyá akap. Ne mpok séfá b́er̄on̄ bachye bhes̄e yéntiki enyıjı ene ekway bekwak bhes̄e ndu nek̄o en̄o.

P̄l ar̄o Malta b́er̄on̄ Rom

¹¹ Sétáré nókó Malta ndu batan̄ arát, sésót áchwí achak ané b́ábhıjı be, B̄omandem Befak. Afũ nyaka Aleksándriya ke átat Malta ndu mban̄ akw̄en tontó. ¹² Séchwóbhé nókó ndũ nechyényén enen etak Sírak̄os, sétát are ndu manyw̄op arát. ¹³ Séfá Sírak̄os, séghabheri sechw̄op ndũ nechyényén enen etak Rejīom. Néyí nókó,

mbúép ane bábhini be mbúép saut abho menu, ne ndũ ntinywop, séchwóp ndũ nechyényén enen etak Putioli, atú Itali. Séfú ndu áchwí séchwe etak. ¹⁴ Aré, sétéméri mbak bõnkwo Yesu. Barem bé senchako ne bhó ndu manywop tándramot. Séchókó nókó ne bhó, sefa ye serok Rom. ¹⁵ Batĩ bõnkwo abhen Rom bághókó nókó be sétwò, bábhó bétwò betemeri bhesé. Mbak eyap bátéméri bhesé ndũ Esiye Apius, bachak ndũ ebhak ené bábhini bé, “Bekeré Mankó Berat.” Põl ághó nókó bhó, eyò éfyé yi nti ne akaka Mandem.

Põl are ghati batĩ bo Israel Mbok Ndíndí ěti Yesu

¹⁶ Séchwóbhé nókó Rom, bárov Põl áchókó ndu mmæt eyi, ntemé nenu amot ámbábhéri nókó yí. ¹⁷ Efaéré nókó manywop arát, Põl abhini bõ batĩ bo Israel abhen bachi aré. Bátwó nókó arem ntá yap be, “Bõma, mbíkí kũ yényin ntá bo bhesé ne mbíkí kũ yényin bébyak bepiñí etak ebhén bachĩmbi baro ntá yesé. Yě no, bõ bhesé bákém me Yerúsalem báfyé amò bõ Rom. ¹⁸ Mpok mánanj bábhebbe me enyinj ene nkũ, bághó bé mbíkí kũ yényin ené éyàn be mángwáy me. Bati berò me. ¹⁹ Ke ndũ bo Israel bábhiki ka, nkebhonj enyinj echak bekũ, ebhiki faet chi berem bé mánten nyé ena ntá Mfò Rom, yěndu mbíkí bhonj mbõnj manyé ne bõbha.” ²⁰ Etyo ke mbíñí bhe be mántwó ndém kipi ne bhe těndu nchí fá mbò mũkenonj ěti mmu ane bo Israel mankem babhaka nti bé átwò bépéme bhesé. ²¹ Bõ-batĩ bo Israel bhó bákéme yi be, “Sébhíkí bhonj yě ekáti ene éfú Judéya ěti ye ne yě mmu ywesé abhíkí fu aré ántwó ne eyonj ntá yesé be okũ ebéptí enyinj. ²² Ke sékõnj beghok aye nkaysi mbonyune sériñi bé yěntiki ebhak bo mankem bárèm chi ebúbũ ěti nkwo bho abhen wò ochí mmũ wap.”

²³ Bó ne Põl báfyé nywop néchák enén bébhónj bétéméri. Nywop eno nékwáy nókó, beyá bhap barok eket ene Põl áchòkó. Bébhó bétí kpát bégháka beku. Põl are ghati bhó enyũ Mandem ábhak ne bo mbò Mfò wap. Ne are tónj bó menyinj ěti Yesu mbò enyu béchí amem basíñí Moses ne amen baremé

kepinti, anu nõkò bekũ bó mánókó menyinj ebhen yí ághati bhó. ²⁴ Mbak baghó be enyinj ene yi árèm echi tetep, ke báchák kenókó. ²⁵ Bákwen ye beyonj beyonj. Bápére taka, Põl aghati bhó ndak achak amot be, “Efónó Bedyere arem nyaka tetep mpok yi akũ ndemekkepinti Aisáya angati bachĩmbi bheka be:

²⁶ ‘Dók ntá bõbhen ghati bhó be chonj mángok ndonj ne ndonj, ke bápú jwimem wáwák.

Chonj máñjini ndonj ne ndonj ke bápú ghó, ²⁷ mbonyune bõbhen bágwot bati yap amem,

ne báchók batú, mánémámík bé báké ghó yěnyinj.

Ekũ amík ayap ápú kway beghó mbanj, batú yap ápú kway beghok mbanj ne batĩ yap apu kway bejwimem be mantwò ntá ya, me mbú bhó.’ ”

²⁸ Põl arem nõkò nõ, apet arem be, “Diní ye ka bé bápókó Mbok Ndíndí ane árèm enyũ Mandem ápème bho bárov ntá bo abhen bápú bo Israel nkwo ne yo. Ne chonj mántá batú mangok!” ²⁹ [Põl arem nõkò nõ bo Israel bátáka ne bágúre mankem nõkò beyá epáití ne bati.]

³⁰ Ndu mamié ápay gbók, Põl abhak ndu eket ené yi ásóré áchòkò are, yimbõnj anchye nõkò nkábhé eket. Ansyepiti nõkò yěntiki mmu ane aronj beghó yi. ³¹ Ne are ghati bo enyũ Mandem ábhak ne mmu mbò Mfò ywi, antonj nõkò nkwo bo menyinj kponoronj ěti Yesu Kristo Acha, ne yě mmu kemò bechet yi mbi be ake kũ nõ.

Εκάτι Πῶλ ντά Nkwɔ Rom

Pῶl átò bakak ntá bɔ̀nkwɔ abhen Rom

¹ Με Πῶλ κε nchí sɪŋ ekáti ene. Nchí mǎbetok Yesu Kristo. * Mandem abhɪ́ŋí me be mbak mǔnto, abhɛre me nyáná be ngati bhó Mbok Ndíndí. ² Mbok Ndíndí ne κε Mandem afyé nyaka bariɛp bechye te mpok Yesu ábhíkire two fá amik. Afuét ntá baremé kepɪnti bhi beka nɔ, ne bo básɪŋ eti bariɛp amɔ amem Ekáti Mandem. ³ Mbok Ndíndí ne achí eti Móywi. Yí achi nyaka ebhárémɔ Mfɔ Debhít ndũ netwó ane yi átwó fá amik mbɔ nkwá. ⁴ Mandem atón ne betan be Acha ywese Yesu Kristo achi Mmɔ Mandem mmu ábhónó Efónó ene echi nyáná mpok ákú Acha ápétnsem ndu nepém. ⁵ Eti Yesu Kristo κε Mandem atɔŋ me berɪndu, akɛ me mbák mǔnto. Akɛ nó be nká bɔ betok menkem mámbɔŋ neka ne Yesu, mángoko nɔkɔ chi yi ne mánychye nɔkɔ nnyén eni kenókó. ⁶ Bě bɔ Rom nkwɔ báchi ndũ mpáy bo abhen Mandem ábhɪ́ŋí be mǎmbak bɔ Yesu Kristo. ⁷ Nchí ghati bhe mankem, be Mandem akɔŋ be tontó ne abhɪ́ŋí be be mǎmbak bɔbhi.

Mandem Etayese ne Yesu Kristo Acha mántón be berɪndu, mánychye be kpák.

Pῶl ákaka Mandem eti bɔ̀nkwɔ abhen Rom

⁸ Enyɪ́ŋí mbi chi be nchí kaka Mandem. Chi Yesu Kristo κε ákú be embak nɔ mbɔnyune mmik nkem aghok eti enyũ neka enen bábhónó ne Yesu. ⁹ Mandem mmu mǎkú betik ebhi ne nti ena nenkem ndu nchí ghati bo Mbok Ndíndí eti Móywi achi ntisie wa be yɛntiki mpok ane mɛ̀nikmɛt, mpú rɔ befyɛ bhe ndũ nenikimɛt ene. ¹⁰ Nchí nikmɛt be mbák chí nkaysi Mandem, yi ánkwak me mbɔŋ mbi bétwɔ awu néne ndu beghɔ bhe. Nnán njambi nnu bétwɔ awu ndɔŋ echak. ¹¹ Mbɔŋ beyá ekwak beghɔ bhe ndu beka mǎmbɔŋ ákórɛ ndu áfók ane Efónó Bedyere áchye chɔŋ be be mántán

ndũ mbi Mandem. ¹² Enyɪŋ ene mérɛm nɔ chi be, sémbón mbi befyɛ bati nti, nɔ chí be, mǎnsɔt neka eneka ne Yesu mǎmfye me nti, me nkwɔ nsɔt neka ená ne Yesu mfyé bhe nti. ¹³ Bɔma, nnán nti bétwɔ awu beyá mpok, κε yɛntiki mpok enyɪŋ échɛt me mbi. Nnán nte bétwɔ awu be betik ebha menyu kepem ndũ nkwɔ ywɛka mbɔ enyu békú ntá bo abhen bápú bo Israel amem betok bechak. ¹⁴ Mbɔŋ barem bekwɔ ntá bo abhen amík anene bhɔ ne ntá bɔbhi, ne ntá bariŋi ekáti ne abhen babhiki riŋi ekáti. ¹⁵ Eti yɔ, mbɔŋ ye beyá ekwak ndu beghati be nkwɔ bɔ báchi Rom Mbok Ndíndí.

Mbok Ndíndí abhɔŋ betan

¹⁶ Mbíkí bhɔŋ ntíanwɔp eti Mbok Ndíndí mbɔnyune yɔ achi betan Mandem ndũ bepeme yɛntiki mmu ane ánókó yɔ bebhɔ ne bo Israel, ne beghaka ntá abhen bapu bo Israel nkwɔ. ¹⁷ Mbok Ndíndí κε ákú mándɪŋí enyu Mandem ákú bo mambak chak besí bhi. Enyɪŋ ene éyán chi be bo mámbón neka ne Yesu, mándok ambi beka nɔ te ndũ ngwenti. Echi mbɔ enyũ Ekáti Mandem érɛm be, “Mmu ane ábhónó neka ne Mandem, Mandem ákú yi ambak chak besí bhi ne chɔŋ ambón nepém.”

Nkwɔŋwan nkem achi mmu bebú

¹⁸ Mandem ákú bebenti bhi mémfú amfay ménsep amik ndũ bebú ne bebépti menyɪŋ ebhen bo abhen bápú koŋo mbi ywi bákú. Bebépti menyɪŋ ebhɔ béchyɛt bo bácháak mbi berɪŋi tetep Mandem. ¹⁹ Menyɪŋ ebhen mmu ákway berɪŋi eti Mandem béchí kponɔɔŋ ntá bɔ abhen bákú bebépti menyɪŋ ebhɔ mbɔnyune Mandem atɔŋ bó ntá yap be mandɪŋi bhɔ. ²⁰ Bebhɔ ndũ mpok ane Mandem aghoko mmik, menyɪŋ ebhen yi aghoko bétɔŋ kponɔɔŋ betan ebhi ne enyũ mmu yi achi mbɔ Mandem. Ndu echi be, bápú ghɔ yi ne amík ntí apu ane bɔ bárɛm be bekwéné bepɔ ne bhɔ ndu bábhiki riŋi Mandem.

²¹ Yɛndu bɔ bárɪŋí nyaka be Mandem achi, babhiki chye yi kenókó mbɔ Mandem, ne yɛ chi bakak bábhiki chye yi. Ke báróbhé kaysi chi bechɔŋ menyɪŋ ne bɔ kekway

* **1:1** “Kristo” fá chi enyɪŋ émɔt ne “Mpeme Mandem átó”.

bejwimen ndũ enyĩn ene Mandem áyàn bə mandĩnĩ. ²² Yëndu bārəm be babhəŋ keboŋ barəp chi bechĩntĩ bho. ²³ Báró bechye kenókó ntá Mandem mmu apu gu, bāróbhe chye kenókó chi ntá menyĩn ebhen bə bágħókó ne amə. Menyĩn ebhə bechi mbə nkwaŋwaŋ ne bechak bechi mbə kenən ne béchák mbə nnya ené bekak menwi, ne ebhénéfú mbə nnya ene ésu menie amik. Bə menkem bégũgu.

²⁴ Eti yə, Mandem aféré amə ne bhə be mámkpik mánkə bepǒ menyĩn ebhen bati yap áŋwaka be mánkə, enyu ene básət mmuet eyap bekə ne bati menyĩn ebhen béchyè bhə ntíanwóp. ²⁵ Mandem aféré amə ne bhə mbənyune barə menoko menyĩn ebhen bechi tetep eti yi bāróbhe koŋo chi nsé. Ne menyĩn ebhen Mandem ághókó ke bə bāróbhé chye kenókó, puyé mmu ane ághókó yéntiki enyĩn. Yi ke bábħónó bechye bakak mpoknkem. Amen. ²⁶ Ndu bákə enyu yə ke Mandem aféré amə ne bhə be máŋwáká nókó bekə menyĩn ebhen béchyè bhə ntíanwóp. Bagħoré bhap bárə babhakanem bāróbhe bhəre chi ne bati bagħoré, enyĩn ene ebhiki kway wawak. ²⁷ Enyumət ke echi nkwo ne babhakanem. Bárə bagħoré bāróbhe ŋwaka bebhəre chi ne bati babhakanem, enyĩn ene ebhiki kway. Bákə baraka ntíanwóp ne bati babhakanem. Bákə nə mámbəŋ nəkə ntemsĩ ane akway ne bhə.

²⁸ Tëndu bəbhen bábħíkĩ yan bekaysi eti enyĩn ene bə bārĩnĩ be echi tetep eti Mandem, Mandem aféré amə ne bhə. Aró bhó ndũ bepǒ nkaysi yap, ne ndũ menyĩn ebhen bebhiki kway be bə mankə. ²⁹ Bati yap ájwĩ ne yéntiki enyũ ndak abúabə mbə bekə bebú ne befyə amík ndũ menyĩn bo bachak, ne epĩn beyan bekə bati bebú, ne mpabhamík, ne beway bho, ne betanə ebhen mmu ábhəŋ ne bati ndu áyenti mmuet ne bhə, ne berwə bho, ne epĩn bekə bati bebú, ne enántĩ. ³⁰ Ne berem ebúabə eti bo ndũ bechəŋti manyén ayap, ne bepap Mandem, ne nesəŋ, ne neyoyómuet, ne mpányu, ne bekaysi babhi akə ane bekə bebú, ne betanə ntĩ ne bətáyap ne bəmáyap. ³¹ Ne bebhak echĩntĩmu, ne epĩn ene mmu apu bhəere bariep, ne bebhəŋ ntĩ enen mmu abhiki bhəŋ ekəŋ ne bati, ne

bebhəŋ epĩn ene mmu apu ghə bati ntínso. ³² Bəbhen bákə menyũ menyĩn ebhen bārĩnĩ be Mandem arem be bo abhen bákə menyũ menyĩn ebhə bábħəŋ begu. Yé nə, bákə menyĩn ebhə ne bārəŋ te ambi beka ne bo bachak abhen bákə bhə be eri bekə bhə.

2

Mandem átan bo enyu ene echi chak

¹ Yé əchĩ agha, mpok ótəŋ bo ne ónkə nəkə nkúbhé menyĩn ebhen bə bákə, əpú kway betanə mmuet besĩ Mandem. Bétanə mmu ke ónkə nəkə nkúbhé menyĩn ebhen yi ákə chi berem be wəmbəŋ ókwén manyé besĩ Mandem. ² Sérĩnĩ be Mandem achi chak ndũ netəŋ ane yi átəŋ bo abhen bákə menyũ menyĩn ebhə. ³ Yé əchĩ agha, mpok ótəŋ bo abhen bákə menyũ menyĩn ebhə, ke wəmbəŋ ónkə nəkə bhə, əkaysi be ókway bebəe enyu ene Mandem apu chye wə ntemsĩ ke? ⁴ Ke chi be ósət beyá berĩnti ebhen Mandem átəŋ bhese, ne neghó ane yi ághə menyĩn ebhen sékə mbə be apú ghə, ne ekébhéntĩ eyi mbə eráká ndak? Əbhíkĩ ghə be ntĩ ane Mandem átəŋ bhese berĩnti chi bekwak bhese sentiknsen ndũ bebú ebhese? ⁵ Ke eti ógwət ntĩ ene amem əke ka bétiknsen ndũ bebú ebhe, ókə bebənti Mandem ne wə menja mendək nəkə chi ambi. Ne chəŋ mémfú kponoroŋ ndũ nywəp enen Mandem átəŋ bebənti ebhi, antəŋ bo enyu ene echi chak. ⁶ Chəŋ Mandem ankap yéntiki mmu bekoŋo menyĩn ebhen yi ákə. ⁷ Bo abhen bákəm ekíkĩ ndũ berĩ ebhen bə bákə, báfye betanə bekə be Mandem anchye bhə keném ne kenókó ne nepém enen mmu apú gu. Mandem əchyè bhə nepém enen nebhiki bhəŋ ngwentĩ. ⁸ Ke bo abhen babhiki bhəŋ mpok ne bati ndu báyĩnĩ chi mmuet eyap, ne bápú koŋo tetep ndu nepém enap ke bakoŋo chi bebú, chəŋ Mandem antəŋ bə bebənti ebhi, anchye bhə ntemsĩ. ⁹ Chəŋ Mandem ankə yéntiki mmu ane ákə bebú ámbák ndũ beyá ekwet ne angók beyá bebe. Akə nə bebho ne bo Israel ne begħaka amuet bo abhen bapu bo Israel nkwo. ¹⁰ Ke bo abhen bákə berĩ bábħəŋ keném ne kenókó ne kpák. Ebhək enyu eyə bebho ne bo Israel begħaka amuet bo abhen bápú bo Israel nkwo. ¹¹ Mandem apu təŋ kérĩámík.

12 Chəŋ bo mankeŋ abhen bákù bebug éné bábhíkí riŋi ebhé Moses máném yěndu bátəŋ bhə kekoŋo bebhé Mandem. Ne chəŋ Mandem amkpót manyé bo mankeŋ abhen bákù bebug mpok báriŋi bebhé Moses bekoŋo bebhé Moses. 13 Puyě bo abhen bəghòk enyŋ ene ebhé éghàti bhə ke bábhàk chak besí Mandem, chi bo abhen bákù mbə enyŋ ebhé éřem ke bábhàk chak besí bhi. 14 Mpok ane bo abhen bápú bo Israel bákù menyŋ ebhen ebhé éřem mbə enyŋ batŋ yap aghati bhə, yěndu babhíkí bhəŋ bebhé ebhen béfueré ntá Moses, bátəŋ ndu menyŋ ebhen bə bákù, be báriŋi enyŋ ene babhəŋ beku ne ene babhíkí bhəŋ beku. 15 Bə bátəŋ ndü menyŋ ebhen bákù be Mandem asiŋ bebhé amem batŋ yap. Batŋ yap áté ntísie be eyə échí tetep, těndu mpokófu batŋ yap ághàti bhə be babhəŋ bekwéné ne mpok achak be bächí chak. 16 Ndü nywəp enen Mandem áfuet ntá Yesu Kristo betəŋ bo mbə enyŋ Mbok Ndíndí ane méghàti bo árəm, chəŋ antəŋ bo bekoŋo nkaysi ane achi bhə anti ne menyŋ ebhen bə bákù bhésé bhésé.

Bo Israel bápú bhəere bebhé Moses

17 Mbák chi be, bábhiŋi mmuet eyeka be bächí bo Israel ne bəghòkə mmuet ndü ebhé ene bábhəŋo ne bápə be bächí bo Mandem. 18 Báriŋi enyŋ ene echi chak beku mbənyune bəghòk bebhé. 19 Báriŋi sayri be báyə bo abhen bachi mbə manémamik mbi ne be bächí mbə erəŋo ntá bo abhen bachi amem ejuri. 20 Ne báriŋi sayri be mǎnyure bechiŋti bho ne be bátəŋ bo abhen bächí mǎmbə ndü mbi Mandem mbənyune bákəysi be ebhé éku báriŋi yěntiki enyŋ ne étəŋ be tetep nkem. 21 E, be bho bátəŋ bo bachak, ndaká yí bápú təŋ mmuet eyeka? Bəghàti bo be báké ghép aghep, ke bə babhəŋ bápú ghép aghébhé? 22 Bə bo bərəm be, “Mmu abhíkí bhəŋ bekwen berwəp,” Bə babhəŋ bápú kwen berwəbhe? Bə bo bäre pap baraká bəmandem nsé, bápú ghép menyŋ ebhen bechi amem bekeré bəmandem nsé? 23 Bə bo bápə be báriŋi ebhé Mandem, bápú chyə nə Mandem ntíanwəp ndü bápú bhəere ebhé eyi? 24 Ekáti Mandem éřem be, “Bə bo Israel

bákù bo abhen bápú bo Israel bərəm ebəbu éti Mandem.”

25 Nsyép ane básièp bo betəŋ be bachi bo Mandem chi eríti enyŋ mbák bábhəere bebhé, ke mbák bápú bhəere bebhé Mandem nsyép ane básièp bo achi chi ndéndem. 26 Ndu echi nə, mbák mmu ane bábhíkí syep yi ákù menyŋ mbə enyŋ ebhé éyən, Mandem apu sət yi mbə mmu ane basyephe? 27 Eyə ékù be bo abhen bábhíkí syep bhə ndü nkwmuet ke bábhəere ebhé mǎndem chəŋ be bekwéné bechi ne be bo Israel mbənyune bápú bhəere ebhé yěndu Mandem achyè nyaka bhe bebhé ebhen básíŋi amik, apət achyè bhe epŋ besyep bho. 28 Puyě besyep mmu ke ákù yi ambak mbəŋ mmu Israel témé témé, ne nsyép ane tetep puyě ane nkwmuet. 29 Mmu ábhák mmu Israel tetep chí ndü nti eni ne nsyép ane tetep ábhak chí anti. Chí betik Efóŋó Mandem, puyě ebhen nkwmuet. Mmu ane ábhəŋó enyŋ nsyep eyə Mandem ke ábiti yi, puyě nkwanwan.

3

1 Bəbhak mmu Israel ákù mmu áchá bo abhen bapu bo Israel ke? Ne nsyép ákwak mmu ndü ntiki mbi? 2 Menkem békwák ndü beyə babhi. Enyŋi mbi ene ekwak mmu ane achi mmu Israel chi be Mandem afyé eyəŋ eyi amə ayap. 3 Ke mbək yap bábhíkí ku enyŋ ene báfyə nyaka bariep ne Mandem be babhəŋ beku chi be Mandem apu pere bhəere bariep ami ke? 4 Wáwák! Yěndu yěntiki mmu achi nsense, Mandem ákù chi enyŋ ene yi árémé. Echi mbə enyŋ Ekáti Mandem éřem éti yi be, “Ťtəŋ kponorəŋ ndü yěntiki enyŋ ene óřem be achí chak, ne mpok bákpət manyé ye, bekwéné bepu bhak ne wə.”

5 Ke mbák bebug ebhen sékù békù bo mango kponorəŋ be Mandem achi chak, chəŋ séngati bhə be Mandem apu chak ndu bébenti anchyè bhese ntəmsi? [Nchí řem nə chi ne nerŋndak enen bakwanwan.] 6 Epú enyu eyə wáwák! Mbə Mandem apu chak mbə ná yi ákway betəŋ bo? 7 Ke mpok mmu árəm be, “Nsé ene mēsé ékwak bo mángə kponorəŋ be Mandem achi mmu tetep, ne

εγὼ ἔκῃ μάγχυε γι κενόκό. Mbák εchi nɔ, ná Mandem akway betaŋ me andem be nchí mmu bebú ndu nchí sense.”⁸ Ndaká yí bápú rem be, “Séndok ambi beka bebú be Mandem antəŋ bhese beri,” mbə enyū mbək bo báchəŋti manyén ayese be sérəm enyu γə. Chəŋ mámbəŋ ntəmsi ane akway ne bhə.

Yé mmu apu chak besí Mandem

⁹ Chəŋ séndem ye be yi? Bé nté ayese bo Israel acha ane bo bachak ke? Wáwák! Nnánə ntəŋ be bebú bebəŋ betaŋ amfay bo mankem, yé chi bo Israel ne yé chi abhen bapu bo Israel. ¹⁰ Echi mbə enyū Ekáti Mandem éřəm be,

“Yé mmu apu chak besí Mandem, ye amət apu,

¹¹ yé mmu apu yaŋ berinji Mandem, yé mmu apu yaŋ mbi Mandem.

¹² Mankem bátiknsem ntá Mandem, bə mankem barəp bə bekwene, yé amət apú kə beri, wáwák! Yé amət apu.”

¹³ “Eγəŋónyu yap énəm mbə eriep ene éfú ndū nnem enén enén mánéné, báro fúú.

Básət bári yap berwə bho.”

“Beyəŋónyu bhap béwəy mmu way mbə éfé mpok énəm mmu.”

¹⁴ “Eyak ne bebépti beyəŋ ke béfú bə anyu mpoknkem.”

¹⁵ “Bekak ebhap béwəkari bepəkə bə be mandək mangway bo.

¹⁶ Yéntiki ebhak ene bə bəróŋ, bátwə chi ne meneme ne nedí kebə.

¹⁷ Bábhíkí rinji beka bo mámbón kprák ne bati.”

¹⁸ “Bápu chyε Mandem kenóκό wáwák!”

¹⁹ Sérinji be yéntiki enyin ene echi amem bekáti ebhé Moses béyini chi bo abhen Mandem achye bhə ebhé eyə. Eyə échok manyu bo abhen báyan betaŋa mməet be bapu bo bebú. Yéntiki mmu abhəŋ bete besí Mandem ndū manyé. ²⁰ Ebhək enyu eyə mbənyune, yé mmu apu kway bebhak chak besí Mandem ne nti be ákə menyini ebhen ebhé éyan yi ankə. Ebhé ékə mmu andinji be yi achi mmu bebú.

Enyū Mandem ákə bo mámbák chak besí bhi

²¹ Néne, Mandem ákə bo mandinji kponorəŋ enyū mmu ákway bebhak chak besí bhi. Eyə ebhiki bhəŋ yényin beka ne ebhé yéndu bebhé Moses ne baremé kepinti menán báte ntisie enyū Mandem ákə bo mámbák chak. ²² Mandem ákə bo mámbák chak mpok babhəŋə neka ne Yesu Kristo. Akə nə ne ye agha ane ábhónó neka ne Yesu Kristo. Mandem apu təŋ kériŋámik. ²³ Yéntiki mmu ákə bebú ne abhíkí pere ghaka ndū nte ane Mandem ághókó nyaka yi ambak. ²⁴ Ke néne, Mandem átəŋ bo berindu ebhi ndu ákə mámbák chak besí bhi. Eyə chi akap Mandem ne áfəet chi ntá Yesu Kristo beka nə éti enyini ene Yesu ákə ndu beferε bhese ndū kesemé bebú. ²⁵ Mandem achyé nyaka Yesu mbə akap, be éti manəŋ mi amen áróŋó amik, Mandem amfonori bebú bo abhen mánóko Yesu. Mandem ákə nə betəŋ be yi achi chak. Éti ekébhénti eyi, asó nyaka bebú ebhen bo bákú. Aghə nyaka bebú ebhen bo bákú ndu mpok ane áfəéré ansem mbə be apu ghə. ²⁶ Ke néne, átəŋ bo be yi achi chak ne ákə yéntiki mmu ane abhəŋ neka ne Yesu ambak chak besí bhi.

²⁷ Ndu echi yé nə, yi ékway beka sémpányu? Yényin! Ne ntí achi be yi? Chi be sékə berítí menyin ke? Wáwák! Chi be sénoko. ²⁸ Séghə ye be Mandem əsət be mmu achi chak chi mbák abhəŋ neka ne Yesu. Eyə ebhiki bhəŋ yényin beka ne menyin ebhen mmu ákə bekoŋo ebhé. ²⁹ Mandem achi Mandem chi ndiere ntá bo Israel? Apu Mandem bo abhen bápú bo Israel? Achi Mandem bo abhen bápú bo Israel nkə. ³⁰ Mandem amət ke achi ne ákə bo abhen básiep bo ne abhen bapú syep bo mámbák chak chi mbák bábəŋ neka ne Yesu. ³¹ Eyə ékə sénsət be ebhé epu yényin ke? Wáwák! Mbák sémbón neka ne Yesu, sékəm bebhé sayri.

4

Mandem ákə Abraham ambak chak besí bhi

¹ Chəŋ séndem ye be yi éti Abraham mmu achi chi-mbi ywese? ² Mbə Abraham achi nyaka chak besí Mandem éti berítí betik ebhen yi ákə, mbə ntí achi ane yi ápanyu.

Κε άpu kway nyaka bekα nα besί Mandem.
 3 Ekάti Mandem έrēm be, “Mpok Abraham abhōj nekα ne Mandem, Mandem asot be yi achi chak besί bhi.” 4 Nkáp ane báchyè mmu ndũ betik ebhen yi áká chi enyij ene yi ábhónó bebhōj έti betik ebhō. Nkáp wu puyě akap. 5 Ke mmu ane ábhíkí fyε ntí chi ndũ betik ke abhōj nekα ne Mandem mmu ákà bé bō bebú mambak chak, chōj ansot yi be achi chak έti nekα enen yi ábhónó ne yi. 6 Nkúbhé enyu yō kě Debhít areme nyaka be áfók áchí ne mmũ ane Mandem ásóré be achi chak, yěndu abhíkí kα yěnyij ene ekα be Mandem anchye yi áfók wu.

7 “Eri εcha ntά bo abhen Mandem áfónórí epij eyap ene bápú bhεεε bebhé, antese bebú ebhap nkwō,

8 Eri εcha ntά mmu ane Acha ápú sot be abhōj bekwéné έti bebú bhi.”

9 Afók wu achí ye chi ntά bo abhen básiep bhō, ke ntά bo abhen bapu syep bhō nkwo? Sérēm mbō enyũ Ekάti Mandem έrēm be, “Mandem asot nyaka be Abraham achi chak besί bhi mpok yi ábhónó nekα ne yi.” 10 Mpok Mandem ásóré Abraham be achi chak, mánaj basyep nyaka yi ke? Chi mpok bábhíkí re syep yi, puyě mpok manaj basyephe yi. 11 Nsyép ane básiebhé Abraham ke achi nyaka erij ene Mandem afyé yi amæet betōj be yi abhōj nekα ne yi te mpok ane bábhíkí re syep yi. Mandem áká nyaka nα be Abraham ambak chi-mbi ntά bo mankem abhen mánoko Mandem mpok bábhíkí re syep bhō, ne nta abhen nekα enap ne Mandem nékú yi ásóré be bō bachi chak besί bhi. 12 Abraham achi nkwo chi-mbi ntά bō abhen basyep bhō mbák bákōj bayarékak yi ndu babhōj nekα ne Mandem, nkúbhé mbō enyũ yi áchi nyaka yě chi ndu mpok ane babhíkí re syep yi.

Bariep Mandem achi nta bo abhen bábhōj nekα ne yi

13 Mandem afyé nyaka bariep be chōj Abraham ne bebhárébhō bhi mányie mmik. Epú nyaka chi έti Abraham abhεεε bebhé. Befæet ndũ nekα Abraham ke Mandem ásóré yi be achi chak. 14 Mbō bo abhen bábhεεε bebhé ke babhōj nyaka menyie mmik mbu nekα eneka ne Mandem nechí chi ndéndem, ne mbu bariep ami nkwo abhíkí bhōj ntí.

15 Ebhé έtwō ne ntemsi Mandem ntά bo ndu bápú bhεεε yō, ke nebæet ane ebhé epú, mmu apu kway bekwen ebhé.

16 Etyō ke εchi be bariep Mandem achi chi ntά bo abhen babhōj nekα ne yi, betōj be chi έti berĩndu ebhi ke yi ábhónó nyaka bekα menyij ebhen yi afyé bariep bekα ntά yěntiki ebhárémō Abraham. Bariep ami apú chi ndiere ntά bo abhen bákōj bebhé, ke ntά bo bachak mankem nkwo abhen babhōj nekα ne Mandem mbō Abraham, tēndu bese mankem sechi bebhárébhō bhi. 17 Echi mbō enyũ Ekάti Mandem έrēm be, “Nkα wō ómbák chi ntά bo beyā betōk. Yi achi besί Mandem mmu yi ánókó, Mandem mmu ákà bawú mámpétnsem ndũ nepém. Yí áchye eyōj be enyij ene épú embak, émbak.” 18 Abraham arōj nyaka ambi menoko bariep Mandem. Are non ambaka nōkō nti yěndu ébe nyaka mmæet menoko be bariep Mandem abhōj befu tetep. Eti yō, achí chi ntά bo beyā betōk bekoj menyij ebhen Mandem aghati yi be, “Chōj bebhárébhō bhe mánja máncha.”

19 Abraham anaj aghaka nyaka mbō mamié besa betay (100) ne arōbhe sot mmæet chi mbō ngú, ne áríní be ngoré ywi Sará achi nkongoré. Yě nō, ate kpirí ndũ nekα eni ne Mandem, anoj nōkō be Mandem ankα mbō enyũ yi árémé. 20 Aríní nyaka be bariep Mandem abhōj befu tetep. Yi kemakati ye enyij ene Mandem árémé, ke abhōj nekα ne Mandem andak nōkō chi ambi ne anchye nōkō yi kenókó. 21 Aríní nyaka be Mandem abhōj betaj bekα enyij ene yi afyé bariep bekα. 22 Ne befæet ndũ nekα eni, “Mandem asot be Abraham achi chak besί bhi.” 23 Enyij ene básíní be Mandem asot yi be achi chak besί bhi ebhíkí yij nyaka chi yi aywintí. 24 Echi nyaka έti yese nkwo ndu sénókó Mandem mmu áká nyaka Yesu Acha ywese apetnsem ndũ nepém. 25 Yi, Yesu, ke Mandem arō be angu έti bebú ebhese, akα yi apetnsem ndũ nepém ndu bekα bese sémbak chak besί Mandem.

5

Séchi sayri ne Mandem néne έti Yesu

1 Tēndu séchí ye chak besί Mandem néne ndu sébhónó nekα ne Yesu, séchí ndu kpák

ne Mandem ěti enyij ene Acha ywese Yesu Kristo ákú ntá yese. ² Kristo akú sébhōj mbi bebhak enyu ene berĩndu Mandem bebhak ne bhese befuet ndu neka enen sébhōj ne yi. Ne sebhōj mañák mbonyune sebhaka nti ndũ keném eken sébhōj chōj ne Mandem. ³ Ke mbōj enyij ene echa eyo chi be sebhōj mañák ndu besōjori ebhese mbonyune serĩji be esōjori ekwak bhese sengak bete kpirí. ⁴ Ne béte kpirí ákwak bhese sémbōj epij ene étōj be séfuet nemō. Ne epij eyo ékú sembaka nti be chōj Mandem ankú mbonyu yi areme. ⁵ Ne mbák sébhōj nebhakánti, eyo épú twō bhese ne bekwéné. Sérĩji be Mandem akōj bhese tontó, mbonyune akú be Efónó Bedyere mmu yi achye bhese ánkú ekōj eyi enjwi bhese anti.

⁶ Mpok ane séchí nyaka kebōj betaj bekwak mmuet eyese, Kristo agũ ndũ nywōp enen Mandem ayabhe, be ákwak bhese bō bebú. ⁷ Etañ bé mmu ánká begu ěti mmu ane achi chak, yẽndu mmu akway beka newú ěti erítí mmu. ⁸ Ke Mandem atōj kponoroj be yi akōj bhese ndu Kristo ágú ěti yese mpok sebhuet nyaka bō bebú. ⁹ Tẽndu manōj Kristo arónj amik ěti yese, Mandem ásōt be séchí chak besí bhi néne. Echi mbōj tetep echa be Kristo āpeme chōj bhese be bebēnti Mandem béké bhak ne bhese. ¹⁰ Mpok sébhuet nyaka bōmpap Mandem, yi akú sémpetnsem ntá yi, befuet ndũ newú Mōywi. Ná ne néne, ené sépētsem ntá Mandem? Echi mbōj tetep echa be Mōywi apu nók bepeme bhese, tẽndu yi achi nepém. ¹¹ Ke mbōj ene echa eyo chi be sébhōj mañák ěti menyij ebhen Mandem afuere ntá Yesu Kristo Acha akú ntá yese. Yi Kristo ke ákú sépérensem ntá Mandem.

Adam atwō ne newú, Kristo atwó ne nepém

¹² Bebú befuet ntá mmu amōt ke bētōw fá amik, ne bebú ebhi bētōw ne newú. Nō ke echi be newú népōkō bo mankem mbonyune yẽntiki mmu ákú bebú. ¹³ Bebú ménañ bechi nyaka fá amik ke Mandem ákú bebhé befuet ntá Moses bētōw. Ke nebhuet ane ebhé epu bápú kwáy berem be mmu akwen ebhé. ¹⁴ Yě nō, bebú bébhōj betaj amfáy bo mankem bebho mpok Adam kpát beghaka mpok Moses, ne yě chi bo abhen

bebú bhap bepu nyaka mbō ebhen Adam mmu ákwéné ebhé Mandem abhak mbō ane ábhōj nyaka bētōw. Ke apēt abhak kekúrí ne mmu ane ábhōj bētōw. ¹⁵ Ke enyu ené Mandem átōj bhese berĩndu ěti Kristo echi kekúrí ne enyu ene Adam ákú bebú. Beyā bo bágu nyaka ěti bebú mmu amōt, ke berĩndu Mandem beyā mbōj becha. Enyu ene ke Mandem áchyè áfók ntá beyā bho ndéndem bekojō enyũ mmu amōt, Yesu Kristo, átōj berĩndu. ¹⁶ Ne akap ane Mandem áchyè bho ndéndem achi kekúrí tontó ne akap ane bebú mmu wu amōt bētōw ne wu. Bekojō bebú bho memōt Mandem atāñ bo mankem ne bákwen manyé. Ke akap ane Mandem áchyè ndéndem bekojō bebú beyā bho ákú bo mámbák chak besí bhi. ¹⁷ Tẽndu bebú mmu amōt beku newú nébhōj betaj amfáy bo mankem, echi mbōj tetep echa, be bo mankem abhen Mandem átōj bō beyā berĩndu ne áchyè bho akap ndéndem ndu beku bō mambak chak besí bhi, mámbōj betaj ndũ nepém enap ndu besōt awónem amfáy yẽntiki enyij ěti enyij ene mmu amōt, Yesu Kristo ákú.

¹⁸ Nō ke échí be, nkúbhé mbō enyũ bo mankem babhōj nyaka bekwéné ěti bebú mmu amōt, enyu eyo nkwō ke echi be mbonyune mmu amōt ákú enyij émōt eyo ene echi chak, bo mankem babhiki bhōj békwené, ke babhōj nepém enen nebhiki bhōj ngwenti. ¹⁹ Ne nkúbhé mbō enyũ netañánti mmũ amōt nékú bo mankem mámbák bō bebú, mmu amōt ane ákú mbō enyu Mandem aghati yi, akú bo mankem mámbák chak.

²⁰ Mandem ákú nyaka ebhé entwō be bo mángó sayri be bebú bhap beyā tontó. Ke mpok bo bákú nyaka beyā bebú mandak nōkō chi ambi, Mandem atōj berĩndu ebhi enyu ené éyá mbōj échá, ²¹ be mbō enyũ bebú bētōj betaj ebhi amfay bho ndu bētōw ne newú, berĩndu Mandem nkwō bebhōj betaj amfay bho ndu békú bō mámbák chak besí bhi. Ne eyo ékú bō mámbōj nepém enen nebhiki bhōj ngwenti ěti enyij ene Acha ywese Yesu Kristo ákú.

6

Mmũ ane ábháré mmuet ne Kristo arōp

chi mbə ngu

¹ Chəŋ séndəm ye be yi? Séndók ambi beka bebú be berĩndu Mandem menja mencha ke? ² Wáwák! Bese bho serəbhe chi mbə bawú ndũ nté ye se ne bebú, séndók ambi beka bebú? ³ Băbhíkí riŋi be bese mankem abhen bájwítí be Mandem achem bhese ne Yesu Kristo, bájwiti nyaka bhese chi be sembak mbə be ségu nyaka ne yi mpok yi agu? ⁴ Echi ye mbə be manan babheme nyaka bhese ne yi mpok bajwiti bhese, be nkúbhé mbə enyu Mandem Etayese áká nyaka Kristo apetnsem ndu nepém ndu betan ebhi ebhen beyă becha, bese nkwə sénkwáy bebhəŋ nepém nekə. ⁵ Těndu Mandem áchémé bhese ne Kristo ndu newú eni, chəŋ sémbak ne yi mpok sépérensem ndu nepém nkwə mbə yi. ⁶ Sérinji be echi néne mbə be bágo nyaka nepém nesí enese ndu ekotákátí ne yi, be Mandem anchəŋti mmuet bebú ayese be seke pere bhak ndu kesemé bebú. ⁷ Echi nə mbənyune bebú bepú pere bhəŋ betan amfay mmu ane ánán ágú. ⁸ Těndu ségú ne Kristo, sénoko be chəŋ sémbak nkwə ne yi. ⁹ Sérinji be těndu Mandem akə Kristo apetnsem ndu nepém, yi apú pere gu wáwák. Newú nebhiki pere bhəŋ betan ndũ nepém eni. ¹⁰ Newú enen yi agu, agú bechəŋti betan newú. Agú ndəŋ amət ndak amay. Ke nepém enen yi ábhəŋó nechi chi ndu bechye Mandem kenókó. ¹¹ Bě nkwə băbhəŋ besət mmuet eyeka mbə be băgu, ne be băbhíkí pere bhəŋ yěnyin beka ne bebú, ne be băchi nepém ndu bétok Mandem ndu yi áchémé bhe ne Yesu Kristo.

¹² Băké pere rə ye bebú mémbəŋ betan ndũ mmuet eyeka ene égu gu beka be mánkəŋo nəkə chi menyin ebhen yə eŋwaka be mánkə. ¹³ Yě mmu yweka áke chye ye epókómuet eyi mbə enyin ene básət beka bebéptí menyin ne yə. Ke chyě ka mmuet ntá Mandem mbə bo abhen mánán bágú ke yi áká bāpetnsem ndũ nepém. Ne chye ká bepókómuet ebheka ntá Mandem mbə menyiní betik ebhen básət beka chí menyin ebhen bechi chak besí Mandem. ¹⁴ Mbák mánkə nə nkaysi beka bebú apu pere bhəŋ chəŋ betan amfáy yeka, těndu ebhé ebhiki pere bhəŋ betan ndu nepém eneka, ne ndiere berĩndu Mandem ke

bəbhəŋó betan ndu nepém eneka.

Bə Kristo băbhəŋ bebhak chak besí Mandem

¹⁵ Chəŋ séndəm ye be yi? Séndók ambi beka bebú mbənyune ebhé ébhíkí bhəŋ betan ndũ nepém enesé, ne berĩndu Mandem ke béróhé bhəŋ betan ndũ nepém enese ke? Wáwák! ¹⁶ Băbhíkí riŋi be mbák mánkəyé mmuet ntá mmu beka chi menyin ebhen yi áyən mánkə, nə băchi basem ntá mmu wu? Mmu ákway bekoŋo bebú, ne bebú mentwə yi ne newú. Mbák epu nə, mmu ákway bekoŋo Mandem, ne Mandem ankə yí ambak chak besí bhi. ¹⁷ Ke sebhəŋ bekaka Mandem be yěndu băchi nyaka ndu kesemé bebú, néne, băkəŋo ne batí ayeka ankem, menyin ebhen bătəŋó nyaka bhe. Menyin ebhə ke băró amə yeka. ¹⁸ Mandem aféré be ndũ kesemé bebú ne bārəp chi basem abhi be mánkə nəkə chi menyin ebhen bəchí chak besí bhi. ¹⁹ Nchí sət erin ndũ nepém ne ntí be méyən mánjwimem ndũ menyin ebhen méréem, mbənyune ébemuet be bakwəŋwan mambəŋ nejwimem ndũ menyin ébhen. Nkúbhé mbə enyũ băchyé nyaka bepókómuet ebheka ndũ kesem eken beka barak epúsí ne bebéptí menyin bechak ebhen beyă mendək nəkə chi ambi, chye ká bepókómuet ebheka néne mbə basem ntá Mandem be yi ankə mambák chak besí bhi enyu ene babhak nyáná.

²⁰ Ndũ mpok ane băchí ndu kesemé bebú, băbhíkí bhəŋ nyaka yěnyin beka ne menyin ebhen bechi chak. ²¹ Mpok eyə, băbhəŋ nyaka ntiki nsáy ndũ menyin ebhen bákə, ebhen-ne băbhəŋ ntíanwóp beka néne? Menyin ebhə bétwə chi ne newú. ²² Ke néne, ené Mandem ánán aféré be ndũ bebú, bārəp chi basem abhi, ne nsáy ane băbhəŋó chi nepém enen nechi nyáná, ne ndũ ngwenti, băbhəŋ chi nepém enen nebhiki bhəŋ ngwenti. ²³ Nsáy bebú chi newú, ke akap ane Mandem áchyè ndéndem chi nepém enen nebhiki bhəŋ ngwenti ntá yěntiki mmu ane abháré mmuet ne Yesu Kristo Acha ywese.

7

Pål äsət erij ndü ebhé ene éyíjì nēbhay

¹ Bōma, bāriñi ebhe. Bāriñi ye be ebhé ebhōñ betañ ndü nepém mmu chi ndiere mpok yi achi nepém? ² Nchí sət erij ene ngōré nēbhay. Mpoknkem ane nném achi nepém ebhé égwət yi ne nném eyi. Ke mbák nném agu, ebhé yō épū pere gwət yi. ³ Mbák ngōré achi ne mmu achak mpok nném ábhūét nepém, nō achi nkwené berwōp. Ke mbák nném agu, ebhé ene égwóré yi ne nném epu pere bhōñ betañ amfay yi. Ne mbák abhay mmū chak, apú bhak nkwené berwōp.

⁴ Bōma, enyu eyō ke echi ne bhe. Ebhé ébhíki pere bhōñ betañ ndü nepém eneka mbōnyune, beyiñi ebhé, bāgú nyaka ne Kristo mpok yi agu ndü ekotákátí. Néne, bābhat mmuet ne mmu ane Mandem áká yi apetnsem ndü nepém be anka bhese sémbák bo abhen sékà berì ndü betok Mandem. ⁵ Mpok ane sékōño nyaka menyin ebhen bakwāñwan báyan senka, ebhé ékú séré ñwaka beka bebéptí menyin ne mmuet eyese be menyin ebhō mentwō bhese ne newú. ⁶ Ke néne, ebhé ébhíki pere bhōñ yēnyin beka ne bhese mbōnyune, beyiñi menyin ebhen bégwóré nyaka bhese, sérōp chi mbō bawú. Néne, sépet sépú ndü kesem bekonjo mbi bebhé ebhen basiñi mbōnyune sérōbhe konjo chi mbi akō ane Efōjó Mandem átòn bhese.

Ebhé Mandem ékà séngō bebú bhese

⁷ Séndém ye be yi? Bebhūere ebhé chi beka bebú ke? Wáwák! Ebhé ke ékà bo mándiñi enyij ene bebú bechi. Mbō ebhé ébhíki rem be, “Ōké fye ngoño ndü enyijí mmu” mbū mbíki riñi bebú ebhen bechi ndu befyē ngoño ndu enyijí mmu. ⁸ Ke ebhé eyō ékú nyaka mfyé ngoño ndü menyiní bho menyū ne menyū. Mbák ebhé épú, bebú bébhāk chi mbō enyij ene égú. ⁹ Mpok achi ane mbíki riñi nyaka enyij ene ebhé éyàn bo manka. Ke ndiñi nókó ebhé, ngó be nnāj nkwen nyaka ebhé, ne ngú. ¹⁰ Nkúbhé ebhé ene Mandem áyāñ nyaka be enka me mbōñ nepém étwō me chi ne newú. ¹¹ Ebhé ene echi me anti éróbhe twō me chi ne newú. ¹² Séghò ye be bebhé menkem bechi nyājā. Yēntiki

enyij ene ebhé érēm echi nyājā, échí chak, ne erì.

¹³ Ke ebhé ene echi erítí enyij étwō nyaka me chi ne newú ke? Wáwák! Bebú ke béfūéré ndü erítí enyij eyō étwō me ne newú. Ndu echi nō, séghò ye kponoroñ be bebú chi enyij ene ébébhé échā. Béfūēt ndu erítí ebhé Mandem, bebú bétwō bho ne menyin ebhen bébébhé becha.

Nenu enen sénu ne bebú

¹⁴ Sérinji be ebhé chí enyij ene éyijí befōjó ebhese. Ke nchí chí nkwanwan ane achi ndü kesemé bebú. ¹⁵ Mbíki riñi menyin ebhen mēkà. Mpú ka menyin ebhen méyāñ beka. Nchí ka chi nkúbhé menyin ebhen mpábhé. ¹⁶ Tēndu menyin ebhen mēkà chí ebhen mbíki kōñ beka, eyō étòn be nká be ebhé chí erítí enyij. ¹⁷ Sayri sayri, puyé chí me ke nchí ka ye bebéptí menyin. Chí bebú ebhen bechi me anti. ¹⁸ Ndiñi ye be yē erítí enyij epu ndü nepém ena mbō nkwanwan. Yē berì bepu fu me anti. Yēndu mbōjó nti beka berì, mmuet apu me. ¹⁹ Mpú ka berì ebhen mbōjó nti beka. Ke nchí ka bebéptí menyin ebhen mpu yan beka. ²⁰ Ke mbák nchí ka chí bebéptí menyin ebhen mpu yan beka, eyō étòn be, sayri sayri, puyé chí me ke nchí ka bō, chí bebú ebhen bechi me anti. ²¹ Echi ye chí mbō ebhé ndü nepém ena be mpok méyāñ beka erítí enyij, ebéptí enyij ke nchí ka. ²² Nkōñ ebhé Mandem ne nti ena nenkem. ²³ Ke ngō be ebhé echak échí ndü amuet eya ene énū ne nkaysi aya, énkā nōkō be mbak ndü kesemé bebú ebhen bebhūet ndü nepém ena. ²⁴ Eyā enyu ene éber echa! Chōñ agha ámfere me ndü betāñā nkaysi beka bebú ane átwō me ne newú? ²⁵ Bakak ámbák ne Mandem mmu ákà nō befyēt ndü enyij ene Yesu Kristo Acha ywese áká.

Echi ye be ndü nkaysi aya, nchí ndü kesemé ebhé Mandem, ke ndü nepém ena mbō nkwanwan, nchí ndü kesem ebhé bebú.

8

Enyū bo bākway bebhak ndu bākonjo Efōjó Bedyere

¹ Néne, yē mbi apu ane Mandem árem be bo abhen bābhāré mmuet ne Yesu Kristo bākwen manyé. ² Nti achi be, ebhé Efōjó Mandem mmu áchye me nepém ndu

nchemme mmuet ne Yesu Kristo, éfére me ndü ebhé ene echye betan beka bebú ebhen bétwo chi ne newú. ³ Bebhé ebhen Mandem áchyé ntá Moses bébhíki kway nyaka bepepe bhese ndü bebú ne ntí be ndü nepém enese mbò bakwānwan, sébhíki bhōn nyaka betan bebhare bhō. Mandem ke ápémé bhese ndü átó mbōn Mōywi, ne yí atwó fá amik ne nepémé nkwanwan mmu ákà bebú. Ne ndü atwó enyu yò, akà be bebú bekepere bhōn betan amfāy bho. ⁴ Mandem áká nò be bese bo sépú pere kò chi ndü betan ebhese babhōn mbò enyū bakwānwan bákà, ke sérōbhe kò chí ndu betan abhen Efónó Mandem, sémbón mbi bebhak chak besí bhi mbò enyū bebhé Moses béyan sémbak.

⁵ Bo abhen bákà chi bebépti menyin bekoño nepém bakwānwan, bábhàre ntí chi ndü bebépti menyin ebhen nepém bakwānwan néyan. Ke bo abhen bákà chi berítí menyin bekoño enyīn ene Efónó Bedyere árēm, bábhàre ntí chí ndü menyin ebhen Efónó Bedyere ákónó. ⁶ Mbák mmu abhàré ntí ndü menyin ebhen bakwānwan báyan, eyò étwò yí chí ne newú. Ke mbák mmu abhàré ntí ndü menyin ebhen Efónó Bedyere áyan, Mandem áchyé yí nepém ne kpák. ⁷ Mmu ane akaysi chí menyin ebhen bakwānwan báyan beka achí mūmpap Mandem. Apú septimuet bekoño bebhé Mandem, ne apú kway beka nò wáwák. ⁸ Ne bo abhen bákōnō chí nepém bakwānwan, bápú kway beka menyin ebhen béchyé Mandem manák.

⁹ Ke be bápú koño nepém bakwānwan. Bákōnō chí Efónó Mandem tēndu yí achi ne bhe. Mmu ane Efónó Kristo apu ne yí apú mmu Kristo. ¹⁰ Ke tēndu Kristo achi ne bhe, yē mmuet eyeka agūgū ēti bebú, befónó ebheka bechi nepém, mbōnyune Mandem áká bāchi chak besí bhi. ¹¹ Tēndu Efónó Mandem mmu áká Yesu Kristo áfú ndü newú achi ne bhe, chōn Mandem ankà mmuet eyeka ene égū nkwo émpet émbak nepém ndü betan Efónó Bedyere mmu achi ne bhe.

¹² Bōma, enyīn echí ene sébhónó beka, ke puyē be sebhōn bekoño menyin ebhen bakwānwan báyan beka. ¹³ Mbák mmu ywēka ánkónó menyin ebhen bakwānwan

báyan beka, ágú. Ke mbák mánkoño menyin ebhen Efónó áyan mánka chōn māmboñ nepém. ¹⁴ Yēntiki mmu ane ákōnō Efónó Mandem achí mmó Mandem. ¹⁵ Efónó Mandem áchyé bhe apú kà māmباك basem be māmpet māmboñ béchay. Efónó Mandem ákà māmباك bō Mandem. Ne ndü betan Efónó yēntiki mmu ywēka ábhīnī yí be, “Éta, Étaya!” ¹⁶ Eyò étōñ be mbōñ Efónó Mandem áchem ne bati yeše ne ákà sendīnī be sechi bō Mandem. ¹⁷ Ne tēndu séchí bō Mandem, chōn sémbōñ áfók ane yí ábhàré ntá bōbhi, ne menyin ebhen Mandem ábhàre ntá Kristo. Mbák sénká béchem mmuet ne Kristo ndü esōñōri eyi, chōn sēnchem ne yí ndü keném eki.

Mandem ábhàre keném ntá yeše

¹⁸ Beyīnī besōñōri ebhen séghó néne, bépú yēnyīn ene mmu ákway beyenti ne keném eken Mandem ákà chōn sémbón. ¹⁹ Menyīn ebhen Mandem ághókó menkem ménōñ ne beyā ekwak nywōp enen yí átōñ kroñōñ bo abhen bachi bōbhi. ²⁰ Echí nò mbōnyune Mandem áká be menyīn ebhen yí aghoko mémbák chí ndéndem. Puyē bhō ke béyan bebhak enyu yò. Mandem mmu ághókó bhō ke áká be émbák nò. Ke berí béchí ambi. ²¹ Ne échí be chōn Mandem amfere menyīn ebhen yí ághókó ndü kesem anten menyīn ebhen békà bō mémpós be bō nkwo mémbón mbi bebhōñ keném mbò enyū bō Mandem bábhōñ keném. ²² Sérīnī be menyīn menkem ebhen Mandem ághókó bétōñ mbò ngōré ane ághòk bebe mpok ánōñsi. ²³ Ne puyē chí ndiere menyīn ebhen Mandem ághókó ke béghòk bebe, ménōñ nākò. Besé babhōñ bo Mandem achyé Efónó Bedyere mbò akap ane mbi ané átōñ be chōn sémbōñ keném eken kebhuét ambi, sétōñ nkwo, senōñ nākò be Mandem ansot bese amuet mbò bōbhi. Nò chí be anchye bhese mmuet nkò. ²⁴ Mandem apémé bhese, mpok sébhàka ntí ne yí. Mpok séghò menyīn ebhen sébhàka ntí aré sépú pere rōñ ambi bebhàka ntí are. Agha ákway bebhàka ntí ndu enyīn ene yí ánán ábhónó? ²⁵ Ke mbák sébháká ntí ndü enyīn ene sebhikire ghó, sérōñ ambi menōñ yò ne ekébhéntí.

²⁶ Echí enyumot be ndu sébhíki bhōn betan menikmuet mbò enyu sébhónó beka, Efónó

Bedyere akwak bhese. Yimbɔn anikmaet eti yese ansak nɔkɔ nsók enyu ene échá enyũ mmu anikmaet ne eyonnyu. ²⁷ Ne Mandem mmu arinjí menyin ebhen bechi bhese anti arinjí nkwɔ nkaysi Efónó Bedyere, mbonyune Efónó Bedyere anikmaet eti bo Mandem ke ákoŋo chi nkaysi Mandem.

²⁸ Sérinjí be yɛntiki enyin ene éfákárí ne bhese, Mandem asot yɔ ankɔ bé éntwó ne beri ntá bo abhen bákɔn yi, bo abhen yi ábhinjí bekoŋo nkaysi yi. ²⁹ Echí nɔ mbonyune Mandem anán arinjí nyaka bɔbhi ambi ambi. Ndu echi nɔ, áyap bó nkwɔ bekɔ be mándɔp chi mbɔ Móywi. ³⁰ Ne bo abhen yi áyábhé, abhíinjí bhɔ nkwɔ. Ne akɔ bo abhen yi ábhinjí mámbák chak besí bhi, ne bo abhen yi akɔ mámbák chak, akɔ mámbón mbi bebhak ndũ nebhaet kenókó yi ne yi.

Ekɔn Mandem ne bo abhen bábháré mmu et ne Yesu Kristo

³¹ Chɔn sémpet séndem ntiki enyin echak? Mbák Mandem achi ne bhese, agha ákway menu ne bhese ansot awónem? ³² Mandem abhíkí kem nyaka Móywi be ake bhɔn esonori. Arɔ yi be ankwak bhese mankem. Tɛndu yi áchyé nyaka yi eti yese, sébhíkí ghɔ be chɔn anchye bhese menyin mankem ebhen Efónó Bedyere áchyé? ³³ Agha akway berem be bo abhen Mandem ayabhe be mambak abhi bákwen manyé? Mandem ke akɔ bhɔ mámbák chak. ³⁴ Agha ákway berem be mántémsí bhese? Chí Yesu Kristo mmu ágú nyaka ke Mandem akɔ yi apetnsem ndũ nepém ne achi ebhé awónem eywi, ne sayri sayri, anikmaet eti yese ke? ³⁵ Agha ákway beferé bhese ndũ ekɔn ene Kristo ábhónó ne bhese? Chi nepém enen nétáná ke chi esonori? Chi nenyok enen báchyé bhese ke chi nsay? Chi nchébhé nden ke nepá ane bó bápá bhese ke chi newáy ane bo báyan beway bhese? ³⁶ Echí mbɔ enyũ Ekáti Mandem érém be, “Eti ye, bo báyan beway bhese mpoknkem. Básòt bhese chi mbɔ ághónómén ane báya berɔn beway.”

³⁷ Wáwák! Ndũ menyin ebhen mankem ebhen béfakari ne bhese, Kristo mmu ákónó

bhese áchyé bhese awónem tontó. ³⁸ Ndinjí be yɛnyin épú kway beferé bhese ndũ ekɔn eyi. Newú nepu kway bekɔ nɔ. Séchí chi nepém, ne nepém nepú kway bekɔ nɔ. Bóángel Mandem bápú kway bekɔ nɔ. Menyin ebhen bébhónó betan amfay bépú kway bekɔ nɔ. Menyin ebhen bechi néne, ne ebhen bétwɔ ambi bépú kway bekɔ nɔ. ³⁹ Betantí menyin bépú kway bekɔ nɔ. Yé chí mfay, yé chí mmik ápú kway bekɔ nɔ. Ne ndũ menyin ebhen Mandem ághókó menkem ye émot epu kway beferé bhese ndũ ekɔn ené Mandem ábhónó ne bhese eti enyin ene Acha ywese Yesu Kristo áká ndu bekwak bhese.

9

Mandem ayap nyaka bo Israel be mámbák bɔbhi

¹ Me mmũ Kristo nchí rem chi tetep, mpú sɛnse. Ntí ena nkwó nérém be nchí rem chi tetep, ne Efónó Bedyere árém chí enyumot. ² Basémé aya me anti tontó ne ntí nésɔnori me amem mpoknkem eti bɔmaya, bo Israel, bo etak eya. ³ Yé chí béká newú ka be ntemsi Mandem ambak ne me, ne be yi amfap me ne Kristo mbák eyɔ ékway bekwak bó mánókó Kristo. ⁴ Báchí bo Israel. Bó ke Mandem ásóré be mámbák bɔbhi. Ntá yap ké yi átónó bediéré bhi. Anyũ nku chi ne bhɔ. Ntá yáp ké yi achye bebhé. Bó ké yi atɔnɔ enyũ bo babhɔnɔ bechye yi kenókó ne, ne bó ké yi afyé bariɛp. ⁵ Bó ke báchi bebharébhɔ Abraham ne Áisek ne Jekóp. Ne bábhé Mpɛme Mandem afyé nyaka bariɛp be átò chí etak eyap. Bábhé yi chí ndũ nnerékere wu. Yí Kristo, achí Mandem ne abhɔn betan amfáy menyin mankem. Sémbítí yi mpoknkem. Amen. ⁶ Mpú rem be Mandem anok bebhare bariɛp amen yi afyé nyaka ne bo Israel. Puyé yɛntiki mmu Israel ke achi mmũ Mandem. ⁷ Ne puyé bebharébhɔ Abraham mankem ke bachi bɔbhi tetep. Mandem arɛm nyaka be, “Befuɛt ntá Aisek ké óbhɔn chɔn bebharébhɔ abhen mfyé bariɛp bechye wɔ.” ⁸ Ene étɔn be puyé chí bó abhen bábhé mbɔ yɛntiki mmó achak ke bachi bɔ Mandem. Chí bɔ abhen bábhé bekoŋo bariɛp ami ke Mandem ásóré be báchí bebharébhɔ Abraham tetep. ⁹ Bariɛp Mandem amɔ ntá Abraham achí nyaka

βε, “Nkúbhé mpok ane mmíé mbure, chəŋ mpɛtnsem, ne Sará ambé mómbakanem.”
 10 Mandem abhiki fyε bariεp chi ndiere ne Abraham, ke ne Rebéka nkwo mpok yi achi nyaka ne meniε befak ebhen chi mbi ywεε Aisek afyé, 11 yěndu bə bábhuεt nyaka amem meniε, kekə yě bebú ne yě beri, ndu betəŋ be Mandem áyap mmu chi bekoŋo nkaysi ane yi ábhónó. Mandem apu yap mmu bekoŋo berítí menyih ebhi. Ayap mmu chi bekoŋo nebhiŋi ane yí ábhíŋi yi. 12 Mandem ághátí Rebéka be, “Chəŋ mǎmbi ántók ane mónkwen.” 13 Echi mbə enyū Ekáti Mandem érəm be Mandem arem nyaka be, “Nkəŋ Jekóp, ke mpap Isau.”

14 Ndu echi nə, chəŋ séndem be yi? Bé Mandem apu chak ndū menyih ebhen yi ákə ke? Wáwák! 15 Arem nyaka ntá Moses be, “Nchí ghə ntínso ne mmu ane méyay beghə yi ntínso, ntəŋ berínti ntá ane méyay betəŋ berínti.” 16 Echi ye be Mandem apu yap mmu chi bekoŋo nkaysi bakwāŋwāŋ, ne puyě chi bekoŋo betəŋ ebhen mmu afyé bekə betik. Ayap mmu chi ndu ághə yi ntínso. 17 Ekáti Mandem érəm be Mandem árem nyaka ntá Mfo Ijip be, “Nkə wə ómbák Mfo be ntón betəŋ ebha wə amuεt enyu ene mmik nkem ághok chəŋ éti ya.” 18 Eyə étón ye be, Mandem ághə ntínso ne yě agha ane yi áyàn beghə yi ntínso, angwót ntí ne mu ane yi áyàn begwot ntí eni.

Mpokófu Mandem ábenti ne mpokófu ághə ntínso

19 Mmū ákway ye bebhep be, “Těndu Mandem áyap mbə enyū nchí rem ne, ndaká yí yi áji ye bho? Neyap ane yi áyap bho apu təŋ be mmu ákə chi enyih ene Mandem ásət betəŋ ebhi bekə mmu ankə?” 20 Ke wə nkwá, óchí agha bekem epúítí ne Mandem? Enyih ene ngoko-bete ásóré ntəp aní ékway berem ntá ngoko beté ntəp be, “Ndaká yí óghókó me chi enyu ene ke?” 21 Ngoko beté ntəp ábhíki bəŋ betəŋ amfay ntəp ndu bekə mbə enyū yi akəŋə ne ntəp ane yi aghoko? Apú kway menyəbheri ntəp ansət mbək aní ete ené bábhuεre nyánjá ndū bepa, ansət ntəp áchák ani ete ene bákə menyih ne yə manywəp ankem-ε? 22 Echi enyumət ne enyih ene

Mandem ákə. Ayàn nyaka be bə mándíŋi be yi ábè nti mpok bo bákú bebú ne be ábhəŋ betəŋ bétémsi bə bebú. Ke abhəŋ beyá ekébhéntí ne bo abhen yi aghoko. 23 Mandem ákə nyaka nə betəŋ enyū yi ábhónó beyá keném ne enyū áchye bhεε mbək keném eki. Atóŋtí nyaka bhεε ambi be sémbón mbi bechwe ndū nebhuεt kenókó yi. 24 Ne séchí bo abhen Mandem ábhíŋi. Abhíŋi bho, puyě chi ndiere bo Israel ke abhen bápú bo Israel nkwo. 25 Echi mbə enyu ekáti ndemekepínti Hoseya érəm be Mandem arem nyaka be, “Bo abhen bapu nyaka ‘Bəbha’ chəŋ mbiŋi bho be bəbha. Ne abhen mbíki kəŋ nyaka, chəŋ mbiŋi bho be ‘Abhen ekəŋ.’ 26 Ne nkúbhé nebhuεt ane ngati nyaka bho be, ‘Bə bápú bəbha’, aré chəŋ Me Mandem mmu nchí nepém ndem be, ‘Báchi bəbha.’ ” 27 Aisáya ndemekepínti Mandem arem nyaka éti bo Israel be, “Yěndu bo Israel baya mbə ésiεp ene echi angəkə manyu, Mandem ápeme chəŋ chi báru bhap. 28 Chəŋ Mandem antwó, antán bo fá amik, yi ke chəŋti mpok, ndak amay.” 29 Ne mbə enyu Aisáya areme nyaka be chəŋ emfakari, “Mbə Mandem Acha betəŋ menkem abhíki naŋa rə nyaka mbək bho amem manéréket ayεε mbə sémay mankem mbə bə Sódóm ne abhen Gomóra.”

Bo Israel bábhíki noko nyaka Mbok Ndíndí

30 Chəŋ séndem be yi éti barak ane? Enyih ene sérəm chi be bo abhen bápú bo Israel, bábhíki fyε nyaka betəŋ ndu beyəŋ mbi bebhak chak besí Mandem. Yě nə, bábhak chak besí Mandem befuet ndū neka enen bábhónó ne Yesu. 31 Ke bo Israel, bo báfyé nyaka betəŋ ndu bebhuεre bebhé, be mámbák chak besí Mandem, bekə nə eyə ébhak chi ndéndem. 32 Eyə ébhak chi ndéndem ndaká yí? Nti achi nyaka be bə bákú nyaka berítí menyih ndu menu bebhak chak besí Mandem, ekə bə kebəŋ neka ne Mandem be yi ankə bə mambak chak. Echi nyaka mbə be bo Israel báchíŋtí nekwén ndū ntay enen nekwáy bekə mmu ankwen. 33 Echi mbə enyū Ekáti Mandem érəm be Mandem arem nyaka be, “Ghó

ká, nchí bhæere ntay etək Síon enen nékà chəŋ bo máncħĩntí nekwen. Ntay enə chi setárebhé esen sékà bo máncwən ěti yi. Ke mmu ane ánókó yi, apú bhəŋ chəŋ ntíanwóp.”

10

¹ Bǝma, enyih ene mǝyan ne nti ena nenkem, nník nəkə mmæet ěti bo etək Israel chi be Mandem ampeme bhə. ² Nchí kway bete bhə ntísie be bə báfyè betan bekoŋo Mandem, ke bábhíkí riŋi mbəŋ mbi ane tetep. ³ Bábhíkí riŋi enyu Mandem ákà bo mámbák chak besí bhi. Mánù chi beka wap mbi ane bə babhak chak besí bhi. Ęka bábhíkí ka mbi ane yi ákà bo mambak chak besí bhi. ⁴ Kristo áka be bebhé ebhen Mandem áchyè nyaka ntá Moses bekepere bhəŋ betan, bé yěntiki mmu ane ánókó enyih ene Kristo akə ntá yi ámbák chak besí Mandem.

Mandem əpeme yěntiki mmu ane ánókó Yesu

⁵ Moses asih nyaka be mmu ane áyàn bebħere bebhé Mandem be ambak chak abhəŋ bebħere bebhé menkem ke ambəŋ nepém. ⁶ Ke enyih ene Ękati Mandem érəm ěti enyū mmu ane ábhək chak besí Mandem ndū yi ásíkí nti ne Yesu chi be, “Ké bhép mmæet be, ‘Chəŋ agha ankó amfay?’ ” [Nə chi be mmu abhəŋ chəŋ beko amfay, ansət Kristo, ansep fá amik ne yi.] ⁷ Ké bhép ye mmæet be, “Chəŋ agha ansep amik ndu etəkó bawú?” [Nə chi be, “Mmu abhəŋ chəŋ besep andək amik ndū etəkó bawú beka Kristo ampətnsem ndū nepém.”] ⁸ Ękati Mandem érəm chi be Ęyəŋ Mandem chi enyih ene bákway berih. Chi enyih ene mánán bǝrémé ne echi amem bati yeka. Bákway menoko yə ndu yə echi amem manyu yeka ne chi nkúbhé Ęyəŋ ére ke séghati bho. ⁹ Mbənyune mbák mmu andem kponorəŋ be Yesu achi Acha, ne anoko amem nti eni be Mandem akə nyaka yi áfú ndū nɛwú apətnsem ndū nepém, Mandem əpeme yi. ¹⁰ Echi nə mbənyune, mmu ane ánókó Yesu Kristo ne nti eni, Mandem ákà yi ámbák chak besí bhi. Ne mbák ándem kponorəŋ be Yesu Kristo achi Acha, Mandem əpeme yi. ¹¹ Echi mbə enyu Ękati Mandem érəm

be, “Apú rə yě mmu ane ánókó yi ambəŋ ntíanwóp.” ¹² Yě mmu achi chi mmu Israel, ye apú mmu Israel, ewupsi épú aré. Nkúbhé Acha áre amət ke achi Acha bə mankem. Ne yi áchyè beyǎ áfók ntá yěntiki mmu ane ánikmæet ntá yi. ¹³ Ęchi mbə enyū Ękati Mandem érəm be, “Yě agha ane ánikmæet ntá Mandem Acha be ankwak yi, Mandem əpeme yi.”

¹⁴ Ke ná bo bákway menikmæet ntá mmu ane bó bábhíkí noko? Ne ná bákway menoko mmū ane babhikire ghók ěti yi? Ne ná bə bákway beghok ěti mmu wu mbák yě mmu abhíkí ghati bhə menyih ěti yi? ¹⁵ Ne ná bo bákway beghati Mbok Ndíndí mbák bábhíkí to bhə? Echi mbə enyū Ękati Mandem érəm be, “Maŋák áya ěti bo abhen bekek ebhap bəpəkə bə be mándək mángati bho Mbok Ndíndí!” ¹⁶ Ke puyě bə mankem abhen bǝghókó Mbok Ndíndí ke báká yó. Ęchi mbə enyū Aisáya areme be, “Acha, agha ánókó enyih ene séghati bhə?” ¹⁷ Echi ye be mmu ághok ke anoko, ne mpok bǝghati bho ěti Kristo, bo bǝghək Mbok Ndíndí.

¹⁸ Ke mbəŋ enyih bebħep. Bo Israel, bábhíkí re ghók Mbok Ndíndí ěti Kristo ke? Bǝghok. Echi mbə enyū Ękati Mandem érəm be, “Ęyəŋ ene básóre bəghati bhə mbok, ékə eghaka yěntiki nebħæet fá amik, yě chí ndū bebħak ebhen bésábhé nekə tontó.” ¹⁹ Ke nchí bhəp be, bo Israel bábhíkí jwi nyaka mmem ke? Bájwimem mbənyune Mandem árəm mbə enyū Moses ásih be, “Chəŋ nkə mámbəŋ mpabhamik ne bo abhen bábhíkí bhəŋ etək. Chəŋ nkə bati ámbə be amem ěti bə betək bechak abhen bachi bechihntí bho.” ²⁰ Ne Aisáya arem nyaka nkəwə kebħəŋ becháy be, Mandem arem be, “Bo abhen bápú yan nyaka me bǝghó me. Ntəŋ mmæet ntá bo abhen bápú bhəp me.” ²¹ Ke ěti bo Israel, Mandem arem be, “Nywəp nenkem, nsá amə, nník nəkə mmæet be mámpətnsem ntá ya, ke bə bátəŋ chi netananti. Bəbhen bákà chi eyap enyu.”

11

Mandem əghə bo Israel ntinso

¹ Nchí bhep ye be Mandem aguer bo Israel ebhi ke? Wáwák! Membõn nchí mmu Israel ne ebhárémõ Abraham ne mfũ ndũ nneréket amõt ane Benjamin achí chi-mbi. ² Mandem abhíkí guer bõbhi abhen yi áyábhé te ndũ nebhõnet ebhi. Bãbhíkí rĩnĩ enyĩn ene Ekáti Mandem érèm ãti ndemekerĩnti Eláija ndu yi ághàti nyaka Mandem menyĩn, anji nõkõ bo Israel? Yi årèm nyaka be, ³ “Acha, bo abhen báwáy baremé kerĩnti bhe ne mámokoti bebhak ebhen séchyè wõ akap. Me awánti ke ndóbhé ne báyan beway me nkwo.” ⁴ Mandem akémé nyaka yi be yi? Akeme yi be, “Mbáré bo nka tándrámtõ (7000) abhen bãbhíkí nĩkmuet ntá mandem nsé ane bãbhĩnĩ be Bál.” ⁵ Echi enyumõt echõn. Bãru bo bachi ndũ nkwo bo Israel abhen Mandem áyábhé ãti berĩndu ebhi. ⁶ Ne mbák ayap bhõ chi ãti berĩndu ebhi, nõ chi be, abhíkí yap bhõ ãti enyĩn ene bõ bákú. Mbõ ayap bhõ chi ãti enyĩn ene bákú, mbõ épú be àkù bõ berĩ ndéndem.

⁷ Eyo éghàti bhese be yi? Chí bé bo Israel bãbhíkí ghõ nyaka enyĩn ene bõ báyan. Bãru bho abhen Mandem áyábhé ke bághõ nyaka yo. Mbák chí báchák, bágwõt nyaka bati yap amem ⁸ mbõ enyũ Ekáti Mandem érèm be, “Mandem ákù bõ báké rĩnĩ enyĩn, áchye bhõ amík ane ápú ghõ mban, ne batú ane apu ghok mban, ne nõ ke bõ bachi kpate echõn.” ⁹ Debhít nkwo árem nyaka be, “Menyĩnĩnyie bhap mémbák nta ene ékèm bõ, mémbak enyĩn ene ékù mándĩnĩ nekwén enen bákwéné, be Mandem ántémsí bhõ. ¹⁰ Eri be amík ágiri bhõ be báké ghõ mban, ne bé esõrõri ényíré bhõ amík mpoknkem.”

¹¹ Mpet nchí bhep ye be, mpok bo Israel báchĩnti nekwén, bákwen ndak ámay ke? Wáwák! Ke ãti bebú bhap, bo abhen bápú bo Israel, bãbhõn mbi ane Mandem ápeme bhõ. Mandem akù nõ be bo Israel mámbõn mpabhamík ne bo abhen bápú bo Israel, bé Mandem ampeme bhõ bo Israel nkwo. ¹² Tëndu bebú bo Israel békú Mandem áyééré bo abhen bápú bo Israel, ne tëndu bo Israel bákwené bekw enyĩn ene Mandem áyan nyaka be mánkù, eyõ ékú Mandem ayet bo bachak tontó. Chõn Mandem apú chye

mbõn beyã áfók ane áyá áchá ntá bo bachak mpok ane bo Israel mankem bápetsen ntá yi ke?

Enyu Mandem ápémé bo abhen bápú bo Israel

¹³ Néne, nchí rem ntá yeka bo bápú bo Israel, tëndu nchí mũnto ntá yeka, bé mpú sõt betik ebha mbõ ndaká ntok, ¹⁴ ndu nchí yan be bõ etok eya mámbõn mpabhamík, mányan bebhak mbõ bhe. Eyo ékwáy bekw be mbak eyap mántĩknsem ndũ bebú bhap be Mandem ámpémé bhó. ¹⁵ Tëndu negúép ane Mandem ágúebhé bo Israel ebhi ákú be bo abhen bápú bo Israel mámbõn mbi bebhak ndũ kemure ne Mandem, mpok Mandem apet asõre bo Israel amuet, chõn eyõ énkwak ná? Chõn énkù be bawú mámpetsen ndũ nepém ke? ¹⁶ Mbák mánkú bret, mánychyé ane báyámbi bákú ntá Mandem, nõ bret achak nkem achi bret Mandem nkwo. Ne mbák bakanjánok achi ntá Mandem, nõ batábhénok eyõ nkwo achi chi ayi.

¹⁷ Mbák mámkpót mbak batap enok ólif mámfere ndũ enok ene bápí, mánsõt ye batap enok ólif ene bãbhíkí pi mambat ambi-enok ene bápí, nõ nenyíe batap ane bãbháré néfũ chi ndũ enok ene bápí. Bo Israel abhen bápú bo Israel báchí mbõ batap enok ene bãbhíkí pi. ¹⁸ Báké yon ye mmuet ne bo abhen bachi mbõ batábhénok ane bákpót báguébhé ebhi. Mbák báyon mmuet, báké ghokontik be puyè be ke bákémé bakan enok. Bakan énak ke ákémé bhe tëndu bãchi chi batábhé enok. ¹⁹ Bákway berem be, “Mandem aféré nyaka mbak batábhénok be ambat bhese ndu enok.” ²⁰ Echi tetep. Mandem aféré nyaka batap enok mbõnyune bãbhíkí noko Mbok Ndĩndí ãti Yesu Kristo. Mbák chí be bho bápú bo Israel, bãchi batábhénok chí ãti bãbhõnõ neka ne Yesu Kristo. Báké yon ye mmuet. Cháy ká Mandem. ²¹ Bák ká nõ mbõnyune tëndu Mandem aféré nyaka mbõn batábhénok ene bapi, chõn amfere be bho bãbhárébhat nkwo mbák bãbhíkí noko.

²² Ghõ yeka ndũ Mandem are bhõn berĩnti ne ndũ yi achi kíkírik nkwo ne bo. Achí

kíkírík ne bo abhen bákwéné ndü bebá. Ke ntá yeka, ätön berinti mbák mändök ambi bekü mbö enyü yi áyàn. Mbák épú nò, äkpat be nkwo amferé ndü enök. ²³ Ne mbák bo Israel mángúpsí bati yap mánoko Mbok Ndíndí äti Yesu, Mandem äsòt bho ankü be mámpet mambak batábhénök ene bapí. Yi abhön betan bekü nò. ²⁴ Mbák Mandem aféré be bo abhen bápú bo Israel ndü enök ólif ene bábhíki pí abhat ndü ene bápí, mbák yi äkway bekü enyü mbö eyò, nò echi mandú enyü ntá yi bekeme bo Israel ndü nebhæet ane achi nyaka awap, tëndu bò ke bachi mböñ batap enök ólif ene bapí.

Mandem äghò bö mankem ntínso

²⁵ Böma, mëyan mändiní enyü ene echi bhésé bhésé keka mánkaysi be bábhön beyä kebon. Echi be bo Israel abhen bágwóré nyaka bati yap bápú gwot chön yò mpoknkem. Ebhak chön chi kpate beghaka mpok ane mpäy bo abhen bápú bo Israel, abhen Mandem áyábhé, mánoko.

²⁶ Enán émfákári enyu eyò, Mandem äpeme bo Israel mankem. Echi mbö enyü Ekáti Mandem érem be, “Chön mmu amfú etök Síon ane äferé bo Mandem ndü esönöri. Chön yi amferé epin bébyak Mandem amæet bebharébhö Jekóp.”

²⁷ “Mpok mféré bebá bhap, chön ene embak mbö enyü nyú nyaka nku ne bhö.”

²⁸ Bo Israel bachi bömpap Mandem mbönyune bábhíki noko Mbok Ndíndí äti Yesu Kristo. Efakari nò äti yeka bo bápú bo Israel be mbi ámbák Mandem ámpémé bhe. Ke bo Israel báchi mamæere Mandem mbönyune yi anán ayap nyaka bhö äti bachímbi bhap. ²⁹ Echi nò mbönyune mbák Mandem ayap mmu ne ayet yi, apú pere wupsi ntí eni ne mmu wu. ³⁰ Ndü mpok ane áfæéré ansem, be bho bápú bo Israel bátàn nyaka ntí ne Mandem, ke néne, Mandem äghò bhe ntínso äti netanjánti bo Israel.

³¹ Enyumot ke echi be néne, bo Israel bátàn ntí ne Mandem be nkúbhé mbö enyü yi äghò bhe ntínso, ángó bó nkwo ntínso.

³² Mandem aró bo mankem mánchwe ndü

kenön äti netanjánti enap be yi angö bhö mankem ntínso.

Sémbíti Mandem

³³ Ghó ká, Mandem achik achá! Nerinjíndak eni neyä néchá, ne arinjí yéntiki enyü. Yë mmu apu kway beriní enyü nkaysi ayi áchí Yë mmu apu riní enyü yi ákà menyü.

³⁴ “Agha arinjí enyü ene Acha ákaysi? Agha ánán áchí nchye maníé ntá yi?” *

³⁵ “Agha ánán áchyé Mandem enyü ené yi áyàn Mandem ankeme yi yò?”

³⁶ Yi ke aghoko menyü menkem ne menyü menkem bechi chi ndü betan ebhi, ne menyü menkem bechi chi ndü bechye yi kenókö. Sénchíe yi kenókö mpoknkem. Amen.

12

Müñkwö abhön bechye mmæet ntá Mandem

¹ Böma, ndu echi mbö enyü nchí rem nökò, ne äti ntínso Mandem ne bhese, nchí kwen be bekak berem be mánchye mmæet eyeka enkem ntá yi mbö akap ane achi nepém, ne nyáná, ne ane yi akönö. Eyò ke echi esayri mbi bechye Mandem kenókö. ² Bäcké konö ekakánekö ené bö mmik. Dó ká Mandem ángúpsí nepém eneka. Akà nò ndu áchyé bhe nkaysi nkò. Eyò ékà mändiní enyü ene Mandem áyàn. Yó éri, yó ke échyé yi manák, ne yó ke éri échá ndü yéntiki mbi.

³ Äti berindu ebhen Mandem átónó me, nchí rem ntá yeka mankem be yë mmu ake sot mmæet yi mbö be achá enyü mmu yi achi. Ke ámbön chi nkaysi ane achi chak äti enyu ene yi achi, békónó ení neka enen Mandem áchyé yi. ⁴ Echi nkúbhé mbö mmæet nkwa ane achi amot, yë nò, abhön beyä bepókómæet ne yéntiki epókómæet ebhön ebhi betik. ⁵ Enyu eyò ke echi ne bhese. Yëndu séyá, séchí mbö mmæet amot mbönyune séchem mmæet ne Kristo. Yéntiki mmu achi ne bati nkúbhé mbö enyü yéntiki epókómæet echi ne bechak. ⁶ Mandem achyé yéntiki mmu yese ayi akap bekonö berindu ebhi ne bhese. Yéntiki mmu ánkü ye ebhi betik ne aywi akap. Mbák Mandem achyé

* **11:34** Echi mbö enyu básinjí amem ekáti Aisáya 40.13 ne amem Job 41.3.

mmu akap berem kepinti mmu wu abhəŋ beka nə bekoŋo enyu ene yi anoko Mandem. ⁷ Mbák Mandem achyé mmu akap bekwak bho, ánkwak bho. Mbák chí akap betəŋ bho, ántəŋ bho. ⁸ Mbák mmu abhəŋ chí akap befyə bo nti, eri yi anka nə. Mbák mmu ábhəŋ akap bechye bo menyin, ánkə nə ne awó fúú. Ne mmü ane ábhəŋó akap bebhak münti, ánkém bo abhen bachi anten yi sayri. Ne mmü ane ábhəŋó akap betəŋ bo berinti, ánká nə ne maŋák.

⁹ Kəŋ ka bati ne ekəŋ ené tetep. Pap ka barak abúabə. Kém ká sayri yəntiki eríti enyih. ¹⁰ Kəŋ ka bati mbə bə nnereket Mandem. Bəŋ ká beyá ekwak ndu bechye bati kenókó. ¹¹ Fíé ká betəŋ ndu beka betik, báké bhak babhət. Kə ka betik Yesu Acha ne bati ayeka ankem. ¹² Bəŋ ká maŋák ndü menyin ebhen bábháká nti aré be Mandem anka ntá yeka. Bəŋ ká ekébhénti ndü mpok esəŋəri. Ník nókó ká mmuet mpoknkem. ¹³ Kwak nókó ká bo Mandem abhen eyap épú, mäsnyepti nəkə mankə amem beket ebheka sayri.

¹⁴ Mbák bo báchyè wə esəŋəri eti əhí nkoŋo Yesu, níkmuet be Mandem anjet bhə. Ké rem be eyak embak ne bhə. Ník chí mmuet be Mandem anjet bhə. ¹⁵ Nák ka ne bo abhen bábhəŋó maŋák. Dí ká ne abhén bachi ndü nedí kebə. ¹⁶ Bák ká eyəŋ émət ne bati. Báké yoŋ mmuet, fyé ka mmuet ne yé chí bo abhen bápú yənyin. Báké kaysi be bəriŋi yəntiki enyih.

¹⁷ Báké kemə bebú amfay bebú. Káysi nókó ká beka chí menyin ebhen beri besí bo mankem. ¹⁸ Yəntiki mmu ywəka abhəŋ beka yəntiki enyih ene yi ákway beka be ambak kpák ne bo mankem mpoknkem. ¹⁹ Abhen ekəŋ, yé mmu ywəka áké kemə kémbé. Də ká Mandem antemsi mmu ane áká nti bebú mbənyune Ekáti Mandem érəm be Mandem arem be, “Me ke mbəŋó békéme kémbé. Me ke nchí kap mmu ndü enyih ene yi áká.” ²⁰ Enyih ene bábhəŋó beka chí bekoŋo enyih ene Ekáti Mandem érəm be, “Mbák nsay ánu mümpap aywe, chye yi nenyíé. Mbák manyiep ákwak yi, chye yi manyiep ányú. Mbák bákə nə, ébhak mbə be bătò kefikisi ngó anti mümpap aywe, ne eyə ékə mümpap ámbəŋ ntiánwəp.” ²¹ Báké

rə barak abúabə ambəŋ betəŋ amfay yeka. Kə nókó ká chí beri be, mambəŋ betəŋ amfay barak abúabə.

13

Yəntiki münkwə abhəŋ beghok böbati bhi

¹ Yəntiki mmu yeka abhəŋ beghok böbati mbənyune Mandem ke áyap mmu ane ákém etək ne yi ke afyé abhen bachi néne. ² Ndü échí nə, mmü ane átəŋti ne böbati átəŋti ne bo abhen Mandem afyé be mankem etək. Bo abhen bákə nə bábhəŋi chí ntemsi amuet. ³ Mmu ane ákə beri ábhíki bhəŋ becháy böbati. Bo abhen bákə bebépti menyin bábhəŋ bebhəŋ becháy. Mbák syəŋ be áké bhəŋ becháy ne böbati, bák mmü ane ákə menyin ebhen bechi chak. Mbák əkə nə, böbati bábhəŋ maŋák ne wə. ⁴ Münti etək ákə chí betik Mandem ndu bekwak bhe. Ke mbák əkə bebépti menyin, əbhəŋ bechay yi mbənyune betəŋ ebhen yi ábhəŋó bəpú ndéndem. Mandem achyé yi betəŋ chí be antemsi nəkə bo abhen bákə bebépti menyin. ⁵ Mmu abhəŋ ye besəpti mmuet ntá böbati. Ne mmu áké kə nə chí ndu áchay be Mandem ake kə bo mántemsi yi. Nti achak achi be nti mmu néghəti yi be eri beka nə.

⁶ Chí eti yə ke báchyè nkwo nkábhénti. Böbati bákə chí betik Mandem ndü yəntiki enyih ene bə bábhəŋó beka. ⁷ Chié yé ka yəntiki münti enyih ene bábhəŋó bechye yi. Mbák chí nkábhénti ke mmu ábhəŋó bechye, ányché. Mbák chí nkáp ane mmu ábhəŋó bechye ndü menyin ebhen yi ábhəŋó, ánkə nə. Mbák mmu abhəŋ besəpti mmuet ntá achak, ánsépti mmuet ntá yi. Ne mbák mmu abhəŋ bechye kenókó ntá achak, ányché yi kenókó.

Bənkwo bákəŋ bati

⁸ Báké kem mmu barem ke kwə. Barəm amen bábhəŋó berəŋ ambə bekem bo chí amen bekoŋ bə. Mmu ane ákəŋ bo ábhəre bebhé Mandem menkem. ⁹ Bebhé Mandem bərəm be, “Ŋké kwən berwəp” ne, “Ŋké way mmu” ne, “Ŋké ghep aghəp” ne, “Ŋké fyə amík ndü enyihí mmu achak.” Ebhé émət épókó ebhen menkem ne bechak nkwo. Ne ebhé eyə érəm be, “Kəŋ nti nkwa mbə mmuet eyə.” ¹⁰ Mmü ane ákəŋ bo apú kə bhə bebú.

Enyu eyo ke echi be bekəŋ bo chi bebhæere bebhé menkem.

¹¹ Ndu berəŋ ambi, bəriŋi mpok ane sechi aré néne. Mpok ménéme ndü kenó akway mbənyune mpok ane Mandem ánaŋa bereme bhesse achí kekwoť néne achá mpok ane sébho nyaka menoko Yesu Kristo. ¹² Beti ménaŋ bəfæť, ne nywəp nebhə beyi. Séndó ye menyin ebhen bo bákə amem ejuri, sénsot menyiní nenu ebhen sébhəŋó menu ne bhə ne nywəp ámfay mbə bo abhen mánaŋ báfú ndü ejuri. ¹³ Sémbóŋ erítí ekakáneko mbə bo abhen bákə ne nywəp ámfay. Séké chwe ndü bepă ebhen bo mányù mmém mánkwen, ne mámbə barak épúsi. Ne séké fye mmæť ndü baraká kebħære ne barak épusi achak. Séké chwe ndü bétáná, ne mpabhamík. ¹⁴ Ke dō ká Yesu Kristo Acha ámbəŋ betəŋ ndü nepém eneka enyu ené bo báyiŋi bhe mándiní enyu mmu yi achi mbənyu bayiní mmu mandiní nden ane yi afyé amæť. Ne báké chye mbi ntá bepă menyin ebhen nepém nkwanŋwan nénwaka be bo mánkə.

14

Bənkwo báké byak ne báké ji batí

¹ Sot ka bənkwo abhen bábħíkire sene ndü baraká Mandem amæť. Ke báké kém epúťí ne bhə řti ayap nkaysi. ² Sénsot ndaká nenyie menyie. Mmü amot akway menoko be yěntiki enyin řri menyie. Achák ane ábhíkí sene ndü baraká Mandem andem be yí ányie chi nenyié enen bákwanjá. ³ Mmu ane ányie yěntiki enyin áké byak ane apu nyie mbək menyin. Ne mmü ane apu nyie mbək menyin áké ji ane ányie yěntiki enyin mbənyune Mandem aka yi. ⁴ Ůchí agha beji mməbetok mūchak? Mmu ane akway berem be mməbetok kə sayri, ne yě chi ebúbə, chí chi-betik aywi. Mmə betok apú kwen mbənyune Acha abhəŋ betəŋ bekə yi ánté sené.

⁵ Mbək bo básot mbək manywəp be acha achak. Bachak básot manywəp ankem be achi enyumót. Řri mbəŋ mmu angə be enyin ene yi ákaysi amem nti eni echi chak. ⁶ Bo abhen básot mbək manywəp be acha achak bákə nə chi bechye Acha kenókó. Mmü ane ányie yěntiki enyin ákə nə chi bechye

Acha kenókó, řendu áchyè Mandem bakak ke anyie yə. Ne mmu ane apu nyie yěntiki enyin ákə nə chi ndu áyan bechye Acha kenókó nkwo ne áchyè bakak ntá Mandem.

⁷ Yě mmu apú nepém be achi ndü mmæť yi. Ne yě mmu apú gu be achi ndü mmæť yi.

⁸ Mbák séchí nepém, chi be sénchíe Mandem kenókó. Ne mbák ségù, ségù chi be sénchíe Mandem kenókó. Ndü echi nə, ye séchí chí nepém, ye ségù gu, séchí chí awə Mandem.

⁹ Řtiyo ké Kristo ágú, ápétnsem ndü nepém be ambak Acha ntá bo abhen báchí nepém ne abhen bágú. ¹⁰ Ndu echi nə, ndaká yí řji nti mūnkwo řti menyin ebhen yi ákə? Yě chí wə nkwo, ndaká yí óbyək nti mūnkwo

ndü yi ábhíkí ka bekə yěntiki enyin ene ókə? Chəŋ bese mankem sente ndü manyé besí Mandem. ¹¹ Řchí mbə enyü Ekáti Mandem řrem be, “Acha árem be,

‘Nkúbhé mbə enyu echi tetep be nchí nepém, enyu eyo ke echi tetep

be yěntiki mmu abhəŋ betep mánén besí bha.

Ne yěntiki mmu abhəŋ berem ne nnyu ywi be, Me Nchí Mandem.’ ”

¹² Řchi ye be yěntiki mmu abhəŋ betep besí Mandem andem yěntiki enyin ene yi ákə.

Mūnkwo akə kə nti ankwen ndü bebú

¹³ Séké pere ji ye batí bənkwo, ke enyin ene řri chí be bákə kə yěnyin ene ekway bekə nti mūnkwo ankwen ndü bebú. ¹⁴ Ndü bəchéme mmæť ne Yesu Acha, membəŋ ndiní sayri be yě nenyié nepú enen nepu pépép besí Mandem. Ke mbák mmu ánkaysí be mbək nenyié nepu pépép, nə nepú bhak pépép ntá yi. ¹⁵ Mbák enyü enyin ene wə ónyie échyè nti mūnkwo esəŋəri, nə řpú pere kə menyin ne ekəŋ. Ůké rə enyü nenyié enen ónyie néntwó ne ménémé ntá nti mūnkwo mbənyune Kristo agu nyaka řti yi nkwo. ¹⁶ Ůké rə be enyin ene ókaysí be řri éndóp chí enyin ene bo básot berem ebúbə řti ye. ¹⁷ Nném enyin ntá bo abhen Mandem achi Mfə wap puyě chí nenyié menyie ne mmem menyu. Nném enyin chí bebhak chak besí Mandem, ne bebhak kpák ne batí, ne bebhəŋ maŋák amen Řfəŋó Bedyere áchyè. ¹⁸ Mbák mmu ákə betikí Kristo enyü eyo, Mandem ábhəŋ maŋák ne yi, ne bo

bárèm be yi àkù sayri. ¹⁹ Èri ye be sémfyé betan ndu bekù menyin ebhen békù sémbák kpák ne bati, ne be sémfyé betan bekù menyin ebhen békwák bati bõnkwo mango ndu neka enen bábhõjõ ne Mandem. ²⁰ Æké chõnti betik Mandem ãti nenyié. Yëntiki nenyié chi enyìn ene bo bákway menyie. Ke epu chak mbák ónyie menyin ebhen békù bati bõnkwo mãnkwen ndũ bebú. ²¹ Echi chak be óké nyie nnya, ne be óndó menyu mmém, ne be óndo bekù yëntiki enyũ enyìn ene ekway bekù nti mũnkwo ánkwen ndũ bebú. ²² Enyìn ene ókáysi ãti barak ane, dõ yõ ãnjĩjí chí wõ ne Mandem. Èri echa ntá mmu ane árinjí be enyìn ene yi ákù echi chak, ne nti eni nepu sõjõri yi amem ãti enyìn eyõ. ²³ Mbák mmu amákati nenyié enen yi áyàn menyie, yé nõ, andak ambi anyié nõ, nõ abhõj bekwené besí Mandem ne nti be anyie nenyié enen yi ábhíkí noko be echi chak be yi anyié. Mbák mmu ákù enyìn ene yi anoko be epu chak, nõ ákù bebú.

15

Bõnkwo mãnkù menyin ebhen bedi sayri nta bõ bachak

¹ Bese bho séséné ndũ neka enese, sébhõj bekwak nõkõ bo abhen bábhíkire sene ndũ neka enap ne Mandem. Séké kù nõkõ chi ndiere menyin ebhen béchye mmuet eyese mañák. ² Yëntiki mmũ ywese abhõj bekù enyìn ene ékù bõnkwo mámbõj mañák ndũ bekwak bhõ be mángõ ndũ neka enen bábhõjõ ne Mandem. ³ Kristo abhíkí kù nyaka chi menyin ebhen béchye yimbõj mañák. Ke éfákári ne yi mbõ enyũ Ekáti Mandem érem be, “Nsok ene bo abhen básõkõti nyaka wõ ékwen me amuet.” ⁴ Yëntiki enyìn ene echi amem Ekáti Mandem básin yõ chí ndũ betõj bese menyin ãti Mandem be sémbõj ekébhéntí ne be mémfyé * bhese nti. Eyõ enkù ye sémbaka nti be chõj bariep Mandem amfú tetep. ⁵ Mënikmuet be Mandem mmu áchyè ekébhéntí ne afyé bho nti, ánkwák be mãmbak eyõj émõt ne bati bekojõ erin ené Yesu Kristo áró, ⁶ bé bẽ mankem mãnchyé nõkõ kenókõ ne

eyõj émõt ntá Mandem mmu áchí chi Yesu Kristo Acha ywese.

Mbok Ndindí achi ntá bõ mankem

⁷ Sõt nõkõ yé ka yëntiki nti mũnkwo nkúbhé mbõ enyũ Kristo ásóré bhe. Eyõ ékù bo mãnchyé Mandem kenókõ. ⁸ Nchí ghati bhe be Kristo ákù nyaka mmuet eyi mübetok ntá bo Israel ndu betõj bhõ be Mandem ábhure bariep ami amen yi afyé nyaka ne bachimbí bhap. ⁹ Akù mmuet yi mmõbetok be bo abhen bápú bo Israel mãnchyé nõkõ Mandem kenókõ mbõnyune yi ághó bhõ ntínso. Echi mbõ enyu Ekáti Mandem érem be,

“Ndu échí nõ, chõj ndem ye

néntí bo abhen bápú bo Israel be, wõ õchí Mandem.

Chõj nkway nõkõ bakwáy ndu bébítí wõ.”

¹⁰ Ekáti Mandem epet érem ndũ nebhuet achak be,

“Bẽ bhõ bápú bo Israel, ñák ka ne bo Mandem”,

¹¹ ne ndũ nebhuet achak amem Ekáti Mandem yõ épét érem be,

“Bẽ mankem abhén bápú bo Israel, bítí nõkõ ka Acha.

Bo mankem, bítí nõkõ ká yi.”

¹² Ne Ekáti Mandem epet érem be ndemekepinti Aisáya arem nyaka be,

“Chõj ebhárémõ Jése antwó.

Atwõ bebhak Mfõ ntá bo abhen bápú bo Israel,

ne chõj mámbaka nti be yi ampeme bhõ.”

¹³ Mënikmuet be Mandem mmu ákù be bo mámbáká nti ndũ menyin ebhen yi afyé bariep bechye bhese, ánkù be bati yeka ánjwí ne mañák ne kpák ndũ mãnókõ yi. Enyu eyõ, bákway berõj ambi bebhaka nti ne yi ndũ betan Éfõjõ Bedyere tontó tonto.

Põl arem ãti betik ebhi

¹⁴ Bõma, membõj ndinjí be beri ebhen bákù beyã ne be bãrinjí menyin ãti Mandem sayri enyu ené bákway betõj bati bõnkwo. ¹⁵ Ke, amem ekáti ene, nsin ntá yeka nkebõj becháy ãti mbok menyin mbõnyune nchí yan bétik be bhõ. Nsin enyu eyõ ãti beyã berĩndu Mandem ntá ya. ¹⁶ Akù mẽmbák mmũ betok Yesu Kristo ntá bo

* 15:4 15.3, ghõ Ekáti Bakway 69.9.

abhen bápú bo Israel mbə nchiakap ane áfú ntá Mandem. Nchí ghati bhə Mbok Ndíndí ěti Mandem bé mánókó yi, ne be mámbák mbə akap ane yi áká bésot ne ané Efónó Bedyere ábháré nyáná ntá yi. ¹⁷ Ndu echí nə, ne ndü mbát mmuet ne Yesu Kristo nchí kwáy bedep awó anti ěti betik ebhen mĕkù ntá Mandem. ¹⁸ Ndiere ěti enyiŋ ene Kristo áfuéré ntá ya áká ke nchí rem ndü beyá menyu ntá bo abhen bápú bo Israel be mángúpsí berin ebhap, manka nəkə mbə enyü Mandem áyàn. ¹⁹ Akə nə ndu áchyé me betan betan berin ebhen bétòn betan Mandem ne ndu bekə menyiŋí maknkay ndü betan Efónó Bedyere be nnán nnáná beghati bho Mbok Ndíndí ěti Kristo, bebho Yerúsalem kpáte Ilirikəm. ²⁰ Enyiŋ échí ene nnán nchí yan nəkə bekə, ne enyiŋ eyə chi beghati bo Mbok Ndíndí ěti Kristo mbāŋ enkem ené bo bábhíkire ghok yə. Ke mbíkí yan bekə betik ndü nebhuéréket enen mmu achak. ²¹ Echí ye mbə enyu Ekáti Mandem érəm be,

“Chəŋ bo abhen bábhíkire ghati bhə ěti yi mángó yi,
ne chəŋ bo abhen bábhíkire ghok
ěti yi, mánjwimem.”

Pŕl átí berəŋ Rom

²² Beyá ndəŋ ené nti bétwə beghə bhe mbíkí kway bekə nə. ²³ Ke néne, ené nnán nnáná betik ndü mban ene enkem, mbōŋ nti beghə bhe mbə enyü nnán nchí yán bekə ndü beyá mamié ane áfuéré ansem. ²⁴ Néne, mbákánti be chəŋ rídək Spen. Mpok nchí rəŋ chəŋ mbōŋ maŋák beghat be mbak ne bhe ndu mómbiní mpok ke ndək nəkə ambi. Ne mpok berə be akway nəkə, nkaysi be chəŋ mánkwa me ne enyiŋ ndü nekə ena. ²⁵ Ke nchí rəŋ kpik Yerúsalem be nchyé nekep enén batí bōnkwa bátó ntá bo Mandem abhen bachi are. ²⁶ Bōnkwa abhen atú Masidónia ne abhen atú Akáiya bábhəŋ maŋák bechye mbək nkáp awap ntá bachébhəbho ndü nkwa bo Mandem abhen Yerúsalem. ²⁷ Bó babhəŋ ke bághó be eri bekə nə, ne sayri sayri, bábhəŋ bekə nə tēndu echí be, ěti bo Israel bo báchí bo Mandem ke bō abhen bápú bo Israel bághókó Mbok Ndíndí ěti Yesu. Ne báchí

nkwa bo Mandem néne, ne Mandem áyət bhə ne beyá menyiŋ. Bábhəŋ ye bekwak bo Israel abhen bachi bachébhəbho ne mbək menyiŋ ebhen bə bábhónó. ²⁸ Nnán ngáká ye aré nchyé bhə yěntiki enyiŋ ene bato ntá yap, chəŋ ndək Spen. Ke chəŋ njambi ntee awu ngə bhe. ²⁹ Ne ndíŋí bé mpok ntwó awu, chəŋ Kristo anjet bhesə tontó. ³⁰ Bōma, ěti séchi bo Yesu Kristo Acha ne ndü Efónó Bedyere áká sėnkəŋ bati, nchí nik be mmuet be mánu menikmuet ntá Mandem ěti ya ne nti nenkem mbə enyü membəŋ nchí kə. ³¹ Nik ka mmuet be Mandem anka bō Judeya abhen bábhíkí noko yi báké kə me yěnyiŋ ebábə. Nik ka mmuet be bō Mandem abhen Yerúsalem mánsót nekep enén mérəŋ ntá yap ne nə ne maŋák. ³² Eyə éká be me nkway bétwə beghə bhe ne maŋák mbák Mandem aká, ne bé nkway bebhəŋ neywēmuet nenti eneka. ³³ Mandem mmu áchyé bho kpák ambak ne bhe mankem. Amen.

16

Pŕl átò bakak ntá bōnto abhen etək Rom

¹ Nchí yan mándiní mómayese Foibe mmu ákú betik ntá Nkwə Kristo ane etək Kenkrea. ² Anán ántwó awu, syeptí ká yi mbə enyü bō Mandem bábhónó besyepti nti múnkwə, ne mánkwa bechye yi yěntiki enyiŋ ene échébhé yi. Yimbəŋ anán akwak beyá bho, ne yě chi membōŋ nkwa.

³ Kaká ká Priska ne nném ayi Akwila. Bákú nyaka betik Yesu Kristo ne me. ⁴ Báchí bo abhen bákway nyaka beka yě chí newú ndu bereme me nké gu. Puyé chi ndiere me ke nchí kaka bhə. Bakwó bho abhen bapu bo Israel bákaka bhə nkwa. ⁵ Kaká ká bōnkwa abhen báchemə nəkə eket eyap, ne mánkaka muerəkəŋ awa Epainétos. Yí achi nyaka mmü mbi bebhak nkoŋo Kristo atú Esia. ⁶ Kaká ká María mmu áká beyá betik ndü nkwa yweka. ⁷ Kaká ká nkwa batí bo Israel bha, Androníkəs ne Júnias bo báchí nyaka ekerékenəŋ ne me. Báchí maném bo ndü nkwa bōnto Yesu Kristo ne báyambi bebhak bakoŋo Kristo ke mētəwə ansem. ⁸ Kaká ká Ampliátos. Achi mmuerəkəŋ awa ne abhat mmuet ne Acha mbə me. ⁹ Kaká ká Ubános mmu áká betik Kristo ne me. Kaká ká nkwa mmuerəkəŋ awa Stákis. ¹⁰ Kaká ká

Apélis mmu ábhónó beyä esəñəri ěti Kristo ne atón be achi mmu ywi tetep. Kaká ka bo efo ene Aristobulos mankem. ¹¹ Kaká ká Heródion nti mmu Israel wa. Kaká ká nkwo bo efo Nasísas abhen bábháré mmuet ne Acha. ¹² Kaká ká nkwo bakü betik Yesu Acha abhen baghóre, Trifina ne Trifósa. Kaká ká mmuerekəñ awa Pésis mmu ákú beyä betik ntá Acha. ¹³ Kaká ká Rúfos mmu achi nném mmú ndü nkwo bakü betik abhen Acha. Kaká ká máyi nkwo mmu ásóré me mbə móywi. ¹⁴ Kaká ká Asínkritos ne Flégon ne Hémis ne Patróbas ne Hémas ne batí böñkwə bachak abhen bachi ne bhə. ¹⁵ Kaká ká Filólogos ne Júlia ne Nérios ne mómáyi ane ngóre, ne Olímpas ne bo Mandem abhen bachi ne bhə. ¹⁶ Kaká ká bati sayri ne ekəñ Mandem. Bakwó bho Kristo mankem bátò bhe bakak.

Manié Pöl amen ngwénti

¹⁷ Bóma, nchí ník be mmuet be mäsət mpok ne bo abhen bátwə ne ákóre nenti eneka ne bákə bo mántíknsəm ntá Mandem ndü bátəñ menyíñ ebhen bechi kekúrí ne ebhen bəghókó. Bák ká nekə nesie ne bhó. ¹⁸ Menyü böbhə bapu kə chi betik Acha Kristo. Bákə chi menyíñ ebhen bə babhəñ bakəñə. Ne básət chi sérwórənyu ne erítí eyəñónyu berwə bo abhen amík ayap ábhíkíre néne. ¹⁹ Ke bo mankem bághók enyü bəghòk Mandem, ne eyə échyè me manák ěti yeka. Nchí yan mambák baríñíndak be mánkə nəkə chi berítí menyíñ, ke bo abhen amík ábhíkíre néne bhə be báké kə bebéptí menyíñ. ²⁰ Mandu mpok, chəñ Mandem mmu áchyè kpák anchye bhe awónem amfay Satan mpok báyátí yi amík. Nchí níkmuet be beríndu Yesu Kristo Acha mémbak ne bhe.

²¹ Tímoti mmu ákə betik Kristo ne me átò be bakak. Batí bo Israel bha, Lusios ne Jáson ne Səsipate bátò nkwo be bakak.

²² Mmə, Tétios mmu Pöl ághátí me menyíñ ebhen nsíñí amem ekáti ene nchí to nkwo be bakak mbə nti nkoñə Acha.

²³ Gáyos mmu méchòkə eket eyi, ne nkúbhé aré kě böñkwə báchəm, átò be bakak. Erástos, mbəre nkáp etək ne máyese Kwátos bátò bhe bakak.

Méníkmuet ndu bebíti Mandem

²⁴ Afók Yesu Kristo Acha ambak ne bhe mankem. Amen. * ²⁵ Sémbítí Mandem. Yi ákway bekə be mántáñ ndü nekə eneka bekoñə Mbok Ndíndí ane mēghátí bo ěti Yesu Kristo ne bekoñə tetep ane nchí ghati bho. Yó achí nyaka bhésé bhésé ndü erəri mpok ke Mandem ákú séríñí yə. ²⁶ Néne, akə bö betək menkem mándíñí yə kponoroñ mbə enyü baremé kepínti básíñí nyaka menyíñ ebhen Mandem mmu achi nepém mpoknkem ághátí bhə. Aghati bhə mánsíñ bə amík be bo abhen bápú bo Israel máñkoñə enyíñ ene yi árəm be mánoko yi ne mangók nəkə yi. ²⁷ Kenókó kémbák ntá Mandem mmu áríñí wu menyíñ menkem mpoknkem. Séchyè yi kenókó ěti enyíñ ene Yesu Kristo áká. Amen.

* **16:24** Mbək bekáti ebhen básíñí nyaka ne amə bébhíkí bhəñ ndón ane.

Ἐκάτι Πῶλ ἐνέ μβι ντά Nkwɔ Kōrint

Πῶλ ἀτό βακακ ντά βακοῖο Yesu abhen Kōrint

¹ Με Πῶλ μμου Μανδὲμ ἀγάβῃε βέ μβάκ μῦντο Yesu Kristo κῆ νχί νσίη ἐκάτι ἐνε. Μανδὲμ ἀβῃίηί μέ βέκοῖο νκaysi ayi yíμβῃη. Νχί fá νε manó ywεsé Sosténes. ² Σέσιη ντά γεκά βῶ nkwɔ Μανδὲμ awu ετῶκ Kōrint. Σέσιη ντά γεκά bo Μανδὲμ ἀβῃίηί, akɔ mǎmbák nyáná βέ mǎmbak böbhi. Akɔ mǎmbák böbhi mpoknkem ndü bǎbháre mmuet ne Yesu Kristo. Ne nkúbhé enyu eyo κῆ yí áká νε yéntiki mmu ane ábháre mmuet ne Yesu mbǎnkem. Nó chí yéntiki mmu ane ápú rɔ ménikmuet ντά Yesu Kristo anchye nɔkɔ yí kenókó. Yí Yesu κῆ achí Acha ywεse ne abhak Acha ντά yéntiki enyü mmu wu ane ághòk chí νε yí. ³ Μανδὲμ Eta yesé νε Yesu Kristo Acha mántón βέ beríndu, mánychye bhe kpák.

Πῶλ ákaka Μανδὲμ ἔτι Bῶ nkwɔ Kōrint

⁴ Mpú rɔ béchyε βακακ ντά Μανδὲμ mpoknkem ἔτι beríndu ebhen yi átónó βέ ndü bǎbhát mmuet ne Yesu Kristo. ⁵ Ayet bëká bö nkwɔ abhen Kōrint ndü babhi ankem. Sayri sayri, akɔ mǎndíní menyih ebhen bo abhen bǎbháre mmuet ne Yesu bǎbhón βéríñi. Ne achyé bhé akap bégháti bho menyih ebhen yí áká mǎndíní. ⁶ Ἐχί enyuyɔ mbonyune akap ané Μανδὲμ áchyé bhé átòn βέ mbok ane ségháti bhé ἔτι Yesu Kristo achwe amem bati yeka sayri. ⁷ Ne eyo ékɔ βέ ndü bǎchi νε amík ambi mǎndòn Yesu Kristo Acha ámpétnsem, bǎbhəñ yéntiki akap ané Ἐfónó Bedyere áchyè. ⁸ Chəñ Eta Μανδὲμ ankɔ βέ mǎnte kpirí te ndü ngwenti, kebhón bekwéné ndü nywəp enen Yesu Kristo Acha ápètnsem. ⁹ Μανδὲμ apú rɔ bekwɔ nó ντά γεκά mbonyune yí ákɔ yéntiki enyih ἐνέ yí árémé βέ yí ákɔ. Ne yíμβῃη κῆ ἀβῃίηί bhé be mǎmbat mmuet ne Yesu Kristo Acha ywεse.

Ákóré áchi néntí Bῶnkwɔ abhen Kōrint

¹⁰ Bῶma, ndü nnyén Yesu Kristo Acha, nchí nik be mmuet bé mǎndó békem κεφέ νε bati, mǎmbák eyəñ émət. Ἐbhíkí rí be ákóré ámbák néntí eneká. Nchí nik be mmuet, bák ká nti némót, mǎnkoῖo nɔkɔ chí nkaysi amət. ¹¹ Bῶma, nchí rem nó mbonyune mbok bo abhen báfú eket Klóe bǎghátí μέ kponoroñ, βέ bǎtán νε bati. ¹² Enyih ene mǎyán bekwɔ mǎndíní chí be bǎchí ndü bakwó, bǎbhák beyəñ beyəñ. Mbok ayeká bárəm be, “Bákòῖo chí Πῶλ”, bǎchák be, “Mǎkòῖo chí Apólos”, abhénéfú be, “Mǎkòῖo chí Píta”, νε nkwó áchák be, “Mǎkòῖo chí Kristo”. ¹³ Mbép kpík be, mmü ákwáy békóre Kristo ndü bakwó? Ghatí ka me. Με Πῶλ κῆ bágó ndü ekotákátí ἔτι γεκά κε? Yé mmü ywεka achí ane bájwítí yí ndü nnyén Πῶλ? ¹⁴ Nkáká Μανδὲμ βέ mbíkí jwiti yé mmü ywεka ébhíkí fúét chí Kríspos νε Gáyos. ¹⁵ Yé mmu ywεka apú kwáy ye berem βέ menjwítí bhé ndü nnyén ena βέ mǎmbák bakoῖo bha. ¹⁶ Mhm, njwítí nyaka nkwɔ Stefánas νε eket eyi enkem. Mbíkí riñi βέ njwítí yé mmu achák. ¹⁷ Kristo abhíkí tó μέ bejwiti bho. Ató μέ chí βέ ngátí nókó bo Mbok Ndíndí. Ne mpú sət chí neríñíndak enen bö mmik νε sérwərənyu bégháti bho Mbok Ndíndí mbonyune mbíkí yán βέ betanjá newú enén Yesu ndü ekotákátí mémbak ndéndem.

Yesu chí betanj Mandem ne neríñíndak Mandem

¹⁸ Ndíní sayri βέ mbok newú Yesu ndü ekotákátí chí echíñti ντά bö abhen bǎchí ndü mbi newú. Ke ντά yesé bö Μανδὲμ ápème, séghò betanj Μανδὲμ ndü newú Yesu. ¹⁹ Ἐκάτι Μανδὲμ égháti bhese be Μανδὲμ árem be, “Chəñ ríchənti neríñíndak enen baríñíndak νε keboñ eken bö abhen bǎchi mbɔ mmu ane ághò menyih chí ndu ékírísú.”

²⁰ Ndü échí nó, neríñíkɛpi enen baríñíndak néchí fá? Batəñó bebhé Moses báríñí yi? Bö mmik abhen bákəñ békem epáítí bǎchí kpík bə agha? Μανδὲμ atəñ βέ neríñíndak enen bö mmik néchí ndéndemé ndak. ²¹ Μανδὲμ mmu áríñí yéntiki enyih abhíkí ka βέ bö mmik mánsót chí ndyere

kebon ɛkap mándíní yí. Yí arem bé ɔpeme chí bõ abhen mánoko Mbok Ndíndí ané bhesé séghàti bhõ, yéndu mbak bho básòt Mbok Ndíndí chí mbõ ɛchínti. ²² Mbok Mandem áhí mbõ ɛpõndak ntá bo Israel ndũ báyan bégħõ ɛriŋ ené ɛfù amfay ke mánoko bé Mbok Ndíndí achí tetep. Bõ Grik mánoko chí enyiŋ ené ɛkò ndõŋ ámót ne neriŋíndak enap. ²³ Ke séghàti bho chí bé báway Kristo ndũ ekotákátí. Ne mbok yó ákú batí bo Israel átáká amem. Ne bo abhen bápú bo Israel básòt yó chí mbõ ɛchínti. ²⁴ Ke bõ abhen Mandem áyábhé be mámbák abhi mpoknkem, yě chí bo Israel, yě chí bo abhen bápú bo Israel, báriŋí bé amuet Yesu Kristo kě bo bághõ betan Mandem ne neriŋíndak Mandem. ²⁵ Nkaysi Mandem ane bakwãŋwan básòt bé chí ɛpõndak, chí neriŋíndak enén néyá tontó néchá neriŋíndak enen bõ mmik. Ne betik Mandem ebhén bo básòt bé bépú yěnyiŋ, bébhõŋ betan ebhén béyá béchá betaná bõ mmik.

²⁶ Bõma, báké ghokontik menyũ bo be báchí nyaka mpok Mandem ábhíŋí bhe. Puyě beyá bheka kě bachí baríŋíndak ndũ neyiŋi ane bõ mmik. Puyě beyá bheka kě báchí nyaka maném bo, ne puyě beyá bheka kě báfú nyaka ndũ besáyri maneréket. ²⁷ Mbõŋ Mandem kě áyábhé bo abhen bápú baríŋíndak besí bõ mmik bé mámbák bõbhi. Akũ nó bé ntíanwõp ámbák ne bõ abhen básòt mmuet eyap mbõ baríŋíndak. Ayap nkwo bõ abhen bábhíkí bhõŋ betan besí bõ mmik bé ntíanwõp ámbák ne bõ abhen bábhõŋõ betan. ²⁸ Mandem ayap nkwo ndéndémé bho abhen bõ mmik bábyak mbõ be bápú yěnyiŋ. Akũ nó bé menyin ebhén bõ mmik bákáysí bé bó kě bébhõŋõ menwõp béké pere bhák yěnyiŋ. ²⁹ Ndũ éhí nó, yě mmu apú kwáy bépanyu besí Mandem. ³⁰ Mandem aywintí kě ákú bé mánkway bébhát mmuet ne Yesu Kristo. Yí kě apet ákú be Yesu ányché bhe neriŋíndak enén tetep, ne ɛti Yesu kě Mandem ásóré be mbõ bõ abhen báchí chák besí bhi. Akũ besé sémbák pépép, bakwap tí. Yesu ré kě ákú bé séndóp chí bo Mandem ne achye nepém eni békú besé séké pere bhák ndũ kesémé bebú.

³¹ Ɛti eyõ, kě éhí mbõ enyũ básíŋí amem Ekáti Mandem be, “Mmũ ane áyan bépanyu, ámpányu chí ɛti enyiŋ ene Mandem Acha ákú.”

2

Põl aghati bho ɛti Kristo mmu ágú ndũ ekotákátí

¹ Bõma, mpok ntwó awu ntá yeka, mbíkí twó bégħàti bhe Eyõŋ Mandem mbõ mmu ane ábhõŋõ sérwõrényu, ne mbíkí twó mbõ mmũ ane achí ndiŋíndak. ² Mpok nchí awu, nkũ nti ena bé mpú yán ndíŋí enyiŋ echak, ébhíkífuɛt chi berem ɛti Yesu Kristo ne, sayri sayri ɛti newú enen yí ágú amfay ekotákátí. ³ Ntwõ nyaka awu ené yě betan bépú ne me ne mbõŋ beyá becháy, ngwet nõkõ gbagbãgbak. ⁴ Ne mpú sõt nyaka chí neriŋíndak enen bõ mmik ndu betõŋ, ngati nõkõ bhe Mbok Ndíndí ndu nchi nu beku mánókó. Ɛfõŋõ Bedyere kě ásóré betan ebhi ákú mǎngó bé enyiŋ ené séghàti bhe éhí tetep. ⁵ Eyõ ɛtõŋ bé puyě neriŋíndak enen bõ mmik ke nékú bábhõŋõ neka ne Yesu. Chí betan Mandem.

Neriŋíndak Mandem

⁶ Yě nó, mpok séhí ne bo abhen mánan báséné ndũ mbi Mandem, séghàti bhó chí menyin ebhén béchye bhó neriŋíndak, ke puyě neriŋíndak eken bõ mmik. Ne épú bhák enyũ neriŋíndak enén bõ abhen bábhõŋõ betan fá amik, betan ebhen béfuere fuɛt. ⁷ Neriŋíndak enén né séghàti bho chí enén néfù ntá Mandem. Néhí bhésé bhésé enyu ené bo bábhíkí riŋi nyaka nó. Te ndũ mpok ane mmik ábhíkí re bho, Mandem anan aghókó nyaka nó abhure ntá yesé ndu békwok besé sémbõŋ kenókó. ⁸ Bõ abhen bábhõŋõ betan fá amik bábhíkí riŋi nyaka yěnyiŋ ɛti neriŋíndak Mandem enen. Mbõ báriŋí nyaka ɛti neriŋíndak Mandem enen mbú bábhíkí gó Acha ywese mmu ábhõŋõ kenókó kenkem ndũ ekotákátí. ⁹ Ɛti eyõ kě básíŋí amem Ekáti Mandem be, “Menyiŋ ebhen yě mmu ábhíkí kaysi bé chõŋ mémfakari wáwák, bó kě Mandem átõŋtí ábhuré ntá bõ abhen bákõŋ yi.”

10 Mandem ákú séndíní menyiy ebhen. Efónó Bedyere mmu yí átó kě ákú séndíní bhó. Efónó Bedyere aríní yěntiki enyiy, aríní yě chí menyiy ebhén béchí te amem ntĩ Mandem. 11 Ndiere efónó mmu ke ékwáy béríní nkaysi ane áchí yí anti, mmu achák apú kwáy béríní yó. Enyu eyo kě échí ne Mandem, ndiere Efónó Bedyere kě aríní nkaysi ane áchí Mandem anti. 12 Ne Mandem áchyé bhese chí Efónó yi yimbə, puyě chí efónó ene éfú fá amik. Mandem ato bhese Efónó yi be Efónó yi ankwak sendiní berítí menyiy ebhen yi áchyé bhese éti berinti ebhi. 13 Echí yé be mpok ségháti bho menyiy ebhen Mandem áchyé bhese, sépú kə nə chi ne nerinjindak enen néfú ntá bakwānwan. Efónó Mandem kě ákú sendiní menyiy ebhen sérəm. Ne ségháti menyiy ebhen béyíní Efónó Mandem chi ntá bo abhen Efónó Mandem achi ne bhə. 14 Mmu ane Efónó Mandem apu ne yi, apú kway bebəñ akabhé menyiy ebhen béfú ntá Efónó Mandem. Apú kway beriní bhə, ne bebhak chi epōndak ntá yi, mbənyune ndiere Efónó Mandem kě ákú mmu andiní bhə. 15 Mmu ane Efónó Mandem achi ne yí, ákwáy beriní menyiy ebhen menkem, ke bə abhen Efónó Mandem apu ne bhə, bápú kwáy beriní menyiy ebhen mmu ane Efónó Mandem achi ne yi ákú. 16 Echí mbə enyū básíní amem Ekáti Mandem be, “Agha ákwáy béríní enyiy ené échí anti Mandem Acha? Agha ákwáy béchyé yí manié?” Ke mbák chí bhese bo bho Efónó Mandem áchí ne bhese, sébhón enyū nti enén Yesu Kristo áchyé bhese.

3

Akóré áchi néntí bakoño Yesu

1 Bəma, mpok nchí awu ne bhe, mpú kwáy nyaka beghati bhe menyiy mbə mmu ane árəm kepí ntá bo abhen Efónó Mandem achi ne bhə. Mbəñ nyaka beghati bhe menyiy chi mbə mmu ane árəm kepí ntá bo abhen mánóko Eyəñ Mandem, ke bakoño chí nepém enen fá amik mbənyune bächí nyaka mbə bə abhen bábhuét amə ndü nepém eneka mbə bakoño Kristo. 2 Mbəñ yé

bédik nyaka be chí ne nébhi, puyě ne nenyié mbəñ mbənyune bábhíkí re kwáy nyaka bo abhen mányie nenyié mbəñ. Kpátě echəñ bábhíkí re kwáy bo abhen mányie nenyié mbəñ. 3 Bábhuét chí mambə mbənyune nkaysi yeká abhuét chí ndü menyiyí mmik. Bábhəñ mpabhamík ne bati. Bəgwə ne bati. Eyə épú tón nó bé nkaysi yeká abhuét chí ndü menyiyí mmiki ne? Chí enyu eyo. 4 Mbák mbək aye ká bārəm chí bé bákəño chí mé Pəl, báchák mánəme nəkə chí bé bákəño Apólos, nó étəñ bé bächí chí mbə bə mmiki ne.

5 Apólos achí kpík agha? Me Pəl nchí agha? Besé séchí chí bə betok abhen Mandem átó be sénkú mánóko Yesu. Yěntiki mmu ywesé ákú chí ebhi betik ebhén Mandem áchyé yí ánkú. 6 Mpi erítí mbwót amem bati yeka, Apólos amiákáti manyiep aré. Ke Mandem kě ákú mbwót ángó. 7 Mmu ane apí mbwót ne mmu ane ámyákati manyiep aré bápú yěnyiy, Mandem mmu ákú mbwót ángó kě ákú yěntiki enyiy. 8 Mmu ane apí mbwót ne mmu ane ámyákati manyiep aré bächí enyu émot, mbənyune bákú chí enyiy éré émot. Mandem ákap yěntiki mmu wap békəño ebhi betik ebhén yí ákú. 9 Séchəm amə ndü betik Mandem. Ne bächí mbə nki Mandem, ane sékú betik amem, bápét bəbhak mbə eket ene Mandem átə.

10 Mandem achyé mé akap, mbo betik awu ntá yeká mbə esáyri nte beket, ngoko nebhuérémik bétée eket sayri, ne néne, mmu achák áte eket aré. Ke yě agha ane átə eket ndü nebhuéréket enə, abhəñ bésót mpok, ante yə sáyri. 11 Yesu Kristo kě áchí nebhuéréket enén bábhónó bétée eket aré. Ne yí kě áchí nebhuéréket enén bəghókó bábhuéré. Yě nebhuéréket néchák nepú enen mmu ákway bəghóko. 12 Mbək bho básət pú ne silbha ne batay nənən bétée eket ndü nebhuéréket enə. Báchák básət menək ne tákə ane nnya ényie ne tákə ane nnya ébhəre aré ndu bétée eket ndü nebhuéréket enə. 13 Ke ewak ene Yesu apətnsem fá amik, betik ebhen yěntiki nte-beket ákú béfú kponorəñ. Ewak eyo, Mandem ákú ngó ántəñ enyū betik ebhén yěntiki mmu béchí. 14 Mbák ngó ábhíkí səñ betik ebhén mmu ákú ndü

nebháéréket eno, chon Mandem ankap yi ndũ betik ebhi. ¹⁵ Ke mmu ane ngó ásónó betik ebhen yí ákú ndũ nebháéréket eno, ábhon chí ménémé. Mandem ápeme enyũ nte-beket wu, ke ábhák chí mbó mmu ane áróbhé chí mandú bésóno amem eket, ke anone, afú, eket ésónó kurukotok.

¹⁶ Bě bakoño Yesu bāriní sayri bé bāchí mbó ekerákap Mandem ne bé Efónó Mandem achí ne bhe. ¹⁷ Mbák mmu ánochóní ekerákap Mandem, chon Mandem ánaña yí. Mandem ánaña yí mbonyune ekeré Mandem ébhon bebhak chí ntá yi aywintí, ne be bakoño Yesu bachí ekerákap Mandem eyo.

¹⁸ Dō ká bérwó mmuet yeka! Mbák ye mmũ yweka akáysí bé achí ndinindak békóno nkaysi bō mmik, érí yí ánjbhírí ámbák mbó mmu ane ábhíkí riní yěnyin ntá bō mmik. Chon eyo énkwak yí ambak ndinindak, békóno nkaysi Mandem. ¹⁹ Nchí ghati bhe nó ne ntí be enyin ené bō mmik básòt mbó nerinindak chí echiní besí Mandem. Echí nkúbhé mbó enyũ básíní amem Ekáti Mandem be, “Mbók bo bákáysí bé bāchí barinindak. Ke nkúbhé nerinindak enap ké Mandem ásòt bédép bó amik.” ²⁰ Ndũ nebhuet achák amem Ekáti Mandem, básin be, “Enyin ené bō mmik bákáysí bé chí nerinindak, épú yěnyin besí Mandem.” ²¹ Yě mmũ yweka áké pá yé nnyu éti bō abhen Mandem átó mankwák yi. Bābhon bériní bé yěntiki mmu ane Mandem áchyé bhe, achyé ntá yeká mankem, ne yěntiki enyin ené Mandem áchyé bhe, échí chí ntá yěntiki mmũ yweka. ²² Mandem ato bhe baton mbó me Pól, ne Apólos ne Píta bé sénkwák bhe. Mandem aghókó mmik be ánkwak bhe. Yěntiki enyin ené éfákari ne bhe ndũ nepém enen, ne yě chí ndũ mpok ane mmu ágú ékwák be. Yěntiki enyin ené echí néne ne yě chí ene étwò ambi étwó be chí ne berí. Menkem chí ebheka. ²³ Ke Kristo ke abhon bhe. Ne Mandem ke abhon Kristo.

4

Bõnto Kristo

¹ Měyán mǎnsót me ne Apólos mbó bō betok Yesu Kristo. Mandem achyé bhese

tetep ywi ane áchí bhésé bhésé bé sénkú bo mánjwimem. ² Enyin ené échí aré chí be mübetik ane báfyé yí enyin awó bé ánkém sayri, abhon beton chi-betik aywi bé yí achí mmũ tetep. ³ Ke mbák chí mé, yěntiki enyin ené bārēm éti ya, eyo épú chye me esonori anti, yě chí bé bo bāchák ké báyan bērem enyũ mmũ betok menchí. Membon mpú kwáy bērem bé nchí esáyrí mübetok, ne mpú kwáy bērem be nchí ebéptí mübetok. ⁴ Mpú ghó yě bekwéné ebhen béchí ne membon. Ke eyo ébhíkí tón bé mbíkí bhon bekwéné, Acha aywintí ké átàn mé, puyé chí membon. ⁵ Ebhíkí rí yé bé mmu ántán nti ené mpok ábhíkí re kwáy. Nywop Yesu ápètnsem, chon ankú yěntiki enyin ené échí amem ejuri néne émfú kponoron. Mpok yo, chon ankú yěntiki nkaysi ane áchí mmu anti amfú kponoron. Mpok eyo chon Mandem ambiti yěntiki mmu békóno ebhi betik ebhen yi ákú.

⁶ Bōma, menyin ebhen né měghati bhe báyiní me ne Apólos. Ntí achí be mǎngók enyin aré, ndu békónó chí enyin ené básíní amem Ekáti Mandem. Ebhíkí rí bé mǎmpányu éti mbók bōbatí, mǎmbyaka nókó bāchák. ⁷ Wó mmu ópányu, agha ághátí wó bé achá bo bāchák? Mmu yweká ane ábhónó enyin ené puyé Mandem ké áchyé yí yó, chí agha? Mbák Mandem ke áchyé yěntiki enyin ene yěntiki mmu yweká ábhónó, ndáká yí bǎpányu mbó bé menyin ebhen bābhónó, bābhon bó chí ndũ betan ebheka?

⁸ Pú bārēm be mǎnán bābhon yěntiki enyin? Mǎnan bájwí ne akap ane Efónó Bedyere áchyé bhó! Bākwen bafó, yěndu sépú bafó. Ke enyin ene měyan chí be mǎmbák bafó tetep ndũ baraka Mandem be bese bõnto Yesu nkwo sémbák bafó ne bhe. ⁹ Echí mbó be Mandem ákú besé bõnto Yesu sémbák bō abhen bāchókó nnet nenti bõnkwo mankem. Séchí mbó bō abhen bāré kú ebéptí ndak, manyé ákwén bhó, bápókó ye bhó bérón bēwáy besí bo mankem, besí bō mmik ne besí bōángel. ¹⁰ Besé bõnto séchí bechiní bho ndũ séchíe bapém yesé ntá Kristo, ke be bachí barinindak ndũ babháré mmuet ne Yesu. Séchí mbó bō abhen Mandem ábhíkí chye bhó betan, ke

be bābhōη betan. Bo bāchyè be kenókó, ke bāwáy bhesé wáy. ¹¹ Kpátě echōη, séchí bo nsay ne nchebhe manyiēp menyu ne nden befyε amuεt. Séchí bō mantem, ne eket ené mmu ywεε ábhìñi bé eyi épú. ¹² Séperé bhōη nenyíé sénánj sékpōt nsónj tí ndu bekε betik ne amó. Mpok bo básòkōti bhesé, sénìk chí mmuεt bé Mandem ánjēt bhó. Ne mpok bo bāchyè bhesé esōηōri, sékèp chí nti. ¹³ Mpok bo bārēm bebéptí menyin ēti yesé, sékēme bhó chí ne eyōjō ekōη. Sérōp chí kebí besí bō mmik. Kpát tē echōη, sérōp chí mbō ményiní ēbhen mányó beto ndū ebhwóré menyiní.

¹⁴ Mpú síη be menyin ebhen chí ndu bekε ntíanwóp ánkém bé ēti menyin ebhen bākε. Nchí síη chí béchyé be maníé mbōnyune bachí bōbha abhen nkónj tontó. ¹⁵ Yě bābhōη chí beyā bo bāchák abhen bátōη be menyin ēti Kristo, bābhōη chí chí amōt. Bābhōη chí chí amōt mbōnyune be bho bābháré mmuεt ne Yesu Kristo néne, me kē ntwó ngátí nyaka bhé Mbok Ndíndí ke mánókó. ¹⁶ Mēnìkmuεt ntá yεka bé mánkónjō epin eyá mbō enyū mmó ákōjō epiní étáyí. ¹⁷ Eti eyō kē nchí tó bé Tímōti mmu áchí mówa ndū ábháré mmuεt ne Acha mbō mē. Nkōη yí tontó, ne achí mmú tetep. Nchí tó yí be antwō antik be enyū nepém ena, mbō mmū Yesu Kristo nēchi, nkúbhé mbō enyū mētōη bōnkwō yēntiki ebhak.

¹⁸ Ndíní be mbōk eyεka bāpānyu mbōnyune bākaysi be mpú pere kway bétwō beghō bhe. ¹⁹ Ke mbák chí nkaysi Mandem, chōη ntwó awu mandú mpok. Ne nnánj nchwóp awu, chōη mēmbōη ndíní mbák bō abhen bápā nó nyu bāchí chí bō nyu wúwú, ne mbák betan Mandem béchí ne bhó tetep. chōη ndíní. ²⁰ Nchí rem nó ne ntí be bārìñi bé Mandem achí ne mmu mbō Mfō aywi chí mbák betan Mandem béchí ne yí ndū nepém eni. Epú wenti chí ndū erítí eyōjōnyu yóyó. ²¹ Enyin ene bāyàn chí ene? Bāyàn ntwó awu chí ne ékpá awó, ke chí ne eyōη petii betōη be nkōη be tetep?

5

Báké ka mmu ane ábhōjō epō epin ámbák ne bhe

¹ Cháá! Bághátí mé epúsí ené échí néntí eneká. Ne enyū epúsí ene, yě chí bō abhen bābhíkí noko Mandem bápú kwáy béká be émbák ndū nkwó wap. Mmu áre bhūre ne ngōré étáyí ná? ² Ne mǎmpa nōkō chí nyu? Pú enyin ene bābhōjō bēbhak chí ndū nedī-kebhō? Bābhōη bēfēre mmu ane áká eyō enyū epōndak ndū nkwō ywεka. ³ Yēndu mpú awu ne bhe besí ne besí, nchí ne bhe mbōnyune nti ena néchí awu ne bhe. Ne nnánj mkpōt nnyé mmu ane áká awu ndak, ⁴ ndū nnyén Yesu Kristo Acha, ne nchi bhák ne bhe ndū nkaysi ya mpok bāchem ndu bechyε Mandem kenókó. Chōη betan Yesu Acha ywεε mémbak nkwó ne bhe. ⁵ Fíé ká mmu ane áká awu ndak awó Satan, bé ánhōñtí mmuεt yí. Anánj ambak awó Satan, chōη Satan anchōñti mmuεt eyi. Kε ka enyu eyō ne manō ywεka, be Mandem ampeme efónjō eyi ndū nywōp enen Yesu Acha ápētnsem.

⁶ Ndaká yí bāpānyu? Bābhíkí riní bé mandú yís ane báfyé ndu fláwa ane bábáy ndu béghāη pōfpóf, ákε fláwa amwōt ke? ⁷ Feré yé ka bebú bhō amuεt, bé béké go mentaka ndū nkwō ywεka. Feré ká bebú ebhō bé yēntiki mmū ywεka ambak pépép ne nti nemōt. Diní ká be newú Yesu ndū ekotákátí nékε bakoηo Yesu bārōp chí pépép besí Mandem. Yí Kristo, achí mbō mónkwōmen ane bo Israel básōt nyaka manchye mbō akap ntá Mandem ndū mpok ane mányie Epā Nekiní. ⁸ Séndó ye yēntiki enyū bebú, bé bebú béké gó ménjwí ndū nkwó aywesé. Sénkú nókó chí berí, sénkoηo nōkō mbi Mandem ne nti némót. Chōη eyō énkε sémbak mbō bret ane kebhoη yís ane bo mányie nyaka mpok Epā Nekiní. Enyu eyō kē besé nkwó sébhōjō ményíé Epā Nekiní mbō bō tetep abhen bapu apú ne bhó.

⁹ Ndū ekátí ene njám̄bi ntō bhe, ngátí bhé be bāké bhōη yēnyin bekε ne bo abhen bākε barak epúsí. ¹⁰ Mpú rem chí ēti bō abhen bápú bakoηo Yesu, yě bachi chí bo epusí, yě chí bō abhen báfyé amík ndū menyin bo bāchák, yě bāghèp, yě chí bo abhen bābhōjō bōmandem béchák. Mpú rem ēti bō mmik mbōnyune mbák mmu ándém bé apú chem mmuεt ne bhó, abhōη béró mmiki ne. ¹¹ Enyin ene nsíní nyaka

beku be mändiní chi bé báké bhón yēnyin beku ne mmu ane árēm be yí achi nkojo Yesu, yē nō, anku nōko menyin mbō barak epúsí, ne béfyé amík ndū menyin bo báchák, ne bebhōj bōmandem báchák, ne berem bebéptí menyin ēti bo báchák, ne yē chí bebhak nyūmém, ne beghep aghēp. Yē chí nenyíé, báké nyíé ne enyū mmu wu. ¹² Mbíkí bhón betan bétán bō abhen bápú bakojo Yesu. Bābhōj bétán chí bati bō nkwo abhen bákū bebéptí menyin mbō ebhen. ¹³ Mandem kē ábhónó betan bétán bo nefi, ne chōj yí antán bó. Ke émbák chí bhe bō nkwo Yesu, manká mbō enyū Ekáti Mandem érēm be, “Bābhōj béfére mmu ane ákū bebá ndū nkwo yweká.”

6

Εbhíkí rí beku manyé ne nti mmū nkwo

¹ Ekō ná ke mmu yweká ansot ndak andak besí bataná manyé abhen bápú bakojo Yesu mpok yí ábhōj ndak ne nti mmū Mandem, ené yí ábhónó berōj ntá bati bo Mandem? ² Bē babhíkí rinji be ewak émót, chōj bo Mandem mántán bō mmik ke? Mbák bābhōj betán bō mmik ewak émót, bōbekpíkiri abhen báchí néntí eneká kē bapú kwáy bétán kē? ³ Bābhíkí rinji bé ewak émót, chōj bese bo Mandem séntán bōángel? Bārú bekpíkiri abhen bābhōj ne bati ndū nepém enén fá amik kē báchá be bétán? ⁴ Mbák yē mmū yweka abhōj menyū bekpíkiri ebhō, áké sōt bō besí bo abhen bābhíkí bhōj kenókó besí bōnkwo Yesu bé mántán bó. ⁵ Nchí rem nó bé ntíanwóp ánkém bé. Yē ndinindak apú ndū nkwo yweká ane ákwáy ményúre bo nkwo abhen bābhónó ekpíkiri ne bati ke? ⁶ Cháá! Mmu Mandem ánkú manyé ne nti, bé bo Mandem mándak mánte besí bo abhen bābhíkí noko Yesu Kristo mántán bó?

⁷ Mbōj beku manyé ne nti, étōj bé mánán bákwen ndū mbi Mandem. Mmu ánká bekwéné ebhén nti ákú yí, nō ebep ke? Mmu ányíé wó nsem amōt, eyō énkú yí? ⁸ Ne be babhōj bákū bati bekwéné, mányie nōko bati bō nkwo nsem amōt.

⁹ Bābhíkí rinji be yē ewak, Mandem apú bhák Mfō ntá bō abhen bápú chak ke? Mmu áké rwō mmuet. Yē agha ane ákū barak epusi, yē agha ane ákōjo bōmandem bachak, ne bakwené berwōp, ne yēntiki mbakanem ane ákū kebharé ne nti mbakanem ne yēntiki ngōré ane ákū kebharé ne nti ngōré, ¹⁰ ne yē agha ane ághēp aghēp, ne yē agha ane áchí nyūmém, ne yē agha ane árēm bebéptí menyin ēti bo báchák, ne yē agha ane áchí ngép ntántan, menyū bo bhō mankem bápú kway bebhak ndū nkwo bho abhen Mandem achi Mfō wap. ¹¹ Ne nkúbhé enyu eyō kē mbōk yeká báchí nyaka. Ke néne, Efónó Bedyere anán asó bebá bhēka aféré, akú bé mambák bo Mandem. Ne ēti enyū ené Yesu Kristo Acha áká, Efónó Bedyere akú nkwo bé be mambák chak besí Mandem.

Mandem achyé bhesé mmuet bé sēnchié yí kenókó ne yō

¹² Mmu ákwáy bérēm be, “Mbōj ngāngan beku yēntiki enyū ené nkónó.” Echí tetep, ke échí nkwo tetep bé puyē yēntiki enyū kē ékwáy békwak bhe. Mbōj ngāngan beku yēntiki enyū. Ke enyū ené mēbhák nsem anten eyi epú. ¹³ Mmu achák ákwáy bérēm be, “Mandem aghókó nenyíé chí bé mányíé mámfyé menie, aghoko menie be nenyíé nemfuet are ke nēnchwe mmu amuet.” Echí tetep, ke ewak émōt, Mandem ákú be menie békēpere bhak, nenyíé nkwo kēpere bhák. Mandem abhíkí ghoko mmuet nkwa chí ndū barak epúsí. Aghókó mmuet yesé chí bé sēnkónó Yesu Acha ne yō. Ne yí Yesu Acha kē áchyē bhesé menyū ebhen békwak mmuet eyese embak sayri. ¹⁴ Mandem ákú nyaka Yesu apetnsem ndū nepém, ne ndū betan ebhi, chōj anku besé nkwo sémpetnsem ndū nepém ne mmuet ekō.

¹⁵ Bābhíkí rinji bé nkwo Kristo mankem chí mmuet Kristo? Eri yé bé mmu ánsót mmuet ane áchí epókómuet Kristo anchye ntá ngōré-nekō? Wáwák! ¹⁶ Bābhíkí rinji bé mmu ane áchéme mmuet ne ngōré-nekō, arōp chí mmuet amōt ne yí? Echí enyu eyō mbōnyune Ekáti Mandem eghati bhese be, “Bō bati apay, bārōp chí mmū amōt.” ¹⁷ Ke mmu ane ábhárē mmuet ne Yesu Acha, ábhōj nkaysi amōt ne yí.

18 Bǎké bhón yěnyīn beka ne barak epúsí! Bébú béchák menkem ebhén mmu ákù bébhíkí bhón ndak ne mmuet mmu. Ke mmu ane ákù barak epúsí, áchōnti chí mmuet eyi yímbōn. 19 Bǎbhíkí rīnī bé mmuet eyeka chí ekerákap Mandem ené Efónó Bedyere áchōkō aré? Mandem achyé bé Efónó Bedyere be ámbák ne bhe, néne, bārōp chí bo Mandem. Bǎpet bǎpu ndū mmuet eyeka. 20 Mandem aku be ne beyǎ nkáp, bǎbhōn yé bechye yi kenókó ne mmuet eyeka.

7

Menyīn ebhen sébhónó bérīnī eti nebhay

1 Nchí yán béghāti be eti menyīn ebhen bǎbhébhé me ndū ekāti ené bāsīnī. Nká ne bhe bé érí mmu ánhókó kebháy ngoré. 2 Ke tēndu beyǎ bo abhen bǎbhíkí bhōn nebhay bǎbhōn mamō beka epúsí, yěntiki mbakanem abhōn bebhay ngoré anchōkō ne yí, ne yěntiki ngoré ámbōn aywi nném anchōkō ne yí. 3 Nném abhōn béchye mmuet nta ngoré ywi, ne ngoré abhōn bechye mmuet nta nném, mbō enyu éyàn. 4 Ebhōn bebhak nō mbōnyune puyé ngoré ké ábhónó mmuet eyi, chí nném. Ne puyé nném ke ábhónó mmuet eyi, chí ngoré. 5 Ngoré ne nném báké kan ye bati kebhúrē, ebhikifūet ndū mpok ane báká eyōn emōt be báyan béchwé ndū nenikīmuet ntá Mandem. Mpok yō ánán ámfūét, bǎbhōn bepet bechem mmuet, be Satan áké rwō bhe mǎnkwén ndū nemō ndū bǎpú kway bekem mmuet.

6 Mpú rem nó chí béfyé bé ebhé bé bǎbhōn beka nó, nchí chye be chí maníé, 7 be yěntiki mmu ámbák ndū mmuet eyi kebhōn ngoré mbō me, ke yěntiki mmu abhōn aywi akap ané Mandem áchyé yi. Achyé mbōk akap bébhōn nebhay, achye báchák chí akap béchókō ndū mmuet eyap kebháy nebhay.

8 Ntá bō abhen bǎbhíkí bhón nebhay, ne mǎnkwésé, nchí rem be mǎndóp mmuérēmuet ayap mbō me. 9 Ke mbák mbōk bho báchí ndū nkwó yweká abhen bǎpú kwáy békém mmuet, éri bé mámbōn nebhay. Éri bé bó mámbōn nebhay echa bechōkō nō, ekwaká kebhúrē éndu nōkō bho anti.

10 Néne, nchí fyé ebhé ntá yěntiki mmu ane ábhónó nebhay, ne ebhé ene éfú chí ntá mbōn Yesu Acha. Ngoré abhíkí bhón béró nném ndū nebhay. 11 Ke mbák ngoré aró nném, abhōn béchókō ndū mmuet eyi, kebháy mmu achák. Mbák épú nó, ámpétnsem ntá nném aywi. Mbakanem nkwo abhíkí bhón béró ngoré ywi ndū nebhay.

12 Enyīn ené mēghati bhe néne éyīnī yěntiki mmu ane ábháy ngoré ane ápú nkoño Yesu, ne membōn ké nchí ghati bhe yó, ébhíkí fú chí ntá Yesu Acha. Yěntiki mǎnkwo ane ábhónó ngoré ane ábhíkí noko Yesu, ke ngoré wu akōn béchókō ne yí, nném áké rō yí ndū nebhay. 13 Ne mbák ngoré ane ásíkí nti ne Yesu abhōn nném ane ápú nkoño Yesu, ke nném akōn béchókō ne yí, ngoré wu áké rō yí ndū nebhay. 14 Ntí achí bé nepém ngoré ane achi nkoño Kristo nekway beka nném ambak mmū Mandem. Ne nepém nném ane achí nkoño Kristo nekway beka ngoré ywi ambak mmū Mandem. Mbō épú nó, mbá bō bheka bǎpú kwáy bebhak bo Mandem. Ke ndū échí nó, Mandem ášōt bōbhap mambak bōbhi. 15 Ke mbák mmu ane ápú nkoño Yesu, yé chí mbakanem, yé chí ngoré, áyán béró nti, mǎndó yí ándók. Embák nó, ebhé Mandem épú kém yé chí ngoré, yé chí mbakanem, mbōnyune Mandem apú yán yěnyīn ene énsónórí nti móywi amem. 16 Bē baghōré abhen bachí bakoño Yesu, barīnī ná mbák eti eyeká ke Mandem ákwáy bépéme maném abheka abhen bǎbhíkí noko Mandem? Ne be babhakanem abhen bachí bakoño Yesu, barīnī ná bé eti yeká Mandem ákwáy bépéme baghōré bheka abhen bǎbhíkí noko Mandem?

Yěntiki mmu abhōn bébhure nepém eni mbō mmu Mandem

17 Enyīn ene bǎbhōnō berīnī chí be yěntiki mmu abhōn bébhure nepém eni mbō enyū Mandem áyàn yí ambak. Ené ké échí ebhé ené nchí chye bōnkwo mankem yěntiki ebhak. 18 Mbák mǎnán básyep nyaka mmu ke Mandem ábhīnī yí, áké nu bebhak mbō mmu ane bǎbhíkí syep yí. Ne mbák mmu achí ane Mandem ábhīnī yí ene bǎbhíkí re syep yí, áké nu bé mǎnsíep yí bekoño epīn

ene bo Israel. ¹⁹ Nchí rēm nó mbonyune yě básyép mmu yě bábhíkí syep, εγο épú kwak ndũ yě mbi. Nném enyīn chí bébhare bebhé Mandem. ²⁰ Yěntiki mmu yweká ándóp enyũ yí áchí nyaka mpok Mandem ábhíní yí ámbák nkoṅo Yesu. ²¹ Mbák ṓchí nyaka chí nsem mpok Mandem ábhíní wó, εγο éké sṓṅori ntí ene amem. Mbák ṓbhṓṅ mbi beka bé óké pēre bhák nsem, dók ambi. ²² Báké ghakantik be nsem ane Mandem ábhíní apēt apú nsem besí Mandem. Mbonyune abhat mmuet ne Yesu Acha, ne apēt apú ndũ kesemé bebú. Ne mmu ane apú nsem fá amik, ndũ Mandem abhíní yí, arṓp chí nsem Yesu Kristo. ²³ Mandem aku bhe ne beyă nkáp aféré ndũ kesem. Bārṓp chí basem Yesu Kristo. Báképerē ka ye mmuet eyeka basem ntá bṓ mmik. ²⁴ Bṓma, éri ye bé yěntiki mmu yweká ándók ambi bebhak ndu nte ane yí áchí nyaka mpok Mandem ábhíní yí.

Bakwáy bho ne mánkwésé

²⁵ Enyīn ené mǎghati bhe néne éyíní bakwáy bho ne mánkwésé. Puyě chí enyīn ené éfú ntá Yesu Acha. Nchí ghati bhe chí enyīn ené nkáysí. Ke bábhṓṅ beghok mé mbonyune nchí mmu ane nchí rēm ndak mángók, ne ntí bé Yesu Acha achí ne me. ²⁶ Béyíní esṓṅori ené échí ndũ mpok ane, nchí rēm bé mmu ane áchí ndũ mmuet mmuet eyi, ámbák mbṓ enyũ áchí. ²⁷ Mmu yweka ane ábhṓṅó ngṓré, áké rṓ yí. Ane ábhíkí bhṓṅ ngṓré, áké nu bébháy ngṓré. ²⁸ Ke mbák mmu yweká abhay ngṓré, abhíkí ka bebú. Ne mbák mónkwen ngṓré abhay nném, abhíkí ka bebú. Ke diní ká bé bṓ abhen bábháy nebhay bábhṓṅ beyă esṓṅori fá amik, ne nchí yán chí beka be báké chwe ndũ esṓṅori. ²⁹ Bṓma, enyīn ené mǎyán mǎndíní chí be manywṓp ané Mandem áchyé bhesé ábhíkí pēre yá. Eyàn ye bé bébhó néne, yěntiki mmu ane ábháy ngṓré ámbák mbṓ mmu ane ábhíkí bhṓṅ ngṓré. ³⁰ Ne bṓ abhen báchí ndũ nedí kebṓ babṓṅ bebhák mbṓ bṓ abhen bápú ndũ nedí kebṓ. Ne yěntiki mmu ane maṅák áchí ne yí, ámbák mbṓ mmu ane maṅák apú ne yí. Ne yěntiki mmu ane ákũ menyīn,

ámbák mbṓ mmu ane ábhíkí bhṓṅ menyīn. ³¹ Ne bo abhen bábhṓṅó enyīn beka ne menyīn mmik, báké noko menyīn ebṓ, mbonyune mmiki ne áfuere fuet ne menyīn ebhi menkem.

³² Mbíkí yán be mǎmbṓṅ menyīn ebhen besṓṅori bati yeka amem. Mmũ ane ábhíkí bháy ngṓré, afyé ntí ndu beka betik Acha Yesu, ne ákaysi beka chí menyīn ebhen beka Mandem ambṓṅ maṅák ne yí. ³³ Ke nkaysi mmu ane ábháy ngṓré ábhák chí ndũ menyīn mmik. Ayan beka chí menyīn ebhen beka ngṓré ywi ámbṓṅ maṅák ne yí. ³⁴ Mmu wu ábhṓṅ ye chí bati ápáy. Mónkwen ngṓré ne bagṓré bachak abhen bábhiki bhṓṅ manem bafyé ntí chí ndũ betik Acha Yesu. Yěntiki mmu wap áyan béchyē ntí ne mmuet nkem chí ntá Mandem. Ke nkaysi ngṓré ane ábháy nném, ábhák chí ndũ menyīn mmik, ne áyán beka chí menyīn ebhén beka nném aywi ambṓṅ maṅák ne yí. ³⁵ Nchí rēm menyīn ebhen ndu bekwak bhe, puyě chí ndu bechet bhé mbi. Nchí yan chí bekwak mánkó ndũ mbi ané achi chak ne be yěntiki mmũ yweka anka betik Acha ne ntí nemṓt.

³⁶ Béyíní mmũ ane átí bebhay ngṓré, mbák aghṓ be abṓṅ bebhay ngṓré ndũ beyă ekwak béchí yí anti ne apu kway bekem mmuet, ne mpok áfuēt, éri bé ámbáy ngṓré. Bebú bepu are. ³⁷ Ke mbák mbṓṅ mbakanem aka ntí eni bé yí apú pēre bháy ngṓré ane yí átí, ne ákwáy békém mmuet, nó aka sayri ndũ ábhíkí bháy ngṓré. ³⁸ Echí yé bé mmu ane ábháy ngṓré ane yí átí, aka sayri. Ke mmu ane áchókó kebhay ngṓré, aka enyīn ené érí échá. ³⁹ Ngṓré abṓṅ bebhák ne nném aywi te ndiere newú. Ke mbák nném agu, abṓṅ ngǎngan bebháy yěntiki mmu achák ane yí ákṓṅó. Ke mmu wu abṓṅ bebhak chí mmu ane áchí nkoṅo Yesu Acha. ⁴⁰ Ke ndũ nkáysí ya, eri echa be ngṓré ane nném éywi ágú anchakṓ enyu εγο, yí ke bhay nném. Ne me nnókó bé Efṓṅó Mandem ké áchyé mé nkaysi ane.

8

Nenyié mandem nsé

¹ Néne, béyini enyini ené básini éti nenyié bōmandem nse, enyini ené mbónó bégháti bhe chí be échí tetep mbō enyũ bāremé be, “Besé mankem sériñi enyini.” Ke enyũ nerini eno nékà mmu anjon nako mmuet. Enyini ené échyè bō nkwo Yesu betán chí ekon. ² Mmu ane akáysi bé arini, átòn chí bé abhíki rini menyini ebhen Mandem áyan yí andini. ³ Ke mmũ ane akon Mandem ke Mandem arini mbō aywĩ mmu.

⁴ Béyini nenyié enen báchye ntá bōmandem nse, besé mankem sériñi bé mandem nsé apu yenyini ne abhíki bhón nepém. Mandem amot ke achi, achák apú. ⁵ Menyini béchi amfay, béchák béchi fá amik ebhén bo básòt mbō bōmandém. Beyã menyini béchi enyuyō ne mbak bho básòt bō mbō bafō bhap. ⁶ Ke ntá yese, sériñi be Mandem amot ke áchi. Yí chí eta ne yi ke ághókó yentiki enyini. Aghókó bhesé be sémbák bōbhi. Yesu Kristo Acha achí nkwo chí amot. Mandem afæéré ntá yi ke ághoko yentiki enyini, ne nepém enese néfù chí ntá yi. ⁷ Ke yendu sériñi bé mandem nsé abhíki bhón nepém, mbak bho báchi ndũ nkwo ywesé abhen bábhíki rini nō. Mpok mányie nenyié mandem nsé, ébhak amem bati yap chí mbō be bōmandem nsé chí bōmandém abhen bábhónó nepém tetep. Ne ndũ bábhíki re sene ndũ mbi Mandem, bákaysi bé nenyié mandem nsé néchonti bó besí Mandem. ⁸ Echí tetep bé nenyié népú kwáy beka besé sembák kékwót ne Mandem. Mbák sényie nenyié, eyō épú kwak bhesé. Ne mbák sébhíki nyié nenyié, eyō épú ka bhesé yenyini. ⁹ Bābhon ngangan ményie yentiki enyini ené bākónó. Ke sot ka mpok bé bāké ka mmu ane ábhíki re sene ndũ mbi Mandem ánkwen ndũ bebú éti enyini ene mányie. ¹⁰ Sénsót bé mmu ane ábhíki re sene ndũ Eyon Mandem aghō wō mmu óriñi menyini ebhen ndũ óchí amem eket mandem nsé ónyie nenyié. Wō óriñi bé eyō épú ka yenyini. Ke akáysi bé épú ka yi ánkwen ndũ ntá ane menyie nenyié enen bachye ntá mandem nsé? Mbák émfakári nō, épú chonti nti eni amem besí Mandem? ¹¹ Ne enyini ené wō mmu óriñi enyini óká, échonti nepém mmu ane ábhíki re sene ndũ mbi Mandem. Ke

óké ghokantik bé yi wu chí nti manō ane Kristo ágú éti yi nkwo. ¹² Dini yeka bé, mbák mmu áká nti mmu nkwo bebú, anchonti nti eni enen nebhi re tan amem, nó áká Kristo nkwo bebú. ¹³ Éti yō, mbák nenyié enen ményie nebhon beka nti mmu nkwo ánkwen, chon mkpik ndō menyie nnya ndu nepém ena, tēndu mpu yan beka nti mmu nkwo ánkwen.

9

Betiki munto Yesu ne enyũ bábhónó békém yi

¹ Mbíki bhón betan beka yentiki enyini ené méyan beka ke? Mpú munto Yesu Kristo? Mbíki ghó Yesu Kristo Acha ywese ne amik ke? Pú betik ebhá ke beka báchi bakojo Acha? ² Yé émbak chí bé bo báchák bábhíki ka bé nchí munto Yesu Kristo, be bāriñi be nchí munto Yesu. Nebhat ane bábháre mmuet ne Yesu Acha, átòn bé nchí munto ywi tetep. ³ Menyini ebhen mbónó béghati bō abhen bārem be mepú munto Yesu chí be ⁴ besé bōnto sepú bo abhen sekway menyie, senyu menyini ebhen báchyè wu bhesé éti betik ebhén sékú ke? ⁵ Besé sébhíki bhon ngangan bebhay baghoré be yentiki mmũ ywese ánkó nókó ne ngoré ane achi nti mmu nkwo, mbō bōnnō Yesu Acha ne mbō Séfas ne bōnto bachak? ⁶ Ke chí ndiere Banabas ne me ke séchí bōnto abhen sébhónó beka betik ne amó yesé ke sémbón nenyié ményie? ⁷ Ntiki mmu ábhák ntemé nenu ke kechye yí nkáp ne menyini béchák? Ntiki mmu ábhon nki ke yí kebón betan besot nenyié enen yí áfére aré anyie? Ntiki nchiki mpōn abhíki bhón betan ményú nébhĩ mpōn?

⁸ Enyini ene ndémé puyé chí nkaysi bō mmik. Pú enyini éré émot ke ebhé Mandem éremé? ⁹ Ne básin ndũ bebhé Moses be, “Mpok ane mpōn áká betik ebhi, bábhíki bhón bégwót nnyu ywi bé áké nyie mbwot ane yō áyati be amfu ndu bekwop.” Mandem arem enyini ene chí éti mpōn ke? ¹⁰ Pú Mandem arem enyini ene chí éti yesé? Tetep, básin yó amem Ekati Mandem chí éti yesé mbonyune éri bé mmu ane ákwáná nki ne mmu ane áfére nenyié ebhi mámbáká nti bé báchyè bó enap nenyié, ndũ enen bō

báféré ebhi. ¹¹ Séghátí bhe Eyɔŋ Mandem mbɔ mmu ɔ̀pì mbwɔt ebhi. Eber be bē bho bǎbhòŋ nsáy ndũ betik ebhesē mǎnchye bhese nenyíé ne menyin bechak ke? ¹² Mbák bǎchyè bo bǎchák nenyíé, pú besé sébhəŋ betan bēbhəp be menyin écha bo bachak abhɔ?

Yē nɔ, sébhíkí bhəp be menyin mbɔ enyu sébhónó bebhep. Séká yěntiki enyũ esəŋori. Eyɔ éri ntá yesé échá békə enyin ené ékwáy bechet be mbi beyin Mbok Ndíndí Kristo. ¹³ Bǎbhíkí riní bé bō abhen bákə betik amem ekerákap Mandem, nenyíé enap néfù chí aré? Ne bō abhen báwáy nnya ené bo bátwò ne yó mbɔ akap, bǎbhòŋ nenyíé ndu nnya ené bó báwáy? ¹⁴ Echí enyu émot mbonyu Yesu Acha areme be, “Nenyíé mmu ane ághàti Mbok Ndíndí nébhəŋ bēfú ntá bo abhen Mbok Ndíndí ane yi aghati bho áyèt bhɔ.”

¹⁵ Yěndu échí nó, mbíkí rem bé mǎnkwák me ne yěnyin. Ne mpú sɪŋ ekáti ene ndu békə mǎntó me menyin. Echí sayri be ngú esəŋori échá me bebhep bé menyin. Mbíkí yán yē mmu ankə nképerε dep awó anti be méghàti bho Mbok Ndíndí nkebhép bɔ mǎnkwák me. ¹⁶ Puyé béghàti bho Mbok Ndíndí, ke ákə me mpányu, mbonyune eyɔ chí betik ebhén Mandem areme be membəŋ bekə. Ne mbák mbíkí ghati bho Mbok Ndíndí, ébèp ntá ya éncha! ¹⁷ Mbɔ membəŋ ké njábhé betik ebhen, mbú éri bé bo mǎnchyé mé akap ndũ betik ebhá. Ke mǎkə chí betik ebhén Mandem ayabhε me, afyé bhó amɔya, ne mbəŋ bekə bhɔ. ¹⁸ Nsáy ya achí yé bé yi ndũ betik ebhen? Nsáy ya achí chí manák amen mbəŋə béghàti bho Mbok Ndíndí ndéndem, nke yán nsáy ane ngati Eyɔŋ Mandem ábhónó bēbhəŋ.

¹⁹ Mmu ane nchí nsem nta yi apú. Yē nó, membəŋ nkə mmuét eya nsem ntá yěntiki mmu ndũ nchí yan békwwák beyǎ bo mántwó ntá Yesu Acha. ²⁰ Mpok nchí ne bo Israel, nchí bhák mbɔ mmu Israel ndũ nchí nu békwwák bhó mǎnsíkinti ne Yesu. Mpok nchí bhák ne bō abhen bákəŋo bebhé Moses, nchí bhák mbɔ bhɔ yěndu mpú anten bebhé Moses, ndũ nchí nu bekə bó mántwə ntá Yesu Acha. ²¹ Mpok nchí

bhak ne bō abhen bápú bo Israel nchí kə menyin chí mbɔ mmu ane apú kəŋo bebhé Moses, ndũ nchí nu békwwák bó mántwə ntá Yesu Acha. Ene ébhíkí tón bé mpú bhεε bebhé Mandem. Ebhé Yesu Kristo achye ké nchí kəŋo. ²² Mpok nchí bhák ne bō abhen bǎbhíkí re sene ndũ mbi Mandem, nchí bhak mbɔ bhó ndũ nchí nu békwwák bó mántwə ntá Yesu Acha. Nká bebhak yěntiki enyin ntá bō mankem, ndũ nchí nu bēbhón yěntiki mbi békwwák bó mántwə ntá Yesu Acha, yi ámpémé bhó. ²³ Nchí kə menyin ebhen menkem chí bé Mbok Ndíndí ɛti Yesu Kristo ántáká mbǎnkem, ne bé Mandem ánjét mé nkwə ne berí ebhen bo abhen bákəŋo Mbok Ndíndí bǎbhəŋ.

²⁴ Bǎké ghəkəntik be mpok bejet ntiet, beyǎ bo bájét, ke ndiere mmu ane ájéré áchá bati ké ábhòŋ akap. Nchí ghati ye bhe bé mamfyé betan bejét ntiet enyu ene bákway bēbhón akap. ²⁵ Yěntiki mmu ane átonɔti mmu et ndu bejet ntiet ane bebəŋ akap, ákem mmu et ndũ yěntiki enyin. Bákə nɔ ndu bebəŋ akap ane átət ánhəŋti. Ke akap ane senu bebəŋ, chí akap ane ábhak mpoknkem. ²⁶ ɛti yə ké nchí jet téé bérəŋ ndũ ngwenti. Mpú mbɔ mmu ane áté bédép ékwót ne nti, ke andə yí, andep nəkə chí mbúép. ²⁷ Ke nchí den mmu et ne yěntiki enyũ esəŋori be mbón mbi bekem mmu et ndũ yěntiki enyin. Nchí yan be ndũ ngwenti, Mandem ake rɔ me ansem, me mmu ngati bho Mbok Ndíndí, ansət bo bǎchák.

10

Sət ka mpok ne enyin ené éfákári nyaka ne bo Israel

¹ Bǎma, mbíkí yan mǎngókəntik enyin ene éfákári nyaka ne bachimbi bhese mpok bákə ne Moses amem baso. Mandem akə ekpəkó nebhan ékúti bhɔ, Manyu Chu akore bebhe bépáy bákó amik bápé bǎrók ebhe échák. ² Ebhák chí mbɔ bájwítí bhó amem nebhan ne amem Manyu, bé mámbat mmu et ne Moses münti wap. ³ Bó mankem bǎré nyíé nkúbhé nenyíé maknkay enén néfù ntá Mandem. ⁴ Ne bɔ mankem mányú nkúbhé manyiep maknkay amen áfù ntá Mandem. Nkúbhé manyiep méré ké bó mányú mbonyune manyiep amen áfú ndũ

setárébhé esén sékò nyaka ne bhò kě mányú. Ne setárébhé esò sébhák Kristo. ⁵ Yěndu bágghó menyiy ebhò nò Mandem ákù ntá yap, beyá ebhap béré kù chí menyiy ebhén bekù Mandem ámbé nti ne bhó. Èti yò, beyá bhap bágú amem baso, berene bhap béròp aré, mbāñ ne mbanj.

⁶ Menyiy ebhen béfákárí nyaka ne bachĩmbi bhesé chí bé ménsémtí nókó bhese be séké ñwaka bekù bebéptí menyiy mbò bó. ⁷ Ne báké koño bōmandem nsé mbò enyũ mbòk eyap bákù nyaka, nkúbhé mbò enyu básĩñí amem Ekáti Mandem be, “Bo báchókò ndũ epa mányie, mányú, báfáte bábhen bepò babhen épúsí.” ⁸ Sébhíkí bhónj béchwé ndũ barak épúsí mbò enyũ mbòk eyap bákù nyaka, ékú nká bo esa nsem érat (23000) ndũ nkwó wap bágú ndũ nywəp némót. ⁹ Sébhíkí bhónj mémó Acha mbò enyũ mbòk eyap bákù nyaka, ékú Mandem ató nnyó, ne nnyó ere waytí bó. ¹⁰ Ne séké bhak bō enywĩntí mbò enyũ mbòk eyap báchí nyaka, ékú ángel newú ananja bho. ¹¹ Menyiy ebhen menkem, ebhén béfákárí nyaka ntá bo Israel, béchí chí beriy ntá bo báchák. Ke ntá yeese, básiy menyiy ebhen be ménsémtí nókó bhese bé yěntiki mmu ánsót mpok néne, ené ngwenti mmik arəbhe kekwoť. ¹² Yěntiki mmu ane ákaysí bé atée sayri, ánsót ye mpok bé áké kwén. ¹³ Ke diñí ká be yěntiki nemə enen nétémérí mmu yweka, chí enyũ nemə enen nénánj nétémérí bo báchák nkwo. Mandem apú nók bebħure bariəp ami, ne apú kwáy berə yě nemə néntwó ntá mmu yweka enen netanə necha yi. Mpok nemə nétwó ntá mmu yweka, Mandem átəñ yi mbi bé yi ántan ancha nemə enə, ante kpirí ke kwen.

¹⁴ Abhen ekəñ, ndũ échí nó, báké fyé yé amə ndũ barak mandem nsé. ¹⁵ Báchí bō abhen bábhónj kəboñ. Bě bábhəñ mǎnjĩñí beghə mbák enyiy ené mérémm épú tetep. ¹⁶ Mpok sényie nenyié Acha, sésət nkóp mmem sénchye bakak ntá Mandem, besé mankem sényú. Nekù ane sékù nó, pú séchəm mməet ne bati ndũ manəñ Kristo? Ne mpok sébəkəti brét sényie, pú séchəm mməet ne bati ndũ mməet Kristo? ¹⁷ Ekpókó brét émot ke echí. Yěndu besé séyá, séchí mməet amot, mbənyune

besé mankem sényie chi brét ére amot. ¹⁸ Yiñí ká bo Israel, báyway nnya mánchye mbò akap ntá Mandem. Pú bo mankem abhen mányie nnya yò báchəm mməet ne Mandem amfay efeme akap ndũ akabhe wu? ¹⁹ Mbōñ enyiy ené mēyāñ bekù mǎndĩñí chí yí? Chí bé mandem nsé ané bō abhen bábhíkí riñi Mandem báchyè akap nta yi abhəñ betan kə? Ke chí bé nnya ené báchyè mbò akap ntá mandem nsé echa nnya échák? ²⁰ Wáwák! Enyiy ene mēyāñ bekù mǎndĩñí chí be akap ané bō abhen bábhíkí riñi Mandem báchyè, báchyè chí ntá befónj bebúbəbə, puyě chí ntá Mandem. Ne mpú yāñ mánchəm mməet ne befónj bebúbəbə. ²¹ Bǎpú kwáy besət nkóp Acha mǎnjibhiri mməet mányú nəkə mmém befónj bebúbəbə. Ne bábhiki bhəñ ményie nenyié Acha, mǎnjibhiri mməet mányie nəkə nenyie befónj bebúbəbə. ²² Kwáé! Báyāñ bekù beběntí Mandem mémbák ne bhesé mbò enyũ bo Israel bákú nyaka? Bákáysí bé sétan séchá Mandem ké?

²³ Bǎrəm bé bábhəñ ngəngan bekù yěntiki enyiy. Ke puyě yěntiki enyiy kě ékwák mmu. Ne bǎrəm bé bábhəñ ngəngan bekù yěntiki enyiy, ke puyě yěntiki enyiy kě ékwák mmu ántāñ ndũ barak Mandem. ²⁴ Yě mmũ yweka áké kù enyiy ené ékwák yí aywĩntí. Mmu yweká apere kú enyiy, ánkú chí enyiy ené ékwák bo báchák nkwo.

²⁵ Bǎkwáy ményie yěntiki nnya ane bátĩ esié, kebħep mbák chí nnya ane báchyè mbò akap ntá njō fú. Ebhíkí ri be mǎnkú enyiy ené échəñti bati yeka amem. ²⁶ Nchí rem nó mbənyune básiy amem Ekáti Mandem be, “Mandem kě ábhónj mmik, ne menyiy menkem ebhén béchí aré.” ²⁷ Mbák mmu ane apú nkoño Yesu ámbĩñí mmu yweká eket eyi ndũ nenyie, ne mmu wu anka bérəñ, ánāñ ándók, ányie yěntiki enyiy ené bábħuré yí besí. Aké bħep mbák chí nenyie enen báchyè mbò akap ntá njəfú. Ebhíkí ri be yi ankù enyiy ene ekway bechəñti nti eni amem. ²⁸ Ke mbák bágghátí wó be, “Nenyie enen chí nenyie mandem nsé”, kényie nó. Nékway béchəñti nti mmu wu amem. ²⁹ Mpú rem nó chí èti nti mmu yweká. Nchí rem chí èti nti mmu achák

wu. Mmu äkwáy bérém be, “Ndaká yí enyīn ené échōnti ntí mmu achák amem ébhōjō békān me bekū enyīn ené mbōn ngāngān ndū mmuét eya?”³⁰ Mbák mēchyè Mandem bakak ke nnyíe nenyíe ndaká yí mmu ábhōjō béchōnti nnyén ena?³¹ Nchí ghati ye bhe be yè mmū yweka ānyīe chí nenyíe, yè enyīn ké yí ányū, abhōn bekū yó enyu ené bo bāghō mánchye Mandem kenókó.³² Yēntiki mmū yweka abhōn bébhūre nepém eni enyu ené nepú chye mmu áchák esōrōri ndū eni nepém, Yē chí mmu Israel, yè chí mmu ane apú mmu Israel, ne yè chí bō nkwo Mandem.³³ Membōn nchí kē enyu yō. Nchí nu chí bé yēntiki mmu ámbōn mañák ne yēntiki enyīn ené mékà. Mpú kē chí enyīn ene membōn nkōjō ne ené érí ntá ya. Menyīn ebhen bérí ntá bo bachak ké mékà, mbōnyune nchí yan bō mántwō ntá Mandem be yí ampeme bhō.

11

¹ Njókó ká epīn eya, mbō enyū mēñōkō epīñí Kristo.

Enyū bo bābhōjō bebhak ndū mpok nenikimuet

² Nchí bití bhe tontó bé bākaysi me ndū yēntiki enyīn ne bākōnō sayri menyīn ebhen ntōjō bhe. ³ Ke enyīn échí ené mēyān māndīñí. Kristo achí mūnti yēntiki mbakanem, mbakanem achí mūnti ngōré aywi, ne Mandem achí mūnti Kristo. ⁴ Mbakanem ane yè ānik chí mmuet yè āghati chí bho menyīn ebhen bēfú ntá Mandem, mbák ākà nō ntí kútí, nō apú chye Kristo mūnti ywi kenókó. ⁵ Ne ngōré ane, yè ānik chí mmuet yè āghati chí bho menyīn ebhen bēfú ntá Mandem, mbák ākà nō kekuti ntí, nō apu chye mūnti ywi kenókó, ne achí enyumōt mbō ngōré ane ámu ntí. ⁶ Mbák ngōré apú yan bekuti ntí, ámkpik andak mamu wu. Ke tēndu mēmu ntí chí enyīñí ntianwōp ntá ngōré abhōn yé bekuti ntí. ⁷ Mbakanem ábhíki bhōn békúti ntí ndū mpok nenikimuet tēndu Mandem ághókó mbakanem be ámbák mbō yimbōn ndū beyā babhi. Mbakanem abhōn bekú bo mangó menwōp Mandem, ke ngōré ātōn chí menwōp ebhen nném ywi. ⁸ Bē bārīñí bé

mbakanem abhíki fú ntá ngōré, ngōré ké áfú ntá mbakanem. ⁹ Ne Mandem abhíki ghoko mbakanem ēti ngōré, ke aghókó ngōré ēti mbakanem. ¹⁰ Ndu échí nō, ngōré abhōn bekuti ntí ywi mbō erīn betōn be yí achí anten nném ywi, mbōnyune bōāngel báyīñi. ¹¹ Yēndu echí nō, besé bo sébhāré muet ne Acha sérīñí bé ngōré apú ndū muet eyi, achí antené mbakanem. Ne mbakanem apú ndū muet eyi, achí antené ngōré. ¹² Echí enyu eyō mbōnyune, ngōré afú chí amuet mbakanem. Ke néne, ngōré ke ábhe mbakanem. Ne bāké ghōkōntik be menyīn menkem bēfú chí ntá Mandem. ¹³ Bē babhōn māngati me ndak ane: échí sayri be ngōré ánikmuet ntá Mandem nenti bōnkwo kekuti ntí? ¹⁴ Bekōnō enyu ené Mandem ághókó menyīn, be babhōn bābhíki rīñi bé erōrí emene chí enyīn ntíanwōp nta mbakanem? ¹⁵ Ke ngōré, erōrí emene ékwáy ne yí tontó. Ékwáy ne yí mbōnyune Mandem achyé yí emenéntí be émbák mbō nden ane ngōré ákuti ntí ne yō. ¹⁶ Yēntiki mmu ane áyān bekem epúití ndū ndak ane, ándīñí bé besé bōnto Yesu ne batōn Eyōn Mandem ne bōnkwo Mandem bachak, sébhíki pēre bhōn yēnyīn échák berem.

Enyū sébhōjō ményíe nenyíe Acha (Mt 26.26-29; Mk 14.22-25; Lk 22.14-20)

¹⁷ Ke bēyīñi menyīn ebhen mēyān beghati bhe néne, mpú bití bhe mbōnyune mpok ane bāchem nebhuet amōt ndu menikmuet ntá Mandem bāpú kē nō chí ndu bēghókó, bāchōnti chōnti. ¹⁸ Enyīñí mbi ené mbōjō bērem echí be: Bāghátí me be mpok bāchemti mbō bō nkwo, bākōre mmuet ndū bakwó, mānkem nōkō epúití ne bati. Ne nnókó bé tetep achí ndū enyīn ené bāghátí mé. ¹⁹ Eri mbōn be ákóré ámbák néntí eneká ndu bekū māngó bō abhen bākōnō Yesu ne ntí nēmót. ²⁰ Mpok ane bāchem nebhuet amōt, puyē chí nenyíe Acha ké mānyīe. ²¹ Nchí rem nō mbōnyune mpok bāchem ebhak émót, yēntiki mmu āwene chí ményíe eni nenyíe, kenon batí bōnkwo. Eyō énkū be mbōk yeka manchōkō nsay, ené bāchák mānyīe, mānyu, mānkwen. ²² Kwáé! Bābhíki bhōn beket ebhen mānyíe mānyú aré ke? Bāyān bébyak chí bō nkwo Mandem

mānchye bō abhen eyap épú ntíánwóp ke? Bāyàn ngátí bhe be yí ēti ndak ane? Bāyàn be mbítí bhe ké? Nse. Mpú kwáy bēbiti bhe wáwák!

²³ Mpú kwáy bēbiti bhe mbōnyune enyīn ené Acha ághátí mé kē ngátí bhé nkwó. Échí bé ndū nkúbhé beti ebhén bátí yí, asot ekpókó brēt, ²⁴ achye bakak ntá Mandem, abho bēbókóti ekpókó brēt eyo anchye nōkō ntá bakoŋo bhi andeme nōkō be, “Né chí mmuēt eya ane mēchyè ēti yeká. Kū nókó ká enyu ené ndu bétik me.” ²⁵ Mánáná nókó ményié nenyíé, asot nkóp ne mmēm amem, achye bakak ntá Mandem nkúbhé mbō enyū yí ákú ne nenyíé, abho bēchyé yēntiki mmu wap andeme nōkō be, “Né chí nku nkō ane Mandem ányú ne bō mmik ēti nēwú ena. Yēntiki mpok ane mānyu mmēm ndu nkóp ane kū ka nó ndu bétik me.” ²⁶ Ene étòŋ bé kpatē mpok ane Acha ápètnsem, yēntiki mpok ane mānyīe brēt ane, mānyú mmēm amen, bāghati bo bé yí agu nyaka ndu bépéme bhesé. ²⁷ Ndu echí nō, yē agha ane ányīe nenyíé Acha, ansot nkóp ayi anyu ené ápú chyē yí kenókó, enyū mmu wu ákú bebá mbōnyune yí ásot mmuēt Acha ne manon ami mbō eráká ndak. ²⁸ Yēntiki mmu abhōŋ yé bēchák nti eni ke ansot brēt ne nkóp Acha. ²⁹ Yē agha ane ányīe nenyíé Acha, ansot nkóp ayi ené yí ábhíkí kaysi bēchyé mmuēt Acha kenókó, chōŋ Mandem antemsi yí. ³⁰ Éti eyo kē beyā bheka māmè, báchák kepere bhōŋ betan, ne abhénéfú bágu. ³¹ Ke mbák besé babhōŋ séchák mmuēt, Mandem apú tán bhesé. ³² Ke mbák Acha átàn bhesé, áchyē bhesé ntémsí ndu ményúre bhesé bé ewak ene Mandem átàn bō mmik, áké temsi bhesé nkwó. ³³ Bōma, mpok ane bāchemti be mānyīe nenyíé ekōŋ ke mānyīe nenyíé Acha, bo abhen báyāmbi, bābhōŋ menon batí. ³⁴ Mbák nsay ānu mmū, ánjāmbi ányíé nenyíé eket eyi, bé mpok bāchéme nebhuēt amōt, báké kū Mandem ámbé nti. Bēyīŋi barak áchák, chōŋ membōŋ ntwó awu nchyé bhe maníé enyū babhōŋó bekū.

12

Menyū akap ane Efónó Bedyere áchyè

¹ Bōma, néne, beyīŋi menyū akap ane Efónó Bedyere áchyè, mbíkí yan māmbák ndū ejuri. ² Bārīŋi be mpok ane bābhíkí re bho bérīŋi baraká Mandem, bo bákū nyaka māném ebhi ndū beyā menyū, mānchye nōkō kenókó ntá bōmandem abhen bápú rem kepi. ³ Nchí yāŋ yé be mändīŋi be mbák Efónó Mandem achí ne mmu, apú kway bērem ebábū ēti Yesu Kristo. Ne yē mmu apú kway bērem be Yesu chí Acha mbák Efónó Bedyere apú ne yí.

⁴ Akap ane bō Mandem bābhōŋ áchí menyū ne menyū, ke Efónó Mandem éré amōt kē áchyè akap ankem. ⁵ Betik Yesu Acha ebhén bo Mandem bákway bekū bēchí menyū ne menyū ke Acha ere amōt ke sékū betik ebhi. ⁶ Babhi áchí menyū ne menyū ane Mandem ákū betik ndū bapém ayesé, ke Mandem ére amōt kē áchyè betan ntá yēntiki mmu ndu bekū menyīŋ. ⁷ Chí bekwak bōnkwō kē Mandem áchyè akap ane átōŋ bé Efónó Bedyere achí ne mmu. ⁸ Ntá mmu amōt, Efónó Bedyere áchyē akap bechyē maníé. Ntá mmu achak Efónó Bedyere anchye akap berem menyīŋ ebhen yí ákú yí andīŋi. ⁹ Ntá mmu amōt Efónó Bedyere áchyē neka, ntá mmu achák anchye akap bēbú bo mame. ¹⁰ Ntá mmu amōt Efónó Bedyere áchyē akap bekū menyīŋi maknkay, ntá achák anchye akap beghati bho menyīŋ ebhen befu ntá Mandem. Ntá mmu amōt áchyē akap berīŋi Efónó Bedyere ne befónó bebábēbū, ntá achák anchye akap berem beyōŋótak ebhen yí abhíkí rīŋi, ne ntá anufú anchye akap ménéne enyīŋ ene mmu areme ndū eyōŋ etok ene yí abhíkí rīŋi. ¹¹ Nkúbhé Efónó Mandem amōt ke áchyē akap ane ankem. Yí áchyē akap ntá yēntiki mmu mbō enyu yí áyàn.

Mmuēt nkwā abhōŋ bēpókómuet nyāŋá nyāŋá

¹² Sérīŋi be nkwāŋwan abhōŋ chí mmuēt amōt, ke bēpókómuet bechi nyāŋá nyāŋá. Yēndu bēpókómuet beyā, ndiere mmuēt amōt ke áchí. Enyu eyo ke échí ne Kristo. ¹³ Mbók yesé séchí bo Israel, báchák bápú bo Israel. Mbók yesé séchí basem, báchák bápú basem. Ke bájwítí bhesé mankem chí ndū

βεταν Εφόνο Βεδυερε έρέ αμoт, νε séroр χί mmuεт αμoт mbо mmu αμoт. *

14 Έχι tetep βέ mmuεт nkwaŋwaŋ abhíkí bhəŋ χί έπόκόmmuεт έmот. Abhəŋ beyă bépókómμeт. 15 Mbák ekak ένdém βe, “Těndu mpú awo, mpú έπόκόmmuεт.” Eyo ένkα βe ekak έké bhak έπόκόmmuεт ké? 16 Ne mbák atú άνdεm βe, “Těndu mpú nyésé, mpú έπόκόmmuεт”, eyo έpú kα βέ atú άke bhák έπόκόmmuεт. 17 Mbák mmuεт nkem achí χί nyésé, mmu άkwáy βέghok mbaŋ ná? Ne mbák mmuεт nkem άchí χί átú, mmu άkwáy βέghok epiep ná? 18 Ke mbо enyu έchi, Mandem aghókó βέpókómμeт menkem, akα βe bо mémbak mmu amuεт mbо enyu yi άyάŋά nyaka βe mémbak. 19 Mbо βέpókómμeт menkem βéchi χί έπόκόmmuεт έmот, mbú mmuεт nkwaŋwaŋ άfu fá? 20 Ke mbо enyu έchi, βέpókómμeт βéyă, ke ndiere mmuεт αμoт ke achi. 21 Nyésé mmu νέpú kwáy βέgháti awó βe, “Mbíkí bhəŋ enyih βékα νε wо?” Ne ntí apu kway βέgháti bekak βe, “Mbíkí bhəŋ yěnyih βékα νε wо.” 22 Enyih ene serih χί βe mmu apú kway bebhak nepém mbák mámféré βέpókómμeт ebhén bo bákáysi βέ βέbhíkí bhəŋ menwəp yi amuεт. 23 Ne βέpókómμeт ebhén sékaysi βέ βέpú yěnyih, bó ké sere sot mpok βékém. Ne βέpókómμeт ebhén sébhəse βέ bo báké ghó νε amík, bо ke sékém sayri encha, 24 βέpókómμeт ebhen βέpú chye mmu ntíanwóp. Ke Mandem aghókó mmuεт ye sé enyu ene séchyè βέpókómμeт ebhén bo bábhəŋ ntíanwóp νε bhо kenókó ένcha βέpókómμeт βéchák. 25 Mandem aghókó mmuεт nkwaŋwaŋ enyu eyo βe yěntiki έπόκόmmuεт embak sayri νε βέpókómμeт βéchák. 26 Mbák έπόκόmmuεт έmот éghok bebe, βéchák menkem βέghok bebe, νε mbák báchyè έπόκόmmuεт έmот kenókó, βéchák βέbhəŋ maŋák νε yó.

27 Bě bōnkwo mankem báchí mmuεт Kristo νε yěntiki mmu ywεka achi έπόκόmmuεт Yesu. 28 Ne Mandem afyé bo abhen babhəŋó akap menyu νε menyu ndū nkwo bakoŋo Yesu. Bō mbi χί abhen yi άchyé akap bebhak bōnto Yesu. Abhen bákəŋo χί bo abhen Mandem achye akap

βέgháti bho menyih ebhén befú ntá yi. Abhen bapet bákəŋo χί abhen yi άchyε akap βέtoŋ bo Eyoŋ Mandem. Achyè báchák akap βékα menyihí maknkay, abhénéfú anchye akap bébu bōmame, báchák akap βékwak bho. Achyè abhenefu akap βérinhí bekem bo sayri. Achye bachak akap berem beyəŋótak ebhén bábhíkí rihí. 29 Bo mankem báchí bōnto ké? Bo mankem báchí baremé kepinti ke? Bo mankem báchí batəŋ Eyoŋ Mandem ke? Bo mankem bákα menyihí maknkay ke? 30 Bo mankem babhəŋ akap bébu bōmame ke? Bo mankem bábhəŋó akap berem beyəŋótak ebhén bábhíkí rihí ke? Bo mankem babhəŋ akap menene menyih ebhen bārémé ndū beyəŋótak ebhen babhíkí rihí ke? 31 Ke fyé ká nti ndū bebhəŋ akap ane acha achak.

Néne, chəŋ ntəŋ βe mbi ane árí άchá άchá ankem, βe mánkoŋo χί wu.

13

Εκəŋ echa menyih menkem

1 Yě ndihí berem χί beyəŋótak menkem νε beyəŋó bəángel nkwo, mbák mbíkí kəŋ bo, nó nchí χί mbо akánkəŋ νε njáne ενé έyəŋ. 2 Ne yě mbəŋ χί akap βέgháti bho menyih ebhén βéfú ntá Mandem νε mbák ndihí menyih menkem, * yě χί menyih Mandem ebhén bechi bhésé bhésé, νε mbák mbəŋ neka νε Mandem enyu ενé mэкwáy βέgháti njie ngo βe, “Fă fá”, amfa, ke nke kəŋ bo, nо mpú yěnyih. 3 Mbák nchyé menyih ebhá menkem ntá bho, nchyé yě χί mmuét eya βe mánsəŋ, ke nke kəŋ bo, eyo epu kwák me ndū yě mbi. 4 Mbák mmu akəŋ bo, άbhəŋ ekébhéntí νε bhə, átoŋ bо berinti, apú bhəŋ mpabhamík νε bhə, νε apu pányu νε bhə. 5 Mbák mmu akəŋ bo apú yoŋ mmuεт, apú kα barak ntíanwóp, apú yihí χί ndiere mmuεт yi. Apú kaysi χί ndiere menyih ebhén bekwak yimbəŋ, apú wakari bebent, apú fyε bo anti mbák bákα yi bebá. 6 Mmu ane akəŋ bo apú bhəŋ maŋák mpok bákú bebéptí menyih, άbhəŋ maŋák mpok bo bákú menyih ebhén bechi chak. 7 Mmu ane akəŋ bo, apú fεre nti νε bo abhen bakū

* 12:13 Nkúbhé Εφόνο Βεδυερε έρέ ke Mandem achye bhese. Version.

* 13:2 Fá, sénkəŋó enyu ene echi amem Today's English

bebá, ápú rə béfyε ntí ne bo mpoknkem, ápú rə bebhaka nti be chəη Mandem ankə yěntiki enyih embak sayri, ne áte kpirí ndü yěntiki enyih.

⁸ Ekəη ebhiki bhəη ngwenti. Ke mbák chi akap beghati bho menyih ebhen befú nta Mandem, chəη wu ámfæt. Chəη akap berem beyəηótək ebhen mmu abhiki riηi ámay ne ané berih menyih ndü betəη Efónó Bedyere áfyere fæt nkwo. ⁹ Néne, séríηi menyih chí mbək mbək. Ne séghati bho menyih ebhen Mandem afyé bhese anti chí mbək mbək. ¹⁰ Ke mpok ane menyih ebhen béjwí pəət bétwó, chəη ebhen béchí mbək néne mémay. ¹¹ Mpok mbuét mandu mmə, nchí rem nyaka keri mbə mámbə, nkaysi nəkə barak mbə mámbə, ngə nəkə menyih mbə mámbə. Ke mpok nnəη nchíkí, ndə baraká kěmbó. ¹² Néne, séghə menyih chí bebherí bébhéri mbə be séyih chí ékírísú ene echí bebherí bébhéri. Ke mpok yə ánkway, chəη séngó yěntiki enyih sayri ne amík. Néne, ndíηi menyih chí mbək mbək, ke mpok yə ánkway, chəη ndíηi yěntiki enyih sayri nkúbhé mbə enyü Mandem áríηi me sayri.

¹³ Menyih bechi berat ebhen bébhak mpoknkem. Menyih ébhere chi neka, nebhakánti, ne ekəη. Ke ndü menyih ebhen berat, ene echa bechak menkem chi ekəη.

14

Akap berem kepinti ne ane beyəηótək

¹ Fié ká ntí ndü bébhəη ekəη ne bho, mámbəη beyá ekwak be Efónó Bedyere ányché be akap, sayri sayri, akap béghati bho menyih ebhen befú ntá Mandem. ² Nchí rem nə mbənyune mmu ane árəm beyəηótək ebhen yi abhiki riηi, apú rem menyih ntá bho, árəm chí ntá Mandem mbənyune yě mmu apu jwimem ndü enyih ene yi árəm. Árəm chí menyih ebhen beyih Mandem ne bechi bhésé bhésé, ndü betəη Efónó Mandem. ³ Ke mmu ane ághati bo menyih ebhen befú nta Mandem áchyè bho betəη, afyé bho nti, ne áchyè bho nepəptinti. ⁴ Mmü ane árəm beyəηótək ebhen yi ábhíkí riηi, áchyè chí mmuēt yi betəη. Ke mmu ane ághati bho Eyəη Mandem áchyè bati

bənkwo betəη Mandem. ⁵ Nchí yaη be be mánkem mándem beyəηótək ebhen bábhíkí riηi, ke sayri sayri, nchí yaη mángati bho menyih ebhen Mandem afyé be anti. Mmu ane árəm menyih ebhen Mandem afyé yi anti achá ane árəm beyəηótək ebhen yi abhiki riηi mbák mbəη mmu akabhé beyəηótək abhíkí néne enyih ene yi árémé be enchye bo betəη.

⁶ Bəma, mbák ntwó ntá yeka ndeme nəkə chí beyəηótək ebhen mbíkí riηi, chəη nkwak be ná? Mbəη bekə mándih enyih ene Mandem ákú mendíηi, ne menyih ebhen ndíηi éti Mandem, ne ebhén yi afyé me anti be ngati bho, ne mbəη betəη Eyəη eyi. ⁷ Mbák menyih ebhen bébhíkí bhəη nepém mbə mbaη befé ne nekíη bébhíkí chye erítí eyəη, ná mmu ákway berih nekway enen báfè ne mbaη, ne enén bákwt? ⁸ Ne mbák mmbá nenu ábhíkí chye eyəη sayri, agha ákway berih be chí mmbá nenu, antəηti mmuēt bé ándók ebhñenu? ⁹ Echí enyumət ne bhe. Mbák mándem enyih ndü eyəηótək ene bábhíkí riηi, bo bápú kway bejwimem. Ná bə bákway ye berih enyih ene bárəm? Ebhak ntá yap chí mbə be bārəm keri ne mbáép, né épú bhəη ntí. ¹⁰ Beyəηótək beyá fá amík, ne béchí kekúrí kekúrí. Ne ye émət epu ene bo abhen bárəm yə bápú ghok. ¹¹ Ke mbák mbíkí riηi eyəηótək ene mmu árəm, nchí bhak chí kenkə ntá yi, yí nkwo ambak chí kenkə ntá ya. ¹² Nchí ghati ye bhe be, těndu bábhəηó beyá ekwak bebhəη akap ane Efónó Mandem áchyè, fyé ká ntí tontó ndü akap ane ákwak bənkwo mántəη mandəkə nəkə chí ambi.

¹³ Mmu ane árəm eyəηótək ene yi ábhíkí riηi, aníkmuēt be Mandem ányché yi akap ménéné nta bho enyih ene yi árəm ndü eyəηótək ene yi abhiki riηi. ¹⁴ Nchí rem nə mbənyune mbák nchí níkmuēt ndü eyəηótək ene mbíkí riηi, efónó eya ke énikmuēt ené, ndü nkaysi ya, mpú jwimem ndü enyih ene mérəm. ¹⁵ Chəη nkə ye yi? Chəη nník nəkə mmuēt ne efónó eya ne níkmuēt ne nkaysi ya nkwo. Chəη nkway nəkə bakway ne efónó eya ne nkway nəkə ne nkaysi ya nkwo. ¹⁶ Mbák épú

no, mbák mmu ywēka ānikmæet bæchye bakak ntá Mandem ndu efónó, ná mmu ane ábhíki rinji eyonótok ene yi árēm ākway beka be, “Amen” ené yi ábhíki jwimem? 17 Yě mmu anchye chyé erítí bakak ntá Mandem, nenikímæet eno népú chye mmu achak betan. 18 Nkáká Mandem be, ndü betan Efónó Bedyere, ndem beyonótok ebhen mbíki rinji ncha bhe mankem. 19 Yě no, ndü nchemti bōnkwo, eri ntá ya, beghati bho menyin ne beyon betay ebhen bo bághok mánjwimem, echa berem menyin ne beyon ebhen beya becha nka byo ndü eyonótok ene mbíki rinji.

20 Bōma bāké bhak māmbo ndü nkaysi yeka. Bák ká mbō bō abhen babhæet amō ndu barak bebá, ke ndü nkaysi ayeka bák ká beséné bho. 21 Básiñ amem Ekáti Mandem be Acha arem be, “Chon nsot bō betok bechak abhen bārēm beyonótok ebhen bōbha bábhíki rinji ndem kepi ntá yap. Yě no, bōbha bápú tá chon batú beghok enyin ene mérēm.”

22 Eyō étōñ bhese be berem kepi ndü beyonótok ebhen bo bábhíki rinji, chí erin ntá bo abhen babhiki noko Yesu Kristo, puyě ntá bo abhen mánoko. Ke akap beghati bho menyin ebhen béfú ntá Mandem, chí erin ntá bo abhen mánoko. 23 Mbák Nkwō Kristo ankem achem ndü nebhæet amot ne yěntiki mmu ane achi amem ārēm eyonótok ene yi ábhíki rinji, ke émfakari be bo abhen bábhíki bhon akap wu ne bo abhen bábhíki noko manchwe amem, bó bhō bapu rem be ebhokori ékem be? 24 Ke mbák bo mankem bārēm chi menyin ebhen béfú ntá Mandem, ne mmu ane ábhíki noko Yesu Kristo, ne yě chí ane ábhíki rinji menyin ebhen antwó anchwe, āghok enyin ene bārem anjwimem anka be yi achi mmū bebá, ne menyin ebhen yi ághókó mémbo betan yi. 25 Enyin ene yi ághókó éghati yi kponoron menyin bhésé bhésé ebhen bechi yi anti, énkū yi ankwen besí Mandem anchye yi kenókó, andem be, “Mandem achi ne be tetep!”

Enyū bebhak ndü nchemti ywēka

26 Bōma, enyin ene bābhónó ye beku chi be, mpok bāchémé nebhæet amot

ndu menikmæet, mbák mmu amot achyé nekway, achak antōñ Eyon Mandem, anefu andem enyin ene Mandem akū yi andinji, ne mbák achak andem kepi ndü eyonótok ene yi abhiki rinji, anefú ánéné yō ndü eyonómbon. Kū ká yěntiki enyin embak ane echye bo mankem betan ndú baraka Mandem. 27 Mbák bo bāchí abhen bārēm beyonótok ebhen bábhíki rinji, eri bati apay, ne yě bati arat mandem. Ne bābhon berem menyin mmū amot amot, ne mmū achak ambak ane ánene menyin ebhen bārēm. 28 Ke mbák yě mmu apú menene ndü eyonómbon, yěntiki mmu ane ábhónó akap wu ánhókó kpák amem echeme Nkwō Kristo, andem nōkō beyonótok ebhen yi ábhíki rinji ne mmæet yi ne ntá Mandem. 29 Bōbati apay, mbák epu no, batí arat, mándem menyin ebhen Mandem aghati bhō, bachak mánde chak menyin ebhen bō bārēm. 30 Ne mbák Mandem ákū mmu ane achi chōkō andinji enyin ane bārēm, ánkúsí kpík. 31 Bo abhen bārēm menyin ebhen béfú ntá Mandem bākway beku no amot amot be bō mankem mángók enyin ene Eyon Mandem érēm be émfyé bhō nti. 32 Bō abhen bābhónó akap berem menyin ebhen béfú ntá Mandem bākway bekem mmæet manchōkō kpák, be mándinji mpok ane bākway berem kepi. 33 Mandem apu Mandem ebyok, áyāñ sembōñ chi eyon emot ne kpák ndü nkwo yese.

Mbō enyu echí amem bakwó bho Mandem ankem, 34 baghōré bābhon bechekō kpák amem becheme bōnkwo. Bábhíki bhon berem kepi. Bābhon besseptimæet mbō enyu ebhé Moses érēm. 35 Mbák enyin echí ene bō báyāñ berinji, mámbép maném abhap anywóp. Echí enyin ntíanwóp ntá ngōré berem kepi amem echémé bōnkwo. 36 Kwae! Eyon Mandem ébho chi ntá yeka ke? Ke chí be ndiere ntá yeka ke yō échwóbbhé? 37 Mbák mmu akáysí be yi achi ndemekepinti, ne ye bé abhon akap ane Efónó Mandem achye yi, ándinji bé enyin ene mēsīñ-ne ntá yeka chí enyin ene Yesu Acha ághátí me nsin. 38 Mbák mmu abhíki ka be echí enyu eyō, bāké ka yi nkwo.

39 Bōma, bōñ ye ka beyā ekwak be Efónó

Mandem ányché bhe akap beghati bho menyin ebhen béfú ntá Mandem, ne báké kán bo be báké rem beyonótak ebhen bábhíki rinji. ⁴⁰ Bábhon bekú yéntiki enyin sayri ne ebyok ti.

15

Yesu apetnsem ndü nepém

¹ Bōma, nchí yan betik bhe éti Mbok Ndíndí ane ngátí nyaka bhe, bábháre yo anti ne bāté kpírí ndu yo. ² Mbok Ndíndí-ne ke Mandem ásot bepepe bhe, mbák mándók ambi bekem yo ne betan. Mbák épú enyu eyo, nō mánókó chi ndéndem.

³ Nném enyin ene mēghàti bhe mbō enyū bāghátí nyaka me nkwo chi be: Kristo agú nyaka éti bebú bhesé mbō enyū Ekáti Mandem éréme nyaka be chon émfakari. ⁴ Bábhéme yi ne égháká nókó manywop arat, Mandem akú yí apetnsem ndü nepém mbō enyū Ekáti Mandem éréme nyaka be chon émfakari. ⁵ Atón ye mmuet ntá Píta ne, ansem mpok, ntá bōnto bhi batí byo ne apay. ⁶ Atón ye mmuet ntá mpāy bakonjo bhi mpok amot. Báyá bácha batí hōndret etay (500). Yēndu mbók eyap mánán bágú, beyá bhap bábhuet nepém. ⁷ Abhesi ye ntá Jems ne, ansem mpok, ntá bōnto mankem. ⁸ Ndü ngwenti, abhesi ntá ya nkwo, mme mmu nchí mbō mmō ane bábhé ndu mpok ane bábhíki bhakanti be chon mámbe yi. ⁹ Ndü nkwo bōnto Yesu, mme ke nchí ansem mankem, nke kwáy mmu ane bo bábhini be mūnto mbōnyune mēchyè nyaka bōnkwo Mandem beyá esonori. ¹⁰ Ke éti berindu Mandem, nchí mmu ane nchí echon, ne berindu bhi ne me bépú nyaka ndéndem. Bépú nyaka ndéndem mbōnyune nká betik nchá yéntiki mūnto achak, yēndu epu chi ne betan ebha ke ndü betan Mandem ndü berindu ebhi bechi ne me. ¹¹ Ndu echi nō, yé chí mme ke ngátí nyaka bhe Mbok Ndíndí, yé chí bōnto báchák, bese mankem séghàti bho chi nkúbhé Mbok Ndíndí ére éti Yesu Kristo, ne yo ké be mánókó.

Bawú bábhon bepetnsem ndü nepém

¹² Mbák Mbok Ndíndí ane séghàti bho achí be Kristo ápétnsem ndü nepém, ná ye

mbók yeka bákway berem be bawú bapu petnsem ndü nepém? ¹³ Mbák échí tetep be bawú bapu petnsem ndü nepém, nō Kristo abhíki petnsem ndü nepém. ¹⁴ Ne mbák Kristo abhíki petnsem ndü nepém, nō menyin ebhen séghàti bhe éti yi bechi chi ndéndem ne neka eneka ne yi nechi chi ndéndem. ¹⁵ Mbák échí tetep be bawú bapu petnsem ndü nepém, nō sésè chi nsé éti Mandem, ndu séghàti bho be Mandem akú Kristo apetnsem ndü nepém. Mbák échí tetep be bawú bapu petnsem ndü nepém, nō Mandem abhíki ké Kristo ampétnsem ndü nepém ne nō neka enese nechi chi ndéndem. ¹⁶ Échí enyu yo mbōnyune mbák bawú bapu petnsem ndü nepém, nō Mandem abhíki ké nyaka Kristo ampétnsem ndü nepém. ¹⁷ Ne mbák Kristo abhíki petnsem ndü nepém, nō neka enese nechi chi ndéndem, ne nō bebú ebheka bebhuet be anti. ¹⁸ Mbō enyu yo ke echi, mbō bo abhen mánoko Kristo bāgu máném. ¹⁹ Mbák ndiere éti nepém enen fá amik ke sébháká nti ne Kristo, nō ndü bō mmik mankem ebep ebhe yesé echa.

²⁰ Ke échí tetep be Mandem akú Kristo apetnsem ndü nepém ndu beton be chon yí ankú bawú mámpetnsem ndü nepém. ²¹ Mbō enyū newú néfueré ntá mmu amot, ke nétwó fá mmik, nō ke neperénsem ndü nepém nkwo nefuere ntá mmu amot ke nétwó. ²² Nkúbhé mbō enyū bō bágú mbōnyune bachi bebhárébhō Adam, nō ke Mandem ákú chon bō mankem abhen bábháre mmuet ne Kristo mámpetnsem ndü nepém. ²³ Ke yéntiki mmu abhon bepetnsem ndü nepém ndü mpok ane Mandem afyé. Kristo ke áyámbi ápérénsem ndü nepém. Mpok yi apét átwó ké bōbhi bápét chon nsem ndü nepém. ²⁴ Mmik amay ye, Yesu Kristo ansot awónem amfáy befónó ebhen bébhónó betan amfáy bho, ansot kefo eki anchye ntá Mandem mmu achi etayi. ²⁵ Yesu abhon bekem kefo kpáte Mandem ankú bōmpap abhi mámdop mbō enok ene yi anyana bekek amfay. ²⁶ Mūmpap ane Mandem ánaña chon ndü ngwenti chí newú. ²⁷ Echi mbō enyū Ekáti Mandem érem be, “Mandem afyé yéntiki enyin anten yi.” Ke berem be, “Menyin menkem béchí anten

yi” abhíkí tɔŋ be Mandem mmu afyé mɛnyɪŋ mɛnkɛm antɛn Kristo ábhák nkɔwɔ antɛn yi. ²⁸ Ke mpok anɛ Mandem ákú mɛnyɪŋ mɛnkɛm mémbak antɛn Kristo kě mbɔŋ Móywi afyé mmuɛt antɛn Mandem, mmu afyé yěntíkí ɛnyɪŋ antɛn yi, be Mandem aywɪntí ambak Mfɔ, nɛ yě mmu achak áké bhak mbɔ Mandem.

²⁹ Mbák bawú bápú pɛtnsɛm chɔŋ ndú nɛpém, ntí anɛ bájwɪtí bho ndú ntí bo abhɛn bawú achi be yi? ³⁰ Mbák bawú bápú pɛtnsɛm ndú nɛpém, ntí anɛ sékà nɛwú mpoknkɛm achi be yi? ³¹ Bɔma, nchí anyú nɛwú mpoknkɛm. Nchí rɛm nɔ ntá yɛka mbɔnyunɛ mɛpànyu ɛti yɛka nɛ ntí be betik Yesu Kristo Acha yɛsɛ ebhɛn mékù békú báchi bɔbhi. ³² Mpok nchí ɛtɔk ɛfɛsɔs, mbɔŋ bɛyá ɛsɔŋɔri nɛ bo abhɛn báchi arɛ. Ntikí nsáy mébhɔŋ ndú nɛnu ɛnén ménù ɛnén nnú nɛ nnyábhi ɛyɔ mbák bawú bapu pɛtnsɛm ndú nɛpém? Mbák bapu pɛtnsɛm ndú nɛpém, “Sényié, sényú, mbɔnyunɛ mandú mpok ségu.” ³³ Báké rɔ bo mándwɔ bhe. “Ɔkò nɛ ngép, óngép aghɛp.” ³⁴ Bón nkaysi anɛ achi chak, mándɔ bebú. Mbɔk ayɛka bábhíkí rɪŋi Mandem wáwák. Nchí rɛm nɔ be ntíanwɔp ankɛm be.

Enyú mmuɛt anɛ bawú bápɛtnsɛm nɛ yɔ

³⁵ Mmu akwáy bebhɛp be, “Chɔŋ Mandem ankɛ bawú mámpɛtnsɛm ndú nɛpém ná? Bápɛtnsɛm nɛ ntíkí ɛnyú mmuɛt?” ³⁶ Mbák mmu ámbɛp nó, nɔ achí ɛchiŋtímu! Bábhíkí rɪŋi be, mmu ámpí mbwɔt, mbák yɔ abhíkí yambi angu, apú chak ángó? ³⁷ Nɛ ɛnyɪŋ ɛnɛ mmu ápi, puyě chi nɛrɛ nchwɪ nɛ puyě nɛrɛ mbwɔt achak, chi mónyɛsɛ nchwɪ, mbák épú nɔ, mónyɛsɛ mbwɔt achák. ³⁸ Ke Mandem áchyé nyésé mbwɔt ɛnɛn bápí aywi mmuɛt anɛ nɔ néchak, néngo, nɛmbɔŋ mbɔ ɛnyu yi átí bé émbák. Yěntíkí ɛnyú mbwɔt áfu amik ambón chí ayi ɛnyú mmuɛt. ³⁹ Mɛnyɪŋ ebhɛn bébhónó nɛpém bebhɔŋ mmuɛt kɛkúrí kɛkúrí. Bakwáŋwan bábhɔŋ ayap ɛnyú mmuɛt, nnya ébhón ɛyap ɛnyú mmuɛt, kɛnɛn kɛbhón ɛyap ɛnyú mmuɛt, nɛ nsi ébhón ɛyap ɛnyu mmuɛt. ⁴⁰ Mmuɛt mɛnyɪŋ ebhɛn bɛchi amfáy échí kɛkúrí nɛ

mmuɛt mɛnyɪŋ ebhɛn bɛchi fá amik. Nɛ bɛrɪ mɛnyɪŋ ebhɛn amfay béchí kɛkúrí nɛ bɛrɪ mɛnyɪŋ ebhɛn fá amik. ⁴¹ Mmok abhɔŋ ebhi bɛrɪ, ntaŋ ábhón ebhi bɛrɪ, mambe ábhón ebhap bɛrɪ, nɛ mambe ábhón bɛrɪ kɛkúrí kɛkúrí.

⁴² ɛnyuyɔ kɛ ebhak mpok Mandem ákɛ bawú mámpɛtnsɛm ndú nɛpém. Mmuɛt ngú anɛ bábhémé, áppɔɔ. Ke mpok yi ákù bawú mámpɛtnsɛm ndú nɛpém, mmuɛt nkɔwá ábhák chí anɛ ápú gu wáwák. ⁴³ Mpok bábhémɛ mmu, ɛrɛnɛ yi ébɛp nɛ apú bhɔŋ bɛtaŋ. Mpok Mandem áku bawú mámpɛtnsɛm ndú nɛpém, mmuɛt ɛyɔ ári, ambón bɛtaŋ. ⁴⁴ Mpok bábhémé mmu, bábhémɛ mmuɛt bɔ mmik. Mpok Mandem ákɛ bawú mámpɛtnsɛm ndú nɛpém, mmu ábhón chí ɛnyú mmuɛt ɛnɛ amfay. Mbák mmuɛt bɔ mmik achi, nɔ mmuɛt ɛnɛ amfay ebhɔŋ bebhak nkɔwɔ. ⁴⁵ ɛkátí Mandem éghàti bhɛsɛ be, “Adam, mmu Mandem áyámbi aghoko, achí nyaka nkɔwáŋwan anɛ achi nɛpém.” Ke Adam anɛ áfú anɛm chí ɛfónó nɛ yi áchyè nɛpém. ⁴⁶ Puyě mmuɛt anɛ ɛfónó Mandem áchyè kɛ ayambi. Anɛ bɔ mmik kɛ áyámbi, kɛ anɛ ɛfónó Mandem áchyè antwɔ chɔŋ anɛm mpok. ⁴⁷ Mandem aghókó mmú mbi chí nɛ ntɔp, anɛ átwɔ anɛm afú chí amfay. ⁴⁸ Bɔ mmik mankɛm báchí mbɔ mmu anɛ Mandem ághókó nɛ ntɔp, nɛ bɔ mfay mankɛm báchi mbɔ mmu anɛ áfú amfay. ⁴⁹ Nkúbhé mbɔ ɛnyú séchí mbɔ mmu anɛ bághókó nɛ ntɔp néne, mpok átwɔ anɛ sébhak mbɔ mmu anɛ áfú amfay.

⁵⁰ Bɔma, nchí ghati bhe be ɛnyú mmuɛt ɛnɛ sébhónó ɛpú kway bebhak ndú nɛbhɛt anɛ Mandem achi Mfɔ arɛ, nɛ ɛnyɪŋ ɛnɛ égugu épú kway bɛchɔkɔ ndú nɛbhɛt amɔt nɛ ɛnyɪŋ ɛnɛ ɛpu kway bɛgu wáwák. ⁵¹ Ghók ká, nchí ghati bhe ɛnyɪŋ ɛnɛ échí bhésé bhésé ntá yɛka. Bɛsɛ mankɛm sépú gu chɔŋ, kɛ báyibhiri mmuɛt ɛyɛsɛ. ⁵² Chɔŋ sémbɔŋ mmuɛt ɛkɔ témchók, ndú mómbɪŋi mpok anɛ mmu ákiɛp amík, ndú mpok anɛ mmbá anɛ ngwɛntí ákwéné. Mpok ɛyɔ, bawú bápɛtnsɛm ndú nɛpém nɛ mmuɛt ɛnɛ épú gu wawak; kɛ mánjibhiri bhɛsɛ abhɛn sɛchi pɛ témte, sémbɔŋ mmuɛt ɛkɔ. ⁵³ Ebhak ɛnyu ɛyɔ mbɔnyunɛ mmuɛt ɛyɛsɛ ɛnɛ ɛppɔɔ ebhɔŋ bɛyibhiri ɛndɔp mmuɛt ɛkɔ ɛnɛ épú gu

wáwák. Ne enyiy ené égugu ebhōy beyibhiri endōp chi ene épú gu wáwák. ⁵⁴ Mpok eyō, chōy émfakari be mmæet eyese enjibhiri enyu yō, be enyiy ene Ekáti Mandem éghati bhese émfú tetep. Nō chi be, “Mámen newú. Básot awónem amfáy newú ndak amay.” ⁵⁵ Newú, betan ebhe amfay nepém bechi fá? Betan ebhen ósòt besak bho béchí fá? ⁵⁶ Bebú ke béchyè newú betan. Bebhé Mandem ke béchyè bebú betan. ⁵⁷ Ke sénkáká Mandem be achyé bhese awónem amfáy bebú ðti enyiy ene Yesu Kristo Acha ywese áká. ⁵⁸ Bōma, abhen ekōy, ndū échí nō, tē ye ka kpirí, ké fere amó. Dók ká ambi beka betik Acha ne bati yeka ankem mpoknkem, tēndu bāriñí be betik Yesu Kristo Acha ebhen bākù bepu nem ndéndem.

16

Nkáp ane bāchwōp ndu bekwak bati bo Mandem

¹ Béyíñi nkáp ane bāchwōp ndu bekwak bo Mandem, bābhōy beka mbō enyu ngátí bōnkwo abhen atú Galéshia mánkū. ² Ndū yēntiki nywōbhé neywémæet, yēntiki mmú ywēka ámbúré enyiy, bekoño nkáp ane yi áká betik ábhōjó, be bāké chwōp bakap chi ndiere mpok ane ntwó awu. ³ Nnāy ngáká awu, chōy nsiy ekáti nchyé ntá bo abhen bāyábhé beto Yerúsalem ne akap aywēka. ⁴ Ne mbák eri be menkwō ndók, chōy ndak ne bhō.

Enyū Pōl ati beka ne bo abhen yi ati beghō

⁵ Chōy ntwó beghō bhe mpok nnāy mfūéré atú Masidónia mbōnyune mbōy nti befaet are. ⁶ Ngufú chōy ntat ne be mandú, ne ékway bebhak ndū eso enkem. Mpok ánkway ye ane mērōy ebhak ene mērōy, mánkwak me ndók aré. ⁷ Mpú yan be ntwó ngó bhe mfæere faet. Mbōy nti bétwō betat ne bhe, mbák Mandem ankwak. ⁸ Ke mbōy bebhak fá Efesos kpate mpok Epā Pentekōs ankwáy. ⁹ Mbōy erítí mbi beka esayri betik fá yēndu beyā bo mánū bechyet me mbi.

¹⁰ Tímōti ánāy ántwó awu, kém ká yi sayri, enyu ené yi ábhōy mañák bebhak ne bhe. Yi chí mmú ane áká betik Mandem mbō me. ¹¹ Ndu echí nō, bāké rō yē mmu

ámbyák yi. Tík ká yi sayri be ámpetnsem ntá ya. Bati bōnkwo ne mme sénōy yi.

¹² Mbák chí manō ywese Apólos, ngátí yi beyā mpok be ántwó awu ne bōnkwo bachak mángō bhe, ke abhíkí ka bétwō néne. Chōy antwó mpok yi ábhōjó epok.

Beyōy ngwenti

¹³ Bák ká pē, mánte kpirí ndū neka eneka ne Yesu. Bōy ká netanánti, mánte sené.

¹⁴ Yēntiki enyiy ene bākù, ká ka yō ne ekōy.

¹⁵ Bōma, bāriñi be ndū bo Akáiya mankem, efo ene Stefánas ke éyámbi bekoño Yesu Kristo, ne báchie nepém enap ndu bekū betik be mánkwak bo Mandem.

¹⁶ Septí ká mmæet ntá bō mbō abhō ne ntá yēntiki mmu achak ane áchémé mmæet ne bhō ndū betik. ¹⁷ Mbōy beyā mañák be Stefánas ne Fōtunátos ne Akaiкас bétwō fá, mbōnyune netwó wap achi mbō bhe bē nkwo bétwō. ¹⁸ Báfye me nti nkúbhé mbō enyu báfye bhe nti. Chie nókó ká menyū bo bhō kenókó. ¹⁹ Bakwó bho Kristo abhen Esia bátó be bakak. Akwíla ne Priska ne bōnkwo abhen bácheme nōkō eket eyi bátó be beyā bakak ndū nnyén Acha.

²⁰ Bōmayese abhen fá mankem bátó bakak. Kaká ká bati nkwo sayri mbō bō Kristo.

²¹ Mme Pōl, ke nchí siy bakak amen ne awó wa. ²² Mbák mmú achi ane ábhíkí kōy Yesu Kristo Acha, eyak émbák ne yi. Acha ywese, twó! ²³ Berñdu Yesu Acha mémbák ne bhe.

²⁴ Nkōy bē mankem. Sérōp chi ndū nsoy amot ndu sébháré mmæet ne Yesu Kristo.

Εκάτι Πῶλ ενε έjwi βεpay ntά Nkwō Kōrint

¹ Με Πῶλ, mūnto Yesu Kristo βekoηo nkaysi Mandem, ke nchí sijn ekáti ene. Nchí fá ne Tímōti, mōmáyeσε amōt. Nchí sijn ntά yeκα bōnkwō Mandem abhen etok Kōrint ne bo Mandem mankem abhen báchi atú Akáiya ankem.

² Mandem Etayeσε ne Yesu Kristo Acha mántōj be berīndu, mánychye be kpák.

Πῶλ áchyè bakak ntά Mandem ndū yi afyé bho nti

³ Sémbítí Mandem ne Chi Yesu Kristo Acha ywεσε. Achí Mandem ntínso ne áchyε bhεσε nepōptíntí. ⁴ Achye bhεσε nepōptíntí ndū besōjōri ebhesé menkem be sénkwáy bechye bo abhen báchi ndū yēntiki enyū esōjōri nepōptíntí. Nkúbhé nepōptíntí enen Mandem áchyε bhεσε mpok esōjōri, ke nékà sénkwáy bechye bo abhen bachi ndū esōjōri nepōptíntí. ⁵ Ndu séghō beyā esōjōri έti sébháré mmuet ne Kristo nó ke Mandem áfuet ntά Kristo bechye bhεσε nepōptíntí. ⁶ Sébhōj esōjōri chí bé Mandem anchye bhe nepōptíntí, ampeme bhe. Ne Mandem áchyε bhεσε nepōptíntí chí be sénkwáy bechye bhe nepōptíntí. Enkα mánkway ye bebhōj ekébhénti ndu βete kákátí ndū nkúbhé besōjōri ebhen sébhōj. ⁷ Sébhaka nti ne bhe, ne sebhiki bhōj becháy mbōnyune serijī be ndū báká bebhōj esōjōri mbō bhεσε, Mandem áchyε bhe nkwo nepōptíntí mbō enyū yi ákà ne bhεσε.

⁸ Bōma, séyān māndijī beyā besōjōri ebhen sébhōjō awu atú Esia. Báchyε bhεσε nenyok enen néyá necha. Ekα séfére ntí ndū sékaysi be ndak ywεσε ámay. ⁹ Esōjōri éyá kpát séróbhe noj chí newú. Ke efakari nyaka nō chí bekα séndijī be sépú kwáy bekwak mmuet eyεσε. Séghó bé sébhōj besiki nti ne Mandem mmu ákwáy bekα bawú mampetnsem ndū nepém. ¹⁰ Mandem áfére bhεsé ndū newú, ne chōj andak ambi bepeme bhεσε. Sébhaka nti chí ne yi be chōj ampēt ampeme bhεσε. ¹¹ Be nkwo bábhōj

bekwak bhεσε ndū nenikímuet. Ne chōj beyā bo mánychye nōkō Mandem bakak έti yeσε, beyijī berīnti ebhen yi átōjō bhεσε έti beyā nenikímuet.

Nti ane Πῶλ awupsi nkaysi berōj Kōrint

¹² Enyijī ene éká sédèp awō anti chí be batī yeσε ághāti bhεσε be nepém enese nechi sayri ne bō mmik, sayri sayri ne bhe. Sékà menyijī mbō bo Mandem ne nti nemōt ne tetep ndu sébhíki koηo nerijīndak enen bō mmik. Sékα nō chí ndū berīndu Mandem bechi ne bhεσε. ¹³⁻¹⁴ Enyijī ene bāpáy ndū bekáti ebhesε chí enyijī ene echi bhεσε anti, sebhiki bhεσε yēnyijī. Yē bábhiki jwimem néne beyijī enyū bo sechi, nókó ká be chōj mānjwimem sayri ewak émōt, be nywōp Yesu Acha átwō, mánkway bedep awō anti έti yeσε nkúbhé mbō enyū besé sédèp mbure awō anti έti yeκα.

¹⁵ Tēndu mpú makati nyaka wáwák be chōj mánsiki nti ne me, mbōj nkaysi beyambi bétwō awu ntά yeκα be mañák beghō me ámbák ne bhe ndōj epay. ¹⁶ Mbōj nyaka nkaysi béte awu ntά yeκα ke mfuet ndak atú Masidónia, mpét ntē béghō bhe mpok mfú atú Masidónia nchí petnsem, be eyō énkα māmbōj mbi béchyε me nekwaκ ndū nekō enen mērōj Judéya. ¹⁷ Nchí kα nyaka mbō bō mmik ke? Mmū mmik ke árēm enyijī émōt ankα chí échák. ¹⁸ Tēndu Mandem achi tetep, enyijī ene ngátí bhe puyē eyōj ene nkwa mmu ákà enyijī émōt ankα chí echak. ¹⁹ Yesu Kristo Mmō Mandem ane Silvános ne Tímōti ne me séghāti nyaka bhe έti yi ndū nkwo ayeka apú mmu beyōj beyōj. Enyijī ene yi árémé, yó ke yi ákà. ²⁰ Chí befuet ntά Yesu ké bariēp Mandem mankem áfù tetep. Έti yō ke sérēm ndu nnyén Yesu Kristo bé “Amen” * ndu bechye Mandem kenókó. ²¹ Mandem ke áchyε bhεσε ne be betāj be sénté kpírí ne Kristo. Yi ke afyé bhεσε bé sémbák bōbhi, ²² afyé bhεσε erijī amuet, betōj be sechi bōbhi. Akα nō ndu áchyé bhεσε Efōjō Bedyere mmu achi amem bati yeσε ndu betōj be chōj anchye bhεσε yēntiki enyijī echak.

* **1:20** Amen: Chí “Embák nō” ndū eyōjōtōk ene bo Israel.

23 Mandem achi ntisie wa be mpú sēse. Ntí ane mbíkí petnsem Kōrint chi be mbíkí yaŋ mpet nchyé bhe esōŋori échák. 24 Sébhíkí yaŋ besot chi betañ beghati bhe menyih ebhen bábhōjō ménóko. Sérinji bé bábhōŋ bāte kpirí ndũ neka eneka ne Yesu. Séyāŋ chi be sēnchem amó ne bhe senka betik be maŋák ameka anja.

2

1 Ἐτι εἶπα κέ νκῦ ντι be mpú pere two awu ntá yeka ndōŋ achák ndu mbíkí yaŋ bechōŋti bati ayeka amem. 2 Mbák nké bati ánhōjō be amem, agha achák áchi awu ane ákway beka me mbōŋ maŋák? Pú nkúbhé be mbák nkῦ bati áchōjō be amem? 3 Ἐτι εἶπα κε nsínjī bhe ekáti ene. Nsinj yó enyu εἶπα be nnāj ntwó awu, be bho bábhōŋ bechye me maŋák, báké kῦ nti nenchōŋ me amem. Ndínjī sayri be mbák nchí maŋák, be nkwō bábhak maŋák. 4 Nsinj be ne beyǎ bebe anti, ne basémé, ne babhese amík. Mbíkí sinj béchōŋti bati ayeka amem. Nsinj chi beka mándinji be nkōŋ be tontó.

Eri befonjori mmũ ane áchyé esōŋori

5 Ke mmũ ane átwó ne esōŋori, abhíkí kῦ chi me. Mbíkí yaŋ berem tontó, ke ngō be áká chi be mankem. 6 Ntémsí ane beyǎ bheka báká be mánychye mmu wu akway nō. 7 Fonjorí yé ka yi, mánychye yi nepōptintí be menyih beke taŋ mencha yi enyu ené yi ákpiiki fere amō. 8 Nchí nik ye be mmuet be mámpet mánkῦ yi angō be bákōŋ yi tetep. 9 Nti ane nsínjī bhe ekáti εἶπα chi be mmó be ngó mbák chōŋ mánkῦ yēntiki enyih ene ngátí bhe. 10 Yēntiki mmu ane báfonjori bebú bhi, me nkwō nchí fonjori yi. Ne mēfonjori mbák enyih echi mbōŋ ene éyāŋ be mámfonjori yi. Nchí fonjori yi éti yeka ndu nnyén Kristo mmu átó me. 11 Ebhōŋ bebhak enyu εἶπα be Satan áké bhōŋ betañ amfay yese. Besé babhōŋ serinji nkaysi yi.

Betikí Kristo ebhen sékῦ bechi mbō erítí eriep ntá Mandem

12 Mpok nchwóbhé Troas ndu beghati bho Mbok Ndíndí éti Yesu Kristo, Acha

ánéné mbi ntá ya. 13 Yé nō, nti nébhíkí pōp me amem ndu mbíkí ghō mmuere wa Táytōs aré. * Ngati ye bhō be, “Mānchōkō sayri.” Mfa ndak atú Masidónia.

Befuet ntá Kristo, sēnũ sēnsot chi awónem

14 Bakak ámbák ne Mandem mmu ánu ansot chi awónem. Asot bhesé mbō batemé nenu abhen bákémé ebhīnenu ne áya bese mbi mpoknkem ndu séróbhé nu chi ebhe Yesu néne. Yēntiki ebhak ene sérōŋ, Mandem áfuēt ntá yese beka bo mándinji Kristo ndu sékῦ Mbok Ndíndí ántáká nókó mbō erítí eriep mbānkem 15 Bapém ayese achi mbō bawet erítí eriep amen Kristo áchyé ntá Mandem. Eriep εἶπα étaka ndũ nkwō bo abhen Mandem ápeme ne ndũ nkwó bo abhen bákō chi ndũ mbi newú. 16 Ntá bo abhen bákō ndũ mbi newú, eriep ene echi chi mbō ebéptí eriep ené éwāy bhō way. Ke ntá bo abhen Mandem ápeme, séchi erítí eriep ene échyè nepém. Ntiki mmu ákway beka ené enyũ betik? 17 Beyǎ bo básōt Mbok Ndíndí ane bághāti bho mbō mbi beyāŋ nkáp. Besé sépú nō, séghāti bho Mbok Ndíndí chí ne nti nemot, ndũ betañ Kristo, ne serinji be amík Mandem achi bhese amuet.

3

Pól ákῦ betik mbō mmũ Nku Nkō

1 Enyih ene sérēm éti mmuet eyese éké kῦ mánkaysi be sépet séyāŋ chi be mándinji enyu bho séchi. Bo báchí abhen bábhōjō bétwō be ne bekáti ebhen bérēm erírí éti eya. Menyũ bo bho, bāpet báyāŋ nō chi be mánychye bhō bekáti be mántōŋ ntá bo bachak? Bese sépú nō. 2 Bě bábhōŋ ke bachí ekáti ené érēm erírí éti betik ebhese. Básinj ekáti εἶπα chi amem bati ayese, * be yēntiki mmu ampay andinji enyũ bo séchi. 3 Ne bātōŋ kponoroŋ bé Kristo ke ásinj ekáti ene ató bhese ne yó. Abhíkí sinj yō ne enokékati. Asinj yō chi ne Efónjō Mandem mmu áchyé nepém. Abhíkí sinj yō ndũ bégbáká batay. Asinj yō chi amem bati bakwāŋwanj.

4 Sékway berem menyih ebhen mbōnyune sésiki nti ne Mandem ndũ nnyén Yesu

* 2:13 “Mmuere” fá, chi “Nti mübetok Yesu”.

* 3:2 Mbok bekáti ebhén te nébhōnet bérēm be, “Amem bati yeka”.

Kristo. ⁵ Ebhíkí tɔŋ be bese babhɔŋ sérèm be sékway bɔ abhen bákà betik ebhen. Mandem ke ákà sénkwáy beku bhɔ. ⁶ Nkúbhé Mandem ke ákà sénkwáy bebhak bakà betik, ndu bégháti bho ɛti Nku Nkɔ. Nku Nkɔ ane áyàŋ be, nebho néne, bo báké koŋo chi ebhé mbɔ enyu básíní nyaka, ke sébhɔŋ beghok chi Ɛfónó Bedyere. Ebhé ɛtwò mmu chi ne newú ke Ɛfónó Bedyere átwò chi ne nepém.

⁷ Bãrĩŋi be yěndu nku nsí ane átwò ne newú, ákà nyaka bo mángɔ betan Mandem kponorɔŋ. Mandem asĩŋ bebhé ndũ bégbáká batay achye ntá Moses. Ené Moses ásèp bérɔŋ ntá bo Israel ne batay yɔ, bediéré Mamdem bére ghɔ yi besí. Ndu ásèp bediéré Mandem ebhɔ mémay nɔkɔ. Yé nɔ, yé mmu wap kekway beyĩŋi yi besí tebhe tebhe. ⁸ Mbák ékway bebhak nyaka enyu yɔ ndũ mpok nku nsí, ná ne echɔŋ, ndũ mpok nku nkɔ? Betik Ɛfónó Bedyere mmu áchyè nepém bebhɔŋ betan bediéré Mandem tontó encha mpok nku nsí. ⁹ Nku nsí átwò nyaka ne ntémsi. Yé nɔ, abhak chi enyĩŋ ené ɛtɔŋ betan Mandem. Néne, Nku Nkɔ, yó ane ákà sémbák chak besí Mandem, abhɔŋ bétan betan Mandem ancha Nku Nsí. ¹⁰ Tetep, ndũ ndak ane, nku nsí abhíkí bhɔŋ betan mbɔnyune sérɔbhe koŋo chi Nku Nkɔ ane áchá nku nsí ndũ átɔŋ bediéré Mandem tontó. ¹¹ Tetep, mbák nku nsí ane abhíkí tat ákway nyaka betan bediéré Mandem, Nku Nkɔ ane abhíkí bhɔŋ ngwenti abhɔŋ betan bediéré ebhi ancha ane nsí.

¹² Těndu sébhɔŋó nebhakántí, sébhɔŋ ngangan ne sékà menyĩŋ ne netanánti. ¹³ Moses ákùti nyaka besí bhi ne nden mpoknkem ane bediéré Mandem ebhen béghò besí bhi bébhó memay mandú mandú, be bo Israel báké ghɔ ndũ ménèmsi. Sépú bhese yěnyĩŋ. ¹⁴ Bo Israel bágghò nyaka bediéré Mandem, yé nɔ, bágwót batĩ yap amem. Enyu eyɔ ke echi ne bebharébhɔ bhap kpáte echɔŋ. Yěntiki mpok ane bápáy bekáti Mandem ebhen nku nsí, ébhak chi mbɔ be nden eyɔ akúti batĩ yap, ne ékɔ bo báké jwimem ndũ enyĩŋ ene bápáy. Ndiere Kristo ke ákway beferé ekúti eyɔ ndũ batĩ yap. ¹⁵ Nkúbhé enyu yɔ ke échi kpáte echɔŋ.

Yěntiki mpok ane bápáy basiŋ amen Moses, bápú jwimem, mbɔnyune ébhak ntá yap chi mbɔ be básɔt enyĩŋ bákuti batĩ ayap. ¹⁶ Ke mpok mmu átikínsem ndũ esí nepém eni, átwò ntá Acha be amferé enyĩŋ ene ékúti ntĩ eni. ¹⁷ Néne, Acha ane sérèm nɔ ɛti yi ákà menyĩŋ chi ne Ɛfónó Mandem, ne yěntiki ebhak ené Ɛfónó Acha achi ne bho, bábhɔŋ ngangan. ¹⁸ Néne, bese bo sébhíkí pere bhɔŋ nden ane akúti batĩ yese, séghò bediéré Acha, ne séyĩbhiri bebhak mbɔ yi. Ne ndũ séyĩbhiri nenɔk ne nenɔk, bediéré ebhi béghò bhese amuet ménja mendakɔ nɔkɔ chi ambi. Acha mmu ákà menyĩŋ ne Ɛfónó Mandem ke ákɔ embak nɔ.

4

Mandem chi Mandem bediéré

¹ Těndu serĩŋi be Mandem ntĩnso ke áchyé bhese betik ebhen-ne sékà, sepú fere amó. ² Séféré ntĩ ndũ menyĩŋ ebhen bétwò ne ntíanwóp ne ndũ bebépti menyĩŋ ebhen bo bákà ansem ansem. Sépú kɔ betábhá ne mmu wáwák ne sepú mɔ beyibhiri Eyɔŋ Mandem. Enyĩŋ ene sékà chi beghati bho tetep Mandem enyu ené yěntiki mmu ákway berĩŋi be sechi bɔ tetep besí Mandem. ³ Mbák Mbok Ndíndí ane séghàti bho achi chi mbɔ enyĩŋ ene echi bhésé bhésé, ábhák enyu eyɔ chi ntá bo abhen bachi ndu mbi newú. ⁴ Bɔ bhɔ bápú jwimem ndũ Mbok Ndíndí mbɔnyune Satan mmu achi mandem mmik anémé bɔ amik be báke noko Mbok Ndíndí. Yi apu yan bó mangó bediéré ebhen béghò. Nɔ chi, bediéré ebhen bífù ndũ Mbok Ndíndí ɛti Kristo. Apu yan bɔ mandĩŋi enyũ Kristo achi, Kristo mmu achi enyu émɔt ne Mandem. ⁵ Sépú kɔ beghati bho ɛti mmuet ayese. Séghàti bho chi ɛti Yesu Kristo ne be yi achi Acha. Mbák chi bhese babhɔŋ, enyĩŋ ene séghàti bhe chi be sechi chi bɔ betok bhéka ɛti Yesu. ⁶ Ndũ nebhɔnet, ené Mandem ághòko mmik, arem be bediéré méngó ndũ ejuri, ne ebhak nɔ. Nkúbhé Mandem ke ákà bediéré ebhi béghò amem batĩ yese. Ne séghò bediéré Mandem ndũ béghò besí Kristo ne serĩŋi néne enyũ bediéré Mandem bechi.

Sechi mbɔ beté ntɔp ebhen keném kechi aré

⁷ Bediéré ebhen béghò bese anti chi nném enyih. Yé nò, bese babhòh sèchi chi mbò beté ntòp, betan ti. Eyo étòn be, beyá betan ebhen sébhónó beka betik Mandem béfù chi ntá yi, puyé ntá yese. ⁸ Mpok ne mpok, báchyè bhese besòhòri menyu ne menyu, ke besòhòri bhò bepu bókòti beté ntòp ebhen bhese sèchi. Echa bhese enyù sébhónó beka ke sepu fere amó. ⁹ Mányòk bhese, ke Mandem apú rò bebhak ne bhese. Bádep bhese amik, ke bápú kway beway bhese. ¹⁰ Yéntiki ebhak ene séròn, besòhòri ebhen séghò bechi mbò be sépókó newú Yesu amuet sékò ne nò. Èti yò, bo bágghò nepém Yesu ndu nékà betik amuet yese. ¹¹ Tetep, sèchi anyù newú mpoknkem èti Yesu, ne eyò ékà Mandem ántòn enyù nepém enen mbòh Yesu Acha nékà betik ndü mmuet eyese ene épú tat fá amik. ¹² Séká ye newú, bé mánkwáy bébhòh nepém enén nébhiki bhòh ngwènti.

¹³ Tëndu sébhónó nkúbhé efónó neka mbò mmü ane areme mbò enyu echi amem Ekáti Mandem be, “Nnókó, ne èti yò ndem”. Bese nkwo sénoko, ne èti yò séghàti bo Mbok Ndíndí. ¹⁴ Sériní be Mandem mmu áká Yesu Acha ápérénsen ndü nepém, áká chòh besé nkwo sémpetnsem ndü nepém ne yi, ne ansòt bhese ne bhe sémbak ne Yesu ndü nebháét bechòkò bhi. ¹⁵ Besòhòri ebhen menkem bechi chi ndü berí ebheka, be ndü beríndu Mandem bégháká ntá beyá bhò, ménká bo abhen báchyè Mandem bakak mánjá mándak nòkò chí ambi, be bo mánchye nókó Mandem kenókó.

Nkòhò Yesu chi mmü ekébhénti

¹⁶ Tëndu sériní menyih ebhen, sépu fere amò. Yéndu betan ebhen nkwo mmuet mémày méndak nòkò chí ambi, Mandem áká sembòh nòkò betan beko amem bati ayese yéntiki nywòp. ¹⁷ Ne besòhòri ebhen séghò fá amik béchi mandú tontó, ne bépu tat. Békwàk bhese kwak be sénkwáy bo abhen séchwè ndü beyá manák Mandem ewak émòt. Manák amò acha yéntiki enyih ne abhiki bhòh ngwènti. ¹⁸ Sépú yihí ye menyih ebhen bo bágghò ne amik. Séyihí chi ebhen bápú ghò, mbònyune menyih ebhen bo baghò béfueré fuet. Ebhen bápú ghò ke bebhak mpoknkem.

5

Chòh mmuet ane apu gu amen ane agu

¹ Sériní be mmuet ayese ane fá amik achí mbò bététem. Mbák bététem ebhen ménkwén, Mandem áchye bhese eket ekò awu amfay. Puyé chi bakwàhwan ke bágghókò yò, mbòh Mandem ke áchyè mmuet nkò yò, ne yò abhíki bhòh ngwènti. ² Tetep, séchi ndü nedí kebho fá amik ne sénòn ne beyá ekwak be Mandem anchye bhese mmuet ekò ene echi amfay, ³ be ndu afyé yò bhese amuet, séké bhak bebho bewò. ⁴ Ndü bététem ebhen sèchi aré néne, sébhòh esòhòri ne séchí ndü nedí kebho. Ebhíki tòn be séyàn Mandem ámféré mmuet ane ágù. Séyàn chi be yi anchye bhese mmuet nkò, be enyih ene epu gu émen ene égù. ⁵ Mbòh Mandem ké áká sémbak bo abhen sékwáy bébhòh mmuet nkò yò. Achyé bhese Efónó eyi mbò nkem bé chòh anchye bhese mmuet nkò yò nkwo tetep.

⁶ Sébhòh ye nti netan netan mpoknkem ndu sériní be, ene sébhuet ndü mmuet ene, sépú kway bebhak amfay ne Yesu Acha. ⁷ Ndü nepém enese fá amik sébhòh neka ne yi. Sépú ghò yi ne amik. ⁸ Sébhòh nti ne éri ntá yese be séndó mmuet ene sendak sembak anywòp ne Acha. ⁹ Ndu echi ye nò, yé sébhuet chí fá amik, yé séchí chí awu ne yí, nném enyih chí bé sénka menyih ebhen beka yi ámbòh manák ne bhese mpoknkem. ¹⁰ Ntí achi be yéntiki mmu abhòh béte besí Kristo mmu átàn bo mankem. Chòh yéntiki mmu ambòh nsáy ane ákwáy ne yi békòhò nepém eni fá amik. Mbák séka berí, chòh sémbòh erítí akap, ne mbák séka bebú, sémbòh ntémsi.

Yéntiki mmu ákwáy bebhòh mbi bebhak sayri ne Mandem

¹¹ Ndu sériní be átàn chòh bo mankem, sebòh becháy ne Yesu Acha. Bechay ebhen beka séfyè ye betan ndu beka be bo mánoko be menyih ebhen séghàti bhò bechi tetep. Mbòh Mandem ariní bhese sayri, ne nkáysí be be nkwo barihí enyù bo séchi. ¹² Ebhíki tòn be sépet séyàn beka mániní menyu bo sèchi. Séyàn chí beka mániní ntí ane bábhónó bépanyu èti eyese bé mániní enyù bábhónó békéme bo abhen bārèm ebúbu èti yese. Mpányu yap apu yihí enyù nti mmu

nechi amem ne Mandem. Báyiñi bho chi ndũ nté yap achi. ¹³ Mbák sechi bechiñtí bho mbə enyũ mbək bo bārəm, sébhák nə chí ndu sənũ bechye Mandem kenókó. Ke mbák báká be sépú bechiñtí bho, diñí yé ka be sékà betik chi òti yeka. ¹⁴ Betik ebhen sékà, sékà bho chi mbənyune ekəñ ené Kristo épuri bhese. Sənokó be ndu Kristo ágú òti yəntiki mmu, besé mankem sənán segu. ¹⁵ Agú òti yəntiki mmu be bo abhen básóré nepém nekə enen yi áchyè ne mañák báké pere bhak chi ndũ mmuet eyap. Bapém ayap ándəp chí mbə enyũ yi áyàn mbənyune òti yap ke yi ágú ne òti yap ke Mandem ákú yi ápérənsəm ndũ nepém.

¹⁶ Bebho néne, sépú pere yiñi ye bho chí bekoño nkaysi bə mmik. Enyu eyə ke séyiñi nyaka Kristo, ke néne, serinji mbəñ enyũ mmu yi áchi. ¹⁷ Ene étəñ be mmu ane ábháré mmuet ne Kristo arəp ye chí mmũ nkə. Menyiñ besí bəfuet, ebhen bekə ke béróbhé.

¹⁸ Mandem ke ákú be menyiñ ebhen menkem mémbák enyu eyə. Yí ke átó Kristo ánkə səmpétnsem ntá yi, ne achyé bhese betik beka bo mámpétnsem mámbəñ kpák ne Mandem. ¹⁹ Eyə étəñ be Mandem áfuet nyaka ntá Kristo beka yəntiki mmu ámpétnsem ambəñ kpák ne yi. Abhíkí pere yiñi nyaka ndũ bə bapu bhəere bebhé. Ne afyé ntó amə ye enén nekà bo mámpétnsem mámbəñ kpák ne yi. ²⁰ Séchí ye bo abhen Kristo afyé ntó enen bhese amə. Mbəñ Mandem ke áfuet ye ntá yesé, ndu ábhinji be ne ekəñ. Ndũ nnyén Kristo, sənik be mmuet, pet ka nsem ntá Mandem. ²¹ Òti ye se, Mandem akə Kristo mmu ábhíkí kə ye bebú ámbák mbámbə be sémfúét ntá yi sémbák chak besí Mandem.

6

Pəl āghə esəñəri mbə munto Kristo

¹ Bese bo sékà betik ne Mandem, sənik be mmuet be báké rə berindu ebhen yi atəñ bhe mémbák ndéndem. ² Yi ārəm mbə enyũ básinji be,

“Mpok ákwáy nókó betəñ be berindu, ngók nenikimuet eneka, nywəp bépeme bho nekway nəkə, nkwak bhe.”

Ghók ká, néne chi mpok ane Mandem áyàn betəñ be berindu, néne chi mpok ane Mandem áyàn bepeme bhe.

³ Sépú kə yənyiñ ene échət mmu mbi ne Mandem be bekwéné béké bhak ndũ betik ebhese. ⁴ Enyiñ ene séyàn chí be ndũ yəntiki enyiñ ene sékà, séntəñ be séchí bə betok Mandem tetep. Sébhəñ mañák mpoknkem. Sébhəñ esəñəri menyu ne menyu, yə nə sébhəñ mañák mpoknkem. ⁵ Mánán baden bhese, mánán báfyé bhese ekerékenəñ. Mánəñ bágwəp ebyək be bə mánchyé bhese esəñəri. Séyaná gu betik. Mpok ne mpok, séke bhəñ mbi bebhəre kenó ne énebhhe nəkə bhese te nenyíe menyie.

⁶ Batí ye se achi amem pépép, ne serinji tetep ane Mandem. Sébhəñ ekébhéntí ne bho, ne sébhəñ berinti. Efónó Bedyere achi ne bhese, ne sékəñ bo tetep. ⁷ Séghati bo chí menyiñ ebhen bechi tetep. Betəñ Mandem béchi ne bhese. Séchí chak besí Mandem ne eyə echi mbə menyiñi nenu ebhen békwək bhese sénu ne bəmpap abhese, sənchet bə mbi bebhəñ bhese. ⁸ Mbək bho báchyè bhese kenókó ke bachak bábyak bhese byak. Mbək bho bārəm eriri òti eyese, ke báchák bārəm chí ebábə òti eyese. Bo básət bhese mbə bə bapu, ené sérəm chí tetep. ⁹ Bo bārəm be agha arinji kpik bhese, yə nə bo bərinji bhese sayri. Echí mbə be ségugu, yə nə, séchi nepém. Báchyè bhese esəñəri, ke sépú gú. ¹⁰ Séchí ndũ esəñəri, yə nə, sebhəñ mañák mpoknkem. Séchí amə apay, yə nə sékà beyá bo bəbhəñ beyá áfók. Echi mbə be sébhiki bhəñ yənyiñ, yə nə, sébhəñ yəntiki enyiñ.

¹¹ Bə bo Kōrint, séghati bhe yəntiki enyiñ kponorəñ ne sənene bati ye se ntá yeka.

¹² Bəbhiki fu bese anti, be ke bəbhíkí pere kəñ bhese. ¹³ Nchí ghati bhe menyiñ mbə mmu ane árəm enyiñ ntá bəbhi. Nené ká bati ntá ye se, nkúbhé mbə enyũ sékəñ bhe.

Báké nyóp mmuet ne bo abhen babhiki noko Yesu

¹⁴ Báké nyóp mmuet ne bo abhen bəbhiki noko Yesu. Enyiñ ene echi chak besí Mandem, ébhəñ yi beka ne ené épú chak. Bediéré bekway bəbhak nebhet amət ne

ejuri ke? ¹⁵ Kristo abhōn yi bekū ne Satan? Mmu ane ánókó Yesu abhōn yi bekū ne mmu ane ábhíkí noko? ¹⁶ Ekerákap Mandem ebhōn yi bekū ne bōmandem nsé? Bese bo sénókó Yesu ke séchí ekerákap Mandem mmu achi nepém.

“Chōn nte eket eya nenti enap, mbak ne bhō.

Chōn mbak Mandem wap, bó mámbak bōbha.”

¹⁷ Eta Mandem ārēm ye be,

“Fú ká nenti nap

fap ka mmuét ne bhō.

Báké nyóp mmuēt ne yēnyīn ene ébhōnó bak-wap,

ne chōn mpēt nsot be amuēt.”

¹⁸ Mandem Acha Betan Menkem ārēm mbo enyū echi nebhuēt achak amem Ekáti eyi be,

“Chōn mbak Etayeka, mámbak bōbha.”

7

¹ Abhen ekōn, tēndu Mandem áchyé bhese bariēp amen, sō ká amó feré ndū yēntiki enyīn ene ékwāy menyōp mmuēt eyese ne batī ywese. Sēncháy Mandem, sénu bebhak nyánjá besí bhi ndū yēntiki mbi.

Maṅák Pōl ēti bakoṅo Yesu abhen Kōrint

² Nené ká batī ntá yese. Sébhíkí kū yē mmu ebépti enyīn, sébhíkí chōnti ntí mmu amem, ne sébhíkí nyié mmu ebhōn. ³ Mpú rem nō chi ndu betan be be bākū bebú. Nnán njámbi ngátí bhe bé sékōn be ne batī yesé ankem, ne yē chi newú yē chi nepém, yēnyīn épú kōre bhese ne bhe. ⁴ Mbákánti ne bhe tontó. Mēdēp awó anti tontó ēti yeka. Bāchyé me nepōptintí tontó, ne yēndu sébhōn beyā esōṅori, maṅák ama aya acha.

⁵ Yē chi mpok ane ségháká atú Masidónia sébhíkí bhōn neywēmuet. Besōṅori bere twō bebhē menkem. ⁶ Ke Mandem mmu áchye bo abhen batī apēt apu bō amem nepōptintí, achyé bhese nepōptintí ndu Táytos átwó. ⁷ Puyē ndiere netwō Táytos ke Mandem ásóré bechye bese nepōptintí. Enyīn echak échí be bāchyé Táytos nepōptintí mpok yi achi awu ne bhe. Aghátí me enyū bābhōnó ekwak be ntwó awu, ne enyū batī ábè bhe amem

ne áyóme. Apēt aghati me ndū bābhōnó nti tontó bete ne me. Eká maṅák ama apēt aya acha. ⁸ Yē embak chi be ekáti ené nsīnī bhe eká bābhōn basémé, áyóme apú ne me be nsīn yó. Ndū nebhuēt mbōn áyóme mbōnyune ndīnī be yó échyé bhe basémé, yēndu basémé mō áchí chí ndū mómbīnī mpok. ⁹ Tetep, mbōn maṅák be nsīn be ekáti ke puyē chí ēti yó échyé bhe basémé. Enyīn ene eká mbōnó maṅák chi be basémé amen ekáti eyō échyé bhe akū bātiknsem ndū bebú ebheka. Bebēnti ebheká bechi enyū bebēnti ebhén Mandem áyān bōbhi mámbōn. Ekū be ekáti eyō ébhíkí twō ne ménémé ntá yē mmu yweka. ¹⁰ Basémé amen Mandem ákōnó ákū mmu ántīknsem ndū bebú bhi, antwó ntá yi bé yí ámpémé yi, ne apu twō ne áyóme. Ke basémé bō mmik átwó chi ne newú. ¹¹ Bē babhōn māngó enyīn ene basémé amen Mandem akōṅo ákú ntá yeka. Nēne, bābhōn beyā ekwak béyībhiri menyīn. Ekū bāso amō ndū ndak ane ne bābhōn beyā bebēntí ēti ndak ané mmu wu ákú ne bābhōn becháy ēti ndak ane áfákárí. Bābhōn beyā ekwak beghō me ne bāyān tontó be mántémsí mmū ane átwó ne ndak. ¹² Yēndu nsīnī ye be ekáti, mbíkí sīn chi bekū māndīnī mmu ane ákú nefwōp ne mmu ane bākú yi nefwōp. Nsīn chí ēti bāghó besí Mandem, be bābhōn nti ne bhese tontó.

¹³ Eyō échyé ye bese nepōptintí.

Bāfyé bhese nti, ne berōn ambi, sechi maṅák ēti maṅák amen Táytos ábhōnó ndū be mankem bāsóré yi awu sayri, bākú nti eni nepōp amem. ¹⁴ Mēghāti nyaka bhe chí menyīn ebhen bechi tetep mpoknkem. Ne sébhíkí chye me ntíanwōp ēti enyīn ené ngátí Táytos ndebhe nōkō awó anti ēti yeka, ne éfú nkwo tetep. ¹⁵ Nēne, Táytos apēt akōn be áchá, sayri sayri, mpok yi átik enyū bāsíéptí yi ne becháy, māngwere nōkō, ne enyū bākú yēntiki enyīn ene yi ághátí bhe. ¹⁶ Nēne, nchí ṅák, mbōnyune mbákánti ne bhe ndu yēntiki mbi.

8

Enyū bō Mandem bābhōnó bechye akap ndū bekwak bho

1 Bõma, séyan mändíní ěti berĩndu Mandem ebhen bakwó bho Kristo abhen atú Masidónia bátónó. 2 Beyä besõri ebhen bó bágghó, békũ bábhõn mamõ tontó. Yě nõ, bábhõn beyä manák. Ekũ bábhõn beyä ekõn béchye akap keyĩnĩ nsem ndu békwak bo, yěndu báchí ndũ beyä kechep. 3 Nchí ghati bhe be báchyẽ mbõ enyũ amõ yap átõn. Ne mpok báchyẽ, báchyẽ mbõn echa enyũ amõ ayap átónó, mbõ enyũ éfú bhõ anti. 4 Báchyẽ, mánik nõkõ bhese mmuet ndõn ne ndõn ne nti nenkem bé sénchíe bó mbi mánkwák bo Mandem abhen bachi Yerúsalem. 5 Nkwó bho Masidónia bákũ bacha enyu ene sékãysi nyaka be bákway bekũ. Nném enyĩn ane bõ báyãmbi bákũ chí be báchyẽ nepém enap nenkem ntá Mandem Acha. Báchyẽ ye mmuet ntá yese nkwo ndu bekonõ nkaysi Mandem. 6 Táytõs anán abho besõt bakap ntá yeka ndũ bekwak bachébhébhõ. Ekũ séghátí ye yi be ampetnsem awu ankwak be mändõk ambi menanãa betikí berĩndu ebhen bábhõ. 7 Bábhõn yěntiki enyĩn ndu mbi Mandem báchã. Bábhõn neka ne Yesu erírí. Bágghati bho Mbok Ndíndí ěti Yesu sayri. Bãrĩnĩ tetep Mandem. Báchyẽ nepém eneka nenkem ndu bekũ betik Mandem ne bákõn bhese tontó. Kũ yeka nkwo betik ndu bechye ne berĩndu ebhen beya becha.

8 Mpu rem nõ chí be bábhõn bekũ mbõ enyũ ngátí bhe. Nchí kũ chi be mändíní enyũ bõ báchák bábhõnõ ekõn ndu békwak. Nkũ chi be mambõn mbi betõn be bákõn bo bachak tetep. 9 Bě bábhõn bãrĩnĩ enyũ berĩndu ebhen Yesu Kristo Acha átónó bhese. Yěndu yi ábhõnõ nyaka yěntiki enyĩn, ayibhiri arõp nchébhé mmu ěti yeka be kechep eki kénkũ mambák bo abhen bábhõnõ yěntiki enyĩn besí Mandem.

10 Manié ama ndũ ndak ane chi be: Mmíe éyú, bẽ kě bãyãmbi bechye akap, ne mbõn be kě bãyãmbi bebõn ekwak bekũ nõ. 11 Nanã ye kã betik ebhen bábhõ mbõ enyũ amõ ayeka átõn, be nekũ yweka ánkõ enyumõ ne ekwak bekũ mbõ enyũ bătí 12 Mbák mmu abhõn nti béchye akap, Mandem àsõt enyĩn ene yi áchyẽ mbõ enyũ amõ yi átõn. Apú bhep mmu ánchyẽ enyĩn

ene yi ábhíkí bhõn. 13 Mpu rem nõ chi be mámféré ntu amuet bõ bachak mámbay be anti. 14 Nchí yan chi be ndũ bábhõnõ tontó néne, mánkwak bo abhen bábhíkí bhõn, be mpok bõ nkwo bábhõnõ, mánkwak be ndũ mpok ane bábhíkí bhõn. Enyu eyõ be mankem bábhak sayri enyumõ. 15 Echi mbõ enyũ Ekátí Mandem éghãti bhese be, “Mmũ ane ápókõ beyä nenyíe enen néfú am-fay ntá Mandem, ãnyie nyaka yěnyĩn kerõp, ane ápókõ chi mandú abhõn enen nekway yi gbák.” *

Bátõ Táytõs ne mamũere bhi ntá bõnkwo abhen Korint

16 Nchí kaka Mandem be akũ Táytõs ámbõn nkúbhé enyũ nti enen me mbõnõ ndu bekwak bhe. 17 Puyě chi be akã bekũ enyĩn ene séghátí yi. Yimbõn anán abhõn ekwak bepet bétwõ awu beghõ be mankem. Ěti yõ, átwõ ye nkwo ndũ mmuet eyi. 18 Sétõ manõ achak nkwo ne Táytõs. Nkwó bo Kristo mban enkem bãrĩnĩ yi sayri ěti betik ebhen yi akũ ndu béghátí bho Mbok Ndíndí. 19 Ne ndu berõn ambi, yi ke bakwó bho Kristo mbankem báyãbhé bé ankõ nõkõ ne bhese ndũ betikí berĩndu ebhen sékã. Sékã bhõ ndu nkwo enyu eyõ bé sénchye Mandem kenókõ ne bétõn be sebõn nti békwak bho. 20 Ndũ sékõ ndu nkwo, eyõ epu chye mbi be mmu ánkãysí be sébhõn bati apay. Sésõt mpok be yě mmu áké ji bhese beyĩnĩ enyũ sékã ne beyä akabhé nkãp ane. 21 Séyan chí bekũ enyĩn ene echi chak, puyě chí ndiere besí Mandem Acha, ke besí bho nkwo.

22 Sétõ nkwo mómayese achák ne bhõ. Sėnan semõ yi ndõn ne ndõn, ndu beyä babhi, ne séghó be abhõn nti békũ betikí Mandem. Néne, áchyẽ mmuet ndu bekũ bhõ achã mbõn enyu esí mbõnyune abhákã nti ne be tontó. 23 Mbák chí Táytõs, chi nti nkũbetik awa. Akũ betik ne me ndu bekwak be. Mbák chí bõmayese bachak abhõ, yěntiki mmu wap achi mũnto ndũ ntí bakwó bho Kristo abhen bátõ yi, bõ bhõ báchyẽ Kristo kenókõ. 24 Kũ yeka bakwó bho Kristo mángõ kponõron be bábhõn ekõn

* 8:15 Yĩnĩ Esõdõs 6.18.

ne bho, ne be ntí achi ane sédèp awə anti ěti eyeka besí bhap.

9

Mmu ane apí tontó āghèm tontó

¹ Ntí apu ane mēsij be ěti nekwaκ enen bābhónó bechye nkwə Kristo abhen Yerúsalem. ² Ndíní be bābhəŋ ekwaκ bekwak ne ngátí nkwə Kristo abhen atú Masidónia ěti yeκa ndep nəkə awə anti be bēka bōmayese mankem abhen atú Akáiya mānaŋ bātoŋti mmuet ndu bechye nekwaκ te mmíe eyu. Ne betan ebhen bāfyè ndū ndak ane ndu ménýíkisi batí beyā bhap be mántóŋtí awap akabhé nkáp nkwə. ³ Ke nchí to bōmayese abhen ntá yeκa ndu beκə be nepá ane sépənyu ěti eyeka ndū menyij ebhen áké bhak ndéndem. Ene, chi beκə be mánkway bétóŋti mmuet ne ayweka akap mbə enyū ngátí bhə be chəŋ mánkə. ⁴ Mbák ntwó awu ne mbək bōnkwaκ Masidónia ené bābhiki re toŋti mmuet sayri, chəŋ mbəŋ beyā ntíanwóp mbənyune ngátí bhə enyū nsiki nti ne bhe. Mbák émfákári nə, ntíanwóp eneka néya mbəŋ néncha. ⁵ ětiyo ke nkaysi ye be eri mfyé betan be bōmayese mánjambi mántwə awu mántoŋti akap ane bāfyé bariep bechye ke mēntwə. Eri beκə be akap wu ámbák chi ane áfù be anti, puyě chi enyij ene mányiere be nyiere mánkə.

⁶ Báké ghəkəntik be mmū ane apí mbwət ane ábhíki ya, āghem mbwət ane abhiki ya. Ke mmū ane apí beyā, āghem beyā. ⁷ Yěntiki mmu abhəŋ bechye akap chi mbə enyū yi akə nti bechye, puyě chi ne basémé anti, ne ékébhak chi mbə be bápuri yi puri, mbənyune Mandem akəŋ mmu ane áchyè akap ne maŋák. ⁸ Ne Mandem abhəŋ betan bechye bhe áfók ane aya acha be mámbəŋ yěntiki enyij ene échébhé be enyu ene éya encha kpát mánkway bekwak bo abhen menyij bechəbhe bhə. ⁹ Echi mbə enyū Ekáti Mandem érəm be,

“Mmu Mandem achi awó fúú. Achye bo abhen eyap epu keyijí nsem. Berítí betik ebhi bépú nem.” ¹⁰ Chəŋ Mandem mmu áchyè mbwət ntá nkwananki ne ánchyè nenýíe menyie anchye be nkwə mbwət, ankə yə anjá ancha, ne ankə berítí betik

ebheka ménchyé beyā mbwət. ¹¹ Chəŋ Mandem anchye bhe keném ndū yěntiki mbi be mánkway bechye tontó ne awó fúú. Ne akap ayweka wu ámfuet ntá yece an-gaka ntá bo abhen bātò wu ntá yap, ne ánkə bó mánchyé Mandem bakak. ¹² Betik ebhen-ne bākə békwaκ nkwə bo Kristo ndu menyū bepəy. Békwaκ bó mámbəŋ menyij ebhen bechəbhe bhə ne békwaκ bó mánchyé Mandem beyā bakak. ¹³ Ndū bāchéme nkáp ne bāchyé bo bhə, bātəŋ be bākoŋo tetep ane Mbok Ndíndí ane bārem be mánókó. Ndū bāchyé enyu yə ne awə fuu ndu bekwak bhə ne bo bachak, bo bāghə ne bāchyé Mandem kenókó. ¹⁴ Ndu berəŋ ambi, chəŋ bó mánik nəkə mmuet ntá Mandem ěti yeκa. Bābhəŋ ekəŋ begħə bhe mbənyune bāghə beyā berindu Mandem amuet yeκa. ¹⁵ Sénkáká nókó Mandem ndū akap ane yi áchyé ane mmu apú kway berem enyū wu achi.

10

Pól ákə mándíní be yi achi mūnto tetep

¹ Məmbəŋ Pól ke nchí nik be mmuet ndū nnyén Kristo mmu ábhónó ekébhénti ne nesepimuet. Chi me mmu mbək bho bārəm be mpok nchí ne bhe besí ne besí nchí rem kepi ne becháy, ke mpok mpu ne bhe nchí sij be bekáti ne betanjí beyəŋ. ² Nchí nik be mmuet be báké puri me be mbák bebəbebe ne bhe mpok ntwó awu. Ndíní be mbəŋ bébhak bebəbebe chi ne bo abhen bákaysi be sékə menyij mbə bō mmik. ³ Yěndu séchí ndū mmiki ne sépú nu mbə bō mmik. ⁴ Menyijí nenu ebhese puyě chi ebhen bakwəŋwəŋ. Mandem ke áchyè bhese bhə, ne bébhəŋ betan bechəŋti bepok ebhen bōmpap abhese bābhése. ⁵ Séchəŋti netanányu ne yěntiki enyij ene été bechet bo mbi be báké riŋi baraka Mandem. Sékəm yěntiki enyū nkaysi mbə mūkenəŋ ane bákémé ebhinenū, ne sékə yə ándóbhe ghok chi Kristo. ⁶ Mpok mānaŋ bāchyé mmuet enkem ntá Mandem, chəŋ sětoŋti mmuet bétémsi yěntiki mmū ane átanŋtí ne Kristo.

⁷ Bāriŋi menyij ebhen beyijí me chi am-fay amfay. Mbák ye mmu ariŋi sayri be yi achi nkoŋo Kristo, ándiŋi be besə nkwə sechi bakoŋo Kristo mbə yi. ⁸ Yě embak

chi be nchí ðep awò anti tontó mandú ncha enyũ mbónó bèkà òti betan ebhen Yesu Acha áchyé bhese, eyò epu kà mbón ntíánwóp. Achyé me betan ebhò chi bèkà mǎngo, puyě bèkà mǎnkwen. ⁹ Mbíkí yan embak mbò be mēsòt bekáti ebhen mēsìn bèkà mǎmbon becháy. ¹⁰ Mbòk bho bárèm be, “Bekati Pǎl ásìn betan becha ne beyon ebhi bétòk mmu te anti, ke mpok yi achi ne bhese, apú bhon betan ne apú rem yěnyin ené échwè bo anti.” ¹¹ Mēnyũ bǒbhò bǎbhon berinji be mēnyin ebhen sēsìn ndũ bekáti mpok sēpú awu, bó ke sékà chon mpok sébhak awu ne bhe.

¹² Puyě be sémò beyenti mmuet ne bo abhen bákák mmuet. Ke neyenti mmuet enap ne bati ndu beton be bácha bhò, nétòn chi be bǎbhíkí bhon mbón kebon. ¹³ Mbák chi bhese, sēpú pányu encha enyu sébhónó bèkà. Sėti bewenti chi ndũ ndiere ane Mandem afyé be sēnkà séngwenti aré, ne be nkwo bǎchí ebhe eyese. ¹⁴ Sébhíkí kinji ndiere ane Mandem afyé mpok séyambi sétwò ntá yeka. Bese babhon ke séyambi sétwò bhe ne Mbok Ndíndí òti Yesu Kristo. ¹⁵ Sēpú kinji ndiere ane Mandem afyé ndu ebhese betik. Sébhaka nti chi be ndũ neka eneka ne Kristo négò néndòk nòkò chi ambi, chon betik ebhese nkwo nenti eneka méngo mēndòk nòkò chí ambi. ¹⁶ Mbák echi nò, chon sēnkway beron beghati Mbok Ndíndí amem betòk bechak ebhen yě mmu abhiki re kà betik aré, kepányu òti betik ebhen bò bákú ndũ ebhe mmu achak. ¹⁷ Ke Ekáti Mandem érèm be, “Yě agha ane áyan bépanyu, ámpányu òti enyin ene Mandem Acha áká.” ¹⁸ Puyě mmu ane árèm eriri òti mmuet eyi ke Mandem Acha ásot ne manák, chi mmu ane Mandem árèm eriri òti yi.

11

Pǎl òrem be betik ebhi bechi kekúrí ne ebhen bǒnto nsé

¹ Nchí nìkmuet be mǎnkernti ne me ndu nchí rem kepi mbò echintímu. Kép ká nti ne me. ² Diní ká be nkon be ne mpabhamík ane Mandem. Nsot be mbò ngosón ane ábhíkí rinji mbakanen ne nnán mfyé bariēp ne mmũ amot ane ábháy bhe. Mmũ wu chi Kristo. ³ Ke mbon becháy be bǒfú

bákway berwò bhe mbò enyũ Satan ásóré nyaka bapu mi arwó Ifa, énkà nkaysi ayeka ampòkò bhe mǎngure ebhi, keperē konò mbi Kristo ne nti nemot enen nēchí pēpēp. ⁴ Nchí rem nò mbonyune echi mbò bhe mbák mmu atwò ntá yeka aghati bhe enyin, yě yi árèm chi òti Yesu achak ane achi kekúrí ne ane séghàti bhe mēnyin òti yi, mǎnoko nòko. Ne yě árèm chi òti efónó ene echi kekúrí ne Efónó Mandem mmu mǎnene bati ntá yi bákaka, ne yě árèm chi òti Mbok Ndíndí ane achi kekúrí ne ane mǎnókò, mǎnsore sòt amò apay. ⁵ Mbíkí kaysi be bo abhen bǎsot be bachi manem bǒnto bacha me. ⁶ Ngufú mbíkí rinji berem kepi, ke ndiní enyin ene nchí rem, ne sēnan sékà be mǎndinji nó kponoron ndon ne ndon, ne ndũ beyà babhi.

⁷ Mpok ngátí bhe Mbok Ndíndí Mandem, mbíkí bhep be nkáp. Nséptímuét ntá yeka ndu bekwak mǎmbak maném bo. Nkũ nyaka nò chi bebú ke? ⁸ Nchí sòt nyaka nkáp ntá bakwó bho achak ndũ bekwak bhe. ⁹ Ne mpok nchí awu ne bhe nke bhon nkáp mbíkí chye yě mmu yweka esonori mbonyune bati bǒmayese abhen báfú atú Masidónia ke báchyè nyaka me nekwa. Mbíkí chye bhe ntu wa be mǎmpòkò wáwák. Ne enyu eyò ke nchí bhak. ¹⁰ Ndũ tetep Kristo achi ne me, nchí rem be yě mmu apú kway bèkà me mbot bedep awò anti ndũ atú Akáiya ankem. ¹¹ Nchí kà nò ndak yi? Chi be mbíkí kon be ke? Wáwák! Mandem arinji be nkon be!

¹² Ne enyin ene nchí kà, chon ndòk ambi bèkà yò, bé mkpòt bekak bo abhen bárèm be bákú betik ebhap nkúbhé mbò enyũ mékú ebha. ¹³ Mēnyũ bǒbhò puyě bǒnto abhen tetep. Chi bo abhen báyibhíri mkpá, ne bǎrwò bho ndũ betik ebhen bò bákà be bǎchi bǒnto Kristo. ¹⁴ Ndak ane apu ané maknkay. Yě chí mbon Satan áyibhiri mkpá ankà mbò be achi ángel ane bediéré Mandem béghò yi amuet. ¹⁵ Epú yé enyinjí maknkay mbák bakú betik Satan bákú nkwo mbò be bǎchí bo abhen bákú mēnyin ebhen bechi chak besí Mandem. Ndũ ngwenti yap bǎbhon chi nsáy betik ebhen bò bákú.

Pǎl òðep awò anti òti besonori ebhi mbò

mũnto Kristo

¹⁶ Mpet nchí rem be, yě mmu áké kaysi be ntí ábhíkí kway me amem. Mbák bákaysi nò, sòt ká me enyu ene bákway beghok enyìn ene mmu ane ntí abhíkí kway yi amem árèm, bé menkwò ndep awò anti mandú. ¹⁷ Enyìn ené mérémm puyě enyìn ene Acha aghati me. Nchí rem chi mbò echìntímu. ¹⁸ Tëndu beyã bo bápànyu èti menyìn ebhen bakwãnyãwãwã básòt be bebhòny menwòp be mǎngok nòkò nsé yap, bǎbhòny ye beghok menyìnì tetep ebhen mbónjò béghátì bhe èti mmuèt eya. ¹⁹ Bè bho bǎchi bariñindak, bǎchòkò mǎngoko nòkò menyìn ebhen bechìntì bho bǎrèm ne mañák. ²⁰ Bǎkà bo abhen bǎbhàre bhe mbò basem ne mányie bhe nsem amòt, ne mányiere be amik, ne báyìnì be fúú kpát bádèn be. ²¹ È! Mbíkí bhòny nò chi betan-è! Fonjòrì ká me be mpú kà menyìn ebhò ntá yeka.

Chòny ndòk ambi berem mbò echìntímu. Yèntìkì enyìn ene ékà mmu ándep awò anti, me nkwo mǎkwáy bedep awò anti èti enyìn eyò. ²² Mbák bádèp awò anti bé bǎchi bo Hibru, me nkwo nchí mmu Hibru. Mbák bǎchí bo Israel, me nkwo nchí mmu Israel. Mbák bǎchi bebhárébhò Abraham, me nkwo nchí ebhárémò Abraham. ²³ Mbák bǎchi bò betok Kristo, me nchá bhó. [Nchí rem mbò ebhokori mmu.] Nkà betik nchá bó mankem. Nchwe kenòny ndòny ne ndòny ncha yèntìkì mmu, mǎntem áyá acha, ne ndòp kékwót begu ndòny ne ndòny. ²⁴ Bo Israel mánanj bádèp me nnet ne ékpa ndòny esà nsem nekú ne enwi. Bákà nò ndòny etay. ²⁵ Bò Rom bádén me ne ékpa kenòny ndòny érá. Bo bátémti me ne batay ndu beway ndòny amòt. Achwi abet anyén ne me ndòny érá. Achwi árákátì amem manyu ekà ngókònyen ndù beti mémòt ne nywòp némòt. ²⁶ Mfórí newú beyã mpok ené mérény nekò. Mfórí newú amem manyén ane ájwí ágbòko, mfori newú amò betanjí baghép ne amò batì bo Israel ne abhen bápú bo Israel. Mfórí newú amem betòk begho, ne amem baso, ne amem manyu ne amò bònkwò abhen betábhá. ²⁷ Nnánj nkà betik, nsònyòri mmuèt beyã mpok nke kway bebhàre kenò, ne nchókò nsay nke kwáy bebhòny yě manyierp menyu

ne nenyíé enen nékwáy me, ne mbúép ákók me ndu mbíkí bhòny nden bekuti mmuèt. ²⁸ Besònyòri bechak béchí ke mbíkí perè yan berem èti besònyòri yèntìkì ewak. Puyě chi ndiere menyìn ebhen. Mbòny beyã basémé beyìnì enyu ené béka bakwó Kristo bǎchi. ²⁹ Agha ákway bebhòny békwéné ke ékebhak ntá ya mbò be me ke mbónjò bekwéné ebhò? Agha bákway beka yi ankwen ndu bebú ke ntí keddu me amem ne bebènti?

³⁰ Mbák mbòny bedep awò anti chòny nkà nò chi ndu menyìn ebhen bétòny be mbíkí bhòny betan. ³¹ Mandem Mmu achí Chi ntá Yesu Acha aríjì be mpú sèse.

Bakak ámbak ne yi ngwenti ti. ³² Mpok nchí etòk Damáskòs, Góbhanò ane mfò ngo Aretas afyé, áchye eyòny be batémé nenu mambabheri nòkò nyùbha ané etòk enyu ene bò bákway bekem me. ³³ Ke bònkwò bákà nchwe amem ekay ene báséré nnik are bátò ndu mbok ane achi ankok, básébbhe me amik, mbuè.

12

Pòl àdèp awò anti mbònyune abhòny ntì ne bònkwò Kòrint

¹ Mbòny beròny ambi bedep awò anti yèndu nsáy ápú aré. Ke dǎ ká ngati bhe èti kenò amik anti fúú, ekem ngó ne menyìn ebhen Yesu Acha ákú me ndìnì. ² Ndìnì mmù ane achi nyaka nkonjo Kristo. Egháká mamié byo ne anwi echòny ene Mandem ásórè yi te amfay. ³ Mpet nchí rem be ndìnì be Mandem asòt nyaka mmu wu áròk Paradays* ne yi, ke chí ndu efónjò ke chí ndu nkwo muèt a, mbíkí rìnì. Mbòny Mandem ke aríjì. ⁴ Aré, aghók menyìn ebhen mmu ábhíkí bhòny beghati bho enyù bò bechi, ne mmu apú kway mbòny berem enyù bechi. ⁵ Mbòny bedep awò anti èti mmu wu, ke mpú kà nò èti mmuèt eya. Nchi dep awò anti chí èti menyìn ebhen bétòny be mbíkí bhòny betan. ⁶ Yě embak chí be nchí yan bedep awò anti mpú bhak echìntímu mbònyune nchí rem chí tetep. Ke mpú kà nò ndù mpú yán be yě mmu ánkáysí be ncha enyù mmu ene yi ághò ne ené yi ághòk mérémm be nchí.

⁷ Ndu bekà be nké pányu éti beyǎ menyiní maknkay ebhen yi ákú mendíní, áchyé me esōjōri. Mbák mbò mmu ane báfyé yi nsé amuet. Esōjōri eyō ebhak enyīn ene Sattan átó be ényíéré me amik, énkān me nke pányu. ⁸ Nnik Yesu Acha mmuet ndōn éráť be yi amferé me esōjōri ene amuet. ⁹ Ke akeme me be, “Berĩndu ebha békway ne wō mbōnyune betān ebha bétōn kponōron chi amuet bo abhen mmuet apú bhō.” Ndu echi yě nō, chōn ndōk ambi bedep awó anti ne mañák éti mbíkí bhōn betān, be betān Kristo mémbak ne me. ¹⁰ Éti Kristo, nchí ye mañák be mbíkí bhōn betān, yě básòkòti me sòkòti, yě menyīn bétān tañ ntá ya, ne yě nchí bhōn nenyok menyū ne menyū, ne yě báchyé me chi besōjōri. Echi nō mbōnyune mpok ane mbíkí bhōn betān ke nchí tañ sayri.

Pǎl abhōn nti ne bōnkwō abhen etak Kōrint

¹¹ Ndem kepí mbò echīntímu. Bě kě bǎpúrí me nkà nō mbōnyune, be ke bǎbhōnō beghati bhō enyū mmu me nchí. Yēndu mpú yēnyīn, bōnto abhen bǎyōn nō manyén ayap amfay bǎbhíkí cha me. ¹² Mpok nchí awu ne bhe nkà menyīn betān be be nchí mūnto tetep. Mbōn ekébhéntí ne nkà menyīn maknkay menyū ne menyū. ¹³ Ndiere enyīn ene mbíkí kà ntá yeka ené nkà ntá bakwó Kristo bachak ncha chi be mbíkí bhep bhe nekwať? Fonjōrí ká me ndū nefwōp enō!

¹⁴ Diní ká be nnān ntōntí bétwō beghō bhe ndu ndōn ene éjwí éráť. Mpú bhak chōn ntu ntá yeka mbōnyune be ke mēyan, puyě bakap ayeka. Echi nō mbōnyune puyě mǎmbō ke babhōnō bebhare menyīn ntá bachi ne manō bhap, chi bachi ne manō ke bǎbhōnō bebhare menyīn ntá bōbhap. ¹⁵ Chōn mbōn beyǎ mañák bechye yēntíkí enyīn ene mbōnō, yě chi mmuet eya, ndu bekwať bhe. Ndū ekōn eya ne bhe égō éndōk nōkō chi ambi, eyeka ne me émay nōkō may kē?

¹⁶ Sayri sayri, bákà ne me be mpok ntwó awu, mpú sōť nyaka menyīn ntá yeka, yě nō mbōk bārēm be nchí mmu betábhá, ne be nchí sōť menyīn ebheka ndu ngwáy. ¹⁷ Ndū nkwať bhō abhen ntó ntá yeka, yě amōť ábhíkí sōť nnyén ena berwō bhe. Épú nō

ke? ¹⁸ Nnik nyáka Táytōs ne mōmáyeše be mántwó awu ntá yeka. Atwó nókó asōť menyīn ebheka ndū ngwáy kē? Me ne Táytōs sébhōn chi nkaysi amōť. Pú nó? Beše ne yi sébhōn chi ekakáneko émōť. Pú nó?

¹⁹ Abhen ekōn, bǎkáysi be ndu mpok ane nkem sérēm menyīn ebhen chi ndu bétānā mmuet ntá yeka kē? Wáwák! Sérēm chi enyū Kristo áyān be séndem ne besí Mandem. Sékà yēntíkí enyīn chi be mǎnséné ndū mbi Mandem. ²⁰ Mbōn becháy be ngufú mpok ntwó awu beghō bhe nchí kway betemeri bhe ndu nte ane mbíkí káysi betemeri bhe, ne be nkwať mǎngō be mpú ndu nte ane bákaysi beghō me. Ngufú, nchí kway betemeri bhe ndū bǎgwā, ne ndū bǎbhōn mpabhamík ne batí, ne ndū echókónti, ne ndū mǎnjem menémé, ne ndū bǎchōnti manyén batí, ne ndū enanťi, ne ndū epīn bekáysi be bǎcha batí, ne ndū bǎkà menyīn táká táká. ²¹ Mbōn becháy be nnān mpēt ntwó awu chōn Éta Mandem ánkà mbōn ntiánwōp besí ebheka, ne mbak ndū nedí kebho éti beyǎ bō abhen bákà nyaka bebá ne bǎbhuet bekà bepōť menyīn, ne epúsí, ne mányie bepǎ epusi.

13

Ndū ngwentí, Pǎl áyēp bōnkwō Kōrint batú

¹ Ndōn ane ákú éráť ene nchí twō beghō be bǎké ghókóntik be Ekáti Mandem éřēm be mbák bo mándem be mmū ákú ndak, bǎbhōn bétwō ne batísie bapay, mbák apu nō, barat. ² Mpok ntwó awu ndū nekō enen néjwí ndōn epay, njep batú bo abhen bákà bebá ne bōnkwō bachak mankem. Néne, mpēt nchí semti bhō ené mpú awu nkúbhé mbō enyū nkà nyaka mpok ntwó awu be, mbák mpēt ntwō, mpú rō bhō enyū eyō. ³ Chōn nkà mǎngō berīn menkem ebhen bétōn kponōron be nchí řem chi menyīn ebhen bēfú ntá Kristo. Apú kem be mbō mmū ane ábhíkí bhōn betān. Atōn betān ebhi mpok áchí nenti eneka. ⁴ Yēndu bágó yi ndū ekotákátí mbō mmu ane abhíkí bhōn betān, Mandem ákú yi apētñsem ndū nepēm. Beše nkwať sébhíkí bhōn betān ndu sébháre mmuet ne yi. Ke ndu sétōk bhe,

chəŋ sémbəŋ nepém ne Kristo ndü betan Mandem.

⁵ Chák ká mmuet beghə mbák, ndü ekakáneko eyeka, bákòŋo menyin ebhen mánókó. Yiní ká mmuet. Mbák epu nə, nó bákwen nemə. ⁶ Nókó ká be chəŋ mángo be sebhiki kwen nemə. ⁷ Sénikmuet ntá Mandem be báké kə nefwəp. Sépú kə nə chi beka bo mángó be séchí chak. Séyán chi be mambák chak, yəndu bákway beyini bhese mbə bo abhen babhəŋə bekwéné. ⁸ Yě embak yi, sepú kway beka enyin ene échet tetep mbi. Sékə chi enyin ene ekə tetep ane Mbok Ndíndí ándókó nókó ambi. ⁹ Sébhəŋ manák mbák bətan, ye embak chi be sebhiki tan. Sénikmuet ntá Mandem be neka eneka néngó nenjwi pəot. ¹⁰ Nti ane nchí sin ekáti ene ntá yeka ambi ambi chi be mpok ane mətəwə chəŋ awu, nkəsət betan ebhen Mandem áchyé me mbak bebəbebe ne bhe. Mandem achyé me bhə chi beka mánte ndü neka eneka, puyě chi beka mánkwen.

¹¹ Bəma, berəŋ ndü ngwenti, ghók ká maníé ma, mánchəko sayri. Nyuré ká ekakáneko eyeka, mambak eyəŋ émət ne bati. Bák ká sayri ne bo báchák. Mbák mánkə nə, chəŋ Mandem mmu ákəŋ bhese ne áchyè bhese kpák, ambak ne bhese, ambak ne bhe. ¹² Kaká ka bati sayri mbə bo Mandem. ¹³ Bənkəwə mankem abhen báchí fá bátə nkəwə bhe bakak. ¹⁴ Yesu Kristo Acha ántəŋ be berindu, ne ekəŋ Mandem embak amem bati yeka, ne eyəŋ émət ene Éfónó Bedyere áchyè embak ne be mankem.

Ekáti Pól ntá Nkwǎ Galéshia

¹ Me Pól münto Yesu Kristo ke nchí sín ekáti ene. Puyě bakwǎnwan ke báyábhé me, ne puyě nkwa ke átó me. Chi Yesu Kristo ne Mandem Etayese mmu akw Yesu ampetnsem ndu nepém. ² Nchí sín ntá yeka bönkwo abhen atú Galéshia, ne bati bönkwo abhen báchí fá ne me bachem ne me béto be bakak. ³ Mandem Etayese ne Yesu Kristo Acha mántw be berindu, mánychye bhe kpák. ⁴ Yesu Kristo achyé nyaka mmuet éti bebá bhese ndü mkpáká mmik bebá ane echw. Akw nǎ békónjo nkaysi Mandem mmu achi Etayese. ⁵ Yi ke bo mankem bábhónjo béchyé kenókó ngwenti ti. Amen.

Mbok Ndíndí amot ke achi

⁶ Echí me maknkay bé bätin bǎrǎ Mandem mmu ábhíjí be éti berindu Kristo be mambák böbhi, ne bǎrǎbhé konjo chí Mbok Ndíndí achak. ⁷ Puyě chí mbw be Mbok Ndíndí achak achi, ke mbok bo báfyè bhe ebyok anti ne báyan chí béyibhiri Mbok Ndíndí éti Kristo ndü enyiw echak. ⁸ Ke yě embák chí bese, yě chí ángel ke ághátí bhe mbok ane áchí kekúrí ne ane séghátí bhe, eyak embak ne yi. ⁹ Mbw enyü sénánj séghátí bhe, mpet nchí ghati bhe be yě agha ane ághátí bhe mbok ane achí kekúrí ne ane séghátí nyaka bhe, mǎnókó, eyak embak ne yi.

¹⁰ Nchí yan ne chí be bo mankak me ke? Wáwák! Mandem ké mëyan ánkák me. Nchí yan chí bé bo mambw manák ne me ke? Mbw mbwét chí mmu ane nchí yan be bo mambw manák ne me, mbw mpü mmǎbetok Kristo.

Mbok Pól afu nyaka chí ntá Kristo

¹¹ Bǎma, diní ká be Mbok Ndíndí ane ngátí bhe abhiki fu ndü nkaysi bakwǎnwan, ¹² abhíki fu ntá nkwa, ne yě nkwanwan abhiki tǎn me. Mbw Yesu Kristo ke ákw mendínjí yǎ. ¹³ Bǎghok enyü nepém ena nechí nyaka mpok mékónjo bepínjí bo Israel, bǎghók ndu nchí chye nyaka bönkwo Mandem beyǎ eswǎri, nnu nǎkǎ be nnánjǎ

nkwa wap. ¹⁴ Nchí nu nyaka tontó békónjo bepín abhen bachímbi bha. Ne nchí konjo nyaka mbi Mandem bo Israel ne nti ena nenkem, kpát ncha bo Israel báchák abhen ekaká nebhe eya.

¹⁵ Ke Mandem anánj ayap nyaka me te ndü mpok ane bábhíki re bhe me. Ayap me éti berindu ebhi, abhíni me be mbak mmǎbetok ayi. ¹⁶ Abhónj manák bekw mendínjí Móywi, be mbónj mbi beghati bho Mbok Ndíndí éti Yesu ntá bo abhen bápú bo Israel. Akw nókó nǎ, mbíki rǎn ntá yě mmu be anchye me manie. ¹⁷ Yě chí Yerúsalem mbíki ko ndak beghǎ bo abhen báyámbi bebhak bönto ke mëtwǎ ansem. Ndakórónj téé atú Arébia, ke étaré nókó, mpetnsem Damáskos.

¹⁸ Efuéré nókó mamié arat, ndak Yerúsalem beghǎ Pita. Mbak ne yí ndu manywǎp nekú. ¹⁹ Nke ghǎ yě münto achak are, ébhíki fuét Jems, manw Yesu Acha. ²⁰ Enyiw ene mésin ntá yeka echí tetep. Mandem arínjí be mpu sence. ²¹ Mfá nókó Yerúsalem, ndak nkó atú Síria ne atú Silísha nkwa. ²² Bé bönkwo Kristo atú Judéya bábhiki re ghǎ nyaka me ne amík. ²³ Bǎghók nyaka ghok menyiw ebhen bo bǎrém éti ya be, “Mmü nyaka áchyè bhese eswǎri, arǎbhe ghati chí bo be mbák mmu ásíkínti ne Yesu Kristo, Mandem ápeme yi, ené nkúbhé nesíkínti ne Kristo ke yi ánü nyaka béchónjti.” ²⁴ Eká bo bare bití Mandem éti ya.

2

Pól atemeri bönto abhen Yerúsalem

¹ Efuéré nókó mamié byo ne anwi, mpet nkó ndak Yerúsalem ne Banábas. Nsǎt Táytos sérók ne yi. ² Ndak mbw enyü Mandem akw nyaka mendínjí be mbw bérw aré. Ngáká nókó are, me ne böbati séchókó ansem ansem, nkwa bo mándínjí Mbok Ndíndí ane méghátí bo abhen bápú bo Israel. Nkw nǎ be betik ebhen mëkw ne ebhen mbúét bekw beke bhak ndéndem. ³ Táytos mmu ákǎ ne me abhak mmu Grik. Yě nǎ, báké te mbw kákáti be mánsiéy yi. ⁴ Ke bö nse bachwe ndu nkwa bakonjo Yesu ansem ansem mánjanǎ nǎkǎ be mansyep yi. Mánónne báchw ndu nkwa ywese

ndu begho enyu sébhónó ngangan amfáy bebhé bo Israel, ndu sebhare mmæet ne Yesu Kristo. Báyan nyaka be sémpétnsem ndu kesem antene bebhé bo Israel. ⁵ Séke chye bhó mbi ye mandú. Séke yán be bo manchonti tetep ane Mbok Ndíndí, tēndu bābhónó berōn ambi menoko yo. ⁶ Mbák chí bo abhen báyábhé bé mámbák bōbati ntá bōnkwo, betan ebhap bebhiki bhōn yēnyīn beka ne me. Mandem apú tōn kériñámík. Bó bābhíki tōn me yēnyīn ekó mémáka ndū Mbok Ndíndí ane mēghāti bho. ⁷ Bághó be tetep, Mandem ke afyé Mbok Ndíndí amōya be ngati bo abhen bápú bo Israel, nkúbhé mbó enyū yi akū ne Píta be yi angati Mbok Ndíndí ntá bo Israel. ⁸ Nkúbhé mmu ane áchyé Píta betan beka betik ebhen ntá bo Israel, ke áchyé me nkwo betan, beka bō ntá abhen bápú bo Israel. ⁹ Jems ne Píta ne Jōn bāchí nyaka mbó bekwap nenti bōnkwo. Bághó nōkó bé Mandem afyé betik ebhen amōya tetep, bákáka me ne Banábas ne amó ndu bétōn bé besé ne bhó sechi eyōn émōt. Séka ne bhó bé me ne Banábas sebhōn bérōn ntá bo abhen bápú bo Israel ne Mbok Ndíndí, bō mándok ntá bo Israel. ¹⁰ Enyīn émōt ke baghati bese, nō chi be, seke ghókantik bechye nōkó nekwa ntá bachébhébo abhen Yerúsalem, nkúbhé enyīn ene echi nyaka me anti béka.

Pól aji Píta amem etok Antiok

¹¹ Píta átwó nókó Antiok, nji yi besí bhi mbōnyune akū nyaka enyīn ene epu chak. ¹² Mpok yí áyámbi átwó, are nyíé nenyíé ne bo abhen bápú bo Israel. Ke bo abhen Jems áto bātów nókó, abho beya mmæet ansem, akere nyíé nenyíé ne bo abhen bapu bo Israel, ndu áchay nkwo bo abhen bārēm be babhōn besyep yēntiki nkoño Yesu ane apu mmu Israel. ¹³ Bo Israel bachak abhen bachi bakoño Yesu babho beka betábhá mbó Píta, enyu ené, yé chi Banábas nkwo aká enyumōt mbó bhó. ¹⁴ Ke ngó nókó be bápú kō ndōn amōt ne tetep ane achi ndu Mbok Ndíndí, mfate ngati Píta besí bhap mankem be, “Mbák wō mmu Israel ókū mbó mmu ane apu mmu Israel, ndaká yi ónū beka bo abhen bápú bo Israel mámbák mbó bo Israel?”

Neka enen mmu abhōn ne Yesu ke néka mámpeme yi

¹⁵ Besé babhōn séchí bo Israel, bōtayese nkwo bo Israel. Sépú bo abhen bápú bo Israel, bó bhō bo bārēm be bāchi bō beba. ¹⁶ Yé nō, bese bo Israel sériñi be puyé bebhare bebhé bo Israel ke akū mmu ambak chak besí Mandem, chi besiki nti ne Yesu Kristo. Yé chi bese sénókó Yesu Kristo be Mandem ansōt bese mbó bo abhen bachi chak éti neka enese ne Kristo, puyé chi éti sébhāre bebhé. Echi enyu eyō mbōnyune, bebhare bebhé apú kū yé mmu ambak chak besí Mandem. ¹⁷ Mbák ndu séyan bebhak chak besí Mandem ke sébhāré mmæet ne Kristo, ke émfakari be bese babhōn sékū beba, nō Kristo áto bhese ndū beba ke? Wáwák! ¹⁸ Ke mbák mpétnsem ndū menyīn ebhen nnān ndó, nō nchí mbōn mmu beba. ¹⁹ Mbák chí me, beyīñi bebhé Moses ndōp chí ngú, mbōnyune bebhíki pere bhōn yēnyīn beka ne me. Éfákari enyu eyō bé mbák nepém besí Mandem. ²⁰ Bágó me ndū ekotákati ne Kristo. Néne, nepém ena fá amik puyé ena, chí énen Kristo mmu achi ne me. Ne nepém ena néne chí enen Mmō Mandem mmu akōn me, achye nepém eni éti ya ndu mbōn neka ne yi. ²¹ Mpu sōt berīndu Mandem mbó be bépú yēnyīn, mbōnyune mbák mmu ábhák chak besí Mandem chí ndu yi ákoño bebhé, nō newú Kristo agu néchí ndéndem!

3

Bé bo Galéshia, bechiñti bho

¹ Bé bo Galéshia, bechiñti bho! Agha ányíé bhe ne epem akū máném ebhi? Pú nkū bāriñi Yesu Kristo mbó be ntōn be kponoroñ ndu yi ágū amfay ekotákati? ² Dō ká mbep be enyīn ene émōt. Mandem achye bhe Éfónó Bedyere chí éti bābhāre bebhé ke chí ndu bāghókó Mbok Ndíndí éti Yesu Kristo ne mánókó? ³ Ndu bāre chiñti nō? Bābhō bekoño Kristo ndu betan Éfónó Bedyere, néne, barōbhe yan béwēnti chí ndū betan ebheka babhōnó ⁴ Beyá besōñori ebhen bāghō éti Mbok Ndíndí mémák ndéndemé? Mbíki ka be bechi nyaka chí ndéndem. ⁵ Mandem mmu áchyé Éfónó Bedyere ne ákū menyīñi maknkay nenti eneka, ákū nō chí éti bābhāre bebhé Moses ke? Ke chí ndū

băghókó Mbok Ndíndí ne mǎnókó? ⁶ Echi mbə enyū Ekáti Mandem érəm be Abraham anókó nyaka Mandem, ne ěti eyə, Mandem asət yi be achi chak besí bhi. ⁷ Séghó ye be bo abhen bábhónó neka ne Mandem ke báchí bebhárébhə Abraham. ⁸ Ne Ekáti Mandem enaŋ erem nyaka tesáy bé chəŋ Mandem ankə bo abhen bápú bo Israel mámbak chak besí ebhi mbənyune bábhəŋ neka ne yi. Ekáti Mandem épət érəm be Mandem aghati nyaka Mbok Ndíndí ntá Abraham be, “Ěti ye, chəŋ njet manerékere bhə mmik ankem.” ⁹ Nə ke echi be Mandem äyet yěntiki mmu ane ábhónó neka ne Kristo, nkúbhé mbə enyū yi áyéé nyaka Abraham ndu yi ábhónó neka ne yi.

¹⁰ Mbák chi bo abhen bákàysi be bebhàre bebhé bo Israel ke ákə bə mámbák chak besí Mandem, eyak echi ne bhə, nkúbhé mbə enyū Ekáti Mandem érəm be, “Eyak echi ne yěntiki mmu ane ápú bhəere bebhé menkem ebhen béchí amem Ekáti Mandem.” ¹¹ Néne, echí kponorəŋ be yě mmu apú kway bebhak chak besí Mandem ěti yi ábhàre bebhé. Ekáti Mandem érəm be, “Mmu ane achi chak besí Mandem ěti yí ábhónó neka ne Kristo, ábhəŋ nepém.” ¹² Bebhé bebhiki bhəŋ yě enyūŋ bekə ne neka enen mmu ábhónó ne Kristo. Ebhé Moses érəm mbə enyū basinŋ be, “Mmu ane ábhàre bebhé, ábhəŋ nepém ěti yə.” ¹³ Kristo aku bhese aféré ndū eyak ene echi ne bo abhen bápú bhəere bebhé menkem. Akə nə ndu ásóré ntemsi bebú ebhese. Ebhak mbə enyū Ekáti Mandem érəm be, “Eyak echi ne mmu ane ágú ndū ekotákátí.” ¹⁴ Yesu Kristo akə nə be áfók ane Mandem afyé nyaka bariəp bechye Abraham, ámbák ne bo abhen bápú bo Israel, ndu bábháré mməet ne yi, ne bé Mandem anchye bese Efónó Bedyere nyaka yi afyé bariəp béchyé ěti neka enese.

Ebhé épú yibhiri bariəp Mandem

¹⁵ Bəma, sénsət erin ndu nepém enen bo abhen fá amik. Mbák bo bati apay manka bekə enyūŋ, mányu nku, yě mmu ápú kway beway nku yə, ne mmu ápú kway memaka enyūŋ echak aré, těndu manyu nku. ¹⁶ Nə ke échí ne nku ane Mandem anyū nyaka ne Abraham. Mandem afyé Abraham ne ebháré móywi bariəp. Ekáti Mandem epú rem be Mandem afyé nyaka

yi ne bebháré bəbhi bariəp, betəŋ be báya, ke ntá yi ne ebháré móywi, betəŋ be chi amət. Ebhárémə wu chí Kristo. ¹⁷ Enyūŋ ene méyən mǎnjwimem chi be Mandem anan anyu nyaka nku ne Abraham, ke éfəéré nókó mamié besa esa nsem amət nsem byo, achye bo Israel ebhé. Bebhé bhə bebhiki bhəŋ yě betəŋ ndu beway nku ane Mandem anyu ne Abraham, be bariəp amen yi afyé nyaka ake pəre téé. ¹⁸ Mbə Mandem ächyé bo akap chí ěti bábhàre bebhé, mbə apú koŋə chí bariəp ami ndu akap ane yi áchyé bo. Ke chí ěti bariəp ami ntá Abraham ke yi áchyé nyaka akap wu. ¹⁹ Ndu echi nə, ndaká yi Mandem achye ye bebhé? Achyé bebhé be ménkə bese sendinŋ enyū bebú bechi. Ne bebhé bebhəŋ nyaka bebhak chí ndu mandú mpok, menəŋ netwó ane ebhárémə Abraham. Ntá yi ke Mandem afyé nyaka bariəp bechye akap wu. Mandem achye nyaka bebhé ntá bəángel be mansət mantwə ne bhə, nkwanŋwan abhak nenti Mandem ne bə mmik. ²⁰ Berem be mmu achi nenti bho, átəŋ be bakwó bho achi apay ane yi áté nenti enap. Ke mpok Mandem afyé bariəp ntá Abraham, abhak chí aywinti.

Nti ane Mandem achye Bebhé

²¹ Eyə étəŋ be esəŋəri échí nenti bebhé Mandem ne bariəp Mandem ke? Wáwák! Mbə bachye bo ebhé ené ékə mmu ámbón nepém mbák ábhàre yə, mbə bebhəere bebhé ákə mmu ambak chak besí Mandem. ²² Ke Ekáti Mandem érəm be mmik nkem achi antene kesemé bebú. Echi ye be, ndiere bo abhen babhəŋə neka ne Yesu Kristo ke bákway bebhəŋ menyūŋ ebhen Mandem afyé nyaka bariəp bechye ntá bo abhen mánókó Yesu Kristo.

²³ Mpok apéré ghaka ane bákú sérinŋ be mmu abhəŋ besiki nti ne Kristo ke ambak chak besí Mandem, sechi nyaka antené bebhé, sébhak mbə bo abhen báfyé ekerékenəŋ. ²⁴ Bebhé ke béchí yě nyaka mbə mmū ane ábhəbheri, ányure nəkə bhese, kpate mpok ane Kristo átwó, be sénkwáy bebhak chak besí Mandem ěti sésiki nti ne yi. ²⁵ Néne, ené sésiki nti ne Kristo bebhé bépú mbə mmu ane ábhəbheri, anyure nəkə bhese. ²⁶ Ěti bāsiki nti ne Yesu Kristo, be mankem bārəp chí bə Mandem. ²⁷ Yěntiki

mmu ane bájwítí yi be ambat mmæet ne Kristo arəp chí mbə Kristo, ndu asərə epiní Kristo. ²⁸ Yě mmu achí chí mmu Israel ye ápú, yě mmu achí chí nsem ye mǎmik, ye chí ngərə ye mbakanem, be mankem abhen babháré mmæet ne Yesu Kristo bārəp chí enyu émət. ²⁹ Ne ndu bächí bo Kristo, bächí ye bebhárébhə Abraham, ne chəŋ mǎnyíe menyin ebhen Mandem afyé bariəp béchyé bebhárébhə Abraham.

4

¹ Enyin ene méyàn be mǎndiní chí be mmó ane ábhónó ményíe menyin étáyí achi enyu émət ne nsem mpok yi abhúét chí mónkwen, yěndu menyin étáyí menkem chí ebhi. ² Mpok yə, bo báchák ke mánè yi, mambabheri nəkə menyin ebhi, kpáte mpok étáyí afyé ankwáy. ³ Nə ke echi ne beše nkwə. Mpok sébhíkí riní nyaka baraka Mandem, sébhák basem antené befónó ebhen bebhəŋə betəŋ fá mmik. ⁴ Ke mpok ane Mandem afyé bariəp ákwáy nókó, ató Móywi be antwə fá amik. Ngərə abhé yi, ne abhak antené bebhé bo Israel. ⁵ Atwó enyu eyə beka bo abhen bachi nyaka antené bebhé, be Mandem ansət beše mbə bǎbhi. ⁶ Ne ndu bārəbhe chí bǎbhi, Mandem ató Efónó Móywi be ambak amem bati yeše, ne yi Akwák bhese sembíní nókó Mandem be, “Eta, Etaya!” ⁷ Mandem akə ye be bǎpet bǎpu basem, bārəp chí bó. Ne tǎndu yi asərə bhe be mǎmbák bǎbhi, chəŋ anchye bhe menyin ebhen yi afyé nyaka bariəp bechyé bǎbhi.

Pǎl ábhəŋ nti ne bo Galéshia

⁸ Mpok bǎbhíkí re riní Mandem, bǎbhak ndü kesémé menyin ebhen bechi chí bəmandem nsé. ⁹ Ke néne, ené mǎnanj bǎriní Mandem, ne mbəŋ enyin ené mbónó berem chí be, néne, ené Mandem áríní bhe, ná bǎkway bepet bebhak basem ntá befónó ebhen bebhəŋə betəŋ fá amik, ené mbəŋ betəŋ ebhap bépú yěnyin, ne bépú kway bekwak bhe? ¹⁰ Bǎyiní enə nywəp, mǎnsət be nywəbhé negho. Mǎnjini awü ntaŋ, mǎnsət be ntaŋ agho. Mǎnjini ayə mpok, mǎnsət be mpok epǎ egho. Ne enə mmíe, mǎnsət be mmíe negho. ¹¹ Ndu bǎkə nə, mbəŋ becháy mbənyune echi mbə be betik ebhen nkə bekwak bhe bechi chí ndéndem.

¹² Bǎma, nchí nik be mmæet be mǎmbák mbə me mbənyune ndəp chí mbə bhe. Bǎbhiki kə me bebá. ¹³ Bǎriní bé ndü ndəŋ ane mbi, neme ke nekə ngati bhe Mbok Ndíndí. ¹⁴ Ne yěndu neme ena nechye nyaka bhe beyə esəŋəri, bǎbhiki byak me. Bǎsyepi me mbə ángel Mandem, mbə be nchí chí Yesu Kristo. ¹⁵ Ndü manywəp ayə, bǎbhəŋ nyaka beyə maŋák. Yi éfákári ne maŋák amen bǎbhónó nyaka? Ndíní sayri be yě ngati nyaka bhe chí be mǎmpónórí amík ayeka mǎnchye me bǎkə nə. ¹⁶ Ndəp ye chí mümpap ayweka ndu ngátí bhe menyin ebhen bechi tetep ke? ¹⁷ Bǎbhə bǎkə yěntiki enyin ndu beyibhiri bati yeka be mǎnkónó bhó, ke bǎbhíkí bhəŋ erítí nkaysi. Báyəŋ chí beka mǎndə bhese mǎnkəŋə bhə. ¹⁸ Mbák bǎtəŋ ekəŋ ne bati ane bebá bepu aré, mbák bǎkə nə ne erítí nkaysi, kə ka nó mpoknkem, puyé chí ndyere ndü mpok ane nchi ne bhe. ¹⁹ Bǎbha, mpet nchí mbə ngərə ane ándəŋsi, ne mpu rə beghok bebe kpáte mǎmbəŋ epiní Kristo. ²⁰ Mbəŋ nti bebhak awu ne bhe néne be ndíní enyu nchí ghati bhe menyin ebhen, mbənyune mbíkí riní mbəŋ enyin berem.

Mmə Sará achi nyaka kekúri ne ane Hága

²¹ Ghatí ká me, be bo báyəŋ be bebhé membəŋ betəŋ amfay yeka, bǎpú ghok enyin ene ebhé érəm-ε? ²² Ekáti Mandem érəm be Abraham abhəŋ nyaka bǎbabhakanem bati apay. Amət abhak mmə nsem, achak abhak mmə ngərə ane ápú nsem. ²³ Bǎbhé mmó ngərə nsem mbə yěntiki mmu achak. Mmə ngərə ane ápú nsem, bǎbhé yi chí bekoŋə bariəp Mandem afyé nyaka ne Abraham. ²⁴ Enyin ene efakari nyaka étəŋ bhese be baghərə abhə bati apay bate ndü nku epay. Amət afú amfay njie Sináy. Nku yə ate ndu ntí Hága, mmu abhé bə abhen bächí ndü kesem. ²⁵ Hága chí njie Sináy amem etək Arébia. Ne Hága até mbə Yerúsalem ane manywəp ane echəŋ, mbənyune achi nyaka ndü kesem ne bǎbhi. ²⁶ Ke Yerúsalem ane amfay apú ndu kesem ne yi ke achi máyese. ²⁷ Echi mbə enyü Ekáti Mandem érəm be, “Wə, nkongərə, wə mmu əpú bhe, bəŋ maŋák. Nnə ane ápú bhəŋ bebə nebhe,

kway ne mañák,
mbonyune ngoré ane báró ndu nebhay,
bǒbhi baya bacha.
Abhen ngoré ane abhay nném.”

²⁸ Bǒma, bǎchi ye bǒ Mandem chí mbonyune Mandem afyé nyaka barierp be chǒn mǎmbak bǒbhi. Echí nkúbhé mbǒ enyú yi afyé nyaka barierp be chǒn Abraham ambón Aisek. ²⁹ Nkúbhé mbǒ enyú echí nyaka mpok eyǒ, mmǒ ane bǎbhé mbǒ yǎntiki mmu achak áchyè nyaka mmó ane bǎbhé ndü betan Efónó Mandem esǒjori. Enyu eyǒ ke echí néne. ³⁰ Ke Ekáti Mandem érém be yi? Erém be, “Bók ngoré ane achi nsem ne móywi, mbonyune mmǒ nsem ápu kwáy menyie menyin étayi ne mmǒ ngoré ane ápu nsem.” ³¹ Bǒma, bese sépú ye bǒ ngoré ane achí nsem, sechi chí bǒ ngoré ane apu nsem.

5

Bakonjo Yesu bǎképere bhak basem

¹ Kristo aféré bese ndü kesem be séképere bhak basem. Tě ye ka kpirí ne bǎkero yě mmu ankǎ mǎmpetnsem ndü kesem. ² Ghók ká, me Pǎl nchí ghati bhe be mbák mǎnka be mansyep bhe ne nkaysi be eyǒ ékǎ mǎmbak chak besí Mandem, nǒ enyin ene Kristo ákǎ ntá yeka epu yǎnyin. ³ Mpet nchí semti be be yé agha ane aka be mansyep yi abhǒn bebħure bebħé menkem. ⁴ Nkwǒ yweka ane bǎkáysi be bebħure bebħé bo Israel ke ákǎ bǒ mambak chak besí Mandem babhǒn berinǐ be bǎfap mmǎet ne Kristo. Bǎfere mmǎet ndü berindu Mandem. ⁵ Mbák chi bese, sébhaka ntí be chǒn Mandem ankǎ bese sembak chak besí bhi éti sésíkí ntí ne Kristo. Enyin eyǒ ke sǎndǒn ndu betan Efónó Bedyere. ⁶ Mmu ane ábháre mmǎet ne Kristo, ye basyep yi syep, ye bǎbhiki syep, eyǒ ebhiki bhǒn yǎnyin bekǎ. Nném enyin chí be mmu ántǒn be yi asíkí ntí ne Yesu Kristo ndu yi ákǒn bo. ⁷ Bǎkǎ nyaka sayri. Agha ácheré bhe mbi be bǎképere konjo menyin ebhen bechi tetep? ⁸ Puyě mmu ane ábhínǐ bhe ke afyé betan be mǎnkǎ nǒ. ⁹ Mandu yís ákǎ fláwa ane bǎbáy ndü ete ánkó nkem. ¹⁰ Ndu sebhare mmǎet ne Yesu Kristo Acha, dinǐ ká sayri be bǎbhǒn bekonjo chí nkaysi aya, puyě

achak. Mmu ane afyé be ebyǒk anti, ntemsí Mandem ábhák ne yi, ye yi achi agha! ¹¹ Bǒma, mbák chi me, mbǒ mbǎét beghati bho be babhǒn besyep mmu ke yi ambak chak besí Mandem, mbǎ bo Israel bǎchyè me esǒjori ndaká yi? Mbú mbok newú Yesu ndu ekotákátí apu chyè bo Israel esǒjori. ¹² Ntá bo abhen bǎchyè nǒ bhe esǒjori ndu bǎté be bǎbhǒn besyep mmu ke ambak chak besí Mandem, mǎyǎn be mǎmkrík mángak mmǎet eyap. ¹³ Bǒma, mbák chi bhe, Mandem abhínǐ be be bǎképere bhak basem anten bebħé, ke nefere ane bafere bhe ndü kesem áké bhak enyin ene ékǎ mǎnkáysi be bǎkway bekǎ menyin ebhen mmǎet nkwǎ áyǎn mmu ankǎ. Enyin ene bǎbhǒn bekǎ chí bekwak bati ndü ekǒn. ¹⁴ Bebħé menkem bechem ndu ebhé émǎt ene epǒkǒ bǒ, ne yǒ erem be, “Kǒn yǎntiki mmu mbǒ mmǎet ye.” ¹⁵ Ke mbák bǎkǎ chí mbǒ nyǎbhi ené énemti, endakati nǒkǒ bati, sǎt ka mpok be bǎké bho beway bati.

Nkaysi nkwǎ apú enyumǎt ne ane Efónó Bedyere

¹⁶ Enyin ene nchí ghati ye bhe chí be dǒ ká Efónó Bedyere anja nǒkǒ bhe mbi, ne bǎké kǎ chí menyin ebhen mmǎet nkwǎ ájwaka be yi ankǎ. ¹⁷ Menyin ebhen mmǎet nkwǎ ájwaka be bo mankǎ bǎpú kǒ ndǒn amǎt ne menyin ebhen Efónó Bedyere áyǎn bo mankǎ, ne enyumǎt ke echí be menyin ebhen Efónó Bedyere áyǎn bo mankǎ bǎpú kǒ ndǒn amǎt ne bebéptí menyin ebhen mmǎet nkwǎ ájwaka be mmu ankǎ. Menyin ebhen bepap bǎpú kǒ ekak émǎt, ne éti yǒ ke bǎpú kway bekǎ menyin ebhen bǎbhǒn ntí bekǎ. ¹⁸ Ke mbák Efónó Bedyere áyǎ bhe mbi, nǒ bǎpu antené bebħé.

¹⁹ Menyin ebhen mmǎet nkwǎ átǒ mmu ankǎ bǎpú bhese. Bechi chí bebǎ kebħaré, ne bepǒ nkaysi ndu baraká kebħare ne ménwáka ndü baraká kebħare. ²⁰ Menyin bechak chí bekonjo bǎmandem nsé, ne baraká babú, ne bepap bati, ne bétánǎ, ne mpabhamík, ne bebenti, ne nkaysi ane mmu abhǒn chí ndyere éti mmǎet eyi, ne békóre mmǎet ndü bakwǒ, ne epin ákóre, ²¹ ne bebhǒn amík abúabǎ ne bati, ne bekwen mmém, ne bepǎ ebhen bétǒ bo ndü epúsí, ne menyin bechak mbǒ ebhǒ.

Nchí ya be batú mbə enyu esí bé, bo abhen bákà menyũ menyĩn ebhen bápú kway bebhəŋ nepém enen nebhiki bhəŋ ngwenti ne Mandem.

²² Ke epĩn ené Efónó Bedyere áchyè mmu chi epĩn ené ékà yi ambəŋ ekəŋ ne bati, ne ambəŋ maŋák, ne kpák, ne ekébhénti, ne berĩnti, ne ambón erítí nti, ne ambak mmu tetep, ²³ ne yi kebhak gum gum, ne nekémémuet. Yé ebhé epu ené ékan bo báké kə menyĩn ebhen. ²⁴ Ne bo Yesu Kristo mánan báfere ntí ndũ bebéptí menyĩn ebhen bə máŋwaka nyaka beka. Echi mbə be bágo mmuet nkwa ne menyĩn ebhen yə áyən mmu ankə ndu ekotákátí. ²⁵ Tëndu Efónó Bedyere ke áchyé beŋe nepém enen sébhónó néne, sebhəŋ berə yi ámbón betan ndũ nepém enese. ²⁶ Bəma, yé mmu ake yon mmuet. Mmu áké yəkə nti, ne mmu ake yĩn nti ne amík abúabu.

6

Enyĩn ene mmu ápi ke yi ághem

¹ Bəma, be bho Efónó Bedyere achi ne bhe, mbák mángó ndũ mmu ákə beba, kwák ká yí petii be ampətnsem ndũ mbi Mandem. Ne ndũ bákə nə, sət ká mpok be be babhəŋ bákə kwən ndũ nemə. ² Pəkó nókó ká batu bati. Mbák mánkə nə, nə bábhəre ebhé Kristo. ³ Mbák mmu akaysi be achi mũngo, ené yi apú yěnyĩn, ārwo chi mmuet. ⁴ Yěntiki mmu ánjĩnĩ menyĩn ebhen yi ákə, ne mmu ane ákə sayri ánák ne mmuet eyi, kebhak be áyènti mmuet ne mmũ achak. ⁵ Yěntiki mmu abhəŋ békə chi ebhi betik ebhen Mandem achye yi ankə.

⁶ Mmu ane bátəŋ yi Eyəŋ Mandem abhəŋ bechye mmu ane átəŋ yi aywi ákóré berítí menyĩn ebhen yi ábhónó. ⁷ Mmu áké rwo mmuet, yé mmu apú kwáy berwə Mandem. Enyĩn ené mmu ápi, yó ke yi ághem. ⁸ Mmu ane ápi chi menyĩn ebhen bechye mmuet yi maŋák, ághem chi newú. Ke mmu ane ákə menyĩn ebhen Efónó Mandem áyən yi ankə ághem nepém enen nebhiki bhəŋ ngwenti. ⁹ Séké pəp ye beka beri mbənyune, mbák sebhiki fere amó, mpok ánkway, chəŋ séngem erítí mbwət. ¹⁰ Ndu echi nə, yěntiki

mpok ane sébhónó mbi, senkə yěntiki mmu beri, sayri sayri, bati bənkwa.

Bakak ne ngwenti manie

¹¹ Ghó ká beremé basĩn amen nsóré besĩn ekátí ene ntá yeka ne awó awa membəŋ. ¹² Bo abhen báyan beka be yěntiki mmu ambəŋ maŋák ne bhə ke báfyè betan be mansyep bhe. Bákə nə ndu bápú yan be bo Israel mánychye bhə esəŋəri bé bəghəti bo bé newú Kristo ndũ ekotákátí ke népeme mmu. ¹³ Bo abhen basyephe bhə bápú bhəere mbəŋ bebhé menkem. Ke báyan besyep bhe be mámpányu bé bəchi bakoŋo bhap. ¹⁴ Ke Mandem akəka bé mpányu éti enyĩn echak ébhíkífuet chi éti newú Yesu Kristo Acha ndu ekotákátí. Éti newú Yesu ndu ekotákátí. Menyĩnĩ mmik berəp ntá ya chi mbə begú menyĩn, ne me ndəp chi mbə ngú ntá menyĩnĩ mmik. ¹⁵ Yé básyep mmu syep, yé babhiki syep, ebhiki bhəŋ yěnyĩn beka. Nném enyĩn chi bé sembak bə bakə. ¹⁶ Kpák ambak ne bhe, ntĩnso Mandem némbak ne bə Mandem mankem abhen bákəŋo ebhé ekə ene. ¹⁷ Bəbho echəŋ, yé mmu áképere chye me esəŋəri mbənyune berĩn ebhen bechi me amuet bətəŋ be nchĩ mmu Yesu. ¹⁸ Bəma, berĩndu Yesu Kristo Acha mémbak amem bati ayeka. Amen.

Εκάτι Πῶλ ντά Nkwɔ Εφεσσ

Εκάτι ενε Πῶλ ασίη ντά βῶνkwɔ abhen Εφεσσ

¹ Με Πῶλ, μῦντό Yesu Kristo βεκοηο nkaysi Mandem, κε nchí siη εκάτι ενε.

Nchí siη ντά yeκα bo Mandem abhen bǎbhàre bariεp ndũ Mandem áchémé bhe ne Yesu Kristo. ² Mandem Etayεse ne Acha yeσε Yesu Kristo mántónη be berĩndu, mánychε be kpák.

Enyu Mandem áyεt bεse ndũ sébhárémuet ne Yesu

³ Sémbítí Mandem Mmu achi Chi Yesu Kristo Acha yweσε. Yi achyé bhεse yěntiki áfók ané áfũ amfay ndũ nebhuεt ane yi achi Mfɔ aré, mbɔnyune ábhat bhεse ne Kristo. ⁴ Mandem ápéré ghoko mmik, anán ayap nyaka bhεse ndu áchémé bhεse ne Kristo, be sémbák nyáná, kebhón bekwéné besí bhi. ⁵ Ndu ákón bhεse, anán ati nyaka be sémfúét ntá Yesu Kristo sembak bǎbhi. Akɔ nɔ bekoηo enyih ene yi átí nyaka beku, ⁶ be sémbítí yi έti beyǎ berĩndu ebhen yi átónó bhεse ndéndem, ndu ábháré bhεse ne Mýywi mmu yi akón tontó. ⁷ Mandem aku bhεse ne manonη Kristo aféré ndũ kesem ndu ábháré bhεse ne Kristo. Ne afónórí bhεse ndũ sépú bhεere bebhé. Akɔ nɔ bekoηo enyũ yi átón bhεse beyǎ berĩndu ⁸ ebhen yi áre tonη bhεse, akɔ nkwɔ be sémbónη nerihĩndak nenkem ne nejwimem nenkem. ⁹ Enyih ene yi átí nyaka beku ene sébhíkire riηi nyaka, atĩ beku yɔ befuet ndu menyih ebhen Kristo ákú. ¹⁰ Enyih eyɔ nɔ Mandem ati beku echi nyaka be mpok anán ankway, yi áchem menyih menkem, ebhen amfay ne ebhen fá amik, amfyé amɔ Kristo. ¹¹ Mandem ákú yěntiki enyih mbɔ enyũ yi átí beku. Ayap bhεse tentεp ndu ákón nyaka beku nɔ, bé sémbák bǎbhi ndũ yi ábháré bhεse ne Kristo mbɔnyune yi ákú menyih ebhen yi átí nyaka beku bekoηo menyih ebhen yi áyàn beku. ¹² Besé bho séyámbi bebhaka nti ne Kristo sebhɔη beku bo mámbítí yi έti keném eki. ¹³ Echi enyumɔt ne bhe nkwɔ. Mánán bǎghok eyon ene echi tetεp, ne chí

Mbok Ndíndí be Mandem ápeme chon bhe, ne mánókó Kristo. Mpok ane mánókó, Mandem achye bhe Efónó Bedyere mbɔ sebhan ndu beton be bǎchi bǎbhi nkúbhé mbɔ enyu yi afyé nyaka bariεp be ákɔ. ¹⁴ Achyé bhεse Efónó Bedyere mmu yi áchyè bǎbhi. Έti yɔ, sérinηi be Mandem áferε chon bεse mankem bo séchí bǎbhi ndũ kesem. Ene éká bo báre bití Mandem ndũ betan ebhi beyǎ becha.

Πῶλ ánikmuεt έti bῶnkwɔ abhen Εφεσσ

¹⁵ Te mpok ane njámbi ngoko be básíkí nti ne Yesu Acha ne bé bǎkɔη bo Mandem mankem, ¹⁶ mbíkí rɔ bekaka Mandem έti yeκα ndũ mpok ane mēnikmuεt. ¹⁷ Mēnikmuεt ntá Mandem mmu ábhónó betan menkem. Achi Mandem Yesu Kristo Acha yweσε. Achi nkwɔ Etayi. Mēnikmuεt be yi anchye bhe Efónó yi mmu ákú mándihηi Mandem mándak nɔkɔ chi ambi. ¹⁸ Mēnikmuεt be yi ánéné batĩ yeκα sayri enyu ene bǎriηi maném menyih ebhen bǎbháká nti are be chon yi ankɔ ntá bo abhen yi ábhíní. Nchí yanη be mándihηi beyǎ áfók ane yi afyé bariεp ndu beku maném menyih ntá bo abhen bachi abhi. ¹⁹ Mēnikmuεt be mándihηi enyũ betan ebhi beyǎ enyũ ene sepu kway beyenti bhɔ. Beyǎ ndu bekwak bhεse bho sénókó yi. Betan ebhi bhɔ beyǎ tontó. ²⁰ Ne nkúbhé betan ebhen ke Mandem ákú nyaka Yesu ápérénsēm ndũ nepém achokɔ ebhé awónem ywi awu amfay ndũ nebhuεt ane Kristo achi are mbɔ Mfɔ. ²¹ Aré, abhónη betan amfáy bɔángel mankem ne bafɔ bhap, ne amfáy yěntiki enyih ene ébhónó betan awu amfay ne fá amik. Abhɔη betan amfáy bafɔ mankem, abhen bakwǎηwanη ne abhen bachi befónó nkwɔ amfáy bo abhen bǎchí ndũ neηokómik enen mfay enen nétwɔ. ²² Afyé menyih menkem amó yi be ndũ ákú yi mmu abhɔη betan amfay yěntiki enyih, ámbák mũnti ntá bῶnkwɔ. ²³ Ne bῶnkwɔ mankem bǎchí mmuεt Yesu. Amuεt bῶnkwɔ ke bághɔ berĩ Kristo menkem ne mbák chi Kristo, amuεre- yi ke bo bághɔ berĩ Mandem.

2

Mandem áchyè nepém nekò ntá bo Kristo

1 Ndü mpok ane afuéré ansem, báchi nyaka mbò bawú besí Mandem mbonyune bápú bhæere nyaka bebhé Mandem éti beyá bebú ebheka. 2 Mpok yò, bepiñ ebheka bebhak chi ebhen bð mmik ne mánkoño nõkò chi mfò befónó bebúbebu ane, néne, abhõñ betañ ndü bepiñí bho. Mfò befónó wu ákèm batí bo abhen bátàñti ne Mandem. 3 Bese mankem nkwo sékù nyaka mbò bhò, sénkoño nõkò chi bebéptí menyin ebhen mmuet eyese ne batí yese áñwàka be senku. Ndü ntee ayese yò, Mandem abhõñ nyaka bechye bhese ntémsí mbò yéntiki mmu achak ndu ábé nyaka nti tontó éti bebú. 4 Ke ntínso Mandem neya tontó. Atón ye bhese chi ekon eyi ene éyá échá. 5 Ne yé chi mpok ane séchí nyaka mbò bawú éti sepu bhæere bebhé Mandem, yí akú sébhak nepém chéchem ne Kristo mmu ápérénsen ndü nepém. Bekoño berindu ebhi ké yi ápémé bhé. 6 Ndu Mandem ábháré bhese ne Yesu Kristo, yí akú sépetnsen ndü nepém ne yi. Ne akú séchókó ne Kristo amfay ndü nebhuet ane yi achi Mfò. 7 Akú bhese beyá beri enyu yò befuet ndü enyin ene Yesu Kristo ákú ndu bekwak bhese be séntón bo abhen mpok ane átwò ansem enyü berindu ebhi beyá tontó enyu ene sépú kway beyenti bhò. 8 Mandem ápémé bhe éti berindu bhi ne ndü bábhónó neka ne yi. Abhíkí peme bhe éti berítí menyin ebhen bákù, chi akap ane yi áchyé bhe ndéndem. 9 Mandem abhíkí peme be be bákú nyaka berítí betik. Yé mmu áké pá ye nnyu. 10 Séchí ye chí awó-betik Mandem. Aghókó bhese, abhat ne Yesu Kristo, bé sénkú nõkó chí berítí menyin. Ne Mandem anánj átónjí nyaka berítí menyin ebhò ábháré ntá yese, be sénku nõkò bhò.

Yesu Kristo akú serop chi mmu amot

11 Bè bho bápú bo Israel, báke ghòkòntik enyü báchí nyaka ndü mpok ane afuéré ansem. Bo Israel básyep bho, ne éti yò bábhñi mmuet yap be, “Bo abhen básyephe

bho ne bábhñi bo abhen bápú bo Israel be, bo abhen babhiki syep bhò.” * 12 Báké ghòkòntik be mpok eyò bábhiki bhõñ nyaka yényin beku ne Kristo. Bè kebhoñ enyin ne bábhak mankò ndu nkwo bo abhen Mandem áyábhé afyé bariep éti menyin ebhen yi áyàn beku ntá yap, ke eyò ebhiki yin nyaka bhe. Bábhíkí bhõñ nyaka yényin ené bábhaka nti aré mánõñ nõkò fá ndü mmiki ne, ne be kerin Mandem. 13 Bäsap nyaka nekò ne Mandem, ke néne, Mandem abhat be ne Yesu Kristo, ákú mambák kekwoñ ne yi befuet ndü manon Kristo amen áróñó amik. 14 Kristo yimbõñ ákú bhese bo Israel ne be bho bápú bo Israel be sémbák kpák ne batí. Mpap achi nyaka nenti enese mbò nkók ane ákóré bhese. Aféré mpap ayò mpok yi ágú, akú séröp chi mmu amot. 15 Achónjí betañ ebhen bebhé Moses menkem. Mbak bebhé bebhak éti menyin ebhen bo babhõñ beku. Bechak bekõño bepiñítak. Akú enyuyò be bakwó bho apay andop chi nkwo amot, nõ chi, nkwo bo bakò abhen Mandem ábháré ne yi. Enyu eyò ké yi akú kpák ámbák nenti bo Israel ne abhen bapu bo Israel. 16 Aféré mpap nenti bakwó bho bhò apay befuet ndü newú eni ndü ekotákátí. Akú bé bakwó bho apay mándop chi nkwo amot, ne be bo Israel ne abhen bapu bo Israel, mambak eriri ne Mandem. 17 Atwó ye aghati Mbok Ndíndí ane árem be kpák achi ne bè bho báchi nyaka nekò nesie ne abhen bachi kekwoñ. 18 Chi befuet ntá Yesu Kristo ke Efónó Mandem ákwák bhese ne be be sémbón mbi berõñ ntá Eta.

19 Bè bho bápú bo Israel bápét bápú ye mankò, ne bápú bo abhen báfú nekò nesie. Bäröp chí bð etak mbò bo Mandem bachak, ne bð nnereket Mandem ane áchí mbò efo émot. 20 Bè ne bhò báchi bekpókó ntöp ebhen básóré báté eket eyò. Baremé kepinti ne bõnto Yesu báchí nebhuéréket enen bághókó báté eket eyò are, ne Yesu Kristo yimbõñ achi ekwap ene ékèm eket. 21 Yi akú bese bho sechi manókóket nyánj nyánj sébhàt mmuet ne batí sayri enyu ene ekerákap éte sene ne égò bebhak nyánj ndü echi ntá Acha. 22 Ne ndü Mandem

* 2:11 “Bo abhen bábhíkí syep bhò”: Nnyén enen chi nnyén keyókó ndu betañ be bo abhen babhiki syep bhò bapu pépép besí Mandem.

áchémé bhe ne Kristo, yí ákú bábhàt mmæet ne bõnkwo bachak mankem be be ne bho mǎmbák eket ene Mandem áchòkò are befæet ntá betan Efónó Bedyere.

3

Betik ebhen Pól ákú ntá bo abhen bápú bo Israel

¹ Me Pól, mǎnikmæet ntá Mandem ãti yeka bo abhen bápú bo Israel. Nchí mǔkenon mbonyune nchí ghati bho Mbok Ndíndí ãti Yesu Kristo ndu bekwak bhe. ² Nkáy sí be mǎnan bǎghok ãti betik ebhen Mandem áchyé me ãti berĩndu ebhi be nkú ndú bekwak bhe. ³ Atón me menyin ebhen béchí nyaka bhésé bhésé, ákú ndíní bho, mbò enyũ nsíní mandú ngátí bhe ãti mbok menyin ebho. ⁴ Mpok bǎpáy ekátí ene, chon mǎnkway beghò be njwímem sayri ndú nkaysi Mandem ane achi nyaka bhésé bhésé ãti Kristo. ⁵ Ndú mkpáká bho ane éfúéré ansem, Mandem abhíkí kú bho mándiní nkaysi yò, mbò enyũ yí ákú néne be Efónó Bedyere ántón yò ntá bõnto ne baremé kepĩnti bhi, bó bho báchi nyáná ntá yí. ⁶ Nkaysi bhésé bhésé yò achi be bo abhen bápú bo Israel bábhòn nkwo áfók ane bo Israel bábhòn, be bó bǎrɔp chi mmu amot ne bo Israel ne be chon mámbon menyin ebhen Mandem afyé bariɛp be ákú ntá bõbhi ndú yí ábháré bhò ne Kristo. Befæet ndú Mbok Ndíndí ãti Yesu Kristo ke bábhónó menyin ebho.

⁷ Mandem aton me berĩndu, asot me be nkú betik ebhi ndu beghati bho Mbok Ndíndí-ne. Akú nò ndú áchyé me betan ebhi. ⁸ Tĩndu mbíkí ghaka mbò yě mmu Mandem achak, yí aton me berĩndu, áchyé me betik beghati bo abhen bápú bo Israel áfók ane áfù ntá Kristo. Áfók wu áya enyu ené mmu apu kway bejwímem ndú wu ankem achi. ⁹ Betik bechak ebhen yí áchyé me chi be nkú bõ mankem mángó menyin ebhen Mandem mmu ághókó menyin menkem ábháré nyaka bhésé bhésé ndú mpoknkem ane áfúéré ansem. ¹⁰ Mandem akú nò be néne, befæet ntá nkwo Kristo, ántón befónó bebúbeku ne bafò bhap nò bábhónó betan amfay ndu nebhet ane Yesu achi Mfo

are enyũ yí ábhónó nerinĩndak ndú yěntiki enyin ene yí ákú. ¹¹ Mandem ákú mbò enyũ yí átí nyaka te mpok yí ábhíkí re fæet ntá Acha ywese Yesu Kristo. ¹² Ndu Mandem ábháré bhese ne Kristo ne sésiki nti ne yí, sékwáy beron ntá Mandem ndu berem kepi ne yí, kebhon becháy ne kemakati be yí ághòk bhese. ¹³ Ndu echi nò, nchí ghati bhe be báké fere amò ãti besonori ebhen mǎghò ãti yeka ndu bekwak bhe.

Pól ãnikmæet ãti nkwo Yesu abhen Efesōs

¹⁴ Ndu Mandem ákú beyá menyin, nchí kwen besí Mandem Etayese ndú mǎnikmæet ãti yeka. ¹⁵ Yí afyé nnyén eni ndú maneréket ankem, awu amfay ne fá amik. ¹⁶ Yí atan acha ne abhon beyá áfók. Mǎnikmæet be yí ankú batí yeka antan amem ndu betan Efónó Bedyere, ¹⁷ be Kristo ámbák amem bati yeka mpoknkem ndú básíkí nti ne yí, ne be mǎmbak mbò enok ene bakan eyi áchwé amik sayri ne mbò eket ene été sené ndú ekon Mandem. ¹⁸ Enyu eyò, be ne bo Mandem báchák mankem bǎkwáy bejwímem be Kristo akon bhese tontó enyu ene mmu apu kway beyenti yò. ¹⁹ Mǎnikmæet be mándiní ekon ene Kristo, yěndu sépú kway beriní yò enkem, bé mǎnkway berɔp chi mbò Mandem ndú epin eyeka.

²⁰ Mandem ákway beku encha menyin menkem ebhen sékwáy menikmæet be yí ankú ndú bekwak bhese, ne encha enyũ ene sékwáy bekaysi be chon yí ankú. Akú nò ne betan ebhi ebhen békú betik amem nepém enese. ²¹ Be se bho sechi ndu Nkwò Kristo, bo Mandem ábháré ne Yesu Kristo, sénchíe Mandem kenókó. Ndú mkpáká bho enkem, mpoknkem. Amen.

4

Nkwò Yesu báchí mbò mmu amot

¹ Ndu echi nò, me Pól mǔkenon ãti Yesu Acha, nchí semti bhe be ekakáneko eyeka émbák ene ékwáy ne bo abhen Mandem ábhíní be mambak abhi. ² Bón ká nesepímæet nenkem. Báké bhak gum gum ne bho. Bón ká ekébhénti. Tón nókó ká bati ekon, mánsot bhò mbò enyũ bachi. ³ Bón ká beyá ekwak ndu bekem nechemémæet enen Efónó Bedyere ákú mámbon befæet ndú

kpák ane ágwòt bhe ne batĩ bõ Kristo. ⁴ Bese mankem sechi ndu mmuet amot, sebhøj chi Efójó Bedyere amot. Ne echi enyu émòt nkúbhé mbò enyũ enyij émòt ke echi ene sébháká nti are, be Mandem abhij bese be sembøj chøj yò. ⁵ Acha amot ke sétòk. Bese mankem sénoko chi enyij émòt. Sébhøj chi nejwiti nemot. ⁶ Mandem amot ke achi, ne yi achi Etayese mankem. Achí Mfò bõbhi mankem, áfuet ntá yese beka betik ebhi ne Efójó Bedyere achi ne bõbhi mankem. ⁷ Ke yèntiki mmu abhøj ayi njenti akap kekúrí ane Kristo áchyé yi ndu beka betik ne wu. ⁸ Èti yò kě Ekáti Mandem érèm be, “Mpok yi ákó te amfay, ásót ngémtáy bo abhen yi ákémé bé mankojo yi, akore berítí menyij ntá bho.” ⁹ Ke enyij ene Ekáti Mandem érèm be, “Yi akó amfay”, eghati bhese be yi? Eyo étøj bhese be anánjá asep nyaka ndũ etókó bawú. ¹⁰ Nkúbhé mmu ane ásébhé amik ke ákó kpát afuét nebu, be menyij menkem mémbak mbò enyu bebhøj bebhak. ¹¹ Ne yi ke ákóré akap ntá bho. Ntá mbók, achyé akap bebhak bõnto. Ntá bachak, achyé akap bebhak baremé kepinti. Ne ntá abhenefu, ane beghati bho Mbok Ndíndí, ne achyé mbók akap bebhak babhabheri. ¹² Kristo ákú nò be bo mankem abhen yi áchyé batí betik ayò, mánkwak bo Mandem be mánkwáy beka betik ebhi enyu ene mmuet Kristo átan andók nòkò chi ambi. ¹³ Ndu echi nò, chøj bese mankem sendók ambi menoko Mmò Mandem, ne ndu berij yi enyu émòt. Mbák séchí enyu eyò, chøj séngo sénsene, ne sénaña bebhak mbò Kristo. ¹⁴ Séképere bhák bo abhen bachi mbò mósáchwí ane mpérényen édèp énten ebhé émòt, éndep énten ebhé echak mpok batøj nse bárwò bhò ne nsé yap. Batøj nse bhò bákà bo manem ebhi ndu bákòjo baraká nse ane bó bátøj. ¹⁵ Enyij ene sébhøjó beka chi bekoj bati, ne berem chi menyij ebhen bechi tetep èti Mandem be séngo nòkò ndũ yèntiki mbi kpáte séndòp chi mbò Kristo mmu achi ntí ntá Nkwò Kristo. ¹⁶ Yí ke áchèm bõbhi mankem ndũ nkwo amot be mámbák mbò mmu amot nkúbhé mbò enyũ mmuet nkwa achi ne mañok ane áfánjá byonómuet menkem bé mmuet ambak amot. Ne ndũ mmuet nkwa, mpok yèntiki nebhuéremuet ákà ebhi betik

sayri, mmuet ágò eriri. Enyu eyò ke echi ne bõnkwo Kristo. Mpok bó bákøj bati ne yèntiki mmu ákà ebhi betik sayri, bákwaak bati mánséné ndũ neka enen babhøj ne Yesu.

Bo abhen Mandem áchèmé ne Kristo bábhøj nepém neka

¹⁷ Nchí ghati ye bhe ne nchí semti bhe ndũ nnyén Acha be bábhiki pere bhøj bébhak mbò bo abhen bápú bo Israel. Bò bákøj chi bepò nkaysi yap. ¹⁸ Báchí amem ejuri ne báfap nyaka bhò ne nepém enen Mandem áchyé, mbonyune bachi amik néménémé ndũ nejwímem enap ne bágwòt bati ayap amem. ¹⁹ Bábhíkí bhøj yé mandú ntíanwóp. Báchyé ye mmuet ndũ beka baraká ntianwóp ane mmuet eyap éyàn bò manka. Bákà barak épusi ankem, ne bápú rò beka yò. ²⁰ Ke be, puyé enyũ eyò ke bátøj bhe èti Kristo. ²¹ Ne mánañ batøj be menyijí tetep èti Mbok Ndíndí èti Yesu. ²² Feré yé ka esí mkpá ayeka ane áchyé nyaka be ebéptí ekakáneko. Bebéptí menyij ebhen máñwaka nyaka beka bérwò nyaka bhe ne ménchøjti nòkò batí yeka amem. ²³ Dõ ká Mandem anka mámbak bõ bakò ndũ bati yeka be nkaysi yweka ámbák nkò. ²⁴ Ne yèntiki mmũ yweka abhøj béfyé mkpá nkò ane Mandem aghoko, be ámbák mbò yímbøj. Mkpá nkò yò chi epij ekò ene echi chak tetep besí Mandem, ne echi nyánjá tetep. ²⁵ Ndu echi nò, dõ ká baraká nse. Besé mankem séndem nòkò chi tetep ne bati, mbonyune sechi mbò bepókómuet nyánjá nyánjá ndũ mmuet amot. ²⁶ Mbák mmu yweka abènti, áké rò bebènti bhi mento yi ndũ bebú, ne áké bhære bebènti anti ndũ nywóp nenkem. ²⁷ Kéchye ka Satan mbi bé ándwó mmu anka bebú. ²⁸ Mmu ane áchi ngép áképere ghép aghép. Mmu abhøj beka betik sayri ndũ bekem nepém eni ne ndũ bekwak bachébhébo. ²⁹ Yé ebéptí eyøj éké fu be anyu. Dem nókó ká chi menyij ebhen békwak bo mántañ ndũ mbi Mandem mbò enyũ yèntiki mmu ábhøjó bego. Mmu abhøj berem chi enyij ene ékwak abhen bágħòk yi. ³⁰ Ne báké ká Efójó Bedyere Mandem ambøj kesóti. Mandem achyé bhe Efójó Bedyere mbò erij ené étøj be báchi bõbhi ne be chøj anaña beferé bhe

ndũ kesem ewak émɔt. ³¹ Dǒ ká nkaysi beyǎ mpap, ne beběnti, ne echoko-nti, ne bétánǎ, ne bechǎnti manyén bati, ne yěntiki nkaysi bekũ bati bebǎ. ³² Tǒŋ ká bati beri, mángo bhǎ ntínso. Ne fonǎrí nókó ká bati mbǎ enyũ Mandem áfuéré ntá Kristo afoŋori bhe.

5

Επιη ενέ έκway ne nkwǎ Kristo

¹ Těndu bǎchi bǎ Mandem ne yi akǎŋ be tontó, ŋǎkó yeka επιη eyi. ² Bǎbhǎŋ bekǎŋ bo ndũ nepém eneka nenkem nkúbhé mbǎ enyũ Kristo ákǎŋǎ bhese ne áchyé nepém eni ěti yese. Achyé mm̄et mbǎ akabhénya ane áchyé Mandem beyǎ maŋák. ³ Bǎchi bo Mandem. Bǎké bhǎŋ yěnyĩŋ bekũ ne epúsí, ne bebépti nkaysi. Bǎké fyé amík ndũ menyĩŋí bo bachak. Bǎke rǎ mbǎŋ be mántáká menyĩŋ ebhǎ ndu nkwo yweka. ⁴ Bǎké rem yě bepǎ-keri ne bebhokori kerĩ, ne bǎké kũ bechǎŋó ntok. Ke chyé nókó ká bakak ntá Mandem. ⁵ Diŋí ká be yě nkoŋo baghǎré, ne yě chi mmu ane nti eni népú amem pépép, ne mmu ane afyé amík ndũ menyĩŋ bo bachak apú bhǎŋ ákǎré ndũ nebhwet kefo Kristo ne Mandem. Mmu ane afyé amík ndũ menyĩŋ bo bachak achi mbǎ mmu ane ábhǎŋǎ bǎmandem bachak mbǎnyune akǎŋ menyĩŋ ebhǎ acha Mandem. ⁶ Bǎké ka ye be mmu ánsót beyǎŋ ebhen bechi fuu andwǎ bhe. Diŋí ká be menyũ menyĩŋ ebhǎ ke békũ Mandem ambenti, ne chǎŋ antemsi bo abhen bapu ghok yi. ⁷ Bǎké bhak ndũ nsoŋ amɔt ne menyũ bǎbhǎ. ⁸ Bě bǎchi nyaka ndũ ejuri. Něne, ené Mandem áchémé bhe ne Yesu Acha, bǎŋ ká ekakáneko ene ékwáy ne bo abhen bachi amem bediéré. ⁹ Bediéré békũ bo mámbǎŋ erítĩ επιη, mámbak chak, ne mámbak bo abhen bachi tetep. ¹⁰ Yěntiki mmu yweka ánu beriŋi menyĩŋ ebhen béchyé Acha beyǎ maŋák. ¹¹ Bǎké fyé mm̄et ndũ bekũ menyĩŋ ebhen bo abhen bachi amem ejuri bákũ. Menyĩŋ ebhǎ béchi ndéndem. Bǎbhǎŋ bekũ bo mandĩŋi kponoroŋ be menyĩŋ ebhǎ bebep. ¹² Mbǎŋ bérem ěti menyĩŋ ebhen bǎ bákũ bhésé bhésé chi enyĩŋí ntíánwǎp. ¹³ Mpok bediéré béghǎ ndũ enyĩŋ, bétǎŋ

enyu yǎ echĩ, ¹⁴ mbǎnyune bediéré ke békũ mángǎ enyĩŋ. Ndu echĩ nǎ ke bǎrēm be, “Mb̄ere kenó, ŋemé!

Fú ndũ newú, ne chǎŋ bediéré Kristo méngǎ wǎ am̄et.”

¹⁵ Yěntiki mmu yweka ánsɔt ye mpok ne ekakáneko eyi. Bǎké bhak mbǎ bechĩŋtĩ bhǎ. Bák ká chi mbǎ bariŋíndak. ¹⁶ Kũ ka beri yěntiki mpok ane bǎbhǎŋǎ mbi bekũ nǎ, mbǎnyune beyǎ bo bákũ bebépti menyĩŋ néne. ¹⁷ Ndu echĩ nǎ, bǎké bhak bechĩŋtĩ bhǎ. Nu ka beriŋi enyĩŋ ene Acha áyǎŋ mánkũ. ¹⁸ Bǎké bhak bakwené mmém. Eyo ékũ mmu áké kway bekem mm̄et, éntwǎ ye yi ne ménémé. Ke dǎ ká Efǎŋó Mandem ambak ne bhe, ambǎŋ betǎŋ ndũ nepém yěntiki mmu yweka. ¹⁹ Kwáy nókó ka menyũ bakwáy Nku Nsí, ne bakwáy Mandem, ne bakwáy ane Efǎŋó Bedyere áchyé ndu béfyé bati nti. Kwáy nókó ka bakway ndu bebiti Acha ne bati yeka ankem. ²⁰ Kaká ká Etayese Mandem mpoknkem ěti yěntiki enyĩŋ ndũ nnyén Yesu Kristo Acha.

Enyũ baghǎré ne maném abhap bǎbhǎŋǎ bǎbhak

²¹ Septi nókó ka mm̄et ntá bati. Επιη eyǎ émfú ndũ kenókó eken bǎchyé Kristo. ²² Baghǎré nebhay, septi nókó ká mm̄et ntá maném abheka mbǎ enyũ bǎsepti mm̄et ntá Acha. ²³ Nném achi mũnti ntá ngǎré ywi mbǎ enyũ Kristo achi mũnti ntá bǎnkwo. Bǎnkwo chi mm̄et yi ne yimbǎŋ ke ápeme bhǎ. ²⁴ Yěntiki ngǎré abhǎŋ ye besepti mm̄et ntá nném aywi ndũ yěntiki enyĩŋ, mbǎ enyũ bǎnkwo básèpti mm̄et ntá Kristo.

²⁵ Bě maném, yěntiki mmu yweka abhǎŋ bekǎŋ ngǎré ywi nkúbhé mbǎ enyũ Kristo ákǎŋ bǎnkwo ne agú ěti yap. ²⁶ Agú békũ bǎ mámbák pépép besí Mandem ndu áso bhǎ ne manyier ne Eyoŋ Mandem. ²⁷ Kristo akũ nó be ankway bekũ nkwo Kristo mantwǎ ntá yi ne beyǎ beri, kebǎŋ yěnyĩŋ ene ékũ Mandem ne yě chi bo mánji bhǎ. ²⁸ Enyu eyǎ nkwo ke echĩ be yěntiki nném abhǎŋ bekǎŋ ngǎré ywi mbǎ mm̄et yi. Mmu ane ákǎŋ ngǎré ywi ákǎŋ chi mm̄et yi. ²⁹ Mmũ ane ápábhé mm̄et yi apú. Yěntiki mmu áyĩŋi mm̄et yi sayri ankém yǎ eriri mbǎ enyũ

Kristo áyijí bõnkwõ, ³⁰ ne bese mankem sechi bepókómæet ebhi. ³¹ Ekáti Mandem érem be,

“Mbakanem abhõj berõ máyi ne etayi anchem mmæet ne ngoré ywi, bõ bati apay mándõp mmũ amõt.”

³² Beyõj ebhen bérèm enyij ene echi bhésé bhésé. Ndíjí be bérèm chi enyũ Kristo achi ne Nkwõ Kristo. ³³ Ke échí enyu eyõ ne bhe nkwo. Yëntiki mmu abhõj bekõj ngoré ywi mbõnyu ákõjõ mmæet eyi yimbõj, ne yëntiki ngoré abhõj bechye nném ywi kenókõ.

6

Enyũ bõ bábhõjõ bebhak ne bõmáyp ne bachi bhap

¹ Bõ, yëntiki mmu yweka abhõj begbok máyi ne etayi, mbõnyune bachi bakojo Acha ne echi chak beka nõ. ² “Nokõ ka manõ ne bachi bheka.” Ene, chí ebhé mbi ené Mandem afyé bariep amen abhak ne mmu ane ábhære yõ. ³ Bariep amõ achi be, “Mmũ ane ábhære ebhé ene, yëntiki enyij ebhak sayri ne yi, ne ábhõj erõri nepém fá amik.”

⁴ Bë bachibhõ, bãké bhõj epij beka bati ambe bõ bheka. Enyij ene bábhõjõ beka chi ménýúre ne betõj bhõ mbõ enyũ Acha áyàn.

Enyũ basem ne bachi bhap bábhõjõ bebhak

⁵ Basem, yëntiki mmu yweka abhõj béghok mmu ane ábhõjõ yi fá amik sayri. Chié nokõ ka bhõ kenókõ ne bechây ne newerémæet ne mánkũ nokõ betik ebheka ne nti nemõt nkúbhé mbõ enyũ bághok Kristo. ⁶ Bãké ghok bhõ chi ndiere besí bhap ne ndũ beka bõ mambõj manák. Ke kũ ka enyij ene Mandem áyàn mánkũ ne nti nenkem mbõ basem Kristo. ⁷ Kũ nokõ ka betik ne manák mbõ be bätõk chi Acha, puyë nkwa. ⁸ Dijní ká be yi ákap yëntiki mmu bekojo beri ebhen yi áká, yë achi nsem, ye apu.

⁹ Bë nkwo bho bábhõjõ basem, kém ká bhõ sayri. Bãké pá bechye bhõ ntemsi. Dijní ká be Eta mmu achi amfay ke ábhõjõ be ne bhõ, ne yi apú tõj kérinjámik.

Menyijí nenu ebhen bo Mandem

¹⁰ Enyijí ngwenti ene nchí ghati bhe chi ene: Kém ká nebharémæet eneka ne

Acha be mãntån ne betõj ebhi ebhen beyã becha. ¹¹ Kém ká menyijí nenu menkem ebhen Mandem áchyè, bé mãnkway menu ne Satan, mãnte kpirí mpok yi áyàn berwõ bhe. ¹² Dijní ká be sépú nu chi ne bakwãjwanj. Sénũ chi ne bebéptí befõjõ, ne bafõ bhap, ne menyũ betõj bechak. Sénũ nkwo ne befõjõ ebhen bebhõjõ betõj ndũ mmik ejuri ne, ne sénũ ne ngémtáy befõjõ bebábembu ebhen bebhõjõ betõj amfay ndũ mbáép. ¹³ Yëntiki mmu yweka ánsõt ye menyijí nenu menkem ebhen Mandem áchyè, be mpok esõjõri ántwõ, mãnu te ndũ ngwenti, ne mãndõk ambi bete kpirí. ¹⁴ Ndu echi nõ, dõk ká ambi bete kpirí.

Tetep ane bãriní ámbák mbõ mgbat ane ákèm menyijí nenu ebheka. Kũ nokõ ká chi ndiere menyij ebhen bechi chak mbõnyune menyij ebhõ bechi mbõ nkú besé ane ntemé nenu afyé ndu bekuti mbeápak eyi.

¹⁵ Ghatí nokõ ka bõ Mbok Ndíndí ane ákũ bõ mambõj kpák besí Mandem. Ndũ bãkũ nõ, ebhak mbõ mpok ntemé nenu afyé betõjntí nkwo bhénya bé áké kwen amik mpok ájèt ntyet. ¹⁶ Enyij échák chi be mãndõk ambi bebhõj neka ne Kristo, be némbák ekuti eyeka mbõ ene ntemé nenu ákèm awõ be anchyèt bakõj ane ádũ ne ngõ ané mbámbu átõ. ¹⁷ Bãriní be Mandem apémé bhe. Berinjí nõ ábhák ndũ nkaysi ayeka mbõ kendén ane ntemé nenu ákũti ntí ywi ne yõ. Sõt ka nkwo Eyõj Mandem ené Éfõjõ Bedyere áchyé bhe mbõ akparenja nsem epay ane ntemé nenu.

¹⁸ Ník nokõ ká mmæet mpoknkem ne ëti yëntiki enyij mbõ enyũ Éfõjõ Bedyere áyà bhe mbi. Bãk ká pë. Kém nokõ ká ekikí ndũ nenikímæet ëti bõ Mandem mankem be yi ankwak bhõ. ¹⁹ Ník nokõ ká mmæet ëti ya nkwo be Mandem anchye me enyij ene mbõjõ beghati bõ ëti Mbok Ndíndí ane achi nyaka bhésé bhésé nkebhõj becháy. ²⁰ Eti Mbok Ndíndí kë Kristo ásóré me, akũ me nté ndũ ntí ywi, ne nchí mükẽnõj néne. Ník nokõ ká mmæet be Mandem anchye me netanjánti be ngátí nõkõ bho Mbok Ndíndí mbõnyu mbõjõ beka.

Põl ãnikmæet be Mandem anjet bakojo Yesu

²¹ Chəŋ Tíkíkəs antwó awu angati bhe ndũ menyih bechi fá ne me ne ěti menyih ebhen mékù. Achi manə ywese ane sékónó. Achi nkubetik ane Acha ne yí achi mmu ane abhəre bariəp ami. ²² Ěti yə, ke nchí to yi ntá yeka be anka mändih i enyu bese sechi, ne bé ámfyé bhe nti. ²³ Mandem Etayese ne Yesu Kristo Acha mánychyé bėka bönkwə kpák, mánkwak be be mánkəŋ bati, ne be mändók ambi bebəŋ neka ne Yesu Kristo. ²⁴ Nchí nıkməet be Mandem ántón bəřindu ebhi ntá bə mankem abhen bákónó Yesu Kristo Acha ne ekəŋ ene epu gu manyiəp.

Ἐκάτι Πῶλ ντά Νκωῶ Φίλιπυ

Ἐκάτι Πῶλ ντά Νκωῶ Φίλιπυ

1 Με Πῶλ νε Τίμοτι, βεσε βακῦ βetik Yesu Kristo κε σésìη ἐκάτι ενε. Σésìη ντά γεκα βο Μανδემ mankem, βῆ bhó bábháré mmuet νε Yesu awu etok Fílipi. Sayri sayri, sésìη ντά γεκά bö batí νε be bho bákwák bö batí bekḁ betik Mandem ndü nkwḁ bakonjo Yesu abhen Fílipi. 2 Mandem Etayese νε Yesu Kristo Acha mántḁη be berĩndu, mánychye bhe kpák.

Νενικίμμετ νε βακακ ἔτι νκωῶ Φίλιπυ

3 Yěntiki mpok ane nti ena nékwén be amuet, nchí nikmuet nkaka Mandem ἔti γεκά! 4 Νε yěntiki mpok ane mēnikmuet ἔti γεκα mankem, nchí κḁ nḁ chí νε beyá mañák. 5 Nchí κḁ nḁ νε beyá mañák mbonyune báchem mmuet νε με τε nebhōnet beghaka echḁη, ndü betik ebhen mēkù béghàti bho Mbok Ndíndí ἔti Yesu. 6 Ndíñí bé chḁη Mandem mmu ábhó erítí betik amem bati γεκα andok ambi bekḁ bho kpáte mpok ane yi ánaḁa bhḁ ndu nywḁp enen Yesu Kristo ápetnsem. 7 Ἐχί erírí bé mbḁη enyü bakaysi amen ákù nikmuet ἔti γεκα νε beyá mañák. Ἐχί enyu eyḁ mbonyune nkḁη be tontó νε ntí be be mankem báchem mmuet νε με ndü betik ebhen. Mandem atḁη με berĩndu ebhi ndü áchyé με betik ebhi nkú. Báchem mmuet νε με néne, ené nchí mükēnḁη, νε mpok ane nchí nyaka ndü mmuet eya nte nḁkḁ ndu áchá manyé betḁη be Mbok Ndíndí achí tetep, νε bekḁ bo mánóko yḁ sayri. 8 Ἐκḁη ené mbḁη νε bhe éfü ντά Yesu Kristo. Mbḁη Mandem aríní nḁ.

9 Mēnikmuet ντά Mandem bé ekḁη ené bábhḁḁḁ νε bati éngó éndók nókó chí ambi. Νε be māndíní Mbok Ndíndí māndók nókó chí ambi, māndíní nḁkḁ menyìη ebhen béchí chak besí Mandem. 10 Eyḁ ékù be mānkḁḁḁ

chí epìη ené erí échá bé báké κḁ yěnyìη bakwap νε bé báké κḁ enyìη ené bo bákway beji bhe. Bák ká chí enyu yḁ kpatē ndü nywḁp enen Kristo átwò. 11 Mánán māmbák enyu eyḁ, Yesu Kristo ákḁ māmbḁḁη erítí epìη. Κḁ nókó ká chí beyá berí bé bo mángó berítí menyìη ebhen báκḁ mánychye nḁkḁ Mandem kenókó νε mándem nḁkḁ bé, “Mandem abhḁη betan achá.”

Πῶλ abhḁη mañák be Mbok Ndíndí ārḁη chí ambi

12 Böma, mēyán māndíní bé yěntiki enyìη ené éfákárí νε με fá, ékwak Mbok Ndíndí ἔti Yesu ándók chí ambi. 13 Ἐκḁ kpát batemé nenu mankem abhen bábhābhēri ékírí Mfḁ Rom νε bo báchák mankem, báríní bé ἔti nchí nkḁḁη Kristo ké báfyé με fá amem eket ene, “Mbḁ mükēnḁη.” * 14 Νε nefyé báfyé με fá mbḁ mükēnḁη ákù beyá bönkwo básikinti νε Yesu Acha sayri, kpatē bāghàti bho báchák Eyḁη Mandem kebḁḁη becháy.

15 Ἐχί tetep bé neyìη ane mbḁk eyap báyìη με νε amík abúabḁ νε neyenti bó báyènti mmuet νε με ké ákù bó bāghàti Mbok Ndíndí ἔti Kristo, κε mbḁk báchi abhen bāghàti Mbok Ndíndí νε erítí nkaysi. 16 Bó bhḁ bāghàti Mbok Ndíndí νε erítí nkaysi ndu bákḁη με. Bákḁη με mbonyune bó báríní be Mandem ayap με νε ákù be mbák fá amem eket ene mbḁ mükēnḁη chí ndu bekḁ bo māndíní bé Mbok Ndíndí achí tetep. 17 Κε mbák chí bö abhen báyìη με νε amík abúabḁ, mánjenti nḁkḁ mmuet νε με, bó bāghàti Mbok Ndíndí ἔti Kristo chí mbonyune mánù béchá με. Bábhíkí bhḁη erítí nkaysi. Báyan bebay με chí batú ácháκ antí néne, fá amem ekerékenḁη. 18 Κε yě esḁḁḁri épú aré. Yě bábhḁη chí erítí nkaysi yě bábhḁη chí nkaysi mbúmbḁ, nném enyìη chí bé bo bāghòk Mbok Ndíndí ἔti Yesu Kristo. Eyḁ échyè με mañák.

19 Mpú rḁ bébhḁη mañák mbonyune ndíní bé be mānik Mandem mmuet ἔti ya νε bé ndü betan Efónó Yesu Kristo, chḁη māmferē με ndü esḁḁḁri ene. 20 Enyìη ené mēyan ndü nepém ena νε nti ena nenkem νε ené

* 1:13 Πῶλ apú nyaka chí ekerékenḁη, báfyé yi chí amem eket, νε bárém bé yí ábhíkí bhḁη befā aré kpatē mántán manyé yi.

mbákánti aré chi be nké kú yěnyīn ene ékà ntíánwóp ánkem me. Měyàn chi be mbón netajánti mpoknkem be néne, ne yě chí ndũ mpok ane átwò ambi, netajánti ena nénchyé Kristo kenókó, yě ngũgú, yě nchí chí nepém.

²¹ Ntá ya, bebhak nepém chí béchyé Kristo kenókó, ke bégu ari mbón achá. ²² Ke mbák ndók ambi bebhak nepém fá amik, eyò échyè me mbi bekú betik Kristo ndu bekwak bo. Chón nsot ye chí nepém ke newú-e? Ndũ menyīn ebhen bépáy, échá me ené mbónjò besot. ²³ Menyīn bépáy béchí me anti ne nchí mbò mmu ane áchí ndũ manyé mbi kerīnī mbi ane yí ábhónjò bekonjo. Mpok ne mpok, nchí bhón nkaysi be éri be mbák nepém, ke mbón nti bérón bebhak ne Kristo, ne eyò ké éri ntá ya échá. ²⁴ Ke éti yeká, éri bé mbák nepém. ²⁵ Ne tēndu ndīnī be éri be manywəp eya ándók ambi éti yeká, ndīnī bé chón mbak nepém, ndók ambi bebhak ne bhe ndu békwák mambónjò neka ne Yesu érchá enyu esí, bé manák ameká anjá ancha. ²⁶ Eyò ékà ye bé mpok mpét nchí petnsem ntá yeká, ntí ámbák ane be bābhónjò beyá manák éti enyīn ené Yesu Kristo ákú ntá ya.

²⁷ Nném enyīn achí be bapem ayeka ámbák mbò enyũ Mbok Ndíndí éti Yesu Kristo ághàti bhe. Eyò ékà be yě ntwó awu ntá yeká, yě mbíkí twó, mēyán ngók chí bé bāté kpirí ndũ nkaysi amot, ne bé mānu ne nti eneká némót bé Mbok Ndíndí éti Yesu Kristo ándók ambi. ²⁸ Báké cháy bō abhen bápábhé bhe. Mánánj mánjò be bápú chay bhò bārè m be, “Je! Bácha bhese. Mandem átēmsi chón bhese.” Eyò étòn be Mandem āpeme chón bhe. ²⁹ Echí enyu eyò mbonyune Mandem ákú mambák bakojo Yesu Kristo puyé chí ndiere ndu menoko yí, ke ndu beghò esonori éti yi nkwo. ³⁰ Néne, bākwáy bechem mmuet ne me ndu menu nkúbhé nenu enen mēnū nyaka éti Yesu Kristo, ne bāriñi be mbuét ndũ nenu enen fá amem eket ené nchí aré mbò mūkenonj.

2

Bebhōn nesēptīmuet mbò Yesu

¹ Me, ndīnī sayri bé tēndu bābháré mmuet ne Kristo, yí afyé bhe nti ndũ ekonj ené yí

ábhónjò ne bhe. Ne tēndu bābháré mmuet ne Efónjò Mandem, Efónjò Bedyere, ákú bé mánkónj bati, mántonj bó berīndu. ² Nchí ghati ye bhe be mambónj nkaysi amot, mambónj ekonj ne bati, mambak eyonj émót ndũ menyīn ebhen bākú ne nti némót. Mbák mánkú nó, manák ama áyá ancha. ³ Báké kú yěnyīn ndu betonj mmuet bé bāchá bati, ke yěntiki mmũ yweka abhōn besēptīmuet ntá bati mbò be bó bāchá yi. ⁴ Mmu yweka áké yīñi chí ndiere mmuet yi. Abhōn béfyé ntí ne bati nkwo.

⁵ Bepīn ebheka bebhōn bebhak enyu émōt mbò ene Yesu Kristo ábhónjò nyaka. ⁶ Yēndu yi achí nyaka enyu émōt mbò mbónj Eta Mandem ndũ babhi ankem, abhíkí kém kíkírík bé yi achi Mandem. ⁷ Akú mmuet mbò be apu yěnyīn. Asot mmuet mbò nsem, atwó fá amik mbò nkwanjwanj. ⁸ Ne átwó nókó fá amik mbò nkwanjwanj, arək ambi bésépti mmuet amik anchye nəkō Mandem kenókó, krate agú newú ntíánwóp ndũ ekotákátí. ⁹ Éti yò, Mandem akósí yí áchyé yí betan amfāy menyīn menkem, achye yi nnyén kenókó enén néchá manyén ankem. ¹⁰ Mandem akú enyu eyò ndu bechyé nnyén Yesu kenókó be bō abhen bāchi amfay ne abhen bāchí fá amik, ne abhen bāchí ndũ etókó bawú, yěntiki mmu wap abhōn bétép mánén besí Yesu anchye yí kenókó. ¹¹ Ne yěntiki mmu abhōn berem kponoronj be chí Yesu Kristo ke achi Mfò bo mankem. Chón eyò énkú be bo mánchyé Mandem Etayesé bakak ne kenókó.

Pšlyi bakojo Yesu mándiéré mbò berónj

¹² Abhen ekonj, Mandem apémé bhe. Bāghók ye enyũ Kristo ásēptīmuet besí Mandem. Bāghók nyaka me mpok nchí ne bhe. Néne, ndũ mpét mpú ne bhe, báké guép eyonj eyá ebhi. Ghók ká me érchá enyu esí. Nu ká bekú yěntiki enyīn ene bākwáy bekú ndu béchyé Mandem kenókó ne bati ayeká ankem. Eyò ékà bé Mandem ámbónj mbi bekú bapem ayeka ambak mbò enyũ yi áyàn. ¹³ Nchí rem nō mbonyune Mandem achí ne bhe mpoknkem ne ákwák bhe be mambónj nti béghok yi, anchye nəkō be betan bekú menyīn ebhen yi áyàn mánkú.

¹⁴ Kú ka yěntiki enyīn kenywinti ansem ne bati, ne báké bhak beyonj beyonj. ¹⁵ Eyò

ékà be yě mmu ake ji bhe ne be báké bhəŋ bakwap besí Mandem. Ékà nkwo be be bə́ Mandem abhen bábhíkí bhəŋ bekwéné néntí bə́ abhen bábhónó bəpə́ bəpíŋ, mǎmbák mbə́ bəronó ntá yap. ¹⁶ Eyəŋ Mandem ékwàk bo mámbónə́ nɛpém. Ghati nókó ká yə́ ntá bho. Bábhəŋ bekú nə́ be mbónə́ maŋák ndü nywəp enen Kristo ápətnsem, ne be ntiet ané njéré néntí eneka ne betik ebhen nká, béké bhak ndéndem.

¹⁷ Berítí menyíŋ ebhen bákà ndü bábhəŋə́ neka ne Yesu béchí mbə́ nnya ane básóré bechye akap ntá Mandem mbə́ akap. Yě embak chi be nɛpém ena nérəŋ mbə́ mmém amen bátò amfay nnya yə́, mǎbhák chi maŋák, ne nchí ñák ne bhe mankem. ¹⁸ Bə́ nkwó bábhəŋ bebhak maŋák. Ñák ká ne me.

Pəl ati beto Tímoti ne Epafrodáytoš

¹⁹ Mbák chí nkaysi Yesu Kristo Acha bé ntó Tímoti awu ntá yeká, chəŋ ntó yi mandú mpok. Chəŋ eyə́ énychye nkwó me maŋák mpok yi áfú awu ápérénsem ntá ya, ághátí me enyǘ bǎchí awu. ²⁰ Me, mbíkí bhəŋ yě mmu mbə́ yi ane ákway bekwak be ndü menyíŋ ebhen béyíŋí nɛpém eneka, be mǎmfyé me nti ndü menyíŋ ebhen béyíŋí Yesu Kristo. ²¹ Nchí rem nə́ mbənyune bo bǎchák mankem bákaysi chi éti menyíŋ ebhen beyíŋí enap nɛpém, kefyé ntí ndü menyíŋ ebhen beyíŋí Yesu Kristo. ²² Ke be babhəŋ bǎriŋí be Tímoti átəŋ be achi erítí nkubetik Yesu Kristo Acha ne mübetok bo bachak ne nti eni nenkem. Akwak me béghátí Mbok Ndíndí éti Yesu mbə́ mmó ane ákəŋə́ étáyí ansem bekú betik. ²³ Nnánə́ ngó ndü menyíŋ béchí ebhe eya, chəŋ mbəŋ nkaysi beto yi awu ntá yeka. ²⁴ Ne nsikí nti bé chəŋ Yesu Acha ankə́ be me nkwó ntwə́ awu mandú mpok.

²⁵ Nnánə́ nkə́ nti be échí sayri beto Epafrodáytoš ámpətnsem awu ntá yeka. Epafrodáytoš mmu bátó be ántwó ankwak me menu mbə́ ntemé nenu ndu betik Yesu chí nkoŋə́ Yesu nkwó mbə́ me. ²⁶ Métò yi ampətnsem ntá yeka, mbənyune abhəŋ ékwak beghə́ bhe mankem ndu bǎghókó nyaka be yi ámə. ²⁷ Berem tetep, áme nyaka, kpát érop chí newú, ke Mandem aghó yi ntínso. Ne abhíkí ghə́ chí yi

aywínti ntínso, aghə́ me nkwó ntínso. Mbə́ abhíkí kə́ nə́, mbə́ basémé ma aya acha. ²⁸ Mbəŋ ye ekwak néne ncha enyu esí beto yi ampətnsem antemeri bhe awu be mǎngə́ yi batí ámpóp be amem ne be basémé ma nkwó ámay. ²⁹ Sət yeka yí ne beyǎ maŋák mbə́ enyǘ bábhónó besyepi nti nkoŋə́ Yesu. Chié ká yi kenókó, mǎnchye kenókó ntá yěntiki mmu achák ane áchí mbə́ yi. ³⁰ Chié ká yi kenókó mbənyune nti ywi áyaná rəŋ éti betik Kristo. Chié ká yi kenókó ne nti bé be ke bátó yi antwə́ te fá ankwak me tǣndu be babhəŋ bǎpú kway nyaka bétwə́.

3

Neka ne Yesu ke nékà mmu ámbák chak besí Mandem

¹ Bə́ma, ndu berəŋ ambi, yě yí yě yi, bəŋ ká maŋák éti enyíŋ ene Yesu Acha áká. Yěndu nchí ghati bhe chí nkúbhé menyíŋ ebhen njámbi ngati bhe, eyə́ épú chye me esəŋəri tǣndu ékà be bəmpap báké bhəŋ mbi ne bhe.

² Sət ka mpok ne bo abhen bákə́ bebéptí menyíŋ, mmú eyə́ nə́ érəm be bábhəŋ bekpət mməet mbakanem ke ambak mmu Mandem, ené eyə́ étwə́ chi ne esəŋəri. ³ Besé ke séchí bo Mandem tetep, yěndu bábhíkí syep bhese. Séchí bo Mandem mbənyune Éfónó Bedyere ke ákwak bhese sénikməet ntá Mandem. Sébhíkí fye nti ndü menyíŋ ebhen mmü mmik ághókó mməet aré mbə́ epíŋ besyep babhakanem. Sépənyu chí éti enyíŋ ené Yesu Kristo áká ndu bépéme bhese.

⁴ Echi tetep be mbəŋ beyǎ menyíŋ ebhen mǎkwáy béghókəməet aré. Mbə́ echi be mmu abhəŋ beghəkə́ mməet chí ndü menyíŋ ebhen yi ákə́, mbə́ mbəŋ bedep awó anti be eya enyu echa ene batí. ⁵ Békəŋə́ bəpíŋ ebhese bo Israel, básyep me mpok bábhe me. Nchí mmü etək Israel, ndü nneréket Benjamin. Bachímbi bha chí bo Israel. Bǎriŋí bəpíŋ bo Israel ne eyəŋətək bo Israel nkwó. Ne nchí mmu nkwó Fárisi, bə́ bho báte kpirí bé yěntiki mmu abhəŋ bebhəere bebhé bətayese. ⁶ Nchí fye nyaka beyǎ betəŋ ndu bekú menyíŋ ebhen nkáysí be Mandem ke áyanə́ nkə́ bhə́ kpát, nchye nəkə́ Nkwə́ Kristo beyǎ esəŋəri. Ne bekwéné

kebhak ne me mbonyune nchi bhæere nyaka bebhé bo Israel mbə enyū éyàn.

⁷ Ke menyin ebhə menkem nyaka nkáysí bé bó ke békù mémbak mmu Mandem, bérəp chí bepə menyin ntá ya éti enyin ene Yesu Kristo akə ntá ya. ⁸ Bérém tetep, yéntiki enyin échák érəp chí mbə menyin ebhen mféré ndu áchwí nto anyén be ntí wa ándəp mēmbát mməet ne Kristo. Bériní Yesu Kristo Acha wa achá yéntiki enyin échák ndū nepém ena néne. Éti méyàn bérəp ne Yesu, mféré ntí ndū menyin menkem ebhén nkáysí nyaka be békù Mandem ámpémé me. Ne bérəp ntá ya chí mbə ményin ebhen bátó ndū ebhwóré menyiní. ⁹ Nchí yan be mbát mməet ne Yesu sayri. Puyé chí éti mébhæere bebhé bo Israel ke Mandem ákə be mbák chak besí bhi. Éti nekə ene ne Kristo ke Mandem ákə bé mbák chák besí bhi. ¹⁰ Nchí yan ndiní Kristo ndók nókó chí ambi, ne nchí yan ndiní betan ebhen Mandem ásóré nyaka ákə Yesu ápétnsem ndū nepém. Nchí yan mbat mməet ne Yesu, nka esəŋəri mbə yi, nchem mməet ne yi ndū newú eni. Ne mbəŋ nesep̄tməet besí Mandem, nkúbhé mbə enyū yi ábhónó nyaka kpát aka newú ¹¹ bé mbák Mandem ánkwák, me nkwó, mpétnsem ndū nepém mbə Yesu.

Pəl arem be yi ajjet ntiet andəko nəko chí ambi

¹² Mpu rəm nó chí be nnán ngaka enyu mmu ane méyàn bebhak, ne mpú rəm nə chí be nnán nséné ndū mbi Mandem. Ke nchí nu ndək nəkə chí ambi, bé eyə énkwak me mbak enyu mmu Yesu Kristo áyàn nyaka be mbak mpok yi ayabhe me bé mbák mmū ywi. ¹³ Bəma, mpú yiní mməét eya bé nnán nnu kpát nsət awónem, mbəŋ akap. Ke enyin émot ene məkù chí be njet ntiet, mféré ntí ndū menyin ebhen befæere ansem, ndəbhe jet ndək nəkə chí ambi. ¹⁴ Mpu rə béfyé betan bé njet téé te ndū ngwenti, mbəŋ nsáy. Nsáy yə achí be Mandem abhiní me ntwə be mbak amfay ne yi éti Yesu Kristo mmu ágú éti ya. ¹⁵ Eri be bese bakoŋo Yesu bho sénán séséné ndū mbi Mandem, sémbón nkaysi amət ndū menyin ebhen. Ne mbák mmu achí ane ayi nkaysi achi nyáná, chəŋ Mandem ankə yí angə be nkaysi ya ndū menyin ebhen achi erítí nkaysi. ¹⁶ Yéyi

yéyi, sébhəŋ bérəŋ ambi bériní tetep ane Mandem ákə sériní.

¹⁷ Bəma, Koŋó nókó ká ekakáneko eya ne fyé ká amík aməet bo abhen bákəŋo bekaká nekə ebhese. Bəriní ndū bəriní ebhese bechí nyaka mpok séchí awu ne bhe. ¹⁸ Nchí ghati bhe bé bəké rə bekoŋo bekaká nekə ebhese mbonyune beyə bho bachi abhen bəriní ebhap bətəŋ be bó bábhíkí kəŋ Mbok Ndindí ane árəm bé Kristo agu ndū ekotákátí éti yese. Nnán nchí ghati nəkə bhe enyin ene mpok ne mpok, ne néne, mpet nchí ghati bhe nkúbhé enyin éré ne babhese amík. ¹⁹ Ngwenti yap chí ménémé. Mandem awap chí enyin ené éfəet bə anyu énehwe bə menie ne menyin béchák ebhen bə báfyé ngoŋo aré. Bákú menyin ebhen bo bəghə mámbón chí ntíanwóp, yé nə, bó babhəŋ bápənyu éti menyin ebhə. Ne bábhæere bati yap ndū menyiní mmik. ²⁰ Ke mbák chí bhese, eyesé etək échí amfay, ebhak ené Yesu Kristo Acha achi. Ne sébhaka ntí bé yí mmu achí Mpepe ywesé ámfú aré ámpetnsem. ²¹ Yí ánán ántwó, əsət nkúbhé betan ebhen yi ábhónó beka yéntiki enyin émbák anten yi, anjibhiri mməéré ntəp eyese-ne, ankə yó éndəp chí mbə mməet ane yi ábhónó nyaka mpok Mandem ákə yí apetnsem ndū nepém.

4

Menyin ebhen Pəl aghati Nkwə Filipí manka

¹ Bəma, nkəŋ be tontó ne mbəŋ beyə ekwak beghə bhe mbonyune be ké bəchí maŋák ama, ne be ké bəchí nsáy betik ebha. Tə yeka kpirí, mánka nəkə mbə enyu ngátí be bho bəbháré mməet ne Yesu.

² Mənikməet ntá Eyódia ne Sintíke bé mándó begwá ebhap mámbák eyəŋ émot, təndu bó bati apay bəchí bə Yesu Kristo Acha. ³ Ne wə erítí ntí nkəbetik wa, nchí yán nkwó be ónkwák ményúré bəghərə abhen bati apay bé mámbák eyəŋ émot. Bákú beyə betik ne me ndu ménu béghátí bho Mbok Ndindí. Bákú betik ne Klémen, ne bati bakú betik abha bəchák. Bó mankem bəchí bo Mandem ásiní manyén ayap amem ekátí manyén bə abhen bəbhəŋ nepém enen nébhíkí bhəŋ ngwenti.

4 Bák ká maɲák mpoknkem be bächí bõ Yesu Acha. Mbuet bésémti bhe, bák ká maɲák mpoknkem. 5 Ka ka yéntiki mmu ángó bé bápú mmuet gum gum ndü nepém eneka. Báké ghokóntik be Yesu Acha apètnsem mandú mpok. 6 Mmu áké rɔ yényiɲ énsónórí nti eni amem. Yéyi yéyi, enyiɲ ene bábhónó beka chí menik nókó mmuet ntá Mandem éti menyin ebhen báyan yi ányché bhe. Nik nókó ká mmuet, mánkaka nokó yí éti menyin ebhen yi ákú. 7 Nik nókó ká mmuet ntá Mandem ne chɔɲ yi anchye bhe kpák. Ne enyu kpák ane Mandem áchyè, bõ mmik bápú kwáy bérinji wáwák. Ne chɔɲ Mandem anka kpák ámbák amem bati yeka, anka be kpák ámbák nkwo ndü nkaysi yeká, be yéyi yéyi, báké bhɔɲ becháy. Enyiɲ ene échí tetep mbonyune bábhat mmuet ne Yesu Kristo.

8 Néne, bõma, buré ká nkaysi ndü menyin ebhen bérí, ne ebhén béchyè mmu kenókó, ne menyin ebhen béchí chak besí Mandem, ne menyin ebhén bébhíki bhón bakwap, ne menyin ebhén bo bághò mánkɔɲ, ne menyin ebhén bo bábhòn ekwak beghɔ, ne menyin ebhén bérí béchá, ne ndü menyin ebhén békú bo mámbiti bhe. 9 Báké rɔ beka yéntiki enyiɲ ené bághókó ntá ya, ne ndu békóno yéntiki nkaysi ane áfú ndü Eyɔɲ Mandem ené básɔre ntá ya, ne yéntiki enyiɲ ené bághókó ntá ya, ne yéntiki enyiɲ ene bághó mé nka. Ne chɔɲ kpák ane Mandem áchyè ambak ne bhe.

Pål átò bakak ntá bõ Filipi éti akap ane bó båtó ntá yi

10 Me mmü Yesu Kristo Acha, mbõɲ beyá maɲák be yéndu énanj étaré, bapet båtɔɲ ndü akap ane båtó me be bábhiki ghokóntik me. Ndinj be bakaysi me mpoknkem, ke bábhíki bhɔɲ nyaka chí mbi bekwak me. 11 Mpu rem nó chí éti nchébhé menyin. Yé mbõɲ enyiɲ, yé mbíki bhɔɲ, ngok bebhak mbɔ mmu ane ábhíki chep yényiɲ. 12 Ndinj enyü mëkwáy bebhak mbɔ mmu ane yényiɲ épú sɔɲori yí mpok menyin béchébhé mé ne yé chí mpok mbónó yéntiki enyiɲ. Yé émbak bé yi, ngok bebhak mbɔ mmu ane ábhónó yéntiki enyiɲ mpoknkem, yé chí mpok nnyié njwí, ne mpok ane nchokó nsay, ne yé mbón,

yé mbíki bhón. 13 Yé émbak be yi, mëtee kpírí éti betan ebhen Yesu áchyè me.

14 Ke nkáká bhé tontó bé bächem amɔ ne me ndü nekwak enén báchyé mé mpok menyin bétáná me amuet.

15 Ne be bakoɲo Yesu abhen etok Filipi, be babhɔɲ bärinji sayri be mpok njámbi ntwó awu ne Mbok Ndindí ndɔ etok eyeka atú Masidónia ndok atú etok echak, ndiere be ké båtó nyaka me nkáp ndu béchyè me nekwak. Yé bõnkwo báchák bábhíki chem amɔ ne me ndü betik ebhen mékú. 16 Nchí rem nó mbonyune yé chí mpok ane nchí etok Tesalónika ené mbíki rɔ atú etok eyeká Masidónia, be båtó me nkáp, puyé chí ndɔɲ amɔt, ke ndɔɲ épáy, mpok menyin betanja me amuet. 17 Mpu rem nó chí be méyanj mántó mé akap áchák. Enyiɲ mëyanj chí bé mándók ambi beka beri, mémáka ndü ebhén mánanj bákú ansem mbɔ mmü ane ámáka nkáp ndü ané yí ánánj áyámbi afyé amem ekerénkap be nsáy yi ánja.

18 Be báká me ndü betik ebha kpát yényiɲ ébhíki rɔp. Néne, bakáp ane båtó Epafrodýtos ántwó ányché me áká mbɔɲ yéntiki enyiɲ ené nchébhé. Ne akap ayweka áchí mbɔ akap erítí eriep ané báchíe ntá Mandem, ne Mandem ábhón maɲák ne wu. 19 Mandem mmu nchí mmóbetok ywi abhón betan ebhen béyá béchá. Ne chɔɲ anchye bhe yéntiki enyiɲ ené échébhé bhé éti enyiɲ ene Yesu Kristo ákú ntá yese. 20 Kenókó kémbák ne Mandem mmu áchí étáyese mpoknkem. Amen.

Ngwénti bakak

21 Kaká ká bo Mandem báchák abhen báchí bakoɲo Yesu Kristo awu mankem ntá ya. Bati bakoɲo Yesu abhen báchí fá Rom ne me båtó nkwo bhe bakak. 22 Bõ Mandem báchák mankem abhen báchí fá Rom ne me, sayri sayri, abhen báchí bakú betik ntá mfɔ-ngo ane Rom, båtó nkwo bhe bakak. 23 Nchí nikmuet bé berindu Yesu Kristo Acha mémbak amem bati ayeka. Amen.

Ekáti Pǎl ntá Nkwɔ Kɔlɔse

Ekáti Pǎl ntá Nkwɔ Kɔlɔse

¹ Me Pǎl munto Yesu Kristo bekoŋo nkaysi Mandem, ke nchí siŋ ekáti ene. Nchí fá ne nti múnkwɔ ywese Tímoti. ² Sétò yɔ ntá yeka bo Mandem, be batí bǔnkwɔ abhen bábhàre bariɛp awu etak Kɔlɔse ne Mandem abhat be ne Kristo.

Mandem Etayese ántón be berĩndu anchye bhe kpák.

Pǎl ákaka Mandem ne ánikmuet ěti bo Kɔlɔse

³ Sékaka Mandem mmu Yesu Kristo Acha ywese achi Móywi, ne sɛnikmuet ěti yeka, ⁴ mbɔnyune séghok be bábhəŋ neka ne Yesu Kristo ne bákəŋ bo Mandem mankem. ⁵ Bákə nɔ mbɔnyune bábháká nti ndũ berĩti menyiŋ ebhen Mandem ábháré amfay ntá yeka. Mpok bághókó Mbok Ndíndí ke báriŋí ěti menyiŋ ebhen, ne Mbok Ndíndí achi tetep. ⁶ Mbok yɔ atwɔ ntá yeka mbɔ enyũ átwɔ ntá bo mmik nkem ne ányũ kepem ne ágò. Nɔ ke yɔ achi nyaka ndũ nkwo yeka bebho ndu nywɔp enen bághókó ěti berĩndu Mandem ne bájwimem enyu bɔ bechi tetep. ⁷ Bághókó Mbok Ndíndí ne ntá Epafra. Yí achi nti mübetok Mandem ane sékónó tontó. Achi nkubetik Kristo ane ábhàere bariɛp ami. Achi awu ndũ nnyén enese. ⁸ Yí aghati bhese enyũ Efónó Bedyere ákú be mǎnkəŋ bati.

⁹ Sébhíkí bhət menikmuet ěti yeka bebho nywɔp enen séghókó nɔ. Sɛnikmuet be Mandem amfuet ntá Efónó Bedyere ánkwak mǎndiŋi sayri enyiŋ ene yi áyàŋ mǎnkə. Sɛnikmuet be Mandem ánkə nɔ ndu ákə mǎmbak bariŋíndak beyiŋi baraká Efoŋo ne ndu akwak mǎmbəŋ nejwimem ndu bɔ bechi. Achyé bhe neriŋíndak be mǎndiŋi sayri yěntiki enyiŋ ene yi atí nyaka beku ne ákə ntá bǔbhi. ¹⁰ Sɛnikmuet be nejwimem enɔ nénkwák mǎmbəŋ nepém enen nékwáy ntá nkoŋo Yesu Acha. Enɔ nékə Mandem ambəŋ maŋák, ne nékwák mǎnkə nɔkə menyiŋ ebhen beri ndũ yěntiki mbi, ne

nékə mǎndiŋi Mandem mǎndəkɔ nɔkə chi ambi. ¹¹ Ne sɛnikmuet be Mandem ánsət betan ebhi ebhen beyá becha ánkə mǎmbəŋ nɔkə betan, be yěyí yěyi, mǎmbəŋ ekébhéntí, mǎnte sené, mǎndəkɔ nɔkə chi ambi ne maŋák, ¹² mǎnkaka nɔkə Eta. Yí ke ákú mǎnkway bebəŋ menyiŋ ebhen yi atonŋi ntá bǔbhi abhàere nebhuet ane bediéré ebhi béghò. ¹³ Aféré bhese ndũ betan ebhen ejuri, akə be Móywi mmu yi ákónó tontó ámbák wu Mfɔ ywese. ¹⁴ Béfuət ntá Móywi wu sébhəŋ mbi be mǎnku bhese mǎmfere ndũ kesem eken bebú, nɔ chi, mǎmfónórí bebú ebhese.

Enyu mmu Kristo achi ne enyũ betik ebhi bechi

¹⁵ Yě mmu apu kway beghə Mandem. Móywi ke ákú sɛnjwimem enyu Mandem achi. Ne nkúbhé mbɔ enyũ mǎmbi ábhónó betan ndũ nneréket, nɔ ke Móywi ábhónó betan amfáy menyiŋ menkem ebhen Mandem ághókó. ¹⁶ Echi nɔ mbɔnyune yi ke Mandem árémé be ángókó yěntiki enyiŋ, ebhen bechi amfay ne ebhen bechi fá amik, ebhen bo bághò ne ebhen bo bápú kway beghə, betanŋi befónó, ebhen bebəŋə betan becha bafɔ bachak ne befónó ebhen nenəkó kefɔ ekap necha eken bachak, ne yě chí ebhen bébhónó betan amfay bho mbɔ bafɔ. Béfuət ntá yi, ne ntá yi, ke bághókó menyiŋ menkem. ¹⁷ Bápéere ghoko yěnyiŋ, yi achi. Ne yi ke ákəm menyiŋ menkem be mémbak mbɔ enyu bebəŋə bebhak. ¹⁸ Yíre ke achi münti ane bǔnkwɔ, ne bǔnkwɔ chi mmuet yi. Yí ke ágháy nebhuérémik ntá bǔnkwɔ. ¹⁹ Echi enyu eyɔ mbɔnyune Mandem abhəŋ nyaka maŋák be yěntiki enyu mmu yi achi, Móywi nkwo achi. ²⁰ Ne yí ke Mandem ásóré be ankə yěntiki enyiŋ, yě chi ené fá amik ne yě chi ene amfay, be yěntiki enyiŋ émbón mbi bepet bebhak eyəŋ émət ne yi ěti newú Móywi ndũ ekotákátí. Néne, yěntiki enyiŋ ékwáy bebhak ndu kpák ndu nté ane yó echi ne Mandem.

Báchi eyəŋ émət ne Mandem néne

²¹ Bě nkwo báchi nyaka nekə nesie ne Mandem, bábhak bǔmpap abhi ndu nkaysi yeka ěti bebéptí menyiŋ ebhen bákə nyaka. ²² Ke Kristo asət nyaka mmuet nkwaŋwan, agú ndũ ekotákátí ěti bebú ebheka. Enyu

yo ke Mandem ákú be mǎmpet mǎmbak eyon émot ne yi, be mǎmbak nyáná, kebhoj bekwéné besí bhi. ²³ Ke bábhonj beronj ambi bebhoj neka ne Mbok Ndíndí, mǎnte sené ne kpirí. Báké ro nebhakánti enen Mbok Ndíndí ákú bábhonj mpok bǎghókó yo. Bághati Mbok ane ntá yěntiki mmu fá amik. Me Pól nchí mübetok ane nchí ka bo mándinj Mbok Ndíndí-ne.

Betik Pól bechi ntá bo abhen bapu bo Israel

²⁴ Néne, mbonj manák ndu besonjori ebhen mébhonj mbonyune békwak bhe. Nchí bhonj besonjori ndü nkwmæt mbonyune nchí nanja bebhoj besonjori menkem ebhen berobhe nyaka be Kristo ámbónj, éti bönkwo. Bönkwo Kristo bhó chi mmæt eyi. ²⁵ Éti bönkwo ke Mandem ákú be mbak mübetok ndu beka mándinj Eyon Mandem sayri. ²⁶ Eyon ene echi nyaka bhésé bhésé ntá mppaká bho ene éfuéré ansem, ke néne, Mandem aká böbhi mándinj yo. ²⁷ Mandem áyanj nyaka be böbhó mándinj be enyinj bhésé bhésé ene yi átontí abhure chi nném enyinj ene ebhonoj bekwak bo abhen bápú bo Israel. Kristo achí amem bati yeka, ne bákway bebhaka nti be chonj mányie keném eki ne yi. ²⁸ Kristo ére ke séghati bho menyinj éti yi. Ndu sékà nò, séyà batú yěntiki mmu éti menyinj ebhen bábhíki bhonj beka ne sétonj bo menyinj ebhen bó bábhónj beka. Sésèmti bhó, ne sétonj ne nerinjindak nenkem bé sénkwáy beka yěntiki mmu wap ánkway ndü yěntiki mbi, mbó mmu ane ábháré mmæt ne Kristo, ndü mpok ane séte besí Mandem ne yi. ²⁹ Éti yo ke nchí fye betanj beka betik, ndep nokó mmæt ne betanj menkem ebhen Kristo áchyè me.

2

Pól anù éti bakwó bho Kristo ankem

¹ Nchí yanj mándinj enyü nchí nu tontó éti nkwo Kristo ane Laodisia ne éti bakwó bho bachak ankem, abhen bábhíki ghó me. ² Nchí yanj befye bhe nti, ndü bǎgwóré mmæt ne bati ndu ekonj. Nchí yanj be be mankem ne bhó mǎnjwimem sayri ndü enyinj ene Mandem ákú sérinj éti Kristo, be mándinj menyinj éti Kristo ebhen bechi bhésé bhésé ne békà mǎmbonj beyá áfók ndü

bákòno mbi ywi. ³ Yí ke ánène mbi be sémbák barinjindak ne be séndinj menyinj. Nerinjindak enen néri necha. ⁴ Nchí ghati bhe menyinj ebhen be yě mmu áké sat sérwórényu ándwo bhe éti menyinj ebhen beyinj Kristo, be mǎnem ebhi. ⁵ Yěndu mpú awu, nti ena nechi ne bhe mpoknkem. Nkonj beghok be bákà menyinj mbó enyu éyanj ne be báte kpirí ndü neka eneka ne Kristo.

Mbák mmu abhat mmæt ne Kristo ájwi poot

⁶ Těndu bǎsóre be Yesu Kristo achi Acha, baré ká nepém eneka mbó enyü yi áyanj. ⁷ Dǎ ka bapém ayeka ambak ne Yesu mbó enok ene émaré bakanj amik, mǎsene ndü neka eneka ne yi nkúbhé mbó enyü bátónj be, mǎnchye nokó Mandem beyá kenókó.

⁸ Sat ka mpok be yě mmu áké sat nerinjindak enen bö mmik ne sérwórényu ándwo be mǎmbák basem ntá menyinj ebhen bó bátónj be. Enyü nerinjindak enó néfú chi ndü nkaysi bakwǎwanj ne ntá befónj ebhen bebhoj betanj fá amik, népú fu ntá Kristo. ⁹ Dinj ká be yěntiki enyü mmu Mandem achi, enyuyó ke Kristo achi. ¹⁰ Ndü bábháré mmæt ne yi, bájwi poot. Yi ke ábhónj betanj amfáy menyü befónj menkem. ¹¹ Ndü bǎchéme mmæt ne Kristo, aféré ebépti epinj amem bati yeka. Eyo chí erinj betanj be báchi böbhi. Puyé chí erinj ene mmu afyé amæt mpok báyanj besyep yi mbó enyü bo Israel báká mpoknkem. Chí Kristo ke afyé erinj eyi amem bati ayeka. ¹² Mpok bájwítí bhe, bábhéme be ne Kristo. Bě nkwo bǎpetnsem ndü nepém ne yi mpok yi apetnsem ndü nepém. Éfákári nò mbonyune bǎsiki nyaka nti ndü betanj Mandem mmu ákú Kristo apetnsem ndu nepém. ¹³ Báchi nyaka chi bawú éti bebú ebheka mbonyune bábhíki fye nyaka be erinj amæt betonj be báchi bo Mandem. Ke achyé bhe nepém nekó ne Kristo ndu áfónjóri bebú ebhese menkem. ¹⁴ Sékwen nyaka manyé besí Mandem ndu sébhíki ka mbó enyü yi áyanj. Ke adákátí ekati manyé bebú ebhese, ne ébhak mbó be ábáy nyaka bhó anti Yesu, ne bágó yi ndü ekotákátí ne bhó. ¹⁵ Afónj betanj ntá befónj ebhen bébhónj betanj fá amik, aká be bó béké

bhəŋ kenókó besí bho ndü ású bhó amík. Atón bhə mbə batemé nenu abhen bákémé ebhínenu. Ebhí nenu eyə ebhak newú Yesu ndü ekotákátí. Asət awónem amfäy befónó ebhə enyuyə befuet ndü newú Kristo ndü ekotákátí.

¹⁶ Ndu echi yě nə, báké rə be yě mmu ánji be be bekwéné béchí ne bhe éti menyü menyin ebhen mányíe ne ebhen mányü. Ne báké rə be mmu ampuri bhe mánkəŋə bebhé éti bepá mmyé, * ne epá ntaŋ akə, ne éti epá nywəbhé neywēmuet. ¹⁷ Bebhé ebhə menkem bechi chi mbə ndíkándi menyin ebhen Mandem ábháre nyaka be bétwə chəŋ. Mbəŋ enyin ene echi ansem ndíkándi wu ankem chi Kristo yimbəŋ. ¹⁸ Báké rə yě mmu ándém be bābhíkí kway, anset nkwere be bābhəŋ bebhəŋ enyü neseptimuet enen nēpú tetep, ne be bābhəŋ bechye kenókó ntá bəángel. Bəbhə bápə be Mandem átəŋ bhə menyin ndü kenó amík anti fúú, ne báyoŋ mmuet ndéndem. Nkaysi yap achi chí ane bə mmik. ¹⁹ Ekə bə bābhíkí pefe bhat mmuet ne Kristo, münti wap. Yí ke achi mbə ntí ne bənkəwə bachi mbə mmuet eyi. Bəsət betəŋ ebhap menkem chi ntá yi ne ákə bə máncem mmuet ndü nkəwə amət mbə enyü barin ákem byonómuet. Bágə ye ndü mbi Mandem mbə enyü yi áyən.

Bégu ne bebhak nepém ne Kristo

²⁰ Bágú ne Kristo, ne Mandem aféré bhe anten befónó ebhen bebhəŋə betəŋ fá amík. Ndu échí nə, ndaká yi bāchi mbə bə mmik? Ndaká yí bābhuet bekoŋə bebhé bə mmik, mbə ebhen bérəm be, ²¹ “Báké kém enyin eyə ne awə. Yě chi beghokoti, báké ghokoti enyü nenyíe enə. Yě betək, báké tək enyü enyin eyə.” ²² Menyü bebhé ebhə bēfuefe fuet. Menyü bebhé ebhə bēfū chi ntá bə mmik ne ndü menyin ebhen bə bátəŋ. ²³ Béyini bebhé ebhə, mmu ákway bekaysi be béchye neriníndak mbənyune bo abhen báfyə bhə bátə kpírí be mmu abhəŋ befye mmuet ndü menyin Mandem ebhə, ne bārəm be mmu abhəŋ besēpti mmuet amík, ne be mmu abhəŋ bechye mmuet yi beyə esəŋəri. Bebhə ebhen bechi chi ndéndem. Bēpú kway

bekwak mmu ambəŋ betəŋ ndu bekem mmuet be áké koŋə bebēpti menyin ebhen mmuet eyi áyən yi ankə.

3

Nebhuet ane mmu abhəŋə bebhəre nti eni

¹ Těndu Mandem áké bāfú ndü newú bāpetnsem ndü nepém nekə ne Kristo, bərə ká nti ndü menyin ebhen bechi amfay, ebhak ene Kristo áchókó ndü nebhuet kenókó, ebhe awónem Mandem. ² Bərə ka nkaysi chi ndü menyin ebhen bechi amfay, puyě ndü ebhen bechi fá amík. ³ Echi mbə be bāgu mpok ane Yesu ágú. Néne, nepém nekə eneka nechi bhésé bhésé awó Kristo ndü nebhuet ane yi achi ne Mandem. ⁴ Ne mpok Kristo mmu achi nepém enese ábhəsi, chəŋ be nkəwə māmbsi ne yi ne māmbəŋ ákóré ndu keném eki.

Də ká esí nepém eneka, mánsət enen nekə

⁵ Sə yé ka amó māmferé ndü menyin ebhen béyini nepém nesí eneka. Nə chi epúsi, ne yě chí bepə baraká kebħere, ne ménwáka ndü baraká kebħere, ne nkaysi bekə bebə, ne yěchi befye amík ndü menyin bo bachak mbənyune befye amík ndü menyin chi besət bhə mbə bəmandem mmik. ⁶ Éti barak abúabə yə ke Mandem ábè chəŋ nti, antemsi bho. ⁷ Ndü mpok ane áfueré ansem, bākə nyaka menyin ebhen mpok bachi ndü esí nepém eneka. ⁸ Ke néne, báké bhəŋ yěnyin bekə ne menyin mbə bebenti, ne echokonti, ne nkaysi bekə bati bebə, ne bechənti manyén bati, ne eyəŋ ebúabə eke fu be anyu. ⁹ Báké sence ntá bati těndu mánán bārə esí nepém eneka ne menyin ebhen nə nétə nyaka be mánkə nəkə, ¹⁰ ne bārəbhe koŋə chi epin ekə. Bāyibhiri bārəp bə bakə ne bāyibhiri mändəkə nəkə chi ambi mändəbhe nəkə mbə Mandem. Yi ke ághókó bhe mbə bə bakə be mändin yěntiki enyin éti yi. ¹¹ Ndü nepém nekə enen, yě mmu achi chi mmu Israel yě mmu etək echak, yě básyep mmu yě bābhíkí syep, yě chi mmu ane amík ánéné yi yě chi ane achi nyabhi, yě chi nsem ye chi mómik, mankem bāchí enyumət. Nném enyin chi Kristo ne yi achi anem bati bəbhi mankem. ¹² Mandem

* **2:16** Bepá mmyé: Annual festivities.

ayap be be mǎmbak böbhi, bǎchi nyánǎ, ne akəŋ be tontó. Ndu echi nǎ, bǎbhəŋ beghə bati ntínso, mǎntəŋ bə berĩnti ne neseptĩmuet, ne epĩŋ besət menyĩŋ petii, ne ekébhénti. ¹³ Bón ká ekébhénti ne bati, mǎndək ambi befoŋori bati, yě émbak chi be bákə mǎmbenti. Bǎbhəŋ befoŋori bati nkúbhé mbə enyu Acha ywese áfónórí bhe. ¹⁴ Ne nném enyĩŋ ene echa ebhen menkem ene bǎbhónǎ betəŋ bati chi bekəŋ bhə. Ekəŋ égwət menyĩŋ menkem ndü nsoŋ amət. ¹⁵ Dǎ ká kpák ane Kristo áchyè ántón be enyü bǎbhəŋ bəkə menyĩŋ tǎndu Mandem ábhĩŋí be be mǎmbak ndu mmuet amət, ne be kpák ambak ne bhe. Ne bǎbhəŋ bekaka Mandem ěti menyĩŋ ebhen yi ákə. ¹⁶ Dǎ ká Eyəŋ Kristo émbəŋ betəŋ amem bati ayeka. Tón nók ká bati ekəŋ eyə, mǎnchye nəkə bhə manié, ne beyǎ nerĩŋindak. Kwáy nók ká bakwáy ane áfù ndu Ekáti Bakway ene echi amem Ekáti Mandem, ne bakwáy Mandem achak, ne bakwáy ane Efónó Bedyere afyé be anti. Kwáy nók ká yə ne bakak ntá Mandem amem bati yeka. ¹⁷ Ne yěntiki enyĩŋ ene bǎkə, ne ené bǎrəm, mǎnkə yə ndu nnyén Yesu Acha, mǎmfuet ntá yi mǎnchye nəkə bakak ntá Eta Mandem.

Enyü bo Kristo bǎbhónǎ bebhak ne bati

¹⁸ Bě baghərə ne maném, septí nók ká mmuet ntá maném abheka ndü yěntiki enyĩŋ mbənyune eyə ke eri besí Yesu Kristo Acha.

¹⁹ Maném, kəŋ ka baghərə bheka, ne bǎké bhak bebebebe ne bhə.

²⁰ Bə, ghók nók ká bachi ne manə bheka ndü yěntiki enyĩŋ ene bǎghāti be mǎnkə, mbənyune eyə échyè Yesu Acha maŋák.

²¹ Bachĩ-bhə, bǎké kə enyĩŋ ene ékə böbheka mambe nti. Mbák mǎnkə nə, bákway beferə amə.

²² Basem, ghók nók ká bachi bheka abhen fá amik ndü yěntiki enyĩŋ. Bǎké kə nə chi ndiere mpok ane amík ayap achi be amuet, mbə bə abhen báyən chi bechye bhə maŋák. Ghók ká bhə ne bati ayeka ankem mbənyune bǎchyè Mandem kenókó.

²³ Yěntiki betik ebhen bǎchyé bhe, kə ka bhə ne bati ayeka ankem tǎndu bǎriŋí be bátók nə chi Yesu Acha, puyě nkwa. ²⁴ Bǎriŋí be chəŋ mǎmbəŋ akap ane Yesu Acha ábháré

ntá böbhi. Chi Kristo Acha ke bátók nə! ²⁵ Dók ká ambi bekə nə mbənyune yəagha ane ákə bebú ábhəŋ nsáy ndü bebú bhi, ne Mandem átaŋ bo ketón kériŋámík.

4

¹ Bě abhen bǎbhónǎ basem, kém ká bhə erírí ne enyu ene echi chak. Bǎriŋí be be nkwa bǎbhəŋ mmu ane ábhónǎ be amfay.

Menyĩŋ bechak ebhen bǎbhəŋ bəkə

² Tě ka kákáti ndü nenikĩmuet, mǎmbak pě, ne mǎnkaka nəkə Mandem. ³ Nik nəkə ka mmuet ěti yese nkwa be Mandem ánéné bhese mbi ndu beghati bho kpoŋoroŋ Mbok Ndíndí ěti Kristo ane achi bhésé bhésé. Chi ěti méghāti bho yə ke nchí ekerékenəŋ. ⁴ Nik nəkə ka mmuet be ngátí bho yə mbə enyü mbónǎ bekə, enyu ene bǎghòk mánjwimem.

⁵ Ekaká nekə eyeka ebhəŋ betəŋ be bǎchi bariŋindak besí bo abhen bǎbhíkí riŋí Mandem, ne bǎké chəŋti yěntiki mpok ane bǎbhəŋ mbi beghati bə Mbok Ndíndí. ⁶ Eyəŋónyu eyeka ebhəŋ bebhak ené échyè bo maŋák, émbak mbə ené mmu ane afyé ngəŋ anyu be mǎndĩŋí enyü bǎbhónǎ békéme bo abhen bǎbhəp be menyĩŋ.

Bakak amen ngwenti

⁷ Chəŋ Tíkíkos ángati bhe yěntiki enyĩŋ ěti ya. Achí manə ne nti mǎnkwa ane nkón tontó. Akə betik ne nti nemət ne átok Acha ne me. ⁸ ěti yə ke ntó yi ntá yeka be ankə mǎndĩŋí enyu sechi, ne be ámfyé be nti. ⁹ Atwə awu ne Jnésiməs, mmü yweka amət. Jnésiməs achi mmu tetep ne manə ane sékónǎ tontó. Chəŋ bə mángati bhe yěntiki enyĩŋ ene éfákárí fá.

¹⁰ Arístakos mmu achi fá ekerékenəŋ ne me áto be bakak. Mbák Mák manə Banábas mmu ngátí bhe menyĩŋ ěti yi ántwó awu, sət ka yí ne amó apay. ¹¹ Ne Jísos ane bǎbhĩŋí be Jóstos áto bhe bakak nkwa. Ndiere bo Israel abhen bati arət ke bachi bati bakə betik ne me ndú bekə bo mándĩŋí enyu Mandem abhak ne bho mbə Mfə wap. Bó mankem bǎchyè me nepəptĩntí tontó. ¹² Epáfras nkwa áto be bakak. Achi mmü yweka amət ne mübetok Yesu Kristo. Anikmuet ěti yeka ne nti eni nenkem mpoknkem be mǎnsene ndü mbi Mandem, ne be mǎndĩŋí sayri

yěntiki enyih ene Mandem áyàh mǎnkɛ.
¹³ Nchí ntísie Epáfras be ákú tontó ěti yeka
 ne bǒnkwɔ Laodisia, ne abhen Hierapolis.
¹⁴ Lukas, ngan ane sékónó tontó, ne Démas
 bátò be bakak. ¹⁵ Kaká ká bǒnkwɔ abhen
 etɔk Laodisia, ne Nímfa, ne eka bǒnkwɔ
 abhen báchèm eket eyi. ¹⁶ Mǎnáj mǎmpay
 ekáti ene ndũ nkɔ ywɛka, kɛ ká mámpay
 yɔ ntá nkɔ Laodisia nkɔ. Pay ká nkɔ
 ekáti ené ntó ntá nkɔ etɔk Laodisia mpok
 ane bɔ bátó yɔ ntá yeka. ¹⁷ Ne ghatí ká
 Akípɔs be, “Ghɔ be onáná betik ebhen Yesu
 Acha achye wɔ.” ¹⁸ Me Pǎl nchí sih bakak
 amen ne awó awa membɔh. Tik ka bé nchí
 ekérékenɔh. Mandem antɔh be berĩndu.

2

Ἐκάτι Πῶλ ἐνέ μβι ντά Nkwɔ Tesalónika

1 Με Πῶλ κῆ nchí síñ ekáti ἐνε ντά yeKa nkwo Yesu abhen Tesalónika. Nchí síñ ntá yeKa bō Mandem mmu achi Etayese ne be bho bābháré mmæet ne Yesu Kristo Acha. Nchí fá ne Sáilas ne Tímōti. Mandem antón̄ be berīndu, anchye bhe kpák.

Neka enén bo Tesalónika

2 Séchyè bakak ntá Mandem mpoknkem ἔti yeKa mankem ne séfyè bhé ndū nenikímæet enesé mpoknkem. **3** Ἐchí enyu eyo mbonyune besí Mandem Etayese, sépú ghokantik betik ebhen bākū ndū bābhōño neka ne Yesu, ne enyū bādéné mmæet ndū betik ebheka ἔti ekōñ, ne enyū bāte kpirí ndū nebhakánti eneka ne Yesu Kristo Acha. **4** Bōma, sérín̄jī bé Mandem akōñ be ne ayap be **5** tēndu Mbok Ndíndí ane séghāti bho abhiki two nyaka ntá yeKa chí ndū eyōñnyu yōyō, ke ndū betañ Efónó Bedyere nkwo. Ne bāriñi nyaka be yō achi tetep. Mpok séchí awu ne bhe, bāriñi nyaka enyū ekakáneko eyese echí. Sébhère nyaka mmæet eyese enyu eyo ndu bekwak bhe! **6** Ne bākōño ekakáneko eyese ne ekakáneko Yesu Kristo Acha. Yēndu bāghò nyaka beyā esōñori, bāsíēpti Eyōñ Mandem ne mañák amen Efónó Bedyere áchyè. **7** Ἐka bārōp erin̄ ené bakoño Yesu mankem atú Masidónia ne Akáiya máñòko. **8** Ne Eyōñ Mandem étaka atú Masidónia ne atú Akáiya ἔti menyīñ ebhen bāká, ke ébhíkí may nō. Mbok neka eneka ne Mandem akō mbankem, enyu ene sebhiki bhōñ yēnyīñ berem ndu betōñ enyū mānoko. **9** Bó babhōñ bārēm enyū básóre bhese mpok sétwó awu ntá yeKa ne enyū bātíknsēm ntá bōmandem nsé bārōbhē chye kenókó chí ntá Mandem. Yi aywīnti ke achi Mandem ane tetep ne yi ke áchyè nepém. **10** Bō bhō bāriñi nkwo be mānōñ Mmō Mandem ámfú amfay antwō. Nō chí, Yesu mmu Mandem ákú nyaka áfú ndū newú apetnsēm ndū nepém. Yí wu ke ápēmē bhese mpok Mandem átāñ bo ndu ábè nti ne bhō ἔti bebú bhap.

Betikí Pōl ákú etak Tesalónika

1 Bōma, bābhōñ berīñi be netwó ane sétwó awu beghō bhe ápú nyaka ndéndem. **2** Yēndu mánāñ bāchyé nyaka bhese beyā esōñori ne ntíanwōp etak Fílipi mbō enyu bāriñi, Mandem ywese afyé bhese nti be séntwó séngátí bhe Mbok Ndíndí ane áfú ntá yi yēndu beyā bo mánū nyaka tontó bechyet bhese mbi. **3** Bāké ghokantik bé enyīñ ené séghāti bhe échí tetep ne yē bekwéné bepu aré. Sébhíkí bhōñ nkaysi bérwó yē mmu. **4** Enyīñ ene sékū chí be, tēndu Mandem áyīñí ághó be sékwáy bo abhen yi afyé Mbok Ndíndí amó, nō ke séghāti bho yō. Ne puyé chí be bo mámbōñ mañák ne bhese, ke chí bé Mandem mmu áyīñi beghō enyū bati ayese achi amem, ámbōñ mañák ne bhese. **5** Bāriñi nkwo be mpok séchí ne bhe sébhíkí sōt sérwōrēnyu beka māmbōñ mañák. Ne mbōñ Mandem achi ntísie be sépú ghati nyaka bhe Mbok Ndíndí chí ne nkaysi bebhōñ nsáy ane áfú ntá yeKa. **6** Ne sépú kē nyaka yēnyīñ bé yē chí be, ye chí bo bāchak, mánkaka bhese. Sékwáy nyaka bebhep be menyīñ mbō bōnto Kristo. **7** Ke sékōpti bhe mbō enyū nnō ákēm bōbhi. **8** Sékōñ be tontó, kpát ékú séká be sebhōñ bechye be, puyé chí ndiere Mbok Ndíndí ane áfú ntá Mandem, ke ye chí mmæet eyese nkwo ndū bāchí bhese anti tontó. **9** Bōma, bābhíkí ghokantik ndu sére kē betik, sémkpōt nōkō nsōñti beti ne ngósí mpok séchí awu ne bhe. Sékū nyaka betik enyu yō be sémbōñ menyīñ ebhen béchébhé bhese. Sébhíkí yañ nyaka bebhak ntu ntá yeKa mpok séghāti bhe Mbok Ndíndí ane áfú ntá Mandem. **10** Bāchi batísie bhese. Mandem nkwo achi ntísie be nepém enesé nenti eneka bakoño Yesu nchí nyáká nyāñá ne chak ne néke bhōñ bekwéné besí Mandem. **11** Bāriñi enyu sékēm nyaka yēntiki mmu ywēka mbō enyū chí bhō ákēm bōbhi. **12** Séfyè nyaka bhe nti ne sékpēmē nyaka bhe be nepém eneka nēnchye Mandem mañák. Yí ke ábhīñi bhe be māmbak bo abhen yi achi Mfō wap ne be māmbák ndu keném eki ne yi.

13 Ne nkwə sékàka Mandem mpoknkem mbonyune mpok ségháti bhe Eyəŋ eyi, bābhíkí sət yó mbə eyəŋ ene nkwə. Bāsót be tetep chi Eyəŋ Mandem ené ékə betik amem bati yeka, be bho mánóko. 14 Bǒma, bārəp bo abhen mǎŋəkə ekakáneko ené bǒnkwo Mandem abhen atú Judéya. Bābháre mmuet ne Yesu Kristo mbonyune bāghǒ esəŋəri amə bati bo etək eyeka nkúbhé mbə enyū bo Israel báchyé nyaka bhə esəŋəri atú Judéya. 15 Bo Israel bhə ke bawáy nyaka Yesu Acha ne baremé kepinti Mandem ne bó ke báboko bhese etək. Bákú nti némbé Mandem. Bachi bǒmpap ntá yéntiki mmu. 16 Bo Israel bhə bāchət bhese mbi be seke ghati bo abhen bápú bo Israel Mbok Ndíndí Mandem ámpémé bhə. Bákú bebú kpát mánánjá. Ke bákú kpát bebenti Mandem bechi ne bhə.

Pǎl abhəŋ nti berəŋ Tesalónika

17 Bǒma, yěndu bákú séró nyaka bhe ndu mómbinji mpok, bati yese ábháét nyaka ne bhe, ne ékú ekwak bepet beghə bhe besí ne besí ére yá éndək nəkə chi ambi ne sere nu beghə bhe. 18 Séyən nyaka bétwə awu ntá yeka. Məmbəŋ Pǎl, mmó bétwə awu ndəŋ ne ndəŋ, ke Satan achét bhese mbi. 19 Pú sébháká nti chi ne bhe? Pú be ké báchyè bhese manjək-á? Pú be ké bákú səndep chəŋ awó anti besí Yesu Acha ywese ndū nywəp enen yi apetnsem, be sékə betik ebhesé sayri? 20 Tetep, be ke bákú sédəp awó anti, ne be ke báchyè bhese beyǎ manjək.

3

1 Séchókó kpát, séke pere kwáy bekepnti, séka berəp ansem ndu etək Atens, 2 sétó mómayese Tíməti ntá yeká. Yí achí nti nkəbetik Mandem ndu bégháti bho Mbok Ndíndí éti Kristo. Sétó yi be ámfye bhe nti, ankə mǎnté kpirí ndū neka eneka, 3 be yě mmu yweka amət áké kwen ansem éti besəŋəri ebhen. Bě babhəŋ bāriŋi be, bekoŋo nkaysi Mandem, besəŋəri ebhen bébhəŋó bétéméri bhese. 4 Mpok séchí nyaka ne bhe, ségháti nyaka be ambi ambi be chəŋ sémbəŋ besəŋəri, nkúbhé mbə enyū éfákári, ne bāriŋi enyu eyə. 5 Éti yə, mpok

mbíkí pere kway békepnti, ntó Tíməti be ántwə, ángó mbák babhúét bésíki nti ne Kristo. Mbəŋ nyaka becháy be ngufú Satan mmu ámə bo ndu bekə bə báképerere noko Yesu, abhəŋ mbi ne bhe ne betik ebhese menkem berəŋ ndéndem.

6 Ke Tíməti anánj áfú awu apetnsem fá, ne eríti ntó be bātəŋ ndū nesikinti eneka ne Kristo ne ndū ekəŋ ene bābhəŋó ne bati. Ne agháti bhese be bákəysi bhese ne manjək mpoknkem ne bābhəŋ ekwak beghə bhese nkúbhé mbə enyū sébhəŋó ekwak beghə bhe. 7 Bǒma, ekə ye be yěndu báchyè bhese nenyok ne beyǎ esəŋəri, bati apəp bhese amem mbonyune bāte kpirí ndu nesikinti eneka ne Kristo. 8 Těndu bāte kpirí ndu mbi Yesu Acha, séchí sayri. 9 Ntiki enyu bakak sékway bechye Mandem éti manjək mankem amen sébhəŋó besí bhi éti yeka? 10 Sənikmuet ne bati yese ankem beti ne ngósí bé Mandem ánkwak sempet sengə bhe besí ne besí, ne séntəŋ be menyin ebhen bābhíkire riŋi, ndu bekwak mǎmbəŋ neka ne Kristo mbə enyū éyən.

11 Sənikmuet be Mandem Etayese yimbəŋ ne Yesu Kristo Acha mánkə séntwə ntá yeka. 12 Sənikmuet be Yesu Acha ánkə ekəŋ eyeka ne bati ne yéntiki mmu achak éngó éndók nókó chí ambi, nkúbhé mbə ekəŋ ene sébhəŋó ntá yeka. 13 Sənikmuet enyu eyə be yi ankə bati ántánj be amem ne bé báké bhəŋ bekwéné, ne bé mǎmbák nyánjá besí Mandem Etayese, ke mpok ane Yesu Kristo Acha átwə ne bo Mandem ankway.

4

Nepém enen Mandem akəŋə

1 Bǒma, ndu berəŋ ambi, séghati bhe enyū bābhəŋó bebhəre nepém eneka nkúbhé mbə enyū bákú nə be Mandem ámbəŋ manjək ne bhe. Sənik ye be mmuet sémkpeme nəkə ndu nnyén Yesu Acha be mǎndək ambi bekə nə. 2 Bě babhəŋ bāriŋi menyin ebhen ségháti nyaka bhe ndū nnyén Yesu Acha be bābhəŋ békə. 3 Enyin Mandem áyən chí be mǎmbák nyánjá, be báké bhəŋ yěnyin bekə ne barak épusi. 4 Yéntiki mmu yweka

* 4:4 "Bekem mmuet:" Ekway nkwə bebhak be, "Andíni ndu áchəkə ne ngərə ywi".

ankém mmæet eyi, * enyu ene nepém eni nébhak pépép besí Mandem, ne bo mámbəŋ kenókó ne yi. ⁵ Bǎké ŋwaka ndü barak épusi, kekém mmæet mbə bo abhen babhíkí riŋi Mandem. ⁶ Yě mmú áké kə nti bebú ndü ndaká kebħare ané, ne yě mmu áké nyie nti ébhón! Diŋí ká be Yesu Acha ákeme kémbé ntá bo abhen bákə menyü bebú ebħə menkem nkúbhé mbə enyü sénán ségháti bhe be mänsət mpok. ⁷ Mandem abhíkí bhíŋi bhese chí be sembak bð epúsí, abhíŋi bhese be sémbak nyáná besí bhi. ⁸ Yě agha ane ábyák ye ndak ane apú byak chi nkwa, ábyák chí Mandem mmu áchyè bhe Éfónó Bedyere yi.

⁹ Nti apú besíŋ be be mǎmbón ekəŋ ne batí bakoŋo Yesu. Mandem yímbəŋ anán átəŋ be enyu bǎbhónó bekəŋ bati. ¹⁰ Ne tetep, bǎkəŋ batí bəŋkwə atú Masidónia ankem. Ke bəmə, ségháti bhe bé ekəŋ ené bǎbhónó ne bati éndók nókó chi ambi. ¹¹ Yěntiki mmu ywəka ánkə yěntiki enyíŋ be nepém eni néké chye bho esəŋəri. Mmu áké chwe ndü ndaká nti. Ne yěntiki mmu ywəka abhəŋ bekə betik ne amó yi nkúbhé mbə enyü ségháti nyaka bhe. ¹² Mǎmbák enyu eyə bé bo abhen bǎbhíkí noko mánychyé bhe kenókó ne bé bǎké kə besíki.

Enyíŋ ene ébhónó befakari ne báwú ke Yesu Acha antwó

¹³ Bǎma, néne, séyən bekə be bǎké rəp amem ejuri béyíŋi bo abhen bágú be bǎké di bhə mbə bo abhen bǎbhíkí bhakanti be chəŋ bawú mámpetnsem ndü nepém. ¹⁴ Těndu sénókó bé Yesu ágú nyaka, apetnsem ndü nepém, sénoko nkwa be chəŋ Mandem ankə bakoŋo Yesu abhen bágú mámpetnsem ndü nepém mpok Yesu átwə. ¹⁵ Békóno enyíŋ ene mbəŋ Yesu Acha árémé, ségháti bhe be mpok Yesu Acha átwó, besé bho sechi nepém sépú yambi bétəmeri yi ke abhen bágú mántəmeri yi. ¹⁶ Diŋí ká be chəŋ mbəŋ Yesu Acha amfú amfay antwó anchye eyəŋ ne betəŋ. Mfə bəángel Mandem andem ne eyəŋ etəŋatəŋ, ne mmbá Mandem ankwén. Émfakari ye bé bakoŋó Kristo abhen bágú mánjambi mámpetnsem ndü nepém, ¹⁷ ke besé bho sechi nepém ne sébhəét ansem, sénoko ndü nebhán təmté ne bhə, séntəmeri

Yesu Acha ndü yi ásəp. Ne bebho mpok eyə, sémbak ne yi mpoknkem. ¹⁸ Chié nókó yeka bati nepəptintí ne beyəŋ ebhen.

5

Bák ká pə ndu menəŋ Yesu Acha

¹ Bǎma, ntí apú besíŋ be éti mbəŋ mpok ane menyíŋ ebhen bəbhónó bəfakari. ² Bǎbhəŋ bəriŋi be nywəp Yesu Acha átwə nébhak chəŋ mbə ngép ane átwə ne beti. ³ Mpok ane bo bərəm be, “Mbəŋ achi kpák, ye esəŋəri épu.” Mpok eyə kə erēm esəŋəri ékwən bə amæet tэмchok mbə bebe ngərə ane ánəŋsi. Ne mbi bəbəe kebħák.

⁴ Bǎma, ke mbák chí bhe, bǎpú amem ejuri, bé nywəp enə némfókóri bhe mbə ngép. ⁵ Bǎchí bo abhen bǎkə ne ngósi, mpok mbaŋ ághə. Sépú bo ejuri, sépú bo beti. ⁶ Séké bhəre ye kenó mbə mbək bhə. Sémbák chí pə, sénkem nəkə mmæet. ⁷ Bo abhen bǎbhəre kenó, bǎbhəre chí ne bəti, ne bo bǎkwən mmém chí ne beti. ⁸ Ke těndu séchí chí bð ngósi, sénkém mmæet. Séndók ambi ménóko Yesu ne bəbhəŋ ekəŋ ne bo, be eyə embák mbə kendén ane ntemé nenu ákémé bechyet mmæet. Sémbáká nti be chəŋ Yesu ampeme bhese, ne be eyə émbák ntá yesé mbə ntá ntemé nenu ane ákuti ntí ywi.

⁹ Bǎriŋí be Mandem abhíkí yap bhese chí be sémbák bo abhen yi átəŋ anchye ntemsi. Ayap bhese chí be ánkə Yesu Kristo Acha ampeme bhese. ¹⁰ Yesu ágú éti yesé be yi anán antwó, yě sebhæet chí pə, yě ségú gu, sénkwáy bəbhak ne yi. ¹¹ Ndu échí nə, fyé nókó yeka bati nti mǎnkwak nəkə bati nkúbhé mbə enyü bǎkə nə.

Beyəŋó ngwenti

¹² Bǎma, ségháti bhe be mánychyé nəkə bð abhen bákə betik Acha ndü nkwa ywəka kenókó be mánychye nəkə bhe manie be bǎké kə bebú. ¹³ Bǎbhəŋ bechye bhə beyə kenókó, mǎnkəŋ bó éti betik ebħén bə bǎkə. Ne mǎmbák sayri ne bati. ¹⁴ Bǎma, semtí nókó bǎbhót, mǎmfye nəkə abhen bǎbhónó becháy nti. Kwak nókó ká abhen mmæet apú bhə. Bón ká ekébhənti ne yěntiki mmu. ¹⁵ Ghó ká be yě mmu áké keme bebú amfay bebú. Nu nókó ká bekə chí berindu ntá bati bəŋkwə ne yěntiki mmu achak. ¹⁶ Bák ká

manjáak mpoknkem, ¹⁷ mǎnik nǎkǎ mmuēt mpoknkem. ¹⁸ Ne yě émbak be yi, chyé nǎkó ká Mandem bakak, tǎndu menyiy ebhen menkem chi ebhen yi áyàn mǎnká ndǔ bǎchí bo Yesu Kristo. ¹⁹ Bǎké neme ngó Efóhó Bedyere. ²⁰ Bǎké byák enyiy ene Efóhó Bedyere áká nti mǔnkwo ándem. ²¹ Bǎbhəŋ bechak yěntiki enyiy sayri, mǎnkem éne érí. ²² Bǎké bhəŋ enyiy beka ne barak abúabu.

²³ Mbəŋ Mandem mmu áchiə kpák ánká mǎmbák nyáná ndǔ yěntiki mbi. Yímbəŋ ámbaré nkaysi, ne efóhó, ne mmuēt yěntiki mmu ywəka enyu ene ápú bhəŋ bekwéné kpáte mpok Yesu Kristo Acha átwə. ²⁴ Mandem mmu ábhíjí be be mǎmbák böbhi, ábhàre bariəp ami, ne chəŋ ankə nǎ. ²⁵ Böma, fyé ká bhese ndǔ nenikímuēt. ²⁶ Kaká ká bati ne ekəŋ Mandem. ²⁷ Nchí ghati bhe ndǔ nnyén Yesu Acha be mǎmpáy ekáti ene ntá bönkwo mankem. ²⁸ Beríndu Yesu Kristo Acha mémbák ne bhe.

Ekáti Pōl ene ejwi bεpay ntá Nkwō Tesalónika

Ekáti Pōl éné ejwi bεpay ntá Nkwō Tesalónika

¹ Mε Pōl ke nchí siη ekáti éné ntá yeκα bōnkwo Yesu abhen Tesalónika. Nchí siη ntá yeκά bo Mandem mmu achi Etayese, be bho bābháré mmuet ne Yesu Kristo Acha. Nchí fá ne bōmayese Sáilas ne Tímōti.

² Mandem Etayese ne Yesu Kristo Acha mántōη be berīndu, mánychε bhe kpák.

Chōη mántaη bo nywōp Yesu átwō

³ Bōma, sébhōη béchyé bakak ntá Mandem mpoknkem έti yeκα. Ekway be sénká nō mbōnyune bābhōη neκα ne Yesu Kristo mándak nōkō chí ambi, ne ekōη éné yěntiki mmu yweκα ábhōη nō bati érōη chí ambi. ⁴ Besé babhōη sépānyu ntá bōnkwo Mandem báchák έti yeκα, ndū bāté kpirí ndū neκα eneκα ne Yesu, yěndu bo báchyε bhe nenyok ne beyá esōηri.

⁵ Ndu εchi nō, menyih ebhen menkem bétōη enyū Mandem átāη chōη bo enyu éné εchi chak. Chōη eyō enkε mánkwáy bebhak bo abhen Mandem ábhak Mfō wap. Těndu έti Kefō eki ke bābhōη esōηri. ⁶ Mandem ákε chí enyih ene εchí chak. Ne chōη yi ankeme kémbé ntá bo abhen báchyε bhe esōηri. ⁷ Chōη anchyε bhe neywěmuet ndū besōηri ebheκα, anchyε bhesε nkwō neywěmuet. Chōη Mandem ankε nō mpok Yesu Acha ábhési ne betanτί bōángel bhi amem ngó ane ákáp bhō ne ádū gum gum gum. ⁸ Chōη yí antemsi bō abhen bābhíkí yaη berihí Mandem ne abhen bápú ka bekōη Mbok Ndíndí έti Yesu Kristo Acha ywεε. ⁹ Chōη amfere bhó besí bhi ne ndū bediéré bhi ne betan ebhi, anchyε bhō ntemsi ane abhiki bhōη ngwenti. ¹⁰ Mpok Yesu Acha átwō, bo Mandem mankem báchyε yi kenókó ne bō abhen mánókó mámbak maknkay be bāghó yi. Bě nkwō bābhak chōη ne bhō mbōnyune mánókó menyih ebhen séghátí bhe. ¹¹ Eti eyō ke sénik Mandem mmuet mpoknkem έti yeκα be yi ánkε mámbak bo abhen bákway bébhak bōbhi. Sénikmuet bé

yi anchyε bhe betan mánāηá berítí menyih ebhen bāyaη bekε ne betik ebhen bákū έti neκα eneκα ne Yesu Kristo. ¹² Sénikmuet nō be bo mányché nyén Yesu Acha kenókó έti yeκα ne be mámbōη kenókó ne yi békōη berīndu abhen Mandem ywεε ne Yesu Kristo Acha bātōη be.

2

Chōη mbámbε antwó ke Yesu Acha ampεtnsem

¹ Bōma, béyihí netwó Yesu Kristo Acha ne nenyokoti ane bābhōη mēnyókóti bhesε be séntémérí yi, séghátí bhe be, ² báké rō bati yweκα ángwákárí betaka amem. Yě mmu andem chi be yi achi ndemekεpīnti, yě chi be achi ngati Eyōη Mandem, ne yě chí be ekáti éfú ntá yeεε be nywōp Yesu Acha átwō négháká, bákε fyé ntí. ³ Báké rō yě mmu andwō bhe ndu yě mbi, mbōnyune nywōp enō néperé twō, beyá bo báte nesāη ne Mandem Acha mámbyaka nōkō bebhé bhi ke mbámbε ambesi. Ngwenti yi chí ménémé. ⁴ Chōη yí andem be Mandem apú yěnyih ne be yěntiki enyih ene bo báchie kenókó mbō Mandem epú yěnyih. Yí ārem mbúré be achá Mandem ne menyih ebhō menkem, andak kpát anchakō amem ekerákap Mandem andem be yimbōη achi Mandem.

⁵ Báké ghókóntik be ngátí nyaka bhé menyih ebhén mpok nchí ne bhe? ⁶ Ne bāriη enyih ene ékēm yi ansem. Abhōη bébhési chí mbák mpok yi akway. ⁷ Enyu betan ebhen mbámbε abhōη mēnaη békū betik fá amik bhesé bhesé. Ke mmu ane áchet bo mbi be báké bhεε bebhé Mandem ārōη chōη ambi bekε nō kpate mpok ane Mandem áfere yi ambi. ⁸ Mpok yō ke mbyaká bebhé Mandem wu abhesi, ke Yesu Acha ánāη ántwó, áfer chí eyu, eyi émay. Mbōη netwō Yesu ānaηa betan ebhi. ⁹ Mbyaká bebhé Mandem wu átwō bekε betik Satan. Ne chōη ansōt betan ebhi ankε baraká maknkay ane bapu menyu ne menyu ndu bérwō bhō. ¹⁰ Chōη ansōt yěntiki ebépti enyih berwō bo abhen bachi ndū mbi newú. Chōη ankε nō ndu bābhiki ka bekōη tetep ane áyihí Yesu Kristo be Mandem ampeme bhō. ¹¹ Eti yō, Mandem

áto etati énjwi bə anti enyu ené bārəbhe noko chi baraká nsé. ¹² Eyo enkə yi anchye ntémsí ntá bo mankem abhen bábhiki noko tetep ane ayíní Yesu, ke bakəñ beka chí bebá.

Bábhəñ bété kpírí ndü mbi Mandem

¹³ Bəma, be bo Yesu Acha ákónó, sebhəñ bekaka Mandem éti yeka yəntiki mpok mbənyune ayap be bé ámpémé bhe te mpok ane yi ábhíki re ghoko mmik. Ayap bepe me bhe befuet ndü betanə éfónó Bedyere Mmu ákə mambák nyáná ne éti mánókó tetep ane ayíní Yesu Kristo. ¹⁴ Mandem afuet ndü Mbok Ndíndí ane séghátí bhe abhíní be. Akə nə bé mambónə ákóré ndu keném Yesu Kristo Acha. ¹⁵ Bəma, tē yeka kpírí, mändək ambi menoko menyin ebhen sétón be mpok sechi ne bhe ne ebhen sésíní amem bekáti ebhen sétó ntá yeka.

¹⁶ Mbəñ Yesu Kristo Acha ne Mandem Etayese mmu akəñ bhese mántón bese berindu, mánchye bese nepəptíntí mpoknkem ne nebhakánti ndü berítí menyin ebhen bebhəñə befakari. ¹⁷ Sənikmuet be Mandem Etayese ne Yesu Kristo mánchye bhe nepəptíntí ne betan beka ne berem chi berítí menyin.

3

Ník nókó ká mmuet éti yese

¹ Bəma, enyin échák chí be mánik nəkə mmuet éti yese be Mbok Ndíndí éti Yesu Acha antaka ayak ne bé bo abhen bághòk yo mánsyepti yo ne kenókó, mbə enyu éfákári nyaka ne bhe. ² Ník ka mmuet be Mandem ámféré bhese amə bebéptí bho. Puyé bo mankem abhen bághòk Mbok Ndíndí ke mánókó. ³ Ke Yesu Acha apú nók bebhare bariəp ami. Chəñ ankə bati antan be amem, ankuti bhe be mbúbmbə áké kə be yənyin. ⁴ Yesu Acha akə sésíki ntí ne bhe be bākə menyin ebhen séghátí bhe mánkə ne be chəñ mändək ambi beka bhə. ⁵ Sənikmuet be Yesu Acha antón be enyü Mandem akəñ bhe ne enyu bekepnti mbə Kristo.

Bənkwo bāké bhak babhət

⁶ Bəma, séghátí bhe ndü nnyén Yesu Kristo Acha be bāké chem mmuet ne yentiki ntí múnkwə ane ábhət abhət kebháka kəñə

menyin ebhen sétón be. ⁷ Bə babhəñ bəriní be bábhəñ bekoño bayarékak ayese. Sépú bhət nyaka abhót mpok sechi ne bhe. ⁸ Sébhíki nyie nyaka nenyíé mmu yweka kechye nkáp. Ke sékə nyaka betik beti ne ngósí, sémkpət nəkə nsónjti bé séké chye bhe esəñəri. ⁹ Sépú kə nyaka nə chí be sebhiki bhəñ betan béghátí bhe be mánchye bhese nekwak. Séyən nyaka chí be séntón be epin ene bábhónó békónə. ¹⁰ Yé chí mpok sechi ne bhe séghátí nyaka be be mbák mmu apú kə betik bāké chye yi nenyíé. ¹¹ Sérəm nə mbənyune séghok be mbək yweka bábhət abhət ne be betik ebhap chí béfyə nnyu ndü barak bo bachak. ¹² Ndü nnyén Yesu Kristo Acha séghátí menyü bo bhə sənjep nəkə bhə batú be mánkə ebhap betik. Mándó béchye esəñəri mánkə betik ndu bebhəñ enap nenyíé. ¹³ Bəma, ke mbák chí bhe, bāké pəp bəkə beri. ¹⁴ Mbák mmu abhíki ka békónə enyin ene sésíní amem ekáti ene, fyé ká yi amík amuet ne bāké bhəñ yənyin beka ne yí. Kə ká yí enyu yo be ntíanwóp ánkém yi. ¹⁵ Ke bāké sət enyu mmu wu mbə mūmpap. Ke ya ká yí batú ne ekəñ mbə ntí múnkwə.

Ngwenti bakak

¹⁶ Mbəñ Yesu Acha mmu áchye kpák áchye be kpák ndü yəntiki mbi mpoknkem. Yesu Acha ámbák ne bhe mankem.

¹⁷ Mə Pəl ke nchí sən ne awó wa ndu bekaka bhe. Enyune ke nchí sən ndü ngwenti bekáti bha menkem beka bo mándíní ekáti ené éfú ntá ya. ¹⁸ Berindu Yesu Kristo Acha mémbák ne bhe mankem.

Εκάτι Πῶλ ἐνέ mbi ntá Timoti

Εκάτι Πῶλ ἐνέ mbi ntá Timoti

¹ Με Πῶλ κε nchí síη εκάτι ενε. Nchí nkɛbetik Mandem ne munto Yesu Kristo. Mandem mmú áπεμε bhese ne Yesu Kristo mmu sébháká nti ne yi ndu nepém enen nétwò ambi κε bátó με.

² Timoti, nchí síη ntá ye, wò mmu óchí mbò mówa tetep ndu óbhónó neka ne Yesu mbò με.

Mandem Etayese ne Yesu Kristo Acha ywese mántəη wò berindu ne ntínso, mánychε wò kpák.

Sət ka mpok ne batəη abhen bápú tetep

³ Timoti, dəp Efesos nkúbhé mbò enyu ngati nyaka wò ónkɛ. Mě̀rəη atú Masidónia. Dəp aré ghati bo abhen bátəη baraká nse be mándó bétəη menyih ebhə. Mě̀rəη atú Masidónia ⁴ Ghati bhó báképepe chəηti mpok yap ndú beróri mbok éti bachimbi bhap. Beróri mbok ebhə bépú kwak bo mánkɛ enyih ene Mandem áyan bó mánkɛ. Mmu ákway békoηo nkaysi Mandem chí mbák abhəη neka ne yi. ⁵ Nti ane ngátí wò óndem bóbhə mándó bétəη baraká nsé chí be bo Mandem mámbəη ekəη ne batí. Ne chi enyü ekəη ene éfù ndú nti enén nechi amem pépép, nti enen nepú ka mmu ánkɛ enyih ene étwò yi ne áyóme, ekəη ene étəη netón enen tetep. ⁶ Mbək bho bárə menyih ebhen bágúre ebhi ndu kémbwóbhé ntí ti. ⁷ Báyan bəbhak batəη ebhé ene Mandem áchyé nyaka Moses, κε bábhiki bhəη nejwimem ndú menyih ebhen béfù bo anyu, yəndu bátəη ne nti nenkem mánkaysi nəkə bé bárini.

⁸ Besé mankem sériηi be bebhé Mandem áchyé nyaka ntá Moses bəri mbák bo bábhəre bhó mbò enyü éyan. ⁹ Sériηi nkwo be bábhiki fyé bebhé ebhen ntá bo abhen báchi chak besí Mandem, nə chi bo abhen bábhəere bebhé. Báfyε bebhé chi ntá bo abhen bápú bhəere bebhé, ne abhen bátəηntí, ne ntá bo abhen bábhiki

bhəη mpok ne Mandem, ne bo abhen bákə menyih ebhen Mandem ápyé yan sənku. Bebhé béchi ntá bo abhen bákáysi be ntí apu ane mánikmæet ntá Mandem ne abhen bábyək Mandem. Bebhé ebhen béchi nkwo ntá bo abhen báway bachi ne manə bhap ne bo bachak. ¹⁰ Báchyε bebhé éti bo abhen bákəηo baghəré ne babhakanem nefi. Bachyε bebhé éti babhakanem abhen bábhəre ne batí babhakanem ne baghəré nkwo abhen bákə nə. Bachyε bebhé éti bo abhen bágəp batí bakwəηwan ndu beti bhə mbə basem. Báfyε bebhé éti basense. Bachyε bebhé éti bo abhen bátə ntísie ákwáré, ne Mandem achyε bebhé éti yəntiki mmu ane ákə enyih ene épú ndón amət ne netón enén tetep. ¹¹ Netón enen tetep nékə ndón amət ne Mbok Ndíndí ane Mandem afyé me amó be ngati bho. Yí ké bo báchyé bakak ne áfók ankem áfù chi ntá yi.

Πῶλ áchyé Yesu Kristo bakak

¹² Nchí kaka Yesu Kristo Acha ywese tontó. Yi κε áchyé με betəη bekɛ betik ebhen. Nchí chyε yí bakak mbənyune aghə bé nkway bəbhak mübetok yi, ayap ye με bé nkɛ betik ebhi. ¹³ Akɛ nə ne με yəndu nchí rem nyaka ebúbə éti yi nchyé nəkə yi esəηori, nsəkəti nəkə yi. Ke mbíki riηi nyaka enyih ene məkə ne mbíki re noko nyaka yi. Eká aghə με ntínso. ¹⁴ Mandem Acha akɛ berindu ebhi bėjwi ne με tontó mbə nnyén enén néjwí, négbóko, netaka ebhi. Akɛ με mbón neka ne Yesu, achyé με ekəη nkwo. Enyu eyə κε échí ne bo abhen bábhərə mmæet ne Yesu Kristo. ¹⁵ Enyih ene échi tetep ne chí enyih ene yəntiki mmu ákwəy ménoko ne nti eni nenkem. Enyih ére chí be Mandem ákɛ bo mándini be Yesu Kristo atwə nyaka fá amik ndu bépéme bə bebú. Ne με nchí mmu ane ebhá bebú béyá béchá ebhen yəntiki mmu achak. * ¹⁶ Nchí mmú bebú, yə nə, Mandem aghə με ntínso ndu áyan betəη enyü Yesu Kristo ábhónó beyá ekébhénti ne με, με mmu nkú nyaka bebú ncha yəntiki mmu achak. Yesu akɛ nó, be eyə émbák eriη ntá bho ndu békwoək bo

* **1:15** Mbənyune ábyək nyaka Yesu Kristo kpát are chyε nenyok ntá bakoηo bhi. Πῶλ árem ye be Yesu atəη yi chi beyá berindu, aghó yi ntínso, ndu abhiki temsi yi. Achyε yi chi nepém neka.

mánkway menoko yi, mámbəŋ nepém enen nebhiki bhəŋ ngwenti. ¹⁷ Bakak ne kenókó ámbák ne Mandem ane betəŋ ebhi bébhíki bhəŋ ngwenti. Achi Mfə ane ápú gú ne bápú ghó yi ne amík ne ndiere yí ke achí Mandem. *Amen.

¹⁸ Mówa Tímoti, mǝghati wə menyin ebhen óbhəŋó bekwə. Békò ndəŋ ámət ne menyin ebhen Mandem afyé nyaka bo anti ne bárem éti ye. Menyin ebhen-ne mǝghati wə bébhəŋ bébhák ntá ye mbə menyiní nenu ndu bekwə ónu sayri ne bo abhen bátəŋ menyin ebhen bépú tetep. ¹⁹ Ndu ónú, kém neka enen óbhəŋó ne Yesu sayri. Mbək bho bábyək enyü nti enen nepu twə mmu ne áyómə, ne eyə ékwə neka enen bábəŋə ne Yesu nérəp mbə áchwí ané arákátí anyén ndü batay. Kém yě nti ene be óké kwə enyin ene étwə ne áyómə. ²⁰ Himéneəs ne Aleksánda báchí nkwó mbə bo abhen bábyək enyü nti enen nepu twə ne áyómə. Ndó bhó bati apay amə Satan be mándó berem ebəbə éti Mandem.

2

Enyü bo bábəŋó bekwə amem eket Mandem

¹ Enyiní mbi ené nchí ghati ye wə chí be báké rə menikmuet éti bo mankem. Eri mánikmuet éti bo abhen menyin béchébhé bhə ne éti bo báchák. Eri menikmuet béchye bakak ntá Mandem éti menyin ebhen yi ákwə ntá bho mankem. ² Ník nókó ká mmuet éti bafə ne bə mankem abhen bábəŋó betəŋ amfay bo bachak. Kwə ka nó, be sémbák sayri ne bati, kebhəŋ esəŋəri. Sənkoŋə nepém bo abhen bəghòk Mandem ne nepém bo abhen mánòko mmuet. ³ Eri ménikmuet enyu eyə mbənyune échyè Mandem mmú ápémé bhese maŋák. ⁴ Yi áyaŋ bepepe bo mankem ne áyaŋ yěntiki mmu ándiní netəŋ enen tetep éti Yesu Kristo. ⁵ Yí aywínti ke achí Mandem ntá bo mankem ne mmü amət ke ásət bo ntá yi. Mmu wu chí Yesu Kristo mmu ákwə mmuet be ambak nkwanwan. ⁶ Achye nyaka mmuet bé anku bo mankem ámféré ndü kesemé bebú. Akwə nə ndü mpok Mandem áyábhé bétəŋ kroŋorəŋ bé áyaŋ bépépe yěntiki mmu. ⁷ Éti enyin ene Yesu ákwə ke Mandem áyábhé me be mbak munto, bé ngátí nókó bho Mbok

Ndindí éti Yesu Kristo ne be ntəŋ nəkə bə betək menkem bé mánókó menyin ebhen bechi tetep. Nchí rem chi tetep, mpú sense.

⁸ Nchi yaŋ yě be yěntiki nebhuet ane bənkwə báchémé, babhakanem abhen báchyè nepém enap ntá Mandem mánsá amə ane achi pépép amfay mánik nəkə mmuet kebhəŋ bebenti ne bétáná ne bati. ⁹ Nchi yaŋ nkwó be baghərə mánsóbhéri nókó mmuet ne kenókó, mándiní ndu báyaŋ nden ne mámfye yə sayri enyu ene ékwáy. Báké ghoko bati ámbák yěntiki enyu ne menyin ŋwanwan aré kraŋtí kraŋtí ne báké fye nden beyá nkáp. ¹⁰ Berí ngərə ane áchye Mandem kenókó tetep bífú chí ndü berítí menyin abhen yi ákwə. ¹¹ Ngərə abəŋ béchókə kprák ámbəŋ nesepimuet, antá batu ndu beghok menyin ebhen bátəŋ amem eket Mandem. ¹² Mbíkí ka be ngərə ántəŋ Eyəŋ Mandem, ne mbíkí ka bé ngərə ámbəŋ betəŋ amfay babhakanem. Abəŋ béchókə chí kprák. ¹³ Sériní bé Mandem ayámbi aghókó Adam ke ághoko Ifa, ¹⁴ ne Satan abhíkí rwə nyaka Adam. Ifa ke ákəŋó nsé Satan akwén ndü bebú. ¹⁵ Yě nə, chəŋ Mandem ampeme baghərə befuət ndü nebhé ane bó bábəŋə bə, ne mbák bapu təŋ mmuet, ne mbák bábəŋí rə besiki nti ne Kristo, ne mbák bərəŋ ambi bekwə beŋ bakwanwan, ne mbák báchí nyáná ndü nepém enap, kebhəŋ bekwene.

3

Enyin ene Pəl asiní éti bə bati Nkwə Kristo

¹ Enyin ené mǝrəm né, échi tetep: Mbák mmu ámfyě ntí bébhak munti Nkwə Kristo, nə áyaŋ bekwə erítí betik. ² Mmü ntí bənkwə abhíkí bhəŋ bébhəŋ bekwéné ne abəŋ bébhəŋ chí ngərə amət. Abhíkí bhəŋ ménwaka ndu yěnyin. Abəŋ bebhak mmu ane ákəm mmuet, ne abəŋ bébhəŋe nepém eni enyu ené bo báchyè yi kenókó, ne abəŋ bebhak mmu ane ásət mankə sayri, ne abəŋ bebhak erítí ntəŋ Eyəŋ Mandem. ³ Mmü ntí bənkwə abhíkí bhəŋ bebhak nkwené-mém. Abəŋ bébhak mmu ane ápú təŋ betəŋ. Abəŋ bébhak sayri ne bho. Abhíkí bhəŋ bebhak ntaŋ-bétáná ne mmü

ane ábhónó ngonó nkáp. ⁴ Mmũ ntí bo Mandem abhəŋ bebhak mmu ane ákəm efo yi sayri, ankə böbhi mámbak bo abhen bághòk yí mánychε nəkə bo kenókó ndu yěntiki enyih. ⁵ Mbák mmu abhíkí rihí békem eket eyi sayri, ná yí ákway bebhak erítí mũnti ntá bōnkwo abhen bachi antené yi? ⁶ Mũnti abhíkí bhəŋ bebhak mōnkə ndũ Nkwə Yesu mbənyune ákway beyəŋ mmuet ne eyə énkə Mandem antemsi yi mbə enyu átémsí nyaka Satan. ⁷ Abhəŋ bebhak mmũ ane bō nefi nkwo báchyε kenókó. Mbák épú nə, bákway béchyε yi ntíanwóp ankwén ndũ ntá Satan.

Bōnkwo abhen bákwak beku betik Mandem

⁸ Bo abhen bákwak beku betik Mandem, bábhəŋ bebhak bo abhen bápú kə ntok ne betik ebhap nkwo. Bábhíkí bhəŋ bebhak bō beyəŋ beyəŋ, bábhiki bhəŋ bebhak manyũ mmém, ne báké bhák bō ngonó nkáp. ⁹ Bábhəŋ békem ne betəŋ menyih bhése bhése ebhen Mandem ákə bo mándihí ne mánóko. Babhəŋ bekem bə ne ntí enen nechi chak. ¹⁰ Bo bábhəŋ béfyε kpik amik bə amuet. Mbák mángó ye bé bekwéné bépú ne bhó, mánsot bhó mbə bo abhen bákwak békə betik Mandem. ¹¹ Baghəré abhen bákwak békə betik Mandem, bábhəŋ nkwo bébhəŋ erítí epih. Báké bhák bo abhen bārəm ebubu eti bo báchak, bábhiki bhəŋ ménwaka ndũ yě enyih ne bábhəŋ bébhak bō tetep ndũ yěntiki enyih. ¹² Yěntiki mmú ane ákwak beku betik Mandem, abhəŋ bebhay chi ngərə amət. Yí ne ngərə ywi bábhəŋ békem böbhap ne efo yap enkem sayri. ¹³ Mbák bō abhen bákwak beku betik Mandem bákə bhə sayri, bo báchyε bhə kenókó ne bákway bérem menyih eti Yesu Kristo kebəŋ becháy.

Menyihí maknkay ebhen Mandem ákə

¹⁴ Mbōŋ nti bétwə awu ntá ye mandú mpok. Yě nə, nchí sih béghátí wə menyih ebhen óbhónó beku mbənyune enyih ékway béfákári nke wakari bétwə awu. ¹⁵ Mbák mbíkí wakari bétwə, ókwáy bérinhí enyũ bō bábhónó bebhak ndu nneréket Mandem, nə chí Nkwə Yesu. Mandem ywesé achí nepém, ne Nkwə Yesu bachi mbə bekwap ebhen

békəm netəŋ enen tetep. ¹⁶ Enyih bhése bhése ene Mandem ákə sérinhí ne sénóko échí enyihí maknkay. Agha ákway mémákátí yə? Enyih eyə échí be yi? Echí be:

Yí, Yesu Kristo akə mmuet be ámbák nkwa, Atwó fá amik, Efónó Mandem átəŋ bo be yí achi chak besí Mandem.

Bəangel Mandem báhó yi.

Bo báhátí bachak eti yi amem betókó mmik,

bō mmik mánoko yi,

Mandem asət ye yi amfay ndũ enəkó kefo eyi.

4

Sət ka mpok ne batəŋ abhen bápú tetep

¹ Efónó Mandem ághátí bhese sayri be mpok átwə ane mbək bho bārə békəŋo netəŋ enen tetep, mándəbhe kəŋo chí befónó ebhén bérwə bho ne menyih ebhen befónó bebábəbə bétəŋ. ² Bati bō-nsé ne bō bapu bhə ájwi ne ejuri ne básət menyih ebhen bífú ntá befónó bebábəbə betəŋ bo. ³ Mpok yə, bō-nsé bhə bārəm chəŋ be nebhay nebhiki ri, ne bé bo báké nyié mbək menyũ menyihinyie, nenyié enén Mandem ághókó bé bo abhen mánókó Yesu ne bārinhí netəŋ enén tetep mányié, mánychε nəkə Mandem bakak. ⁴ Těndu yěntiki enyih ene Mandem ághókó éri, bo bábhíkí bhəŋ bebyak yěnyih. Sékway ményie yěntiki enyih sénchyε nəkə bakak ntá Mandem, ⁵ mbənyune Eyəŋ Mandem ne nenikimuet békə yěntiki enyih embak nyáná besí Mandem.

Bák erítí nkəbetik Yesu

⁶ Mbák óntəŋ bōnkwo menyih ebhen, chəŋ ómbak erítí nkəbetik Yesu Kristo ane máné ne beyəŋ ebhen béchyε neka ne netəŋ enén tetep enen ókónó. ⁷ Óké bhəŋ yěnyih békə ne bechákári mbok eti bachimbí ené épú ka mmu ányché Mandem kenókó. Fíé betəŋ ndu beku nepém ene nembak mbə enyu Mandem áyaŋ. ⁸ Kə nə, mbənyune neghəkəsi mmuet enén nkwo mmuet néchyε mmu mandu nsáy, ke beghəkəsi mmuet ndu békə mmu ámbák ane ákə menyih ebhen Mandem áyaŋ, áchyε mmu nsáy ndũ yěntiki mbi. Echí enyu yə mbənyune nepém enə nébhəŋ bariεp amem nsáy ndũ nepém

enen fá amik ne enén nétwò ambi. ⁹ Beyəŋ ebhen bechi tetep ne eri yěntiki mmu anoko bhó sayri. ¹⁰ Ēti yə ke séfyè betəŋ békə betik ne sénù be bo mándiŋi netón enén tetep mbənyune sébhaka ntí ne Mandem ane ápeme bō mankem, sayri sayri, abhen mánókó.

¹¹ Tón menyīŋ ebhen ne fyé betəŋ be bo mángók bhó. ¹² Ōké rə mmu ámbyak wə bé əchí mónkwen. Bák eriŋ ntá abhen mánoko Yesu, ndū eyəŋnyu ye, ne ndū nekə ywe, ne ndū ekəŋ eye, ne ndū neka ene ne Yesu, ne ndū nepém ene enen nebhiiki bhəŋ bakwap. ¹³ Ghó be bápəy Eyəŋ Mandem ntá bho, ne ghó bé báfye bho ntí ne be bátəŋ Eyəŋ Mandem. Kə nə, kpáte mpok ane mětəwə awu. ¹⁴ Ké rə akap ané óbhónó myákámyáká, nə chí akap ané nyaka baremé kepinti bāghāti ěti ye ne ékə bō batí mányəŋa wə amó antí bé ántwó ntá ye. ¹⁵ Kə menyīŋ ebhen. Fíe ntí aré bé bo mángó ndu ókə sayri. ¹⁶ Sət mpok ne mməet eye ne menyīŋ ebhen ótəŋ. Kém bó ne betəŋ mbənyune mbák ónkə enyu yə, chəŋ ómpeme mməet eye ne bo abhen ótəŋ.

5

Sət bō nkwo Yesu mankem mbə bō nneréket

¹ Ōké ji nsénsi ne eyəŋ etəŋatəŋ. Chiə yi chí manié mbə be achi chí etaye. Sət babhakanem abhen bábhiiki ghaka ekaká nebhe eye mbə bómáye. ² Sət basénsi baghoré mbə bómáye, ónsət baghoré abhen bábhiiki ghaka ekaká nebhe eye mbə bómáye. Nepém ene néké bhəŋ bakwap.

³ Tón mánkwésé abhen bábhiiki bhəŋ nekwak berinti be bó mámbón menwəp. ⁴ Mbák kénkwésé abhəŋ bə ne yěchi bebharébhə, bó bábhəŋ békwak nneréket wap mbə enyu Mandem áyəŋ. Bábhəŋ békap bachi ne manə bhap ndū betik ebhen bó bákə mbənyuné eyə échyè Mandem maŋák. ⁵ Kénkwésé ane ábhíki bhəŋ mmu ane ákwak yi ərə nepém eni nenkem ntá Mandem ne ánikməet beti ne ngósí bé Mandem ánkwak yi. ⁶ Ke kénkwésé ane áró mməet myáká myáká ndu epə nepém, achí ngú ndū efónó, yěndu abhəét nepém ndū nkəməet. ⁷ Ghatí bhó menyīŋ ebhen bé

bekwéné béké bhak ne bhó. ⁸ Mbák mmu apú yīŋi bōbhi, sayri sayri bō nneréket ywi, nə apú pere koŋo netón enen tetep. Enyū mmu wu abep achá mmu ane ábhíki noko Yesu wáwák.

⁹ Bákway bəfyé nnyén kénkwésé ndu nkwo mánkwésé abhen báyəŋ nekwak mbák arem agháká mamié besa bérát. Enyu kénkwésé wu abhəŋ bebhak chí ngoré ane ábhónó nyaka ndiere nném amət. ¹⁰ Abhəŋ bebhak chí ngoré ane bo bārəm be ákə nyaka eriri mbə méne bōbhi sayri, ne betok bo Mandem, ne békwak bo abhen báchí ndū esəŋəri. Enyū kénkwésé wu abhəŋ bebhak ngoré ane áchyé nyaka nepém eni nenkem ndu békə yěntiki beri. ¹¹ Ke óké fyé manyén mánkwésé abhen bábhiét ne manəŋ aməet ndū nkwo mánkwésé abhen báyəŋ nekwak mbənyune mbák ekwak bebhəŋ nném énkó bó antí, bāghəkəntik Kristo, ¹² ne eyə énkə máncəŋti besí bhap ne Yesu ndu bábhiiki bhəere nku mbi ane mányú ne yi. ¹³ Bákway bebhak babhót, mánkə nəkə beket ne beket. Bakway bebhak bo kémbwóbhé ne bō enánti, ne bo abhen báchwè ndū baraká bo báchák, mándeme nəkə menyīŋ ebhen bábhiiki bhəŋ berem. ¹⁴ Nkəŋ ye bé mánkwésé abhen bábhiét ne manəŋ aməet mámbáy maném, mámbə bə, mánkem beket ebhap sayri, be báké chye mümpap ywese mbi berem ebúbə ěti yese. ¹⁵ Ndem nə ne ntí be mbək yap bágúré ebhi ne bārəbhe koŋo chí Satan. ¹⁶ Mbák ngoré ane ánókó abhəŋ mánkwésé ndū nneréket ywi, ánkwak bhó. Aké rə ntū wap ntá bakoŋo Yesu báchák. Mbák mánkə nə, nkwo Yesu bábhəŋ mbi békwal mánkwésé abhen kebhón nekwak.

¹⁷ Bō nkwo bábhəŋ béchyé bō batí abhen bákə betik ebhap eriri kenókó ne eriti akap. Embák enyu yə, sayri sayri ne abhen báfye betəŋ béghāti ne bétəŋ Eyəŋ Mandem. ¹⁸ Ekáti Mandem éghāti bhesé be, “Ōké gwət nnyū mpəŋ bé áké nyié nchwi mpok yə ákə betik amem nkí nchwi.” Epet érəm be, “Nkə betik abhəŋ ngəŋəŋ be máncəŋ ye yi akap.” ¹⁹ Mbák bō nkwo mándém bé münti akə ndak, kətiŋi ka, kpate batisie mámfú mbə batí ápay ne arat. ²⁰ Ji bo abhen bápú rə bebú besí bō mankem be bakoŋo Yesu

bachak mámbón̄ becháy. ²¹ Besí Mandem ne Yesu Kristo ne bǎángel Mandem, nchí ghati wǎ be ómbúrè bebhé ebhen sayri, oké tón̄ kenkábhé ne kérínámík. ²² Ké wakari ményán̄a mmu amǎ antí ndu bék̄a yi münti bǎ nkwǎ kék̄a ómbón̄ mbát ndü bebéa bo bachak. Kém mmæet eye be óké kwen ndü bebéa.

²³ Órín̄í bé orop chi mame mame, képerè nyú yě chí ndierè manyier. Sǎt nókó nkwo mandú mmém be ánkwák bek̄a menie ebhe mém̄p̄p.

²⁴ Bebéa mbok bho bechi kpronóron̄ ne bét̄on̄ be chon̄ mántán̄ bó, ke bebéa bo bachak bechi bhésé bhésé enyu ene état ke bo mándin̄i bhǎ. ²⁵ Nó ke échí ne beri ebhen mmu ákà. Béghò kpronoron̄. Ke yě chí ebhén bechí bhésé bhésé, bépú rop bhésé bhésé mpoknkem.

6

¹ Bǎ mankem abhen bachi basem bábhon̄ bechye kenókó ntá bachi bhap be bo báké rem ebúb̄a éti nnyén Mandem ne éti menyin̄ ebhen sét̄on̄. ² Abhén bachi bhap mánókó Yesu báké rǎ bechye bhǎ kenókó ekén kékway ne bhǎ ne báké rǎ beghok bhǎ yěndu bǎróbhé chí bǎ mmu amǎt. Eri bé mántók bachi bhap sayri éntcha mbón̄ enyu esi, mbonyune bachi abhén bó bákway mánoko Yesu Kristo ne Mandem akon̄ bhǎ.

Ekon̄ó nkáp

Tón̄ bo menyin̄ ebhen, óngati bó mánk̄a bhǎ. ³ Mbák mmu áton̄ enyin̄ échák ené épu ndón̄ ámót ne menyin̄ ebhen ngáti wǎ, ansǎt beyon̄ Yesu Kristo Acha mbǎ ndakánsé ne yí keka menyin̄ ebhen sét̄on̄ éti nepém bǎ nkwǎ Yesu, ⁴ nǎ achí paka ne abhíkí rin̄i yěnyin̄. Enyü mmu wu abhon̄ chí epǎ epin̄ békem epáití, ne betan̄ bétán̄á éti beyon̄, ené eyǎ étwǎ chí ne mpabhamík ne ék̄a bo mántán̄ ne bati, mándem nǎkǎ ebúb̄a éti bati, ne mánkaysi nǎkǎ be mmu ákú enyin̄ ene ngufú abhíkí k̄a. ⁵ Enyü mmu wu chí mmu epáití mpoknkem ne bho báchák. Bati menyü bo bhǎ áber amem ne bábhíkí pere rin̄i mbón̄ ndaká Mandem. Bákaysi be bék̄a mbǎ enyu Mandem áyàn̄ chí mbi beyan̄ nkáp. ⁶ Eremé nsáy achí

ne mmu ane ábhèere nepém eni mbǎ enyu Mandem áyàn̄ ne ambón̄ manák ne menyin̄ ebhen yi ábhón̄ó. ⁷ Yěnyin̄ sébhíkí twǎ fá ammik ne yó, ne yěnyin̄ mmu apú ron̄ ne yǎ. ⁸ Mbák sébhon̄ ye nenyié ne nden séndó ebhǎ ménkwáy ne bhese. ⁹ Bo abhen báyan̄ bebhon̄ beyǎ nkáp bǎwakari bekwen ndü nemǎ, mánkwen ndu ntá ne nkaysi ane átwǎ bhǎ ne ménémé ne newú. ¹⁰ Echí enyu yǎ mbonyune ekon̄ó nkáp étwǎ ne bebéptí menyin̄ menkem. Chí éti ngon̄ó nkáp ké mbok bho bǎró mbi Mandem bǎrop ndü neménti éti nedí kebhǎ enen nechi ne bhǎ.

Ngwenti manie Pǎl ntá Timoti

¹¹ Ke wǎ Timoti, mmü Mandem, kéfyé amǎ ndü menyin̄ ebhǎ. K̄a nti ene bé ómbák chak besí Mandem, ne búré nepém ene mbonyu Mandem áyàn̄. Bón̄ neka ne Yesu, kon̄ bo, bón̄ ekébhénti, ne bák ndu kpák ne bo báchák. ¹² Nu erítí nenü éti Yesu né bón̄ neka ne yi, óngó bé abhon̄ nepém enen nebhiki bhon̄ ngwenti. Mandem abhin̄í wǎ chí éti nepém enǎ mpok óremé kpronoron̄ besí beyǎ batísie bé onókó Yesu. ¹³ Měghati wǎ besí Mandem mú áchyè yěntiki enyin̄ nepém, ne besí Yesu Kristo mu áte ntísie ndü tetep Mandem besí Póntios Páilet, ¹⁴ bé ónk̄a menyin̄ ebhen ngáti wǎ menkem. Ké kwen ndu yě émǎt enyu ené yě mmu apu kway béji wǎ. Embák nó kpát bégháka ewak ene Acha ywese Yesu Kristo ábhèsi. ¹⁵ Mandem ane bo bábiti, yi mmu áchi Mfǎ ane ábhón̄ó betan̄ amfay yěntiki enyin̄, Acha ne Mfǎ bafǎ, chon̄ yí ank̄a Yesu ambesi ndü mpok ane yi áyábhé. ¹⁶ Mandem apú gú. Bechókó bhi bébhon̄ bediéré ebhen mmu apú kwáy beyin̄i. Yě mmu abhíkí re ghǎ yi ne mmu apú kwáy béghǎ yi. Kenókó kenkem kechi eki ne betan̄á kefǎ bechi ebhi mpoknkem. *Amen.

¹⁷ Ghati bǎ bakáp fá ammik be báké yon̄ mmæet, ne be báké bhakanti ndü kefǎ mmik, mbonyune kéfèere fæet. Ghati bhǎ mánsikinti ne Mandem mmu áchyé bhese yěntiki enyin̄ be sémbon̄ erítí nepém. ¹⁸ Ghati bó mánk̄a nókó beri. Mánk̄a nǎkǎ beri ndü beyǎ babhi. Báké tan̄ awó. Mánkǎre nǎkǎ ne bati menyin̄ ebhen bábhón̄ó ne manák. ¹⁹ Mbák mánk̄a enyu yǎ, nǎ bábhèere erémé

kefo ekén kéchí ntá yap, kefo ekén bábhòh amfay ndù mpok ane átwò ambi. Mbák mánkè nò, chòh mámbòh nepém enen tetep.

²⁰ Tímoti, kém betik ebhen báchyé wò sayri. Ìké chwe ndù kepì ekèn kepu chye Mandem kenókó ne epúítí nti ti ene epu kò ndónh ámat ne Eyòh Mandem. Bo bákaysi be menyìh ebhò chi nerìhí, ené épú nò.

²¹ Nerem ane mbòk bho bárèm be bárihí àkú bábhíkí pere noko netónh enen tetep. Berĩndu Mandem mémbák ne bhe mankem.

Ekāti Pōl ené ejwi bēpay ntá Tīmōti

¹ Mē Pōl, kē nchi sīj ekāti enē. Nchí mūnto Yesu Kristo, bekoŋo nkaysi Mandem. Yi ayap mē bē ngati bho Mbok Ndíndí ěti Yesu Kristo anē achi ěti bariēp amem yi afyé nyaka bēchye nepém enen nebhiiki bhōj ngwenti nta bo abhen manoko Yesu Kristo.

² Nchí sīj ntá ye Tīmōti, wō mú óchí mbō mōwa anē nde kōj.

Mandem Etayese ne Yesu Kristo Acha ywese mántōj wō berĩndu, mángō wō ntínso ne mánychē wō kpák.

Pōl áchye bakak ntá Mandem ne afyé Tīmōti nti

³ Tīmōti, nchí kaka Mandem ěti ye. Nchí níkmæet ntá yi ne nti enen nēchí amem pépép mbō bachĩmbi bha bákà nyaka. Nchí níkmæet ndu békáka Mandem beti ne ngósí, yěntiki mpok, anē nti ena nékwén wō amæet.

⁴ Mbíki ghókantik babhese mē ne eyō éku mbōj ekwak beti ne ngósí bēghō wō bē maŋák ánjwí mē anti. ⁵ Ne mbíki ghókantik enyu óbhóŋó neka ne Yesu tetep nkúbhé mbō enyū nnō máye Lóis ne máye Yúnis bábhóŋó nyaka. Nnókó tetep bē enyū neka enō nebhuet ne wō. ⁶ ěti yō ké mětik ye wō bē ónkū bē akap anē Mandem áchyé wō mpok nyánjá wō amō anti ambak mbō ngó ané áyaŋ meneme kē báfok wu ádu. ⁷ Efóŋó Mandem áchyé bhese abhíki chye bhese nti becháy. Achyé bhese chi netañánti, ne ekōj, ne nekémémæet.

⁸ Őké bhōj ye ntíanwóp beghati bho enyīj enē órínjí ěti Acha ywese Yesu. Őké bhōj ntíanwóp ěti ya, yěndu nchí mūkenōj ěti nsiki nti ne yi. Kē dō betañ ebhen Mandem áchye wō ménkwák wō ónka esōŋori mbō mē ěti Mbok Ndíndí Yesu. ⁹ Mandem apémé bhese ndu áféré bhese ndū bebá. Ayap bhese bē sémbák bōbhi.

Akū nō yěndu sépú berítí bho.

Anánj abhōj nyaka nkaysi bépéme bhese,

te mpok mmik ábhíkire bho.

Mandem anánj abhōj nyaka nkaysi bēfúét ntá Yesu Kristo,

antōj bhese berĩndu bhi.

¹⁰ Mandem anánj atōj bhese berĩndu ebhi ndu átó Yesu Kristo mmu átwó.

Yí achi Mpeme ywese. Awáy betañá nēwú ne achyé bhese Mbok Ndíndí.

Yó achí mbō eróŋó ne áttōj bhese mbi nepém enen nebhiiki bhōj ngwenti.

¹¹ Mandem ayap mē bē mbák mūnto Yesu, ayap mē bē mbák mmú nchí ghati bho Mbok Ndíndí, ne ayap mē mbák mmú anē nchí tōj bo Eyōj eyi. ¹² ěti yō kē nchí ghō esōŋori enē enkem. Kē mbíki bhōj ntíanwóp mbōnyune ndínjí mmu anē nnókó. Ndínjí bē yí abhōj betañ bekem betik ebhen yi achye mē sayri kpáte beghaka ewak enē yi átwó. ¹³ Buré beyōj ebha sayri bē ménkwak wō óntik enyū netōj enen tetep nēchi. Kū nō dōk nōkō chi ambi ndu bēbhōj neka ne Yesu, ne ónkōj bo báchák. Őkway bēkū nō mbōnyune óbhat mmæet ne Yesu Kristo.

¹⁴ Ndū betañá Efóŋó Bedyere mmú achí ne bhese, kém Mbok Ndíndí anē báfye wō amō sayri.

¹⁵ Őrínjí bē bōnkwo Yesu mankem abhen báfú atú Esia bátiknsem ntá ya. Fijélōs ne Hemogénes nkwo bátiknsem ntá ya.

¹⁶ Yesu Acha ángó nneréket Őnesifóros ntínso. Akwéné mē nti beyá mpok, kebhōj ntíanwóp bē nchí mūkenōj ne ngem amō.

¹⁷ Nēchwōp yí áchwóbhé fá Rom, ayánj mē mbānkem kpát aghó mē. ¹⁸ Nchí níkmæet bē Acha ángó yi ntínso ndū nywóbhé manyé. Őrínjí sayri nekwak enén yi áchyé mē amem etōk Efesōs.

2

Tīmōti, erítí nkojō Yesu Kristo

¹ Mōwa Tīmōti, dō ye Mandem anchye wō betañ. Akwáy bēkū nō ěti berĩndu ebhi ne wō ndu óbháré mmæet ne Yesu Kristo. ² Sat menyīj ebhen óghókó ndū mětōj kponoroj besí beyá batísie tōj ntá bō tetep. Sat bó tōj ntá bo tetep abhen bákway betōj bhó ntá bo báchák nkwo. ³ Mbō erítí ntemé nenu Yesu Kristo, óbhōj bēte kákáti ndu enyū esōŋori ené bakoŋo Yesu báchák bábhōj. ⁴ Ntemé nenu anē áchí ndū betik ne ánu bē mūnti ywi ámbōj maŋák ne yi, apú fyē mmæet ndū baraká etōk áchák. ⁵ Mmú anē ájēt

ntiet ne bati, apú kway bebhəŋ nsáy mbák abhiki jet ankoŋo bebhé ntiet. ⁶ Nkwanə-nki ane afyé betaŋ ndü betik ke áyámbi bebhəŋ mbwót ane áfú ebhi. ⁷ Sət nókó nkaysi ndü menyih ebhen ngátí-né wə, mbənyune chəŋ mbəŋ Mandem Acha ankwak wə ómbóŋ nejwimem ndu bó menkem.

⁸ Ōké ghəkəntik Yesu Kristo, ebhárémə Mfə Debhít mmu Mandem ákú nyaka yi apetnsem ndü nepém mbə enyu echi amem Mbok Ndíndí ane məghati bho. ⁹ Ndu məghati bho Mbok Ndíndí ne, ke nchí ghó esəŋəri, ne ngem amə mbə nkə bebá. Ke mmu apú kwáy béfe Eyəŋ Mandem amem ekerékenəŋ. ¹⁰ Nká yəntiki esəŋəri ətí bə abhen Mandem ayabhe be mámbak abhi. Nká esəŋəri bé Yesu Kristo ámpémé bhə nkwo mámbák ne Mandem mmú áchye bhə kenókó ngwentí ti.

¹¹ Beyəŋ ebhen béchi tetep. Bérəm be, “Mbák ségu ne yi,

chəŋ sémbak nkwo nepém ne yi.

¹² Mbák sénképnti ndü besəŋəri ebhesə, chəŋ sémbak bafə ne yi nkwo.

Mbák séndem bé sébhiki riŋi yi, chəŋ yí nkwo andem bé abhiki riŋi bhese.

¹³ Mbák sépu bhəre bariəp amese, yí əbhəre bariəp ami mpoknkem.

Kristo apú kwáy bétəŋa be yí apú mmu ane yi achi.”

Nkə betik ane Mandem əbhəŋ maŋák ne yi

¹⁴ Tik nəkə bənkwo menyih ebhen ngátí-né wə. Yep nəkə bó batú ndü nnyén Mandem bé mándó békem epúítí ətí beyəŋ ebhen bétwə chi ne bétáká. Eyə enyü epúítí épú kwak yə mmu, ətəwə chí ne meneme ntá bo abhen bəghək. ¹⁵ Nu bé Mandem anjih wə ambóŋ maŋák ne wə bé əchí nkəbetik ane apú kway bebhəŋ ntíánwəp, ne bé ətəŋ Mbok Ndíndí sayri. ¹⁶ Ké chwe ndü kémbwəbhé ekén képú chye Mandem kenókó. Enyu kémbwəbhé ekə kékə bo mánsap nəkə ne Mandem. ¹⁷ Menyih ebhen bo abhen básəbhé nəkə ne Mandem bátəŋ béchí mbə nsak ntá bo abhen bó bátəŋ, nə chí, mbə nsak ane ányie mməet andək nəkə chi ambí. Himéneəs ne Filétəs báchi menyü bo bhə. ¹⁸ Batí yap apay bərə netəŋ enén tetep bəgure ebhi ndü bátəŋ bé Mandem

anəŋ akə bo bəpetnsem ndü nepém. Báku kpát mbək bho abhen mánókó Yesu bápú pəre noko yi. ¹⁹ Ke Eyəŋ Mandem echí mbə nəbhúérémik enen baghoko sayri enyu ené yənyih épú kway menyikisi nó ke báte eket aré. Básih ndü ntay enen bápí are be, “Eta Mandem aríŋi bo abhen bachi abhi.” Básih nkwo be, “Yə agha ane árəm be achi mmu Acha ándó bebá.”

²⁰ Amem eket egho puyə ndiere menyih ebhen bəghókó ne pú ne ebhen bəghókó ne *égírí ke bəbhak are. Menyih ebhen baghoko ne menək ne ebhen bəghoko ne ntəp bəbhak aré nkwo. Mbək menyih chí ebhen básət mánkə enyih are ne kenókó. Béchák chi ebhen bápú sət mankə enyih are ne kenókó. ²¹ Enyu yə ke échí ne Bə nkwo Yesu. Yə agha ane aró bebá akə nti eni némbak amem pəpəp, Mandem əchye yí kenókó. Mandem akə nə ne yi, mbənyune achyé nepém eni nenkem ntá Mandem mmu áchí mbəŋóket. Enyü mmu wu abhəŋ nti békə yəntiki enyü berí. ²² Ghó ye bé əfére ntí ndü menyih ebhen besak báfyə ngoŋo aré. Kə nti bəbhak chak besí Mandem, ne ndu bebhəŋ neka ne Yesu, ne bekəŋ bo bəchák. Kə menyih ebhen, ómbak sayri ne bo abhen bəbhəŋi nnyén Eta ne bati pəpəp bé ankwak bhə. ²³ Ōké chwe ndü bepúítí ebhen bebhiki bhəŋ ntí ne nnet. Menyü bepúítí bhə bétwə chí ne bétəŋá. ²⁴ Ne mübetok Acha abhiki bhəŋ bebhak ntaŋ-bétəŋá. Abhəŋ bebhak chi mmü ane átəŋ yəntiki mmu berínti ne, abhəŋ bebhak erítí ntəŋ Eyəŋ Mandem, ne ambak mmü ane ábhəŋjé ekébhénti ne bə abhen bəchye yi esəŋəri. ²⁵ Puyə ne eyəŋ etaŋataŋ ké mübetok Yesu ábhəŋjé bétəŋ bo abhen bápú ka ne yi. Mandem akwáy békə bó mántiknsem ndü bebá bhəp ne mánoko netəŋ enen tetep. ²⁶ Ne mbák mánókó netəŋ enen tetep, keboŋ ekap kékway bəpətnsem ne mámfú ndü ntá ane Satan. Bəkwən nyaka ndü ntá yi mankə nəkə chí enyih ene yi áyaŋ bó mánkə.

3

Enyü bepíŋi bho bebhak ndü manywəp ane ngwentí

1 Díní bé ndü manywəp ane ngwenti, beyä besəŋəri bébhak fá amik. 2 Ntí achi be mpok eyə, bo bákəŋ mmuet eyap máncha, mánkəŋ nkáp máncha, mámpányu, mámbəŋ neyoyómuet, mámbak basəkətí bho, bó keka beghok bachi ne manə bhap. Ne yě mmú ankə bhó beri ná báke sət mbə enyíŋ. Mpok eyə, bo bákaysi bé ntí apú ane bó mánikmmuet ntá Mandem ndu béchye yi kenókó. 3 Ndu bérəŋ ambi, mpok eyə bo bápu bhəŋ ekəŋ ne bati ne yě chí amem maneréket, bápu foŋori bati. Bárem ebábə éti bati ndu bechəŋti manyén eyap. Ndü mpok eyə, bo bápú kway bekem mmuet, ke bádü mbə nkwo kebhoŋ ntínso ne bati, ne bápú kəŋ erítí enyíŋ. 4 Mpok eyə, chəŋ bo mánti bati ntá bömpap abhap, ne mámbak bo tákátáká, ne chəŋ mánkə nəkə menyíŋ ke yambi mánsət nkaysi aré. Chəŋ bo mánde yoy mmuet ne mánkəŋ ményie chi nepém, kekəŋ Mandem. 5 Mpok eyə chəŋ bo mánde kət ngepti be báci bo Mandem yěndu bábhiki noko bé Mandem abhəŋ betəŋ békə bó mámbak böbhi. Kéchem ekak ne menyü bo bhə. 6 Yě néne, mbək yap báchwè ndü maneréket mándwə nókó baghərə abhen bápu ka bekem mmuet be mángwákári bekwen ndü ntá bebá. 7 Enyü baghərə bhə bábhəŋ ekwak ndu béghək menyíŋ beko mpoknkem ke bápú kwáy bebəŋ néjwimem ndü netəŋ enén tetep. 8 Batəŋó nse bhə bágueti mmuet mánchwe ndü maneréket mánu nəkə bé bo báké noko tetep Mandem. Báci mbə Jánés ne Jambres bo mánu nyaka be bo báké noko menyíŋ ebhen Mandem átó Moses ángati Mfə Ijip. Báci bö bebéptí nkaysi ne bábhíki bhəŋ neka ne Yesu tetep. 9 Ke yěntiki nkaysi yap abhəŋ békwenékwen mbənyune yěntiki mmu ághə chəŋ echíŋti yap. Enyu yə ke éfákári nyaka ne Jánés ne mmuere yi Jámbres.

Menyíŋi ngwenti ebhen Pəl aghati Timoti

10 Ke wə Timoti, əríní menyíŋ ebhen mětəŋ wə, əríní nepém ena, əríní enyíŋ ene məkay ndü nepém ena, əríní ndu mbóŋó neka ne Yesu, əríní ndü məkəpnti, əríní ndu mbóŋó ekəŋ ne bho, ne əríní ndü mětə kákati mpok esəŋəri. 11 Ɔríní nkwo ndü bo báre nyok

me. Ɔríní besəŋəri ebhen nde bhóŋ. Ɔríní ndu báre nyok me amem betək Antiok, ne Ikóniəm ne Lístra. Ɔríní esəŋəri ene ndé bhóŋ ke Acha Yesu áfere me ndu bó menkem. 12 Tetep, yěntiki mmu ane ábhóŋó nti bebhuére nepém eni mbə enyu Mandem áyən éti yi ábháre mmuet ne Yesu Kristo, bo báchyé yi nenyok. 13 Ke mbák chí bö bebá ne bö bapu bábəp mándək nəkə chí ambi, bárwə bho, bo mándwə nəkə bhó. 14 Ke mbák wə Timoti, óké rə békóŋo menyíŋ ebhen bátəŋó wə ne ənoko bhó sayri. Ɔríní bo abhen bátəŋ wə bhə. 15 Ɔké ghəkəntik bé əríní basíŋ amen áchí amem Ekáti Mandem te kěmbó eke. Basíŋ amen achi Nyáná ákwáy békwak wə ómbəŋ keboŋ bebəŋ neka ne Yesu Kristo ne ómbəŋ nepém. 16 Mandem ke áchyé nkaysi basíŋ mankem amen áchí amem Ekáti yi. Basíŋ ákwak ndu betəŋ bhese menyíŋ ebhen bechi tetep ne áji bhese ndu menyíŋ ebhen bepu sayri ndü bapem ayese. Basíŋ ákwak menyure bhese ndü bekwéné ebhese ne ndu betəŋ bhese enyu bebhak chak ndü bapem yese. 17 Eyə ékwak be mübetok Mandem ánkway ndü yěntiki mbi ne be ámbóŋ yěntiki enyíŋ ene éyən ndu bekwə yěntiki erítí betik.

4

1 Timoti, nchí semti ye wə besí Mandem ne besí Yesu Kristo mmú átəŋ mbure bo abhen báci pə ne abhen bágú ewak émət mpok yi ábhəsi bekwə bo mángə be yi achi Mfə. 2 Nchí semti wə bé óngátí nókó bho Eyəŋ Mandem. Kérə béghati bhó. Mpok yěntiki enyíŋ ékə sayri, ghati bho. Yě chí mpok ane menyíŋ bépu kə sayri, ghati bhó. Kə bo mándə bebá bhap. Ji bhó mándə bebá bhap. Ke fyé nókó bó nti nkwo. Kə menyíŋ ebhen ne ekébhénti ne nti betəŋ Eyəŋ Mandem. 3 Nchí semti wə, təŋ bo Eyəŋ Mandem mbənyune mpok átwə ane bo bápú pere kəŋ beghok netəŋ enen tetep. Mpok yə, chəŋ bo mándəbhe koŋo chí menyíŋ ebhen bó babhəŋ bákóŋó, mánjaŋ batəŋ abhen bátəŋ bə menyíŋ ebhen ményíŋi bhə batú. 4 Mpok eyə, chəŋ bo mándə beghok tetep ane Mandem áyən bo mándíŋi, mándəbhe fyé ntí beghok chí menyíŋ ebhen batəŋó nse

bátɔŋ. ⁵ Ke wɔ Tímoti, yě émbak ná, kéro bebhak ne nti amem kpák. Yě ðghɔ esɔŋɔri ná, kerp nti. Kɛ betik ebhen ngati Mbok Ndíndí, ne ɔbhɔŋ beku betik menkem ebhen Mandem achye wɔ ɔnkɛ.

⁶ Mbák chí me, nepém ena nénaŋ nérɔŋ mbɔ nnya ane bárɔŋ bechye akap ntá Mandem ne yɔ. Mandú mpok mɛrɔ mmik.

⁷ Me, nnu sayri. Njet, nkóŋó barak Mandem te ndũ ngwentí nke kemme mmɛt ansem.

⁸ Néne, nsáy ánoŋ me. Nsáy yɔ, Yesu Acha mmu achí ntaŋá manyé ke áchyè mbure me yó ndũ ewak ene yi ápetnsem. Yi achi chak besí Mandem. Ne nsáy yɔ apu chí ntá ya me awánti. Achí ntá yěntiki mmũ ane ánoŋ neperénsem Yesu ne maŋák.

Menyiŋ ebhen béyíŋi mbɔŋ Pɔl

⁹ Nu bétwɔ, kéchɔŋti mpok. ¹⁰ Démas achen me aró, arɔŋ etɔk Tesalónika mbɔnyune akɔŋ menyíŋi mmik. Krésens arɔŋ Galéshia, arɔŋ Táytɔs, ne Damátia.

¹¹ Ndiere Lukas ke áchi ne me. Mpok óyaŋ bétwɔ, sɔt Mák twó ne yi mbɔnyune ákwak chɔŋ me fá. ¹² Ntó Tíkíkɔs andɔk Efesɔs.

¹³ Fɛét Troas sɔt nkú mbɛéŋ ya ane ndó ntá Káŋɔs. Sɔt bekáti ebha nkwo, sayri sayri nkúbhé nnya nénéŋ ené básíŋi Eyɔŋ Mandem aré. ¹⁴ Bebé ebhen Aleksánda ntenáten áká me béyá becha. Ke chɔŋ Acha Yesu anchye yi nsáy ndu bebé ebhi.

¹⁵ Yi abhiki yaŋ nyaka beghok Eyɔŋ Mandem ene sɛgháti bho wáwák. Wɔ mbɔŋ ɔbhɔŋ békem mmɛt ne yi. ¹⁶ Ndũ nywɔbhé mbi enén nchwé amem áchá manyé be ntáŋá mmɛt, yě mmu apú nyaka ne me. Yěntiki mmu abú me. Mandem ámfóŋóri bhó.

¹⁷ Bó mankem bábu me, ke Yesu Acha abhiki rɔ me. Achi ne me mpoknkem ankwaka nɔkɔ me ndu áchyé me betan bégháti bho Mbok Ndíndí yi. Ngátí bho Mbok Ndíndí nkem bé bo abhen bápú bo Israel mángók. Yesu aféré me ndu nɛwú nkwo, aferé me anyũ nkɛ. ¹⁸ Chɔŋ Yesu Acha amferé me ndu yěntiki ebépti enyiŋ, ampeme me bé mbák amfay ne yí mmu achí Mfɔ bo Mandem. Kenókó kémbák ne yi mpoknkem, Amen.

Bakak amen ngwenti

¹⁹ Kaká me Príska ne Akwíla. Kaká efo ené ɔnesifóŋɔs nkwo. ²⁰ Erástɔs arɔŋ etɔk Kórint.

Ndó Trofimɔs etɔk Milétɔs mbɔnyune áme.

²¹ Nu bétwɔ ndũ mpok ane mban ábhíki re bho békwen tontó. Nó chí ndũ mpok nném nebhán. Ebúlɔs ne Púdɛns ne Láinɔs ne Kláúdia ne bo nkwo Yesu báchak fá Rom báto wɔ bakak.

²² Yesu Acha ámbák ne wɔ. Berĩndu Mandem mémbák ne be mankem.

Εκάτι Pōl ntá Táyτος

Εκάτι ene Pōl asiñi ntá Táyτος

¹ Με Pōl, nkabetik Mandem ne münto Yesu Kristo ke nchi nsiñ ekáti ene. Betik ebha chí békwak bo abhen Mandem áyábhé bé mámbák abhi be mánsíkí nti ne Yesu sayri, ne békú bó mándiñi Eyōñ Mandem ene Yesu átónó nyaka. Eyōñ ené ékú bo mámbure bapém ayap mbō enyū Mandem áyàn. ² Enkú mámbaka nti ndū nepém enen nebhiki bhōñ ngwenti. Mandem afyé nyaka bariēp ēti nepémé nō tendū nebhōnet, ne Mandem apú sense. ³ Mpok Mandem ane ápeme bhesé afyé ákwáy nōkō, akú bo mándiñi ēti nepém enén béfuet ndu Mbok Ndíndí Yesu ane yi afyé amóya be ngati bho.

⁴ Táyτος, óchí mówa mbōnyune obhōñ neka ne Yesu mbō me.

Mandem mmu achi Eta ne Yesu Kristo Mpeme ywese mántōñ wō berindu, manchye wō kpák.

Betik abhen Táyτος ábhónó beku Kret

⁵ Ntí ane ndó wō Kret chí be ónyábhé menyīñ ebhén béróbhé ményábhe aré, ne be ómfyé bō batí bekeré Mandem ndu yēntiki etakó Kret. Kú nō nkúbhé mbōnyu ngátí wō. ⁶ Münti chí mmu ane bekwéné bépu ne yi, abhōñ bébhōñ chí ngōré amōt, chí mmu ane bōbhi mánókó ne mmu apú kwáy béji bhó bé bábhiki bhōñ kenókó ne máyap ne etayap. ⁷ Tēndu münti bo Mandem chí mmu ane Mandem áchyé betik ebhi nta yi, bekwéné bébhíki bhōñ bébhak ne yi, abhíki bhōñ bébhak mmū mpányu, abhíki bhōñ bébhak mmu echókónti, abhíki bhōñ bébhak nnyūmém, abhiki bhōñ bébhak mmu ane átōñ betāñ, abhōñ bébhak chí sayri ne bho. Abhōñ nkwó bébhak mmu ane ábhíki bhōñ ngoñó nkáp ne apú kú bapu ēti nkáp. ⁸ Mmū ntí bo Mandem abhōñ bebhak mmu ane ásōt mankō sayri, mmu ane ábhónó mañák beku beri, mmū ane ákēm mmuet sayri, mmū ane áchí chak besí Mandem béyīñi nepém eni ne bo báchák. Abhōñ bebhak nyáñá, ne mmū nti enen

nepu to yi ankú enyīñ ené étwō yi ne áyóme. ⁹ Ne bérōñ ndu ngwenti, münti bo Mandem abhōñ békém Mbok Ndíndí ēti Yesu ne betāñ mbō ndu sétōñ. Mbok yó achí tetep ne enyumōt mpoknkem. Eyō ékwak münti ámfyé bo nti ndu átōñ bhō, émpet énkwak yi ányúré bo abhen bátōñ menyīñ ebhén bépu ndón amōt ne Eyōñ Mandem.

¹⁰ Nchí rem nō mbōnyune, beyá bo bátōñ netañánti, sayri sayri mbók bo Israel abhen mánókó mbok Yesu Kristo. Bárēm menyīñ ebhén bebhiki bhōñ nti ne nnet ne bárwō bo be mánókó kémbwóbhé kap. ¹¹ Obhōñ beku bōbhó mánochók manyu yap. Bátōñ menyīñ ebhen bábhiki bhōñ betōñ, mánochōñti nōkō batí bo mankem ndū mbók maneréket be mándó Mbok Ndíndí ēti Yesu. Bákú nō, chí besōt bakáp ntá bho, ené eyō chí enyīñi ntíánwōp.

¹² Mbōñ mmu Kret wap amōt, ane básóré mbō ndiñindak arem ēti yap tentep be, “Bō Kret báchí basēnsi mpoknkem! Báchí nyábhi, bábhōt abhōt, mányie nōkō nenyíé ne ngoñō.” ¹³ Enyīñ ene mmu wu árémé ēti bō etak eyi Kret échí tetep. Obhōñ ye beghati bhō sayri be mándō bekwéné bhap. Kú nō be mankem Eyōñ Mandem ne betāñ, ¹⁴ mámfere ntí ndu bakáy bapu amen bo Israel ne ndū bebhé ebhén bo abhen bápú koñō Mbok Ndíndí Yesu báfyé. ¹⁵ Yēntiki enyīñ éri ntá mmu ane nti eni néchi pépép, ke ntá mmu ane nti eni népu pépép ne abhiki noko Yesu, enyīñ ériñi epu. Bérem tetep, nkaysi yap ne batí yap ánāñ áchōñō amem. ¹⁶ Bárēm bé bárīñi Mandem, ke menyīñ ebhén bó bákú bétōñ kponoroñ bé bábhiki riñi yi. Báber báchá, bátāñ ntí ne Mandem, ne enyīñ ené bó bákway béku épú.

2

Netōñ enén tetep néchyè bepiñ ebhén Mandem ákónó

¹ Ke wō Táyτος, obhōñ betōñ bo menyīñ ebhén békō ndōñ amōt ne netōñ enén tetep. ² Ghatí baséansi abhen babhakanem be mándiñi bekem mmuet ne be mámbure nepém enap enyu ené bo báchyè bhō kenókó. Ghatí bhō be bábhōñ betōñ be bábhōñ kebon, mánkem baraká Mandem enyu ené éyāñ ne be bábhōñ bebhōñ ekōñ ne

ekébhénti. ³ Ghatí baséansi baghōré nkwo be mambure bapém yap enyu ené átōn bé báchyè Mandem kenókó. Báké rem ebúbu éti bati ne báké bhak manyümém. Tōn bo báchák békú berítí menyīn. ⁴ Tōn yē nenókó baghōré abhen bákōno bhó ansem be mánkōn maném abhap ne bōbhap. ⁵ Kwak bō mámbak mbō bo abhen babhōnō kebon ne bákēmuet be báké fu nefi. Bābhōn betōn bhō be mándīnī enyu bákem beket ebhap mántōn erítí epīn ntá bo abhen bachi are, ne be mámbōn neseptīmuet ne maném abhap. Mámbák enyu yō be yē mmu áke kwáy berem ebúbu éti Eyōn Mandem.

⁶ Ghatí besakábho sayri be mántōn be bābhōn kebon ne be mándīnī ndu bákēm mmuet. ⁷ Wōmbōn tōn bó erítí epīn. Kú nókó chí menyīn ebhen beri. Mpok átōn bō, kú mándīnī bé ōchye chi Mandem kenókó ne be ōkwák bō kwak. Kú bó mándīnī be ōkú sayri. ⁸ Beyōn ebhe bebhōn bebhák ebhen békú manyu ánochók bo ne ntíanwōp ámbák ne bo abhén bápú ka ne wō ndu bābhiki bhōn mbi berem ebúbu éti yese. ⁹ Ghatí bo abhen báchí basem be éri mángók nōkō bachi bhap ndū yēntiki enyīn. Éri be mámbōn ntí bekú bachi bhap mámbōn mañák ne bhō mpoknkem ne be báké kemē bhō eyōn anyu. ¹⁰ Báké sōt menyīnī bachi bhap ansem ansem. Bābhōn betōn bachi bhap be báchí bo besiki ntí ne bhō sayri. Epīn eyō ékú bō mántōn ndu yēntiki enyīn ene bákú be menyīn ebhen bátōn bō éti Mandem mmu ápēme bhese beri, enyu ené bo bachak bákway bebhōn ekwak békōno bhō.

¹¹ Ntí ane bo bābhōnō bébhure bapem ayap enyu eyō chí be Mandem atōn berīndu ebhi ndu áchyé mbi ane bo mankem bákway befuet are, yi ampeme bhō. ¹² Berīndu Mandem ebhen bétōn bhese be séndó bekú menyīn ebhen bo abhen bābhiki rinī Mandem bákú, bé séndó befye ngoño ndu menyīnī mmik ebhen béchyè bo mañák fá amik. Bétōn nkwo be ndū nepém enese fá amik, sebhōn bérinī ndu sékēmmuet békú chí menyīn ebhen béchí chak besí Mandem ne bebhure nepém enese mbō enyū Mandem áyān. ¹³ Ndu sékú menyīn ebhō, sébháká ntí ndu enyīn ene eri echa.

Sébhaka ntí be keném ekēn kebhesi chōn ne betān Mandem ywese ne Yesu Kristo Mmu ápēme bhese. ¹⁴ Yesu achyé nepém eni béfère bhese ndū betānā bebú menkem ne ndu besō bati ywese. Akú nō, be sémbák bōbhi yimbōn, nō chí bo abhen bābhōnō beyā ekwak bekú chí berítí menyīn.

¹⁵ Tōn ye bo menyīn ebhen. Fíé bhó ntí ne ghatí bhō bekwéné bhap. Kú menyīn ebhen ne betān ebhen Mandem áchyé wō menkem. Ōké rō yē mmu ámbyák wō.

3

Epīnī mmu Mandem

¹ Táyτος, ghatí bakoño Yesu be mámbōn neseptīmuet nta bo bati etōk ne bo abhen bābhōnō betān amfay yap. Báké tōn netañánti ne bé émbák wikirik nta yap békú betik ne ntí nemot. ² Ghatí bhó be mmu áké rem ndak abhābū éti ntí, ne be mánochók sayri ne bati, mámbak ndu kpak ne bati. Éri mámbōn neseptīmuet besí bo mankem. ³ Ghatí bhó enyu yō mbōnyune ndū mpok ane áfúéré ansem, bese babhōn séchí nyaka amík némé némé ndū baraka Mandem. Sétān nyaka ntí. Ne bo bārwo nyaka bhese sénkú nōkō bebú. Sébhák ndū kesemé menyīn ebhen mmuet eyese éñwaka bé sénkú. Sékaysi nyaka be menyīn ebhō béchyè bhese mañák. Sékú nyaka bebú ne sébhōn mpap amík. Bo bápāp nyaka bhese, besé nkwo sémpap nōkō bati. ⁴ Kē Mandem Mpeme ywesé átōn nōkō bhese berīnti ebhi ne ekōn eyi, ⁵ apeme bhese. Epú nyaka chí be sékú berítí menyīn, chí éti ntínso eni. Apémé bhese ndu ákú Éfōnō Bedyere yi áféré bhese bebú anti, akú sérōp chí bo bakō abhen bābhōnō nepém nekō. ⁶ Mandem ane, aperé chye mmu enyīn, áchye kerō mbōk ansem, achye bese Éfōnō Bedyere tontó befuet ntá Mōywi, Yesu Kristo Mpeme ywesé, ⁷ be anku sembak chak besí Mandem éti berīndu ebhi. Akú nō bé sembak bōbhi, sémbáká ntí be chōn sembōn nepém enen nebhiki bhōn ngwenti.

⁸ Menyīn ebhen ngátí né wō béchí tetep. Nchi yan ye be óngátí bo abhen mánoko Mandem menyīn ebhen sayri be mámfyé ntí békú beri. Menyīn ebhen béri tontó ne békwak yēntiki mmu. ⁹ Kē obhiki bhōn

békem kefě ne bo řti manyiŋ ebhén bébhiki bhón ntí ne nnet, ne řti manyén bachĩmbi. Ké tán ne bho řti bebhé ebhen Mandem áchye nyaka Moses. Beku manyiŋ ebhə apú kwak yě mmu, ne béber tontó. ¹⁰ Ghatí mmu ane átwò ne ákóre ándó barak ákóre., Mbák óngátí yí ndəŋ amət, ndəŋ épay, abhiki ghók, feré nti ne yi. ¹¹ Őríní be nkaysi enyũ mmu wu apú chak. Aku bebú mpòknkem ne bebú ebhi bétəŋ bé bekwéné béchí ne yi.

Beyəŋó ngwenti ne bakak

¹² Mětò wə mmu awu. Mbák épú Atémas, chəŋ émbak Tíkíkəs. Neghó ane óghó mmu wap, óké nók bétwə ayak ndu betemeri me etək Nikópolis. Aré ké měbhák mpok manyier ayá ne mbăŋ ákwen tontó. ¹³ Mpok Sénas ntaŋá manyé ne Apólos báté bérón nekə, ku yěntiki enyiŋ béghə bé enyiŋ ébhiki chep bó ndũ nekə enap. ¹⁴ Bə bhesə chi bə Mandem ne bábəŋ bəfyə ntí ndu beku beri, bé éké be bhə mməet békwak bo abhen eyap épú. Báké bhák mbə mmu ane apú ku beri ndũ nepém eni.

¹⁵ Bo abhen báchi fá ne me bátó wə bakak. Kaká bə nkwo abhen bákóŋ bhesé ne manoko enyumət mbə bese. Mandem ántóŋ bé berĩndu.

Εκάτι Πῶλ ντά Filemōn

Bakak

¹ Με Πῶλ, μῦκενῶη ἔτι Yesu Kristo κε nchí sīη εκάτι ενε. Nchí fá νε μόmayεσε Tímōti. Filemōn, nchí sīη ντά ye ane εκῶη, νε nti nkαβetik ywεσε. ² Kaká mōmáyeσε Afia, νε Akipōs, nti ntemé nenu Yesu mbō bhεσε, νε ónkaka bōnkwō abhen báchēm nākō εκετ eyε ndu menikmυετ ντά Mandem.

³ Mandem Etayeσε νε Yesu Kristo Acha mántōη be berīndu mánychε be kpák.

Πῶλ ákaka Mandem νε ánikmυετ ἔτι Filemōn

⁴ Filemōn, yēntiki mpok ane mēnikmυετ nchí kaka Mandem ἔτι ye, ⁵ mbōnyune nchí ghok ἔτι εκῶη ενε óbhōjō νε bo Mandem, νε enyu óbhōjō nekα νε Yesu Acha. ⁶ Ne nchí nikmυετ ντά Mandem be ónchēm mmυετ νε batī bōnkwō óndák nókō chi ambi, νε be eyō énkwak wō óndījī berítī menyīη menkem ebhen Mandem áchyè bhεσε ndu sebhare mmυετ νε Kristo. ⁷ Manó, enyu ene óbhōjō εκῶη νε batī bōnkwō échyè με beyā mañák νε nepōptintī tontó mbōnyune óká batī bo Mandem mankem atan amem.

Πῶλ ánikmυετ ντά Filemōn ἔτι Onésimōs

⁸ Ndu mbáré mmυετ νε Kristo, nchí kway beghati wō ónkα enyīη ενε óbhōjō bekα. ⁹ Yē nō, ἔτι εκῶη, με Πῶλ, mmυ nsensi νε μῦκενῶη néne ἔτι Yesu Kristo, nchí nik wō chi mmυετ. ¹⁰ Nchí nikmυετ ντά ye ἔτι mówa Onésimōs mmu ndóbhé etayi fá amem ekerékenōη. ¹¹ Ndū mpok ane áfúéré ansem, apú nyaka yēnyīη ντά ye, κε néne achí mmu ane ákway bekwak wō, νε ákwáy bekwak με nkwō. ¹² Nchí to yi ampētnsem ντά ye, νε echí mbō be nti ena κε mētō nō ντά ye. ¹³ Mbá nkōη be yi andōp fá ánkwáká nókō με ndū kenōη ekéne nchí are ἔτι Mbok Ndíndí. Mbα yi arōp fá bekwak με ndū ntí ywε. * ¹⁴ Ke mbíkí yaη bekα yēnyīη ενε óbhíkí chyε με betan be nkα. Eri bé beri ebhen ókà mémfú chi wōmbōη anti, kebhak be mējire wō jire.

* **1:13** Onésimōs chi “Menwōp” ndū eyōjō Grik.

¹⁵ Ngufú, éfákárí nyaka be Onésimōs ándó wō ndu mómbījī mpok chi be ámpētnsem ντά ye ndu nté ane yi ákway bebhak νε wō mpoknkem. ¹⁶ Yi apet apu chi ndiere nsem. Acha nsem néne. Arōp chi nti manó ane ókwáy bekōη. Nkōη yi tontó, κε óbhōjō mbōη bekōη yi encha enyu ενε nkōjō yi. Achí nsem aywε, apet abhak nti manó ντά ye ndu ábháré mmυετ νε Yesu Acha mbō wō.

¹⁷ Ndu echí nō, mbák ósōt με mbō nti nkαβetik Kristo, yi ánāη ántwō awu, syepti yi νε mañák nkúbhē mbō enyu ósyepti nākō με. ¹⁸ Yē áká wō chi enyīη, yē ákēm wō chi barem, fyé mó ndū nnyén ena. ¹⁹ Membōη Πῶλ κε nchí sīη enyīη ενε νε awó wa bé chōη rīkwō yēntiki barem amen Onésimōs ákēm wō. Ne mbíkí yaη berem be ókēm με barem nkwō, νε baremé mō chi nepém nekō ενε. ²⁰ Manó, kα enyīη ενε ντά ya ndu nnyén Yesu Acha. Kα mbō nti mmυ Kristo be nti némpōp με amem.

²¹ Ndu nchí sīη εκάτι-νε, mbíkí bhōη becháy νε wō mbōnyune ndījī be chōη ónkα enyīη ενε méyāη wō ónkα, νε ónkα mbōη encha enyu ενε méyāη. ²² Mpet nchí yaη be óngoko móket ómbwε ντά ya. Nnókó bé chōη Mandem angók nenikimυετ eneka, ankα rītwō awu.

Ngwenti bakak

²³ Epáfras, nti μῦκενῶη ἔτι Yesu Kristo átō wō bakak. ²⁴ Mák νε Arístakōs νε Demas νε Lukas, batī bakα βetik Mandem, bátō bhe bakak nkwō. ²⁵ Berīndu Yesu Kristo Acha mémbak νε bhe.

Ἐκάτι Πῶλ ντά Bo Hibru

Yesu achá baremé kep̄inti abhen nku nsí

¹ Ndū mpok ane áfæéré ansem, Mandem áfæet nyaka ntá baremé kep̄inti bhi ndu berem kep̄i ntá bachĩmbi bhese. Aká nò ndòñ ne ndòñ ne ndū beyã babhi. ² Ke ndū manywòp ane echòñ, ané achí kekwoet ne ngwenti mmik, afæét chi ntá Móywi ke àrèm kep̄i ntá yese. Yí ke Mandem ákú bé ámbák mmu ane menyin menkem bébhòjò bebhak ebhi. Ne afæét chí ntá yi ke àghoko yèntiki enyìn. ³ Yí amúét kè keném Mandem kètòn kponoròñ ne enyũ mmu Mandem achi, nkúbhé enyu mmu wu ke yi achi. Eyòñ eyi ebhòñ betan ne yò ke yi ásòt bekem mmik nkem. Mpok yi ánàjã beka enyìn ene ékù Mandem amfonori bebá bho be mámbák pépép besí bhi, akó amfay achòkò ebhè awónem Mandem mmu ábhòjò betan menkem.

Mmò Mandem abhòñ betan menkem

⁴ Ndu echi nò, Mandem akú bé Móywi árchá bòàngel nkúbhé mbò enyũ nnyén enen yi áchyé yi necha enen bòàngel. ⁵ Yè àngel apú ane Mandem ághátí yi be, “Wò, òchí Mòwa, ne echòñ nchí rem be ndòp Etaye.” Ne yè chí béré m be, “Chòñ mbak Etayi ne ómbak Mòwa”, abhíkí rem ntá bòàngel. ⁶ Ne yè chí mpok Mandem átó Mmò mbi ywi fá amik, arem chí bé bòàngel abhi mankem mányché Móywi kenókó. ⁷ Èti bòàngel, yi àrèm bé ákù bò mambak mbò mbáép, ákù bò betok abhi mámbák mbò bári-ngo. ⁸ Ke ntá Móywi arem chi be, “È Mandem, kefò eke kébhíkí bhòñ ngwenti. Mpok ókèm bòbhe, ókù nò enyu ene echí chak. ⁹ Òkòñ menyin ebhén bechí chak ne òpap epin ene bo bapu bhæere bebhé. Me Mandem ywe nkú ye wò ómbòñ manák mbònyune nchyé wò kenókó ekén kéchá eken mamæere bhe mankem.” ¹⁰ Mandem apét arem ntá Móywi be, “Wò, Acha, ke óghókó mmik ndū nebhònet. Ne yèntiki enyìn ene echi amfay, chí awò-betik aywe. ¹¹ Menyìn ebhen menkem béfæere fæet, ke wò òbhíkí bhòñ ngwenti. Chòñ bò

menkem ménkòk mendòp mbò besí nden. ¹² Chòñ ómpet bhò ómfere mbò besí nden ebhen mmu áwùpsi, ke wò òchí enyumòt mpoknkem, ne nepém ene nebhíkí bhòñ ngwenti.”

¹³ Ke ntiki àngel Mandem ánàñ ághátí yi be, “Chòkó fá ebhè awónem awa kpate nkú bòmpap abhe mándòp mbò enòk ene ónyàña bekak are?” ¹⁴ Pú bó mankem bachi chí befòjò ebhen békù betik ebhi ne Mandem átò bhò be mankwak bò abhen yi ábhòjò bepe me?

2

Bo baké rò mbi nepém máném ebhi

¹ Ndu echi yè nò, sébhòñ besòt mpok sémbæere menyìn ebhen sénàñ séghókó be séké rò bhò senem ebhi. ² Tèndu menyìn ebhen bòàngel bareme bechi nyaka tetep, ne yè agha ane abhíkí bhæere bhò ne mmu ane átàn ntí, abhòñ nyaka ntemsi ane ákwày ne yi, ³ ná sékwày bebhæ ntemsi ane átwò mbák sémyak erémé nepeme ane Mandem áyàn bépémé bhese? Mbòñ Yesu Acha ke áyámbi berem kponoròñ èti nepeme ane Mandem ápème bho, ke bo abhen bághókó báka bese sendinì be echi tetep. ⁴ Mandem are tòn berin, ankú nòkò menyinì maknkay menyu ne menyu ndu betàn nkwo bé bechí tetep. Are fæét nkwo ndū akap ane Efòjò Bedyere áchyè bho, békòjò nkaysi yi.

Yesu ke atòñ bese mbi nepém

⁵ Puyè ntá bòàngel ke Mandem áchyé betan amfay mmik ane sérèm né be átwò ansem. ⁶ Básin nebhúéréfu amem Ekáti Mandem be, “Mandem Acha, nkwanwan chí agha ane óre kaysi yi? Mmu ane áfú ntá Mandem chí agha ane óre fyè ntí ne yi? ⁷ Ndū mómbinì mpok, òséptí yi be bòàngel mántcha yi. Òkú ye yí ámbòñ keném ne kenókó mbò mfò. ⁸ Òchyé yi betan amfay yèntiki enyìn.”

Berem be báchyè yi betan amfay yèntiki enyìn ètòn be yènyìn ébhíkí ròp ene epu antené-yi. Ke sébhíkí re ghò be yèntiki enyìn echi antené-yi. ⁹ Ke séghò Yesu mmu bákú bòàngel mántcha yi ndū mómbinì mpok. Báchyé yi keném ne kenókó mbò mfò èti esòjòri newú. Chí èti berindu Mandem

ke yi águ ěti bo mankem. ¹⁰ Mandem ke ághókó yěntiki enyih ne yěntiki enyih echi ntá yi. Ndu áyàn nyaka be beyá bho mámbón mbi bebhak bóbhi ne mámbón keném, eri nyaka be yi mmu ánéne bho mbí wu ámfuét ndü esòrì be ankwáy ndü yěntiki mbi mbò mmü ane ákè bò mámbón nepém. ¹¹ Yesu mmu ákè bo mambák pépép besí Mandem abhón chi amot ne bo abhen yi áká be mambák pépép. Ěti yò, yi ábhíkí bhón ntíanwóp ndu bebhinji bò be, “Bǎma.” ¹² Yi arem ntá Mandem be, “Chón ndem ěti ye ntá bǎmaya mpok bóbhe báchémé ndü nebhuet amot, nte besí bhap nchyé wò bakak.” ¹³ Apet arem be, “Chón nsiki nti ne Mandem.” Ne be, “Ghó mé né, ne bǎ abhen Mandem achye me.”

¹⁴ Těndu bǎ abhen yi areme nò ěti yap báchí bakwǎnwan, mbón Yesu ayíbhírí nyaka aróp nkwa. Akè nó bé ámfuét ndü newú anchón ti betan ebhen mmü ane ábhónó betaná newú, nò chi Satan. ¹⁵ Enyu eyò ke yi ákway nyaka befere bho ndü becháy newú. Báchí nyaka basem ndü becháy ebhò ndü nepém enap nenkem. ¹⁶ Sérinji be atwò nyaka bekwak chi bebharébhò Abraham, puyě bóangel. ¹⁷ Abhón ye beróp nyaka mbò bhese bakwǎnwan ndu yěntiki mbi, bé ámbák mǎngo bachiákap ane ábhàre bariép ami besí Mandem ndü betik ebhi ne be ánkway bechye akap ěti bebá bǎ mankem. ¹⁸ Těndu yimbón ánán ábhónó nyaka esòrì ne mamò, abhón mbi bekwak abhen mamò átwò ntá yap.

3

Yesu acha Moses

¹ Bǎma, be bho bǎchi nyáná, mmu ane achi amfay abhinji be be mǎmbak bóbhi. Kaysí ye ka mmu ane Yesu achi. Yi ke Mandem átó mbò mǎngo bachiákap ane menyih ebhen sénókó, mbonyu séghàti bho kponorón. ² Abhàre nyaka bariép ami besí Mandem mmu áyábhé yi be ambak mǎngo bachiákap ne mǎnto nkúbhé mbonyu Moses nkwa achi nyaka mmu ane ábhàre bariép ndü betik ebhi amem ekere Mandem. ³ Yesu ke Mandem ásóré be abhón bebhón kenókó ancha Moses, nkúbhé mbò

enyü mmu ane áte eket ábhón kenókó acha eket ene yi ate. ⁴ Mmu ke áte yěntiki eket, ke Mandem ke ághókó menyih menkem. ⁵ Moses achí nyaka mmü tetep ndu betik ebhi mbò mübetok amem ekere Mandem. Betik ebhi béte ndü menyih ebhen Mandem ábhónó nyaka beka bo mándinji ansempok. ⁶ Ke mbák chi Kristo, ákem eket Etayi ne nti nemot mbò Mýwi. Ne bese bǎ Mandem séchí bo eket eyi enkem mbák sénté kpirí ndu menyih ebhen sésíki nti ne sébhàka nti are ne sédèp awò anti be chón sémbón bò.

Bǎ Mandem ne nneywěmuet enen yi áchyè

⁷ Bǎbhón ye beghok enyih ene Efónó Bedyere arém mbò enyü echí amem Ekáti Mandem be, “Echón, mbák mǎngok Eyón eyi, ⁸ bǎké gwot bati amem mbonyu bachímbi bhèka bǎgwóré nyaka bati yap ne Mandem mpok bǎgháp amem baso. Bátánnti ne me ne, mamò me. ⁹ Mámó me amem baso enyu eyò, ne bǎghó menyih ebhen nké néntí enap ndü mamié besa bepáy. ¹⁰ Ěti yò nti nébé me ne mkpáká bobhò, ndem be, ‘Bati yap ápòkò bhò ebhi mpoknkem, ne bǎbhíkí rinji mbi wa.’ ¹¹ Njiki ndü bebenti be, ‘Bápú kway bechwe ndü neywěmuet ena wáwák.’”

¹² Bǎma, sòt ka mpok be ndü nkwa ywèka, yě mmu áké bhak ane ábhónó ebéptí nti, ne akeka besíki nti ne Mandem, ényu ené yi arò mbi Mandem mmu achí nepém. ¹³ Semtí nókó ka bati yěntiki nywóp be bebá beke rwò mmü ywèka ántánnti ne Mandem. Ke ka nò, yěntiki mpok, ené nywóp néchák nébhuet enen bǎbhinji be, “Echón.” ¹⁴ Sébhón ákóré ndü enyih ene Yesu Kristo áká nta yesè mbák séndók ambi bete kpirí ndü nesikinti enen sébhónó nyaka ne yi ndü nebhònet. Sébhón beka nò te ndü ngwenti. ¹⁵ Bǎké ghókantik enyih ene bǎrémé nyaka be, “Echón, mbák mǎngok Eyón eyi bǎké gwot bati amem mbò enyü bachímbi bhèka bátán nyaka ntí ne Mandem.” ¹⁶ Bò agha bǎghókó nyaka Eyón Mandem yě nò, bátán nti? Pú bo Moses abhen yi áfú nyaka etók Ijip ne bhò? ¹⁷ Bò agha bǎká nyaka Mandem ambe nti ndü mamié besa bepáy? Pú bo abhen bǎká bebú, ne bǎgú amem baso? ¹⁸ Ne mpok Mandem áyíkí arem be, “Bápú

kway bechwe ndũ neywěm̄m̄et ena wáwák”, ntiki bho yi árémé nyaka nɔ ɛti yap? Pú bɔ abhen bápú ghok nyaka yi? ¹⁹ Ségho ye be bápú kway nyaka bechwe ndũ neywěm̄m̄et Mandem mbɔnyune bábhíkí noko nyaka yi.

4

¹ Bariɛp amen Mandem afyé tesáy be chɔn bɔbhi mánc̄hwe ndũ neywěm̄m̄et eni abh̄ét. Sebɔn ye besɔt mpok be yě mmu ywɛka ake bhak ane bárem ɛti yi be abh̄iki kway mmu ane achwe ndũ neywěm̄m̄et enɔ. ² Séghok nkwo Mbok Ndíndí nkúbhé mbɔ enyũ bo abhen tentɛp bágghókó nyaka. Ke enyĩn ene bɔ bágghók éke kwak bho mbɔnyune bati yap apu nyaka are. ³ Ndiere bese bho sɛnókó ke séchwè ndũ neywěm̄m̄et enɔ, puyě bɔ abhen bábhíkí noko. Ke Mandem árém nyaka ɛti yap be, “Njíkí ndũ beběnti ebha be, ‘Bápú kway bechwe ndũ neywěm̄m̄et ena wáwák.’” Mandem arem nɔ yěndu ánánj ánánj nyaka beghoko nebhuet neywěm̄m̄et enɔ ne yěntiki enyĩn ene yi atí beka te mpok ane yí ághókó mmik. ⁴ Sérĩn̄i be echi enyu eyɔ mbɔnyune, ndũ nebhuéréfu amem Ekáti Mandem, bárem ɛti nywɔp enen nejwi tándrámɔt be, “Mandem anaɔa nɔkɔ beka yěntiki enyĩn ene yi abh̄ɔn nyaka beka, aywe mm̄ét ndũ nywɔp enen nejwi tándrámɔt.” ⁵ Ndũ nebhuet achak amem ekáti eyi, Mandem apɛt árém nyaka be, “Bó bápú kway bechwe ndũ neywěm̄m̄et ena wáwák.” ⁶ Mbi ane báchwè ndũ neywěm̄m̄et Mandem abh̄ét ye fúú. Ke bo abhen baghoko Mbok Ndíndí mpok eyɔ bábhíkí chwe are ɛti netaɔánti enap. ⁷ ɛti yɔ, Mandem afyé mpok achak ane bábhĩn̄i be, “Echɔn”. Debhít ke ákú sérĩn̄i nɔ mbɔnyune Mandem afuɛt nyaka ntá yi tentɛp arem menyĩn ebhen mánánj bárémé be yi arem be, “Echɔn, mpok bágghoko eyɔn eyi, báké gwɔt ntí.” *

⁸ Mbɔ bo abhen Jóshua ásóré achwe etak Kánán ne bhɔ bábh̄ɔn nyaka neywěm̄m̄et tetɛp, mbɔ Mandem abh̄íkí pere rem ɛti mpok neywěm̄m̄et achak. ⁹ Eyɔ étɔn ye be nywɔbhé neywěm̄m̄et nechak nebhuet ambi ntá bo Mandem. ¹⁰ Yě agha ane áchwe

ndu neywěm̄m̄et Mandem, áywém̄m̄et ndũ betik ebhi mbɔ enyu Mandem ábh̄ɔn nyaka neywěm̄m̄et mpok ánánj beghoko mmik.

¹¹ Sɛnú ye bechwe ndũ neywěm̄m̄et enɔ be enyũ netaɔa ntí bo Israel néké ka yě mmu ywɛɛ ankwen.

¹² Dɛn̄j ká be Eyɔn Mandem echi nepém ne ebɔn betan. Echap echa yěntiki akparenja nsem epay. Echwè te ndũ nebhuet ane nepém nkwa néchem ne efójó eyi. Echwè mmu anti éntɔn menyĩn ebhen yi átí beka. ¹³ Yěnyĩn épú bhésé bhésé besí Mandem. Yěntiki enyĩn ene yi aghoko echi kponɔron besí bhi. Ntá yi ke yěntiki mmu ywɛɛ ábh̄ɔn bɛrem ntí ane yi áká yěntiki enyĩn ene yi áká.

Yesu ke achi m̄ngo bachiákap ywɛɛ

¹⁴ Ségho be sebɔn m̄ngo bachiákap ane ákó áchí amfay ne Mandem. Yí chí Yesu, Mmɔ Mandem. Sɛndók ye ambi bekem sayri menyĩn ebhen sɛnókó ɛti yi.

¹⁵ M̄ngo bachiákap ywɛɛ chi mmu ane ághɔ bhese ntínso ndu menyĩn ebhen bebé bhese mm̄et mbɔnyune yimbɔn abh̄ɔn nyaka mamɔ menyũ ne menyũ, Yě nɔ, ake ka bebú. ¹⁶ Sɛndók ye kekɔt kebɔn becháy ntá Mandem mmu achi ndũ enókó kefɔ eyi. Achí Mandem berĩndu ne chɔn angó bhese ntínso, antɔn bhese berĩndu ebhi ndu bekwak bhésé ndũ mpok ane séchébhé enyĩn.

5

¹ Bo báyp̄p̄ yěntiki m̄ngo bachiákap ndũ nkwo wap, mámbure, yi anka nɔkɔ betik Mandem ndũ ntí wap. Yi ke ásɔt ye akap ane bho ne akabhénya nkwo ánychyè nɔkɔ ntá Mandem ɛti bebú bho. ² Arĩn̄j ndu ákè̄m sayri bo abhen bábh̄iki rin̄j yěnyĩn ne abhen babh̄ɔn bekwéné tɛndu yimbɔn ábh̄ɔn nkwo beyá bekwene besí Mandem. ³ Abh̄ɔn ye bechye nɔkɔ akap ɛti bebú ebhi yimbɔn, nkúbhé mbɔ enyu áchyè akap ɛti bebú bo abhen yi áté ndũ ntí wap. ⁴ Yě mmu ápú chye mm̄et kenókó andem be yi ákway bebhak m̄ngo bachiákap. Mandem ke áyap mmu, anka yí ambak

* **4:7** Bégwɔt ntí ndũ ndón ane, chi ménisi beka enyĩn ene Mandem árém ndũ Eyɔn Eyí.

mũngo bachiãkap nkúbhé mbə enyu áká nyaka ne Arən.

⁵ Nkúbhé enyũ yə ke echi ne Kristo. Puyě yĩmbəŋ ke áyónó nyaka mmuet bé ámbák mũngo bachiãkap ambón kenókó nchiakap. Mandem ke ábhíní yí, arem be, “Wə, əchí Mówə, ne echəŋ nchí rem be ndəp chi Etayə”. ⁶ Apet árəm nebhuət achak be, “Chəŋ ómbak nchiakap mpoknkem mbə enyu bárémé nyaka ěti Melkísedek.”

⁷ Mpok Yesu achi fá amík, aríní nyaka be Mandem abhəŋ betəŋ bekwə newú nemfuet yí ansem. Anikmuet ne ntí nenkem kpát eyəŋ eyí ere ko amfay, babhese ansep nəkə. Mandem aghok nenikímuet eni mbənyune aséptí nyaka mmuet, anchye nəkə Mandem kenókó. ⁸ Yí achi nyaka Mmə Mandem tetep, yě nə, aghók beghok Mandem ndũ besəŋəri ebhen yí ághə. ⁹ Mandem ánánjá nókó bekwə yí ankway ndũ yěntíkí mbi, ay-ibhiri arəp mmu ane áchyè nepém enen nebhiiki bhəŋ ngwenti ntá yěntíkí mmu ane ághòk yí. ¹⁰ Mandem afyé yí ambak enyũ mũngo bachiãkap ane Melkísedek achi nyaka.

Sət ká mpok be yě mmu áké rə mbi Mandem

¹¹ Mbəŋ beyă menyiŋ bechak ebhen nchí kway berem ěti Yesu mũngo bachiãkap ywese. Ke chi menyiŋ ebhen bébè mmuet bekwə be mánjwimem těndu bāróbhé chi bo abhen bapu kem enyiŋ ayak. ¹² Yěndu bächí bo abhen bábhónó bebhak batəŋ Eyəŋ Mandem néne, nté yekə átəŋ be bábhuət chi bo abhen mmu ábhónó betəŋ menyiŋí mbi ebhen mmu ábhónó beghok ěti Eyəŋ Mandem. Bächí mbə māmbo abhen bábhuət menyu chi nébhi. Bápú mbə bə abhen bákway menyie nenyíé mbəŋ. ¹³ Mmu ane ányù chi ami, ábhíkí bhəŋ eka ndu beriní enyiŋ ene echi chak besí Mandem mbənyune achí mmó. ¹⁴ Nenyíé mbəŋ nechi chi ntá baseansi. Bó ke mánánjá bəghókósi mmuet ne bəriní ewupsi ene echi ndũ enyiŋ ene erí ne ené ébhébhé.

6

¹ Séndó ye beyiní nəkə chi ndiere menyiŋí mbi ěti Yesu Kristo, séndók ambi ndu

bechak be sénséné ndũ nejwimem enese. Sébhíkí pere bhəŋ besət mpok berem ěti menyiŋ ebhen békémé neka enese mbə ebhen bérəm be mmu abhəŋ betiknsem ndũ bebú ebhi, andə bekwə bebéptí menyiŋ ebhen bétwə yí chi ne newú, ne be mmu abhəŋ beka ne Mandem. ² Ne be bábhəŋ besət mpok berem ěti nejwiti, ne ěti epiní ményánja bho amó anti, ne enyũ mbúré Mandem áká bawú mámpétnsem ndũ nepém, ne ěti netán ane mbúré bátəŋ bo mámpkəp manyé yap ndəŋ amət ndak amay. ³ Sébhíkí bhəŋ bétiní ndũ menyiŋ ebhə. Chəŋ séndók chi ambi mbák échí enyiŋ ene Mandem áyan. ⁴ Sébhəŋ beriní be bápú kway bekwə mmu ane arə mbi Mandem be ámpet antiknsem ndũ bebú bhi. Nchí rem ěti enyũ mmu ane mánánjá báké amík ánéné yí, aghó akap ane Mandem áchyè bə bhi, ne Efónó Bedyere abhak ne yí nkwə. ⁵ Ndũ nepém eni, anánjá aghə nkwə beri ebhen bífù ndu Eyəŋ Mandem, aghó betəŋ ebhen bébhak chəŋ ndũ nenəkó mpok enen nétwə ansem. ⁶ Mbák mmu wu ántán ntí ne Kristo, bápú kway bekwə yí ampət antiknsem ndũ bebú ebhi, těndu yí achi mbə mmu ane apət ágò Mmə Mandem ndũ ekotákátí, anchye nəkə yí ntíanwəp besí bho, ene eyə étwə yí chi ne ménémé.

⁷ Mandem áyet mmik ane ányù manyier amen ákwèn are, ankə nenyíé néngó, nenchyə mbwət ntá mmu ane ákwánjá yə. ⁸ Ke mbák mmik ágò chi bəmenək ne tákə nsense, nə yə abhíkí rí, arəp chi mmik ane bəchəŋti chəŋti, ne ndu ngwenti, mánsəŋ yə səŋ.

⁹ Abhen ekəŋ, yěndu mérəm nə ne bhe, mbəŋ ntí ne bhe bé bákə chi berítí menyiŋ ebhen békə ndəŋ amət ne nepeme ane Mandem ápeme bhe. ¹⁰ Mandem achi chak mpoknkem ne apu kway beghəkəntik betik ebheka ne ekəŋ ene bătónó yí ndũ bákway bati bənkəwə ne bərəŋ ambi bekwə nə. ¹¹ Ne séyən be yěntíkí mmu ywəka ándók ambi betəŋ nkúbhé ntí enə te ndũ ngwenti, ne bápú nók chəŋ bebhəŋ menyiŋ ebhen bábhaka ntí be chəŋ māmboŋ. ¹² Mpú yan mändə abhət ánkém be. Nchí yan chi be mánkəŋo eriní ene bo abhen mánókó, ne bábhəŋ ekébhənti ne bəghaka ndũ nté ane

bábhəŋ menyin ebhen Mandem afyé bariəp bechye.

Bariəp Mandem apú kwén

¹³ Mpok Mandem afyé Abraham bariəp, ayiki ndü nnyén eni yimbəŋ, tëndu yě mmu apu ane acha yi be yi ánkway beyiki ndu nnyén mmu wu. ¹⁴ Ayiki arem be, “Mpú nók béyet wə, ne chəŋ nchyé wə beyä bebhárəbhə.” ¹⁵ Abraham ánoŋ ye ne ekébhénti kpát abhəŋ menyin ebhen Mandem afyé bariəp bechye yi.

¹⁶ Nkwəŋwan ayiki chi ndü nnyén mmu ane acha yi, ne mpok bo bákəm epúítí, mánán mányú nku, epúítí émay. ¹⁷ Enyin eyə ke ékú Mandem áyíkí nyaka ndu bétəŋ bo abhen bariəp ami achi ntá yap kponorəŋ be bó báká enyin ene yi ati beka. ¹⁸ Mandem akə menyin ebhen bepay ndu béfyə bhese nti, bese bho sébue sérónə ntá yi be yi ampeme bhese. Menyin ebhə bepay bepu wupsi mbənyune yí apú kway besense. Afyé bese nti be seke rə bebhaka nti menyin ebhen yi afyé bariəp bechye bhese. ¹⁹ Enyin ené sebhaka nti are ékəm bese eríí ndü nepém enese mbə enyü ndo ákəm áchwí nebhuət amət kpe mm be nnyén néke pəkó wu. Nebhakánti enese ne Yesu nékú séfuət ekat séchwe te amem mókere kón, ndü nebhuət bediéré Mandem. ²⁰ Yesu anán ayámbi arəŋ are ndü ntí ayese mpok yi áróbhé chi münti bachiäkap ane mpoknkem mbə enyü bərəmé nyaka žti Melkisedek.

7

Menyin ebhen beyin Melkisedek nchiakap Mandem

¹ Melkisedek-ne achi nyaka mfə etək Salem ne nchiakap Mandem Acha. Abraham anu nyaka ne beyä bafə awáy bhə. Mpok yi áfú ebhənu apətnsem, Melkisedek atemeri yi, ayét yi. ² Abraham akərə menyin menkem ebhen yi áfú ebhənu ne bhə ndu baru byo, achye yi ndu amət. Nnyén Melkisedek enə néte ndü “Mfə ane ákə menyin ebhen bechi chak.” Achi nkwo Mfə Salem, nə chi “Mfə ane áchye kpák.” * ³ Ekáti Mandem ébhíkí rem yənyin

žti etayi ne máyi ne nneréket ywi ne mpok ane bábhé yi. Ne nepém eni nébhíkí bhəŋ ngwenti. Achí nchiakap Mandem ngwenti ti mbə Mmə Mandem.

⁴ Ghó ká enyü nném mmu yi achi nyaka! Yəndu Abraham achi nyaka chi mbi ane bo Israel, akóre menyin ebhen yi áfú ebhənu ne bhə ndü baru byo, achye yi ndu amət. ⁵ Mbək bebhárəbhə Lévi bachi bachiäkap Mandem. Ebhé Moses éghati bhə be mánsət ndü menyin amət ndü ane byo ntá yəntiki mmu Israel, yəndu bə ne bo Israel mankem bachi bebhárəbhə Abraham, nə chi bə nneréket amət. ⁶ Ke Melkisedek mmu apú nyaka mbəŋ mmü nneréket Lévi asət nyaka enyü akap wu nə Abraham áchye yi, ayét yi mmu Mandem afyé nyaka bariəp ne yi. ⁷ Yəntiki mmu arinji be mmu ane áyet nti ke áchá mmu ane yi áyé. ⁸ Beyin bachiäkap abhen bachi bebhárəbhə Lévi, bó mankem abhen básət akap ane ndu-amət ntá bho, bágü mbə yəntiki mmu achak. Ke béyin Melkisedek, mmu ásóre nyaka nkwo akap wu, Ekáti Mandem étəŋ bese be nepém eni nebhi ki bhəŋ ngwenti. ⁹ Sékwáy mbəŋ bérem be Lévi mmu bebhárəbhə bhi básət enyü akap wu ntá bho, achye nyaka enyü akap wu ntá Melkisedek tëndu chi-mbi ywi Abraham áchye nyaka wu ntá Melkisedek. ¹⁰ Echi enyuyə mbənyune bábhíkí re bhe nyaka Lévi mpok Melkisedek atemeri Abraham. Yě nə, Lévi anán achí nyaka ndü manəŋ Abraham.

¹¹ Mpok Mandem ákú bachiäkap abhen bebhárəbhə Lévi manchye bebhé ebhen békwáy ne nkwo bachiäkap abhə, mbə betik ebhap békway nyaka beka be bo mámbák chak mbə enyü Mandem ayən, mbá ntí apu ane nchiakap achak átwə ane achi mbə Melkisedek, ne abhak kekúrí ne bachiäkap abhen nneréket Arən. ¹² Mpok nneréket ane bachiäkap áwúpsí, ewúpsí ebhak ndu ebhé nkwo. ¹³ Mmu ane bərəm menyin ebhen žti yi afu chí ndü nneréket ané achí kekúrí ne ané yě mmu abhíkí re fu are, ne ané ákə betikí Mandem mbə nchiakap. ¹⁴ Echi kponorəŋ be Acha ywese Yesu afu nyaka ndü nneréket Júda, ne Moses ábhíkí rem

* 7:2 Hibru: Mélek chi “Mfə”, tsedek chi “chak”, Salem chi “Kpák”.

yěnyin ęti nneręket wu mpok yi ęręm enyin ęti bachiękap.

Yesu achi nchiakap Mandęm mbę Melkisedek achi nyaka

¹⁵ Enyin ene ępet ękų sengę kponoroę be ebhę ęyibhiri, chi netwę ane nchiakap achak ętwę mbę Melkisedek. ¹⁶ Achį nchiakap, puyę chi bekoęo ebhę ene ęręm ęti nneręket ane nchiakap ębhęę befu are, ke chi bekoęo betan ebhen nepęm eni enen yę mmu apu kway bechęnti. ¹⁷ Echi mbę enyų bęręmę ęti Kristo be, “Wę, ęchį nchiakap Mandęm ngwenti ti mbę Melkisedek.” ¹⁸ Ndu beręn ambi, bęrę ęsį ebhę mbęnyune ębhįkį pere bhę nyaka betan, ękepere bhę yęnyin beku ne bhese. ¹⁹ Nti achi be ebhę yę ępų kway bekwak mmu ankway ndu yęntiki mbi besį Mandęm. Nęne, bętwę ne enyin echak ene echa bebhę. Yę ke sębháką nti ęrę ne ęyą bhese kekwt ne Mandęm.

²⁰ Enyin echak ene sęghę ęti nchiakap wu chi be Mandęm anyu nyaka nku be Yesu ębhák nchiakap. Yę nchiakap achak apų, ane mąnyų nku ęti yi. ²¹ Ntą Yesu ke yi ęyıkį mbę enyų ękąti Mandęm ęghąti besį be, “Ęta Mandęm ayiki, ne ępų kway beyibhiri nkaysi yi. Ayıkį, ęrem be, ‘Ęchį nchiakap ngwenti ti.’ ” ²² Nku ane Mandęm ęnyų ęti Yesu enyuyę ętęn be, mpok sęghę Yesu, sęrinį be yi achi sębhan ęsen Mandęm achye ndu betęn be nku yę atęę acha ane nsi.

²³ Ęwupsi echak echi be, bachiękap abhen mbi baya nyaka ne nti be bęchį nyaka bo abhen newų nekąn bę bákę ręn ambi ne betik ebhap. ²⁴ Ke mbák chi Yesu, yi ęręn ambi beku betik ebhi mbę nchiakap mpoknkem, mbęnyune yi apu gu wąwák. ²⁵ Ndu echi nę, yi ękway bepeme yęntiki mmu ane ęfęrę ntą yi atwę ntą Mandęm ndęn amęt ndak amay, tęndu yi achi nepęm mpoknkem ndu menikmęet ęti yap.

²⁶ Enyų męngo bachiękap wu ke ękwáy ye bekwak bese, mbęnyune yi achi nyąną, abhįkį bhę bękwęné, abhįkį bhę bakwap, achį kekųrį ne bę bebų, ne achį ndų nebhwęrę kenóko amfay. ²⁷ Nti apu ane yi ębhęę bechye akap yęntiki nywęp mbę yęntiki męngo bachiękap ane mbi. Yęntiki mmu wap ęyambi nyaka anchye

akap ęti ebhi bebų, ke andak ye ambi beku nę ęti bebų bo bachak. Yesu achye akap ndęn amęt ndak ęmąy, mpok yi achye mmęet be mango ndu ękotákąti. ²⁸ Ebhę Moses ękų nyaka bo abhen bekwęné bęchį ne bhę mąmbák bę bagho bachiękap, ke Mandęm anyu nku akų Mýwi mmu ękwáy ndų yęntiki mbi mpoknkem ęmbák męngo bachiękap.

8

Yesu ke achi męngo bachiękap ane Nku Nkę

¹ Mbęn nti-ndak ane sęręm chi be sębhęn enyų męngo bachiękap ane ęchóko ndų nebhwęrę kenóko ne Mandęm mmu ębhęę betan menkem awu amfay. ² Męngo bachiękap wu ękų betik ebhi amem etem ene echi nyąną, ene mbęn Mandęm Acha ęté, kebhak chi nkwąnwan. ³ Bąfyę yęntiki męngo bachiękap chi be anchye nęko akap ne akabhęnya ntą Mandęm. Ndu echi nę, nchiakap ywese nkwe abhęn bębhęn enyin ene yi achye ntą Mandęm mbę akap. ⁴ Mbę yi achi chi fá amik, mbę ępų bhak nchiakap wąwák, tęndu bachiękap bachak bachi fá amik abhen bąchyę akap bekoęo enyų ene ebhę Moses ęręm. ⁵ Betik ebhap bechi mbę ndikandi ane ękų sęndinį mbęn enyin ene ęfąkari amem etem ene amfay. Sęrinį be echi nę mbęnyune mpok Moses ębhęn nyaka bete ętem akap, Mandęm aghati yi be, “Ębhęn beghe be ęté etem ęyę mbę enyu ntęnę wę amfay njie.” ⁶ Ke nęne, betik ebhen Kristo bęchą ebhen bachiękap abhen Nku Nsį, nkųbhę mbę enyų nku ane ękų Yesu ate nenti Mandęm ne bhę ęchą ane nsi, mbęnyune akę ne nku ane ęrį ęchą. ⁷ Mbę nku nsi yę ękway nyaka bekwak bo mam-bak chak besį Mandęm, mbę nti apu bebhęn nku achák. ⁸ Ke Mandęm Acha aghę nyaka be bękwęné bęchį ne bębhi. Ęti yę, ęrem be, “Mpok ętwę ane nchį nyu nku achák ne bo Israel, ne bę Jۇda nkwe. ⁹ Nku ane ępų bhak mbę ane nsi nyaka nyu ne bachięmbi bhap mpok nsóré bhę ne awę wa mfęrę etak Ijip. Bąbhįkį ręn nyaka ambi beku menyin ebhen nku nsi ęyan bę manku. Ękų Acha ęrem be, ‘Ndu ęchį nę, mbįkį pere bhęn mpok

ne bhə. Mmə Mandəm Acha ke nchí rem.’
 10 Né chi nku ane mēnyú chəŋ ne bo Israel
 ndü manywəp ane átwə. Mmə Acha nchí
 rem be chəŋ mfyé bebhé ebha bó antí, nsij
 bhə amem bati yap. Chəŋ mbak Mandəm
 awap, ne bə mámbak bəbha. 11 Yě mmu
 apu bhəŋ chəŋ betəŋ nti, ne yě chi nti manə
 be, ‘Dijí Mandəm’, mbənyune bo mankem
 bárijí chəŋ me, bebhə aməet ndéndeme bho
 beghaka aməet maném bho. 12 Ne chəŋ ngó
 bhə ntínso, mfónórí bebú bhap nkeperé tik
 bhó wawak.” 13 Nerem ane Mandəm árem
 éti Nku Nkə átəŋ be ane mbi abhíkí pere
 bhəŋ betəŋ ne enyij ene énáŋá éfééré mpok,
 yə keperé bhəŋ betəŋ, énememem.

9

Enyü bächyè nyaka Mandəm Kenókó amem Etem

1 Nku mbi ane Mandəm ányú ne bo Israel
 abhəŋ nyaka bebhé ebhen bétəŋ enyü bo
 babhəŋə bechye Mandəm kenókó, ne etem
 ebhak fá amik ene bə bächyè yi kenókó aré.
 2 Etem eyə ébhəŋ bəbəkət bapay. Anə mbi
 abhak Nəbhəet Bədieré. Aré ke enyij ene
 epəkə berónó mkpak echi nyaka, ne bret
 Mandəm. * 3 Nden akóré nyaka móket ane
 mbi ne ane ansem. Bábhijí nyaka móket wu
 be Nəbhəet ane achi Nyáná Achá. 4 Éfémé
 akap ene bəghákó ne pú ebhak amem móket
 wu. Amfay éfémé eyə ke básəŋ nyaka enyijí
 eriep ene bábhijí be ínsens. Ekəbhé Nku
 ébhak nkwo amem. Bákúti yə enkem ne pú.
 Móte ane mána achi amem abhak amem
 ekəbhé yə. Ntém Arəŋ enen nétémé beyé
 nébhák nkwo amem. Bégbáká batay apay
 ane Mandəm ásiní nyaka bebhé are ke áchye
 ntá Moses bebhak nkwo amem ekəep eyə.
 5 Bəfónó bəpay ebhen bəghókó mbo bəángel
 bebhak amfay ekəbhe yə. Bebhap ebhap
 ményábhe amfay nəbhəet ane Mandəm
 áfonori nyaka bebú bho are. Ke sépú kway
 berem yěntiki enyij éti menyij ebhen néne.

6 Mánáná nókó bebhəere yěntiki enyij
 ndü ayi nəbhəet, bachiäkap báre rəŋ ndü
 móket ane mbi, mpok ne mpok, ndü beku
 ebhap betik. 7 Ke mūngo bachiäkap aywinti
 ke áchwè amem móket ane achi Nyáná Acha

ndəŋ amət ndü mmíé. Ne abhəŋ nyaka
 bechwe aré chi ne manəŋ amen yi áchyé
 éti bebú bhi ne bebú ebhen bo bákú kerijí
 be chi bebú. 8 Éfónó Bedyere ášət menyij
 ebhen betəŋ beše be mpoknkem ane móket
 ane mbi abhəet téé, mbi bechwe are apu
 bhak. 9 Ene chí erij ene étəŋ bhese ndü
 mkpáká mmik ane echəŋ be akap ne ak-
 abhénya ane bächyè Mandəm apu kway
 beku nti mmu nénkwáy ndü yěntiki mbi
 besí Mandəm. 10 Besí menyij ebhə menkem
 béyijí chi menyij menyie ne ebhen menyü,
 ne menyü menyij bəchák ebhen bo básət
 mánsə mməet be bákə bhəŋ bakwap besí
 Mandəm. Menyij ebhə béyijí chi bebhé éti
 mməet ne mémay mpok Mandəm átwə ne
 enyu ekə.

11 Kristo atwó mbə mūngo bachiäkap ane
 ákú berítí menyij ebhen bétwə mémfákárí.
 Achwe amem ekeré Mandəm ene ékwáy
 ndü yěntiki mbi écha ebhen bəchí nyaka
 fá amik. Puyé bo ke báté yə, ne épú ndü
 mpáy menyij ebhen fá amik. 12 Achwe
 ndü móket ane achi Nyáná Achá ndəŋ
 amət, ndak ámány. Puyé chi ne manəŋ
 mmén ne amen bəmpəŋ ké yí achwe aré
 ne mə. Manəŋ mi yímbəŋ ké yí áchyé, ne
 ndü ákú nə aku bhese aferé ndü kesémé
 bebú mpoknkem. 13 Ndü mpok ane áfééré
 ansem, básət nyaka chi manəŋ mmén ne
 amen nném mpəŋ ne batwəp amen móngə
 mpəŋ ane básəŋ, mámyakati aməet mmu
 ane apú pépép besí Mandəm, be ambak ye
 pépép. 14 Mbák manəŋ nnya äkway nyaka
 beku mmu ambak pépép, ná ne manəŋ
 Kristo, yi mmu achye mməet ane yěnyij
 ébhiki nyóp ntá Mandəm mbə akap ndü
 betəŋ Éfónó mmu achi mpoknkem? Manəŋ
 ami abhəŋ bəbhəŋ beyə betəŋ ndu beku be
 bati yese ambak pépép, ne bé séképeré ku
 menyij ebhen bétwə bhese ne newú. Akú
 nó bé séndóbhe tok chi Mandəm mmu achi
 nepém.

15 Nəchye ane yi áchyé mməet mbə akap
 enyu eyə ke ákú yi ate nenti Mandəm ne
 nkwa ndü Nku Nkə ndu beku be bo abhen
 Mandəm abhijí, mámbəŋ berítí menyij
 ebhen yi afyé bariəp bechye bhə, tēndu
 newú néfééré bho ndü bebú ebhen Nku

* 9:2 Ésé berónó mkpak: enyij bete berəŋə mkpak are.

Nsí. ¹⁶ Ekáti nɛwú-bésu echi mbɔ nku. Mbák sékɛ enyɪn ene mmu ásiní arem enyũ bábhónó bekorɛ nɛwú eni, bápú kway bekoŋo yɔ kpatɛ émbak kponɔroŋ be yi ánán ágú. ¹⁷ Ekáti nɛwú mmu ébhəŋ betəŋ chi mpok yi ánán ágú, tɛndu épú bhəŋ betəŋ mpoknkem ane mmu ane ásiní ekáti yɔ achi nɛpém. Echi mbɔ nku. ¹⁸ Ɛti yɔ kɛ manəŋ ábhónó nyaka berəŋ amik ndu beku be esí nku embəŋ betəŋ. ¹⁹ Mpok Moses ánáná ághátí bho bebhé Mandem menkem, asət ntábhénək hysəp, anɛp babyək mmén amen achi chu are. Asət manəŋ mómpəŋ ne amen mmén, achəpti ne manyiɛp. Asət ye ntábhénək hysəp wu, atap amem manəŋ mə, amyakati ndũ ekáti bebhé ne amuet bo mankem. ²⁰ Ndu ákə nə, are rem be, “Manəŋ amen ákem nku ane Mandem anyu ne bhe ne ághati bhe be məmbáré yɔ.” ²¹ Enyu émət ke Moses amyakati nyaka manəŋ ndũ etem ne ndũ menyɪn menkem ebhen básət nyaka bechye Mandem kenókó ne bhə. ²² Diŋí ká be békónó bebhé Moses, babhəŋ nyaka besət manəŋ ndu beku beyá menyɪn mémbak pépép. Mbák manəŋ abhiki rəŋ amik, bápú foŋori bebu bho.

Kristo achye mmuet mbə akap ndu bépəko bebu bho

²³ Ɛti eyə ke bábhónó nyaka beku menyɪn ebhen bechi fá amik ebhen béchí ndikandi menyɪn mbəŋ ebhen bechi amfay be mémbak pépép enyu eyə. Ke ndu beku menyɪn mfay mémbak pépép bábhəŋ nyaka besət chi manəŋ amen acha manəŋ nnya. ²⁴ Kristo abhíkí rəŋ ndũ ekeré Mandem ene bághókó ne amə, ené échí ndíkandi ekerákap ene mbəŋ awu amfay. Achwe chi amem mbəŋ etem ené amfay ne achí are néne besí Mandem, ɛti yesɛ. ²⁵ Ne abhíkí rəŋ amfay ndu bechye mmuet mbə akap ndəŋ ne ndəŋ mbə enyũ mungo bachiákap achwe nyaka ndũ móket ane achi Nyáná Acha yɛntiki mmíé ne manəŋ amen apu ami. ²⁶ Sayri sayri, mbə yi árdəŋ nyaka amfay ndəŋ ne ndəŋ ndu bechye akap, mbú yi abhəŋ bebhəŋ esəŋəri tɛ ndũ ngwenti mmik. Ke abhésí ndəŋ amət ndak ámáy ndũ ngwenti mpok achye mmuet mbə akap ane ápókó bebu bo. ²⁷ Ne nkúbhé mbə

enyũ Mandem árémé be mmu abhəŋ bégu ndəŋ amət, ne ánán ángú, andəbhe noŋ chi manyé, ²⁸ enyu eyə ke echi ye be Kristo achye nɛpém eni mbə akap ndəŋ amət ndu bépəko bebu bo mankem, ne chəŋ ampet antwó, puyɛ ndu beferɛ bebu, ke ndu beperɛ bo abhen bachi ne amík ambi mánəŋ yi.

10

¹ Báyɪnɪ bebhé Moses, bechi mbə ndíkandi berítí menyɪn ebhen bebhəŋə bétwə, puyɛ mbəŋ menyɪn ebhə. Enyu esí ene érəm be mánchyé nókó akap ndəŋ ne ndəŋ yɛntiki mmíé épú kway nyaka beku bo abhen bátwə ntá Mandem ndu bechye yi kenókó mánkwáy besí bhi ndũ yɛntiki mbi wáwák. ² Mbə akap wu ákə bo mambak pépép besí Mandem mbə bábhəet bechye wu? Mbə batí bho ápú perɛ təŋ bə ɛti bebu bhap. ³ Ke akap ane báchye yɛntiki mmíé, áchí nyaka chi enyɪn ene ékə bo mántik bebu bhap. ⁴ Echí enyu eyə mbənyune manəŋ məŋ ne manəŋ mmén ápú kway beferɛ mmu bebu anti wáwák.

⁵ Ɛti yɔ ke echi be mpok Kristo ábhónó nyaka bétwə fá amik, arem ntá Mandem be, “Ɔbhíkí perɛ yan be bo mánchyé akabhénya ne menyũ akap áchák. Ke əghókó chí mmuet nkɔwə əchyé me bé nchyé wə akap ne yə.

⁶ Akabhé nya besəŋ bechye wə ápú chye wə maŋák.

Yɛ chí akap ane bo báchye be ampəko bebu ebhap apu chye wə maŋák.”

⁷ Ndem ye be, “Ɛta Mandem, ghó mé ne. Ntwə beku enyɪn ene wə óyən menká nkúbhé mbə enyũ

basɪnɪ ɛti ya amem ekáti eyɛ.”

⁸ Kristo arem be, “Ɔpú yan, mánchyé wə akabhénya ne akabhé mbwət, ne yɛ chí enyũ akap achak, ne akabhénya ene básəŋ ango ne opú bhəŋ maŋák ne akap ɛti bebu.

Báchye akap ané bekoŋo bebhé Moses. Arem nə yɛndu bo báchye nyaka akap chi bekoŋo bebhé Moses.”

⁹ Kristo árém nókó nə, apɛt arem be, “Ɛta Mandem, ghó mé né. Ntwə békə enyɪn ene

όγαν μενκῶ.” Kristo ätəñ ndũ nerem ane yi áréme nõ be Mandem aféré esí akap, afyé ane akò. ¹⁰ Ne ěti Yesu Kristo ákú enyĩñ ene Mandem áyàn nyaka be yi ankῶ, achye mmuet yi mbò akap ndəñ amət ndak amay, séróp chi pépép besí Mandem.

¹¹ Ndũ nku nsí, yěntiki nchiakap äte nyaka ndũ betik, ndũ nebhuət ane báchye akap aré yěntiki nywəp, ndu béchye nkúbhé akap ane apu kway bepəkò bebú bho wáwák. ¹² Ke Kristo achye mmuet yi mbò akap ěti bebú bho ndəñ amət ne akap wu ákwáy ndũ mpoknkem. Akó ye amfay achəkò amem móket ane achi Nyánjá, ebhé awónem Mandem. ¹³ Aré, ánoñ Mandem ankῶ bömpap abhi mámbák mbò enək ene yi ányaña bekak are. ¹⁴ Nó ke echi be Kristo asət akap amət akῶ bo abhen Mandem ákú mambák abhi mánkway ndũ yěntiki mbi besí Mandem mpoknkem.

¹⁵ Ne Efónó Bedyere nkwo ätè ntisie be menyĩñ ebhen bechi tetep. Ayámbi arem be, ¹⁶ Mandem Acha arem be, “Né chi nku nkò ane mbónó menyũ ne böbha mpok ane manywəp ayò áfuéré. Chəñ mfyé bebhé bha amem bati yap, nsĩñ bhò amem nkaysi yap.” ¹⁷ Apet arem be, “Mpú pere tik chəñ bebú ebhap ne bebépti menyĩñ ebhen bò bákú wáwák!” ¹⁸ Mánəñ mámfónórí bebú bho, ntí apu pere bhak ane bò báchye akap.

Séndók kekwoť ne Mandem

¹⁹ Bõma, těndu manəñ Yesu áronó amík ěti yesə, sékway ye berem be sébhəñ ngāngəñ bechwe ndũ nebhuət ane achi Nyánjá. ²⁰ Yesu ánánjá anene ekat, achye bhese mbí akò ane nepém bé sėnkway béfuet aré sendək te amem. Ekət ene yi ánéne chi mmuet yi ane yi áchyé, ndu ágú ěti yesə. ²¹ Ne těndu sébhəñ Nném Nchiakap ne yi ke ákéme ekeré Mandem, ²² séndók kekwoť ne Mandem ne bati ane tetep ne sénsíki ntí enyu ene sepu pere makati yěnyĩñ. Sėnkῶ nõ mbənyune Yesu anán amyakati manəñ ami ndũ bati yesə ne áchí pépép, ne yò ápú pere tañ bhese ndũ yěnyĩñ. Asó mmuet eyese nkwo ne manyiep amen abhiki bhəñ bakwap. ²³ Sėnkém sayri nebhakánti enen sébhónó ndũ menyĩñ ebhen bətwò ambi ebhen sérəm be sebhaka ntí aré. Séké makati mbənyune Mandem mmu afyé bariep

bechye bhese menyĩñ ebhò äbhəre bariep ami. ²⁴ Sémfyé ntí béghə enyũ sékway menyikisi bati ane bati bönkwo enyu ene bákway bebəñ ekəñ ne bho ne mánkῶ nõkò berítí menyĩñ. ²⁵ Séké fere ntí ndu bechem ne bati mbò enyũ mbək bo bábhónó epĩñ bekw. Enyĩñ sébhónó bekw chi be sémfyé nõkò bati ntí, sayri sayri, néne, ené nywəp enen Yesu ätwò nechi kekwoť.

²⁶ Mbák sėnchók batú, séndók ambi bekw bebú, ené sėnán sériñi tetep ane Mandem, séndiñi bé yě akap achak apu ane ákway bekwati bebú ebhese. ²⁷ Mmu ane ákà nõ, abhiki pere bhəñ yěnyĩñ echak ene yi ánoñ, ebhiki fuet chi menəñ ne becháy manyé ane ätwò ambi ne ngó ané ádu gum gum ane ábhónó mémən bömpap Mandem. ²⁸ Yě agha ane ábyak nyaka ebhé Moses ne bo bati apay, yě bati arət, mánte ntisie be akῶ nõ tetep, báway yi kebəñ ntĩnso ne yi. ²⁹ Ná ne mmu ane ábyak Mmə Mandem? Bákaysi be ntiki ntémsi ane ábébhé áchá ákwáy ne yi? Enyũ mmu wu äsət manəñ nku ane ákú yi ambak pépép besí Mandem mbò enyĩñ ene epú nyánjá, ne ärem ebúbῶ ěti Efónó Bedyere mmu ákú berĩndu Mandem mémbak ne böbhi. ³⁰ Sérĩñi mmu ane áréme be, “Me ke nchí Nkeme kémbé.” Apet arem be, “Chəñ Acha ántán böbhi.” ³¹ Békwen amó Mandem mmu achi nepém chi enyĩñ ene mmu ábhónó becháy.

³² Tik ka manywəp ane áfuéré ansem, mpok bákú amík ánéné bhe. Mpok yò, bäté kpirí ndũ beyä besəñəri ndũ mänũ ne bhò. ³³ Mpok achi nyaka ane básəkəti, manchye nõkò bhe nenyok besí bho. Mpok achak bäre té ansem bö abhen báchye bhò esəñəri enyu yò. ³⁴ Bəbhəñ nyaka ntĩnso ne bökenəñ. Ne mpok báfəñə menyĩñ ebheka, bákə ne manák be mankῶ nõ, ndũ bəriñi be bəbhəñ menyĩñ ebhen becha ebhò, ne be bò bəbhak mpoknkem.

³⁵ Báké rə ye nesiki ntí eneka. Nétwo ne beyä nsáy. ³⁶ Bəbhəñ ye bete kpirí be mánkway bekonə nkaysi Mandem, mámbəñ menyĩñ ebhen yí afyé bariep bechye be. ³⁷ Mandem arem be, “Mandú mpok, mmu ane ábhónó bətwò, ätwò, ne apú chəñti mpok. ³⁸ Ke mmũ wa ane achi

chak äbhak chøn nepém ndu ábhónó neka ne me. Ke mbák ánjá mmuet ansem, mpú bhøn manák ne yi. ³⁹ Ke mbák chi bese, sépú bo abhen báyà mmuet ansem mangu manem. Séchí chí bo abhen sébhón neka ne Mandem, ne yi äpeme bhesé.”

11

Bö abhen babhøn neka ne Mandem

¹ Bebhøn neka ne Mandem chi yi? Chí neka ane mmu áká be enyih ene yi abhaka nti be chøn ambón ebhøn béfákári, ne ménóko ne nti nenkem be menyih ebhen mmu apú ghó ne amík béchi tetep. ² Neka enen bo abhen te nyaka ke néká nyaka Mandem arem be bə bákə sayri.

³ Neka ke néká séríní be Mandem asot chi eyónnyu eyi ke äghoko mmik. Eyo étòn be menyih ebhen séghò ne amík béfù chi ndü menyih ebhen mmu apu kway beghò ne amík.

⁴ Neka Abel ke nekə yi achye nyaka Mandem akap ané ákwáy achá ane Ken. Nesot ane Mandem ásóré akap Abel atøn be aká be Abel achi chak besí bhi. Yëndu Abel ágú, neka eni néká abhuet berem kepí ntá yese té echøn.

⁵ Neka enen Enok ke néká Mandem asore yi amfay ené yi abhiki ghó newú. Ekə yě mmu keghó yi ndu Mandem anan asore nyaka yi. Ke Mandem ápéré sot Enok, ánán atøn nyaka be abhøn manák ne yi. ⁶ Bāghə ye be mbák mmu abhíkí bhøn neka ne Mandem, épú kway befakari be Mandem ambøn manák ne yi. Yě agha ane árøn kekwt ne Mandem abhøn ménóko be Mandem achi, ne be ächyè äkap yéntiki mmu ane áyàn yi ne nti eni nenkem.

⁷ Neka Nóa ke néká be, mpok Mandem ásémí yi éti menyih ebhen yě mmu abhiki re ghó nyaka ne amík, anoko, aghoko erem áchwí, achwe amem ne efo eyi enkem, Mandem apeme bhə. Nekə Nóa akə nə eghori ékwén amuet bö mmik ne. Mandem asot be Nóa achi chak ndu abhøn nyaka neka.

⁸ Neka Abraham ke néká yi áká enyih ene Mandem aghati yi. Mpok Mandem ábhíní yi bé ámfá, ándók nebhet ane Mandem afyé bariep bechye yi, arə etək eyi, are kə andək

nəkə, keriní atú ané yi árøn. ⁹ Neka eni ke néká yi achəkə atú ane Mandem afyé bariep bechye yi. Abhak aré, achəkə ndu bétém mbə be achi chi kenkə. Enyumət, móywi Aisek, ne ebháré móywi Jekóp, bo Mandem afyé nyaka bariep bechye bhə mmik yo nkwə, báchókə ndu bétém ne yi Abraham. ¹⁰ Abraham achókó nyáká ndu bétém mbənyune abháká nyaka nti ndü etək ene ebhak mpoknkem ene Mandem ábhónó nkaysi enyu ebhønə bebhak, yimbøn ate yo.

¹¹ Neka enen Sará ngoré Abraham ke néká yi ákway nyaka bépókə menie, yëndu mamie yi ánán acha nyaka ané ngoré ane akway berəkə menie. Ebhak enyu yo mbənyune anókó nyaka be Mandem achi Mmü tetep, ne äbhäre bariep ami. ¹² Mpok yo, Abraham anán akək nyaka tontó, enyu ené yi apu pere kway bebhøn bə. Yě nə, bebhárébhə bhi báyá kpát mbə mambé mfay ne mbə ésiép ene echí angəkonyén enyu ene yě mmu apu kway berpay bhə.

¹³ Böbhen mankem babhøn nyaka neka ne Mandem te ndiere newú. Ne yě mmu wap abhíkí bhøn nyaka menyih ebhen Mandem afyé bariep bechye bhə. Bāghə nyaka bhə ghə te nekə nesie, bābhøn beyä manák mándeme nəkə be báchi chi mankə abhen báfère fuet fá amik. ¹⁴ Ne bo abhen bárəm enyu eyə bátøn kponorøn bé báyàn etək ene bə bābhìní be eyap. ¹⁵ Mbə etək ene bə báfú are ké bákəysi, mbú báyàn nyaka mbi beretnsem aré. ¹⁶ Báyàn nyaka chi etək ene érí échá, nə chi ene echí amfay. Éti yo ké ntíanwóp apu ne Mandem be bə bābhìní yi be Mandem awap. Séríní nə mbənyune Mandem aghókó etək abhäre ntá yap.

¹⁷ Neka Abraham ke néká be mpok Mandem áchyé yi nemə ndu aghati yi be ándók ányché móywi Aisek mbə akap, Abraham mmu Mandem afyé yi bariep, aka bechye njanə móywi mbə akap. ¹⁸ Aka bekə nə yëndu Aisek ére ké Mandem afyé nyaka Abraham bariep éti yi be, “Aisek ke achi mmó ane áká chøn ómbøn beyä bebhárébhə.”

¹⁹ Abraham anoko bé ye Aisek agü gu, Mandem ákway bekə bawú mampetnsem ndü nepém. Sékway ye berem be Aisek achí nyaka chi mbə mmu ane ánán ágú ke

Mandem akw yi afu ndu newu, apetnsem nta etayi.

²⁰ Neka Aisek ke nekú yi áyéré nyaka bōbhi Jekóp ne Isau, aghati bhō ēti áfók ane átwō ansem.

²¹ Ne neka enen Jekóp ne Mandem ke nekú yi áyéré bōmóywi Joséf bati apay mpok yi arōbhe kekwt begu, aghakō mmuet ndū ntem eni, achye Mandem kenókó.

²² Neka enen Joséf ne Mandem ké nekú bé mpok yi arōbhe chi bégu, arem ēti nefú ane bo Israel bābhōjō nyaka befu etak Ijip, ne aghati bhō be mpok bō báfū, mánsot begher ebhi mandak ne bhō.

²³ Neka enen chi ne nno Moses ke nekú bābhésé yi anywóp ndū batan arat mpok bābhé yi, bé báké way yi. Bákū nō ndū bāghó be Moses ari acha, bō kechay bekwen ebhé Mfō Ijip.

²⁴ Neka Moses ne Mandem ke nekú be mpok yi ágó aghaka esakámu ake ka bo mámbinjí yi be mmō mōmfō Ijip ane ngoré.

²⁵ Arem be echi sayri bebhōj esōjōri ne bo Mandem echa ményie nepém enen bebá ndu mōmbinjí mpok. ²⁶ Aghō nyaka be éri mámbyak yi ēti Mpepe Mandem afyé nyaka bariēp be áto echa yi bebhōj keném etak Ijip. Ebhak enyu eyō mbonyune yi ānōj nyaka chi akap ane átwō ambí.

²⁷ Neka Moses ne Mandem ke nekú yi arō etak Ijip kecháy bebēnti Mfō Ijip. Aképn̄ti, arōk mbō be yi āghō nyaka Mandem mmū bo bápú ghō ne amík. ²⁸ Neka Moses ne Mandem ké nekú yi āghátí bo Israel be mámbārē Epā Nekinjí. Arem be bō mámyákátí manōj mōmen amfay ndū bechíkí mfay ebhen babhinywōp ayap, be ángel Mandem ane ábhōjō nyaka beway yēntíkí mōmbi bo Ijip, ánánj ángáká ndū eket ené mmu Israel, ankinj, ketak yē mmō wap.

²⁹ Neka ke nekú bo Israel bákó bapé manyu ane bābhinjí be Manyu Chu mpok ákórē mbij epay, érōp mbō be bákō chi ndū mmik ane nnyén nepú fuet are. Ke mpok bo Ijip māmó bekw enyumot, nnyén négbókó nepókō bhō mankem.

³⁰ Neka enén bo Israel ne Mandem ke nekú bákó bāghābhéri etak Jeríko ndū manywōp tándrāmōt, nok ane ákábhé etak, ámóko akwen. ³¹ Neka enen ngoré-nekō ane aka

nnyén be Ráhab ke nekú yi ásórē nyaka bō abhen bārōjō ndu beghokoti kepí abhese amem eket eyi, yí kegú mpok amot ne bo abhen bapú ghok nyaka Mandem.

³² Mbák ndak ambi bérem ēti bo abhen bābhōjō nyaka neka ne Mandem, ne menyij ebhen bō bákú, nchí rem ngaka fá? Mpok apu berem ēti Gidion, ne Bárak, ne Samsin, ne Jéfta, ne Debhít, ne Samuel ne baremé kepinti mankem bachak mankem nkwo. ³³ Neka enen bō bho bābhōjō nyaka ne Mandem ke nekú mbak ayap mánú ne betak bechak básot awónem. Báchák bákém etak enyu ene echi chak, ne bābhōj menyij ebhen Mandem afyé nyaka bariēp bechye bhō. Neka enén abhénéfú nekú manyū ané nkū áchók. ³⁴ Mbak yap máneme ngó ane ádu gum gum gum, wu kesōj bhō. Mbak yap bábúe bō abhen báyanj nyaka beway bhō ne akparenja. Yēndu bābhíkí bhōj nyaka betan, betan békó bō amuet. Mbak bābhák betantí batemé nenu abhén mánú básot awónem amfay nkwo batemé nenu abhen betak bechak, ne bákú nkwo wu bábúe. ³⁵ Neka nekú mbak baghoré bāghó ndū bōbhap abhen bágú bápérensem ndū nepém.

Bádén mbak kpát bágú, yē nō, bō keka béfere nti ne Mandem be mamfere bhō amó. Báká be éri tontó be bō mángú bé Mandem ankw bō mampetnsem ndū nepém enen neri necha. ³⁶ Bo básókóti mbak yap, ne bádákáti nsem eyap ne bekpa. Báfyé báchák ngem amó ne mamese bhō amem bekerékenōj. ³⁷ Bátémti mbak ne batay baway, bákpót abhénéfú mbij epay ne nsó. Báwáy báchák ne bō akparenja. Mbak yap baré kō ne nkwo bhémén amuet mbō eyap nden, ne babhak ndu kecher. Bo baré chye bhō nenyok ne besōjōri menyū ne menyū. ³⁸ Bárōbhe bōjōbōj amem ebhi ne ndū mmik njie, mámbese nōkō amem bōbasem ne amem babhok. Mmiki ne abhíkí kway nyaka nebhuet ane berítí bo mbō bhō bābhak are.

³⁹ Eti neka enap, Mandem arem be bōbhō mankem bákú sayri. Yē nō, yē mmu wap amot ake bhōj menyij ebhen Mandem afyé bariēp bechye bhō. ⁴⁰ Mandem abhōj nyaka menyij ebhen bérí béchá anti nta yap, ne bō bechi nta yese nkwo. Ne echi be besé ne

bhə séchem nəbhæet amət ke bese mankem sénkwáy ndü yěntiki mbi besí Mandem.

12

Mandem ányure besé mbonyune achi Etayese

¹ Mbák chí bese, beyǎ batisie bakap bhese. Ndu echi nə, séndó ye yěntiki enyih ene énwəp bhese, ne bebá ebhen bégwət bese, sénjet ntiet ane sébhónó béjet ne ekíkí. ² Ndu séjět, séntép amík amæet Yesu. Yí ke ánéné mbi be sembəh neka ne yi. Ne yíre ké neka enesé néjwi pəət mbə enyu nəbhəhə bebhak. Aká nyaka begu ndü ekotákátí, abyák ntíánwóp ane achi ndu enyü newú enə, mbonyune aríhí nyaka be mañák achi ambi amen Mandem abháré ntá yi. Néne, achí ebhe awónem Mandem ndu enəkó kefǒ eyi.

³ Kaysí ka Yesu mmu bö bebá báre kə yi bebéptí menyih, yě nə ate kpirí ndü menyih ebhə menkem, be bati áké ném be amem, mǎmfere amə. ⁴ Ndú nenú enen mǎnù ne bebá, yě mmu yweka abhíkí re chyé ntí éti nenú enə. ⁵ Bǎghókóntik eyəh ene Mandem ághátí bhe mbə bəbhi ndu béfyé bhe ntí? Arem nyaka be “Mówa, óké sət mbə eráká ndak, nenyure ane Acha ányure wə, ne óké rə ntí nénéem wə amem, mpok yi áchyé wə ntémsí.

⁶ Diñí be Acha ányure mmu ane yi akəhə, ne átemsi yěntiki mmü ane yí ásóré be móywi.”

⁷ Kép yé ka ntí ndü esəhəri ene bǎghə. Chi mbi ane Mandem ányure bhe. Eyə étəh be Mandem asət be mbə bəbhi. Ntiki mmó etayi apu nyure yi mbák áké ebéptí enyih? ⁸ Mbák Mandem apu nyure bhe mpok ane bǎká ebéptí enyih mbə enyü yi ákə ne bəbhi mankem, nə bǎpú bəbhi tetep. Nə nə bǎchi chi mbə bə-enəh. ⁹ Ne ndu bérəh ambi, mpok bətáyese abhen fá amík bǎchyè bhese ntémsi ndü bekwéné ebhen sékə, séchyè bhə kenókó, ná ne Etayese ane amfay? Sébhəh bechyé yi mmu ábhónó befónó ebhese kenókó encha, ne chəh sémbəh nepém.

¹⁰ Bətayese mányure nyaka bhese ndu mómbihí mpok mbə enyü bó bǎghó be éri

ntá yese. Mbák chi Mandem, nenyure ane yi ányure bese achi ndu bekə bhese berí mbonyune eyə ékwak bhese sembək nyáná mbə yimbəh. ¹¹ Yěntiki mpok ane mányure mmu ébhak ntá yi mbə enyih ene ebhiki ri, puyě mbə ene eri. Ke ansem mpok, bo abhen bǎghókó enyih ekə mpok ane mányure bhə, bákə menyih ebhen bechi chak besí Mandem, ne kpák ábhak amem bati yap.

Enyü bakojo Yesu babhəhə bebhak

¹² Těndu bǎriñi enyu eyə, kə ka amə yweka ane áwət ántəh ndu bekə betik. Tě ka sené be bekak ebhekə béké pere wet gbagbǎgbak. ¹³ Kə nókó ká ndü babhi ane achi chak. Bo abhen bekak ebhap bébhíkí sene amík mánkónó babhi yó, ne chəh mañək ayap ane ábhíkí tañ, ántəh.

¹⁴ Yěntiki mmu yweka ánú bebhak kpák ne bo mankem, anu bebhak nyáná besí Mandem, mbonyune mmu ane apu nyáná apú kway begə Acha. ¹⁵ Kə ká yěntiki enyih be yě mmu áké rə beríndu Mandem memfæet yi. Kə ka yěntiki enyih be yě mmu áké nen mbə kéngó-bechi. Menyü bo bhə bǎtwə ne esəhəri máncəhəti bapém beyǎ bho. ¹⁶ Kə ka yěntiki enyih be yě mmu yweka ake chwe ndü barak epúsí ne be yě mmu áké bhák ane apu bhəh mpok ne Mandem, mbə Isau mmu átí kesénsí eki ntá manə ane mónkwen éti nchan nenyíe amət. ¹⁷ Bǎbhəh beríñi be mpok ane yi ánəh áké nə, are yan be etayap ánjět yi mmu achi nsensi, ke etayap anisi mbonyune ábhíkí bhəh nyaka mbi beyibhiri enyih ene yi ákú yěndu mówu áyàh nyaka áfók ne babhese amík.

¹⁸ Tik ka nəbhæet ane bǎté are ndu berəh kekwoət ne Mandem. Bǎbhíkí te chi ndu nəbhæet ane mmu ákway betək ne awó mbə enyü bo Israel bǎté nyaka aneré-njie Sináy, mángó nəkə ndü ngó ádu amfáy njie gum gum gum, bǎghó ejuri ene égiri pyə ndu échwé, mban keperə ghə, ne mbúép atanatan ánu nəkə. ¹⁹ Ne bǎghók etantí eyəh mmba, ne bǎghók Eyəh Mandem nkwo. Becháy békém bə, bábho menikmæet be Mandem andə berem kepí ne bhə, ²⁰ mbonyune enyih ene yi ághátí

bhə chi enyih ene echa betan ebhap. Aghāti nyaka bhə be

“Mbák mmu antək njie-ne,
temtí ká yi ne batay mǎngwáy,
yě chi nnya, temtí ká wáy
mbák atək njie ne.”

²¹ Enyih ene bə bǎghó ébhak enyih béchay tontó, kpát Moses yimbəŋ arem be,
“Mmuet awet me gbagbǎghak ne becháy.”

²² Ke mbák chí bhe, bǎtwò kekwoɔt ne njie Sion ne yə chi etək Mandem mmu achi nepém. Etək eyə chi Yerúsalem ane amfay. Ngémtay bəángel Mandem bǎchí aré ndü epǎ maŋák. ²³ Bǎtwó ndü echeme bǎmbi Mandem abhen yi ásiní manyén ayap amem ekáti eyi amfay. Bǎtwó ntá Mandem mmu átəŋ bho mankem. Bǎtwó bǎchem ne befónó bo abhen bayambi bǎtwó. Chí befónó bo abhen bachi chak, abhen Mandem ákə bǎkwáy ndü yěntiki mbi besí bhi. ²⁴ Bǎtwó ntá Yesu mmu áté nenti Mandem ne bǎ mmik ke Mandem anyú nku nkə ne bhə. Bǎtwó ndü manəŋ Yesu amen yi amyakati be amuet. * Manəŋ mi atée ndu enyih ene érí echá ené manəŋ Abel atee ndu ntí ywi. †

²⁵ Sət ká mpok be bǎke byak mmü ane ághāti bhe menyih ebhen. Bo Israel bǎchòk nyaka batú ntá mmu ane áyèp bhə batú fá amik. Mbák bó bápú kway nyaka bébue be bǎké chwe ndü esəŋəri, nə chəŋ entəŋ mbəŋ encha be sémbúe mbák sébyák mmu ane achi amfay, ne áyèp bhese batú? ²⁶ Ndu mpok eyə, Mandem arem nyaka keri, mmik anyikisi, ke néne afyé bariəp be, “Chəŋ nkə mmik anyikisi ndəŋ achak gbogbǔgbok, ne puyé mmik yóyó, ke mfáy nkwo.” ²⁷ Eyəŋ ene be, “Ndəŋ achak” étəŋ bhese kponəŋ be chəŋ Mandem amferə menyih ebhen békway menyikisi, menyih menkem ebhen yi ághókó, be ebhen bepυ nyikisi méndəp.

²⁸ Sénkáká ye Mandem mbənyune ákə be sémbák bo abhen yi achi Mfə wap, ne kefə eki kápú eken mmu ákway menyikisi. Ndu échí nə, sénchíe Mandem kenókó eken kéchyè yi maŋák, sənsepti mmuet besí bhi, sémbón becháy besí bhi, ²⁹ mbənyune

Mandem ayese achí ngó ane áson yěntiki enyih.

13

Manyé amen ngwenti

¹ Dók ká ambi bekəŋ bati ne ekəŋ ene bakoŋó Kristo.

² Bǎké nók besyepti mankə, sayri mbənyune mbək bho básiepti nyaka mankə ne éfákári be básiepti bəángel kerih be chi bəángel. ³ Kaysí nókó ka bo abhen bǎchí ekerékenəŋ mbə be bǎchi are ne bhə. Kaysí nókó ka bo abhen bati bakwəŋwan bǎchye bhə esəŋəri, tǎndu be nkwo bǎkwáy bebəŋ esəŋəri bə bhə. ⁴ Bo mankem bǎbhəŋ bekem nebhay ne kenókó. Yěntiki ngoré abhəŋ bebhak tetep ne nném, yi kekwen berwəp, nném nkwo abhəŋ bebhak enyumət, mbənyune Mandem apú rə bétan mmu ane áká epúsi ne nkwené berwəp.

⁵ Bǎké nyie ekəŋ ne nkáp. Yěntiki mmu abhəŋ bebhak maŋák ne enyih ene yi ábhónó mbənyune Mandem yimbəŋ arem be,
“Mpú kway berə wə,
mpú kway beferə ntí ne wə.”

⁶ Ndu échí nə, sékwáy berem ne ntí nenkem be,

“Mandem Acha achi nkwak wa,
mpú chay yěnyih,
mmu ákway bekə me yi?”

⁷ Kaysí ka bǔbati bhəka, bó bho bǎghāti nyaka bhe Eyəŋ Mandem. Kaysí ká berí ebhen bífú ndü nepém enap, mámbəŋ nekə ne Mandem mbə bhə. ⁸ Yesu Kristo achí enyumət eyu, ne echəŋ, ne mpoknkem. ⁹ Mbək bho bǎtəŋ menyih ebhen bechi bekə ne kekúrí. Bǎké rə ye menyih ebhen bó bǎtəŋ mémpókó bhe mǎnguré ebhi. Eri be berindu Mandem ménkə bati yese antəŋ, puyé chí bebhé éti nenyié. Bebhé bhə bépú kwak bo abhen bǎkòŋo bhə.

¹⁰ Sébhəŋ éfémé akap ene bachiakap abhen bǎkə nyaka betik amem etem bǎbhíkí bhəŋ ngəŋəŋ besət enyih are manyié.

¹¹ Mungo bachiakap ásat nyaka manəŋ nnya ane bǎwáy ndu bechye akap anchwe

* **12:24** Sékwáy berem be, Nebhonet 4.10: “Manəŋ Yesu amen yi ámyákáti be amuet” mbənyune Yesu agú nyaka be Mandem amfonəri bebú bhese, ke newú Abel nétwo nyaka chi ne ntémsí. † **12:24** Abel ádi nyaka be mfay ankeme kembe: Ke manəŋ Yesu ádi be mfay angə bhese ntínso.

amem nebhaet ane áchí nyáná anchye akap be Mandem amfonori bebú bho. Ke mbák chi mbõñ nnya ene báwáy, báfu nyaka etok ne yo ke mánsõñ. Bápu sõñ yó amem etok.

¹² Enyu yo nkwo ke échí nyaka ne Yesu. Aghõ nyaka esõñori, agu chi nefi, puyë amem etok. Akã nõ be manõñ mi ankã bo mámbák nyáná.

¹³ Sémfú yeka amem etok sendak sentemeri yi nefi, sémbõñ ntíanwõp ané yi ábhõñó nyaka.

¹⁴ Séndók mbõnyune sebhiki bhõñ etok ene ebhak mpoknkem fá amik. Séyàn chi etok ene ebhõñõ bétwõ.

¹⁵ Ndũ nnyén Yesu, sénchíe nókó Mandem bakak mbõ aywese akap. Akap wu chí nerem ane sérem ne manyu yese be yi ke achi Acha.

¹⁶ Báké rõ bekã beri, ne bekwak bati ne menyin ebhen bábhõñõ. Enyũ akap wu ke Mandem ábhõñ manák ne wu.

¹⁷ Ghók nókó ka bõbati bheka, mámbõñ neseptimæet besí bhap, mbõnyune bõ ke báyiñi bhe, mbõ bo abhen bábhõñõ béghátí Mandem enyu bõ bákémé bhe. Ghók nókó ká bhõ be mánkã betik ebhap ne manák, ne be bõ báké bhõñ kesóti.

¹⁸ Nik nókó ká mmæet ãti yese. Sérinji be bati yese achi pépép, ne séyan bebhak chak ndũ yëntiki enyin ene sékũ. ¹⁹ Nchí ghati bhe ne ntí ena nenkem be máñik nókó mmæet ãti ya be Mandem ankwak me mpet ntwõ ntá yeka mandú mpok.

Nenikimæet enen mmu ane ásínjĩ ekáti ene

²⁰ Mandem mmu ákũ be bati ayese ambak amem kpák, ámbák ne bhe. Yi ke ákũ Acha yese Yesu Kristo áfú ndũ newú, apetnsem ndũ nepém. Yi, Yesu, chi Mbabheri bághõñõmén ngo, ane ábhabheri bo Mandem mankem. Echí enyu yo mbõnyune manõñ emi arõñ nyaka amik ndu bekã be nku ane Mandem ányú ne bo ánté mpoknkem. ²¹ Mandem áchyé bhe yëntiki erítí enyin, be mánkõñó nókó menyin ebhen yi áyàn mánkã. Mandem ankã Yesu Kristo ankwak be mánkã nókó menyin ebhen béchye yi manák. Sénchíe Yesu Kristo bakak mpoknkem ãti keném eki. Amen.

Beyõñó ngwenti

²² Bõma, mpet nchí ghati bhe be mánsat eyõñ eya ene nsínjĩ ndu béfyë bhe ntí ne ekébhénti. Mbíkí sin erórí ekáti.

²³ Nchí yan mándinji be báféré mómáyese Tímõti ekerékenõñ. Mbák yi antwõ ayak, chõñ ntwõ ne yi ndu beghõ bhe.

²⁴ Kaká ká bõbati bheka mankem, ne bo Mandem báchák mankem. Bõnkwo abhen báfú Itali bátó bhe bakak. ²⁵ Berĩndu Mandem mémbak ne bhe mankem.

Ἐκάτι Jems

1 Με Jems, mmḍbetok Mandem ne Yesu Kristo Acha kē nchí síη εκάτι ene. Nchí síη ntá yeká bḥ Mandem, bē bho bātaka ndū betakó mmik menkem. Nchí tó be mankem bakak.

Mmū neka abhḥj bété kpiri mpok esḥjri

2 Bḥma, yēntiki enyū esḥjri ené étémérí mmu yweka ámbḥj chi maḥák, **3** mbḥnyune bāriḥi be mbák mamḥ ántwḥ, mändak nḥkḥ chi ambi betḥj be bābhḥj neka ne Mandem tetep, eyḥ ékḥ mǎnté kpiri ne Mandem tendū ngwenti éncha enyu esí. **4** Bābhḥj yé bété kpiri te ndū ngwenti be eyḥ énkḥ mǎngó mǎnjwi pḥot, mmū yweka kebḥák mbḥk beyiḥi bepḥiḥi bo Mandem. **5** Ke mbák mmū yweka acherp kebon berḥiḥi enyū yi abhḥjḥ bekḥ, ánikmḥet ntá Mandem ne chḥj Mandem anchye yi kebon. Ne bāké ghḥkḥntik be Mandem aperé chyē mmu enyḥj, áchyē yi ne ntí nemḥt, keyáη beji mmu. **6** Ke mmu aperé nikmḥet ntá Mandem, ánókó bé Mandem ághok yi. Aké makati wawak, mbḥnyune mmu ane ánikmḥet amakati nḥkḥ achí mbḥ mpérényén ené échí amem manyu. Mpok ane mbḥép áfḥk, ádḥp yó ánten nḥkḥ ebḥak ené wú árḥj. **7** Enyū mmu wu, mmu bati ápáy, aké kaysi be ákwáy menikmḥet ntá Mandem ambḥj enyḥj ene yi áyāη. **8** Nó ke échí ne mmu bati ápáy mbḥnyune apú te kákati ndū yēnyḥj ené yí ákḥ.

Mūnkáp andiḥi be áfḥéré fḥet

9 Mmu Mandem ane achí nchébḥé mmu, ámbḥj maḥák bé Mandem akósí yí ndū áká yí ámbák mmu ywi. **10** Ke mbák chí mūnkáp ámbḥj maḥák chí bé Mandem aséptí yí, akḥ yi ángó bé achí nchébḥé mmu besí Mandem. Nchí rem nḥ mbḥnyune bḥ bakáp báfḥet mandú mpok mbḥ bḥchuchu ndu tákḥ. Bābhak sayri, ke mandú mpok mángu. **11** Agu mbḥnyune mpok mmok áfú, átíé ne betāη, ánkḥ tákḥ ansḥjḥ, bḥchuchu mánkuri, berḥi bhap mémay menkem. Echí

enyumḥt ne mūnkáp. Yē chí mpok ane yi áyāη nkáp, eyi ékwáy mémáy.

Enyū sébhḥjḥ béyḥiḥi mamḥ

12 Eri echá ntá mmu ane apú rḥ bésiki ntí ne Yesu Kristo ndū áté kpiri mpok besḥjri bétwḥ ntá yi. Eri ntá yi mbḥnyune ánu kpat ansḥt awónem, Mandem anchye yí akap ané yi afyé bariēp béchyé bḥ abhen bákḥj yi, nḥ chí, nepém enen nebḥiki bhḥj ngwenti. **13** Ne diḥiḥi ká be mmu ane nemḥ nétwḥ ntá yí, ne áyāη békḥ bebú, aké rem bé “Mandem kē átó mé nemḥ enen.” Yēnyḥj épú kway memḥ Mandem énten yi ndū bebú. Ne yimbḥj Mandem apú kwáy memḥ yē mmu be ánkḥ bebú. **14** Nkaysi mbámḥ ane achí mmu anti ke áyā mmu ankwén ndū nta ane nemḥ bekḥ bebú. **15** Nkaysi bekḥ bebú, ánāη ye ángó, ánjwi mmu anti, átó yí ndū bebú, ne bebú ebḥḥ ménāη ménjwí ndū nepém eni, nó newú nétwḥ.

16 Abhen ekḥj, bāké rḥ yē mmu ándwḥ bhé bé Mandem kē átó mmu nemḥ. **17** Yēntiki akap ané arí ndū babhi ankem áfú chí amfay. Mandem mmu ághókḥ berḥjḥ mfáy kē áchyé yēntiki erítí akap, ne yí apú yibhiri enyu mbḥ ndíkāndi. Mmok ákḥ amfay, besap ndíkāndi méngupsi nḥkḥ. **18** Ndū nkaysi mbḥj Mandem ke yi áyábḥé besé bé sémbák bḥbhi. Afḥet ndū eyḥj eyi bekḥ besé bḥbhi. Ne eyḥj eyi échí tetep mpoknkem. Ayap besé be sémbák bḥbhi bé sémbák ambi ndū menyḥj menkem ebḥén yí ághókḥ.

Mmū Mandem ághok Eyḥj Mandem ankoḥjḥ

19 Abhen ekḥj, diḥiḥi ká be yēntiki mmū yweka abhḥj bēwákari beta batú ndu béghok menyḥj, ke aké wakari berem kepí ne aké wakari bēbenti. **20** Bēbenti nkḥá béchet yí mbi be aké kḥ menyḥj ebhen Mandem áyāη yí ánká. **21** Yēntiki mmū yweka abhḥj yé berḥ bepḥ bepḥj menkem ne yēntiki bebú ebhen béghāḥá yi amḥet. Septí ká mmḥet ntá Mandem, mǎmfyé ntí ndū Eyḥj eyi ene yi apí amem bati yeka. Eyḥj eyi ene ébhḥj betāη bépéme bhe.

22 Diḥiḥi ká be bābhḥj bekḥ enyḥj ene Eyḥj Mandem éghati bhese. Mbák bāghókḥ

ghok, nɔ bǎrwɔ chí mm̩æt. ²³ Nɔ bǎrwɔ chí mm̩æt mbɔnyunɛ mbák mmu ághok Eyɔŋ Mandɛm kɛ yí kɛbháká kɛ ndiɛɛ yó éghàti yí, ábhák chí mbɔ mmu anɛ ásré mpok béyɪŋi mm̩æt ndu ékírísú angó besí ebhi mbɔ enyu béchí. ²⁴ Kɛ nɛtik yí atíkínsem ndü ékírísú, antiŋ angɔkɔntik enyü yí achi. ²⁵ Kɛ mmu anɛ afyé ntí ndü Eyɔŋ Mandɛm, ankɛ nɔkɔ mbɔnyü éghàti yí, yí kɛghɔkɔntik yɔ, éri ntá yí encha. Eyɔŋ Mandɛm chí ebhé Mandɛm. Éri ndü babhi ankɛm, nɛ ébhɔŋ betan béféɛɛ besɛ ndü bebá. ²⁶ Mbák mmu asɔt mm̩æt yí mbɔ mmu Mandɛm kɛ yí kekém nérí eni, nó árwó chí mm̩æt nɛ yéntiki enyɪŋ ené yí ákù mbɔ mmu Mandɛm áchɔŋti chí mpok. ²⁷ Menyɪŋ ebhen mmu Mandɛm ábhónó bekɛ ebhen bérí besí Mandɛm chí bé yí ánkwák bǔberǎ nɛ mánkwésé, nɛ ankém mm̩æt bé menyɪŋi mmik béké chɔŋti yí ménká yí ánjǐbhírí ámbák mmü bebá. Mmü Mandɛm anɛ ábhónó enyü epɪŋ eyɔ kɛ ábhak pépép besí Mandɛm.

2

Kérɪŋí-amik kebhi kɪ ri

¹ Bǔma, tǔndu bǎbhɔŋɔ neka nɛ Yesu Kristo Acha ywɛɛ mmu ábhónó kenókó kenkɛm, bǎké chyɛ kenókó ntá bo abhen bǎghó bé bǎchí sayri, mǎmbyak abhen eyap épú. ² Sénsót bé bǔ bati apay bátwɔ ndü echɛmɛ eyeká. Amɔt ansɔbheri mm̩æt nɛ ndɛn beyǎ nkáp nɛ menyɪŋ ŋwanŋwanŋ am̩æt, nchébhému nkwó antwó nɛ besí ndɛn am̩æt. ³ Mbák mǎmfyé amík ntá anɛ áchí mǔnkáp mǎndɛm bɛ, “Éta twó chókó fá”, kɛ ntá nchébhé mmu mǎndɛm chí bɛ, “Tɛ awu. Mbák ɔbhíkí te awu, twó sebhérí fá”. ⁴ Mbák mǎnká nɔ, pú kɛrɪŋámik nɔ bátɔŋ nénti eneká? Éri nɔ? Nɛ eyɔ étɔŋ bé nkaysi yeká abhíkí ri.

⁵ Abhen ekɔŋ, tá ká batú mǎngók. Mandɛm ayap bo abhen bǎchí bachébhébo besí bǔ mmik bé mámbónɔ neka nɛ Yesu, mámbɔŋ kɛfɔ besí Mandɛm. Akɛ nkwó bé bó mámbák bo abhen yí ábhák nɛ bhó mbɔ Mfɔ wap. Enyu yɔ kɛ yí afyé nyaka bariɛp bekɛ nɛ bo abhen bákónɔ yí. ⁶ Kɛ mbák chí bhe, bǎchyɛ bachébhébo ntíanwóp! Ntiki

bo bǎchyɛ bhe esɔŋɔri mánja nɔkɔ bhe ndü bǎchá manyé? Pú bǔ bakábhe? ⁷ Pú bó bhɔ kɛ bǎrɛm bebéptí menyɪŋ ndu béchɔŋti érití nnyén Étayɛka mmu ábhónó bhe?

⁸ Mbák tetɛtɛp bǎbhɛɛɛ nném ebhé Mandɛm Mfɔ ywɛɛ mbɔ enyu échí amɛm Ekáti Mandɛm bɛ, “Kɔŋ ntí nkwa mbɔ mm̩æt eyɛ”, nó bǎkù sayri. ⁹ Kɛ mbák bǎchyɛ kenókó ntá mbɔk bho, mǎmbyaka nɔkɔ abhénéfú, nó bǎkɛ bebá ndü bǎkwɛn ebhé Mandɛm nɛ eyɔ étɔŋ bé bǎchí bo abhen bǎpú bhɛɛɛ bebhé Mandɛm. ¹⁰ Bǎrɪŋí bé yɛ agha anɛ ábhɛɛɛ bebhé Mandɛm mɛnkɛm kɛ ankwén bébhɛɛ ebhé émót, besí Mandɛm, achí enyumót mbɔ mmu anɛ ákwéné bebhé mɛnkɛm. ¹¹ Echí enyu eyɔ mbɔnyunɛ Mandɛm mmu árémé bɛ, “Ōké kwɛn bɛrwɔp”. Nkúbhé yí kɛ árémé bɛ, “Ōké wáy”. Eyɔ étɔŋ yɛ bé mbák óngwáy mmu, nó ókwɛn ebhé Mandɛm yǔndu óbhíkí kwɛn bɛrwɔp. ¹² Bǎbhɔŋ yé béghɔ bé beyɔŋónyu ebheká nɛ menyɪŋ ebhén bǎkɛ, mǎnkɛ bhɔ mbɔ bo abhen bákòŋo ebhé Mandɛm ené ébhónó betan béféɛɛ besé ndü bebá. Ebhé eyɔ kɛ Mandɛm ásrɔt bétán besɛ ndü ewak manyé. ¹³ Bǎbhɔŋ bekɛ nó mbɔnyunɛ bo abhen bǎpú bhɔŋ ntínso nɛ bati, Mandɛm átán bhɔ ewak manyé kebhónɔ ntínso. Kɛ mmu anɛ ábhònɔ ntínso nɛ bati, Mandɛm átón yí ntínso ewak manyé.

Beriti betik ebhén bétɔŋ bé mmu abhɔŋ neka nɛ Mandɛm

¹⁴ Bǔma, mbák mmu árɛm bé yí abhɔŋ neka nɛ Mandɛm kɛ yí kekɛ enyɪŋ enɛ Mandɛm áyàn yí ánkɛ, eyɔ ékwák yí ná? Bérɛm chí nɛ nyu bɛ yí abhɔŋ neka nɛ Mandɛm, apú kwáy bépémɛ yí wáwák ndü ewak enɛ Mandɛm átán bo. ¹⁵ Sénsót bé mmu yweká amɔt, yɛ ngɔré, yɛ mbakanɛm, anɛ áchí ntí mmu Mandɛm abhíkí bhɔŋ ndɛn enɛ yí afyé am̩æt nɛ nenyíɛ enɛn yí ányíɛ. ¹⁶ Nɛ mmü yweka amɔt ághó nókó yí, andak antík yí nɛfi andɛm bɛ, “Ōnkɔ sayri, Mandɛm anjɛt wɔ ómbónɔ beyǎ ndɛn nɛ nenyíɛ”, kɛ yí kɛchyɛ yí menyɪŋ ebhen yí áchébhé, nó akwak yí ndü ntiki mbi? ¹⁷ Enyu yɔ kɛ échí nɛ neka. Mbák mmu árɛm bɛ ábhɔŋ neka nɛ Mandɛm, kɛ yí kekɛ enyɪŋ enɛ

Mandem áyàṅ yi ánká, nó nɛrɛm yí árɛ̀m bɛ abhɔ̀ṅ nɛka nɛ Mandem achi chi ndéndɛm.

¹⁸ Ngufú mmu ákwáy békɛm epúítí bɛ, “Akap Mandem áchyé mbək bho chi nɛka enén bó bábhɔ̀ṅ nɛ yí, ené akap anɛ bo báchák chi bɛkɔ mɛnyíṅ ebhɛn Mandem áyàṅ bo mánkɔ”. Kɛ enyíṅ ɛnɛ mbóṅó béré́m ntá enyũ mmũ wu chí bɛ, “Ghatí mé enyíṅ ɛnɛ étɔ̀ṅ bɛ ɔ̀bhɔ̀ṅ nɛka nɛ Mandem mbák ɔ̀pú kɔ mɛnyíṅ ebhɛn Mandem áyàṅ bo mánkɔ?” Mbák chí mé, mɛkwáy bésót mɛnyíṅ ebhɛn mɛkɔ ntóṅ wó bé nká nɛ Mandem tetɛp. ¹⁹ Ɔ̀nóko bé Mandem amɔt kɛ áchí, achák ápú? Eri! Kɛ óké ghɔ̀kɔ̀ntik bé yɛ chí bɛfóṅó bebúbɛbɔ ménéko nkwo bé Mandem amɔt kɛ áchí nɛ eyɔ́ échyè bhó bɛcháy, mángwɛrɛ nɔkɔ gbagbágbak. ²⁰ Wɔ́ ɛchiṅtí enyíṅ ɛnɛ, ɔ̀yàṅ mántóṅ wó bɛ mbák mmu anóko bɛ Mandem achi kɛ yi kɛbháká kɔ mɛnyíṅ ebhɛn Mandem áyàṅ bo mánkɔ, nɔ nɛnoko yi ánóko bɛ Mandem achi, achí chí ndéndɛm? ²¹ Ɔ̀ké ghɔ̀kɔ̀ntik bɛ Mandem arɛm nyaka bɛ ɛtayɛsɛ Abraham achi chak bɛsí bhi éti enyíṅ ɛnɛ yi áká. Nó chí ndũ ásórɛ móywi Áisɛk arək bɛchye mbɔ akap ndũ mpok anɛ Mandem aghati yi ánkɔ enyuyɔ́. ²² Eyɔ́ étɔ̀ṅ bé Abraham abhɔ̀ṅ nɛka nɛ Mandem tetɛp, aka bɛkɔ yɛntiki enyíṅ ɛnɛ Mandem ághátí yi ánká. Enyíṅ ɛnɛ yí áká, kɛ étóṅ bé yi aká nɛ Mandem tetɛp. ²³ Enyíṅ ɛnɛ kɛ básíṅi amɛm Ekáti Mandem bɛ, “Abraham anóko nyaka Mandem, ékɔ Mandem arɛm bé Abraham achí chak bɛsí bhi, nɛ bo bǎrɛ bhíṅi Abraham bé mmɛrɛ Mandem”. ²⁴ Bɛ babhɔ̀ṅ bákwáy yé bégħo bé bɛri ebhɛn mmu ákɔ kɛ békɔ Mandem ánsót yí mbɔ mmu anɛ áchí chak bɛsí bhi. Púyɛ chí nɛrɛm yí árɛ̀m nɛ nyu bé áká nɛ Mandem. ²⁵ Nkúbhé enyu yɔ́ kɛ échí nyaka nɛ Ráhab, ngɔ̀rɛ-nɛkɔ. Enyíṅ ɛnɛ yí áká kɛ Mandem ághó, asɔt bé yí achí chak bɛsí bhi. Nó chí, Ráhab asɔt baghokotí kɛpɛ abhɛn báfú Israel abhesɛ amɛm ɛket eyi, achyɛ bhó manié. Báfúét yé mbi áchák bápɛtnsɛm Israel kɛbhɔ̀ṅ ɛsɔṅɔri.

²⁶ Tɛ́ndu yi áká enyu yɔ́ kɛ Mandem á́sɔt bɛ yi achi chak bɛsí bhi, diṅí ká bɛ, nkúbhé mbɔnyũ mmu apu kway bɛbhak nɛpém mbák abhiki pɛrɛ bhɔ̀ṅ éyú, nó kɛ ɛchi bɛ mbák mmu apú kɔ mɛnyíṅ ebhɛn Mandem

áyàṅ bo mankɔ, nɛrɛm yi árɛ̀m bɛ abhɔ̀ṅ nɛka nɛ Mandem ábhak chi ndéndɛm.

3

Sébhɔ̀ṅ békɛm bǎrí yɛsɛ sayri

¹ Bɔ́ma, puyɛ bɛ mankɛm kɛ babhɔ̀ṅó bɛbhak batɔṅ Eyɔṅ Mandem. Bǎríṅí bé ɛwak ɛnɛ Mandem átàṅ bo, manyé á́sɔṅ bɛsɛ bhó sɛtɔṅ Eyɔṅ Mandem amɛt é́ncha bo báchák. ² Yɛ́ntiki mmu ákwɛ́n ndũ bɛyá babhi. Kɛ yɛ́ agha anɛ ábhíkí bhɔ̀ṅ bɛkwɛ́nɛ ndũ eyɔṅónyu eyi, achí mmu anɛ ájwí pɔ́ɔt nɛ ákwáy nkwo bɛkɛm mmɛt ndũ yɛ́ntiki mbi. ³ Sɛ́nsót mpɔṅɔndík. Mmu á́sɔt mómbíṅí sɛnɔṅ amfyé yó anyu ndu bɛkɔ yɔ́ angok yi, andɔk yɛ́ntiki ebhak ené yi áyàṅ yó ándók. ⁴ Ná nɛ áchwínyɛn nkwo? Yɛ́ndu áré chik, nɛ yɛ́ mbúɛp ané ádèp wu ántaṅ ná, nsɔm achí anɛt áchwí babhát anɛ mbák mmu ánjá anjɛp, áchwí árɔṅ chí ebhak ɛnɛ yí áyàṅ wu andɔk. ⁵ Nérí nkwo nɛchi mbɔ nsɔm anɛ achi anɛt áchwí. Yɛ́ndu néchí níṅí níṅí, népá bɛkɔ bɛrɛm mɛnyíṅ. Bɛ babhɔ̀ṅ mánkáysí ndũ mónɛmbɛ ngó ákɛm ndũ ɛrɛmɛ nchót ámbɔ bɛdu gum gum gum.

⁶ Nérí nkwo néchí mbɔ ngó. Eyɔṅónyu ɛnɛ mmu ékwáy bétwɔ́ nɛ yɛ́ntiki enyũ bebú fá amik. Bebú ebhɛn nérí nɛtwò nɛ bhɔ́ bɛchɔ̀ṅti nɛpém nkwoṅwan nɛnkɛm. Nékɔ ngó ánkém ané á́sɔṅ nɛpém nkwoṅwan nɛnkɛm. Nɛ ngó wu áfù chí ndũ nɛpíngo ané ápú nɛmɛ. ⁷ Nkwá ákwáy bɛbhúɛrɛ yɛ́ntiki enyũ nyábhí, kɛnɛn, nnya ené é́sù mɛniɛ amik nɛ ɛnɛ ányén, ankɔ yó éngók yi, nɛ bo mánáṅ bákɔ nɔ. ⁸ Kɛ yɛ́ mmu apú kwáy bɛkɛm nérí ɛni. Nérí nébɛp néchá. Néchí mbɔ babhé amɛn mmu ányíɛ angú. ⁹ Nɛ nérí kɛ sébiti Mandem ɛtayɛsɛ. Nɛ nkúbhé nérí kɛ sésɔt bɛrɛm bebéptí mɛnyíṅ ntá bo abhɛn Mandem ághókó, akɔ mámbák mbɔ yímbɔṅ ndũ bɛyá babhi. ¹⁰ Bɔ́ma, ébhíkí bhɔ̀ṅ bɛbhak enyu yɔ́! Nnyu amɔt ámbiti Mandem, nkúbhé nnyu wu ámbik mmu eyak. ¹¹ Mbokónyén á́mɔt apú kwáy bɛchye ɛrítí manyiɛp, ámpɛt á́nchye nɔkɔ manyiɛp amɛn áchí ngáṅ ngan. ¹² Bɔ́ma, nɛt nsúkúru apú kwáy ményú bakwa nɛ nɛt nsíṅí apú kwáy

ményú nsúkúrí. Enyu yə ke échí be nnyén ngán ngan népú kwáy béchyé manyiep menyu.

Nerijindak enén tetep néfù chí ntá Mandem

¹³ Ná mbək yeká bátəŋ mmuet bé bárinjí? Mbák bo báchí ndü nkwo yweká abhen bábhónó kebon, bárinjí enyinj ené échí chak ne ené épú chak, yəntiki mmu wap ámbónj erítí epinj ne nesepímuet ndü nepém eni. Epinj eyə ke étəŋ bé mmu achí ndinjindak tetep. ¹⁴ Ke mbák bábhəŋ bati ane ájwí ne beyä mpabhamík ne epinj ené yəntiki mmu ánu chí ndü aywi ntí, báké pányu ndéndem be bächí barinjindak mbənyune eyə ébhak chi nsé. ¹⁵ Enyü nerijindak enə népú fú ntá Mandem, néfù chí ntá bəmmik. Enyü nerijindak enə néfù chí ntá bo abhen Efónó Mandem épú ne bhó ne néfù chí ntá mfə befónó bebúbeba. ¹⁶ Echí enyu yə mbənyune yəntiki ebhak ené bo bábhəŋ mpabhamík ne bati ne epinj ené mmu ánu chí ndiere ndü ayi mmuet, ebyək ébhək are, ne yəntiki ebéptí epinj ébhək aré nkwo. ¹⁷ Ke nerijindak enen Mandem áchye nechí kekúrí. Enyinjí mbi chi be népú fyə mmu bakwap anti. Menyinj ebhen békónj chí be nerijindak enén Mandem áchye nékə mmu ámbák sayri ne bati, nékə mmu áké bhəŋ ntí gum gum, nékə mmu ámbónj epinj beghə bho ntínso, ne epinj beka beri mpoknkem. Mmü ane ábhónj nerijindak enén néfù ntá Mandem, ábhák mmu tetep, ápú ka betábhá. ¹⁸ Chi bebhak sayri ne bati ke ákə bo abhen bákə kpák ambak nenti bho mámpí mbwət, ne chəŋ mángə mbwət menyinj ebhen bo bákə ebhen bechi chak besí Mandem.

4

Séndó Satan sénkónj Mandem

¹ Yí ékə be bho bərəm bé bächí bə Mandem mánü mántán nəkə ne bati? Pú bebéptí menyinj ebhen báfyə ngonj aré ke békə mánu mpoknkem-ə? ² Báyán bébhəŋ menyinj ke bápú bhónj bó. Ekə báyané béway bho. Ne báfyə amík ndü menyinj ebhen bo báchák ke bápú kwáy bébhəŋ bó. Ekə

bátəŋ ne bati, mánu nəkə. Ntí ane bápú bhónj menyinj ebhen chí bé bápú níkmuet be Mandem áchyé bhé bó. ³ Ne yə mánik chí mmuet bé Mandem áchyé bhe enyinj, bápú bhónj yó. Bápú bhónj yó mbənyune bápú bhép ne nkaysi ndíndí. Bəbhəŋ chí menyinj ebhen báfyə ngonj aré. ⁴ Bé bho bápú ka mbə enyu Mandem áyan! Bəbhíkí rinj bé mmu ane ányie ekəŋ ne menyinjí mmik chí mmu ane ákə mmuet yí mümpap Mandem-ə? Tetep, mmu ane ányie ekəŋ ne menyinjí mmik, chí mmu ane ákə mmuet yí mümpap Mandem. ⁵ Báké kaysi bé enyinj ene básinjí amem Ekáti Mandem échí ndéndem, nó chí enyinj ené básinjí be, “Efónó ené Mandem áchyé nkwo, éfyə amík ndü menyinj bo báchák échá.” ⁶ Ke Mandem átəŋ be se beyä berindu, ne eyə échyə besé betəŋ amfay nkaysi béfyə amík ndü menyinj bo báchák. Echí mbənyü básinjí amem Ekáti Mandem be, “Mandem apú ka ne mmu ane áyən mmuet, ke áyet mmu ane ásəpti mmuet mbə be yí ápú yənyinj.”

⁷ Septí yə ka mmuet ntá Mandem. Báké chyə Satan mbi, ne chəŋ eyə énkə yí ambúé andə bhe. ⁸ Kokosí nókə ká mmuet ne Mandem ne chəŋ Mandem ankokosi mmuet ne bhe. Bé bakə bebú, feré ká amó ndü bebú. Bé bho báchí ekak nefi ekak ánywəp, feré ká bebú anti bé bati yekə ambak pépép. ⁹ Báké ghəkəntik bebú ebheka. Bák ká ndü basémé ne nedí kebho, babhesə ansebhə nəkə amík byaká byaká byaká. Də ká neway-ámén eneká mámbák ndü basémé. Də ká manák ameká mándəp ndü kebho. ¹⁰ Sət ká mmuet mbə bé bápú yənyinj besí Mandem, ne chəŋ yí ankosi bhe.

Mmu áké rem ebúba éti nti

¹¹ Bəma, mmu áké rem ebúba éti nti. Mbák mmu ándém ebúba éti nti, mbák épú nó, ansət mmuet mbə ntəŋj manyé béré m bé ntí abep, nó ářəm ebúba éti ebhé Mandem ne átəŋ ebhé Mandem. Ke diŋj ká be mbák mmu árem bé ebhé Mandem éber, nó yí ápú bhəere yó, ke ářət mmuet mbə ntəŋj manyé berem bé ebhé éber. ¹² Mandem aywintí ke ábhónj betəŋ béfyə bebhé, ne ndiere yí aywintí, ke ábhónj betəŋ ndu bétəŋ bo. Mandem abhəŋ betəŋ bépéme mmu, ne yí ke

árèm bé mmu ángú, ángú. Ke mbák chí wó, òkáy sí bé òchí agha bekú mmuet eye ntanjá manyé, óndem bé nti mmu Mandem abep.

Mmu áké pányu ɛ̀ti enyij ene yi áyà̀n bekú

¹³ Bě bho bǎpà, mǎndeme nòkò be, “Mbák épú echòj nó mbúré, chòj séndók etòk egho fú, sénchòkò aré ndù mmíé nemot sénkò esié, sémbòj beyǎ nkáp,” Ghók ká. ¹⁴ Bǎkwáy bérinjì enyij ené éfàkari mbúré ná? Bapém ayeka achi mbò mǎngò. Ɔghó mǎngò néne ke mandú mpok anemsi. ¹⁵ Enyij ene bǎbhójó berem chí be, “Mbák chí nkaysi Mandem, chòj ambuere besé nepém, anchye besé betanj sénkú enyij ené séyà̀n bekú.” ¹⁶ Ke bǎpú kú enyu yò. Bǎpá chí nyu mǎnjon nòkò mmuet. Neyonómuet eneka enò nenkem nébhiki ri. ¹⁷ Yé agha ane árinjì erítì enyij ené yí ábhójó bekú, ke yí kekú yó, besí Mandem, akú bebú.

5

Bõ bakáp, sət ka mpok

¹ Bě bõ bakáp, tá ká batú mǎngók mǎncháp ɛ̀rí kebho, mǎmbak ndù basémé ɛ̀ti beyǎ besòjori ebhen bétwò ambi ntá yeká. ² Bakáp ayeká áchóntí, ne kengòk anyie berítì nden eyeká. ³ Mfárékán anyie bakáp ayeká. Mfárékán ane ányíé nó wú, mpok Mandem átàn bé, ké yí ásòt mbò ntisie ndu béchyé bhe ntémsí. Ne mfárékán yò ke ányie mmuet eyeká mbò ngó ányie enyij. ⁴ Bo bákú betik ndù baki yeka, be kechye bakáp ayap. Ngway yeká akú bó bádì kebho bé Mandem ánkwák bhó, ne Mandem Acha betanj menkem ághok kebho ekap. ⁵ Mǎnyie nepém fá amik, mǎnkú nòkò menyij ebhen béchyé bhe manák. Mǎnyie, bǎchikiti bǎròp muri múrí mbò esené mpòj ené bǎbhójó beròj beway. ⁶ Bõ bakáp, bǎchyé besòj ntá batanjá manyé ne bákú bǎchébhébhò mǎnkwen manyé, nò chí bo abhen bǎbhiki bhòj betanj menu ne bhe mǎnchét bhe mbi.

Nenikímuet enen mmu Mandem ne ekébhénti

⁷ Bõma, káp ye ká nti ndù mǎnòj mpok ane Yesu Acha átwò. Yinjì ká bakwanjá baki. Bákèpnti ménòj manyiep nchyémie ne amen ákú nenyíé néngó. Ne bákèpnti menòj mpok ane báfère nenyíé ebhi. ⁸ Bě nkwo, bój

ká ekébhénti, mǎnte kpirí mbònyune mpok ane Yesu Acha ábhójó bétwò aròp kekwo.

⁹ Bõma, mmu áké nywinti ámbínjì nnyén nti. Mmu ane ákú nó, ákwén manyé ewak Mandem átàn bo. Dinjì ká be Ntanjá manyé achi ambinywòp téé, apu nekò nesie. ¹⁰ Bõma, báké ghòkòntik baremé kepinti Mandem, bo bǎrèm nyaka menyij ebhen Mandem afyé bó anti be mǎndem. Báchì berítì berinj ntá yesé. Bó bǎbhòj nyaka beyǎ esòjori, yé nó, mǎnkébbe nòkò chí nti. ¹¹ Sérèm bé eri ntá yap echa mbònyune báté nyaka kpirí. Bǎrinjì ndù Job áté nyaka kpirí, ne ndù ngwenti, Mandem akú esòjori eyi émay enkem, érí ye ntá yi echa. Teter, Mandem abhòj beyǎ ntínso ne besé. ¹² Bõma, ndak ane chí eremé ndak. Mbák òrem enyij, óké yiki. Ɔké yiki ómbinjì nnyén Mandem mmu áchí amfay. Kéyiki ómbínjì mmik, ne óké yiki ndù nnyén yényij échák. Mbák òká enyij, dem be, “Ee”, ne “E” ámbák chí Ee. Mbák òbhíkí ká, dem be, “Cháo” ne “Cháo” ambak chí Cháo. Mbák òká enyij émot, ónkú chí échák nò ókwén ebhé Mandem.

¹³ Mbák mmù yweka achí ndù esòjori, ánik nókó mmuet be Mandem ánkwák yí. Mbák mmu achí sayri, áké rò béchyé bakak ntá Mandem. ¹⁴ Mbák mmu yweka áme, ámbínjì bõbati Nkwò Kristo. Ámbínjì bhò be mánikmuet ɛ̀ti yi, mǎngwati yi bawet amuet ndù nnyén Yesu Acha. ¹⁵ Ne mbák bǎpú makati be Mandem ághok nenikímuet enap, mmù neme átan. Mandem Acha ákú mmu neme antanj, amfonjori yéntiki bebú ebhen yi ákú. ¹⁶ Su nókó ye ká bebú ebheká ntá bati, mǎnik nòkò mmuet be Mandem ámbú bo abhen mǎmè. Nenikímuet mmu ane áchí chak besí Mandem nébhòj beyǎ betanj. ¹⁷ Yinjì ká Eláija. Achí nyaka nti nkwa mbò bhesé. Anikmuet ne nti eni nenkem bé manyiep áké kwen, ne yé nekòj nébhíkí chí amik ndù mamié arat ne ebhòk. ¹⁸ Apet anik mmuet. Mandem akú ye nebu nénéne, manyiep asej gbokórókórók achwe amik, mmik apòp, abho bechyé nenyíé. ¹⁹ Bõma, mbák mmu yweká aró mbi Mandem aném ebhi, achák ánjá yí ámpetnsem. ²⁰ Dinjì ká be yé agha ane ákwáká mmu bebú wu be

ántiknsem ndũ bebú ebhi ámpétnsem ntá
Mandem, mmũ wu aféré yí ndũ newú, ne
Mandem áfoḡori beyă bebú ebhi.

Εκάτι Pita ene mbi

¹ Με Pita, munto Yesu Kristo ke nchi sín ekáti ene. Nchi sín ntá yeka bo Mandem, be bho báchi mankò ne bātáká mban ne mban, mbək atú Póntos, báchák atú Galéshia, abhenefu atú Kapadóshiya, báchák atú Esia, ne abhenefu atú Bitínia. ² Mandem Etayese ayap be tesáy bekonjo nkaysi ane yi ánánj ábhónj nyaka eti yeka. Efónj Bedyere ákú mambák nyánj be mambák bo abhen bāghòk Yesu Kristo ne be ansot manoj mi ánkə mambák pépép.

Mandem ántónj be beyá berindu, anchye be kpak tontó tonto.

Nepém nekò ne neka ne Yesu

³ Sénchié bakak ntá Mandem Mmu achi Chi ntá Acha ywese Yesu Kristo! Eti beyá ntínso eni, achyé bhesse nepém nekò ndu ákú Yesu Kristo áfú ndú newú apetnsem ndú nepém. Eyo ékə sébhaka nti néne be chonj sembən nepém ne yi. ⁴ Séchi ne amik ambi sénonj áfók ane Mandem ábháré amfay ntá böbhi. Abháré wu ntá yeka. Afók wu apu may ne yényinj épú kwáy bechənti wu ne ápú gú manyiép. ⁵ Ndú bābhənj neka ne Mandem ábhābhəri bhe. Akə nò be ámpémé bhe ndú ngwenti mpok. Mandú mpok yi ákə be mándinj ndú yi ápəme bho. ⁶ Báké rə ye bebənj manjək eti menyinj ebhen, yəndu néne, bákway bebənj beyá besənjəri ne mamə menyu ne menyu ndu mómbinjí mpok. ⁷ Mamə ane átwə chi bekə bo mángó mbák bābhənj neka ne Mandem tetep. Yəndu pú áchənti, báfyə yi ango mánsənj sayri mámfere bakwap ndu berinj mbák chi pú tetep. Neka eneka ne Mandem necha pú. Bābhənj ye beghə esənjəri ndu bekə bo mandinj mbák neka eneka ne Mandem néchi tetep nkúbhé mbə enyu básənj pú ndu beghə mbák chi pú tetep. Enyu eyə ke echi be mbák mánte kpirí ndú neka eneka ne Mandem, chənj eyə éntwə bhe ne bakak, ne keném, ne kenókó ndú nywəp enen Yesu Kristo ápetnsem. ⁸ Bákənj yi yəndu bābhiki re ghə yi. Mánoko yi yəndu

bápú ghó yi néne, ne bābhənj manjək amen ábhiki bənj njenti ne amen mmu apú kwáy berem enyu mə achi. ⁹ Akap ane bābhónj eti neka eneká ne Yesu chi nepeme yí ápémé bhe.

¹⁰ Baremé kepinti abhen bərəm nyaka eti berindu ebhen Mandem afyé bariép betənj bhe, báyanj nyaka, mámbəbhe nəkò ndu berinj eti nepém nekò enen. ¹¹ Efónj Kristo ákə nyaka baremé kepinti mángátí bho be Kristo abənj bebənj beyá esənjəri, ne ndú ngwenti, ambónj beyá kenókó. Bó mánú nyaka berinj mpok ane menyinj ebhen bəbhónj bəfákəri, ne mbənj mmu ane bəbhónj bəfakari ne yi. ¹² Mandem akə bó mandinj be bé ke bābhənj nsáy ndú betik ebhap, puyə bə bābhənj. Nsáy yə afú ndú menyinj ebhen bo abhen bāghəti Mbok Ndíndí bāghátí bhe ndú betənj Efónj Bedyere mmu Mandem átó. Yé chi bəángel bābhənj nyaka ekwak berinj menyinj ebhen tentep.

Epij ene bakojo Mandem bābhónj bebənj

¹³ Ndu echi nə, tojtí ká mməet ndu bekə betik Mandem, mámbənj nekéméməet, mámbaka nti sayri ndú berindu ebhen bətwə bhe ambi mpok Yesu Kristo ábhesi. ¹⁴ Təndu báchi bo abhen bāghòk Mandem, báké yibhiri mməet mánkónj bepə berinj ebhen bābhónj nyaka mpok bābhənt amem ejuri. ¹⁵ Təndu Mandem mmu abhíj bhe achi nyánj, be nkwo bābhənj bebhak nyánj ndú menyinj menkem ebhen bákú, ¹⁶ nkúbhé mbə enyú básinj amem Ekáti Mandem be, “Bābhənj bebhak nyánj, mbənyu menchi nyánj.” ¹⁷ Ne təndu bābhinj Mandem be Eta mpok mánikməet ntá yi mmú átənj yəntiki mmu bekonjo menyinj ebhen yi ákə ketónj kərinámik, bónj ká kenókó ne yi ndú ekakáneko eyeka fá amik mbə mankə. ¹⁸ Bərinj be Yesu Kristo aku bhe aféré ndú bepə berinj ebhen básóre nyaka ntá bachimbi bheka. Abhiki ku bhe chí ne menyinj ebhen bəchənti nkáp. ¹⁹ Aku bhe chí ne manoj mi ne mó acha nkáp tontó. Yí achi mbə mónkwəmən ane abhiki kə nchənti ne yə kenəp mməet. ²⁰ Mandem ápére ghoko mmik, anənj ayap nyaka yi. Ke ndú manywəp ngwenti ane ke yi abhesi eti

eyeka. ²¹ Akα māmbōη neka ne Mandem mmu akα yi ápérēnsēm ndũ nepém ne akα yi ambónη beyǎ kenókó, bé neka eneka némbák chi ne Mandem ne bé māmbaka nti ne yi.

²² Néne, ené mānánη baféré bebú anti ndũ bākōηo tetep Mandem, bōη ká ekōη ené tetep ne bati. Kōη ka bati ne bati yeka ankem. ²³ Nepém nekō enen nebhi ki fu chi ntá bachi ne manō abheka bo bapem ayap áfēere fuet. Mandem asot chi Eyōη eyi ke āchye bhe nepém enen, ne ébhíki bhōη ngwenti mbōnyune néfũ ndũ Eyōη eyi ené échyè nepém, ne ébhíki bhōη ngwenti. ²⁴ Echi mbō enyũ Ekáti Mandem éghàti bhese be

“Nkwāηwan nkem achi mbō tákō, berí bhi menkem mbō bōchuchu abhen tákō. Tákō āwōsi, bōchuchu mánkuri,

²⁵ ke Eyōη Acha ebhíki bhōη ngwenti.”

Eyōη eyō chi Mbok Ndíndí ane bágháti nyaka bhe.

2

Mandem ayap be bé māmbák bōbhi

¹ Ndu Mandem achye nō bhe nepém enen nekō, feré ká barak abúabα ankem anti. Báké pere sēnsē, dǎ ká betábhá, dǎ ká mpabhamík, ne dǎ ká berem barak abúabα ēti bho ndu bechōηti manyén ayap. ² Bák ká mbō mǎnkō mmu áηwaka menyū ami mpoknkem. Bōη ká ekwak nebhi enen mbōη, nō chi, Eyōη Mandem. Yó ékū be māngo Mandem ápeme bhe. ³ Eri māmbōη ekwak enyu yō mbōnyune mānanη bāriηi néne ndũ nepém eneka enyũ berinti ebhen Acha Yesu Kristo átōη bhese.

⁴ Twó ye ka ntá Acha. Yí achi mbō ntay enen nechi nepém, enén bō mmik bábyaka be nepu yēnyīη, ke Mandem ayap nō nebhōη menwōp besí bhi. ⁵ Bē nkwo bāchi nepém. Bák ye ka mbō batay ane básōt bete eket ene Efónó Mandem ábhāk aré. Bāchi bo abhen yi ábhúré nyáná be māmbák nneréket ané bachiākap, ndu bechye mmuet eyeka nkem ntá yi enyu ené échyè Mandem manák ēti Yesu Kristo. ⁶ Echi mbō enyu básīηi amem Ekáti Mandem be,

“Ghó ká! Nchí bhūre ntay enen nékem eket fá amem etak Síon, chí ntay enen njábhé ne néri necha. Mmu ane ánókó yi, bápú kα yi ámbōη ntíánwōp wawak.”

⁷ Bē abhen mānókó yi, ntá yeka yi ari acha ke ntá bo abhen babhiki noko yi basiη be, “Nkúbhé ntay enen batēket bábyáká, nó ke néyíbhírí néróbhé ntay enen nékēm eket.” ⁸ Basiη nkwo amem ekáti be, “Ntay enén nékū chōη bo mántem ekak mánkwén, nkúbhé nó ke nechi setárébhé esen sékū bo mánkwen.” Bātēm ekak aré mbōnyune bápú bhūere Eyōη Mandem nkúbhé mbō enyu Mandem ati nyaka be émbák.

⁹ Ke mbák chi bhe, Mandem ayap bhe be māmbak nneréket ane bachiākap ntá Mfō ywese. Bāchi nyáná besí Mandem. Ayap be be māmbák bōbhi māngáti nókó bho betiki maknkay ebhi, yi mmu áféré bhe ndũ ejuri abhūere amem eremé bediéré. ¹⁰ Mpok yō, bābhíki rō ntínso Mandem nembak ne bhe ke néne, bārō ntínso Mandem nembak ne bhe.

Séchi Basem Mandem

¹¹ Abhén ekōη, bāchi mankō ne bāfūere fuet fá amik. Ndu echi nō, nnikmuet, feré ká amó ndũ barak abúabα ane mmuet eyeka ékū māηwaka bekα mbōnyune menyũ menyīη ebhō ménū ne befónó ebheka.

¹² Kém ká erítí ekakáneko yeka nenti bo abhen babhiki riηi Mandem be yē bārēm chi ebúabα ēti yeka, mānánη māngó berí ebhen bākū, mánychye kenókó ntá Mandem ndũ nywōp enen yi átwo betanη bo.

¹³ Éti Acha Yesu, septí ká mmuet ntá yēntiki mūnti yweka, ne yē chi mfō ngo mmu bo mankem bachi antene yi, ¹⁴ ne yē chi bōgōbbhanō abhen yi átō be mántémsí nókó bo abhen bākū bebéptí menyīη, mánkaka nōkō abhen bākū menyīη ebhen bechi chak. ¹⁵ Mandem áyāη be mānkú nókó menyīη ebhen bechi chak be manyu ánochók bechiηtī bho abhen babhiki riηi yēnyīη. ¹⁶ Bák ká mbō bo abhen bābhōηō ngānganη bebhak ndũ mmuet eyap. Ke báké rem be ēti bābhōη ngānganη, bākway bekα bebú. Bák ká mbō bō betok Mandem.

¹⁷ Chié nókó ka bo mankem kenókó.

Bōη ká ekōη ne bati bōnkwo, Bōη ká becháy Mandem,

chyé nókó ká mfə-ngo kenókó.

Nókó ká epin̄ Yesu Kristo

¹⁸ Bǝ betok, bǝn̄ ká neseptim̄æt besí bachi abheka ne kenókó kenkem. Bǝké bhak enyu eyǝ ndiere ne abhen berinti ne abhen bákem be sayri. Bák ká enyu yǝ yě chi ne abhen bǝchí beběbebe. ¹⁹ Mmu ane ákernti ndũ esǝn̄ari ene bǝchyè yi ndéndem ndu yi árin̄jí be Mandem achi ne yi, Mandem ǝbhǝn̄ mañák ne yi. ²⁰ Ke ntá mmu ane áká ebépti enyin̄, mbák mándén wǝ ǝnkernti, nsáy ane ǝbhǝn̄ ǝbhák be yi? Ke mbák ǝkũ enyin̄ ene echi chak ke ǝmbǝn̄ esǝn̄ari ne ǝnkernti ndũ esǝn̄ari yǝ, Mandem ǝbhǝn̄ mañák ne wǝ. ²¹ Chi ndu esǝn̄ari ne ekébhénti ke Mandem abhin̄i bhe mbǝ enyũ Yesu Kristo nkwo abhǝn̄ nyaka esǝn̄ari ǝti yeka, arǝ be erin̄ be mǝnkónǝ nókó bayat yi. ²² Abhíkí kũ nyaka yě bebú, ne yě mmu yi abhiki rwǝ. ²³ Mpok básǝkǝti yi, abhíkí keme yě nsǝk. Mpok yi ághǝ esǝn̄ari, abhíkí pa yě mmu. Arǝ barak ankem ntá Mandem mmu átǝn̄ manyé enyu ene echi chak. ²⁴ Yimbǝn̄ ǝpókó bebú ebhesē menkem am̄æt ndũ ekotákátí. Akũ nǝ be séndǝ bebú ebhesē sémbak chak. Bef̄æt ebhén báfyé yi am̄æt bebũ bhe. ²⁵ Bǝchí nyaka mbǝ bǝghón̄omén ané ánémé ebhi, ke néne bǝpetnsem ntá Mbabheri bǝghón̄omén, mmu achi Mbabheri bapém ayeka.

3

Enyu baghǝré ne manem bǝbhón̄ bebhak

¹ Bě baghǝré nkwo bǝbhǝn̄ beseptim̄æt ntá maném abheka. Mbák mǝnkũ nǝ, bǝkway bekũ maném abheka abhen bǝbhíkí noko Eyǝn̄ Mandem mánoko yě bǝbhíkí rem chí enyin̄ ntá yap. ² Bǝkway menoko mpok bǝghǝ kenókó ekem bǝchyè Mandem ne ndũ bǝchí chak besí bhi. ³ Beri ebheka beke fú chi ndũ mm̄æt besǝbheri ne bati bégǝhóko ne menyin̄í pú ne ndu befye berítí nden. ⁴ Mémbák chí berí epin̄ ebhen befú amem nti, ne bebhak kpák, ne neseptim̄æt mbǝnyune enyũ berí ebhǝ beru gu manyier, ne ebhǝ ke Mandem ákǝn̄ tontó. ⁵ Baghǝré abhen tesáy abhen bachi nyánǝ ne básíkí nti ne Mandem bǝghǝk nyaka maném abhap ne enyu eyǝ, báre fyé beri

am̄æt. ⁶ Sará abhǝn̄ nyaka enyu epin̄ eyǝ, ambin̄i nǝkǝ nném éywi Abraham be acha. Ne bǝchi bǝ Sará néne, mbák bǝkǝn̄ǝ erítí epin̄ eyi kebǝn̄ becháy.

⁷ Bě maném nkwo, mǝnkém nókó baghǝré bheka sayri, mǝnchye nǝkǝ bǝ kenókó mbǝ bo abhen bǝbhíkí bhǝn̄ betǝn̄ mbǝ bhe. Bě ne bhǝ bǝbhǝn̄ nepém enen Mandem achye ǝti berindu ebhi. Kũ nókó ká nǝ be yěnyin̄ eke chyet nenikim̄æt eneka.

Bo Mandem bǝbhǝn̄ esǝn̄ari yěndu bǝkũ chi berí

⁸ Ndũ ngwenti, bǝn̄ ká nkaysi amǝt, mǝmbǝn̄ nǝkǝ ntínso ne bati, mǝnkǝn̄ bati bǝnkwo, mǝmbǝn̄ berinti ne bati, ne mǝmbǝn̄ neseptim̄æt. ⁹ Yě mmu yweka áké keme bebú amfáy bebú. Mbák mu asǝk wǝ, ǝké sǝk yi. Ke nikm̄æt be Mandem ankũ yi berí. Mandem abhin̄í wǝ chi be ǝmbak nǝ bé yi anjet wǝ.

¹⁰ Echi mbǝ enyũ Ekátí Mandem érèm be, “Mmu ane áyǝn̄ bebǝn̄ erítí nepém, ne áyǝn̄ bebhak mañák, ǝnkém néri eni be áké rem ebépti enyin̄, be eyǝn̄ ebábũ éké fu yi anyu.

¹¹ Mmũ wu abhǝn̄ betiknsem ndũ bebú, ǝndóbhe kũ chi berí, ǝnú bebhak kpák ne bhǝ, andǝk ambi bekũ nǝ.

¹² Amík Mandem Acha áchí am̄æt bo abhen bachi chak,

ne yi ághǝk yěntiki nenikim̄æt enap, ke átiknsem ntá bo abhen bǝkũ bebú.”

¹³ Mbák báyǝn̄ tontó bekũ berí, agha ákway meni bhe? ¹⁴ Ne yě embak chí be bǝbhǝn̄ esǝn̄ari ǝti bǝchí chak, eyeka éri encha. Bǝke chay yě mmu, ne bati áké sǝn̄ari be amem. ¹⁵ Ke chye nǝkǝ ka Kristo kenókó mbǝ Acha amem bati yeka. Tě ká mpoknkem beghati yě agha ane ǝbhǝp bhe ntí ane bǝbháká nti ne Yesu. Kũ nókó ka nǝ ne erítí eyǝn̄nyu, ne kenókó. ¹⁶ Bwé ká bati yeka pépép, be mpok bo básǝkǝti bhe ǝti erítí ekakáneko eyeka mbǝ bakónǝ Kristo, ntíanwǝp ǝnkem bǝ. ¹⁷ Echí sayri beghǝ esǝn̄ari ǝti ǝkũ berí mbák nǝ ke Mandem áyǝn̄, echa bebǝn̄ esǝn̄ari ne ntí be ǝkũ bebépti menyin̄. ¹⁸ Kristo nkwo aghǝ nyaka esǝn̄ari, agú ǝti bebú bo mankem, ndǝn

amot ndak ámay. Anaŋa betik ebhə, yi mmu achi chak, ɛti bo abhen bapu chak, bé ánsot besə ntá Mandem. Báwáy yi, agú ndü nkɔmɔet, ke ndü Efónó, Mandem akɔ yi apɛnsem ndü nepém. ¹⁹ Ne Yesu arək ndü Efónó aghati Mbok Ndíndí ntá befónó bo abhen bábhúéré ndü etəkó bawú menon manyé ane ngwenti mmik. ²⁰ Nə chí, befónó bo abhen bábhíkí noko nyaka Mandem mpok Nóa. Mandem ǎndə nyaka ne ekébhénti be bó mángúpsí bati yap mpok Nóa ághòko áchwí. Bǎru bho bati anen abhen bachi amem áchwí ke bápém nyaka ndu áchwí ághòk amfányén. ²¹ Manyiebhé mə até ndü nejwiti enen nepème bhe echə. Nejwiti puyé chi enyiŋ ené éfère bo bakwap amɔet. Chi nku ane mmu ányù ne Mandem ne nti enen pépép. Nejwiti nepème mmu ɛti neperénsem enen Yesu Kristo áperénsem ndü nepém. ²² Mpok áperénsem ndü nepém, ákó amfay, achəkə ndu ebhe awónem Mandem. Aré, bəáŋgel, befónó, ne betanťi befónó, ne menyü betan menkem béchí antene yi.

4

Néne, bapém ayeka ángúpsi ándəp akə

¹ Tǎndu Kristo ábhónó ye esəŋəri fá amik, agú, bábhəŋ begwət mmɔet ne enyü nkaysi ane yi ábhónó nyaka mbənyune yé agha ane ábhónó esəŋəri mbə Kristo fá amik abhiki pere bhəŋ enyiŋ beku ne bebá. ² Eyo ekɔ be te ndiere newú, bǎké pere ŋwaka beku bepǔ menyin ebhen bə mmik bábhəŋ ekwak are. Bón ká ekwak chí békóno nkaysi Mandem. ³ Ndü mpok ane áfúéré ansem, bǎkə nyaka menyin ebhen bo abhen bápú bo Israel bákónó beku. Eyo ekway! Bǎchyè nyaka nepém eneka ndu bepǔ baraka epúsí, bábhəŋ beyǎ ekwak ndu bebépti menyin, bábhák manyü mmém, mǎnkonə nəkə bepǎ epusi ne bechemé manyü mmém, mǎnchye nəkə kenókó ntá bəmandem nsé, ene ebhé Mandem epu ka nə. ⁴ Bo abhen bábhíkí rinji Mandem bachi maknkay be néne, bǎpú pere chem mmɔet ne bhə ndü epǔ nepém enə. Ekɔ bə bǎrəm bebépti menyin ɛti yeka. ⁵ Ke mpok átwə ane bo bhə bátə besí Mandem ndü manyé be mándem enyu báká ndü nepém enap. Mandem até

bétan bo abhen bachi pé ne bawú. ⁶ ɛti yo ke bághəti nyaka Mbok Ndíndí yé chí ntá bawú bé yǎndu bágú mbə enyü yǎntiki mmu, mǎnkway bebhak nepém ndu efónó mbə Mandem.

Bepin abhen bakoŋo Yesu bábhónó bébhəŋ ne bati

⁷ Ngwenti menyin menkem achi kekɔt. Bǎké bhak ye taka taka ndü nkaysi yeka. Bák ká pé amem bati ayeka be mǎnkway menikmɔet. ⁸ Enyiŋ ene echa bechak menkem chi be mándək ambi bekəŋ bati ne bati ayeka ankem tǎndu ekəŋ ékúti beyǎ bebá. ⁹ Syeptí nókó ká bati bənkɔwə amem beket ebhəka kebhak be bákə nə mǎnywinti nəkə. ¹⁰ Mandem áchyè bhe akap menyu ne menyu. Yǎntiki mmu abhəŋ bekwak nti ne aywi akap mbə erítí nkəbetik Mandem. ¹¹ Yé agha ane ághəti bho Eyoŋ Mandem, abhəŋ beku nə mbə mmu ane árəm nkúbhé enyiŋ ené éfú ntá Mandem. Yé agha ane ákə betik Mandem, abhəŋ beku bhó chi ne betan ebhen Mandem áchyè yi. Ebhəŋ bebhak nə, be ndu yǎntiki enyiŋ, bo mǎnchye nókó Mandem kenókó ɛti Yesu Kristo. Mandem ke ábhónó kenókó kenkem ne betan menkem béchí ebhi ngwenti tí. Amen.

Mmü ane ábhəŋ esəŋəri ɛti yi akoŋo Yesu ábhəŋ áfək

¹² Abhen ekəŋ, bǎké bhak maknkay ndü berem besəŋəri ebhen bétwə ntá yeka. Bétwə chi memə be mbák bǎsiki nti ne Mandem tetep. Bǎké sot bhə mbə be menyin ebhen bo bábhíkí re ghə ke bǎfakari ne bhe. ¹³ Bón nókó ká chí maŋák tǎndu bábhəŋ esəŋəri mbə Kristo ndü bǎchéme mmɔet ne yi, bé be nkɔwə mǎnjwi ne maŋák mpok yi átwə ne keném eki. ¹⁴ ɛri ntá yeka echa mbák bə básəkəti bhe ɛti bǎchi bakoŋo Kristo mbənyune eyə étəŋ be Efónó betan menkem, nə chí Efónó Mandem, achi ne bhe. ¹⁵ Ke yé mmu yweka áké bhəŋ esəŋəri ɛti yi achi ngwayti bho, yé chí ɛti yi achi ngep, yé chí ɛti yi achi nkə bebépti menyin, ne éké bhak chí ɛti yi ákónó bechwe ndü baraka bo bachak. ¹⁶ Ke mbák mmu ábhəŋ esəŋəri ɛti yi achi mmu Kristo, ntíanwəp áké kem yi. Ankáká nókó kaka Mandem be yi aká nnyén be mmü Kristo. ¹⁷ Embák chí nó

mbonyune mpok manyé akway, ne ábho chi ndũ nnerékét Mandem. Ne mbák ámbó ne bhese, chəŋ émbak ná ne bo abhen bápú koŋo Mbok Ndíndí ane áfú ntá Mandem? ¹⁸ Ne Ekáti Mandem éřem be, “Mbák bo ábhen báchí chak bábhəŋ beyă esəŋəri ke mámpeme bhə, chəŋ émbak ná ne bo abhen bábhíkí riŋi Mandem, ne bákù bebé?” ¹⁹ Bo abhen bábhəŋ esəŋəri mbonyune enyu eyo ke nkaysi Mandem achi, bábhəŋ berəŋ ambi békə beri, mándə bapem ayap ntá Mandem mmu aghoko bhə. Yi apú rə bebħere bariep ami.

5

Bəbati bábhəŋ bekem bati bəŋkwə sayri

¹ Nchí ghati ye bəbati abhen bachi ndũ nkwo yweka menyin ebhen bə bábhəŋó békə. Me nkwo nchí mũnti mbə bhe. Ngə nyaka enyu Kristo ághə esəŋəri ne nchí ndũ mpáy bo abhen Mandem ákə chəŋ mǎngə keném Kristo mpok yi átwə. ² Babherí nókó ká bəŋkwə abhen Mandem afyé amó yeka mbə mmu ane ábhəbheri nkwo bǎghəŋəmén. Ká nókó ká mbə bo abhen bábhəŋó nti bekə enyin ene Mandem áyən mankə. Eké bhak chi mbə be mányiere bhe nyire. Kə nókó ká nə ne nti nenkem kefyé ngoŋo ndũ bebəŋ nsáy. ³ Bǎké bhak mbə bafə amfáy bo abhen báfyé amó yeka. Bák ká chí berítí berin ebhen bə bábhəŋó ménékə. ⁴ Ne mpok Mbabheri bǎghəŋəmén ane ngo abhesi, chəŋ anchye bhe akap ané arí achá, akap ane apu yibhiri enyu.

⁵ Bə besakábho ne bagħəsəŋ, bəŋ ká nesepťiməet ntá bə bati bheka. Bəŋ ká nesepťiməet ne bati. Nesepťiməet némbák ntá yeka mbə nkú ane mmu afyé aməet. Ekáti Mandem éřem be, “Mandem apú chyé mbi ntá mmu ane áyəŋməet, ke áťəŋ berindu ntá bo abhen básiptiməet amik.”

⁶ Sepťi ye ka mməet ntá Mandem mmu ábhəŋó betəŋ menkem bé mpok yi ankway, yí ankosi bhe. ⁷ Də ká besəŋəri ebheka menkem ntá yi. Yí ke áyini bhe. ⁸ Kém ká mməet. Bák ká pə. Satan mũmpap yweka ághap, amkpe nəkə mbə nkə, ndu áyən mmu ane yi akem anyie. ⁹ Bǎké chyé yi mbi. Tə ka kpirí ndũ neka eneka.

Bəriní be bati bəŋkwə mban nkem fá amik, bǎghə nkúbhé menyú besəŋəri ebhen bǎghə. ¹⁰ Mǎnán mǎngə esəŋəri, ne épú bhak chəŋ ndu erəri mpok, chəŋ mbəŋ Mandem mmu ábhəŋó berindu menkem ankə mǎnte sené, enyin kechep bhe, ambure bhe ndu nté ane mǎnán báchí nyaka are, anchye bhe betəŋ. Yi ke ábhini be be mǎmbəŋ ákərə ndũ keném eken kebhi bhəŋ ngwenti ndũ bǎchéme mməet ne Kristo. ¹¹ Betəŋ menkem chi ebhi mpoknkem. Amen.

Ngwenti bakak

¹² Sáilas akwak me besin ekáti ene. Nsət yí mbə nti manə ane məkway besikinti ne yi. Nti ane nsini bhe mómbini ekáti ene chi ndu béfyé bhe nti ne beghati bhe enyu Mandem áyət bho. Tə ká kpirí aré. ¹³ Eka bəŋkwə abhen bachi fá etək Bábilon, bátə be bakak. Mandem ayap bó nkwo mbə bhe. Məwa Mák nkwo áťə be bakak. ¹⁴ Kaká ká bati sayri ne ekəŋ ene Yesu.

Kpák ámbák ne be mankem abhen bǎchéme mməet ne Kristo.

Ἐκάτι Píta ene njwi bebay

¹ Με Σίμουν Píta, mübetok, ne münto Yesu Kristo ke nchí sijn ekáti ene. Nchí sijn ntá bo abhen mánoko Yesu Kristo mbə bhesε. Yi mmu achi Mandem ywεε ne Mpeμε ywεε ke akα besé mankem sébhəη neka ne yi. Yi achi chak ndü menyih yi ákα.

² Mandem ántəη be berindu andək nəkə chi ambi, anchye be kpák ane ájwi amem bati yeκα ndü bəriηi yi ne Acha ywεε Yesu Kristo.

Təη ká be Mandem ayap bhe

³ Yesu Kristo áchyé bhesε betan bekα séndiηi Mandem mmu ábhíηi bhesε be sémbəη keném ne yi, ne be sénkoηo epih eyi ené eri echa. Ndu sériηi yi, áchye bhesε yéntiki enyih ené échébhé bhesε. Ne áchye bhesε betan ebhi be sémbəη nepém nekə ne epih ené bo Mandem bábhəηjə bebəη. ⁴ Béfúét ndü keném eki ne erítí epih eyi, Mandem áchye bhesε menyih ebhen beri becha, ebhen yi afyé nyaka bariεp bechye bhesε. Akα nə be mámbúé bepó menyih ebhen bo máηwaka bekα fá amik, mándəbhe bhəη chi epih ene Mandem.

⁵ Ndu echi nə, nu ká mémáka epih ené eri echa ndü neka eneka ne Yesu, mánu nkwo beriηi menyih. ⁶ Ndu mémáka ndü nerihimenyih bəη ká nkwo nekeméməet. Ne mémáka ndü nekeméməet, tē ká kpirí. Ne mémáka ndü nete kpirí, bəη ká epih ené bo Mandem bábhəηjə bebəη. ⁷ Ne mémáka ndü epih ené échyè Mandem maηák, bəη ká ekəη ne bati mbə böneréket amət ne mánkəη bö mankem. ⁸ Mbák mándók ambi bekα menyih ebhen ndəη ne ndəη, nerihí ane bəriηi Acha ywεε Yesu Kristo apú bhak ndéndem, ke beri befú ndü yéntiki enyih ené bákə. ⁹ Ke yé agha ane menyih ebhen bepυ ndü nepém eni achí nnémámik. Mbák épú nó, apú ghə menyih ebhen bechi nekə nesie, ne ághókántik be Mandem asó bebú bhesε afere. ¹⁰ Böma, fyé yé ka betan ndu bekα

menyih ebhen bétəη be Mandem abhíηi bhe ne ayap bhe tetep mbənyune mbák bákə nə bápú kwen wáwák. ¹¹ Ne Mandem apú rə ménéne mbinywəp fúú, be mánchwe ndü kefə ekən Acha ne Mpeμε ywεε Yesu Kristo. Kefə ekə kebhi ki bhəη ngwenti.

Nti ane Píta asiηi ekáti ene

¹² Mbəη ye nkaysi betik bhe menyih ebhen menkem, mpoknkem, yəndu bəriηi bhə ne bəte kpirí ndü menyih tetep ebhen bátəηjə be. ¹³ Nkáysi be echi chak be ntík nókə bhe menyih ebhen ndu mbúét fá amik be báké bhəre kenó, ¹⁴ tēndu ndíηi mbə enyü Acha ywεε Yesu Kristo átəη me be manywəp aya fá amik ábhíki pere yá. ¹⁵ Ne mbəη beghə be mpok nnəη ndó mmik, mántik nókə menyih ebhen mpoknkem.

Enyu mmu ákwəy beriηi be menyih ebhen bechi tetep

¹⁶ Menyih ebhen séghəti nyaka bhe eti netwə Acha ywεε Yesu Kristo ne betan ebhi bépú bakay. Besé babhəη séghə kefə eki ne amik. ¹⁷ Mpok Mandem mmu achi Eta átəηjə keném eki ne betan ebhi, sebhak are ne Yesu. Séghók ndu Mandem mmu acha mankem árəm be, “Né chi Mówa. Nkəη yi tontó. Achyè me beyə kenókó.” ¹⁸ Besé babhəη séghók eyəη ené éfü amfay mbənyune séchi nyaka ne yi amfay njie Mandem.

¹⁹ Eti yə, sériηi mbəη néne echa enyu esí bé menyih ebhen baremé kepinti bárémé nyaka béchi tetep. Fíé yé ka ntí ndü beyəη ebhap, mbənyune béchi mbə erəηjə ene éghə amem ejuri. Dók ká ambi beghok beyəη ebhə kpatε mpok ane nywəp néyi. Ndü nywəp enə, nembe * enen beti néghə amem bati yeκα. ²⁰ Enyihí mbi ené bábhəηjə beriηi chi be, menyih ebhen baremé kepinti bareme nyaka, ebhen bechi amem Ekáti Mandem, yé mmu apú kway besət keboη eki ánéné bhə ntá bho, ²¹ mbənyune yé ndemekepinti amət abhi ki rem nyaka menyih ebhen befu ndu nkaysi nkwanwan. † Efəηjə Mandem ke áchwé nyaka bho anti, akα bó mándem menyih ebhen befu ntá Mandem.

* **1:19** Nembe enen beti chi Kristo. † **1:21** Mbək bo bákaysi be ené ebhəηjə bebhak chi bé “Menyih baremé kepinti bárémé bébhíki fu chi ndü nkaysi nkwanwan”.

2

Sət ka mpok ne batəjə nse

¹ Baremé kep̄inti nsé báchi nyaka nenti bō Mandem. Nkúbhé enyu yə ke echi echəj be batəjə nsé bábhəj bebhesi nenti eneka mántəj nəkə be baraká nsé ɛti Mandem ne bapu ené eyə étwə bhə chi ne ménémé. Bátəjə ne mánisi be bábhíkí r̄inj̄i etayap mmu ákú bhó áfére ndü kesem. Ne ndu bákù nə, ngwenti yap ábep̄ ancha. ² Chəj beyä bho mánkojə bep̄ barak epúsi yap ne eyə enkə bo bachak mándem bebépti menyij ɛti mbi ane tetep. ³ Ne chəj batəjə nse bhə mánsət beyəjə nse ndu berwə bhe be manyie menyij ebheka ne ngwáy yap. Mandem ánəj átəjə bə te mpok ane afæere ansem ne erəp chi be mámbəjə ntemsi yap.

⁴ Mandem abhíkí rə nyaka bə́ngel mándók ndéndem mpok bákú bebú, ke amese bhə amem nepi, ndü nebhet ane ágiri pyóó, afe bə aré ne ngem be mámbák are te mpok manyé ankway. ⁵ Abhíkí rə nkwo bo abhen bábhíkí bhəjə mpok ne yi, ndu mpok Nóa. Ató eghor̄i manyiep éwáy bəbhə mankem. Apeme chí ndiere Nóa mmu ághəti bho be mámbák chak besí Mandem. Ne apeme bo bachak bati tándramət. ⁶ Bə́r̄inj̄i nkwo be Mandem anəjə nyaka bo Sódóm ne Gomóra mpok yi átó ngo are. Asəjə bhə krokotok, be eyə émbák mbə erijə ntá bo abhen bábhíkí bhəjə mpok ne yi. ⁷ Mpok yə, apémé Lət mmu achí chak, yi mmu bep̄ barak epúsi ane bō bebú bhə bákù, áchye nyaka yi esəjəri anti. ⁸ Achəkə nyaka ne bebépti bəbhə, angə nəkə bebépti barak ane bə bákù yəntiki nywəp ne angók nəkə bep̄ menyij ebhen bə bə́rem. Bebepti menyij ebhə béchənti nyaka nti eni amem tontó mbənyune yimbəjə achi nyaka mmu chak. ⁹ Menyij ebhen bətəjə bhese be Mandem Acha ar̄inj̄i ndu áfere bo abhen bákù menyij mbə enyü bo Mandem bábhəjə bekə, ne ndu átəmsi bo abhen bápú chak, be ntemsi yap ambak ne bhə te ndü nywəp enen manyé. ¹⁰ Ar̄inj̄i nkwo bə́rəká ntianywəp ane mmuet eyap éjwaka

be mánkə ne bo abhen bábyak befəjə ebhen bébhəjə betəjə.

¹¹ Yə́ndu bə́ngel bacha bhə ndü betəjə bápú rem bebépti menyij. Bápú səkəti bhə ne bápú rem ebubə ɛti yap besí Eta Mandem. ¹² Ke batəjə nse bhə bə́rem menyij mbə enyü mmuet eyap étəjə, mbə nyábhi ené bábhe chi be mankem mangway. Bəbhəjə béway bhə mbə nyábhi. ¹³ Bəbhəjə béchye bhə esəjəri mbənyune bə bə́chye bo bachak esəjəri. Bo abhen báyan menyie nepém, Manák amap chi bekə nə yə chí ne ngósi chuúu. Bepij ebhap bətəwə ne ntíanwəp ntá yeka. Bə́chəkə ne bhe manyíe nenyíe ke bákù chi bebépti menyij ebhen béchye bə manák. ¹⁴ Ne bákù barak epusi ne amik, ne ekwak bekə bebú epu may bə anti. Bə́rwə bo abhen bábhíkí noko Yesu. Bati yap achi chí bati bō ngwáy. Ntəmsi Mandem anəjə achi ne bhə. ¹⁵ Bə́rə mbi ane achi chak, máném ebhi. Bákù chi mbə Balam, * Mmə Boas ákəjə nyaka bekə bebú be ámbəjə nsáy-nkáp, ¹⁶ ke báji yi ɛti bebú ebhi. Ekə mpəjə batu ane apu rem kep̄i arem kep̄i ntá yi ne eyəjə nkwañwan, akə yi andə ebhokori enyij ene yi ákú nyaka.

¹⁷ Batəjə nse bhó báchi chí babhok manyiep ane manyiep apú nyáy are. Bə́chí mbə nebhájə enen mbúep̄ apəkə ne manyiep kefú are ánkwen. Mandem aghókó ebhak ene égiri pyə abhəre ntá yap. ¹⁸ Bə́pənyu, mándeme nəkə menyij ebhen bechi chí echijti. Mánü nkwo berwə bo abhen báyan befap mmuet ne nkwo bho abhen bekwéné bechi ne bhə. Mánü ménəkəti bhə bé mánkə nókə bep̄ barak epusi ane mmuet eyap éjwaka be bə mánkə mbə enyü bó babhəjə bákù. ¹⁹ Bə́fyə bho bariep bekə mánkəysi be chəjə bó mámbəjə ngəngəjə bekojə netəjə enese, ené bó babhəjə bachi basémé bebú. Yə́ntiki enyij ené ebhəjə betəjə amfay mmu, mmu wu ábhák chí nsem ntá enyij eyə. ²⁰ Mbák bo mándinj̄i Yesu Kristo mmu achí Acha ne Mpepe ywese, ne mámbə menyij mmik ebhen bə́gwət bho gwət, ke mámpet mándə menyij ebhə mengwət bhə ne betəjə ndü nepém enap, nte ane bə bə́bhəkə aré ábep̄ ancha ane bó

* **2:15** Balam abhəjə nyaka beyä ekwak bebəjə akap ane mfə Bálak áyan bechye yi, kpát aka bekə bebú ntá bo Israel. Nəmba 11.22-24, 22.16.

bachí nyaka aré mpok bábhíkí re riñi Yesu Kristo. ²¹ Eri nyaka mbəñ be báké riñi enyü mmu abhak chak écha bə beríñi, ke mámpet mánjibhiri mməet, mándə bebhé Mandem áchyé, kepepe koño bhə. ²² Enyíñ ené éfakari ne menyü bo bhə étəñ be bakay ané árəm be, “Mmú ágwə enyíñ ampətnsem anyie yə”, ne be, “Báso akók ampətsnem anyóp mməet ndü batəp”, achi tetəp.

3

Enyíñ Píta arəme éti netwó Yesu

¹ Bəma, né chi ekáti ené ejwi bepay ndu bekáti ebhen nsíñi bhe. Ndu bə bepay menkem, nchí tik be menyíñ ebhen mánáñ bəriñi, ndu bekwak mambəñ nkaysi ane achi chak. ² Nsiñ bekwə mántik nəkwə menyíñ ebhen baremé kepinti Mandem bərəmé tətəp be bébhəñ befakari, ne be mántik nkəwə menyíñ ebhen Acha mmu achi Mpepe ywese afəere ntá bənto aghati bhe be mánkə nəkwə. ³ Enyíñi mbi ene bábhəñjə beríñi chi be mpok ane netwó Yesu Kristo árəbhé kekəwət, bə bətwə chəñ abhen báway bhe éti menyíñ ebhen mánókó, mánkə nəkwə chi bebépti menyíñ ebhen befú bə anti. ⁴ Chəñ mámbəbhe nəkwə bhe be, “Yí afyé nyaka bariəp be apətnsem, atwə ké? Tesáy bətayese bágú, menyíñ bébhəét chi enyumót mbə mpok ane Mandem ághókó mmik.” ⁵ Bəghəkəntik bé Mandem ághókó mfay tətəp chi ne eyəñnyu eyi, akə mmik afú ndü manyiəp amen achi nyaka mbənkem. Ne manyiəp ke yi ásré ághókó mmik. ⁶ Ne nkúbhé manyiəp ke Mandem áchəñti mmik. ⁷ Ne nkúbhé eyəñnyu ke Mandem abhəre mfay ne mmik ane echəñ menəñ ngó ansəñ mfay ne mmik, ke anaña bo abhen bapú mbə enyü bo Mandem bábhəñjə bébhak, ndü nywəp manyé.

⁸ Ke abhén ekəñ, bábhíkí bhəñ beghəkəntik enyíñ ené émət! Ne Eta Mandem, nywəp nemət nechi mbə nká mamié, ne nká mamié achi mbə nywəp nemət. ⁹ Mbək bho bákaysi be Mandem áchəñti mpok tontó ndu bébhəere bariəp ami. Apú chəñti mpok mbə enyu bó bákáysi. Akəp chí nti ne bhe, ndu apú yan be yě mmu angu anem. Ayəñ chi be yěntiki

mmu ántiknsem ndü bebá bhi. ¹⁰ Ke nywəp enen Yesu Acha apətnsem nətəwə chəñ mbə ngép. Mpok yə, chəñ nebu néngwat wóó ne eyəñ etəñatəñ, nénémsi. Yěntiki enyíñ ené echí amfay énsayri amem ngó, enemsi. Ne mmik ansəñ ne yěntiki enyíñ ene echí aré.

¹¹ Təndu menyíñ ebhen menkem bebhəñjə chəñ besayri, ménemsi enyu eyə, ébhíkí ri nə be yěntiki mmü ywəka ámbəéré nepém eni pépép, ambak mbə enyü mmu Mandem ábhəñjə bebhaka? ¹² Ne ndü mánəñ ne nebhakánti nywəp enen Mandem átwə, kə nókó ká yěntiki enyíñ be néntwó ayak. Ndü nywəp enə, ngó ásəñ mmik nkem, ne besəñjə ngó ménkə yěntiki enyíñ ene echí amfay ensayri. ¹³ Ke békoño bariəp Mandem, sənəñ mfay nkə ne mmik nkə. Yěntiki mmu ane ábhəkánti aré, ábhak chak besí Mandem.

¹⁴ Abhén ekəñ, təndu mánəñ ye be menyíñ ebhen memfakari, fyé ká betəñ ndu bekwə Mandem angə be bəchi pépép, kebəñjə bekwéné, ne be besí Mandem kpák achi ne bhe. ¹⁵ Ne sət ká ekébhənti Acha mbə mbi ané yi áchyé bho be mándó yi ámpémé bhə. Echí nkúbhé mbə enyü mómayese Pəl mmu sékəñ ásiñi nyaka nkəwə ntá yəka ne neriñindak enen Mandem achye yi. ¹⁶ Asíñ, andəme nəkwə amem bekáti bhi menkem éti menyíñ ebhen. Mbək menyíñ bechi amem bekáti ébhen yi asíñi ebhen bébəməet bejwimem. Ne bo abhen bábhíkí riñi menyíñ ebhə, ne bábhíkí te kpirí, báyibhiri menyíñ yi asíñi, mángati nəkwə bho chi menyíñ bechak ebhen bepú ndəñ amət ne menyíñ ébhen yi asíñi. Ndu bákə nə, bábhíñi chi ménémé aməet. ¹⁷ Abhen ekəñ, təndu bəriñi menyíñ ebhen ambi ambi, sət ka mpok bé bekwéné bo abhen bapú bhəere bebhé béké pəkó bhe mándəp chi bo abhen bábhíkí te kpirí. ¹⁸ Ke dók ká ambi bego ndü neriñi ane bəriñi Yesu Kristo mmu achi Acha ne Mpepe ywese, mándək ambi bəgo ndu bébhak enyuné berindu bhi bébhák ne bhe. Kenókó kémbak ne yi néne, ne mpoknkem.

Εκάτι Jñn ene mbi

Ntí ane Jñn ásiní ekáti ene

¹ Ekáti ene éřem ěti Eyoñ ene echi te mpok ane bábhíkíre ghoko mmik. Séghók ěti yi, séghó yi ne amík, séyíñi yi, ne sétok yi ne amó. Eyoñ áchye Nepém. ² Nepém abhési nyaka ne ségho yi, ne sérém ěti yi. Séghàti bhe ěti Nepém. Abhíkí bhəñ ngwenti ne achi nyaka ne Eta ke ábhesi ntá yesé. ³ Séghàti bho ěti mmũ ane séghó, ne séghók menyíñ ebhen yi átónó, bé be nkwo mámbəñ nechemémuet ne bhese. Ne, sayri sayri, nechemémuet enese eno nechi ne Eta ne Móywi Yesu Kristo. ⁴ Nchí siñ be menyíñ ebhen be manjáak amese anjwi pəot.

Mandem achi Bediere

⁵ Mbok ane Móywi áchye bhese be séngátí bhe achi be, “Mandem achi Bediere, ne ejuri epu ne yi wawak.” ⁶ Mbák sérém be sébhəñ nebharemuet ne Mandem, ke sénko noko amem ejuri, no sésè chi nsé, ne sepu kono tetep ane Mandem áká séríñí. ⁷ Ke mbák sékò ndũ bediéré mbə enyu yímbəñ áchí Bediere sébhəñ nechemémuet ne bati. Ne manon Móywi Yesu anso bhese amfere ndũ bebú menkem. ⁸ Mbák séndem be sepu bō bebú, nó sérwò chi mmuet ne tetep apú amem bati yese. ⁹ Mbák sénsu bebú bhese ntá Mandem, áfonori bhese, ne amfere besé bebú anti, anka sémbak pépép besí bhi. Yí apú nók bebhəre bariep ami, ne ndiere enyíñ ene echi chak ké yi ákà. ¹⁰ Mbák séndem be sébhíkíre ka bebú wáwák, nó sésòt Mandem mbə nsense, ne nó Eyoñ eyi épú amem bati yese.

2

Kristo até besí Eta ěti yese

¹ Bōbha, ntí ane mésíñ be menyíñ ebhen chi be ménkwák bhe báké ka bebú. Ke mbák mmu akə bebú, sébhəñ mmu amot ane até besí Etayese ěti yese ne añikmuet be yi amfonori bhese. Mmũ wu chi Yesu Kristo mmu achi chak besí Mandem. ² Yí ke

achí akap ané ápòkə bebú bhese. Ne ěti yi, Mandem áfonori bebú bhese, ne puyě ndiere bebú ebhese, ke bebú bo mankem.

³ Ne enyíñ ene ékà séndíñi be serop chi bo abhen báriñi Mandem chi nekə ane sékà menyíñ ebhen yi áyàn sénká. ⁴ Mmu ane árəm be, “Ndíñí Mandem” ke yi kebháka ka menyíñ ebhen Mandem áyàn bo manka achí nsense ne tetep apu ne yi. ⁵ Ke yě agha ane ábhəere Eyoñ Mandem, ekəñ Mandem ejwi yi anti pəot. Eyo ke ékà séndíñi be sebhare mmuet ne yí. ⁶ Mmu ane árəm bé abhat mmuet ne Mandem, abhəñ bebhəere nepém eni mbə enyũ Yesu ákà nyaka.

Ebhé esí ene echi ekə

⁷ Abhen ekəñ, ebhé ene mésíñ ntá yeka néne épú ebhé ekə. Chí nkúbhé ebhé ene báriñi te mpok ane bábhə bekonə Yesu. Ebhé éré chi enyíñ ene mánanə băghókó ne batú. ⁸ Yě no, nchí siñ be ěti ebhé ekə ene étəñ kponoron ndũ nepém Yesu ne ndũ nepém eneka, mbənyune ejuri éfəet, ne bediéré ebhen tetep ménánə béghò.

⁹ Mmũ ane árəm be, “Nchí kə amem bediéré” ke ampap noko ntí manó, abhəet amem ejuri. ¹⁰ Mmũ ane ákəñ bati, ákə amem bediéré. Ne yěnyíñ épú bhak ndũ nepém eni ene ékway bekə yi ankwen ndũ bebú. ¹¹ Ke mmũ ane ápábhé mómayi, achí amem ejuri ne ákə amem ejuri, keríñi ebhak ené yi árəñ mbənyune ejuri ene yi achi amem éká yi achi mbə nnémámík

Ebhíkí ri menyie ekəñ ne mmik

¹² Bōbha, nchí siñ ntá yeka mbənyune Mandem afónórí bebú ebhəka ěti Yesu Kristo. ¹³ Botá, nchí siñ ntá yeka mbənyune báriñi yi Mmu ánánə achi nyaka te mpok bábhíkíre ghoko mmik. Besak, nchí siñ ntá yeka mbənyune mánu ne mbámə, kpate básot awónem. ¹⁴ Bōbha, nchí siñ ntá yeka mbənyune bárəp chi bo abhen báriñi Eta. Botá, nchí siñ ntá yeka mbənyune báriñi mmu ane ánánə achi nyaka te mpok mmik ábhíkíre bho. Besak, nchí siñ ntá yeka mbənyune bábhəñ betəñ ne Eyoñ Mandem echi amem bati ayeka, ne máná ne mbámə básot awónem

¹⁵ Báké nyie ekəñ ne mmik, ne yě chí menyíñi mmik. Ekəñ Eta epu amem ntí

mmu ane ányie ekəŋ ne mmik. ¹⁶ Menyij ebhen bo báfyè ngoŋo aré ndü béchyè bhə maŋák, ne menyij ebhen amík ayese ákwèn are enkə sémbóŋ ekwak bebhəŋ bhə, ne beyä menyij ebhen békà bo abhen bábhóŋó bhə báyoŋmæet, bó menkem béfù chi ndü mmik bebá-ne. Bépu fu ná Eta. ¹⁷ Ne mmiki ne áfuère fuet ne menyij ebhi ebhen bo máŋwaka bebhəŋ. Ke mmu ane ákə menyij ebhen Mandem áyàŋ bo mánkə, ábhak nepém mpoknkem.

Mümpap Kristo

¹⁸ Bəbha, mmik arəp chi kekwoŋ memay. Báké ghəkəntik be séghati nyaka bhe be mümpap Kristo átwə. Yé chí néne, beyä bömpap abhen Kristo mánanə bátwə. Eyə ékə beŋe sérinjí be mpok ane mmik ámay achi kekwoŋ. ¹⁹ Bömpap bhə báfù chi ndü nkwo ywese. Ke bápú nyaka mbəŋ böbhesə. Mbə báci bənkwo ywese tetep, mbə bərəp ne bhesə. Ke bərə bhesə be émbák kponoroŋ be bápú ne bhesə. ²⁰ Ke mbák chi bhe, bápú enyu eyə, mbənyune Mmü ane achi Nyáná * anéné bhe amík, ne be mankem bəriŋi tetep Mandem. ²¹ Mpú siŋ be be bəbhíkí riŋi tetep. Nchí siŋ be chi ndü bəriŋi tetep ne bəriŋi be baraká nsé apu fu ndü tetep Mandem. ²² Sayri sayri, nsense chi agha? Chi mmu ane abhíkí ka be Yesu chi Mpeme ane Mandem afyé nyaka bariəp be áto. Enyü mmu wu ke achi mümpap Kristo. Abhíkí noko Eta ne Mmə. ²³ Mmü ane ábhíkí ka be Mmə achi Mpeme ane Mandem áto apú kway bebhak mmu Eta. Ke mmü ane árəm kponoroŋ be Yesu achi Mmə Eta, abhəŋ nebharémæet ne Eta. ²⁴ Də ká menyij ebhen bəghókó te nebħənet mémbak aməm bati yeka. Mbák mándó menyij ebhen bəghókó te nebħənet mémbak aməm bati ayeka, bápú rə bebhak ndü nebharémæet ne Mmə ne Eta. ²⁵ Ne enyij ené Kristo yimbəŋ afyé bariəp bechye bhesə chi nepém enen nebħíkí bhəŋ ngwentí?

²⁶ Nsiŋ be menyij ebhen be ménkə mándiŋi böbhə nə báyoŋ berwə bhe. ²⁷ Ke Kristo achyé bhe Éfónó Bedyere Mmu achi ne bhe. Bəbhíkí chep ye mmu ane ákway betəŋ bhe menyij ebhen bechi tetep.

Éfónó Bedyere átoŋ bhe menyij menkem ne yəntiki enyij ene yi átoŋ bhe echi tetep. Nsé apu are. Nchí ghati ye bhe be, nkúbhé mbə enyü Éfónó Bedyere átoŋ bhe, báké rə bebhak ndü nebharémæet ne Mmə.

²⁸ Bəbha, báké rə bebhak ndü nebharémæet ne Mmə, be mpok ane yi ápətnsem fá amík, mámbóŋ maŋák beghə yi, kebəŋ becháy ne ntíanwəp besí bhi mpok yi átwə. ²⁹ Bəriŋi be yi achi chak besí Mandem. Bəbhəŋ ye bəriŋi be yəntiki mmu ane ákə menyij ebhen bechi chak besí Mandem achi mmó Mandem.

3

Enij ene bö Mandem echi kekuri ne ene bö Satan

¹ Ghó ká ndu Etayese are kəŋ bhesə. Akəŋ bhesé tontó kpát ábhinjí bhesə be böbhi, ne sechi böbhi tetep. Ntí ane bö mmik bəbhíkí riŋi be sechi bö Mandem chi be bəbhíkí riŋi Mandem. ² Abhen ekəŋ, séchí bö Mandem néne, yé nə, bəbhíkíre təŋ beŋe enyu sébhək mburé mpok Kristo ápətnsem. Enyij ene sérinjí chi be mpok yi ábhəsi chəŋ sémbak mbə yi mbənyune séghə enyu yi achi. ³ Ne yé agha ane ábhákánti be chəŋ émfakari enyu eyə, ábhəre nti eni pépəp mbə Kristo.

⁴ Yəntiki mmu ane ákə bebá, chi mmu ane apú bhæere bebhé Mandem, ne békə bebá chí bekwen bebhæere bebhé Mandem. ⁵ Bəriŋi be Yesu atwə nyaka fá amík chí beferə beŋe ndü nepémé bebá, ne bebá bəpú ne yí. ⁶ Yé mmu ane ábhat mmæet ne Kristo ke andək ambi bekə bebá apú. Mmu ane ábhæet bekə bebá átoŋ be yi abhíkí re ghə Yesu ne abhíkí riŋi yi wáwák.

⁷ Bəbha, báké rə yé mmu ándwó bhe. Mmu ane ákə menyij ebhen bechi chak achi chak mbə Yesu. ⁸ Mmu ane árəŋ ambi bekə bebá, chi mmu Satan, mbənyune Satan abho bekə bebá te ndü nebħənet. Ntí ane Mmə Mandem átwó fá amík chi bechəŋti betik Satan.

⁹ Mmü ane árəbhé chi mmó Mandem, apú pəre kə bebá mbənyune nepém Mandem nechi ne yi. Ne apú kwáy berəŋ ambi bekə bebá mbənyune Mandem ákə yi abhəŋ nebħə nekə. ¹⁰ Ghó enyij ene ékə séndiŋi bo abhen bachi bö Mandem ne abhen bachi

* 2:20 Anə achi Nyáná: Kristo.

bõ Satan nã. Yẽ agha ane ápú kã menyinj ebhen bechi chak besí Mandem apú mmó Mandem. Echi enyumót ne mmũ ane abhiki kã nti.

Bo Mandem babhãj bekãj bati

¹¹ Enyinj ene bãghókó te nebhõnet chi be sébhãj bekãj bati. ¹² Séké bhak mbã Ken mmu achi nyaka mmõ Satan, mbámbã, ékã awáy mómayi Abel. Awáy manã ndaká yí? Awáy manã mbõnyune menyinj ebhen yi akã bebep nyaka, ke ebhen manã bebhak chak besí Mandem. ¹³ Bõma, éké bhak ye enyinjí maknkay ntá yeka mbák bõ mmik bápãp bhe. ¹⁴ Sérinjí be séfú ndũ newú séchwe ndũ nepém mbõnyune sékãj bati bõnkwo. Mmũ ane ábhiki kãj nti mũnkwo abhãét ndũ newú. ¹⁵ Yẽntiki mmu ane ápãp nti achí ngwayti bho. Ne bãrinjí be nepém enen nebhiki bhãj ngwentí nepú bhak ne ngwayti bho. ¹⁶ Enyinj ene ékã séndinjí enyinj ene bábhinjí be ekãj chi nechye ane Yesu áchyé nepém eni ãti yese. Ne bese nkwo sébhãj beka, yẽ chi newú, ãti bati. ¹⁷ Mbák mmu abhãj menyinjí mmik ke aghó nókó mómayi angwót nti ne yi, ná ekãj Mandem ebhak yi anti? ¹⁸ Bõbha, séndã berem chi ne eyãjõnyu be sékãj bati. Séntõj tetep be sékãj bati ndũ menyinj ebhen sékã.

Ekãj ene sébhõjõ ne bati efyẽ bhese nti besí Mandem

¹⁹ Ekãj ene sébhõjõ ne bati ke ékwãk bhese babhãj séndinjí be séchi bõ Mandem mmu achi tetep. Eyã efyẽ bese nti ndũ mpok ane sénikmãet ntá Mandem, ²⁰ Yẽ chí mpok ane bati yese átãj bhese be séchí bõ bebã, sépú bhãj becháy besí Mandem mbõnyune nkaysi Mandem achá ane achi amem bati yese ne yimbãj arinjí yẽntiki enyinj. ²¹ Abhen ekãj, mbák bati yese ápú ji bhese sépu bhãj becháy besí Mandem mpok sénikmãet. ²² Ne áchyé bhese yẽntiki enyinj ene sénikmãet be yi anchye bhese mbõnyune sébhãre bebhé bhi ne sékã menyinj ebhen béchyé yi manák. ²³ Ne ebhé eyi chi be sénókó Yesu Kristo mmu achi Mõywi ne be sénkãj bati nkúbhé mbõnyũ yi aghati bhese be senkã. ²⁴ Bõ mankem abhen bábhãre bebhé Mandem chí bõ abhén bábhõjõ nebharémãet ne yi, yí abhõj nebharémãet ne bhã. Ne enyinj ene

ãtõj bhese be Mandem achi ne bhese chí Efõjõ yi mmu yi achye bhese.

4

Enyũ enyinj ene éfũ ntá Efõjõ Mandem

¹ Abhen ekãj, bãké noko yẽntiki Efõjõ, ke bãbhãj bechak ene echi ansem enyinj ene mmu árẽm ndu beghã mbák chí Efõjõ Mandem mbõnyune, baremé kepĩnti nsé báya fá amik. ² Enyinj ene ékã mãndinjí mbák Efõjõ Mandem achi ne mmu chí be yẽ agha ane árẽm kponõronj be Yesu Kristo asãt nyaka mmãet nkwanjwanj atwó fá amik, Efõjõ Mandem achi ne yi. ³ Ne yẽntiki mmu ane ápú rem kpõjõrõj be Yesu atwã nyaka fá amik mbã nkwanjwanj, efõjõ ene ébhak ne yi epu fu ntá Mandem. Enyu mmu wu ábhãj chí efõjõ mũmpãp Kristo ane bãghõk nyaka be átwã fá amik, ne anãj achi fá amik néne.

⁴ Ke bõbha, bãchí bo Mandem, ne mãnanj mãnu ne baremé kepĩnti nsé bãsãt awõnem, mbõnyune mmũ ane achi ne bhe atãj achá ane achi fá amik. ⁵ Baremé kepĩnti nsé chí bõ mmik ane. ãti yã kẽ bõ bátõj menyinj ebhen bechi chí nkaysi bõ mmik ne bõ mmik bãghõk bhã. ⁶ Ké séchí bo Mandem ne yẽntiki mmu ane arinjí Mandem ághõk enyinj ene sétõj. Mmu ane apu mmũ Mandem apú ghok bhese. Enyu eyã ke sérinjí mbák Efõjõ Mandem mmu ákã bo mãndinjí tetep ane Mandem ke achi ne mmu, ne mbák efõjõ ene érwã bho ke echi ne mmu.

Mandem akãj bese, ne sébhãj bekãj bati

⁷ Abhen ekãj, séndók ambí bekãj bati mbõnyune ekãj éfũ chí ntá Mandem. Ne mmu ane akãj bo achí mmó Mandem ne arinjí Mandem. ⁸ Mmu ane abhiki kãj bo, abhíkí rinj Mandem mbõnyune Mandem chí Mmũ ekãj. ⁹ Mandem atõj ekãj ene yi ábhõjõ ne bhese ndũ átõ Njãja Mõywi fá amik be sémfãét ntá yi sémbõj nepém. ¹⁰ Séngó ekãj ene mbõjõ ndu échí. Puyẽ be sekãj Mandem, ke chí bé Mandem akãj bhese kpát atõ Mõywi mbã akap ane ápókó bebã bhese, be yi amfonõri bhese. ¹¹ Abhen ekãj, tẽndu Mandem akãj bhese tontó enyu ene, sébhãj bekãj bati nkwo. ¹² Yẽ mmu abhíkí re ghã Mandem ne amik. Ke mbák

sénkəŋ bati, Mandem äbhak ne bhese ne ekəŋ eyi enjwi bhese anti pəot.

¹³ Ne enyij ene ékà séndinjí be séchi ne Mandem mpoknkem ne be yí achi ne bhese mpoknkem chí Efónó yi ene yi achye bhese. ¹⁴ Séghǎ ne amík, ne sérəm be Eta ato Móywi Yesu fá amík mbə Mpeme yěntiki mmu. ¹⁵ Yě agha ane árəm kponorəŋ be Yesu chi Mmə Mandem, Mandem äbhəŋ nebharemmet ne yi, ne yí äbhəŋ nebharemmet ne Mandem. ¹⁶ Besé babhəŋ sérinjí ye ne sénókó be Mandem akəŋ bhese tontó.

Mandem chi Mmü ekəŋ, ne mmu ane ákəŋ bati äbhəŋ nebharemmet ne Mandem ne Mandem äbhatmmet ne yí. ¹⁷ Enyu ené sékway berinjí be ekəŋ Mandem ejwi bese anti pəot chí be nywəp Mandem átəŋ bo sepú bhəŋ becháy, mbənyune séchí mbə Móywi ndü nepém enesé fá amík. ¹⁸ Becháy bépú ndü ekəŋ. Ekəŋ ene éjwí pəot éfère mmu becháy anti. Mmu ane becháy bechi yi anti ácháy chí ntəmsi. Ne mmu ane äbhəŋó becháy chí ane ekəŋ Mandem ebhíkí jwi yi anti pəot. ¹⁹ Sebəŋ ekəŋ amem bati mbənyune Mandem ayambi akəŋ bese. ²⁰ Mbák mmu árəm be akəŋ Mandem ke ampap nti nkwa, nə mmü wu achi nsense, mbənyune mbák mmu abhiki kəŋ nti nkwa ane yi ághə, ná yi ákway bekaŋ Mandem mmu yi apu ghə ne amík? ²¹ Ne ebhé ene Mandem achye bhese echi be mmu ane akəŋə Mandem abhəŋ bekəŋ nti nkwa nkwa.

5

Mmu ane anoko be Yesu chi Kristo achi mmó Mandem

¹ Yěntiki mmu ane ánókó be Yesu chi Mpeme Mandem afyé nyaka bariəp be ätə achi mmó Mandem. Ne yěntiki mmu ane ákəŋ chí ákəŋ móywi nkwa. ² Sérinjí be sekəŋ bǎ Mandem tetep mbák sékəŋ Mandem ne mbák sébhəère bebhé bhi. ³ Bekəŋ Mandem chí bebhəere bebhé bhi. Ne bebhəere bebhé bhi puyé etantí enyij, ⁴ mbənyune yěntiki mmu ane Mandem áchyé nepém nekə äñü ne mmik ansəre nəkə chí awónem. Ne enyij ene éká sənü sənəot awónem chí ndu sébhəŋ nekə be Yesu achi Kristo. ⁵ Agha átəŋ ancha

mmik? Chi ndiere mmu ane ánókó be Yesu chí Mmə Mandem.

Mbəŋ Mandem achi ntisie ntá Yesu Kristo

⁶ Né chi Mpeme Mandem afyé nyaka bariəp be ätə. Atwó fá amík, bájwiti yi ne manyiep. Etaré nókó manəŋ mi arək amík. Ne Efónó Bedyere achi ntisie be Yesu Kristo árəm chí tetep. ⁷ Ene étəŋ bé batisié abhen bārəm bé Yesu chí Kristo báchí bárát. ⁸ Batisyə bhə bati árát chí Efónó Bedyere ne manyiep, ne manəŋ, ne bārəm chí enyij émət. ⁹ Mbák bakwəŋwəŋ bārəm menyij ebhen bó bárinjí sənoko bhə. Sébhəŋ yé menoko enyij ene Mandem árəm éti Móywi écha ene nkwa árəm mbənyune yi achi Mandem. Ne Mandem até ntisie éti Móywi. ¹⁰ Echí ye be yě agha ane anoko Mmə Mandem, ärijí amem nti eni be enyij ene Mandem areme éti Móywi echí tetep. Bǎ abhen bábhíkí noko bārəm be Mandem äsə chí nsé mbənyune bó bábhíkí noko enyij ene yi árəm éti Móywi. ¹¹ Ne enyij ene Mandem árəm éti Móywi chí be yí áchyé bhese nepém enen nebhiki bhəŋ ngwenti ne nepém enə néfù chí ntá Móywi. ¹² Echí ye be yě agha ane äbháre mmem ne Mmə Mandem, äbhəŋ nepém enen nebhiki bhəŋ ngwenti. Ne mmu ane abhiki bhat mmem ne Mmə Mandem abhiki bhəŋ nepém enə.

Beyəŋó ngwenti

¹³ Nsij menyij ebhen ntá yeka bo mánókó Mmə Mandem ndu beka mándinjí be mánaŋ bábhəŋ nepém enen nebhiki bhəŋ ngwenti. ¹⁴ Ne mpok sənikmmet sepú makati mbənyune sérinjí be yěntiki mpok ane sənikmmet éti enyij, áchyé bhese yə mbák enyij ene séyən ékə ndəŋ amət ne nkaysi yi. ¹⁵ Ne mbák serinjí be sənikmmet yi ángók bhese, sébhəŋ ye bérinjí be yi anəŋ áchyé bhese yěntiki enyij ene sənikmmet be yi anchye bhese.

¹⁶ Mbák mmu yweka ángə nti mmü Mandem ndü ákə bebə ebhen bepu twə ne newú, ánikmmet ntá Mandem ne chəŋ Mandem anchye mmü wu nepém. Bebə bechi ebhen bətwə ne newú, ke mbíkí rem be mmu ánikmmet éti mmu ane áká enyü bebə ebhə. ¹⁷ Bekwéné menkem chí bebə. Ke bebə bechi ebhen bepu twə ne newú.

¹⁸ Sérĩñĩ be mmu ane Mandem áchyé yi nepém nekó apú pere kəŋ beka bebá mbənyune Mmó Mandem achi ne yi ne ákəm yi enyu ene Satan apu kway beka yi yěnyĩŋ. ¹⁹ Sérĩñĩ be sechi bǒ Mandem ke bǒ mmik mankem báchí amó mbámbe. ²⁰ Sérĩñĩ bé Mmó Mandem atwó anéné bati ayese amem be séndĩñĩ Mandem mmu achi tetep. Néne, sebhare mmuet ne Mandem mbó enyũ sébháré mmuet ne Móywi Yesu Kristo. Yí aywĩntí kě áchí Mandem tetep ne yí kě áchyè nepém enen nebhiki bhəŋ ngwenti. ²¹ Bǒbha, bǎké bhəŋ yěnyĩŋ beka ne bə mandem nsé.

Εκάτι Jñn ene ejwi bebay

Jñn átò bakak ntá bo abhen yi ásiní ekáti ene

¹ Με Jñn münti bakoño Yesu amət kě nchí siñ ekáti ene. Nchí siñ ntá ye, wə máyese ane Mandem áyábhé ne ntá bǎbhe. Nkəñ be tetep, ne puyě chi me awánti kě nkón bhe. Yěntiki mmu ácháak ane áriñi tetep Mandem akəñ be. ² Nkəñ be mbənyune besé séríñi tetep ane ábhák amem bati ayese ne abhak ne bese te ndü neñokómik enen nétwò. ³ Mandem Eta ne Yesu Kristo mántón besé berĩndu, mángó bhesé ntínso, ne mánychye bhesé kpák ndu sékòño tetep Mandem ne ndü sébhəñ ekəñ ne bati.

Sénkóñ tetep sénkəñ bati

⁴ Mbǎñ nyaka beyǎ mañák ndu betemeri mbək bǎbhe ne beghə be bó bákòño tetep Mandem nkúbhé mbə enyü Mandem Eta ághátí bese sénká. ⁵ Máyese, nchí níkməet be sénkəñ bati. Ene épú ebhé ekə. Méchyè wə chi nkúbhé ebhé ene séríñi te mpok sebho bekoño Yesu. ⁶ Ne ekəñ ené tetep chi beka enyñ ene Mandem ághátí bhesé senkə. Ebhé Mandem érəm be sénkəñ bati nkúbhé mbə enyü bǎghókó te nebhənet. ⁷ Nchí rem nə mbənyune bǎ abhen bárwò bati bachi yěntiki ebhak. Bábhíki ka be Yesu Kristo atwə nyaka fá amik mbə nkwañwan. Enyü mmü wu achi mmu amət ndü mpáy bho abhen bárwò bho, ne achí mümpap Kristo. ⁸ Sət yeka mpok bé bǎké kə betik ndéndem, kebħəñ nsáy ndü betik ebħə. Sət ká mpok enyu ene bǎbhəñ nsáy yeka nkem.

⁹ Diñi ká be yě agha ane ápú pere koño menyñ ebhen Kristo átónó, ke ámaka nkaysi achák aré, apú bhat mməet ne Mandem. Ke mmu ane árəñ ambi bekoño menyñ ebhen Kristo átónó, Eta ábhák ne yi, Móywi nkwa ábhak ne yi. ¹⁰ Etəñ ye be mbák mmu átwǎ ntá yeka ane átəñ menyñ ebhen bepu ndón amət ne ebhen Kristo átónó, yě mmu ywəka áké syepti mmü wu amem eket eyi. Yě chí bekaka yi bǎké kaka. ¹¹ Nchí rem

nə mbənyune yěntiki mmu ane ákaka enyü mmü wu áchəm mməet ne yi ndü bebú ebhi.

Beyəñó ngwenti

¹² Mbǎñ beyǎ menyñ bechak beghati bhe, ke mbíki yan befyə bhə menkem amem ekáti ene. Mbǎñ nkaysi bétwə beghə bhe be séndem kepí besí ne besí, bé mañák amese anjwi pəət.

¹³ Bə mómayeka ane ngərə ane Mandem áyábhé bátò bhe bakak nkwa.

Εκάτι Jñn ene ejwi berat

Jñn átò bakak ntá mmu ane yi ásínjì ekáti ene

¹ Με Jñn münti bakoño Yesu ke nchí síη ekáti ene. Gáyos, nchí síη ntá ye, wə mmu nkóño tetep.

² Ane ekəη, nchí níkmæet be óké me, ne be yěntiki enyíη embak sayri ne wə nkúbhé mbə enyũ nepém ene mbə mmu Mandem nechi sayri. ³ Mbəη beyă mañák mpok ngókó enyíη ene mbək bəmayese ndũ nnyén Yesu bátwó fá baghati beσε. Bághátí bhese be wə əchí mmũ tetep ndũ mbi Mandem nkúbhé mbə enyu, sayri sayri, ókónó tetep.

⁴ Yi ékwáy bechye me mañák éncha beghok be bəbha bákəño tetep Mandem?

Eri bekwak bo abhen bátəη Eyəη Mandem

⁵ Ane ekəη, ókə betik Mandem erírí ndũ ókəm bənkwə erírí, sayri sayri, abhen bachi mankə. ⁶ Bághátí Nkwə Kristo abhen fá ěti ekəη eye ne berítí menyíη ebhen óká ntá yap. Mpok ane bə bərə̀ berəη ambi, chye bhə nekwaκ enen nékwáy ndũ betik Mandem ebhen bo bákə. ⁷ Bákə chi beka betik Kristo. ěti yə bápú sət yě nekwaκ ntá bo abhen bábhíkí riñi Mandem. ⁸ Besé babhəη sébhəη ye bechye menyũ bo bhə nekwaκ be sémbák bati bakə betik ne bhə ndu beghati bhə tetep Mandem.

Diyotrífis ne Demétriyəs

⁹ Nsín barəη ekáti ntá nkwə Kristo abhen awu, ke Diyotrífis mmu ákəη bebhak münti, abhíkí fyé ntí ndũ enyíη ene mérəm.

¹⁰ Mpok ntwó awu chəη mbəre ndak ane ne enyũ yi áchəηti nnyén ena besí bənkwə. ěbhíkí émay nə. Yímbəη apú ka besyepti batí bənkwə ne ákəη te bo abhen báyaη beka nə, ne abók bhə be mándə Nkwə Kristo.

¹¹ Ane ekəη, óké ηəkə ebéptí epíη. Nəkó chí enyíη ene erí. Mmũ ane ákə beri chi mmu Mandem, ke mmu ane ákə bebú ábhíkire ghə Mandem. ¹² Yěntiki mmu ndũ eká Mandem ärəm erírí ěti Demétriyəs. Yě chí

nepém eni nétəη be akəη tetep Mandem ne achi erítí mmu. Bəriñi be enyíη ene mérəm echi tetep.

Beyəηó ngwenti

¹³ Mbəη beyă menyíη béghátí bhe, ke mbíkí yaη besíη bə menkem amem ekáti ene. ¹⁴ Nnókó be nchí twə chəη beghə bhe mandú mpok. Mpok yə, chəη séndem kepí besí ne besí.

¹⁵ Kpák Mandem ámbak ne bhe. Maməre bhe mankem ndũ nkwə Mandem abhen fá bátə wə bakak. Kaká yěntiki mməere wa ane achi ndũ nkwə Mandem abhen awu.

Εκάτι Jud

¹ Με Jud κε nchí siη εκάτι ene. Nchí mübetok Yesu Kristo ne nchí manə Jems.

Nchí siη ntá yeka bo abhen Mandem mmu achi Etayese abhíñí. Yí akəη be ne áká be Yesu ámbák Mbabheri yweka. ² Mandem ángó bhe ntínso, ánychε bhe kpák ne ekəη eyi tontó tontó.

Batəηó nse

³ Abhen ekəη, ndu nchí yán tontó besíη be έti nepepe ane Mandem ápémé bhese mankem, ngó be mbəη besíη ngáti bhe be mánkém tetep ane Mbok Ndíndí be ambak mbə enyü báchyé yə ntá bo Mandem ndəη amət ndak ámay. ⁴ Nchí rem nə mbənyune mbək bo abhen bábhíkí riηi Mandem mánónε bachwe ndü nkwo yeka. Bə mánü beyibhiri Eyəη Mandem έti beríndu ebhi ne bhese. Bákü nə ndu bárəm be Mandem áchyé bhese ngəngəη be senchwe ndü barak epúsí. Bábyák Yesu Kristo ene yi ke achi Eta ntá yese ne yi aywínti ke ábhónó bhese. Mənaη basíη nyaka tentep be chəη Mandem antemsi menyü böbhə.

⁵ Yəndu báká bəriηi menyíη ebhen menkem ndəη amət, nchí yán betik be be Eta Mandem aféré nyaka bo Israel ámó bo Ijip ke bágháká nókó ambi, anaηa abhen babhiki noko. ⁶ Báké ghəkəntik be bəángel abhen babhiki ka bebhak ndü bechəkə ebhen Mandem afyé bhə, asət nyaka bhə abhúré amem nepi enen négiri pyəə ne ngem bekak, ne enyu eyə ke bábhak mpoknkem. Aré, mánəη te nywəp negho enen Mandem átəη bho. ⁷ Báké ghəkəntik nkwo etək Sódóm ne ene Gomóra ne betək béchák ebhen békókósi nyaka ne bhə. Bo betək ebhə báchyé nyaka mməet ndü barak epúsí ne bepó baraká kebhubé áchák ane bakwəηwəη babhiki bhəη beka. Bó nkwo bachi ndü esəηəri amem ngó ane apu neme, ne eyə chí eriη ntá bo abhen bábhíkí noko Mandem. ⁸ Yé nə, echí enyü yə ne böbhen nkwo. Bághə kenó amík antifú eken kékü bə mámbyak betəη ebhen Mandem ábhónó amfáy yap. Bekoηo kenó ekə bárəm bebépti

menyíη έti befónó ebhen bébhónó betəη amfay bho, mánkə nəkə bepó barak epúsí. ⁹ Ke yé chi mpok Máikel münti bəángel ákəm nyaka epáiti ne Satan έti mmu wap ane ábhónó besət erene Moses, abhíkí sət betəη ndü mməet yi bé ándem ebépti enyíη ntá Satan. Arem nyaka chi be, “Mandem Acha áñji wə!” ¹⁰ Ke böbhen bárəm bebépti menyíη έti yəntiki enyíη ene bə bábhíkí jwimem. Báchi mbə nyəbhi ene ébhíkí bhónə kebəη, ne yəntiki enyíη ene ékó yó anti, ékə kə. Ne menyíη ebhə ke béwəy bhə. ¹¹ Chəη émbep ntá yap écha! Bákəηo chi bayarékak Ken. Bákü nkwo bebépti menyíη ndü bebəη nsáy mbə Balam ákü nyaka. Bágü mbənyune bátəηnti ne Mandem mbə enyü Kóra akə nyaka, agú. ¹² Mpok báchəm menyie nenyié-ekəη ne bati, bábhak mbə bakwap amen áchəηti nenyié. Bátwə máncəkə menyie ne menyü, mánkaysi nəkə chi ndiere mməet eyap. Bábhíkí bhəη ntíanwəp. Báchi mbə bekpəkó nebhaη enen mbúep ápəkə amfay ke yé manyiep kefú are ánkwen. Báchi mbə menək ebhen bepú nyu kepep yé chi ndü mpok ane menək menyü kepep. Báchi mbə menək ebhen bághémé ne bakaη ne bégú ndak ámay. ¹³ Bə báchi mbə betəηti mpérényen amem manyu ngo ene égbəgho émbay nəkə gboo, gboo. Menyíη ntianywəp ebhen bə bákü bechi mbə efen ene mpérényen égbəgho émbay nəkə angəkənyén. Báchi mbə mambé mfay ane ábónəbəη. Mandem abhúré ebhak ntá yap, ebhak ene égiri pyəə. Aré ke bábhónó bebhak ngwenti ti. ¹⁴ Enək mmu achi nyaka ndü mkpák bachímbi bhese tándrámət bebho aməet Adam anəη arem nyaka tembí έti böbhen be, “Acha átwə ne ngémtáy bəángel Mandem. ¹⁵ Átwə bekpət manyé bo mmik nkem, antemsi abhén bápú kə menyíη mbə bo Mandem έti bepepti menyíη ebhen bə bárəm ebúbə έti yi.” ¹⁶ Böbhen chi bo enywínti ne bákəη beji bati. Bákəηo chí bebépti menyíη ebhen befú bə anti. Báchi bö mpányu ne básət sérwərényu besət nəkə menyíη ntá bho.

Dók ká ambi bekoηo tetep Mandem

¹⁷ Abhen ekəη, ke mbák chi bhe, bákε ghəkəntik menyíη ebhen bönto Yesu Kristo

Acha ywese bárémé tentep be bébhəŋ bэфákári. ¹⁸ Bárəm nyaka ntá yeka be, “Ndü manywəbhé ngwenti mmik, chəŋ bö keyókó mámfú mánjəkə nəkə bhe. Ndü nepém enap, bó bákəŋo chí bebépti menyih ebhen mmuet eyap étò bə mánkə.” ¹⁹ Bó ke bátwò ne ákóré nenti eneka. Menyihí mmik ke bébhəŋó betəŋ ndü nepém enap, puyě chí Efóŋó Mandem. ²⁰ Abhen ekəŋ, ke mbák chí bhe, bəbhəŋ bekə yěntiki enyih ndu bekwak bati, be mǎngó ndü menyih ebhen mǎnókó, ebhén bэфú ntá mbəŋ Mandem. Mpok mǎnikmuet dǎ ká Efóŋó Bedyere ankwak bhe. ²¹ Dók ká ambi bebhəere nepém eneka enyu ené étəŋ be Mandem akəŋ bhe, mǎndək ambi menəŋ bé Acha ywese Yesu Kristo ányché bhe nepém enen nebhihi bhəŋ ngwenti ěti ntínso eni.

²² Ghó ká ntínso ne bo abhen bachi ekak émət nefi, ekak émət anywóp. ²³ Sye ka abhénéfú feré ndü ngó Satan, mǎmpeme bhə. Ghó ká bachak ntínso, ke mǎnsót mpok be bə báké chare bhe ne bebá bhap. Pap ka yě chí nden eyap ené mánó ne bepǎ menyih ebhen mǎŋwaka, mánkə nəkə.

Bakak ámbák ne Mandem

²⁴ Sénchíe ye bakak ntá Mandem. Yi ákway bekem be be báké kwén ansem. Chəŋ yi ankə bǎke nyóp mmuet, antwó ne bhe besí bhi. Aré, bǎghó kenókó eki, mǎmbak maŋák mpoknkem. ²⁵ Sémbítí Mandem. Yi aywinti ke áchí Acha. Yí ke áfúéré ntá Yesu Kristo bэфémé bese. Yi ke ábhəŋó kenókó, ne keném, ne betəŋ, ne kefə kenkem, mpoknkem ane áfúéré ansem, ne néne, ngwenti ti. Amen.

Ekáti kenó Jón

Menyij ebhén bechi amem ekáti-ne

¹ Ekáti ene éřem ěti menyij ebhén bebhəŋə beřakari mandú mpok. Mandem achyé nyaka Yesu Kristo menyij ebhə be yi antəŋ bə ntá bəbetək abhi. Yesu ató ye ángel akə mməbetək aywi Jón arinjə bhə. ² Jón até ntísie ndü Eyəŋ Mandem, ne ndü menyij ebhen Yesu Kristo áká yi arinjə. Asíŋ yěntiki enyij ene yi ághó. ³ Ęri echa ntá mmü-ne ářəy ne eyəŋ amřay beřəŋ ebhén-ne bérəm ěti menyij ebhen bebhəŋə beřakari. Ęri echa ntá bo abhen bátà batú beřhok ndü bápəy ekáti ene ne mámbəře menyij abhen básinjí amem ekáti ene mbənyune mpok ane menyij ebhen bebhəŋə beřakari arəp chi kekəwət.

Jón átó bakak ntá beka bönkwó Yesu tándramət

⁴ Mmə Jón nchí sijn ekáti ene ntá beka bönkwó tándramət abhen báchí atú Esia. Mandem mmu achi néne, abhak tē nyaka, ne ářwə ántəŋ be beřindu, anchye bhe kpák. Befónó tándramət ebhen bechi besí enəkó keřə Mandem méntəŋ nkwə bhe beřindu, ménchye be kpák. ⁵ Ne Yesu Kristo mmu achi ntísie Mandem ane tetep ántəŋ be beřindu, anchye bhe kpák. Yi chí mmü mbi ane ářú ndü neřwú, ne Mřə bafš mmik. Akəŋ bhesé ne aféré bhesə ndü bebú ne manəŋ ami. ⁶ Akə beřə sémbák böbhi abhen yi achi Mřə wap. Akə bé sémbák bachiákap ntá Etayi Mandem. Keném ne keřə chí eki mpoknkem. Amen. * ⁷ Ghok ka, yi ářwə amem nebhán, ne chəŋ yěntiki mmu angə yi ne amík. Ne yěntiki mmu ane áyémé yi ne nekəŋ ághə chəŋ yi nkwə. Manerékeré bho ankem fá amik báđi chəŋ kebħə ěti yi. Ębhəŋ beřakari enyu eyə. Amen. ⁸ Acha Mandem Betaŋ Menkem ářəm be, “Me ke Nchi kə yěntiki enyij émbo bebhak ne Me ke nchi kə yěntiki enyij entwə ndü Ngwentí.” †

* **1:6** Amen ndu Kényan chi “Embák nə”. † **1:8** Ndü eyəŋ Grik chi Alfa ne Omega. Alfa chi enyinjí mbi ndü basinjí Grik. Omega ke achoko nnet ndü basinjí Grik. Għə nkwə 21.6 ne 22.13. ‡ **1:17** Me ke Nchí “Ambi ne Ansem”: Echi enyij éřə ne “Alfa ne Omega”.

Yi achí néne, achí tē mpok mmik ábhíkí re bho, ne ářwə chəŋ.

Jón aghó Yesu Kristo ne amík

⁹ Mmə Jón məmáyeřa, me mmü amət ndü nkwə bakoŋə Yesu kē nchí sijn ekáti ene. Nchí nsoŋ amət ne be ndü beřəŋəri ebhen séghə, ne ndu Yesu achi Mřə yweře ne ndü sechi kpirí ndü ekébhénti eyese. Nchí mükenəŋ amem etək nentinyén ene bábħinjə be Pátməs ndu nchi ghati bo Eyəŋ Mandem ne nte ntísie ndü menyij ebhen Yesu áká bo bəřinjə. ¹⁰ Ndü nywəbhé neyřəmřet nemət, ene Ęřónó Bedyere achi ne me, ngók eyəŋ etarətaŋ ndü éřú me ansem. Ebhák mbə eyəŋó mmba. ¹¹ Ęre řem be, “Sət ekáti sijn yěntiki enyij ene óghə, ónto yə ntá bakwó bo Yesu tándramət awu etək Ęřesəs, ne etək Smína, ne etək Pégaməm, ne etək Tiatířa, ne etək Sádís, ne etək Filadéřfia, ne etək Laodísia.”

¹² Njibhiri ye mmřet ndu béghə mmu ane eyəŋ eyi éřwə ntá ya. Ngó menyij pú tándramət ebhen beřəřəkə beřəŋó mk-pak. ¹³ Ne néntí menyij erəŋə bhə, ngó mmüřú. Abhak mbə Mmu ane ářú ntá Mandem. Abhəŋ *éřet amřet ene éřhaka yi te ndü memř-beřak. Agwót mgbat nkřet ane bághókó ne pú ambeářak. ¹⁴ Ęmenénti yi ebhak péřpéř mbə etəkəřiaŋ. Ntí ywi ábhák enyumət. Amík ayi ábhák mbə ngó ane ářú. ¹⁵ Beřak ebhi bebhak mbə *brəŋs ane básəŋó ne etarəří ngó ndu beféře ményinjí ménkem aré. Eyəŋ eyi éřhak mbə ewaré tutunyén. ¹⁶ Akém mambe tándramət ne awónem aywi. Akřarenja nsem éřəy ane ářap are fú yi anyu, ne besí bhi bere għə mbə mmok ane ngósí.

¹⁷ Mpok ngó yi, nkwén beřak ebhi nkáy mbə ngú. Ke yi anyəŋa awónem aywi me amřet arəm be, “Ŭké chay, Mmə kē nchí Ambi ne Ansem.” ‡ ¹⁸ Mmə kē nchí mmu ane achi neřəm. Ngü nyaka, ke ghó, nchí neřəm mpoknkem. Ne mbəŋ beřəŋ ndu beřə bawú mambak neřəm, ne mbəŋ eřinjí ndu ménéne etəkó bawú. ¹⁹ Sijn ye yěntiki enyij ene óghə, ebhén bechí, ne ebhen bebhəŋó beřákari ansem mpok. ²⁰ Mbák

chi enyij bhésé bhésé ene eyiji mambe tándrámat ane óghó ndü awónem awa ne menyij gol tándrámat ebhen bépòkò berónjò, diji bé mambe tándrámat chí bòáγγελ tándrámat abhen bábhàbheri beka bõnkwo tándrámat. Ne menyij ebhen bépòkò berónjò tándrámat chí beká bõnkwo tándrámat bhò.

2

Ekáti ené Yesu ató ntá eka bõnkwo ene etòk Efesòs

¹ Yesu aghati Jón be, “Sij ekáti-ne tó ntá ángel ane ábhàbheri bõnkwo abhen etòk Efesòs. Sij, ka bó mándíjí bé beyòj ebhen béfú ntá mmu ane ákémé mambe tándrámat ndü awónem aywi, ne ákò néntí menyij pú tándrámat ebhen bépòkò berónjò.”

² Yesu aròk ambi bérém be, “Ndíjí betik ebheka, ndíjí nsójtí ane mánèp ndu betik, ne ndíjí ndü bäté kpirí ndu ekébhénti. Ndíjí be bápú chye mbi ntá bõ babúabú. Ke māmò bo abhen bārè m be bachi bõnto ené bápú, ne bāghò be bápú bõ tetep. ³ Ndíjí be bäté kpirí ne ekébhénti ne bákà besòjori ebhen bāghò èti ya kepòp beka nò. ⁴ Ke enyij émot echi ne bhe ené mbíkí kòj. Ekòj ené mbi ené bābhòjò nyaka ne me epet epu. ⁵ Tik ye ka enyij ene ékú bákwené ansem, mántik nsem ndü bebú ebheka mämpet mánkú nòkò berítí betik ebhen bákú nyaka. Mbák épú nò, chòj ntwò ntá yeke mféré enyij eyeka ene épòkò berónjò ndü nebhuet ane yò echi. ⁶ Ke nchí kaka bhe ndü enyij émot. Bāpap menyij ebhen bakojò Níkolás bákú nkúbhé mbònyu mpábhé bhò.

⁷ “Mmü ane ábhónjò batú ángók enyij ene Efónjò Mandem árè m ntá beka bo Kristo. Yéntiki mmu ane ánú ásórè awónem, nchí chye yi mbi be anyie kepem ekén enòk ene échyè nepém. Yó echí amem *nebhuet manják Mandem.”

Ekáti ene Yesu ató ntá bõnkwo abhen etòk Smáyna

⁸ Yesu aròk ambi bégháti Jón be, “Sij ekáti ene to ntá ángel ane ábhàbheri bõnkwo

abhen etòk Smína. Sij ka bó mándíjí bé beyòj ebhen béfú ntá Mmü ane achi nebhònet ne ngwenti, yí mmú ágú nyaka ke apetnsem ndü nepém.” ⁹ Yesu aròk ambi berem be, “Ndíjí besòjori ne kechep ekeka. Ke ndü baraká Mandem bābhòj beyá menyij. Ndíjí bebéptí menyij ebhen bõ bārè m èti yeke. Bóbhò chí bo abhen bārè m be bāchi bo Israel ene bápú. Bāchí chí nkwo Satan. ¹⁰ Báké chá y besòjori ebhen bétwò be ambi. Ghok ka, mfo befónjò bebúbèbú ákú chòj māmfyè mbòk ayeka ekerékenòj ndu memò bhe. Ne chòj māmboj esòjori ndü manywòp byó. Ke bój ka neka te ndü newú. Ne chòj māmboj nepém enen nebhiiki bhòj ngwenti mbò nta kenókò mbònyune mānu bāsòt awónem.

¹¹ “Mmu ane ábhónjò batú, ángók enyij ene Efónjò Mandem árè m ntá beka bõnkwo. Mmu ane ánú ásórè awónem, newú enen nejwi apay nepú tòk yi.”

Ekáti ene Yesu ató ntá bõnkwo abhen etòk Pégamum

¹² Yesu aròk ambi bégháti Jón be, “Sij ekáti ene tó ntá ángel ane ábhàbheri bõnkwo abhen etòk Pégamòm. Sij ka bó mándíjí bé beyòj ebhen béfú ntá mmu ane ábhónjò akparenja nsem epay ane áchá p.”

¹³ Yesu aròk ambi berem be, “Ndíjí nebhuet ane bāchí are. Chí nebhuet ane enòkò kefò Satan echi! Bäte kpirí ne me ne bābhíki bhòt besiki nti ne me yé chí ndü mpok ane bāwáy Antipas mmu achi nyaka ntisiè wa ane ághàti nyaka bõ tetep Mandem ne nti nemòt. Bāwáy yi nenti eneka ndü nebhuet ane Satan áchòkò. ¹⁴ Ke mpáy menyij bechi ne bhe ebhen mbíkí kòj. Mbòk yeke bákòjò menyij ebhen Bálam átónjò. Bálam átòj nyaka Bálak enyü yí akway beka bo Israel mánkwén ndü bebú, ne be mányíé nenyíé enen bayere bachye mbò akap ntá bòmandem nsé, ne mánkú nòkò barak épusi. ¹⁵ Enyumòt ke échí bé mbòk yeke nkwo bäte kpirí ndü menyij ebhen bakojò Nikolas bátòj, * beka bò mankwén ndü nkúbhé bebú ebhen. ¹⁶ Ndu echi nò, tik ká nsem ndü bebú ebheka. Mbák épú nò,

* 2:15 Echi mbò be nkwo Nikolaus bátòj nyaka nkúbhé menyü menyij ebhen Bálam átónjò.

chəŋ ntwə ntá yeka mandú mpok, nsət akparenja nsem epay wu nə áfù me anyu ne ácháp, nnu ne bhə. ¹⁷ Mmũ ane ábhónó batú ángók enyih ene Efónó Mandem árəm ntá beka bönkwə. Mmũ ane ánú asət awónem, chəŋ nchyé yi nenyié enen bábhìŋi be mána, enen bábhésé amfay. Ne chəŋ nchyé yí ntay nkwo enen nēchi pépép, enén básíní nnyén nekə aré. Yě mmu abhíkí rihí nnyén nekə enə, ebhíkí fæet chi mmu ane báchyè yi nə.”

Ekáti ene Yesu átó ntá bönkwə abhen etək Tiatira

¹⁸ Yesu arək ambi beghati Jón be, “Sín ekáti ene ntá ángel ane ábhàbheri bönkwə abhen etək Tiatira. Sín kə bó mándíní bé beyəŋ ebhen chi beyəŋó Mmə Mandem mmũ amík ayi ápè chuuu mbə nérí-ngó, bekak ebhi méngəə nəkə ŋwanŋwan mbə bróns ane básónó ne etanťí ngó báféré ményíní aré.

¹⁹ “Ndíŋí betik ebheka, ndíŋí ekəŋ eyeka ne enyũ básíkí nti ne me. Ndíŋí enyũ bákwač bati ne ndũ băté ne ekébhénti. Ne ndíŋí bé betik ebhén bākù néne béchá ebhén mbi. ²⁰ Kə enyih echi ne bhe ene mbíkí kəŋ. Bě bārə ngərə ane bábhìŋi be Jésebel ambak nenti eneká. Yí ábhíní mmæet eyi be ndemekepinti ne átəŋ andwə nəkə bə betok abha be mánkə nəkə barak épusi ne be mányie nəkə nenyié enén báyeré báchyè mbə akap ntá mandem nsé. ²¹ Nchyé yí mpok be ántíknsəm ndũ bebú ebhi, ke abhíkí ka betíknsəm ndũ barak epúsí yi. ²² Ghók ká, chəŋ ntəmsi yí ne neme, ne mbák bo abhen bákwen berwəp ne yi bábhíkí tiknsəm ndũ bebéptí barak ayi, chəŋ nkə bó mámbəŋ beyă esəŋəri. ²³ Chəŋ nsət nēwú nsak bo abhen bákəŋə menyih ebhen yi átəŋ. Ne chəŋ beká bönkwə mankem mándíní bé Mmə kě nchí chak nkaysi bo ne batí yap, ne chəŋ rkap yěntiki mmu ayeka békónó ebhi betik. ²⁴ Kə mbák chí be nkwo achak amem etək Tiatira abhen bábhíkí te kákátí ndũ menyih ebhén Jésebel átəŋ, be bho bábhíkí ghək menyih ebhen mbək bə bábhìŋi be barak Satan ane áré bhese, nchí ghati bhe be, mpú chyè be yě ntu áchák. ²⁵ Ndiere enyih émət ke nchí ghati

bhe. Tě ká kpirí ndũ menyih ebhen mánókó kpáte mēmpetnsəm. ²⁶ Mmũ ane ánú ásóré awónem, ne árəŋ ambi beka menyih ebhen ndeme te ndu ngwenti, chəŋ nchyé yi betəŋ amfay bə betəkó mmik, ²⁷ nkubhe mbə enyu Etaya áchyé me betəŋ amfáy yap, chəŋ yí ankém kefə amfay yap ne enəkó kefə ene baghoko ne ese awə. Anchəkəti bhə mbə enyu bádəp etə ntəp amik échəkəti. ²⁸ Chəŋ nchyé yi nembe enen neyinywəp ndu betəŋ be anu asət awónem. ²⁹ Mmu ane ábhónó batú ángók enyih ene Efónó Mandem ághàti beka bönkwə.”

3

Ekáti ene Yesu átó ntá eka bönkwə abhen etək Sádís

¹ Yesu arək ambi beghati Jón be, “Sín ekáti ene tó ntá ángel ane ábhàbheri bönkwə abhen etək Sádís. Sín kə bə mándíní be beyəŋə ebhen bífú ntá mmu ane ábhónó befónó Mandem tándramət ne mambe tándramət. ‘Ndíŋí betik ebheka. Bábhəŋ erítí nnyén besí bho be bächí nepém, ene bächí bawú. ² Némé ká māmfyé betəŋ be mandu betəŋ ane áróbhé áké kpiki émay mángú. Nchí rem nə mbənyune ngó be betik ebheka bébhíkí jwi pəət besí Mandem mmu métək. ³ Tik ye ka menyih ebhen bəghókó ne bákəŋə. Tík ká nsem ndũ bebú ebheka, ne kəŋ ká menyih ebhen bəghókó. Mbák bábhíkí ŋeme, chəŋ ntwó ntá yeka mbə ngép, ne bapu rihí mpok ane métwə. ⁴ Kə mbək bə bábhæet ndũ nkwo yeka awu etək Sádís abhen bábhíkí nyəp nkú eyap ne bakwap. Chəŋ bə mánkə ne me ne nden pépép amæet, mbənyune bákway bo abhen bákə ne me. ⁵ Mmu ane ánú asət awónem báfyè yí éwet pépép amæet, ne mpú fere nnyén eni ndũ ekáti nepém. Chəŋ ndem besí Etaya ne bəángel be yi achi mmu wa. ⁶ Mmu ane ábhónó batu ángók enyih ene Efónó Mandem ághàti beká bönkwə.’”

Ekáti ene Yesu átó ntá bönkwə abhen etək Filadélfia

⁷ Yesu arək ambi béghàti Jón be, “Sín ekáti ene tó ntá ángel ane ábhàbheri bönkwə abhen etək Filadélfia. Sín kə bə mándíní bé beyəŋ ebhen bífú ntá mmũ ane achi Nyájá,

mmũ tetep, yí mmu ákémé efiñí Mfɔ Debhít. Mpok yi ánéné yě mmu apu kway betyep, ne mpok yi atyebhe, yě mmu apú kwáy ménéné.”

⁸ Yesu arək ambi berem be, “Ndíñí betik ebheka. Ghók ká, nnéné mbĩnywɔp ndú fúú ntá yeka ané yě mmu apú kway betyep. Ndíñí be bābhəŋ chi mandú betan, Yě nó, bākòŋo eyəŋ eya ne bābhíkí bue me. ⁹ Ke mbák chí bōnkwɔ bakoŋo Satan abhen bárəm bé bāchí bo Israel ené bápú ke básè chi nsé, chəŋ nkɔ bó mántwɔ mántep mánén besí ebheká ne nkɔ bó mándiŋi be nkəŋ be. ¹⁰ Mbák chí bhe, bābháré eyəŋ eya, bārók ambi bete kpirí ndú ekébhénti. Èti yɔ, chəŋ mbak ne bhe be bāké chwe ndú esəŋəri ené étwò memɔ bo abhen bāchi fá amík mankem. ¹¹ Métwò mandú mpok. Tě ká kpirí ndú menyiŋ ebhen bābhónó be yě mmu áké fəŋə nta kenókó yeka ané átəŋ bé mānu bāsət awónem. ¹² Mmu ane ánù ásət awónem, chəŋ ntep yi mbə ekwap amem ekerákap Mandem Mmu mětòk, yí kefú are wáwák. Ne chəŋ nsíŋ nnyén Mandem ne nnyén etək Mandem yi amuet. Etək eyɔ chí Yerúsalem ane nkɔ ane áfù amfay ntá Mandem átwò fá amík. Chəŋ nsíŋ nnyén nekɔ ena nkwɔ yi amuet. ¹³ Mmu ane ábhónó batú ángók enyiŋ ene Efónó Mandem ághàti beká bōnkwɔ.”

Ekáti ene Yesu ató ntá bōnkwɔ abhen etək Laodísia

¹⁴ Yesu arək ambi beghati Jñn be, “Sín ekáti ene tó ntá ángel ane ábhəbheri bōnkwɔ abhen etək Laodísia. Sín kɔ bó mandíŋi be beyəŋ ebhen befú ntá mmu ane bābhíŋi be ‘Amen.’ Yi achi mmũ tetep ne Ntísie ane tetep. Mandem afuet chí nta yi ke ághoko menyiŋ menkem.”

¹⁵ Yesu arək ambi berem be, “Ndíñí betik ebheka. Bāchí mbə manyiep amen ásótí, són be kesəŋ, kwen be kekwen! Èri be māmábák mbə manyiep bakwen, mbák épú nɔ, mbə manyiep basəŋ. ¹⁶ Těndu bāchí mbə manyiep amen ásótí, kwen bé kekwen, són bé kesəŋ, chəŋ mpá be mféré anyu wa. ¹⁷ Yěntiki mmu ywéka ārəm be, ‘Nchí mũnkáp, mbəŋ beyă menyiŋ. Mbíkí

chep yěnyin.’ Ke be bābhíkí ríŋi be bāchi ndú ekwet. Bāchí bo abhen mmu ábhónó beghə be ntínso, bāchí bāchébhəbho, bāchí manemamík, bāchí bebhó bewó. ¹⁸ Nchí nie ye bhe be mántwɔ ntá ya mánkú pú ane básónó ango bafere ményíŋ menkem aré bé māmábák bə bakáp tetep. Twó ká ku nden pépép māmfyé amuet bé mánkúti bebhó bewə ebheka ebhen béchye bhe ntíánwɔp. Twó ka, mánku babhé māmfyé amík be mánkway beghə mban tetep.

¹⁹ “Nchí nyure bo abhen nkónó, nchyé bhə ntemsí. Fié ye ka betan bekɔ menyiŋ ebhen bechi chak, mantik nsem ndú bebú ebheka. ²⁰ Ghók ká, nchí ambĩnywɔp téé nchí dep. Mbák mmú aghok eyəŋ eya ánéné mbĩnywɔp chəŋ nchwe anywɔp, nnyíé nenyíé ne yi. ²¹ Mmu ane ánù ánsət awónem, chəŋ nchyé yí betan be anchəkɔ ne me ndú enəkó kefɔ eya, nkúbhé mbə enyũ membəŋ nnú, nsət awónem, nchəkɔ ne etayá ndú enəkó kefɔ eyi. ²² Mmu ane ábhónó batú, ángók enyiŋ ene Efónó Mandem ághàti bākwó bo Kristo.”

4

Jñn aghó enəkó kefɔ Mfay

¹ Awu áfáéré nókó, njiŋi ngó mbĩnywɔp ane achi fúú amfay. Ne mpet ngók eyəŋó mbi ene nnán nyaka ngoko ndú éghàti me menyiŋ ne eyəŋ mbə ené mmbá. Ngók ndú yɔ érəm ntá ya be, “Twó wen amfay, ne chón ntəŋ wə menyiŋ ebhen chəŋ befakari.” ² Témte wu, Efónó Bedyere atwó abhak ne me. Ngó enəkó kefɔ amfay. Mmũ abhak aré chəkɔ. ³ Mmuet mmũ wu are kət ŋwanwəŋwan mbə batay ane bābhíŋi be jáspa ne kanélian. * Mbanátamfon átée ághabheri enəkó kefɔ eyɔ ánkət nəkɔ mbə ntay émeral. ⁴ Menək kefɔ esă nsem menwi békáp enəkó kefɔ eyɔ. Bōbatí esa nsem anwi bāchókɔ ndú menəkó kefɔ. Yěntiki mmu wap abhak ne nkú pépép amuet, ne ntá-kefɔ anti ane bāghókó ne pú. ⁵ Mmyamyan are fú ndú enəkó kefɔ. Nebu nkwó nére remti, nefan ansay nəkɔ. Berónó tándramət bebhak ambi enəkó kefɔ méndu nəkɔ mbə *sesay. Berónó bhə chí befónó Mandem tándramət. ⁶ Enyiŋ ébhák besí enəkó kefɔ

* 4:3 Jaspá abhəŋ nkɔ mmuet tákɔ. Ne kanélian chí ntay chú. Yó ankem ághò tontó.

mbə manyu. Engə nəkə mbə glas ane aŋaŋari.

Menyih ménwí ebhen bechi nepém bétée bekáp enəkó kefo, enyu ene émət echi ambi, émət ansem, echák ebhə awónem, enéfú ebhe awóghə. Menyih ebhə bébhónə beyă amík ambi ne ansem. ⁷ Enyih ene ambi ebhak mbə nkə, ene ékòŋo ebhak mbə nném mpəŋ. Enyih ene éjwí bérát ebhónə besí mbə nkwăŋwan, ne ene ejwi menwi ebhak mbə ebhəkə ene érè amfay. ⁸ Ndü menyih menwi ebhen bechi nepém, yěntiki émət ébhónə bebhap betándat. Yěntiki ebhap ébhák ne amík fúúú, ané amfăy bebhap, ne ané amem bebhap. Báre kway nekwáy beti ne ngósí keywémæet be,

“Nyáná, nyáná, nyáná chi Eta Mandem Betan Menkem

yi mmu achi nyaka, ne achi, ne átwə chəŋ!”

⁹ Ne yěntiki mpok ane menyih ebhə bébiti ne béchye kenókó ne bakak ntá yi mmu achi chəkə ndü enəkó kefo, yi mmu achi nepém mpoknkem, ¹⁰ bōbati esa nsem manwi béré kwen besí mmu ane achí ndü enəkó kefo mánychye nəkə yi mmu achi nepém mpoknkem kenókó, ne mángæebhe nəkə ntă-kefo eyap amík besí enəkó kefo mánkway nəkə be, ¹¹ “Acha ne Mandem mmu sétok, wə ke ókwáy mmu ane bo bábhónə berem be betan ebhe beyă becha mánychye wə kenókó ne bakak éti betan ebhe, mbənyune wə ke óghókó menyih menkem ne chí békóno nkaysi ye ke oghoko bhə ne bechi.”

5

Mónkwəmén asət Ekáti Mandem anene

¹ Ngó nkwə ekáti nénép ndü awónem mmu ane achəkə ndu enəkó kefo. Basín abhak yěntiki ebhak amem ne ansem ekáti. Báfyé bébháné anyü ekáti ndü bepók tándrámət, baghana. ² Ne ngó etantí ángel Mandem ndu árəm ne eyəŋ etanatan be, “Agha ákway beferé ébháné ené, anene ekáti ene?” ³ Yě mmu, yě chi ane achi amfay ne Mandem ne yě chi ane áchí amík ne yě chi ane achi etəkó bawú kekwáy ménéne yó. Yě mmu kekwáy bépay enyih ene básíní amem.

⁴ Ndi beyă kebho mbənyune bábhíkí ghə yě mmu ane ákwáy ménéne ekáti nénép eyə, ne

yě chi bepəy basiŋ amen achi aré. ⁵ Münti amət ndu bōbati esa nsem manwi aghati me be, “Képerε di! Yihí mmú ane bábhñi be Nkə Nneréket ane bo Yúdah, Nném ebhárémə Mfə Debhít. Anu asət awónem. Abhəŋ ngəngəŋ bebhakari bébháné tándrámət ánéne ekáti nenep.”

⁶ Mpok eyə, ngó Mónkwəmén téé nenti enəkó kefo ne menyih menwi ebhen bechi nepém. Mónkwəmén abhak ndü nkwə bōbati. Ebhak mbə be mánanə baway nyaka yi. Abhónə babhanə tándrámət ne amík tándrámət. Amík ayi tándrámət chí befónó Mandem tándrámət ebhén bátó mbankem amík.

⁷ Arək ntá mmu ane áchí ndü enəkó kefo asət ekáti nénép eyə nó echi ndü awónem ayi. ⁸ Asóré nókó ekáti, menyih menwi ne bōbati esă nsem anwi, bákwen besí Mónkwəmén. Yěntiki mmu wap akém nekínə ne bekwəp ebhen baghoko ne pú. Bekwəbhe ebhə béjwí ne insens. Insens wu atee ndü neníkímæet bo Mandem. ⁹ Menyih ebhə ne bōbati bare kway nekwáy nekə be, “Wə ke ókwáy besət ekáti nénép ómbakari bébháné mbənyune báwăy nyaka wə ne manonə amε amen áronə amík ke ókú bo ne mə be mámbák bo Mandem. Okə nə ntá yěntiki manérékerε bho, ne bō yěntiki eyəŋótək, ne bō yěntiki etək, ne yěntiki nkwə bho. ¹⁰ Oku bhə be mándəp chí bo abhen óchí mfə wap, ne bo abhen báchiákap ntá Mandem mmu besε sétok. Ne chəŋ bó mámbak bafə ntá bo fá amík.”

¹¹ Njñi ye, ngó ndü ngémtáy bəáŋgel bate bakabhe enəkó kefo ne menyih ebhen bechi nepém, ne bōbati. Ngók beyəŋ ebhap.

¹² Ngók ndü bə bákway ne eyəŋ etanatan be “Mónkwəmén ane báwăy nyaka, akwăy mmu ane bo bárəm éti yi be, yi ke ábhónə betan menkem. yi ke ábhónə menyih menkem yi ke ábhónə neriníndak nenkem yi ke ábhónə kefo kenkem. yi ke bo babhəŋə bechye kenókó, ne mámbiti yi ke ábhónə beyă menwəp!”

¹³ Ne ngók ndü yěntiki enyih ene echi amfay, ne ebhen amík, ne ebhen etəkó bawú, ne ebhen amem manyu, bə menkem bere kway

be, “Sémbítí mmu ane achi ndu enókó kefo ne Mónkwómén. Sénchié bə kenókó. Kefo kenkem kechi chi ntá yap. Bə ke babhəŋə betəŋ mpoknkem!”¹⁴ Mənyiy menwi ebhen bechi nepém berem be, “Amen!” Ne bəbati bákwen amik bare chye kenókó ntá mmu ane achi ndü enókó kefo ne ntá Mónkwómén.

6

Mónkwómén abho bébhakári bébháne ndü ekáti

¹ Ngó ndü Mónkwómén áfére etabhé bebhané émət ndü betap tándramət ebhen ekáti nénép. Ngók ndü enyiy émət ndu ebhen menwi ésáy mbə nefəŋ be, “Twó!”
² Ngó mpəŋəndík ane pérép ne mmü ane ákə yə. Mmu wu abhak ne nkəet awó. Báchyé yi nta kefo. Afa arək ndu bəpət menu besət awónem.

³ Mpok Mónkwómén áfére ébháne ene ejwi bəpay, ngók ndü enyiy ene ejwi bəpay ndu ebhen menwi érəm be, “Twó!”

⁴ Mpəŋəndík achák afú ye ndü nebhet enókó kefo. Are pe chuú. Báchyé mmu ane ákə yə betəŋ ndu beferé kpák amik be bə mámbə bəway bati. Ne báchyé yi eremé akparenja.

⁵ Mpok Mónkwómén anene ébháne ene ejwi berat, ngók ndü enyiy ene ejwi berat érəm be, “Twó!” Njini ngó mpəŋəndík pyə. Mmu ane ákə yə abhak ne *érúme awə.
⁶ Ngók enyiy mbə eyəŋ ndu éfù nénti menyiy ebhen bechi nepém menwi. Eyəŋ eyə ere rem be, “Nkáp betik ebhen nywəp nemət ákway beku nkóbhé nchwi enwi. Ne nkúbhé nkáp wu ákway béku chi nkóp enyü nchwi ane abhíkí təŋ esie byo ne epay. Ke báké chəŋti bawet ne mmem.”

⁷ Mpok Mónkwómén anene ébháne ene ejwi menwi, ngók ndu enyiy ene ejwi menwi érəm be, “Twó!”
⁸ Ngə ye mpəŋəndík ane achi bəmm ne nnyén mmü ane ákə yə nébhak be Nəwú, ne Etókó Bawú enkoŋə nəkə yi ansem. Báchyé Nəwú ne Etókó Bawú betəŋ be mánsət nenu, ne nsay, ne eghorí neme, ne nnya mbəembe ene fá mmik mángwáy bo abhen bachi ndü ebhókómik émət ndu bebhəkə mmik menkem menwi.

* **6:15** Basem: Chi mbok ané achi amik, sayri, sayri, ndü njie. Chí mbok ané áchí antené njie mbə móket. Mbák babhoko ayo áya, bábhini bé “Basem”.

⁹ Mónkwómén anene ébháne ene ejwi betay, ngó anten éfémé akap Mandem befónó bo abhen baway nyaka. Bawáy bhə mbənyune bəgháti bho Eyəŋ Mandem ne nti nemət.
¹⁰ Ngók ndü befónó ebhə bébik ne eyəŋ etəŋətəŋ be, “Mandem Acha, wə mmu óchí nyánjá, əbhak tetep, chəŋ éntat ná ke óntəŋ bə mmik abhen bawáy bhese, ónkeme kémbé?”
¹¹ Báchyé ye yəntiki mmu wap éwet ene pérép ne bəgháti bə be mandək ambi bəyweməet mandú kpate mpəy bati bakü betik ne batí bə nkwó abhen bə mmik babhəŋə bəway mbə bhə ankway.

¹² Mpok Mónkwómén ánéné etabhé serwə ene ejwi etandat, njini, ngó eremé nenyikisi mmik. Mmok arəp pyə mbə nden nekwesé. Ntəŋ arəp mbə manəŋ.
¹³ Mambe áre fú amfay ánkweni nəkə amik mbə kereménək eken kékwənti amik mpok mbúép atəŋətəŋ áfók ne enem.
¹⁴ Nebu nénémsi mbə ekáti nenep ene bápət báféré. Yəntiki njie afa ndü nebhet ane yə achi, ne yəntiki mmik ane achi nenti nnyén afa ndü nebhet ane yə achi.
¹⁵ Bafó mmik ne maném bho, ne bəbatí batémé nenu, ne bə bakáp, ne betəŋtí bho, ne yəntiki mmu achák, yé chí abhen bachi basem, ne yé chi abhen bapu basem, bábúé bəbhése amem bəbasem, * ketárəbhé ndü njie egho.
¹⁶ Bäre bhese aré mámbini nəkə njie ne yəntiki setárəbhé be, “Kwén ká kuti bese bé séke ghə besí mmu ane achi chəkə ndü enókó kefo ne be ntemsi Mónkwómén aké bhak ne bhese.
¹⁷ Eremé nywəp enen Mandem ne Mónkwómén bátəŋ bebənti ebhap néghaka. Agha ákway bete?”

7

Báfyé bo Mandem beriy aməet

¹ Awu áfúéré nókó, ngó bəángel manwi téé ndü amó-mmik anwi, máncere nəkə babhúép anwi be ake fok antwə yé chí amik, ne yé chí ndü manyu, ne yé chí ndü menək.
² Ngó ye ángel achák ndü áfú atú ane mmok áfú anko nəkə amfay. Akém enyiy ene básət befyé beriy aməet bo Mandem mmu achi nepém. Ángel wu asáy abhini bəángel manwi abhen Mandem achye betəŋ be máncəŋti mmik ne bəmanyu.
³ Aghati bhə be, “Báké chəŋti

mmik, báké chənti bəmanyu ne báké chənti menək kpáte səmfye erij Mandem aywese nefó yəntiki nkəbetik aywi.”⁴ Ngók ye ndü mmu ághàti me mpəy bhə abhen báfyé erij Mandem nefó yəntiki mmu wap. Bábhak nkəwə bhə besa tándrámət nsem manwi abhen báfù ndü manéréket Israel byo ne apay ankem.⁵ Ndü bə mankem, nka byo ne apay bafu ndü nneréket Júda, nka byo ne epay bafu ndü nneréket Rúben, nka byo ne epay bafu ndü nneréket Gad.⁶ Nká byo ne epay bafu ndü nneréket Asha, nka byo ne epay bafu ndü nneréket Náftali, nka byo ne epay ndü nneréket Manáse.⁷ Nká byo ne epay bafu ndü nneréket Símiön, nka byo ne epay ndü nneréket Lévi, nka byo ne epay bafu ndü nneréket Isáka.⁸ Nká byó ne epay bafu ndü nneréket Sébulön, nka byo ne epay bafu ndü nneréket Joséf, ne nka byo ne epay bafu ndü nneréket Benjamin.

Jón aghə ngémtay bə ne nden pépép aməet

⁹ Awu áfúéré nókó, ngó ngémtay bo abhen yə mmu apu kway bepəy. Báfú ndü yəntiki etək ne ndü yəntiki nnerékeré bhə. Báfú ndü yəntiki nkəwə bhə, ne ndü bə yəntiki eyəntək. Bábhak téé besí enəkó kefə Mandem ne besí Mónkwəmén, ne nden pépép aməet ne bewəaman amə.¹⁰ Báre bik ne eyə etəntəy be, “Mandem aywese mmu achi ndu enəkó kefə ne Mónkwəmén ke bápémé bhese!”

¹¹ Bəangel mankem batée bakap enəkó kefə ne bəbati bhə ne menyij ebhen bechi nepém menwi bhə. Bákwen amik besí enəkó kefə báre chyə Mandem kenókó,¹² mandeme nəkə be, “Amen! Eri bə mándem mpoknkem be Mandem aywese ke ábhónjə betəy. Achi ndijindak ne abhəy kefə kenkem. Senchyé yi bakak, senchyé yi kenókó, sémbiti yi. Abhəy beyə menwəp!” Amen.

¹³ Mūnti amət arem ye ntá ya be, “Ntiki bhə né ne bewet pépép aməet? Báfú fá?”¹⁴ Ndem ntá yi be, “Eta, wə ke óriní.” Arəm ntá ya be, “Chí bə abhen bafú ndü ereme esəjəri, básó nkú eyap ndü manəy Mónkwəmén ne bákə yó erəp pépép.”¹⁵ Eti yə ké bə bəté besí enəkó kefə Mandem ne báchyé yi kenókó amem

eket eyi beti ne ngósí. Ne yí mmu achi ndü enəkó kefə ábhák chəy ekuti eyap.¹⁶ Chəy nsay apú pəre nu bhə, manyiəp kəpəre kwak bhə, mmok kəpəre kway besəy bə aməet, ne yənyij echak kəpəre kway besəy bə aməet,¹⁷ mbənyune Mónkwəmən mmu achi kekəwət ne enəkó kefə ábhəbheri bhə. Arəy ne bhə ndü babhokó nyén ane manyiəp ami áchyé nepém. Ne chəy Mandem antese bə babhese mankem amik.”

8

Mónkwəmén aféré ébháné ene ejwi tándrámət

¹ Mpok Mónkwəmén aféré ébháné ene ejwi tándrámət, mban akwen arəp nyímí nyímí nyímí amfay ndü ebhók neyəkó nywəp emət.² Ngó ye bəángel tándrámət abhen bachi besí Mandem. Báchyé bhə mbá tándrámət.³ Angel achak atwə atee kekəwət éfémé akap ne mənchan pú ane básəy insens amem awó. Báchyé bhə insens * be yi anchem ne nenikiməet bo Mandem mankem, amfay éfémé akap ene pú besí enəkó kefə.⁴ Móngo ane áfú ndü insens awó ángel are kó nebhet Mandem áchí ne beyəyó nenikiməet bo Mandem.⁵ Angel wu asət mənchán pú wu, afyé ngo amem ane áfú ndü éfémé akap, amese amik. Nebu nebho beremti, nefəy ansay nəkə tontó, miámian ankət nəkə, mmik anyikisi nəkə.

Mmbá

⁶ Bəangel abhen tándrámət bátənti ye mməet befe mmbá eyap tándrámət.

⁷ Angel ané mbi afe mmbá yi. Témte wu, amaná nebu achem ne ngó ne manəy, bere kwénti amik. Ebhókómik émət ndu berat ésəjə. Ndü menək amət ndü baru arət ásəjə, ne tákə nkem nkəwə asəy.

⁸ Angel ané ajwi bapay afe ayi mmbá. Ne básət enyij ene echí mbə njie ngo, ené édú mbə ngó, mámése amem manyu. Ebhókó manyu émət ndü berat éyibhíri erəp chí manəy manəy.⁹ Ne ndu amət ndü barü nnya ene echí anyén arət égú enkem. Ne béyijí bachwi ane áchí anyén, ndu amət ndü baru arət áchəy.

¹⁰ Angel ane ájwí bəráat, afe ayi mmbá, ne erémé nembe nefú amfay, néngəwə nəkə mbə

* 8:3 Insens: Enyij ene ésəjə enchyə nəkə erítí eriep.

sesay. Néfú nékwén amem ndü manyén amət ndu arát. Nékwén nkwo ndü bebhak ebhen manyiep anyay amik. ¹¹ Nnyén nembe enə chi Anen. Ndu amət ndü yěntiki barü nyén arat áróbhé nenénén. Ne beyä bo bagu ěti manyiebhé mə mbonyune ənən nyaka tontó.

¹² Angel ane ájwí manwi afe ayi mmbá ne ebhókó mmok émət ndu berat, erəp chi pyəə. Ebhókó ntaŋ émət ndü berat erəp chi pyəə. Ndü amət ndü barü mambe arat áróp chi pyəəə. Ebhókó nywəp émət ndü berat erəp chi pyəə. Ebhak enyumət ne ebhókó beti émət. ¹³ Njijí ye ngó ndü ebhəkə ére te amfay nebu, émbiki nəkə ne eyəŋ etanatan be, “Chəŋ émbep encha! Chəŋ émbep echa! Chəŋ émbep encha ntá bo abhen bachi awu amik! Bəangel abhén bárovbhé bارات báfe eyap mmbá!”

9

¹ Angel ane ajwi batay afe ayi mmbá. Ngó nembe ndu néfú amfay nékwéné amik. Báchye nembe enə efiŋí ménéne nnyü nepi enen nebhiiki bhəŋ ngwenti. ² Anene nnyü nepi enə. Móngo are fú are tontó mbə móngo ane áfù ndü nepi enen ngó ádu are. Móngo wu akúti mmok, mbəŋ arəbhe giri giri pyəə. ³ Ngémtay éfú ye ndu móngo wu, ejwi amik. Báchye yə betan betie bho mbə ngá-neghay. ⁴ Bágháti ngémtay eyə be eke chəŋti tákə, ne yě chí menək, ne yěntiki enyij ene égò amik, ne be énychyé esəŋəri chi ntá bo abhen eriŋ Mandem epu bhə nefó. ⁵ Bárov be yə ényok bəbhə ndü batan atay, ke be báké chye ngémtay betan beway yě mmu. Esəŋəri ené ngémtay ébhəŋó béchye bo ebhak mbə bebe ebhen mmu ábhəŋ mpok ngá-neghay ánem yí. ⁶ Mpok yə, chəŋ bo mánjan newú, ke bápú ghó nó. Mámbiŋi newú, ke newú némbue bhə.

⁷ Ngémtay eyə ebhak mbə mpəŋəndik ene batonŋi berəŋ ebhənenenu ne yə. Yěntiki ngémtay abhəŋ enyij anti mbə nta kefə ane bághókó ne pú. Besí ebhap bebhak mbə ebhen nkwaŋwan. ⁸ Emenénti yap ébhák mbə ene baghəré, ne ámén ayap abhak mbə ane nkə. ⁹ Ngémtay ébhəŋ enyij ambeápak mbə ndé-nenu ane bághókó ne ese,

ndu bekuti mbeápak ne ewat ene éfù ndü bebhap ebhap ebhak mbə beremti ebhen béfù ndu békárik ebhen mpəŋəndik ené érəŋ ebhənenenu ntiét ntiét. ¹⁰ Baghó ayap are tie bho mbə ngá-neghay. Ne betan ebhen yə ébhəŋó bekə bə mangok bebe ndü batan atay bere fu ndü baghə yap. ¹¹ Mfə wap chí ángel ane ákémé nepi enén nebhiiki bhəŋ ngwenti. Nnyén eni ndü eyəŋ bo Israel chí Abádən, ne ndü eyəŋ Grik chí Apóliən, nə chí “Nchəŋtí menyij.”

¹² Ereme esəŋəri ené mbi éfuet. Ghó ká, béchák bépáy bétwə.

¹³ Angel ane ájwí bátándát afe ayi mmbá. Ngók eyəŋ ene éfú ndü bati éfémé akap pú besí Mandem. ¹⁴ Eyəŋ eyə ére rem ntá ángel ane ajwi bátándát mmu ákémé mbá awə be, “Də bəáŋgel manwi abhen bágwóré awu nepak nyén-negho enén bábhiŋi be Yúfretis mámfú mándók!” ¹⁵ Bákáŋári ye bəáŋgel manwi bhə bé mámfá mándók mángwáy mmü amət ndü yěntiki bo bati arat. Bábhəre nyaka bə aré menəŋ neŋəkó nywəp enə, ndü nkúbhé nywəp enə, ndü ntaŋ wu, ne ndü mmíe enə. ¹⁶ Ngó batemé nenu abhen bákə ne mpəŋəndik. Mmüfu aghati me mpəy yap. Bábhak bə miliön besa byó (200, 000, 000). ¹⁷ Ndü kenó amik antifu, ngó mpəŋəndik ne bə abhen bákə yə. Báfyé ndé-nenu ené bághókó ne esé ndu bekuti mbeápak eyap. Ndé nenu eyə ebhak chuu mbə ngó, ébhák mbə nkwaəbhé nebu, ébhák nkwo mmuet sekək sekək. Batí mpəŋəndik abhak mbə bati nkə. Ngó ne móngo ne *eriebhé sólfə, * éré fu mpəŋəndik eyə anyu. ¹⁸ Bəghori ebhə berat, nə chí, ngó, ne móngo, ne eriebhé sólfə, béfú anyü mpəŋəndik bəwáy mmu amət ndü yěntiki bə bati arat. ¹⁹ Betan abhen mpəŋəndik eyə béfù nyaka chí ndü manyu yap ne ndü baghó yap. Baghó yap achi nyaka mbə nnyó. Abhəŋ batí. Ne baghó yə ke yə énəm nyaka bo enchye nəkə bhə esəŋəri.

²⁰ Bakwəŋwan abhen bebéptí menyij ebhə bébhíki way, ketíknsem ndü menyij ebhen bə bághókó ne amə. Bó kerə bechye kenókó ntá befəŋó bebəbebe, ne ntá bəmandem nsé abhen bə babhəŋ bághókó

* 9:17 Solfə: Enyij ene básot beghoko ekém ne yə.

ne pú, ne abhen bághókó ne silbha, ne abhen bághókó ne bróns, ne abhen bághókó ne batay, ne abhen bághókó ne menək, ne bəmandem nsé bhə bápú ghə mban, bápú ghok mban, ne bapu kə! ²¹ Bəbhə ketíknsəm yě chí ndü neway bho awap ne yě chí ndü baraká njə ayap ne barak épusi ayap, ne yě chí ndü aghəp awap.

10

Angel asət mókati nénép achak

¹ Awu áfúéré nókó, ngó etantí ángel achak ndu áfú amfay ásəp amik. Nəbhəñ nékáp yi. Mban táfon abhak amfay ntí ywi. Besí ebhi ménəgə nəkə mbə mmok, ne bekak ebhi mbə bekwabhé ngó. ² Mókati nénép ane mánéné abhak yi awə. Atee ekak awónem eyi ndü manyu, atee ené awóghə ebhi. ³ Abik ne eyəñ etanatan ené échí mbə ené nkə ane ábik. Abíkí nókó, nefan asáy ndəñ tándramət. ⁴ Nefan asay nəkə ndəñ tándramət, nde yan besin enyih ene nefan árémé. Ke ngók eyəñ ene éfú amfay ndu éghati me be, “Ŋké kə yě mmu ándiní enyih ene nefan asáy ndəñ tándramət arem. Késin yə.”

⁵ Angel ane ngó ndu atee ne ekak émət ndü manyu, ekak echak ebhi, asá awónem ywi amfay. ⁶ Ayiki ndü nnyén mmu ane achi nepém mpoknkem, mmu ane ághókó mfay ne mmik ne yəntiki enyih ene echi amfay ne ene echi amik, aghoko manyu ne yəntiki enyih ene echi amem. Ayiki arem be, “Mpok bəpet bechəñti apu! ⁷ Ke mpok ángel ane ajwi bəángel tándramət áfə chəñ ayi mmbá, nkaysi Mandem ane áchí bhésé bhésé áfu kponorəñ, nkúbhé mbə enyü yi ághatí nyaka baremé kepñti bhi.”

⁸ Eyəñ ené éfú amfay, ené nnán ngókó epet eghati ye me be, “Dók sət mókati nénép ane achi fuu awə ángel ane achi téé ne ekak émət ndü manyu, ekak echak ebhi.”

⁹ Ndək ntá ángel wu, ngati yi be anchye me mókati nénép wu. Aghati me bé, “Sət yó nyié. Chəñ émbak wə anyu mbə baweré betu, ke amem menyie éndəbhe nenénén!” ¹⁰ Nsət ye mókati nénép wu awə ángel nyié. Éré nyinñti me anyu mbə baweré

betu. Ke nnyié nókó, ékə menyie ebha bérəbhe nenénén. ¹¹ Bághatí ye me be, “Ŋbhəñ bépét berem nkaysi Mandem ane áyini beyá bho, ne beyá betək, ne beyá beyəñótək, ne beyá bafə.”

11

Mandem ató baremé kepñti bati apay

¹ Awu áfúéré nókó, báchye me enəkó njenti ne bághati me be, “Dók yenti ekerákap Mandem, ónjenti efeme-akap, ómpay bo abhen báchye Mandem kenókó are. ² Ke kéyenti senta ekerákap. Də nəbhəñ wu, mbənyune bárə yi ambak ntá bə abhen bábhičí rinñ Mandem. Ne chəñ bəbhə mánjati etək Mandem * ne betan ndü batan besa bəpay nsem apay. ³ Chəñ nchyé betan ntá batísie bha bapay, mámbak ne nden ákpá aməet, nto bhə be mandək mangati bo ntó ena, ndü manywəp (1, 260) nka amət ne besay byo ne arət.”

⁴ Batísye abhen bapay ke báchi téé besí Mandem mmü mmik nkem achi yi awə. Bó báchi menək ólif bəpay ne menək ebhen bépəkə berónó bəpay. ⁵ Mbák bəmpap abhap báyan bekə bhə enyih, ngó áfú bhə anyu ámen bhə. Enyu eyə ke báway ye agha ane áyan bekə bhə ebépti enyih. ⁶ Bə abhen bati apay bábhəñ betan bekem manyiep be akə kwen ndü manywəp ankem ane bə bághati bə menyih ebhen Mandem afyé bhə anti. Babhəñ betan bekə manyiep andəp chí manəñ. Ne bábhəñ betan bechye bə mmik menyü bebépti menyih menkem.

⁷ Mánán mánáná béghatí bə menyih ebhen Mandem áyan bə mangati bho, nnya mbámbe ane áfu ndü nepi enen nəbhiki bhəñ ngwenti áñü ne bhə ansət awónem, angway bhə. ⁸ Berene ebhap mémbak gəepti gəepti ndü nkəngə egho ene bágó nyaka Acha wap ndü ekotákátí aré. Bábhinñ yə ndü kémbéep be, “Sódóm”, mbák épú nə, mambinñ be, “Ijip.” ⁹ Chəñ bə mmik mankem, ne maneréket ankem, ne bə beyəñótək menkem, ne bə betək menkem mántwə mámpək bərené bawú bhə ndü manywəp arət ne ebhək, kəka mámbémé bhə. ¹⁰ Chəñ bə mmik mámbəñ beyá

* 11:2 Etək Mandem: Chi Yerúsalem.

manják, mánto bati akap ne mányie epa mbonyune baremé kepinti bhó bati apay báchyè nyaka bhó beyǎ esonjori. ¹¹ Ke éfúéré nókó manywəp arat ne ebhok Mandem áká eyu eyi ene échye nepém échwé bhó amuet. Bápətnsem ndũ nepém, báteté. Beyǎ becháy békem bo mankem abhen bǎghó bhó. ¹² Baremé kepinti bhó bati apay bǎghók ye eyon etanatan ene éfú amfay érem ntá yap be, “Twó ká wen amfay!” Bǎré ron amfay amem ekpókó nebhan, bompap abhap bate mámpókó nókó bhó. ¹³ Nkúbhé mpok eyo, eremé nenyikisimik ékwén, ne eket émot ndũ yéntiki beket byo amem nném etok, ébáy mmuet amik. Nká bho tándramot bágu ndũ nenyikisimik eno. Bécháy békém abhen bǎbhíki gu. Bǎré chye kenókó ntá Mandem mmu achi amfay.

¹⁴ Erem esonjori ené éjwí bəpay éfuet. Ghó ká, ené ejwi berat étwò mandú mpok.

Angel ane ajwi bati tándramot afe aywi mmbá

¹⁵ Awu áfúéré nókó, ángel ane ajwí bati tándramot afe aywi mmbá. Ngók betantí beyon amfay, méndeme nókó be, “Mandem Acha aywese ke ábhónó betan bekem mmik nkem néne mbó Mfó mpoknkem. Yí ke ákém mmik néne ne Mpeme yi afyé nyaka bariəp be áto.” ¹⁶ Bǎbati esa nsem manwi abhen bǎchí chókó besí Mandem ndũ menókó kefó bǎkwén amik báchyé Mandem kenókó ¹⁷ mándeme nókó be, “Mandem Betan Menkem, Acha, wə mmu óchí echon, obhak nyaka, séchyè wə bakak ndu ósóre betan ebhe, ne wəmbon onánǎ óbhó bekem mmik mbó Mfó. ¹⁸ Bǎ abhen bǎbhíki rinǎ wə bábé nyaka nti ne wə. Ke mpok akway ane ótǎn bhó ebhe bebenti. Mpok akway ane ótǎn bo abhen bagú. Mpok akway ane ókap bǎ betok bhe,

ónkap baremé kepinti ne bǎbhe mankem, ónkab bo abhen báchyè wə kenókó, yé chi ndéndeme bho, yé chi manem bho, mpok akway ane ónǎnǎ ne bo abhen bǎwǎy bati fá amik.”

¹⁹ Mánéne ye ekerákap Mandem ené échí amfay. Ngó ekubhé nku amem. Myamyān áre kət. Nebu nére remti, nefan ansay nókó. Nenyikisi mmik negho nékwén. Amanǎ nebu áre kwenti tontó.

12

Jón aghó ngoré amot ne nnya mbámbu

¹ Awu áfúéré nókó, ngó eremé erinǎ maknkay ene ébhési amfay. Ebhak chí ngoré ane afyé mmok amuet mbó nkú. Ntan ábhák anten bekak ebhi, ne nta kefó ane áchí yi anti abhón mambe byo ne apay. ² Asene ne menie, ambiki nókó ndũ ánonsi ne beyǎ bebe.

³ Erinǎ maknkay echak ébhési amfay. Ngó ereme nnya mbámbu ane ápe chuuu ne bati tándramot, ne babhan byo. Yéntiki ntí ábhón aywi mónta kefó. ⁴ Ngó ywi áyá ndũ mambe amot ndũ baru arat ámése amik. Ate besí ngoré wu nǎ ánonsi, ánon nókó menyie mmó ane yi ánonsi bebhe.

⁵ Abhé mómbakanem ane ábhónó bekem bǎ yéntiki etok mbó Mfó ne enókó kefó eyi ene bǎghókó ne ese awó. Bǎfónó mówu témté bǎrok ne yi ntá Mandem besí enókó kefó eyi. ⁶ Ngoré abué arək amem baso, nebhuet ane Mandem atonǎnti ntá yi be máne yi are ndũ manywəp nka amot ne.

⁷ Nenu nékwén amfay. Máykel ne bǎángel abhen bachi anten yi bǎre nu ne nnya mbámbu ne bǎángel abhen bǎkóno yi. ⁸ Ke Máykel ne abhi bǎángel básot awónem amfay yap, bǎ keperə bhon nebhuet amfay.

⁹ Básot ye etantí nnya mbámbu ne bǎángel abhen bachi anten yi bǎfemeri amik. Bǎbhini nnyó ane te nyaka yo be Mfó befónó bebábebu, ne nnyén eni nechak be Satan, ndu yi achi mmu árwò bǎ mmik.

¹⁰ Awu áfúéré nókó, ngók eyon etanatan amfay. Ere rem be, “Néne, Mandem aywese apémé bǎbhi. Chon ambak Mfó bǎbhi, ankem bǎ ne betan ebhi. Néne, chon Mpeme Mandem afyé nyaka bariəp be áto ambón betan amfay mmik nkem, mbonyune mánan basot mmu ane ábhare nókó bǎmayese barak amuet besí Mandem beti ne ngósí, bǎfemeri fá amik. ¹¹ Befuet ndũ manon Mónkwómén ne ndũ Mbok Ndíndí ane baghati bho, bǎmayese mánu ne yi basot awónem. Bǎka nyaka bechye nepém enap nkwo. ¹² Ndu echí nǎ, mfáy, bón ye manják. Bǎ mankem abhen bǎchí amfay, bón ká manják! Ke mbák chi mmik ne manyu, eyak echí ne bhe mbonyune Mfó

befónó bebábεβη asep atwə ntá yεka ne beyä echók mbənyune yi arinjı be mpok ayi arəp chi kekwat!”¹³ Mpok nnya mbúbmbη ághó be básət yi báfεmeri amik, abho bekoŋo ngərə ane ábhé mómbakanem anet.¹⁴ Ke báchyε ngərə wu bebhap bepays ebhén nném ebhəkə be yi ándé, ámbúé nnya mbúbmbη andək amem baso, ndü nebhæet ane bábhónó mene yi ndü mamié arat ne ebhək ndü nebhæet ane nnya mbúbmbη apu kway bekη yi yěnyinjı.¹⁵ Nnyó aré gboko manyier anyu amen achi mbə nnyén bé némpókó yi mbə eghori manyier.¹⁶ Ke mmik akwak yi. Bεgháré bífú aré menyu nnyén enen néfù anyü nnyó.¹⁷ Nnya mbúbmbη ábé yé nti ne ngərə wu. Arək menu ne bəbhi ne bebharé bəbhi. Bəbhi bhə chi bo abhen bábhəre bebhé Mandem, ne báte batisie ndü menyinjı ebhen Yesu áké bo barinjı.¹⁸ Nnyó áte ye ndü ésiép, angəkə manyu ánoŋ nəkə aré.

13

Nnya mbúbmbη afú amem Manyu

¹ Awu áfúéré nókó, ngó nnya mbúbmbη ndu áfù amem manyu. Abhónı bati tándrámət ne babhanı byo ne bəntá-kefo byo ndu babhanı ayi. Yěntiki ntı ywi ábhónı nnyén enen nérəm ebúbη éti Mandem.² Nnya yə abhak mbə mbé. Bayarékak ayi ábhak mbə ane nnya mbúbmbη ane bábhinjı be béε. Nnyu yi ábhák mbə ane nkη. Nnya mbúbmbη achyε nnya yə betanı ebhi ne enəkó kefo eyi ne betanı ebhen yi ábhónó.³ Ntı nnya yə ámət ábhónı erem ebhé efæet ene étəŋ be báchyε nyaka yə efæet ene ekway beway yə ke efæet ére égú. Bə mmik mankem bábhák maknkay, babho beghok chi nnya yə.⁴ Bo bərə chyε nnya mbúbmbη kenókó mbənyune yó achyé betanı ebhi ntá nnya mbémbé yə. Bərə chyε kenókó ntá nnya mbémbé mándeme nəkə be, “Agha áchı mbə nnya mbémbé ne? Agha ákway menu ne yó?”

⁵ Báchyε yə mbi bépanyu ne bérem ebúbη éti Mandem. Báchyε yə mbi bebhəŋ betanı amfay bo ndü batanı besa bepays nsem apay.⁶ Abho béréem bebepıtı menyinjı éti Mandem, ne éti nnyén Mandem ne éti nebhæet bəchəkə Mandem ne éti bo abhen bachi amfay.⁷ Ne

báchyε yə mbi be ánu ne bo Mandem ánsət awónem. Ne báchyε yə betanı amfay yěntiki nneréket bho ankem fá amik, ne amfäy bo Mandem, ne amfäy bə yěntiki eyəŋótək ne amfäy bə yěntiki etək.⁸ Chəŋ bə mmik mankem mánychyε yə kenókó, nə chi bo abhen bábhiki siŋ manyén ayap amem ekátı nepém te mpok mmik ábhiki re bho. Ekátı yə chi ené Mónkwəmén mmu bawáy nyaka.

⁹ Mmu ane ábhónó batú ángók!¹⁰ Mmu ane Mandem árémé be mánkém yi, chəŋ mánkem. Mmu ane áway bho ne akparenja, chəŋ mángwáy yi ne akparenja. Ndu echi nə, bo Mandem babhəŋ bétéε kpirı ne mándək nəkə chi ambi ndü neka enap ne Yesu.

¹¹ Awu áfúéré nókó, ngó nnya mbúbmbη achák ndü áfù amik. Abhónı babhanı apay mbə Mónkwəmén ne eyəŋ eyi ébhák mbə ene nnya.¹² Are kη menyinjı ne betanı ebhen nnya ane mbi menkem besı bhi. Akη mmik ne bo abhen bachi are mánychyε nnya mbi mmü efæet eyi égú kenókó.¹³ Nnya ane ajwi epay yə áké beyä menyinjı maknkay. Are kη te bé ngó amfu amfay antwə amik bə mángə nəkə.¹⁴ Afæét ndü menyinjı maknkay ebhen báchyε yi mbi be ánkη besı nnya ane mbi arwó bə mmik. Aghati bhó bé mángókó ntıako ane bə básət manchyε nəkə kenókó ntá nnya ane achi nepém yěndu mánanı báchyε nyaka yə efæet ene ekway beway yə ne akparenja.¹⁵ Mandem achyε nnya ane ájwı epay mbi, yó akη éyu ene échyε nepém échwe amæet ntıako ané nnya ane mbi. Ntıako wu abho berem keri. Akη be mángwáy bo abhen bábhiki chyε yə kenókó.¹⁶ Nnya ane ájwı epay akη nkwó be mámfyé eriŋ, yě ndü awónem, yě ndü nefó yěntiki mmu. Yı mánkη nə ntá ndéndeme bho ne maném bho, ne ntá bə bakáp ne bachébhébbho, ne ntá bo abhen bápu basem ne abhen bachi basem.¹⁷ Akη nə bé yě mmu áké bhəŋ mbi beku ne yě chi beti enyinjı kpáte eriŋ ene nnya mbi embak yi amæet. Eriŋ eyə chí nnyén nnya yə, mbák epu nə, mpäy ane áte ndü nnyén eni.¹⁸ Mmü abhəŋ bébhəŋ nerinjındak. Mmu ane ábhónó keboŋ árinjı enyinjı ene mpäy ane achi amæet nnya yə átəŋ. Mpäy yə chi mpäy bakwəŋwəŋ ne mpäy yə chi bəhundret batándat ne besa

berat nsem betandat (666).

14

Bo abhen Mónkwómén ápémé bákway nekway

¹ Awu áfúéré nókó, ngó Mónkwómén téé amfáy nje Síon. Bõ nka besa tándrámat nsem nka enwi bábhak ne yi (144,000). Básín nnyén Mónkwómén ne enén Etayi ndü nefó yéntiki mmu wap. ² Ngók eyon ene éfù amfay. Ebhak me batú mbo ewaré tutunyén ne mbõ nefan ane ásáy ne mbõ eyonõ bakin ane bõ bákway. ³ Bõbhõ nka besa tándrámat nsem nka enwi báre kway nekway nekõ besí enókó kefõ Mandem ne besí menyin menwi ebhen bechi nepém ne besí bõbati. Yé mmu keka beghok nekway nõ ébhíki fuet chi bõ nka besa tándrámat nsem nka enwi abhen Mandem ápémé, afere amik. ⁴ Bõbhõ ke bachi pépép besí Mandem mbonyune babhiki nyóp mmuet ndü baraká kebhere ne baghoré. Bõ ke bákõho Mónkwómén yéntiki ebhak ene yi áron. Bõbhõ ke Mandem ápeme ndü nkwo bõ mmik be mámbak ntá yi ne ntá Mónkwómén. ⁵ Bábhíkire sense wáwák mbonyune bábhíki bhõn békwéné.

Jñn aghõ bõngel barat

⁶ Awu áfúéré nókó, ngó ángel achak ndu árè te amfáy nebu. Are twó ne Mbok Ndíndí ane áfú ntá Mandem ne achi tetep mpoknkem. Are twó ne yõ ntá bõ mmik, nõ chi, bõbetok menkem, ne bõ manéréket ankem, ne bõ beyonótak menkem. ⁷ Angel arem ne eyon etanatan be, “Cháy ká Mandem mándem be menwõp ebhi beya becha mbonyune mpok ane yi átàn bo agháká. Chié ká yi kenókó! Yi ke ághókó mfay ne mmik, ne bõmanyu, ne babhok ane manyier anyày are.”

⁸ Angel ane mbi áron nókó achak abhesi andeme nõkõ be, “Erem etak Bábilon ékwen búp. Echónjí bõ betokó mmik mankem ne bepõ barak epúsí yi. Echí mbõ be échyé bhõ mmem batanbatan mányu.”

⁹ Angel ane ajwi barat áron nókó, achak abhesi andeme nõkõ ne eyon etanatan be, “Yé agha ane áchyé kenókó ntá nnya mbámba

ane áfú amem manyu ne ntíako yi, ne anka be mámfyé erin eyi ndü yé chí nefó eni ne yé chí ndü awõ aywi, ¹⁰ chõn yi nkwo anyú mmém bebenti Mandem amen Mandem afyé ndu nkõp anjwi tép yi ke chõpti mõ ne manyier ndu áyan mántan. Ne chõn yi wu ambõn nném esõõri amem ngó ane ádu ne *sõlfõ, besí bõngel Mandem ne besí Mónkwómén. ¹¹ Mõngo ane áfù ndü ngó ane mmu wu achi amem apú may. Bo abhen báchyé nnya mbámba ne ntíako yi kenókó ne báka be mámfyé erin nnya yõ bõ amuet bápú bhõn chõn neywõmuet ndü esõõri eyap beti ne ngósí.”

¹² Ndu echi nõ, bé bo Mandem, bé bho bábhõre bebhé Mandem, bé bho bábhõnõ neka ne Yesu, té ka kpirí ne ekébhéntí.

¹³ Ngók yé eyon ene éfú amfay érèm be, “Síñ menyin ebhen amik: Bebho echõn, eri echa ntá yéntiki mmu ane ágú ené yi ábháré mmuet ne Yesu Acha ne ntí nemõt.” Efõnõ Bedyere árèm be, “Echi tetep, chõn yi ambõn neywõmuet ndü betik ebhi mbonyune nsáy betik ebhi ákonõ yi.”

Enyin ene ebhõnõ befakari ne bõ ndü ngwenti mmik

¹⁴ Awu áfúéré nókó, ngó ekpókõ nebhan enen pépép ne mmü are chõkõ mbõ Mmu ane áfú ntá Mandem. Nta kefõ ane bághókõ ne pú abhak yi anti, ne ngak ane ácháp abhak yi awõ ndu bekpõt mbwõt. ¹⁵ Angel achak áfú amem ekerákap Mandem arem ne eyon etanatan ntá mmü ane achi chõkõ ndü ekpókõ nebhan be, “Bo békpõt mbwõt ane anan ape ne ngak aye mbonyune mpok beferé yõ ndu betokó mmik aghaka.”

¹⁶ Mmü ane achi chõkõ ndü ekpókõ nebhan áfon ye ngak ane achi yi awõ ndü betokó mmik áferé mbwõt nkem.

¹⁷ Awu áfúéré nókó, ángel achak afú ndü ekerákap Mandem ene echi amfay. Yi nkwo abhõn ngak ane ácháp ndü bekpõt mbwõt.

¹⁸ Angel achak afú kékwót éfémé akap. Awú abhõn betan amfáy ngó. Arem ntá ane akeme ngak bekpõt mbwõt ane ácháp ne eyon etanatan be, “Kpõt kepem énok ekén bábhõn be grep amik nyokoti mbonyune kénán képe.” ¹⁹ Angel wu áfon ye ngak ndü

* 14:19 Neyaré grep: Mbok ane báyát kepémé grep are be nnok yi ámfú, mánsõt manka mmém grep.

betakó mmik menkem, akpót kεpεménak, anyokoti, ato amem neyaré grep. * Eyo enkem étón be Mandem anan abénti tontó. ²⁰ Báyát kεpεm ekó amem neyaré grep antí etak. Manon afú wu are. Manon mó ajwi amik mbó meta amot ne ebhok, ne aghonjo kpát besap ebhi beghaka mbó bakilometa besa byo (200).

15

Jñn aghó beghori ebhen ngwenti

¹ Ngó erem erin ne erinjí maknkay echak amfay. Ngó boángel tándrámot, ne beghori tándrámot ebhen bechi beghori ebhen ngwenti mbonyune bó ke beton bebénti Mandem ebhen bétwò ndü ngwenti.

² Ngó erem enyinjí maknkay mbó manyu. Ebhak mbó amaná nebu ne énkót noko ηwanwānwan mbó glas ane ngó achi amem. Ngó bo abhen mánú ne nnya mbámba ne ntiako yi ne mpáy ane áté ndü nnyén nnya mbámba, mánu basot awónem. Bóbhó bátée angokó manyu wu ne bakín ane Mandem áchyé bhó abhak bó amó.

³ Bátée angokó manyu wu mánkway noko nekway Moses mmóbetok Mandem ne enen Mónkwómén be, “Acha, Mandem Betan Menkem, menyin ebhen óká chi manem menyin ne menyinjí maknkay! Wó, Mfó betak menkem, menyin ebhen ókù bébhak chi chak. Ne óhí tetep. ⁴ Acha, agha ábhíki bhon béchay wó? Agha ábhíki bhon bechye wó kenókó? Wó ke óhí nyáná. Wó kě bó betak menkem bábhónó bétwó besí ebhe manchye kenókó mbonyune mankem mánan bághó be menyin ebhen óká menkem bechi chak”.

⁵ Mánáná nókó békway, ngó eket Mandem amem etem amfay. Ebhak fúú.

⁶ Boángel tándrámot abhen bápókó beghori tándrámot amó báfú ndü ekeré Mandem eyó. Bábhák ne nden pépép amuet, ne *nkuet ene pú ambeápak. ⁷ Enyin émot ene echi nepém ndü ebhen menwi échye boángel bhó tándrámot bekwop ebhen pú tándrámot. Bejwi ne bebénti Mandem ane achi nepém mpoknkem. ⁸ Móngo ajwi amem ekeré Mandem eyó. Afú ndü keném ne betan Mandem. Yé mmu kebhon mbi bechwe amem ekeré Mandem. Beghori tándrámot

ebhen boángel tándrámot bakeme amó bébhon nyaka befuet kpik.

16

Jñn aghó bekwobhé bebénti Mandem

¹ Ngók ye eyon etanatan ené éfú ndü ekeré Mandem ndü éghati boángel tándrámot be, “Dók ká to bebénti Mandem ebhen bechi amem bekwobhé bebénti ebhi tándrámot ndü mmik nkem.” ² Angel ane mbi arak apikiri eyí ekwobhé bebénti Mandem amik. Nkúbhé mpok yó befuet ebhen ménem tontó bété amuet bo abhen baka nyaka be mamfye bó erin ene nnya mbámba amuet ne báchyé mandem nsé yi kenókó.

³ Angel ane ajwi bapay apikiri eyí ekwop amem manyu. Manyu ayibhiri aróp mbó manon amen ngú, ne yéntiki enyin ene echi nepém amem manyu égú.

⁴ Angel ane ájwí bárát apikiri eyi ekwobhé bebénti amem manyén agho ne bómányén ne ndü bebhak ebhen manyiep ányay are. Manyiep mankem aróp chi manon. ⁵ Ngók ndü ángel ane ábhónó betan amfay manyén arém ntá Mandem be, “Wó óhí Nyáná. Wó óhí néne ne óhí nyaka! Óhí chak ndü ntémsi ane óchyé. ⁶ Bo bákú manon bo Mandem ne amen baremé kepinti Mandem aron amik. Eti yó ke óchyé bhó manon mányu. Eyo ékway ne bhó”. ⁷ Ngók ye eyon ene éfú ndü éfémé akap Mandem eyó éndeme noko be, “Acha, Mandem Betan Menkem, óchyé bho ntémsi enyu ene echi sayri ne chak”.

⁸ Angel ane ájwí manwi apikiri eyí ekwop ndü mmok. Báchyé mmok betan beson bó mbó ngó. ⁹ Mmok ásón bó mbó ngó, Yé nó bó ketíknsem ndü bebú bhap. Bó keka bechye Mandem kenókó éti keném eki. Bäre rem chi ebúbú éti Mandem mmu ábhónó betan amfay beghori ebho.

¹⁰ Angel ane ájwí batay apikiri eyi ekwop ndü enókó kefó ene nnya mbámba. Ejuri ékwén amuet bo abhen yi achi Mfó wap. Bó bábhó mena bari yap ndü beyá esonori ene bó bachi are, ¹¹ ke bó ketíknsem ndü bebépti menyin ebhen bó bákú. Mándeme noko chi ebúbú éti Mandem mmu achi amfay mbonyune befuet ebhap ne bebe békú nyaka bó bachi ndü beyá esonori.

12 Angel ane ájwí batandat apikiri eyí ekwəp amem nyén negho enen bábhijí be Yufretis. Nnyén nówó nenkem bé bafə abhen báfú atú ane mmok áfú mambəŋ mbi bekinji. 13 Ngó befónó bebúbəbə berat. Bébhak mbə mánsán. Emət efu anyū nnya mbúbəbə, echak éfú anyū nnya mbémbé ne enéfú anyū ndemekəpinti nsé. 14 Befónó ebhə chi befónó bebúbəbə. Békə menyinjí maknkay ne bérók ntá bafə mmik mankem ndu bekə bə manchem nebhuet amət be mánu ne Mandem Betəŋ Menkem ndū nywəp enen yi átəŋ chəŋ bo.

15 Yesu Acha árəm be, “Ghó ká, métwə mbə ngép. Chəŋ éndi encha ntá mmū ane achi pé ne ákəm nden eyi sayri be áké kə ebhowə, ntíanwəp ankem yi besí bho.”

16 Befónó bebúbəbə bhə békə bafə mánhem ndū nebhuet wu nə bábhijí ndū eyəŋ bo Israel be Amágedən.

17 Angel ane ájwí tándrámət apikiri eyí ekwəp ndū mbúép. Eyəŋ etəŋətəŋ éfú ndū ekeré Mandem nebhuet ane yi achi ndū enəkó kefə eyi be, “Ndak ámay!”

18 Mmyamyan are kət. Nefəŋ are sáy, nebu néndemti nəkə. Ne eremé nenyikisimik nékwén. Te Mandem ághókó bə, enyū nenyikisimik enə nébhíkí re fakari. Enə nətəŋ necha. 19 Erem etək ékóre ndū bebhək berat. Betək begho ne betək mmik bechak békwen. Mandem ake ghəkəntik erem etək Bábilon ndū bekə yə enyu mmém bebənti bhi. 20 Betək ebhen bechi nenti nnyén ménémsi. Njie enkem nkwo enemsi.

21 Amaná nebu áfú amfay ánkweni nəkə amik. Achíkiti enyu ené yəntiki nemət nébhak mbə bəkilo besa bepay nsem byo ndū menwəp ebhi. Are kwenti bə amuet kpát babho berem ebúbəbə éti Mandem éti esəŋəri eyə.

17

Jón aghə ngərə-nəkə amət ne nnya mbúbəbə

1 Angel amət ndū abhen tándrámət abhen bakeme bekwəp tándrámət atwó arem ntá ya be, “Twó, chəŋ ntəŋ wə ntémsí ane Mandem áchye chəŋ nta nném ngərə-nəkə, nə chi, erem etək ene echi kekəwət ne beyá manyén agho. 2 Bafə mmik bákə epúsi ne

yi, ne bə mmik mányú mmém ami kpát bákwen, bákə epúsi ne yi.” 3 Angel Mandem wu apəkə me ndū Efónó arək amem baso. Aré, ngó ngərə amət chəkə amfay nnya mbúbəbə ane ápe chuuu. Nnya mbúbəbə yə abhəŋ bati tándrámət ne babhan byo. Manyén ane básinjí abhak amuet nnya yə ne ábhák manyén ane árəm ebúbəbə éti Mandem.

4 Ngərə wu asəbheri mmuet ne nden ene echi chuu, enyū nden ene bafə báfye, ne menyijí pú, ne menyijí nkáp, ne menyijí befyə emi ebhen bəghókó ne bəbatay beyá nkáp abhen bábhijí be pé. 5 Mánəŋ nyaka basijí nnyén ndū nefó eni. Bə kerijí ntí nnyén enə. Nnyén énerə nébhak be, “Nném etək Bábilon chi nno baghərə-nəkə ne bepə menyijí ndū mmik nkem.” 6 Ngó bé ngərə wu anán anyū nyaka manəŋ bo Mandem abhen baway éti bakoŋo Yesu ne nti nemət. Manəŋ bo Mandem akém yi mbə mmém.

Mpok ngó ngərə wu mbak maknkay. 7 Ke ángel arem ntá ya be, “Ndaká yí əchí maknkay tontó? Chəŋ ngati wə menyijí ene echi bhésé bhésé éti ngərə ne ne nnya mbúbəbə ane bati tándrámət ane apəkə yi ne babhan byo. 8 Nnya mbémbé ane óghó achi nyaka nepém, ke néne apət apú, ne abhəŋ befu ndū nepi enen nebhiki bhəŋ ngwenti, be andək ndū nebhuet ane babhəŋə baway yə, ndak amay. Bo abhen babhiki sijí manyén ayap te nebhömik, bəghə chəŋ yə mámbak maknkay bé achi nyaka ke néne apət apú ne chəŋ ampətnsem ndū nepém. 9 Eyə éyən ye be yəntiki mmū ámbəŋ keboŋ. Bati tándrámət ate ndū njie egho tándrámət ene ngərə wu áchókó are. Njie eyə éte nkwo ndū bafə tándrámət. 10 Bafə batay bágú. Amət achi nepém. Amət achi mfə néne. Mbák chí ane ajwi tándrámət abhíkí twə. Anán ántwó ábhák Mfə ndū mómbinjí mpok. 11 Mbák chí nnya ane achi nyaka nepém ke apət apú, yə achi mfə ane ajwí mánen. Achí nyaka amət ndū abhen tándrámət. Chəŋ mángwáy yə ndak amay.

12 “Babhaná nya yə byo ane əghə áte ndū bafə byo abhen bábhiki re chye bhə betəŋ bekem kefə. Ke chəŋ mánychə bhə ne nnya mbúbəbə betəŋ mbə bafə ndū neŋəkó nywəp nemət. 13 Bafə bhə mankem bati

byo báká eyōj émōt bechye betan ebhap ne kefō ekap ntá yi. ¹⁴ Chōj bó ne nnya mbumbu mánte nenu ne Mónkwōmén ne yi ansōt awónem amfay yap mbōnyune yi ke achi Acha Mfō ne Mfō bafō. Bakōjō bhi chí bo abhen Mandem ábhíjǐ, ayap, ne bákōjō yi ne nti nemōt.” ¹⁵ Angel arem ntá ya be, “Manyén ane óghó ngōré-nekō are chókó áte ndū ngémtáy bho, ne manérékerē bho ankem, ne bō beyōjótak menkem. ¹⁶ Chōj nnya mbumbu ne babhan ayi byo ane ate ndū bafō byo mámpap ngōré-nekō. Chōj mánsōt yěntiki enyij ene yi ábhōjō, manku yi andōp ebho ewō. Chōj mányie nyamwúét eyi ne mánsōj yi ne ngó. ¹⁷ Chōj bafō byo bhō mánkū nō mbōnyune Mandem ákū bó mámbōj nkaysi amōt ndu bekū ene yi áyāj bō mánkū. Chōj mánkā ye berō betan ebhen bō babhōjō mbō bafō amō nnya mbumbu kpatē menyij ebhen Mandem atǐ be mémfákárí mémfakari. ¹⁸ Ngōré ane óghó chí nném etak ene mfō ywi ábhōjō betan amfāy bafō betakó mmik menkem.”

18

Mandem atemsi etak Babilon

¹ Ngó ángel achak ndū áfú amfay ásēp amik. Abhōj beyā betan ne bediéré ebhi bere ghō ndū mmik nkem. ² Arem ne eyōj etanatan be, “Erem etak Babilon ékwēn buúp! Erop chí bechōkō befōjō bebábēbū. Erop chí bechōkō bebéptǐ befōjō ne bepō kenēn ekēn bo babhíkí kōj. ³ Babilon akwēn mbōnyune ákū bō betak menkem mányú mmém epúsí yi. Bafō mmik bákū nyaka nkwō epúsí ne yi. Bakōsǐe mankem fá amik bákwen bō bakáp ēti epúsí yi.”

⁴ Ngók ye eyōj echak ene éfú amfay érēm be, “Bōbha, fú ká, mándō etak Babilon keka mámfye mmūet ndū bebú bo abhen bachi are. Fú ká, be ntemsi Mandem ane átwō ntá yi akē bhak ne bhe. ⁵ Fú ká mbōnyune bebú bhap beghaka te amfay, ne Mandem ábhíkí ghōkōntik bhó. ⁶ Kemé ká ntá bō etak Babilon yěntiki ebéptǐ enyij ene bō bákū ntá bo bachak. Kemé ká ntá yap ndōj epay yěntiki enyij ene bō bákū bō bachak. Chye ká bhō mmém amen bátājā ndōj epay ndū

nkóp ane bó báfyé mmém batanbatan amem báchyē bhe. ⁷ Kū ka bo Babilon mámbōj esōjōri ne nedǐ kebho.

Nkúbhé mbō enyū bō bábhōj nyaka manák, mpok bápā be bachi manem bho ne, mánkū nōkō baraká bebú. Báchí mbō ngōré ane árēm ne mmūet yi be, ‘Nchí mfō ngōré. Mpu kénkwésé! Mbíkí bhōj mmu ane ákway begu mēndi yi wáwák!’

⁸ “Tēndu Babilon ápānyu enyu eyō, chōj bebéptǐ menyij ebhen bétwō ntá yi méntwō menkem ndū nywōp nemōt. Menyij ebhō chí eghōrǐ neme, ne nsay ne basémé newú. Chōj Mandem mmu ábhōjō betan menkem antāj yi. Chōj mánsōj yi ne ngó.

⁹ “Chōj bafō mmik abhen mányíe epō nepém, mánkū nōkō barak epusi ne yi mándi, mámfye nekwasé eni mpok bágghō mōngo ane áfū anko nōkō amfāy ndū yi ásōjō. ¹⁰ Chōj erem esōjōri ene yi achi aré énkū bó mámbōj becháy be ékway befakari ne bhō enyu eyō, mánte nekō nesie, mándeme nōkō ne eyōj etanatan be, ‘Erem etak Babilon, éber ntá ye écha! Ndū mandú mpok Mandem atémsí wó ndak ye ámay!’

¹¹ Chōj bakōsǐe fá amik mandi Babilon tontó mbōnyune yě mmu apēt apú ane ákū menyij ésyē bhap. ¹² Bo etak eyō bákū nyaka batu pú, ne ane silbha, ne batū menyij besōbheri mmūet ebhen békōt ηwanwājwan, ne menyij ηwanwan bēchák. Bákū nyaka beyā nden chu ene nkáp menyū ne menyū ene babhij be silk nkwo. Bákū nyaka menok beyā nkáp ne ebhen bēbhōjō erítǐ eriep nkwo. Bákū nyaka nkwo menyij ebhen baghoko ne babhaná nsok, ne ebhen bágghókó ne bróns, ne ebhen esé ne ebhen bágghókó ne enyū ntay enen bábhij be mábil. ¹³ Bōbhō bákū nyaka bawēt amen erítǐ eriep mbō amen bábhij be sínamōn, ne insens ne mǐi ne frankinsens. Bákū nyaka beyé ebhen bēbhōjō erítǐ eriep ne békū nenyíe nemfūet anyu. Bō bákū nyaka mmém ne bawēt ne fláwa nchwi, ne enyu nchwi ane bábhij be wit. Bákū nyaka nkwo mpōj ne bágghōjōmén ne mpōjōndik ne békárik ebhen mpōjōndik éyā. Bōbhō bákū nyaka bakwājwan nkwo mbō basem.

14 Chəŋ bakōsie mándem ntá böbhə be, ‘Berítí menyīŋ ebhen ókōŋ nyaka berəŋ menkem. Menyīŋ menkem ebhen békə nyaka wə óndí besí bho béchəŋə ne keném eke kenkem keném. Ōpú pere kway beghə bhə wáwák. 15 Chəŋ becháy ménkém bakōsie abhen bákwéné nyaka bö bakáp ndu bátí menyīŋ ebhap ntá bo Bábilon. Chəŋ becháy ménkem bə éti erem esəŋəri ene bö Bábilon bachi aré, mán-te nekə nesie mándi, ne basémé anti mandeme nəkə be, 16 Bö etək Bábilon, éber ntá yeka echa! Bákú nyaka batu pú ne ane silbha ne batú menyīŋ besəbheri mmuet ebhen békət ŋwaŋwəŋwaŋ ne menyīŋ mwaŋwaŋ bechak. Bákú nyaka beyá nden chu ene eya nkáp ne echak menyū ne menyū. 17 Ndū mónenəkó nywəp amət keném eken kenkem kérəŋ.’

“Böbati baya bachwi ne böbati bakă betik amem áchwí, ne bakă betik amem áchwí ne bakōsie abhen bachi amem áchwí báté nekə nesie. 18 Ne mpok ane bágħó mōngo ane áfù ndū ngó ane ásəŋ etək Bábilon chəŋ mánde rem ne eyəŋ etaŋataŋ be, ‘Tě mmik abhó, yě etək ebhíkire ghaka mbə nném etək ene.’ 19 Chəŋ mandi kebħə mánto nəkə mfok antí betón kebħə eken kechi bhə anti. Chəŋ mandi nəkə be, ‘Erem etək, ebep ntá ye echa. Etək ene ke éká böbhen babħəŋə bakáp. Ndū mónenəkó nywəp amət, érəŋ enkem!’

20 “‘Mfay, bón maŋák. Bö Mandem ne bönto ne baremé kepinti, bón ká maŋák mbənyune Mandem achón-tí Bábilon éti bebépti menyīŋ ebhen yi áká bhe.’”

21 Angel ane ábhónó beyá betəŋ asət ye ereme ntay enen nechi mbə ntay bekək menyīŋ amese amem manyu, arem be, “Enyu ené ke básət chəŋ erem etək Bábilon mándep amik ne betəŋ, bö kepere kway beghə yə. 22 Ne yě mmu apú pere ghók chəŋ eyəŋó nekín ne beyəŋó bakwáy bakway, ne beyəŋó babhaŋ, ne beyəŋó mmba are. Ndū etək egho eyə yě mmă eka apet apu. Ndaká nchwi bekək ámay ne batay békók nchwi apu pere chye eyəŋ. 23 Yě erónó épú pere ghəə amem etək eyə. Maŋák amen ábhək mpok mmu abhay ngərə apú pere bhák aré. Chəŋ émfakari enyu eyə ne Bábilon mbənyune bakōsié bhi abhen báchá báchák mankem bátwə nta bö mmik mankem ne

bapu. 24 Mandem atémsí bo etək Bábilon mbənyune bó ke báwáy baremé kepinti ne bo Mandem bachak mankem. Manəŋ bö mmik mankem abhen bə baway achí bə anti.”

19

1 Angel ánáná nókó enyīŋ ene yi árəm, ngók ewat mbə ene ngemtay-bö amfay ndū bábik be, “Haleluya! Yí ke ápémé bhese. Kenókó ne betəŋ bechi amó Mandem.

2 Achí mmu tetep ne áchyè ntémsí enyu ene echi sayri ne chak. Anáná achye ntemsi ntá nném ngərə-nekə ane áchəŋti mmik nkem ne baraká kebħare yi. Akémé kémbé bö betok abhi abhen ngərə wu áká baway.” 3 Ngémtay böbhə bápət babho bebik mándeme nəkə be, “Haleluya! Məngo ane áfù Bábilon ákò amfay mpoknkem.”

4 Böbati bhə esă nsem manwi ne menyīŋ menwi ebhen béchí nepém bákwéné besí Mandem mmu achi chəkə ndū enəkó kefə eyí mánychye nəkə yi kenókó be, “Amen. Haleluya.”

Jñn aghə epă nebhay Mónkwəmen

5 Ngók ye eyəŋ ene éfú ndū enəkó kefə érəm be, “Bě böbetok Mandem mankem ne be bho báchyè yí kenókó, maném bho ne ndéndeme bho, bití ká Mandem aywese.” 6 Ngók yé ewat ene ngémtáy bho ene echi mbə ewaré tutunyén ne mbə nefəŋ ane ásəy. Böbhə bare bik be, “Haleluya! Mandem Acha Betəŋ Menkem aywese achi Mfə bö mankem. 7 Sénják, sénják tontó, sénchye yi kenókó mbənyune mpok nebhay Mónkwəmen akway, ne ngərə ywi anán atón-tí mmuet. 8 Mandem achyé ngərə mbi befye nkú mwaŋmwaŋ ane ábhíkí bhəŋ bakwap.” Nden eyə éte ndū menyīŋ ebhen béchi chak ebhen bo Mandem bákə.

9 Angel wu arem ye ntá ya be, “Sīŋ enyīŋ ene amik. Éri echa ntá bo abhen mánáká bhə ndū epă nebhay Mónkwəmen.” Arem nkwə be, “Beyəŋ ebhen bechi tetep. Béfu ntá Mandem.”

10 Nkwén bekak ebhi ndū bechye yi kenókó, ke aghati me be, “Ōké kə nə wáwák! Me nkwə nchí chi nkəbetik mbə wə. Nchí chí nti mmu ane nte kpírí ndū menyīŋ ebhen Yesu áká bo bárīŋi. Mandem ké őbhónó béchyé kenókó.” Menyīŋ ebhen Yesu

áká bo barinjì ke béchye baremé kep̃inti Mandem betan̄ beghati bho Eyon̄ Mandem.

Jón aghó mmũ ane ákò mp̄on̄ndík ane pépép

¹¹ Ngó ye be mfay anéné. Ngó mp̄on̄ndík ane pépép are. Mmũ ane ákò yò aka nnyén be Mb̄ere baryep̄ ne Ane Tetep̄. Achyè bo ntemsi enyu ene echi chak. Ne enyu eyò ke yi ánù ne bõmpap abhi. ¹² Amík ayi ághò mbò nerí-ngo. Beyã ntã-kefò echi yi anti. Básinj̄ nnyén yi am̄et enén yè mmu abhíkí rin̄jì, ébhíkí f̄uet chi yimb̄on̄. ¹³ Ewet ene yi afyé ebhak ene bábáy amem manon̄ ne nnyén enen bo bábhin̄jì yi nébhák be Eyon̄ Mandem. ¹⁴ Bakwó batemé nenu abhen mfay báre kon̄o yi. Bábhak amfay mp̄on̄ndík pépép ne nden pépép am̄et ené ébhíkí bh̄on̄ bakwap. ¹⁵ Akparenja ane ácháp are fú yi anyu. Akparenja wũ ke yi ásot anu ne bõ yèntiki etak ansot awónem. Ch̄on̄ yi ankém kefò amfay yap ne mónókó kefò ane baghoko ne esé awó. Ch̄on̄ anjati bhò amík mbò báyat̄ kepemé grep amem neyaré grep ndu betan̄ be Mandem Betan̄ Menkem abenti tontó. ¹⁶ Básinj̄ nnyén ndũ nkú yi ne ndũ ebhók anákak eyi ene neffì. Nébhák be, “Mfò bafò ne Acha Mfò.”

¹⁷ Ngó ye ángel t̄e amem mmok: Anak kenem kenkem ekén kéré amfay ne eyon̄ etanjataj̄ be, “Twó ká manchem manyíe ep̄a egho ene Mandem ánáká. ¹⁸ Twó ká m̄anyie nyamw̄ét bafò ne nyamw̄ét bõbati ne ane maném bho ne nyamw̄ét batemé nenu ne nyamw̄ét mp̄on̄ndík ne bo abhen bákò nyaka yò. Twó ká m̄anyie nyamw̄ét bõ mankem ené bo abhen bapu basem, ne ené bo abhen bachi basem, ené ndéndeme bho ne ené maném bho.” ¹⁹ Ngó yé nnya mbúmb̄a ne bafò mmik ne bakwó batemé nenu bhap ndu báchem̄ nebhet̄ amot̄ be manu ne mmu ane ákò mp̄on̄ndík ne batemé nenu bhi. ²⁰ Bákém nnya mbúmb̄a yò ne ndem̄kep̃inti nsé mmu ákà nyaka menyinj̄jì maknkay besí nnya mbúmb̄a. Enyu yõ k̄e yi árwo bho, báká be mámfyè bhò er̄inj̄ ené nnya mbúmb̄a am̄et ne báchyè ntí ako yi kenókó. Bakem nòkò nnya mbúmb̄a ne ndem̄kep̃inti nsé bágúep̄ bhò,

amík anti fúú, amem nep̄ingo ane ádù ne sólfò. ²¹ Akparenja ane áfú anyũ mmu ane achi ndũ mp̄on̄ndík ane pépép awáy bafò bhò ne bakwó batemé nenu bhap. Ne kenem ekò kenkem kényíe berené bawú, kejwi.

20

Enyinj̄ ene ebh̄on̄ befakari ndũ mamié nka amot̄ (1000)

¹ Awu áfúéré nókó, ngó ángel ndũ áfú amfay ásèp amík. Akém efin̄jì nepi enen nebhiki bh̄on̄ ngwenti. ² Akém nnyó ane te nyaka, yò ne achi mfò befónó bebúbem̄ ne bábhin̄jì be Satan agwót ne ngem. Abhak enyu yò ndũ mamié nka amot̄. ³ Agúep̄ yi amem nepi enen nebhiki bh̄on̄ ngwenti. Achók nyũ nepi, aghana, be Satan áké bh̄on̄ mbi befu are andok̄ ambi berwò bõ mmik mankem. Ebhak be Satan abh̄on̄ bebhak amem nepi kpate mamié nka amot̄ amf̄et ke mandò yi ndu m̄ombinj̄jì mpok.

⁴ Ngó ye menókó kefò. Báchyè bo abhen bachok̄ are betan̄ ndu bebhak bafò. Ngó nkwo befónó bo abhen bawáy nyaka mbonyune bághati bo tetep̄ ane Yesu áká bo mandinj̄jì, ne eti Eyon̄ Mandem. Bò bábhin̄jì chye nyaka yè nnya mbúmb̄a yè mandem nsé yi kenókó. Ne bõ keka mámfyè er̄inj̄jì nnya mbem̄be yè ndũ bafó yap ne yè ndũ amò yap. Bápétnsem ndũ nepém bábhak bafò ne Kristo ndũ mamié nká amot̄. ⁵ Bò báchák mankem abhen bágú kepétnsem ndũ nepém mpok eyò. Mamié nká amot̄ abh̄on̄ nyaka bef̄et̄ kpik. Neperénsem ndũ nepém enen bo Mandem nébhak ye neperénsem ndũ nepém enen mbi. ⁶ Ch̄on̄ éndi encha ntá bo abhen Mandem ak̄a mánjamb̄i mampétnsem ndũ nepém. Báchi nyáná ne newú enen nejwi apay népú kway betak̄ bhò. Ch̄on̄ bõ mámbak bachiák̄ap Mandem ne Kristo. Ch̄on̄ bõ mámbak bafò ne Kristo ndu mamié nka amot̄.

Jón aghó enyũ ndaká Satan amay

⁷ Mamié nka amot̄ yò áfúéré nókó, mandò Satan amfu ndũ kenon̄ eken bafye yi aré. ⁸ Yi amfú aré andok̄ berwò bõ betak̄ menkem. Bábhin̄jì betakó mmik ebhò be Góg ne Mágog. Satan anchem ye bõ betak̄ ebhen mankem ndũ nebhet̄ amot̄ be mandok̄ nenu ne Mandem. Bõ betak̄ ebhò báya mbò ésiép̄ ene

εχι angokò manyu. ⁹ Bòbhò bárók mban enkem bákáp etók ene bo Mandem bachi are, nò chi, etók ene Mandem akòñò. Ke ngó áfú amfay ndũ nebu ásòñ bò kurukotok. ¹⁰ Básòt mfò befónó bebú mmu árwò nyaka bo mámése amem nepĩngó ane ádu ne ekém sólfò. Mámése yi ndũ nebhæet ane mámésé nnya mbámbe ne baremé kepĩnti nsé. Aré, bábhak ndũ bebè ngó ane ásòñ bhò beĩ ne ngósí.

Jñn aghó manyé ane ngwenti

¹¹ Awu áfúéré nókó, ngó erem enokó kefò ene pépép ne mmu ane achi are chókó. Mfáy ne mmik mánémsi besí bhi. Bákeperε kway beghò mfay ne mmik. ¹² Ngó ye bawú, maném bho ne ndéndemé bho. Bábhak tè besí enokó kefò. Mánéne bekáti. Mánéne ekáti echak nkwo, nò chi ekáti nepém. Bátán bo abhen manan bagu nyaka békòño menyin ebhen yèntiki mmũ wap ákè, mbò enyu basinji amem bekáti. ¹³ Bo abhen bábu nyaka amem manyu barok nkwo be mántan bò. Báfú ndũ newú ne etókó bawú, bátán bò mankem bekonjo menyin ebhen bò bákú. ¹⁴ Mámése ye Newú ne Etókó Bawú amem nepĩngó. Aré kè newú enen nejwi apay nechi. ¹⁵ Yè agha ane nnyén eni nepu amem ekáti nepém, básòt yi báguép amem nepĩngo.

21

Jñn aghó mmik nkò ne mfáy nkò

¹ Ngó ye mfáy nkò ne mmik nkò. Mfáy ane mbi ne mmik ane mbi mánán mánemsi nyaka. Manyu nkwo képerε bhák. ² Ngó Yerúsalem nkò, etók Mandem, ndu éfú amfay ntá yi étwò amik. Bághóko yò éri mbò ngosón ane basòbheri, achokò anon nòkò mmu ane ábhónó bebhay yi. ³ Ngók eyon etanatan. Éfú ndũ enokó kefò endeme nòkò be, “Ghó ká, bechókó Mandem bechi nenti bòbhi. Chon yi ambak ne bhó, ne bó mámbak bòbhi. Ne chon mban Mandem ambak ne bhò. ⁴ Chon antese bó babhese mankem amik, newú képerε bhák. Nedĩ kebho ne bawú bédi képerε bhák, ne bo képerε ghok bebe mbonyune menyin besí bérøn.”

⁵ Mmu ane achi chokò ndũ enokó kefò arem be, “Ghó ka, mékè menyin menkem

mémbak beko.” Arem nkwo ntá ya be, “Sín beyon ebhen amik mbonyune béchi tetep ne chí menyin ebhen mmu ábhónó ménoko.” ⁶ Aghati me be, “Ndak ámay! Mme kè nchí Alfa ne Omega, Mme ke nchí kè yèntiki enyin émbón nebhõnet ne ngwenti. Ntá mmu ane manyiep ákwak, mëchye manyiep ndéndem. Manyiep mò ányay ndũ mbokó manyiep amen áchyè nepém. ⁷ Chon nkè enyu ene ntá mmu ane ánu asot awónem. Chon mbak Mandem aywi, yi ambak mówa. ⁸ Ke mbák chí yèntiki mmu ane ábhíkí bhón netanánti, ne yèntiki mmu ane átiknsem ntá Yesu, ne mmu epúsí, ne yèntiki ngwayti bho, ne mmũ epusi, ne yèntiki múnjo, ne bð babú, ne mmu ane áchyè kenokó ntá mandem achak, ne basénsi mankem. Bð mankem abhen bákè menyin ebhen, chon ntémsí yap ambak amem nepĩngó ane ádu ne sólfò. Ntémsí yò, chi newú enen nejwi apay.”

Jñn aghó Yerúsalem nkò

⁹ Angel amot ndũ abhen tándramot abhen bakeme bekwop ebhen bejwi ne beghori ebhen ngwenti tándramot atwó aghati me be, “Twó ntón wó ngoré ane Mónkwømen ábhay.” ¹⁰ Angel apokò me ndũ Efónó akó amfay eremé njie ngo. Atón me Yerúsalem, etók Mandem, ndu éfú amfay ntá yi ésèp amik. ¹¹ Etók ére ere ghòò énkot nòkò mbò ntay enen néghò enen bábhini be Jaspa, ne éjanari nòkò mbò glas. Bedieré bhò bebhak bedieré Mandem. ¹² Etók ébhón ereme nok ane akabhe yò. Nkók wu asap amfay. Abhón manyübhá byó ne apay. Yèntiki nyü-ebhá ábhón ángel ane ábhàbheri wu. Básin manyén manéket Israel byo ne apay enyu ené yèntiki nyübhá ábhón eni nnyén. ¹³ Manyübhá abhak arat. Arát ábhak ebhè ene mmok áfu, arat ebhè mmok ánèm. Arát abhak ebhè mfay, arát anefu ábhak ebhè nten. ¹⁴ Nebhúéré mmik ane nkók áte amfay abhón batay byo ne apay. Básin byo ne apay ndũ batay yò. Manyén yò abhak ané bõnto Mónkwømen byo ne apay.

¹⁵ Angel ane árèm ne me akém enok beyenti menyin awò. Enok eyò ebhak ene pú. Ayenti etók ne enok eyò. Ayenti nkwo manyübha ne nkók. ¹⁶ Besabhé

etok ne bechikí etok bebhak nejye. Angel ayenti etok ne mónok eywi. Besabhé mfáy bebhak nejye ne besabhé etok ne bechikí etok, nò chi bókilometa nka epay ne hóndret enwi (2,400). ¹⁷ Angel ayenti nkók nkwó. Abhak bómata besa berat nsem batandat. Ayenti mbò enyū bakwānwan báyènti menyīn. ¹⁸ Báté nkok ne batay njanan ane bábhinjī be jáspa. Mbōn etok ebhak chi ne pú, énanari nòkò mbò glas. ¹⁹ Básót menyū batay njanan byo ne apay bágghóko nebhūérémik be andi amík. Enyū ntay nemot nébhák Jáspa, enen nejwi apay nébhák sáfaya, enen nejwi arat nébhák agate, ne enen nejwi anwi nébhák émeral. ²⁰ Enyū ntay enen nejwi atay nébhák óniks, enen néjwí atandat nébhak kanélian. Enén néjwí tándramot nébhák krísolayt, enen nejwi ánen nébhak béril. Enén néjwí nénénamot nébhák tópas, enen nejwi byo nébhak krisópras. Enén néjwí byo ne nemot nébhák jásint, enen nejwi byo ne apay nébhak ámetis. ²¹ Bágghókó manyūbha byo ne apay ne batay beyá nkáp ane bábhinjī be pél. Yéntiki nyūbha abhak ntay pél nemot. Nkóngò abhak pú pú, anjanari nòkò mbò ékírísú.

²² Nke ghó ekerákap Mandem amem etok mbonyune ekerákap Mandem ene mánikmuet are chi Mandem Acha Betan Menkem ne Mónkwōmen. ²³ Ntí apu bebhōn mmok ne ntañ aré mbonyune bediéré Mandem béghò aré ne Mónkwōmen achi eyí erōnō. ²⁴ Chōn bō mmik mankem mánkò ndū bediéré etok eyō. Chōn bafō mmik mánchwe amem ne kenókó ekap. ²⁵ Chōn manyūbha ambak fúú mpoknkem. Beti bépú bhak are. ²⁶ Chōn bō mándok are ne berítí menyīn ne keném eken betókó mmik. ²⁷ Ke yě ébéptí enyīn épú chwe are. Bo abhen bákū barak abúabu ne basense bápu chwe aré. Bo abhen báchwe are chi bo abhen básinjī manyén ayap amem ekáti nepém ene Mónkwōmen.

22

¹ Angel atōn ye nnyén negho enén manyiebhé nepém. Nére njanari mbò amanjá nebu. Néfú ndū enókó kefō Mandem ne

Mónkwōmen. ² Nére fuét néntí nkóngò etok. Enok nepém ébhak angókonyén ndū bebbe bépáy. Ebhōn menyū kepeménok byo ne kepay, ne ényū kepem yéntiki ntañ ndū mmíé. Beyé bhi chi babhé amen ábù bō betok menkem. ³ Yě enyīn ye mmu ane Mandem árémé be eyak embak ne yi apu kway bechwe ndū etok egho eyō. Enókó kefō Mandem ne Mónkwōmen ke ebhak chōn aré. ⁴ Chōn mángò besí Mandem ne chōn nnyén eni nembak ndū bafó ayap. ⁵ Beti bépú pere bhak chōn are. Nti apu bebhōn erōnō ne mmok mbonyune bediéré Mandem béghò aré. Ne chōn bōbetok Mandem mámbak bafō mpoknkem.

Yesu arem be, “Métwò”

⁶ Angel wu aghati ye me be, “Menyīn ebhen bechi tetep ne chí menyīn ebhen mmu ábhōnō menoko. Mandem Acha mmu áchyè Efóhó yi ntá baremé kepñti ke átó ángel bé ántōn bōbetok abhi menyīn ebhen bebhōnō befákári mandú mpok.”

⁷ Yesu árēm be, “Ghók ká, métwò mandú mpok! Eri echa ntá mmu ane ábhūre menyīn menkem ebhen bechi amem ekáti ene. Yó érēm éti menyīn ebhen bebhōnō befakari.”

⁸ Mme Jōn, ke ngókó menyīn ebhen ne ngó bhó ne amík. Mpok ane ngókó ne ngó bho, nkwén bekak ángel ane átōn me bho ndu béchye yi kenókó. ⁹ Ke yí aghati me be, “Kéchyē me kenókó wáwák! Nchí chí mōbetok mbò wō ne bōmaye abhen bachi baremé kepñti, ne mbò bo abhen bábhūre menyīn ebhen básinjī amem ekáti ene. Chié kenókó chi ntá Mandem.”

¹⁰ Angel wu aghati me enyīn be, “Kése ekáti nénép eyō ne ébháné be menyīn ebhen ósinjī amem mémábák bhésé bhésé.” ¹¹ Bakū bebá mándok ambi bekū bebú ebhap, bepō bho mándok ambi bébhak bepō bho. Bo abhen bachi chak besí Mandem mándok ambi bekū menyīn ebhen bechi chak ne bo abhen bachi nyánjá mándok ambi bebhak nyánjá. ¹² Yesu arem ye be, “Ghók ká, métwò mandú mpok! Nchí twó ne akap be nkáp yéntiki mmu békōnō betik ebhén yi áká.

* **22:13** “Nebhōnet” ne “Ngwenti” chi enyīn émot mbò “Alfa ne Omega”.

13 “Με κε nchí Alfa ne Ωmega! Με κε nchí Ambi ne Ansem. Με κε nchí ndũ Nebhōnet ne Ngwenti yěntiki enyīη.” *

14 Ɛri echa ntá bo abhen básó nden éyap be mánkwáy bébhōη betāη befaet ndũ manyũbha ane etok eyo mánychwe amem manyíé kepem ekén énokó nepém. 15 Mbák chí bo abhen bachi mbō mmú, ne bō babú, ne bō epúsí, ne bawǎy bho, ne bo abhen bákōηo bōmandem nsé, ne bo abhen bekōηo nsé ne básense, bó mankem bábhak chi nefi.

16 Yesu arem be, “Mme Yesu nto ángel wa ntá yeka beka bōnkwō bha be ángatí bhe menyīη ebhen. Nchí nkanánok ne ebhárémō Mfō Debhít, nchí nembě ηaηaη enen neyīnywōp.”

17 Ɛfóηó Mandem ne Ngōré ane Mónkwōmen bárem ntá Yesu be, “Twó!” Bě bo bāghòk enyīη ene, Dem ka nkwó bé, “Twó!”

Bě bo manyiep ákwàk be, twó ká. Twó ká mānyú manyiebhé nepém.

Beyōηó ngwenti

18 Mme Jón, nchí semti yěntiki mmu ane ághòk beyōη ebhen bechi amem ekáti ene ebhen bérēm ěti menyīη ebhen bébhōηó be fakari. Mbák mmu ámáká enyīη ndũ ebhen bechi amem ekáti ene, chōη Mandem amaka yi ntemsi achak. Chōη antemsi yi ne beghori ebhen ntáká amem ekáti-ne. 19 Ne mbák mmu áféré enyīη ndu ebhen bechi amem ekáti ene ěti menyīη ebhen bebhōη be fakari, chōη Mandem amfere aywi ákóré ndũ enokó nepém ne ndũ etokó Mandem.

20 Yesu mmu áká bo mandīηi menyīη ebhen árēm be, “Nchí twó mandú mpok!”

Amen. Yesu Acha, twó!

21 Berĩndu Yesu Acha mémbák ne bo Mandem mankem. Amen!